ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678-63

Samedi 1 AVRIL 1950 Շաբաթ 1 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6117–Նոր շրջան թիւ 1528

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԼԷՕՆ ՊԼՈՒՄ

Մէկ շաբթուան ընթացքին երկու մեծ դէմքեր կորսնցուց միջազգային ընկերվարութիւնը, — Հէրօլտ Լասքի եւ Լէոն Պլում :

Առաջինը, Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան երբեմնի նախագահը, բաղդատաբար երիտասարդ էր, 56 տարեկան: Լէոն Պլում՝ 78, եւ հիւանդ՝ երկար ատենէ ի վեր:

Անգլիացի օրագրող մը, որ մօտէն ճանչցած է երկուքն ալ, նմանութեան գիծեր կը տեսնէ անոնց միջեւ: Թէ դաղափարական տեսակէտով, թէ անձնական կեանքով եւ թէ հանրային գործունէութեամբ :

— « Անոնք իրենց բաղաքական ասպարէզն սկսան իբրեւ ձախակողմեան ընկերվարականներ, վճռական ձայն ունեցան իրենց երկիրներուն ճակատագրին մէջ՝ տագնապալի պահերու: Եւ որովհետեւ երկուքն ալ այլեւս չէին վայելեր ընկերվարութեան ձախ թեւին վստահութիւնը, մերժուեցան օրուան զօրաւորներէն... Իւրաքանչիւրը դարձաւ նշանակէտ՝ համայնավարական յարձակումներու » :

Ապացոյց՝ «Իւմանիթէ»ի երկուան թիւը, որ միայն եւ միայն բացասական գիծեր, սեւ արատներ կը տեսնէ Լէոն Պլումի ընկերվարական գործունէութեան մէջ, սկսելով 1920ի համագումարէն, երբ երկուքի բաժնուեցաւ կուսակցութիւնը: (Այդ օրը կը ծնէր Ֆրանսայի համայնավար հոսանքը, առաջնորդութեամբ Մարսէլ Քաշէնի եւ հանգուցեալ Ֆրոսարի, որ վերջին տարիներուն դարձի եկած էր):

Այսպէ՞ս է բոլշեւիկեան «դիրքաւորումը» աշխարհի բոլոր մասերուն մէջ: Առանց ազգի, դաւանանքի եւ ընկերային մակարդակի տարբերութեան :

Ընկերվարութեան ամէնէն քաջ ախոյեանը, ամէնէն գիտուն տեսաբանը, ամէնէն խոր իմացականութիւնը արժէք չունի, եթէ տառապէս չի հետեւիր Մարքս – Լենին – Սթալինեան ուղեգծին, աչքերը գոց եւ գլուխը կախ :

Այսպէս էր որ ծնաւ վարժապետական քացատրութիւն մըն ալ,— «Սոցիալ – դաւաճան »:

Ո՞ր մէկը աղատ մնաց այդ ցեխարձակումէն, տարիներու ընթացքին :

« Դաւաճաններ » էին Աւլերը, Պեպէլը եւ Լպէրթը : Նաեւ ռուսական, անգլիական, ֆրանսական ընկերվարութեան տեսաբաններն ու գործօն դէմքերը :

Մեր «փոքր ածու»ին մէջ անդամ, նոյն աղանդամոլութիւնը չէ՞ որ կը գործէ մինչեւ այսօր, մթագնելով աչքերը: Թանձր քօղ մը տարածելով բուն իրականութեան վրայ :

Դառնալով Լէոն Պլումի, կը կարծենք թէ իր ամէնէն մեծ արժանիքը պիտի մնայ ազատութեան սէրը եւ աշխատանքի, պայքարի տենդը:

Բարդ իմացականութիւն մըն էր հանդուցեալը, խոր եւ բազմակողմանի հմտութեամբ:

Ամէնէն իրթին կամ հասարակ խնդիրն ալ կը վերլուծէր, կը լուսաբանէր խորաթափանց նրբութեամբ մը:

Իր ճկուն տրամաբանութիւնը միշտ ալ ելք մը կը գտնէր, այս կամ այն տագնապը լուծելու համար: Միշտ մնայով հաւատարիմ՝ իր ընկերվարական դաւանանքին, վարպետօրէն կ'ընդլայնէր անոր սահմանները : Լուսամուտներ կը գտնէր, վարդապետականը ներդաշնակելով կացութեան մը պահանջներուն հետ :

Չինքը խորասէս յարգելով հանդերձ, իր ընկերները, մանաւանդ երիտասարդները յաճախ կ'ընդդիմանային իր տեսակէտներուն :

Օրինակ, վերջին ամիսներու տագնապին առեն, ինք համաձայն չէր ընկերվարական նախարարներու հրաժարման: Եւ պատճառներն ալ կը բացատրէր պաշտօնաթերթով ուր կը շարունակէր խմբագրականներ գրել մինչեւ իր մահը :

Ֆրանսայի ներքին կեանքին մէջ, իր ամէնէն փայլուն շրջանը կը կազմէ առաջին վարչապետութիւնը (1936), երբ քուէարկել տուաւ շարք մը ընկերային բարենորոգումներ :

Այդ օրերուն ծանր ալեկոծութեան մը մատնուած էր Ֆրանսան, « նստուկ » գործադուլներով : Զափազանց մոայլ էր հեռանկարը: Լէոն Պլում գիտցաւ կանխել վտանգը :

Առաջնորդ մըն է որ կ'իյնայ վաստակեալ :

Շ.

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐՈՒ ՍՈՎԵՏԻՆ (նախաբարակական խորհուրդ) կից կազմակերպուած է «Դաղափարական դաստիարակութեան ընկերութիւն» մը ո– րուն կ'անդամակցին քաղաքական եւ կուսակցական գործիչներ, ակադեմականներ, պրոֆէսէօրներ, գիտնականներ, արուեստագէտներ, դերասանները, գրողներ եւ ուրիշ աշխատողներ: Ընկերութեան նպատակն է կազմակերպել մշտական եւ ծաւալուն դասախօսութիւններ հանրապետութեան բոլոր վայրերու մէջ: Ժողովրդային դաղափարներուն ծանօթացնել Խ. Միութեան ներքին եւ արտաքին քաղաքականութիւնը, միջազգային աշխարհակալութեան (իմպերիալիզմ) յարձակողական ձգտումները: Լայնօրէն, ցուցահանդէսներու, ներկայացումներու եւ այլ միջոցներով, ծանօթացնել խորհրդային արուեստի վիթխարի նուաճումները եւ « կապիտալիստական երկրներուն արուեստի ոչակցիոն ընթացքը, Տիտոյի փաշիստական կլիկը եւ նրա ծառայութիւնները միջազգային ռէակցիային»: Նաեւ ծանօթացնել Միչուրինեան ուսմունքը եւ սովետական գիտութեան միւս ճիւղերը :

Յունուար, Փետրուար եւ Մարտ ամիսներու ընթացքին կազմակերպուած են 1550 դասախօսութիւններ՝ քաղաքական եւ միջազգային, եւ 595 դասախօսութիւն գիտական նիւթերով (թեմա) : Նշանաւոր են Գիտութեանց Ակադեմիայի նախագահ Վիկտոր Համբարձումեանի դասախօսութիւնները,— «Սովետական աստղաբաշխութեան նուաճումները »:

ԿԼՄԻՆՏՐԻ ԵՒ ԱՂԻՒՍԻ գործարան մը պիտի չինուի Երեւանի մէջ, այս տարուան ընթացքին: Գործարանը պիտի արտադրէ տարեկան երկու միլիոն կղմինտր եւ մեծ քանակութեամբ աղիւս: Շինութեան համար յատկացուած է մէկուկէս միլիոն րուբլի: Արդէն ստացուած են համապատասխան սարքաւորումները եւ աշխատանքի ձեռնարկուած է: Գործարանին չինութիւնը պիտի աւարտի Հայաստանի խորհրդայնացման 30ամեակին :

Մահ Լէոն Պլումի

Հինգշաբթի օր յանկարծամահ եղաւ Լէոն Պլում, Ֆրանսայի ընկերվարութեան վաստակաւոր առաջնորդը, որ երեք անգամ վարչապետ եղած է եւ միջազգային համբաւ կը վայելէ: Թերթերը կը գրեն թէ սրտի տկարութենէ զատ, վրակուած էր խլիրդով (քանսէռ): Ապրիլ 9ին 78 տարեկան պիտի ըլլար: Անցեալ տարի գործողութեան մը ենթարկուած ըլլալով, քաշուած էր քաղաքական ասպարէզէն եւ միայն խմբագրական – ներ կը գրէր Le Populaireի մէջ:

Հանրապետութեան նախագահը եւ ուրիշ բարձր պաշտօնատարներ անմիջապէս իր բնակարանը գացին, իրենց յարգանքը յայտնելու համար առաջին ընկերվարական վարչապետին, որ եղած է նաեւ բանաստեղծ, թատերական քննադատ, եւ հեղինակ շարք մը գիրքերու: Օժտուած՝ բարձր իմացականութեամբ, առանձնակարգ հեղինակութիւն մըն էր իրրեւ տեսաբան միջազգային ընկերվարութեան: Իրրեւ պետական վարիչ ամէնէն աւելի փայլեցաւ 1936ին, կազմելով ժողովրդական ճակատի կառավարութիւնը, որ հաստատեց չաբթական 40 ժամ աշխատանքը, վճարովի արձակուրդը, ընկերային ապահովութեան օրէնքները եւն.:

Ազգ. ժողովին մէջ, նախագահը՝ Պ. Էրիօ հաղորդելով դոյժը, պանծացուց իր յիշատակը եւ յայտարարեց.— «Սիրելի Պլում, ձեր կեանքը կը մնայ տիպար մը աշխատանքի, չիտակութեան, հայրենասիրութեան եւ վեհանձնութեան: Ան պիտի տիրապետէ մեր երկրին պատմութեան մէջ իր սքանչելի եւ արի ներդաշնակութեամբ »:

Վարչապետը, Պ. Պիտօ, կառավարութեան յարգանքը յայտնեց, հանգուցեալը կոչելով «մէկը ամենամեծ եւ ամէնէն ազնիւ միտքերէն որ պատիւ կը բերէն խորհրդարանին, հանրապետութեան եւ երկրին »:

Յարգանքի արտայայտութիւններ կը հասնին աշխարհի բոլոր մասերէն: Եւրոպայի արտաքին նախարարներու խորհուրդը կէս ժամ դադրեցուց նիստը, Սթրազպուրկի մէջ, ի յարգանս հանգուցեալին:

Անգլիոյ վարչապետը, Պ. Էթլի, ներկայէն

Թուրքիայէն փախած Հայերը, Յոյները եւ Հրեաները

ԿՐՆԱՆ ԻՐՐԵՒ ԶՐՕՍԱՇՐՋԻԿ ԱՑՑԵԼԵԼ ՁՈՐՍ ԱՄՍՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պոլսոյ վերջին թղթակցութիւնները կը բաղձանք հետեւեալ տեղեկութիւնները (25 Մարտ).—

Անգարա.— *Երէկ, ուրբաթ, 24 Մարտ, Ազգ. ժողովը վաւերացուց անցագրային օրէնքին (վաթսնւոցերէք քանունու) բարեփոխումները, որոնց շնորհիւ արտասահման գտնուող նախկին հայրենակիցները կ'արտօնուին Թուրքիա վերադառնալու :*

Նոր օրէնքը իրրեւ զրօսաշրջիկ չորս ամիս բնակելու պայմանով Թուրքիա վերադառնալու արտօնութիւն կուտայ անխտիր այն բոլոր նախկին հայրենակիցներուն, որոնք որեւէ պատճառով հեռացած են երկրէն եւ կորսնցուցած են հայրենակցական հանգամանքները : Բացառութիւն կը կազմեն միայն սուլթանական գերդաստանի անդամները, որոնք չեն կրնար օգտուիլ նոր օրէնքէն :

(Մարմարա):

★ «Ժամանակ»ի համաձայն, բուէարկուած օրէնքը կը տրամադրէ.—

« Անոնք որ երկրէն մեկնած եւ հպատակութենէ հանուած են ուեւէ պատճառով, պիտի կրնան իրրեւ զրօսաշրջիկ չորս ամիս մնալու պայմանաւ Թուրքիա գալու արտօնութիւն ստանալ, եթէ դիմում կատարող անձին մասին անպատեհութիւն չտեսնուի » :

Այս օրինագծին վիճաբանութեան ընթացքին, Ահմէտ Րէմզի Եիւրէյիր խօսք առնելով չեչտեց թէ օրինագծին մէջ «ուեւէ պատճառով» բացատրութիւնը դործածուած է : Արդ, անկեալ արքայատոհմին անդամները որպէսզի չկարենան օգտուիլ այս օրէնքէն, պէտք է ըստ այնմ յօդուած մը աւելցուի օրէնքին վրայ :

Ներքին գործավար Էմին Էրիչիրկիլ պատասխանելով ըսաւ թէ այս օրէնքը ոչ մէկ կապ ունի երկրէն հեռացուած Սուլթաններու եւ Խալիֆաներու չառաւիղներուն վերադարձին հետ, այլ միայն հպատակութենէ դադրեցուցած փախստական հայրենակիցներուն այցը կը նախատեսէ :

★ Ազգ. ժողովի նոյն նիստին մէջ համաձայնութիւն գոյացած չըլլալով ընդհ. ներման օրինագծի մասին, խնդիրը յետաձգուած է յաջորդ երեսփ. ժողովին որ պիտի ընտրուի Մայիս 14ին:

Գերմանիա ընկերակից անդամ Եւրոպայի խորհուրդին մէջ

Եւրոպայի Խորհուրդին Եչ. օրուան նիստին մէջ՝ (Սթրազպուրկ) 13 արտաքին նախարարները որոշեցին հրաւիրել արեւմտեան Գերմանիան եւ Սարի չրջանը որ մասնակցին իրրեւ ընկերակից անդամներ: Այս հանդամանքով, երկուքն ալ պիտի կրնան մասնակցիլ վիճաբանութեանց եւ քուէարկել, ինչպէս միւս հիմնադիր անդամները: Խնդիր է թէ Գերմանիա պիտի ընդունի՞ հրաւէրը թէ պիտի մերժէ, քանի որ համաձայն չէ Սարի ներկայ կարգադրութեան՝ իրրեւ ինքնավար չրջան :

Տրուած որոշման համաձայն, Գերմանիա կրնայ 18 երեսփոխաններ ղրկել Եւրոպայի խորհր–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ներբողելով Լէոն Պլումի քաղաքականութիւնը, յայտարարեց.— « Երբեք պիտի չմոռնանք իր սքանչելի պաշտպանութիւնը Ռիոմի դատավարութեան առեն: Ան լոյսը եւ իմաստութիւնը տարածեց Ֆրանսայի սահմաններէն ալ անդին: Իր երկիրը կը կորսնցնէ մեծ քաղաքացի մը, աշխարհը՝ մեծ մարդ մը որ պատիւ կը բերէր քաղաքակրթութեան :

Փարիզի համայնավար պաշտօնաթերթը, Իւմանիթէ, հաղորդելով Լէոն Պլումի մահը, կ'ըսէ թէ վճռական դեր մը կատարեց 1920ին, Թուրի համագումարին մէջ, պատակտելով բանուորական ճակատը:

Ցաջորդով՝ իր կեանքն ու գործը:

★ Հ· Յ· Դ· Եր· կեդր· կոմիտէն ցաւակցական հեռագիր մը ուղղեց Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան, այս ծանր կորուստին առթիւ:

ՑԱԽԱԼԻ ԱՐԿԱԾ ՄԸ.— Մարսէյլէն գրուած նամակէ մը ցաւով կ'իմանանք թէ ընկեր Ե· Թէլեան ինքնաչարժի ծանր արկած մը անցուցած է անցեալ կիրակի, Սէն Զաքարիայի մօտ, երբ տուն կը վերադառնային ընտանեկան պարագաներով: Ընդհարումէ մը խուսափելու համար, կառքը կը զարնուի մէկ մեթր բարձրութեամբ հողակոյտի մը, յարդուփշուր ըլլալով: Զանազան վէրքեր ստացած են ինք, փոքր աղջիկը՝ Էօժէնի, մեծ աղջիկը եւ փեսան : Անվնաս մնացած էին միայն երեք թոռնիկները: Արագ ապաքինում կը մաղթենք բոլորին:

ԴԷՊԻ Ս ԹԱԴԷՈՍԻ ՎԱՆՔԸ

ՄՄԲ.— Վերջերս այս պատմական վանքը այցելեց Ցովսէփ Քահանայ Գիւլումեան, որ այս գարնան պիտի ստանձնէ նաեւ վանահայրութիւնը: Ինքն է որ կը նկարագրէ ուղեւորութիւնը, *Ալիքի* մէջ, այնքան արտառուչ յիշատակներ արթնցնելով.—

Անցեալ տարի Նոյեմբեր 16ին Ռզայէից մեկնում եմ դէպի Ս. Թադէոս Առաքելոյ վանքը եւ մի գիշեր Ռոյ քաղաքում գիշերելուց յետոյ, յաջորդ օրը Նոյեմբեր 17ին հասնում եմ Մակու քաղաքը, որ կծկուած է մի հսկայ քարաժայռի տակ: Քաղաքը Զանգիմարի գետից սկսած բարձրանում է աստիճան առ աստիճան դէպի լեռը եւ վերջանում է մի հսկայ ժայռի տակ, որ ճգնում է քաղաքի արեւելքից դէպի արեւմուտք, այնպէս որ մէկի տան կտուրը միւսի համար բակ է ներկայացնում: Քաղաքի հարաւային կողմից նոյնպէս բարձրանում է մի հսկայ լեռ, որը կոչւում է Ջամբուլ – դաղի :

Մակուում մնում եմ երեք օր: Հանդիպում եմ այդ շրջանի հրամանատար գնդապետ Միրզաֆա – բիին եւ արտօնութիւն ստանում: Ցարգելի գնդապետը հարկ եղածը կարգադրելուց յետոյ, դառնալով ինձ, ասաց.

— « Ուրեմն գնում էք վանք: Ցաջողութիւն եմ ցանկանում եւ ձեզ վրայ պարտք եմ դնում նրա պահպանման եւ մաքրութեան վերաբերմամբ լի – նէք շատ բծախնդիր, խնամք տանէք, որ այդ հինաւուրց հէնքը նոր փլուզումներ չունենայ : Այդ հէնքը ձեր անցեալ պատմութիւնն է, ձեր նախնիքների փառքն ու պարծանքը, որ ձեզ յիշատակ է թողնուած, իսկ դուք պէտք է աւելի պայծառացնէք եւ յարդանքի արժանի վայր դարձնէք: Ցոյս ունեմ, որ այդ մասին ոչինչ չէք խնայի»:

Ժամը 2ին ճանապարհւում եմ դէպի վանք: Զանգիմար գետի կամուրջն անցնելուց յետոյ, անմիջապէս սկսւում է մի վերելք Ջամբուլ դաղի ուղղութեամբ մի սարսափելի եւ տանջալից վերելք, որ շատ տեղ չորեքթաթ պէտք է քայլել : Մի անզգոյշ քայլ եւ ամէն ինչ կորած է: Ուղեցոյցս տեղ տեղ նստում էր հանգստանալու համար: Հասնում ենք գագաթին եւ ազատ շունչ քաշում: Ցետոյ սկսւում է վայրէջքը· երեկոյեան հասնում ենք ուղեցոյցիս գիւղը՝ Զանազլու եւ գիշերում այդ տեղ :

Ցաջորդ առաւօտ, լուսաբացին մէկ – երկու բաժակ թէյ խմելուց յետոյ, ճանապարհւում ենք մի նեղ ձորի միջով, բարձրանալով միշտ դէպի վեր՝ ժայռերի եւ հսկայ քարերի միջով: Լուսաբացին վերելքի դժուարին մասն անցել էինք :

Հասնելով Թանքչի կոչուած ձորի վերջաւորութեան մեր առաջ բացւում է մի լայն հովիտ, որի միջով անցնում է Զանգիմարի ճիւղերից մէկը: Գետակի ձախ ափին երեւում են Իմամզուլի կոչուած երեք գիւղեր: Սկսում ենք վայրէջքը: Ժայռերի վրայով աստիճան առ աստիճան ցած ենք իջնում մինչեւ լերան կուրծքը եւ ապա դառնում դէպի հարաւ՝ մի արահետով: Բաւական տաքա – ծութիւն ելեւէջ կատարելուց յետոյ՝ հասնում ենք երկու հսկայ ժայռի, որոնք ցցուած են մեր չաւղի եզերքին: Առաջնորդը ցոյց է տալիս երկրորդ ժայռը եւ ասում.— «Ի՞նչ կայ սրա վրայ»: Նայում եմ՝ երկու խաչ եւ արձանագրութիւն, որ շատ տեղ ջարդուած է եւ անրնթեռնելի, հարցնում եմ առաջնորդիս՝ ուրեմն մօտ ենք վանքին:

— « Ոչ, պատասխանում է նա, դեռեւս երկու ֆարսախից աւելի ճանապարհ ունենք»: Իմ հարցումին, թէ ինչի համար է այս խաչքարն այստեղ նա ցոյց է տալիս մի աւերակ գիւղ եւ բացատրում, որ ժամանակին այն հայաբնակ գիւղ է եղել :

Հասնելով Իմամզուլի գիւղը եւ գետն անցնելուց յետոյ, մեր ճանապարհն ընկնում է բլուրների մերթ ստորոտով, մերթ կրծքով եւ մերթ վրայով :

Այդ ոլոր – մոլոր մի ֆարսախ ճամբան կտրելուց յետոյ հասնում ենք մարգագետինների : Ուղեցոյցս գետակի հակառակ ափին, սարի ստորոտում եղած մարգագետինը եւ կից ջրաղացները ցոյց տալով՝ բացատրում է, որ դրանք պատկանում են վանքին: Սիրտս թունդ է առնում, մոռանում եմ յոգնութիւնս եւ քայլերս արագացնում չուտ հասնելու վանքին: Սարի լանջով մի պտոյտ գործելուց յետոյ դառնում ենք դէպի արեւելք : Անմիջապէս բլուրի վրայ երեւում են երեք մատուռներ :

Ուրեմն քայլ առ քայլ մօտենում ենք պատմական վայրին: Մտնում ենք ձորի մէջ, որից հոսում է մի բարակ ջուր: « Ահա վանքի սեփական ջուրը, ահա սարի լանջին վանքի ոչխարը», ծանուցում է ուղեցոյցս: Մօտենում ենք ձորի ամենանեղ անցքին, որը կոչւում է Դարբանդ: Երկու կողմի սարերի վրայ գտնուող ժայռերը մօտեցել են մի մեանց եւ կազմել մի նեղ անցք: Ձախ կողմի ժայռի վրայ փորագրուած է մի խաչ: Անցնում ենք Դարբանդը եւ մեր դիմաց փառահեղօրէն բարձրանում է վանքի հսկայ գմբէթը՝ սրբատաշ քարով, կարծես մի կտորից ճուլուած լինի: Սիրտս սկսում է աւելի արագ բաբախել, քայլերս աւելի արագացնում եմ, աւելի չուտ տեղ հասնելու համար: Կարծես թէ վեց ֆարսախ ճանապարհ չեմ քայլել :

Վերջապէս ինքս ինձ գտնում եմ պարսպապատ վանքի դարպասի առաջ եւ չոտապ ներս մտնում ու քայլերս ուղղում դէպի վանքի արեւմտեան դուռը բաց տալիս ներս մտնում ու ծնրադրում :

Իմ մտքում անմիջապէս արթնանում են Հայոց պատմութեան դրուագները եւ մեր վանքերի մասին գրուած ուսումնասիրութիւնները: Իմ աչքին պատկերանում են մեր առաջին լուսաւորիչները՝ Ս. Թադէոս եւ Ս. Բարթողիմէոս առաքեալները :

Ահա ծնրադիր մօտենում եմ սեղանին, համբուրում եւ մոմ վառելով, դուրս գալիս վանքից ու դիտում շուրջս:

Դարերի փոթորիկներից յետոյ, այս պատմական վանքը դեռ հսկայի պէս գլուխը ցցած՝ կանգնած է եւ հիացմունք է պատճառում այցելուներին· տասնեակ դարերի փոթորիկները, ահ ու սարսափը կարծես մօտ չեն եկել այդ հոյակապ կառոյցին :

Դիտում եմ զարդանկարները, որքան բնական, որքան դեղեցիկ: Ինչ մեծ աշխատանք է տարուած եւ ինչ խնամք, մարդկային բանականութիւնը ինչեր է կերտել, ինչպէս է կեանք ու լեզու տուել անշունչ քարերին, որոնք հազարաւոր տարիներ վերջ այնքան պերճախօս վկաներն են մեր անցեալի ու փառքի ...

Մտքով սլանում եմ դէպի յետ, աչքիս առաջ պատկերանում են մեր պատմութեան հին էջերը եւ թւում է, որ իմ չուրջը հնչում է մի անուշ երգ, որի մէկ տողը սրբազան մեղեդու պէս կրկնւում է անընդհատ: « ... Թադէի վանուց ձէնիկդ ինձ դիպաւ...», արձագանգում է երգի այդ տողը եւ փոթորկում միտքս ու հոգիս ...

Տաճարից յետոյ մի առ մի մտնում եմ խուցերը, որոնք չարուած են իրար կից, եւ նորից միտքս սլանում է յետ... Ահա, այս քարէ խուցերում էր, որ մեր կուսակրօնները գիշեր ու ցերեկ աքնում էին՝ գրիչը ձեռներին, մագաղաթի վրայ կռացած ստեղծագործում էին, լոյս ու գիտութիւն տարածում ... Բայց այժմ սգաւորի պէս եւ ամէնքից մոռացած սգում են իրենց հին փառքը եւ իրենց անցեալը:

Իսկ այդ մասին ինչ են մտածում մեր ազգային մարմինները: Զսլիտի՝ յամենայ մեր հին փառքի այս գեղեցիկ կոթողը կանգուն պահելու համար: Անհրաժեշտ է որ մեր ազգային բոլոր հիմնարկութիւնները, միութիւնները եւ սրտցաւ ազդայիները ձեռք առնեն հարկ եղած միջոցները՝ զոնէ եղածը կանգուն պահելու եւ ապագուցանելու, որ ներկայ սերունդը նախանձախնդիր է մեր անցեալի յիշատակարանները պահելու եւ պաշտպանելու խնդրում :

ՑՈՎՍԻՓ ՔՀ. ԳԻՒԼՈՒՄԵԱՆ

Թուրքիոյ ներքին հոգերը

ՄՄԲ.— Թուրքիոյ Ազգ. ժողովը լուծուեցաւ Մարտ 24ին, ընտրական պայքարը սկսած է արդէն: Առաջին ճառը խօսեցաւ հանրապետութեան նախագահը, Իսմէթ Ինէօնիւ, իր թեկնածութիւնը դնելով: Ահաւասիկ ամփոփումը.

— Սիրելի հայրենակիցներ, նոր ընտրութեանց մէջ կը դնեմ երեսփոխանական թեկնածուութիւնս: Անցնող չորս տարուան ընթացքին, իմ գլխաւոր նպատակս եղաւ հայրենակիցներու մէջ ջեւ համերաշխութիւն եւ միաբանութիւն հաստատել, եւ արտաքին ապահովութեան տեսակէտով թուրքիոյ ցոյց տալ փրկութեան ճամբան : Մինչեւ հիմա աշխատեցանք որ զանազան համոզումներով տոգորուած հայրենակիցները անխափան գործեն քաղաքական կեանքի մէջ, եւ այս ուղղութեամբ անհուն ազատութիւն տրուեցաւ իրենց: Որքան որ բաւեցին մեր ուժերը, ջանացինք որ բուռն վիճաբանութիւնները անվնաս անցնին, մեր քաղաքական ճակատները հանդուրժեն իրարու :

Գլխաւոր պարտականութիւնը կը վիճակէր կառավարական կուսակցութեան: Հակառակ կուսակցութիւնը եւ կառավարութիւնները պարտաւոր էին աշխատիլ ամենամեծ ուշադրութեամբ, ջանալով ընդդիմադիր հոսանքներու անիրաւ կամ իրաւացի առարկութիւնները իրարմէ զանազանել : Անիրաւ վերագրումներու ազդեցութիւններուն եւ գրգռութիւններուն դէմ, պարտաւոր էին երաշխաւորել երկրին հայրենակիցներուն ապահովութիւնը: Իսկ եթէ դիտողութիւնները իրաւացի էին, պէտք էին մոռնալ արժանապատուութեան ամէն վիրաւորանք, եւ դարման խորհիլ ու միջոցներ ձեռք առնել: Անհրաժեշտ էր չափազանց համբաւատար ըլլալ, որպէսզի ընդդիմադիր կուսակցութիւնները ապահովութեամբ գործէին: 1946ի արտակարգ կարգադրութիւններէն հետք մնացած չէ այսօր, եւ հակառակ անոր որ վրդովիչ գրգռութիւններ կատարուեցան, բնականոն դատավարութիւններով կարելի եղաւ երկրին կարգ կանոնը պահպանել: Այս արդիւնքը մեր դեմոկրատ վարչաձեւին մէկ հանդրուանն է, դէպի կատարելագործում: Այս ճամբուն մէջ մեր հայրենակիցնե – րուն ողջմտութիւնը փրկեց երկիրը, ընդդիմադիրները ազատութիւնը դիտակցաբար կամ անգիտակցաբար չարաչար գործածեցին: Զրպարտութեամբ եւ հայհոյանքով գործող «փօլիթիքաճի»ները վարկաբեկուած են : Կը տեսնենք մարդիկ, որ կ'ուզեն այս ճամբէն քալել տակաւին: Միայն թէ յայտնապէս կ'երեւի որ մեր հայրենակիցները ուժ չպիտի տան անոնց :

Նոր աշխատանքներ բացուած են մեր առջեւ: Ցառաջիկայ շրջանին, մեր գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ արդիւնաւորել եւ զարգացնել դեմոկրատ չարժումը: Նախ պիտի բարեփոխենք մեր սահմանադրութիւնը, ժողովրդապետական պահանջներու համաձայն: Մեր ներկայ սահմանադրութիւնը երկրին մեծ ծառայութիւններ մատոյց եւ անոր յառաջդիմութիւններուն պատճառ եղաւ· բայց իմ կարծիքով ալ լրացուցած է իր շրջանը եւ անհրաժեշտ են նոր տրամադրութիւններ եւ կազմակերպութիւններ, համապատասխանելու համար ժողովրդապետական պահանջներուն :

Ջեմ կրնար ենթադրութիւններ ընել, մեր ապագայ սահմանադրութեան մասին: Միայն թէ կ'ուզեմ թարգման հանդիսանալ իմ անձնական համոզումներուս: Անկախաբար երեսփոխանական ժողովէն, երկրորդ խորհրդարան մըն ալ պէտք է մտնէ: Այս երկու խորհրդարանները միաժամանակ պիտի հարթեն չատ մը խնդիրներ, ինչպէս նաեւ անջատապէս ալ պիտի զբաղին զանազան խնդիրներով: Հանրապետութեան նախագահին եւ ժողովրդապետութեան մէջեւ հաստատուած յարաբերութիւնները եւ առհասարակ հանրապետութեան նախագահին պարտականութիւններն ու իրաւասութիւնները հիմնական քննութեան մը առարկայ պիտի ըլլան: Ոչ ոք այսօր կրնայ վճռել թէ այս խնդիրները ինչպէս պիտի կարգադրուին: Միայն թէ ամբողջ ուժովս պիտի աշխատիմ որ այս խնդիրները կարգադրուին համաձայն արեւմտեան զօրաւոր ժողովրդապետութեան մը հիմնական սկզբունքներուն :

Մեր ներկայ սահմանադրութիւնը պատերազմի մը պարագային, կրնայ արագօրէն ապահովել բոլոր արտակարգ միջոցները: Նոր սահմանադրութեան մէջ պէտք է մտնէ այս պարագան բայց մեր ներկայ հիմնական օրէնքը տակաւ մասեր ունի, այն ալ սա է: Երբ կուսակցութիւն մը ընտրութեանց հետեւանքով մեծամասնութիւն ապահովէ, կրնայ մէկ չաբթուան ընթացքին փոխել բոլոր օրէնքները, նոյնիսկ սահմանադրական օրէնքը: Ասպագայ ծերակոյտը մասնաւորաբար պէտք է զբաղի այս գործով, այսինքն ապահովէ սահմանադրութեան կայունացումը եւ իւրաքանչիւր օրէնք պատչաճեցնէ սահմանադրութեան ոգիին: Կասկած չունիմ որ եթէ արեւմտեան չափանիշը չափանիշ եւ սկզբունքներով նոր սահմանադրութիւն մը հաստատենք, մեր քաղաքական կեանքը պիտի ունենայ աւելի ապահով ապագայ մը:

ԲՌՆՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Ուրիշ պարտականութիւն մըն ալ կը վիճակի ինձի, եւ յառաջիկայ չորս տարուան ընթացքին, անով պիտի զբաղիմ մասնաւորաբար: Մեր քաղաքական կեանքին մէջ կարեւոր հիւանդութիւն մը կայ, որ պէտք է դարմանուի հայրենակիցներու դործակցութիւնով: Բռնութեան քաղաքականութիւնը պատմական արմատներ ունի եւ տեսակ մը կանոն դարձած է պետական իշխանութենէ հետեւ դանուող կուսակցութիւններուն ձեռքը : Այս պատճառով է որ արդէն դարերէ ի վեր ժողովրդապետական վարչաձեւ չէ հաստատուած այս հողերուն վրայ: Ով որ իշխանութեան գլուխ չէ դտնուած, չէ կրցած համբերել եւ հանդուրժել, եւ բռնութեան դիմած է:

Մենք իրրեւ կառավարական կուսակցութիւն, ջանացինք մեզի վիճակուած պարտականութիւնը կատարել: Մենք չենք կրնար փոխել ընդդիմադիրներու բռնակալ միջոցները : Իրենք պէտք է ցոյց տան այդ կատարելագործումը· այս բռնական քաղաքականութիւնը այժմէն անդամալուծած է մեր քաղաքական կեանքը բաղմաթիւ տեսակէտներով: Իրրեւ ծանրակչիռ երեւոյթ պէտք է մատնանշեմ թէ մեր գլխուն եկած աղէտներուն առթիւ իսկ չենք կրցած իրարու միացնել կուսակցութեանց վարիչները: Իրր օրինակ յիշեմ վերջին ողողումը, որ բնական աղէտ մըն էր, եւ սակայն չհաղորդումի առիթ եղաւ բռնի քաղաքականութեան ներկայացուցիչներուն համար :

Սիրելի հայրենակիցներ, ընտրողներուն կը

ԱՐԵՒԵԼԱԳԻՏ ԺԱՆ ՍՈՎԱԺԷ

Մարտ 13ին մեռաւ Ֆրանսացի ծանօթ արեւելագէտ՝ Ժան Սովաժէն, որ ուսուցչապետն էր Քոլէժ տը Ֆրանսի եւ Բարձրագոյն Ուսմանց Դպրոցին :

Իբրեւ Դամասկոսի Ֆրանսական կաճառին անդամ՝ 1926ին գնաց Սուրիա, որոշած ըլլալով մասնագէտ դառնալ Միջին Դարու իսլամական պատմութեան :

Իսլամական Միջին Դարուն մէջ ամէնէն աւելի Մէմլուք Սուլթաններուն դարաշրջանն էր որ իր ուշադրութիւնը գրաւեց : Սովաժէ ինքնատիպ պրպտումներ կատարեց Մէմլուքներու օրէնքներուն եւ զինուորական կարգուսարքի մասին : Կարգով հրատարակեց իր աշխատութիւնները սուրիական ճամբաներու մասին ինչպէս եւ գրքոյկը Մէմլուքներու կայսրութեան ձիաւոցի եւ իջեւաններու մասին »:

Բացի Միջնադարեան Սուրիոյ մասին իր ուսումնասիրութիւններէն, Ժան Սովաժէ կ'աշխատակցէր թերթերու արեւելեան հնաբանութեան վերաբերեալ յօդուածներով : Բացառիկ յատկութեամբ կուտայ իսլամական Արեւելքի պատմութեան յառաջադէմը :

Ժան Սովաժէն իբրեւ պատմագէտ՝ հնագիտութեան մէջ կը գտնէ անցեալը վերակազմելու միջոց, եւ ոչ թէ չատերու նման կը նկատէ ինք իրմով վախճան մը: Աշխարհագրութեան, ճարտարապետութեան, տնտեսական գիտութիւններու, բնագիրներու հոգին, բարքերու եւ տեսարաններու ուղղակի ծանօթութիւնը, ահա այս բոլորը կը միանան Սովաժի մէջ լուսաբանելու համար Իսլամ Միջին Դարուն ամէնէն չփոթ դարաշրջանը: Արեւելքի մէջ մեծ է իր հեղինակութիւնը :

Իր հեղինակութիւններէն յիշենք « Ցուցակ Հալէպի իսլամ յիշատակարաններու », « Դամասկոսի Միջնաբերդը», «Հալէպի երկու Շիի սրբավայրերը», « Հալէպ», «Դամասկոսի պատմական յիշատակարանները » եւայլն :

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԼԻՈՆ.— Մարտ 5ին Շասի մէջ տեղի ունեցաւ մեր 12րդ մրցումը: Հակառակորդը օժտուած է լաւ յառաջապահներով եւ մեզի համար եղանակին գրեթէ ամենադժուարին մրցումը եղաւ: Շասի խումբը մեզմէ անմիջապէս վերջը կուգայ դասաւորման մէջ, մերոնք քաջարի յաղթանակը պարտութեան մատնելով 2—0:

Մարտ 12ին 13րդ մրցումը կատարեցինք Փոն տը Շէրիւի Ֆրանսական խումբին դէմ, մեր «փուլ»ին ամենավերջինին դէմ: Մեր տղաքը դաշտ իջնելէ առաջ փափուքը սկսած էր,— «Շատ սըրտանց խաղալու պէտք չունինք, ամէն կերպով կը յաղթենք:

Մեր տղոց այս թուլութիւնը եւ դատաւորին կողմնակալութիւնը պատճառ եղան որ տկար խումբը չհի մէկ նչանակէտ: Մերոնք նչանակեցին կէտ մը որ դատաւորին կողմէ չընդունուեցաւ: Դատաւորը «փենալթի»ն ալ մերժեց եւ խաղը վերջացաւ մեր պարտութեամբ 1— 0:

Մարտ 26ին հոծ բազմութեամբ տեղի ունեցաւ մեր 14րդ ախոյեանական վերջին մրցումը մեր դաշտին վրայ, Վէսփիէրի խումբին դէմ որ եղանակին ամէնէն պարկեշտ խումբը եղած է եւ մեծ յարգանք ունի մեզի հանդէպ:

Մեր արագաշարժ յառաջապահները հազիւ խաղը սկսած էին, Քօռանեան Սերոբ նչանակեց Ա. կէտը: Մեր տղաքը կրկին վստահ խաղարկութեամբ թեթեւ «փաս»երով կը մօտենային հակառակորդին: Տոկուն վերջապահները վտանգաւոր վայրկեաններ ետ կը մղէին: Կիսախաղը վերջացաւ մեր յաղթանակով 1—0:

Երկրորդը կիսախաղը սկսաւ աւելի կրակոտ մեր յառաջապահներու բուռն յարձակողականով, ու կրկին Քօռանեան նչանակեց 2րդ կէտը: Մեր կեդրոնի յառաջապահ Սիմոնեան Ժ. իր նուրբ խաղարկութեամբ, նչանակեց 3րդ կէտը: Մերոնք այնուհետեւ ունեցան թոյլ խաղարկութիւն մը : Հակառակորդը առիթէն օգտուելով նչանակեց Ա. կէտը, ու խաղը վերջացաւ մեր յաղթանակով , 3 — 1 :

Ուրեմն այս տարուան եղանակին ունեցած ենք 12 յաղթանակ, մէկ հաւասար , մէկ պարտութիւն: Ձատիկէն վերջ պիտի ունենանք 7 Պառաժի մրցումներ եւս, մեր դասակարգը փոխելու համար :

★ Ժամանակէ մր ի վեր Բասէներու մրցումները կանգ առած էին, այն պատճառաւ որ Ligue Lyonnaiseը կազմակերպած էր Սէլէքսիօն խումբ մը ճամբորդելու համար Քորսիքա: Առաջին խաղարկութիւնը տեղի ունեցաւ 70 կրոսերներու մէջ: Մնացին 35 կրոսերներ: Երկրորդին ընտրուեցան 16 թեկնածուներ: Գ. խաղարկութեան վերջնապէս ընտրուեցան 13 հոգի որոնց մէջ է նաեւ մեր կրոսեր Վարդգէս Գարակէօզեանը, իրբեւ կեդրոնի յառաջապահ: Օդանաւով մեկնեցան Մառինիանէն չարաթ առաւօտ դէպի Քորսիքա: Կը ցաւինք որ սեղու որ խումբը պարտուած վերադարձաւ 1—2 :

Մեր կրոսեր եղբ. Գարակէօզեանը լաւ ապագայ կը խոստանայ, եթէ քաջալերողներ գտնուին ընտանեկան պարագաներէն եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչներէն :

★ Մարտի 26ի կիրակին մեր կրոսերներն ալ կատարեցին իրենց վերջին մրցումը (14րդ), U.S. Vaulxի դէմ, տանելով յախթանակ մը, 6—1: Լաւ խաղարկութիւն ունեցան Գարակէօզեան, Ձիւլֆեան, Ամճեան, Հիւսեան: Մեր կրոսերներն ալ իրաւունք պիտի ունենան կատարելու պառաժի մրցումներ, քանի որ դասաւորման առաջինն են :

Ունեցած են այս եղանակին 14 մրցումներ, 12 յաղթական, մէկ պարտութիւն անիրաւօրէն, մէկ հաւասար :

ԼԻՏԵՍ

Գաղութէ գաղութ

ԳԱՌՆԻԿ ԽԱՆ ՏԱԼԿՃԵԱՆ, Պարսկաստանի Շահին պալատին նախկին դեղագործապետ մեռաւ Պոլսոյ մէջ Մարտ 15ին: Ծուղարակաւորութիւնը կատարուեցաւ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ, ի ներկայութեան ամէն ասպարէզի եւ դասակարգի պատկանող խուռն բազմութեան մը:

Հանգուցեալը ծնած էր Պոլիս, Բումէլի Հիսար 1865ին: Նախնական ուսումը առած է ծննդավայրին Ազգ. վարժարանը: 1883ին կ'աշակերտի դեղագործի մը եւ հակում զգալով իր մէջ, կը հետեւի դեղագործութեան: 1890ին երբ կ'աւարտէ դեղագործութիւնը, դեղարան մը կը բանայ Կէտիկ Փաշայի մէջ: 1896ին Տօքթ. Թիրեաքեան հրաւէր ուղարկելով Պարսից Շահէն Տալկըճեանի կ'առաջարկէ իր դեղարանը փոխադրել Պարսկաստան եւ գործակից իրեն: Թէհրան երթալով, կը տեսնէ որ բացի Շուէրին անուն դերմանացի Հրեայի մը փերեզականման խանութէն, ուրիշ դեղարան չկար, Տալկրճեան Շահի անունով կը կազմակերպէ Պարսկաստանի առաջին դեղարանը: 1901ին կ'անցնի Եւրոպա եւ դեղերու մեծ մթերք մը կուտակէ: Նոյն տարին քոլերայի համաճարակը իր հիմնած գործին յաջողութեան պատճառ կ'ըլլայ, Շահէն կը ստանայ Խանութեան տիտղոսը , ինչպէս եւ «Շիր ու Խուրշիտ» պատուանշանը, վերջն ալ Մէարիֆի ոսկի չքանչան մը:

Իր առաջարկով Թէհրանի մէջ կը հիմնուի դեղագործական վարժարան մը 1920ին:

Տալկրճեան Թէհրանի մէջ 41 տարի դեղագործութիւն ընելէ եւ չորս Շահերու ծառայելէ վերջ, 1937ին կը վերադառնայ Պոլիս, իր ազգական Տիկ. Արեւեանի մօտ եւ կը մեռնի 13 տարի վերջ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ԿԸ ՀԱՆԴՐՈՒԻ ԳՐԻՉ ՄԼԿ ԻՋԻ ՎՐԱՁ, ՄԵ-ԼԱՆՈՎ: ԿՏՈՐՆԵՐՈՒ ԶԲԱՂՆԵԼ ՁԵՌԱԳԻՐԸ :

«ՀԱՅԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԸ (43)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Է.

Այդտեղ էր Մանասը: Նրանից դանդատներ չէին լսւում. նրա գործը լաւ էր այդ զարհուրելի բարձրութիւնների վրայ, ծառաստանների մութ խորչերում :

Ի՞նչ տարօրինակ հակադրութիւններ է սիրում երկիրը. մշակուած արտերում հեծեծանքներ են լսւում, թէեւ այդտեղից է գալիս հացը, մարդու երջանկութեան աղբիւրը, իսկ այնտեղ, ուր ոչինչ չէ տնկւում մարդու ձեռքով, ուր վայրի գազանները պատռում են, արիւն են լափում, այնտեղ մարդու դանդաղը չէ լսւում: Ինչո՞ւ է այդպէս...

Արեգակը բարձրանում էր, հարցը մնում էր հարց: Գիւղացիների մեծ մասը հեռացել էր, սըրահում մնացել էին երեք հոգի, որոնք դեռ խոսում էին Աննա – խաթունի հետ :

Ճանկարծ դրանք էլ լռեցին : Բացուեցին դռսի մեծ դռները, Շահնազարը կատղած ներս ընկաւ, իր ետեւից քարշ տալով զգզդուած աղջկան, որ այնու ամենայնիւ, պինդ բռնած էր պահում նրա փէշերը: Ցետոյ երեւաց պառաւ փերին՝ երկու ձեռքով գրկած երեխային, վշտահար, արտասուք թափելով: Աղմուկը սաստկացաւ, երբ դուռը նորից փակուեց: Շահնազարը մռնչում էր, ոստոստում, բարկութիւնից պատռուել էր ու դում :

Առաջին վայրկեանում Գայիանէն չէր հասկանում իր աչքերին եւ դեռ հարցնում էր՝ նո՞ է արդեօք :

Ապա տեղից վեր թռաւ եւ ցած վազեց :

Ը.

Տեսարանը փոխուած էր, երբ նա հասաւ բակը :

Շահնազարը արդէն բոլորովին ազատ էր : Մայրը տեսնելով նրա դրութիւնը, բարկացաւ, մի ակնթարթում խլեց Նազլուի ձեռքից նրա փէշերը եւ կոպիտ կերպով դէն հրեց այդ աղքատ աղջկան: Դա առիթ էր, որ Շահնազարի կատաղութիւնը կրկնապատկուի: Եւ նա բղաւում էր, լաց էր լինում, սոսկալի հայհոյանքներ էր թափում, մեծ մեծ քարեր էր փորձում վերցնել, որպէսզի ջարդէ մարդկանց :

Նրա կատաղութիւնը ամբողջովին Նազլուի դէմ էր: Փերին զզացել էր նոր վտանգ եւ դեռ էր ամէնից ապահով անկիւն, թաղնուելով Աննա – խաթունի կողքին: Գիւղացիները, որոնց միացաւ եւ Մելիքի ծառան, աշխատում էին խանգարել Շահնազարին, խլում էին նրա ձեռքից քարեր ու փայտերը: Աննա – խաթունն էլ օգնում էր, բայց նրա բարկութիւնը, յորդորները, նոյնիսկ աղաչանքները չօգնեցին: Ամէն մի դիմադրութիւն աւելի բորբոքում էր նրան: Նազլուն քաշուել էր սրահի ծայրը, լենուել էր պատին, ձայն չէր հանում: Նա պաշտպանում էր իբրեւ մի յոդնած դայլ, որին արդէն չրջապատել են չարացած շները, պաշտպանում էր իր կատաղի հայեացքներով, երբեմն նաեւ սպառնական դիրք բռնելով դէպի յարձակուողը :

Իսկ Գայիանէ՞ն: Նա էլ փորձեց հանգստացնել իր եղբօրը: Մի քանի անգամ գնաց դէպի նրան, յայտնեց որ ինքը նրա կողմն է, կծու խօսքեր ասաց Նազլուին :

Նա չէր կեղծում: Շահնազարը ամբողջ տան սիրելին էր, ինչ որ էլ լինէր, նա էր այդ տան տէրը, նրա ապագայ յոյսը, Մելիք Հիւսէյինը ուրիշ որդի չունէր, որ լաւ լինէր թէ ծուլսէփից եւ թէ Շահնազարից :

Բայց կատաղութիւնը այնպէս էր կուրացրել չար տղային, որ նա նոյնիսկ իր քրոջը չճանաչեց, մինչեւ անգամ նրա դէմ դարձրեց եռտանի կասկարան, որ ճանկել էր թոնրատանը եւ ուզում էր խփել Նազլուի գլխին :

Տեսնելով այդ բանը, ծառան բռնի խոտեց նրան, ուշադրութիւն չդարձնելով այն հարուածներին, որոնք սկսեցին թափուել իր գլխին, ու հեռացրեց տանից: Պարիսպների ետեւից էլ գալիս էր Շահնազարի բղաւոցը: Հենց որ բակում քիչ հանգստութիւն տիրեց, Աննա – խաթունը եւ Նազլուն դիմաւորեցին միմեանց կոչտ հարցերով.

— Ի՞նչ արիր, հարցրեց առաջինը :

— Ինչո՞ւ խլեցիր, ասաց միւսը :

— Դու իմ տանը... իմ երեխային ...

— Հոյակապ տուն է, արժէ որ նրա մէջ լինի մի այդպիսի տանու առիւծ :

դարանի յառաջիկայ նիստին, որ պիտի դումարուի Ճուլիսին: Սարի չրջանը պիտի ղրկէ երեք ներկայացուցիչներ :

Հիմնական անդամներու եւ ընկերակից անդամներու տարբերութիւնը այն է որ վերջիններուն չեն կրնար ներկայացուցիչներ ունենալ արտաքին նախարարներու յանձնաժողովին մէջ կամ դիտողներ ղրկել: Ֆրանսայի ներկայացուցիչը, Պ. Ռ. Շուման, հաղորդելով տրուած որոշումը, յայտարարեց թէ միայն դերիչխան պետութիւն մը կրնայ ներկայացուցիչ ունենալ նախարարներու յանձնաժողովին մէջ: Որոշումը տրուած էր կէս ժամէն:

★ Տոքթ. Աբրնաուըը, արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, հետեւեալ երեք պայմանները կ'առաջարկէր վերջերս, մասնակցելու համար Եւրոպայի խորհուրդին.— 1. Պաշտօնապէս հրաւէր ուղղել.— 2. Առժամեայ նկատել Սարի մասին եղած կարդադրութիւնը, մինչեւ հաշտութեան դաշնադրին կնքումը.— 3. Գերմանիան ալ ընդունիլ արտաքին նախարարներու խորհուրդին մէջ:

Այս պարագան նկատի առնելով, կը կարծուի թէ արեւմտեան Գերմանիոյ խորհրդարանը պիտի մերժէ հրաւէրը :

Սարի չրջանը Ֆրանսայի կապուած ըլլալով, անոր հրաւէրը պիտի հաղորդուի Ֆրանսական կառավարութեան միջոցաւ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ հետզհետէ կը նուազին: Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, հաւանական է որ դադրին յառաջիկայ չաբթու: Կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առած է, որպէսզի անմիջապէս բանակցութիւններ կատարուին գործատէրերուն եւ բանուորներուն միջեւ, աշխատավարձի պայմանագիրները կնքելու համար: Կառավարութիւնը ուղղակի կապ չունենալով հանդերձ, պիտի ջանայ իրաւարարի դեր կատարել, եթէ բանակցութիւնները անելի մը յանդին:— Ոլըբտումները կը չարունակուին նաւահանգիստներու մէջ, առաջնորդութեամբ Աչխատանքի Դաշնակցութեան :

ՋՐՕՍԱԿԱՆ ՊՏՈՒՑՆԵՐԸ քալլելերնուս համար, ելմտական նախարարութիւնը հետեւեալ որոշումները տուաւ.— Ապրիլ 1էն սկսեալ, անոնք որ Ֆրանսա կուգան կամ Ֆրանքի չրջանը կը մտնեն, կրնան իրենց ուղածին չափ թղթադրամ Ֆրանք բերել, առանց սահմանափակման: (Մինչեւ հիմա կրնային բերել միայն 60·000 Ֆրանք): Ֆրանսայէն մեկնող ճամբորդները, որոնք արտօնուած էին միայն տասը հազար Ֆրանք տանելու, այսուհետեւ պիտի կրնան մարդ գլուխ 25000 Ֆրանք տանիլ: Այս կարգադրութիւնը կը վերաբերի Ֆրանքին բարելաւման, բաղդատելով ոսկիի եւ օտար դրամներու դիներուն հետ: Ձոյլ ոսկին, որ 483·000 Ֆրանք կ'արժէր Դ. օր, 478 հազարի իջաւ յաջորդ օրը: Տոլարը՝ 356, սթերլինը՝ 850, գուլդեն՝ 83 (սեւ չուկայ) եւն.:

ՁԵԽԱԿԱՆ կառավարութիւնը ամերիկեան թղթակից մը եւս արտաքսեց, որով Փրակայի մէջ կը մնան միայն «Ն. Ե. Թայմզ»ի, Ռէօյթըրի եւ Ֆրանսական գործակալութեան թղթակիցները :

ԻՍՐԱՑԻԼ յայտարարեց թէ պատրաստ է ուղղակի հաչտութիւն կնքելու Եգիպտոսի հետ:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՏԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆԸ Եչ. օր վճռեց թէ Հունգարիա, Պուլկարիա եւ Ռումանիա չեն յարգած մարդկային իրաւունքներու պայմանները, համաձայն հաչտութեան դաչնագիրներու տրամադրութեանց: Այս վճիռը տրուեցաւ 11 ձայնով ընդդէմ երեքի (Ս. Միութեան, Լեհաստան եւ Եուկոսլաւիա): Ինչպէս կը յիչուի, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները բողոքած էին, երեք երկիրներուն մէջ կատարուած բռնութեանց եւ դատական խեղկատակութեանց դէմ :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ կը հեռագրեն թէ ռումբ մը նետուեցաւ բրիտանական դեսպանատան դէմ, չորս անձանօթներու կողմէ որոնք հեռացան սրընթաց ինքնաչարժով մը:

ԳԻՆԻի ԳԱՑԹԱԿՂՈՒԹԵԱՆ առթիւ, կռիւի մը բռնուեցան նախկին վարչապետ Ֆելիքս Կուէն (ընկերվարական) եւ համայնավար երեսփոխան մը, Ազգ. ժողովի նրբանցքին մէջ: Ժողովը մերժեց համայնավարներուն բանաձեւը, որ կ'առաջարկէր Գերագոյն Ատեանին յանձնել Կուէնը, Ժիւլ Մոքը (ներքին նախարար) եւ Փինօն (պաշտպանութեան):

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ փարիզի մէջ, լեհ ճիւաղ մը, Փինքուս Շմիլնիքի, այն ամբաստանութեամբ թէ հինգ հարիւր կալանաւորներ մեռցուցած է Պիրքընաուի արգելարանին մէջ (Աուչվից): Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ հրէշը երկաթ մը ձեռքը ծոծրակէն գարնելով կը մեռցնէր անոնք որ չէին կրնար աչխատիլ եւ աւելորդ բեռ կը համարուէին :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ արգիլեց անջատ հաչտութիւն կնքել Իսրայէլի հետ: Այս որոշումը ուղղուած է Ցորդանանի դէմ :

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Ru eDamesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՄՆԱՁԻՒՂԻ

Երեկոյթ-պարահանդէսը

Ապրիլ 2ին ժամը 16էն 24, Salle Jean Goujonի վերի սրահներուն մէջ :

Attractions Orchestre ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

Ճոխ պիւֆէ

Մուտքը 250 ֆրանք :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ԹԱՏԵՐ. ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ

Ապրիլ 1ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին,
Patronageի սրահին մէջ, 32 rue Danton, Kremlin Bicêtre:
կը ներկայացուի ՁԱՐՇԵԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ
Ղեկավարութեամբ ընկեր Զ. Ղարիպեանի
Սիրայօժար մասնակցութեամբ Ադամեան թատերախումբին:
Մուտքը 100 եւ 150 ֆրանք:
Իջնել Փորթ տ'Իթալի :

Տարեկան պարահանդէս ցերեկոյթ

կազմակերպուած ՀՕՈՒԼԻՐՏ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԷ ՆԱՒԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ, կիրակի 2 Ապրիլ, ժամը 15·30էն 23·30:
SALON DE L'HOTEL DES DEUX MONDESի մէջ, 22 Ավընիւ տը լ'Օփէռա, մէթրօ Փիրամիտ կամ Օփէռա :
Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժին:
Նուագախումբ՝ JAMES ERIKSSON:
Տոմսերը ապահովել նախկին սաներէն :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՕՐԸ ՍԿՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդէս» խումբի կողմէ, այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին Սալ ժան տ'Արք: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուին ողբերգութիւն մը՝ ՄԱՀԸ
Եւ ԵՐԿՈՒ ՁԱՒԵՇՏՆԵՐ
կը նախագահէ ընկեր ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆ
կը խօսի ընկեր ՀՐԱՉ ՏԱՄՆԱՊԵՏԵԱՆ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ ԵՒ ՆՈՒԱԳ :
Մուտքը հրաւիրատոմսով :

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕԶԻ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ
ԼԻՈՆ, ՎԱԼԱՆՍ, ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի 2 Ապրիլ վալանսի պետական օփերային մէջ, ժամը 2·30ին, մասնակցութեամբ Լիոնի լաւագոյն ուժերու :

ՁԱՐՏԱՐԱԳԻՏ ԱՐՄԱՆԸ (Հարուստին աղջիկը)

Թատ. 8 արար, հեղ. Թրագօշ
Բ.— 8 Ապրիլ շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին,
Լիոնի Սալօն Հէլվէթիքի մէջ: (107 բիւ Տիւկէֆլէն)
Արեւելեան կեանքէ առնուած օփերէթ, բազմաթիւ երգերով ու պարերով:
ՊԱՂՏԱՏԻ ԱՂՋԻԿԸ
(6 գործ. հեղ. Թրագօշ)
Գ.— 30 Ապրիլ, Կրընոպլի Sacré Coeurի սրահին մէջ, ժամը 3ին:
ՇԱՀ ԻՄՄԱՑԻԼ
(Օփերէթ 6 գործ.) Մուտք 100 ֆր.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Լիոնի Ազգ. վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է 5000 ֆրանք, Պ. Պահատուրեանէ, ի նպաստ Աղքատախնամի սընտուկին :

ՎԱՀԱՆ ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Ատամնաբոյժ, վկայուած Փարիզի բժշկական Համալսարանէն, ուրախութեամբ կը ծանուցանէ իր ատամնաբուժական դարմանատան բացումը, Իսի լէ Մուլինոյի մէջ :
84 Ave. Verdun, Issy les Moulineaux

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Եպրաքսէ Տէմիրճեան (Էվէրէկցի) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Գրիգոր Տէմիրճեան, եւ մօրաքոյրը՝ Գեղանոյշ Գանձապետեան (վերջինը Ցունաստանէն Ամերիկա մեկնած է): Տեղեկացնել Տիկին Տէմիրճեանի, 14bis Ave. Bosquet, Paris (7):
Կը խնդրուի Ամերիկայի թերթերէն արտատպել :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՑԻ Ի. ՀՈՄԻՏԷՆ բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր եւ բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր եւ Զաւարեան կոմիտէները, Սրամ, Արղութեան, Սրթիւ, Ս. Մինասեան եւ Վարդան ենթակոմիտէները՝ իրենց լրիւ կազմով, այս չաբաթ երեկոյ ներ՝ իրենց լրիւ կազմով, այս չաբաթ երեկոյ եան ժամը 8·30ին, Sociétés Savantesի E. սրահը :

Հ. Ց. Դ. ՌՈՍՏՈՄ խումբի ժողովը այս կիրակի, ժամը 9·30ին, Ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՌՈՄԱՆ.— Կապոյտ Աչքի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս երկուչաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, ընկերուհի Զապել Պիլալեանի բնակարանը :

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Աչքի մասնաճիւղին թէյասեղանը այս կիրակի կէսօրէն վերջը՝ ժամը 2էն մինչեւ 6: Cours Gambetta, Brasserie Etoileի վերնայարկը: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները, առնուհիները եւ համակիրները :

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. «Անտոք» ենթահանձնախումբի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 3էն, Հայոց մատուռին սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւաքոյթը այս երկուչաբթի իրիկուն, Քաֆէ Րէժանի վերնայարկը: Պ. Արշակ Զօպանեան կը խօսի Քուչակի եւ անոր տաղերուն մասին:

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԸ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷԼ.— Պոմոնի եւ չրջանի Թաղ. Խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, Ծաղկազարդի առաւօտ Ս. Գ. Լ. եկեղեցւոյ մէջ կը պատարագէ ՀԱՅՐ ՇԱՀԷ ԱՐԵՂԱՑ ԱՃԷՄԵԱՆ (Պելժիայէն), եւ երեկոյին Դոնբասչէքի արարողութեանց ալ պիտի նախագահէ: Կը հրաւիրենք մեր բարեպաչտ ժողովուրդը ներկայ ըլլալ սոյն հոգեւոր հանդիսութեանց :

ՀԱՑ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մարսիլիոյ Հայ Գերիներու Միութեան տարեկան մեծ պարահանդէսը այս չաբաթ դիչեր մինչեւ լոյս Salon de Clubի չքեղ սրահներուն մէջ:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՎԱՐԻԶՆԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒ

դասընթացքը այս չաբաթ օր, ժամը 4ին, Սօսիէթէ Սավանթ, 8 rue Danton, մէթրօ Օտէոն կամ Սէն Միչէլ : Մուտքը ազատ է

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի 1950ի մէջմասնաճիւղային մրցումները տեղի կ'ունենան Ալֆորվիլի մէջ (Փարիզ):

Մարմարեայի Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբը կը մեկնի Ապրիլ 7, ուրբաթ իրիկուն: Փափաքող անդամները ու հայրենակիցները կրնան ընկերանալ մարզիկներուն, 30 առ հարիւր զեղչով (չոգեկառք):

Արձանագրուելու համար դիմել Հ. Մ. Ը.Մ.ի հաւաքատեղին, Bar du Globe, 7 Bld. d'Athènes, երկուչաբթի եւ չաբաթ իրիկունները ժամը 20էն 22, եւ կամ եղբայրներ Վահրամ Պապիկեանի, 11 Place des Marseillaises ու Վարդգէս Մրճոյեանի, 6 rue de l'Ecole ամէն օր :

ՁԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ
LE DOME ARARAT
Տէր եւ Տնօրէն՝ Ս. ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ
Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկի եւ այլ դիւրութիւններ :
ԱՐԻՒԼԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ եւ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով:
1 Avenue Thiers· կայարանի դիմաց
Բաց է առաւօտեան ժամը մինչեւ 2
Հեռաձայն 890–38

Փաստաբան – խորհրդական
ԳՐ. Մ. ԹԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԼ)
Ամէն տեսակ իրաւաբանական գործեր եւ գրութիւններ, մասնաւորապէս փողոցի արկածներու եւ ամուսնալուծումի դատերու:
ժամը 3էն 5 եւ ժամադրութեամբ
Հեռախօս Trudaine 18 - 58
46 rue Lamartine, Paris (9)
métro Cadet կամ N. D. de Lorette

ՓԱՓԿԱՁԱՇԱԿՆԵ՞Ր...
ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ
BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ
ՀԻԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՔՍԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՑ ԹԱՇԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Dimanche 2 AVRIL 1950 Կիրակի 2 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6118–Նոր շրջան թիւ 1529

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋՐՈՑՑ ԱՆՑԱՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Աւանդութիւնները ալ հետզհետէ կը մաշին : Բաղդատեցէք երէկն ու այսօրը ...

= Կը մոռնաք թէ ծովեր ու լեռներ ձեզ կը բաժնեն այն հողէն եւ ջուրէն որ զոյն եւ բոյր կուտային այդ աւանդութեանց : Եւ յետոյ, կեանքը մշտնջենական շարժում է : Մանաւանդ այս ափերուն վրայ :

— Ամէն պարագայի մէջ, լայն անջրպետ մը բացուած է երէկուան եւ այսօրուան միջեւ : Կայսերը կը թուլնան հետզհետէ, սերունդէ սերունդ : Երէկ Ծաղկաղարդն ու Զատիկն անգամ ներշնչումի աղբիւրներ էին :

= Երէկ ժողովուրդը բովանդակութիւն կը գտնէր այս տօներուն մէջ : Բառերն ու արարողութիւնները անգամ հայացուցած էր : Այսօր պարզապէս ձեւակերպութիւններ են որ կը կատարուին, քրիստոնէաբար :

— Բայց չէ՞ որ Հայ· Եկեղեցին կը պահէ նոյն ոգին, ո՛ւր որ ալ գտնուի :

= Կը փորձէ պահել, բայց ուժաթափ վիճակ մը ունի : Չի կրնար նոյն դերը կատարել հարատօրէն : Ամէնէն առաջ հաւատացեալները ի – րենք «լքեալ զոյք»ի մը վերածեր են ժամն ու բանկալը : Բարեպաշտներն անգամ արտաքին ձեւերը պահած են :

— Կղերն ալ յանցանք չունի՞ այս համատարած թուլութեան մէջ :

= Անշուշտ ունի : Մաւոր վրայ կը համրուին անոնք որ լիովին կ'ըմբռնեն իրենց կոչումը եւ պարտականութիւնը : Մեծ մասով դարձած են հասարակ պաշտօնեաներ, այս կամ այն արարողութիւնը կատարելու համար :

— Ի՞նչ կը սպասէք պատահաբար ընտրուած եւ ձեռնադրուած քահանաներէ, որոնց մեծաւոր պաշարն ալ ողորմելի է, ընդհանրապէս : Շատեր կան որ կանոնաւոր հայերէն անգամ չեն գիտեր :

= Աւելի փայլուն վիճակ մը չեն ներկայացներ վարդապետներն ու եպիսկոպոսները : Մանաւանդ այս վերջինները, որոնք մեծ մասով դարձած են իշխանաւոր : Պաշտօնատար կամ գործակատար :

— Անոնք ենթակայ ըլլալով Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան, ստիպուած են անոր հրամանները հետեւիլ :

= Բնականաբար պիտի հետեւին : Բայց պիտի չմոռնան թէ իրենց առաջին պարտականութիւնն է դառնալ հարազատ արտայայտիչը Հայկական Առաքելական Հոգերուն եւ տենչերուն, եւ ոչ թէ պարզ հրամանակատարներ : Ամէնքն ալ գիտեն թէ ի՛նչ պայմաններու մէջ կը գործէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը :

— Ինչ որ ալ ըլլայ, հայրենիքի ձայնն է որ կը ներկայացնեն, էջմիածնի միջոցաւ :

= Հայրենիքը անսպառ միջոցներ ունի, հրնչեցնելու համար իր ձայնը, ի սփիւռս աշխարհի :

— Եղածին ալ փառք տանք : Մեր ձեռքն է փոխել հաստատուած կարգուսարքը :

= Մեր ձեռքը չէ փոխել, բայց մեր իրաւունքն է տեսակէտներ յայտնել, պահանջներ դնել, չարունակ յիշեցնել զանազան պարտականութիւններ, որոնց կատարումէն կախում ունի տարադիր բազմութեանց փրկութիւնը :

— Նորէն քաղաքական – կուսակցական խնդիրներ կը չարուցանէք տօնական օրով : Ես կը կարծէի թէ ուրի՛շ բան կը թելադրեն Ծաղկազարդն ու Զատիկը :

= Տօնական օրերը, եւ մանաւանդ մեր Ծաղկազարդն ու Զատիկը ամէն բանէ առաջ կը թելադրեն բաց խօսիլ : Մէկդի դնել կանխակալ կարծիքները եւ պայծառ աչքերով դատել չարն ու բարին : Ինչո՞ւ կը զանգատիք թէ աւանդութիւնները չմաշին, թէ անջրպետ մը բացուած է երէկուան եւ այսօրուան միջեւ, երբ Եկեղեցին կը գոհանայ կանոնական արարողութիւններով, իսկ հայրենիքը՝ կողմնակի կապերով ...

— Աւտիճանաբար կը բարւոքի ?

= Աստիճանաբար ալ կը մաշինք : Երեսուն տարի անցեր է արդէն, եւ դեռ կը սպասենք որ լրանայ փորձերու շրջանը : Կրնա՞ք ցուցնել ոեւէ ժողովուրդ, որ յուսախաբ եղած ըլլայ մեզի չափ :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ

Ի՛նչ գեղեցիկ բառեր ունի մեր հոյակապ մայրենիքը, եւ ո՛րքան պատկերալից :

Լոյս Հաւատքն ու Ծաղկազարդը, Հրաշափառն ու Նորաստեղծեալը, Արեւազալը, եւ Ճրագալոյցը միայն հաւատացեալներու հոգիին չէ որ կը խոսվեն, տօնական այս օրերուն :

Իրրեւ զարնան աւետարեր, կեանքի վերանորոգիչ եւ լուսաղբիւր մեր հոգեկան աշխարհին, այս բառերը նոր աւիշ մը կը ներարկեն մանաւանդ դալկաշխարհի թափառական Մնացորդացին :

Հեռաւոր հայրենիքին եւ յաւէտ կորսուած մեր ծննդավայրին Ծաղկազարդն ու Զատիկը կարօտով ու տխրութեամբ կը համակեն մեզ միշտ : Ո՛րքան պէտք կը զգանք երբեմնի անոնց թարմացուցիչ եւ ծիծղուն զուարթութեան :

Երեսուն տարիէ ի վեր, մեր կարելին կը փորձենք, աւանդութիւնները օգնութեան կը կանչենք, Եկեղեցիէն մինչեւ մեր Թմման սեղանները : Մեր կարմիր հաւկիթներն իսկ մեզ կ'օրօրեն պատրանքներով :

Զենք մոռնար երախաներու նաչխուն հադուստներն անգամ եւ կ'երթանք ծեծել դուռն Արդարութեան ու Խաղաղութեան :

Դռնքացէքը պարզ ձեւակերպութիւն մը չէ մեզի համար : Հայը դարերով բախած է այդ դուռը, իրրեւ դուռը մարդկութեան խղճին եւ գերագոյն արդարութեան :

Ծաղիկներով կը զարդարենք տաճարներու խորաններէն մինչեւ մեր համեստ բնակարանները ու Զիթենիի ճիւղը մեր ձեռքերուն մէջ՝ հաշտութեան ու խաղաղութեան աւետիսը կ'երգենք :

Ո՛հ, այդ ձիթենին... Ինութեան ծոցին մէջ մշտադալար, որքա՜ն է տրորուած ու դալկացած մարդկային չարագործ ձեռքերու մէջ :

Անճար մարդկութիւնը սակայն զարճեալ զայն կը կրէ իր կուրծքին վրայ, իրրեւ «Ծաղկազարդ», ծաղկազարդելով իր հոգին պահ մը գոնէ հաւատքով, յոյսով ու եղբայրական սիրով :

ՍՕՍԻ

ՅԻՇԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԵՐԵՒԱՆի « Կոստանտին Ստանիսլավսկի» ռուսական թատրոնը, այս տարի պիտի բեմադրէ «Երկրորդ ճակատի այն կողմը» թատերախաղը, ուր կը նկարագրուի անգլեամերիկեան կեղծ դրաւնէութիւնը, երկրորդ ճակատ ստեղծելու համար : Թատրոնը պիտի ներկայացնէ նաեւ՝ Մգի – վանիի « Ո՞վ է մեղաւոր » գործը, դեկավարութեամբ Ֆիլիպովի : Օստրովսքիի «Ամէն օր Բարեկենդան չի լինի» թատերախաղն ալ կը մտնէ այս տարուան «ռեպերտուար»ի մէջ : (Խաղացանկ) :

ՎՐԱՑԱԿԱՆ Ս· Մ· Ռ· վաստակաւոր « կինոռեժիսոր» Զիավուրելին, վերջերս Երեւան այցելելով, հանդիպում ունեցաւ Հայաստանի արուեստագէտներու եւ չարժանկարի աշխատաւորներու հետ : Երեւանի Արուեստի Աշխատողների տան մէջ կազմակերպուած հանդիպումի երեկոյին, խօսքեան չարք մը դերասաններ եւ արուեստագէտներ, գովաբանելով Զիավուրելիի արուեստը : Ցետոյ Զիավուրելին մեծ համակրանքով խօսեցաւ Հայաստանի արուեստագէտներու արտադրութեանց եւ «Սունդուկեան» թատրոնի մասին : Այս առթիւ ըսաւ.— « Սունդուկեան թատրոնը, իր բարձր արուեստով, խորհրդային լաւագոյն թատրոններու կարգին կը պատկանի » :

ԳԱՐՆԱՆԱՑԻՆ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻՆ որ պիտի տեւէ Մարտի 26էն մինչեւ Ապրիլի 2, Հ· Ս· Մ· Ռ· լուսաւորութեան մինիստրութիւնը (կրթական նախարարութիւն) աշակերտներու համար կազմակերպած է հաւաքոյթներ, զրոյցներ եւ «էքս – կուրսիա»ներ (պտոյտ) դէպի դիւղ, գործարան եւ հեռաւոր վայրեր : Արտաշատի չրջանէն 60 աշակերտ – ուհիներ պիտի այցելեն Գորի (Վրաստան) : Սթալինի տուն – թանգարանը տեսնելու :

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՑԻ բուսաբանական Ինստիտուտը յաջող փորձերով ձեռք բերած է խաղողի զանազան տեսակներ : Նշանաւոր են լուլիկի (տոմաթէս) երկու տեսակները, որոնք չարմարցուած ըլլալով Հայաստանի կլիմայական պայմաններուն, կը դիմանան երաչտին եւ ցուրտին : Նորանոր տեսակներ են ստացուած դեղձի, խնձորի, տանձի, սերկեւիլի, սմբուկի եւ այլն : Նուշի նոր տեսակները չեն ազդուիր ցուրտէն : Ցորենի նոր տեսակները ոչ միայն աւելի չատ կ'արտադրեն, այլեւ կը դիմանան երաչտին եւ ցուրտին :

Սպանիա՞ն ալ պիտի մասնակցի Ատլանտեանի դաշինքին

Ամերիկեան աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Ատլանտեանի դաշնակիցները զինուորական կայաններ պիտի խնդրեն Սպանիայէն, եթէ կարելի ըլլայ դադրեցնել Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ընդդիմութիւնը : Ամէն պարագայի մէջ, այս խնդիրը պիտի քննուի Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարներուն կողմէ, որոնք ժողով պիտի գումարեն Լոնտոնի մէջ, Մայիս 8ին : Ամերիկացիներուն կարծիքով, եթէ Անգլիա հաւանութիւն յայտնէ, Ֆրանսան ալ պիտի համակերպի : Ցետոյ առաջարկը պիտի ներկայացուի 12 զինակից պետութեանց ազդ· պաշտպանութեան նախարարներուն :

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ սպարապետներու վերջին ժողովին մէջ Փորթուկալ մասնաւորապէս պնդած է որ Սպանիան ալ մասնակցի Ատլանտեանի դաշինքին : Շատ մը սպարապետներ համաձայն են եղեր : Բարձրաստիճան ամերիկացի մը կ'ըսէ թէ Ս· Միութիւնը պիտի հարկադրուի երկար մտածել, որեւէ խռովութիւն յարուցանելէ առաջ, եթէ խարիսխներ ճարուին Սպանիոյ մէջ, ռմբաձիգ օդանաւերու համար, զօրացնելով Անգլիոյ եւ Թուրքիոյ համապատասխան հաստատութիւնները : Նոյն աղբիւրին համաձայն, պայման չէ որ Սպանիան լրիւ մասնակցի Ատլանտեանի դաշինքին, այլ կարելի է մասնաւոր համաձայնութիւն մը կնքել օդանաւային կայաններու համար :

Այս առթիւ մասնագէտներ դիտել կուտան թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա հսկայական զումարներ կը ծախսեն իրենց նաւատորմիղներուն համար : Անգլիոյ ազդ· պաշտպանութեան նախարարութիւնը պահանջած է 830·000·000 սթերլինի բարձրացնել նաւատորմին վարկը :

★ Միջազգային մամուլը չտնդալից տեղեկութիւններ հրատարակած ըլլալով, անգլիացի, Ֆրանսացի եւ ամերիկացի հեղինակաւոր անձեր փութացին հերքել այն լուրը թէ Լա Հէյի ժողովին մէջ որոշուած է որ Գերմանիան եւ Սպանիան ալ հրաւիրուին մասնակցելու Ատլանտեանի դաշինքին : Ֆրանսայի ազդ· պաշտպանութեան նախարարը Փարիզ վերադառնալէ անմիջապէս վերջ, փութաց հերքել Գերմանիոյ վերաբերեալ մասը :

ԹՈՒՐՔԻԻՏԱԼԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Մոսկուայէն հասած լուրերու համաձայն, Ս· Միութիւնը պաշտօնապէս պիտի բողոքէ Իտալիոյ դէմ, որ անցեալ չաբթու դաշնագիր մը կնքած էր Թուրքիոյ հետ : Իրազեկներ հաւանական կը գտնեն որ նոյնիսկ Միջազգային Ատեանին դիմէ : « Իզվեստիա», կառավարական պաշտօնաթերթը, կը յայտարարէ թէ Իտալիա խախտած է հաշտութեան դաշնագիրը, քաղաքական համաձայնութիւն մը կնքելով Թուրքիոյ հետ : Այս առթիւ կ'ըսէ·

— « Երկու երկիրներուն վարիչ դասակարգերը իրենք զիրենք բոլորովին դրած են ամերիկեան աշխարհակալներու տրամադրութեան տակ : Ատլանտեանի դաշինքին միջերկրականեան ճիւղին անդամներուն կազմութիւնը ծրագրուած էր անցեալ տարի, չատ լայն ատիճանի մը վրայ, — Սպանիայէն մինչեւ Իսրայէլ : Սակայն, նկատի առնելով կարգ մը երկիրներու, օրինակ՝ Ֆաչական Սպանիոյ «փափուկ» դիրքը, եւ ուրիշ երկիրներու՝ մասնաւորապէս Միջին Արեւելքի պետութեանց հետ եղած յարաբերութիւնները, որոնք « բարեկամական » չեն, Միջերկրականեան ճակատի մը ծրագրին իրականացումը յետաձգուեցաւ աւելի նպաստաւոր ժամանակներու » :

Ամերիկա ֆուէարկեց նոր վարկեր

Մ· Նահանգներու երեսփ· ժողովը Մարտ 31–ին քուէարկեց 3·102·450·000 տոլարի տարեկան վարկը, Եւրոպայի տնտեսական վերակազմութեան համար : Նոր տարեշրջանը կը սկսի 1950 Յուլիս մէկէն :

Մէկ չաբթուան բուռն վիճաբանութիւններէ վերջ, օրինագիծը Ներկայացուցչական ընդհուեցաւ 270 մլիոն տոլարի զեղչով :

Երեսփ· ժողովը մխիթարական տեսնելով քուէարկեց Թրումընի ծրագրին Դ· կէտին վերաբերեալ վարկը (օգնութիւն յետամնաց երկիրներու) : Կառավարութիւնը 45 մլիոն տոլար կը պահանջէր, բայց քուէարկուեցաւ, միայն 25 մլիոն : Միեւնոյն տեսնելով 60է դէմ 224 ձայնով մերժեց բանաձեւ մը, որ կ'առաջարկէր Անգլիան զրկել Մարշըլի ծրագրով նախատեսուած օգնութենէն, ցորչափ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՈՐՈ՞Ւ ՀԱՄԱՐ Է ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՄԲ.— Վերջերս լոյս տեսաւ Լեւոն Շանթի ամբողջական երկերու չորրորդ հատորը: Ստորեւ հատուած մը գրքին այն մասէն, ուր վաստակաւոր գրագէտը կը վերլուծէ գրական երկերու դերը:

«Այդ բոլորը ազ՛կ մեր գրականութեան համար եւ մեր գրիչ չարժողներուն համար. բայց ի՞նչ պէտք ունի լայն հասարակութիւնը ձեր գրքին ու մրագին. ի՞նչ կարեւորութիւն կը ներկայացնեն այդ գրուածները ժողովուրդի մը լայն խաւերուն համար:

Այսպէս կը դատէ որոշ մտայնութիւն մը: Եւ այդպէս մտածող մարդը, ինքը գիտակցի թէ ոչ, «ուսումնական» ըլլայ թէ «աշխատաւոր», դեռ միշտ կեցած է այն հին հասկացողութեան վրայ, թէ դիտութիւնն ու արուեստը որոշ խումբի մը համար են միայն, որոշ առանձնաշնորհեալներու: Այս կերպ մտածող մարդը դեռ չէ հաշտուած ներքնապէս նոր դարերու մեծ նորութեանը, թէ ամէն ինչի հմբը ժողովուրդն է եւ ամէն ինչ ժողովուրդի համար: Գուցէ նոյնիսկ լեզուով ու տեսականօրէն ինքն ալ կրկնող մըն է այդ արդիական սկզբունքին, քանի որ սարսափելի ուժ ունի ժամանակի ոգին եւ մեզի ըսել կուտայ յաճախ բաներ, որոնք դեռ չեն դարձած մեր ներքին ըմբռնումը եւ մեր իսկական համոզումը:

Մանաւանդ որ ժողովուրդը, մեր ժամանակներու այդ «Նորին մեծութիւնը», դեռ իրականին մէջ չատ խեղճ եւ տարրին պայմաններու մէջ կը դտնուի թէ աշխատանքի, թէ ապրուստի, թէ կրթութեան եւ թէ վայելքի տեսակէտէն, որով եւ չատերուն համար «ժողովրդապետական սկզբունքները դեռ չօչափելի չեն հարկ եղած չափով: Հեղնանքի ու թերահաւատութեան ընդարձակ տարածքէ կայ դեռ: Զարմանալու պատճառ չունինք, եթէ այդ տեսակի հոդիներուն մէջ բացարձակ կերպով կամ քիչ մը ծպտուած, բայց կը տիրէ միշտ հին ըմբռնումի մտայնութիւնը, թէ «ժողովուրդը» կամ «լայն հասարակութիւնը» ուրիշ տեսակի արարած մըն է, բարձր մարդուն եւ անասունին մէջտեղը դտնուող միջին վիճակ մը, որուն համար անպէտ ու աւելորդ են մարդկային «վերին չերտերու» կամ «նեղ հասարակութեան» հնարած ու մտածած բաները:

Կայ եւ ուրիշ խումբ մը, «գրական» մարդիկը, որոնք ընդհանրապէս արհամարհանք մը կը ցուցադրեն ամէն բանի դէմ, որ իր վրայ «գրական» անունը կը կրէ, կ'ուզէ լայն չերտերէն ընկայ, կ'ուզէ նեղ: Գրական մարդը, գրական երկը եւ գրական հարցերը հաւասարապէս արհամարհելի են ասոնց համար, իբրեւ անպէտ ու չիմաստական բաներ, քանի որ ոսկի չեն ծնիր: Մարդկային է երեւոյթը, մեր չճանչցած ու չգիտցած բաները բնականաբար գնահատել չենք կրնար. մեր չգնահատած բաներն ալ աւելորդ կը համարենք ամէնուն համար. եւ մեր աւելորդ համարած բաներով երբ ուրիշները կը զբաղին ու կ'ոգեւորուին՝ մեր արդահատանքը կը չարժեն կամ մեր բարկութիւնը: Մութին մէջ վախ կամ անախորժութիւն զգալը բնական է ամէնուն. եւ այդ զգացումը փարատելու համար, ինչպէս յայտնի է, կ'աղմկենք, կը մենախօսենք, քիչ մըն ալ յոխորտանքէ ձեւեր կ'առնենք: Եւ այդ յոխորտանքն ու արուեստական բարձր խօսուածքը չատ կը զգալի են «գրական» մարդոց արհամարհանքին մէջ:

Աւելի բարեմիտները կ'աւելցնեն, իբրեւ չմեղանք, թէ «Ձեր դիտութիւնները ու գրութիւնները ժողովուրդը չի հասկնար, չի կրնար հասկընալ»: Ասոնց ալ պէտք է ըսուի ու ընդհանրապէս ամէն տեսակի հարցերու ուսումնասիրութեան մէջ, ոչինչ չկայ խրթին ու անհասկնալի, մտի վրայ համրուող մարդոց միայն ըմբռնելի: Խրթինն եւ անհասկնալին անոնց նիւթին մէջը չէ, այլ արտայայտութեան ձեւին մէջը: Մի եւնոյն բանը կարելի է ըսել դիտական բարբառով, որը հասկնալու համար կը պահանջուի նախնական որոշ պատրաստութիւն: Նոյն բանը կարելի է ըսել չոր ու պարզ ֆորմիւլներով ու մաթեմատիական բառերով, որ հասկնալի է միայն բացառիկ ընտրեալներուն: Նոյն բանը կարելի է ըսել գանազան ոճասիմներով, ակնարկներով, գաղարամներով ու հազար տեսակ պճուճանքով, որ անվարժ մարդը ճամբէ կը հանեն ու կը խրտնեցնեն: Եւ վերջապէս միեւնոյն բանը կարելի է արտայայտել պարզ ու առօրեայ մարդավարի լեզուով ու ձեւով: Խրթինն ու անհասկնալին ոճի հարց է, ոչ նիւթի:

Անշուշտ, ամէն ընթերցող միեւնոյն բովանդակութիւնը չէ, որ կը հանէ որեւէ դիտական կամ գեղարուեստական գրուածքէ մը, ինչքան ալ պարզ ու թեթեւ ըլլայ յօրինուածքը: Ամէն մարդ նոյն խորութեամբ ու նոյն լայնքով չէ, որ կ'ընդգրկէ արծարծուած հարցերը, ներկայացուած տեսակէտներն ու իրականութիւնը. բայց ամէն մարդ ալ բան մը կ'ըմբռնէ ու բան մը կը հանէ գրուածքին մէջէն: Եւ եթէ բուռն առաջին հանածները խիստ համեստ ալ ըլլան, յաջորդ բուռերը աւելի հարուստ աւարով դուրս կուգան: Ամէն պարագայի այդ ճիդերէն է, որ կը մարզուի միտքը ու կը խորանան զատողութիւնները: Աստուած անգամ վեց օրէն ստեղծեց աշխարհը քաոսէն. եւ ամէն ըմբռնում աշխարհք մըն է, որ կը ծնի մեր հոգիի քաոսէն: Կամաց – կամաց պէտք է զատուին լոյսերը մութերէն, ցամաքը ջուրերէն, որ վերջապէս ստեղծագործութիւնը ձեւ առնէ:

Մեծ յանգանք է, երբ «լայն հասարակութեան» ներարկել կ'ուզենք, թէ այս ու այն դիտութիւնը իրեն համար չէ, իրեն անպէտ է ու անհասկնալի, թէ գեղարուեստները «նեղ հասարակութեան» համար են եւ գրական երկերն ալ՝ պրպէտներու: Այս տեսակի քարոզները մեզ դէպի հին բժիժի դասակարգերը կը տանին, դէպի դասակարգային չինական պատերը: Մինչդեռ մարդկութիւնն ու յառաջդիմութիւնը արեան ու քրտինքի հեղեղներով քանդելու կը ոգնին այդ հերնադարեան պատնէշները եւ կը ձգտին ամէնուն համար մատչելի դարձնել եւ գեղարուեստները, եւ դիտութիւնները, եւ անոնց տուած վայելքը, եւ անոնց տուած հոգեկան բարձրացումը: Եւ մենք բոլորս պարտական ենք ամէն հնարաւոր միջոցներով դրդելու, արթնցնելու, գործի դնելու ժողովուրդի եւ «նեղ» եւ «լայն» խաւերուն միտքը, վառելու ու բոցավառելու անխոնջ ամէնուն հոգեկան ու քաղաքակրթական պահանջները, եւ ոչ թէ «անպէտութեան» ու «աւելորդութեան» սուտ քարոզներով օրօր կարգանք աշխատանքի բեւեռին տակ ճմռսուած քնկոտ հոգիները: Մտքերու այդ սթափումէն, քաղաքակրթական պահանջներու այդ ծարաւէն կը ծնի նաեւ աշխատանքի բեւեռին թեթեւացումը, որովհետեւ արթնցնել յեղափոխել ըսել է:

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Աղխատներու հարստութիւնը

Ժամանակին, չեմ յիշեր որ երկրին մէջ, կային երկու աղքատ, չափազանց աղքատ մարդիկ, որ ոչի՛նչ, բայց ոչի՛նչ ունէին երկրի վրայ:

Ալիւր չունէին՝ որ դնէին տաշտին մէջ, եւ տաշտ չունէին որ ալիւրը մէջը դնէին:

Եթէ տեղ ունենային՝ մեծ դդակէ մը քիչ մը աւելի մեծ, պիտի կրնային անոր վրայ տնակ մը չինել: Եւ եթէ տուն ունենային՝ անոր մէջ դնելու համար տաշտ մը պիտի գտնէին ...:

Եւ եթէ տաշտ ունենային, ով գիտէ թէ բարի հրեշտակ մը անոր մէջ քիչ մը ալիւր պիտի չդնէր:

Սակայն, ոչ տեղ, ոչ տուն, ոչ տաշտ եւ ոչ ալ հաց ունէին: Ձափազանց աղքատ էին անոնք:

Բայց – անոնք չէին զգար այնքան կարիքը հացին՝ որքան տունի մը:

Կարգ մը գիմասէրտ մարդիկ, երբեմն, հաց կուտային, նոյնիսկ քիչ մը խոզի ճարպ եւ տոհոն հեղ մըն ալ գաւաթ մը գինի:

Սակայն, անոնք կը նախընտրէին միշտ անօթի ըլլալ եւ ունենալ իրենց տունը, տուն մը ուր կարենային վառել քիչ մը կրակ եւ նստիլ վառարանին քովիկն ու տաքնալ:

Աչխարհի վրայ, ամենալաւ բանը, ուտելիքէն ալ աւելի լաւ, չորս պատ ունենալն է. որովհետեւ, այսպէս, վայրի գազանի կը նմանիս:

Վերջապէս հասաւ Ծնունդը: Երկու խեղճերը, հիմա զգացին՝ որ միւս մարդերէն աւելի դժբախտ են:

Ծնունդը, ուրիշներու ցնծութեան օրը: իրենց համար թախծոտ ու մռայլ էր: Ուրիշներ, այդ իրիկունը վառած էին իրենց վառարանին մէջ աղուոր կրակ մը եւ հոն դրած իրենց կօշիկները՝ որպէսզի Ս. Բարեգը անոնց մէջ իրենց նուէրները լեցնէ: Իսկ իրե՞նք, ոչ վառարան ունէին եւ ոչ ալ կրակ:

Ցուրտ դիշերին, թափառելով, անոնք իրենց տրտունջները կ'ըսէին իրարու: Ու յանկարծ, հանդիպեցան կատուի մը որ կը մլաւէր:

Դժբախտ կատու մըն էր, դժբախտ որքան իրենք. ոսկոր ու կաշի միայն: Թել մը տաւ իսկ չկար վրան:

Եթէ տաւ ունենար մորթին վրայ, անշուշտ իր մորթը այդպէս պիտի չըլլար: Եւ եթէ մորթը աւելի լաւ վիճակի մէջ ըլլար, ապահովաբար այդպէս ոսկորներուն պիտի չկպչէր, անտարակոյս, մուկ մը պիտի բռնէր ու այդքան նիհար պիտի չըլլար:

Բայց տաւ չունէր, մորթը ոսկորներուն էր փակած եւ չատ անբախտ կատու մըն էր...:

Աղքատ մարդիկ բարեսիրտ կ'ըլլան եւ իրարու կ'օգնեն:

Երկու աղքատները, կատուն իրենց հետ առին եւ անոր տուին քչիկ մը այն իւղէն, զոր իրենց տուած էին ուրիշները:

Կատուն ուտելէ վերջ, առջ անցաւ ու պառկեցաւ խեղճուկ ու թափուր խրճիթ մը:

Հոն կային երկու աթոռակներ եւ օճախ մը: Ձանոնք նկատեցին լուսնային չաւայլի մը յանկարծական չողիւնով, որ ընդհատ մտրեցաւ:

Սակայն, լուսնի չողին հետ կորսուեցաւ կատուն ալ:

Եւ այսպէս, անոնք նստան մութին մէջ, օճախին առջեւ, որ առանց կրակի աւելի մութ կը թուէր:

— Շատ ցուրտ կ'ընէ, կ'ըսէին անոնք: Եթէ քիչ մը փայտ ունենայինք, լաւ մը պիտի տաքնայինք կրակէն ու հէքեաթ ալ պիտի պատմէինք ...

Բայց, օճախին մէջ կրակ չկար ...

Այնքան աղքատ էին անոնք, այնքան խեղճ ..:

Յանկարծ, վառարանին խորը, չողացին եր – կու բոսոր ածուխներ, կա՜ս–կարմիր ոսկիի նման:

Ծերունին ուրախութենէն ձեռքերը չփեց եւ սկսաւ դուարթօրէն ըսել պառաւին.

— Կը տեսնե՞ս, ի՞նչ տաք է...

— Այո, վառ Աստուծոյ, պատասխանեց պառաւը եւ ձեռքերը դէպի վառարանը երկարեց: Ապա՝

— Փչէ որ ածուխները բռնկին, ըսաւ ծերունին:

— Ոչ, յարեց ծերունին: Այդպէս թող որ չուտ չհալին:

Այն տաեն, սկսան խօսիլ անցեալ տարիներու մասին, առանց մտմտոքի, որովհետեւ երկու բոցավառ ածուխները ուրախացուցած էին դիրենք:

Աղքատները քիչով կը գոհանան, քիչով երջանիկ կ'ըլլան: Եւ երկու ծերունիները, մեծ պարզեւ մը կը նկատէին Ծնունդի այդ քիչ մը կրակը եւ աստր համար, ջերմ գոհունակութիւն կը յայտնէին Աստուծոյ:

Գիշերն ամբողջ, անդադար կը խօսակցէին ու կը տաքնային: Այլեւս վառած էին երինային Մանուկին իրենց հանդէպ ունեցած սիրոյն վրայ, քանի որ երկու ածուխները կը վառէին, միշտ կը վառէին, առանց հատնելու, երկու ոսկի դրամներու նման:

Վերջապէս լուսցաւ եւ երկու աղքատները, որ այնքան տաքուկ դիշեր մը անցուցած էին, օճախի խորքին մէջ տեսան խեղճուկ կատուն՝ որ իրենց կը նայէր իր լուսափայլ երկու աչքերով: Եւ այն տաեն հասկցան: Հասկցան որ ամբողջ դիշերը այնքան լաւ տաքցած էին այս կատուի աչքերու չողիւնէն:

Եւ յանկարծ, կատուն խօսեցաւ ու ըսաւ ա – նոնց:

— Աղքատներու հարստութիւնը՝ երեւակայութիւնն է...:

ԺԱՆ ՌԻՇՓԻՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Ց. ՄԵՀՐԱԲԻ ՑՈՒԵԼԵԱՆԸ

Երաժշտագէտ Ցարութիւն Մեհրաբի երաժշտական գործունէութեան յոբելեանը տօնուած է Մարտ 5ին Լոս Անճէլըսի մէջ (Քալիֆորնիա):

Մեհրաբ ծնած է Թիֆլիզ: Իր ուսուցիչն եղած է յայտնի երաժշտագէտ Մակար Եկմալեան: Ցաճախած է նաեւ Ռոստովի Կայսերական երաժշտանոցը 1904ին եւ աւարտած 1907ին: Աչակերտած է Մոսկուայի երաժշտանոցին 1910 — 11: Ռոստովի Պետական երաժշտանոցին մէջ իբրեւ դասընկեր ունեցած է երաժշտագէտներ Ռոմանոս Մելիքեանը, Դաւիթ Սողոմոնեանը եւ Խորոզեանը: (Ռ. Մելիքեան եղած է հիմնադիրը Հայաստանի պետական երաժշտանոցին):

1908 — 1910ին Մեհրաբ եղած է երաժշտութեան ուսուցիչ Բագուի դպրոցին մէջ: Ցետոյ չրջած է հիւսիսային Կովկասի կարգ մը քաղաքները, համերգներ կազմակերպելով:

1913ին ուսուցիչ՝ եկատէրինոսլաւի վարժարանին: Նոյն տաեն կազմած է եկեղեցական եւ ազգ. երգչախումբեր եւ տուած բազմաթիւ համերգներ ամբողջ Գուպանի նահանգին մէջ:

1919ին Պոլիս երաժշտութեան ուսուցիչ է կեդր. եւ Պէրպէրեան վարժարաններուն, Դպրոցասէր Տիկնանց եւ այլ հայ դպրոցներու մէջ: Պոլսոյ մէջ տուած համերգ մը մեծ յաջողութիւն գտած է:

1923ին կ'երթայ Ամերիկա: Հոն ալ նոյն նպատակը կը հետապնդէ, սորվեցնել, սիրցնել եւ տարածել Հայ երգը, մասնաւորապէս հայ նոր սերունդին մէջ: Ցետոյ հայ երգը, ազգային երգչախումբերու չնորհիւ գարձնել ազգակ հայկ. մշակոյթի եւ միջոց հայութեան ծանօթացման: Նոր սերունդը երգով կապել հայ իրականութեան հետ, եւ հայ ցեղի արժանիքները ցոյց տալ օտարին հայ երգով: Մ. Նահանգներու մէջ հայ երաժշտութիւն սերմնացաններ են Սիւնի, Տիգրանեան, Սրուանձտեանց, Թումաճեան:

Մեհրաբի չնորհիւ ամերիկեան ռատիօ–կայաններու վրայ, երկրին մէկ ծայրէն միւսը լսուեցաւ մօտցուած հայ երգը, որուն համար դնահատանք առաջնորդեց խեղճուկ ու թափուր խրճիթ մը:

Հոն կային երկու աթոռակներ եւ օճախ մը: Ձանոնք նկատեցին լուսնային չաւայլի մը յանկարծական չողիւնով, որ ընդհատ մտրեցաւ:

Սակայն, լուսնի չողին հետ կորսուեցաւ կատուն ալ:

Եւ այսպէս, անոնք նստան մութին մէջ, օճախին առջեւ, որ առանց կրակի աւելի մութ կը թուէր:

— Շատ ցուրտ կ'ընէ, կ'ըսէին անոնք: Եթէ քիչ մը փայտ ունենայինք, լաւ մը պիտի տաքնայինք կրակէն ու հէքեաթ ալ պիտի պատմէինք ...

Բայց, օճախին մէջ կրակ չկար ...

Այնքան աղքատ էին անոնք, այնքան խեղճ ..:

Յանկարծ, վառարանին խորը, չողացին եր – կու բոսոր ածուխներ, կա՜ս–կարմիր ոսկիի նման:

Ծերունին ուրախութենէն ձեռքերը չփեց եւ սկսաւ դուարթօրէն ըսել պառաւին.

— Կը տեսնե՞ս, ի՞նչ տաք է...

— Այո, վառ Աստուծոյ, պատասխանեց պառաւը եւ ձեռքերը դէպի վառարանը երկարեց: Ապա՝

— Փչէ որ ածուխները բռնկին, ըսաւ ծերունին:

— Ոչ, յարեց ծերունին: Այդպէս թող որ չուտ չհալին:

Այն տաեն, սկսան խօսիլ անցեալ տարիներու մասին, առանց մտմտոքի, որովհետեւ երկու բոցավառ ածուխները ուրախացուցած էին դիրենք:

Աղքատները քիչով կը գոհանան, քիչով երջանիկ կ'ըլլան: Եւ երկու ծերունիները, մեծ պարզեւ մը կը նկատէին Ծնունդի այդ քիչ մը կրակը եւ աստր համար, ջերմ գոհունակութիւն կը յայտնէին Աստուծոյ:

Գիշերն ամբողջ, անդադար կը խօսակցէին ու կը տաքնային: Այլեւս վառած էին երինային Մանուկին իրենց հանդէպ ունեցած սիրոյն վրայ, քանի որ երկու ածուխները կը վառէին, միշտ կը վառէին, առանց հատնելու, երկու ոսկի դրամներու նման:

Վերջապէս լուսցաւ եւ երկու աղքատները, որ այնքան տաքուկ դիշեր մը անցուցած էին, օճախի խորքին մէջ տեսան խեղճուկ կատուն՝ որ իրենց կը նայէր իր լուսափայլ երկու աչքերով: Եւ այն տաեն հասկցան: Հասկցան որ ամբողջ դիշերը այնքան լաւ տաքցած էին այս կատուի աչքերու չողիւնէն:

Եւ յանկարծ, կատուն խօսեցաւ ու ըսաւ անոնց:

— Աղքատներու հարստութիւնը՝ երեւակայութիւնն է...:

ԺԱՆ ՌԻՇՓԻՆ

հատանքի տաղեր նուիրեց օտար մամուլը :

Ան կազմած է «Հայ երաժշտական Միութիւն» մը։ Հիմնադիրն է «Հայ ազգ. երգչախումբին» : Հայաշատ գաղութներու մէջ կազմակերպած է յաջող երգահանդէսներ, հայ եւ օտարազգի երգերու հաղորդակից ըրած հայ երգերու մեղեդիին : Մեհրաբի մարզած հայ երգչախումբերը բառաչունեան մրցանակը չհած են «Շիքակօ – Թրիպիւն»ի զուտ երաժշտական մրցումին, նաեւ Տիթրոյթի եւ Պոսթընի այլացեղ խմբակցութիւններու երգա – հանդէսներու մէջ :

Նիւ Եորքի մէջ Նէյշընըլ պրօատքսթինկ (ձայ – նասիփուս) ընկերակցութեան բացած մրցումին մասնակցած են զուտ ամերիկեան երգչախումբի մը հետ, տարբեր ազգերու 14 երգչախումբեր : Այդ մրցումին Մեհրաբի երգչախումբը չհած է առաջին մրցանակը : Ան փոխարինած է Ուեսթմինսթրը Քորըսին եւ մօտ երկու ամիս չաթաթը մէկ անգամ հեռարձակած է Հայ երգը՝ արժանացալով ընդհ. գնահատութեան : Իր խումբով մասնակցած է նաեւ 1933ին Շիքակոյի ցուցահանդէսի Հայոց Օրուան, Շիքակոյի Միջազգային ցուցահանդէսի «Վէնետիկեան գիշերին», ունկնդիր ունենալով աւելի քան 50 հազար հոգի : Նոյն թուականին եւ նոյն աւթիւ մէկուկէս ժամ Ֆորա ոչ – տիօ ժամին հեռարձակած է հայ երգը :

Իր երգչախումբերը հրաւէրով երգած են և – կեղեցիներու եւ թատրոններու մէջ :

Ահաւասիկ քանի մը վկայութիւններ ամերիկեան մամուլէն :

— « Մեհրաբի հայկ. երգչախումբի երգիչ – ներուն տարազները չղշղղուն եւ հրապուրիչ էին», « Հայ երգչախումբի կարգ մը երգերը կրնան արժանապէս տեղ գրաւել ոեւէ բնաիր երգահան – դէսի յայտագրին մէջ», (Նիւ Եորք Մորնինկ թէ– լէկրաֆ) :

— « Մեհրաբ իր ունկնդիրներուն սիրտը գրաւեց իր կարող ղեկավարութեամբ եւ իր սքանչելի երգիչներով : Հայ երգչախումբը նոր եւ գնահա – տելի նպաստ մը բերաւ Ֆրէզնոյի երաժշտական կեանքին մէջ : Այս տեսակ հաւաքոյթներ միջոց կը դառնան ցրուելու ցեղային նախապաշարումնե – րը» : (Ն. Ե. Մորնինկ թելէկրամ) :

Արա Շիրազեան կը պատմէ երաժշտագէտին նուիրուած գրութեան մը մէջ (Հայրենիք) :—

— Երգահանդէսէն եւոք չեմ կրնար մը ներկա – յանալով Մեհրաբի, կ'ըսէ :— «Պարոն ղեկավար, շատ սիրեցի հայերէն երգերն ու լեզուն, նոր կը հասկնամ արժէքը հայ լեզուին եւ հայ երաժշ – տութեան : Յարգ լաւ էի միայն Հայոց կոտորած – ներու մասին» : Իսկ ռուսական վարժարանի տե – սուչ մը Քուլպա նահանգի Պուսելավա քաղաքին մէջ, երգահանդէսէն վերջ րսած է :— «Ճանչցաւոր էք զուք Հայերդ, որ մեզի Ռուսներուն չէք ծա – նօթացներ ձեր այնքան արժէքաւոր երաժշտու – թիւնը :

Մեհրաբ զրած է երաժշտական բազմաթիւ յօդուածներ, «Հայրենիք»ի, «Կոչնակ»ի եւ Պոլ – սահայ թերթերու մէջ : Հրատարակած է հեռաս – հայ երգերը.— «Ինճաղի ծառի տակին», «Գիւ – զամիջում» , «Սարերի աղջիկ», «Զարոյի երգը», եւ «Գնչուհիի երգը» : Ունի նաեւ 25 անտիպ երգեր ու եղանակներ, որոնց մէջ է Զարենցի «Ես իմ ա – նուշ Հայաստանի»ն :

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻԾԱՂ

« ԵԲՐԱՑԵՑԻՈՑ ՄԱՆԿՈՒՆՔ ... »

Բեթանիացի Ղազարոսին տօնն է այսօր :

Իր քոյրերուն, Մարիամ եւ Մարթայի խնդրան – քով, Յիսուս գերեզմանէն կեանքի վերակոչեց դինքը :

« Ղազարէ, արի՛ եկ արտաքս»... Եւ մեռելը առօք – փառօք դուրս եկաւ իր դամբանախորշէն :

Եւ Հայաստանեայց Եկեղեցին կը տօնէ այդ դէպքը՝ մեծ հանդիսաւորութեամբ :

Ի՞նչ գեղակերտ չարականներ հիւսած են այդ առթիւ : Ինչ երկար ընթերցուածներ՝ հայ ոսկե – դինիկ լեզուով՝ այդ համեստ դիւղացիին եւ իր քոյրիկներուն վրայ :

Եկեղեցիներ, վանքեր հիմնած են այդ բարե – միտ Ղազարու անունով : Փարիզի պէս չքեղաչէն քաղաքումն իսկ, նշանաւոր փողոց մը մկրտուած է ի պատիւ անոր, rue St. Lazare :

Երջանիկ Բեթանիացի... Հրէաստանի մէկ դիւղէն ելեր մինչեւ Եւրոպա եկեր եւ անմահա – ցեր է :

Այս չաթաթը կատարելապէս երբայական է : Աչխարհի բոլոր քրիստոնեայ ազգերը, հրէական ազգային պատմութիւնը կը քարոզեն : Կ'երգեն, կը պանծացնեն՝ իրենց եկեղեցիներուն մէջ :

Իսրայէլի քաղաքներն ու դիւղերը կը փառա – բանուին՝ նաքիմացիներու երկրէն մինչեւ Ափրի – կէի հարաւը :

—« Եբրայեցւոց մանկունք օրհնէին... Ու – րախ լեր, դուստր Սիովնի... Երուսաղէմ բաղաք Դաւթի... Այսօր գալով ի Բեթանիա... ի լեռնէ Ձիթենեաց... »

Մեր եւ միւս քրիստոնեայ ազգերու եկեղեց – ներուն մէջ պիտի յիշատակուին նոյնպէս Կայիա – փան, Յուդա մատնիչը, Բարաբբա աւազակը, Պի – ղատոսը, Նիկոդիմոս, Յովսէփ Արիմաթացին, Մաղթոս, Լմմաւոս, Գողգոթա եւ Նաղովրեցի ա – նուանները : Նոյնիսկ Մադուկեցիներն ու Փարիսե – ցիները ...

Պիտի ունկնդրենք, Երուսաղէմի, Գողգոթայի եւ Խաչելութեան վրայ հիւսուած դեղահիւս չա – րականներ եւ ողբեր ...

Իսրայէլացիները, իրենց մէկ հանճարեղ դա – ւակը, Նաղովրեցի Յիսուսը խաչի դատապարտել տալով Հռոմայեցի Պիղատոսին, իրենց ազգային պատմութիւնը իրրեւ Ս. Գիրք, իրրեւ կրօնք պար – տադրած են բոլոր ազգերուն :

Չէ՞ք նախանձիր : Չէ՞ք ուղեր Իսրայէլացի ծնած ըլլալ՝ հպարտանալու համար...

Մինչդեռ Հայերս, դարերէ ի վեր, միլիոններ – բով խաչեցեալներ տունինք : Մեր Գողգոթաները համրանք չունին եւ սակայն ոչ ոք մտքէն անցուց չարականի քառեակ մը յօրինել անոնց ի պատիւ :

Պ. Արչակ Զօպանեան, կէս դար է, տակաւ – ներով մեզան եւ թոքերով չունչ կը սպառէ : Նչա – նաւոր օտար պատմագիրներուն՝ Հայոց պատմու – թիւն չարադրել կուտայ՝ հայ ազգի մը դոյութիւ – նը ապացուցանելու եւ զայն ծանօթացնելու օ – տարներուն եւ Հայերուն :

Իսրայէլացիները, մաս մասին չեն կպցու –

ՎԱՐԴԵՐ ԻՐԱՆԻ ՊԱՐՏԻԶԻՆ (ՀԱՁԸԶ)

Մենք Շեմսէտտին, մեր սերունդներով,
Մենք շէյխ Հաֆըզս, մեր սէյիտներով —
Առանձին ցեղ ենք եւ օտարոտի
Ձնշուած յաւիտեան եւ բողոքով լի :

Առանց յոգնելու մեր լուծն ենք քարշում,
Այրող արցունքներ աչերից թափում,
Բայց միշտ ուրախ ենք մաքուր մոմի պէս,
Վառւում ենք, հալւում, չեռնում նոյնպէս,
Եւ լոյս ենք տալիս նոյնպէս ժպտալով,
Ինչպէս որ ճրագ մեղմիւ այրուելով :

Արտեւանունքի սրով խողխողուած
Անցնում ենք այդպէս արեան մէջ սուզուած :
Մենք լոկ ապրում ենք տանջանքների մէջ,
Մեղքերի ծովում ընկղմած անվերջ :
Սակայն չենք զղջում մեր արարքներից
Քանի հեռու ենք շատ չար գործերից :

Լոյսի որդիքն ենք եւ ոչ խաւարի
Ամբոխի համար անհասկնալի :
Ամբոխը երեք մարդ է ճանաչում —
Նախ սնապաշտին, բուք բարբարոսին,
Եւ մոայլ հոգով անծանց մոլեգին
Երկրորդը՝ անսիրտ կոշտ անառակին,
Անպէտ, անողոք չար եսասէրին,
Երրորդը՝ առտնի ցնորողներին,
Բայց մեզ պէս մարդկանց նա չի ըմբռնում,
Եւ մեր անունը, երբեմ չի յիշում :

Թարգմ. ԱՐԱՀԷՆ ԿՐԱՄԻԼՆԻԿԵԱՆ

ցած այդ նպատակով եւ սակայն ազգ եւ ազինք, դարերով մրցումի ելած են Հրէից պատմութիւնը ուսանելու, տարածելու եւ անոր դէմ ուղիով ընթանալու համար...

Ահաւոր պատերազմներ, հալածանքներ, եւ խարոյկներ սարքուած են, Աստուածաչունչի կամ Աւետարանի մէկ պարբերութիւնը սխալ մեկնող հերիսիկոսներու դէմ :

Երուսաղէմը Ս. Քաղաք եւ Հրէաստանն ալ Ս. Երկիր հռչակուած է :

Այսօր մենք պարտաւոր ենք մկրտուիլ «Ցորդանան»ի եւ «Յովհաննէս Մկրտիչ»ի անունով :

Մեր ամուսնութիւնը պիտի կնքուի, Իսրա – էլի նահապետներուն Աբրահամի, Իսահակի, Յակոբի – Աննայի եւ այլոց անունով :

Եւ մեր դամբարանն ալ պիտի կնքուի «Ի վե – րին Երուսաղէմ»ով, ուր մեզ պիտի դիմաւորեն Ենովքն ու Եղիան ...

— Ուրեմն իրրեւ հայկական ի՞նչ կը մնայ մեզի, այսօրուան տօնին, երբ ամէն երգ ու տաղ ի պատիւ Ղազարոսի, իր պարագաներուն կամ Քրիստոսակիր «յաւանակի» մասին է...

— Իրրեւ հայկական... «Մտազարդար» բառը միայն ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՑԵՏԱՄՆԱՅ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ օդնութեան հա – մար 45 միլիոն տոլարի վարկ մը պահանջած էր ամերիկեան կառավարութիւնը : Արտաքին նա – խարարը զեկուցում տալով ծերակոյտին առջեւ, բացատրեց թէ որեւէ կրճատում պիտի վնասէ Մ. Նահանգներու ապահովութեան, խրախուսելով համայնավարական չարժումը Ախոյ եւ Միջին Ա – րեւելքի մէջ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (44)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ը.

— Դու ծագրում կ՚ել ես... ճանաչո՞ւմ ես :

— Ճանապարհին պիտէի որ գնում եմ Մելիքի կնոջ մօտ :

— Իսկ դու ի՞նչ ես... Դու քանի՞ դլուխ ու – նես, քաղցած դիժ, որ բռնում ես Մելիքի տղային ու ձեռք ես բարձրացնում նրա վրայ :

— Իրաւունք չունէի, հա՞...

— Ոչ մի հարկատու իրաւունք չունի :

Նաղլուն լուռ գնաց դէպի փերին եւ ասաց նրան.

— Այսո՞ղ էինք մենք գառապանի գալիս :

Պառաւը չլսեց այդ խօսքերը : Մարթան նորից փակել էր իր աչքերը եւ նորից փերին էր հաս – կանում թէ որտեղ է ինքը :

— Փակ աչքեր, չարունակեց Նաղլուն, ո՞ր քունն է դա, միթէ՞ երկարը ...

Ու նորից դիմեց Մելիքի կնոջը.

— Ես գնում էի, հեռանում էի քեզանից, բայց ո՞վ դիտէ, դուցէ, երկարն է երեխայի քունը, եւ չեմ հեռանայ, այնքան անողորմ եմ : Լսիր : Երկու տղայ ծնեցիր էին քո որդուն : Նա փախաւ, այդ քաջութիւնից — կարող ես փառք տալ Աստու – ծուն — չատ ունի : Փախչողի առաջ ամէն ինչ ճա – նապարհ է եւ այս անգամ քո որդու ճանապարհը աղբանոցն էր : Այդ ճանապարհին... ոչ, ճանա – պարհին չէր, այլ բաւականի հեռու, ընկած էր այս երեխան, որին Աստուած մի չապիկ է միայն տուել : Նա ծիծաղում էր լինքն իր համար, արեւ կար, զով կար, ջուրը գնում էր, ծառերը օրօր – ւում էին — ինչո՞ւ ուրախ չլինէր : Տղաղ տեսաւ նրան եւ ի՞նչ արաւ. ասա, եթէ նրան ճանաչում ես.. Օ, դու լսո՞ւմ ես, ուրեմն լսիր : Ցած գլո – րեց երեխային աղբանոցի գլխից : Հեշտ էր այդ բանը, ինչպէս հեշտ էր մատով ճանճ ջարդել : Ե – րեխան ընկաւ քարի վրայ, գլուխը պատռեց :

Նա վերին աստիճանի զգուշութեամբ վեր – ցրեց Մարթայի գլխին գցած չորի կտորը. երեւան եկան թուխ գանգուները, որոնց մէջ դեռ չէր չո – րացել արիւնը :

Աննա – խաթունը, որքան եւ զրգռուած էր, չկարողացաւ երկար նայել այդ ցաւալի տեսա – րանին, որ ներկայացնում էր փոքրիկ գլուխը : Իսկ Գայիանէն մօտ վազեց, կռացաւ երեխայի վրայ, իր մատները քսեց նրա ճակատին եւ մի քանի փա – ղաքչական խօսքեր ասաց : Անմխիթար փերին, այնու ամենայնիւ, մրմնջում էր.

— Աչքերը չէ բաց անում ... չէ...

— Բայց դա բոլորը չէ, չարունակեց Նաղլուն տիրող լռութեան մէջ :— Որքան թեթեւութիւն կը լինէր թէ երկրի եւ թէ երկնքի համար, եթէ յան – ցաւորը, յանցանք գործելուց յետոյ, կարողանար դնել երկու հատ արտասուք կաթեցնել, ղղջման արտասուք : Քո տղան չէ ղղջում, դիտէ, որ լաւ բան է արել եւ չատ լաւ բան, նա չէ ծածկում, որ իրան ծեծողների վրէժը հանեց այս մանուկից : Սրա դլուխը չարդուեց, որպէսզի քո տղայի սիր – տը հովանա... Այժմ դատաստան արա...

Խիստ, անդութ պահանջ էր : Նաղլուն այդ րո – պէին հպարտ էր, արհամարհող եւ մի առանձին բաւականութիւն ու հանդստութիւն էր զգում մեղադրողի դերի մէջ : Այս բախտաւոր կնոջ եւ ամբողջ այս բախտաւոր տան ճակատին չպրտելով այդպիսի սուր ոճրագործութեան մեղադրանքը, նա մի քանի քայլ ետ գնաց եւ լուռ դիտում էր թէ ինչ կը լինի հետեւանքը :

Երբեք Մելիքի դուռը այսպիսի գանգատ չէր եկել : Նա ճիշդ էր, անհերքելի. Աննա – խաթունը պատրաստ էր ասելու, թէ այո, ո՞վ է պնդում, որ դա վատ բան չէր, անդթութիւն չէր. ի՞նչ մեղք ունէր խեղճ երեխան... Բայց նա չխօսեց :

Նրա սիրտը սկզբից էր տակնուվրայ եղել. նրա մէջ խօսում էր մի մօր ինքնասիրութիւնը, մանաւանդ իրականութեան այն կողմը, որ այս – պիսի դժբախտ ժամանակներում դարճեալ Մելիքի չար ու անդութ գաւակն է իր հօր օջախն սիւնը : Հպատակը արդարութիւն է հայցում, լալով խնդ – րում է ուշադրութիւն, ողորմութիւն : Իսկ այս – տե՞ղ : Այնպիսի խօսքեր են լսում, որոնց չէ կա – րող կուլ տալ նոյնիսկ այդ աղջկայ հաւասարա – կից մարդը : Դա յանդգնութիւն է, դա մի նոր ապացոյց է, որ նոյնիսկ մուրացկանները մոռացել են իրենական տան պատիւը :

Արդեօք այս աներեսութիւնը ուրիշից չէ՞ ներ – շնչուած : Մելիքի այրին մի վայրկեան կարծեց թէ թուրքերն են այսքան կատղեցրել մուրացկաննե – րին. չէ՞ որ նրանք Մելիքի ընտանիքը նուաստաց – նելու համար միջոց չեն խնայում ...

Լ.Օ

թոյլ չէ տար միացնել Իրլանտայի երկու անջատ մասերը:

★ Նիւ Եորքի մէջ բեռնուցիչն Իտալիոյ սահմանուած զինամթերքին առաջին բեռը: Իտալիան դեսպանը այս առթիւ յայտարարեց.— Զէնքերու առաքումը կ'ապացուցանէ թէ Ազգան տեանի 12 զինակիցները վճռած են խափանել որ եւ է «խելագար նախայարձակում»:

Ֆրանսայի սահմանուած զինաթափ չոգենաւը ճամբայ ելած է դէպի Պիզերթա (Թունուզ), ուր զգուշական միջոցներ ձեռք առնուած են, ինչպէս ուրիշ նաւահանգիստներու մէջ:

★ Պելժիոյ խնամակալ իշխանը վաւերացուց Մ. Նահանգներուն հետ կնքուած զինական համաձայնութիւնը, քանի որ դահլիճը կազմուած չէ տակաւին: (Վարչապետը Բ. օր նոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ աքսորական թագաւորին հետ):

ԼԷՈՆ ՊԼՈՒՄԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Լէոն Պլումի յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, կիրակի, արտակարգ հանդիսաւորութեամբ: Շաբաթ օր մարմինը փոխադրուեցաւ «Լը Փոփիւլէռ»ի խմբագրատունը, մասնաւոր սրահի մը մէջ: Հազարաւոր այցելուներ իրար կը հրմշտկէին, իրենց վերջին յարգանքը յայտնելու համար:

Այսօր, կիրակի, ժամը 2·45ին, հսկայական թափոր մը պիտի կազմուի խմբագրատան փողցէն (Լաֆայէթ), դագաղը փոխադրելու համար Քոնքորտի հրապարակը, ուր տեղի պիտի ունենայ յուղարկաւորութեան արարողութիւնը, ի ներկայութեան կառավարութեան անդամներուն եւ բազմաթիւ ականաւոր անձնաւորութեանց: Ճետոյ մարմինը պիտի փոխադրուի Մոնմարթրի գերեզմանատունը, ուր պիտի թաղուի առժամապար: Վերջնական թաղումը պիտի կատարուի իր բնակած գիւղին՝ Ժուի – ան – Ժոզասի մէջ:

★ Աչխարհի բոլոր մասերէն ցաւակցութեան եւ համակրանքի արտայայտութիւններ կը հաս – նին, ողբալով ընկերվարութեան մեծ առաջնորդին կորուստը: Մոսկուայի հեռագրական գոր – ծակալութիւնը պարզապէս լուրը հաղորդած էր, առանց խորհրդածութեան. իսկ Փրակայի բոլչեւիկ մամուլը խստօրէն կը քննադատէ հանգուցեալը, գրելով թէ «իր անունը խորհրդանշան մը դարձած էր դաւաճանութեան՝ ընդդէմ Ֆրանսայի բանուորութեան»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ նախարարը կը չարունակէ խորհրդակցիլ գործատէրերու եւ բանուորներու ներկայացուցիչներուն հետ, խաղաղութեամբ լուծելու համար աչխատավարձի խնդիրը: Այժմ 50000 կը հաչուեն բանթողներուն թիւը: Վերջին լուրե – րու համաձայն, այսօր – վաղը կը վերջանայ նաեւ պետական թատրոններու եւ ընկերային ապահո – վութեան պաչտօնեաներուն գործադուլը:

ԲՈՒՌՆ ՅՈՑՑ ՄԸ կատարուեցաւ «Ֆիկառօ» թերթին դէմ, որ երկու օրէ ի վեր կը հրատարակէ Հիթլէրի գաղտնի գործակալներէն Սքորցենիի յուչերը: (Այս գործակալն էր որ օդանաւային յանդուգն թռիչք մը կատարելով բանտէն ազատեց Մուսոլինին): «Ֆիկառօ» կը գրէ թէ գոյցը կազմակերպած էին համայնավարները: Ուրբաթ իրիկուան ժամը 6ին, 4—500 հոգինոց բազմութիւն մը խռնուած էր խմբագրատան առջեւ, թչնամական տրամադրութեամբ: Ոստիկանութիւնը հարկադրուեցաւ միջամտել: Ցուցարարները աւազ, խիճ եւ ուրիչ իրեր կը նետէին ոստիկաններուն վրայ, որոնցմէ երկու հոգի ծանրապէս վիրաւորուեցան: Պատուիրակութիւն մը ներկայանալով խմբագրութեան, պահանջեց դադրեցնել յուչերուն հրատարակութիւնը, բայց խմբագրապետը մերժեց: Քանան հոգի ձերբակալուեցան: Ամերիկեան թերթի մը թղթակիցն ալ դեռին փոուեցաւ ուչաթափ:

ՏԱՍԸ ԲԱՐՁՐԱՍՏԻՃԱՆ ԿՂԵՐԱԿԱՆՆԵՐ դատի քաչուեցան Փրակայի մէջ, իբրեւ դաւաճան եւ լրտես Վատիկանի:

ՈՒԿՐԱՑՆԱՑԻ ազգայնական չարժման վարիչը, Ստեֆան Բանտերա, որ Միւնիխ կը գրտնուի, իր թաքստոցը հրաւիրելով հինգ թղթակիցներ, յայտարարեց.— Արեւմտեան պետութիւնները պէտք է դադրեցնեն որեւէ օրինական յարաբերութիւն Ռուսիոյ հետ, եւ ընդհակառակն ուժ տան հակաբոլչեւիկ յեղափոխական չարժումին, տապալելու համար խորհրդային դիկտատուրան եւն.:

ԱՇԽԱՐՀԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ, կէրի Տէյվիս, որ հրաժարած էր ամերիկեան հպատակութենէ, Նիւ Եորք հասաւ, բայց թոյլ չտուին ցամաք ելլել:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ միութիւնը վերահաստատուեցաւ, Ցորդանանի թագաւորն ալ հաւանութիւն յայտնած ըլլալով անջատ հաչտութիւն չկնքել Իսրայէլի հետ:

ՀՆԴԿԱՁԻՆԻ ապստամբները (համայնավար) բուռն յարձակումի մը ձեռնարկած են Քչինչինի դէմ: Մեծ ջղագրգռութիւն կը տիրէ Սայկոնի մէջ: Ֆրանսական կառավարութիւնը նոր միջոցներ ձեռք առաւ:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Երեկոյթ-պարահանդէսը

Ապրիլ 2ին ժամը 16էն 24, Salle Jean Goujonի վերի սրահներուն մէջ:

Attractions Orchestre ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

Ճոխ պիւֆէ

Մուտքը 250 ֆրանճ:

Տարեկան պարահանդէս ցերեկոյթ

կազմակերպուած ՀՕՈՒԼՐՏ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՅ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ, կիրակի 2 Ապրիլ, ժամը 15·30էն 23·30:

SALON DE L'HOTEL DES DEUX MONDESի մէջ, 22 Ավընիւ տը լ'Օփէռա, մէթրօ Փիրամիտ կամ Օփէռա:

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժին:

Նուագախումբ՝ JAMES ERIKSSON:

Տոմսերը ապահովել նախկին սաներէն:

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ԼԱ ՍԻՈՒԹԱՑԻ ՄԷՋ

10 Ապրիլ, Զատկի Մեռելոցի օրը, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Salle de la Mutualité: Նախաճեռ – նութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Հրայր խումբին:

FOIRE INTERNATIONALE DE LYON

ՕԳՏԱԿԱՐ տեղեկութիւններ ինքնաչարժով գալիք ԳՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:

Ամէն տարի բազմաթիւ առեւտրականներ եւ գործի մարդիկ Լիոն կուգան ինքնաչարժով, Տօ – նավաճառին առթիւ:

Լիոնի քաղաքապետութիւնը եւ Տօնավաճառի վարչութիւնը հետեւեալ միջոցները ձեռք առած են, ինքնաչարժերու շրջագայութեան եւ կայքե – րու (stationnement) համար:

1.— Նչանակներ.— Քաղաքին բոլոր մուտքե – րուն առջեւ զետեղուած են նչանակներ, որոնք ցոյց կուտան ուղղութիւնները:

2· Ցատուկ ուղեցոյցներ.— Տօնավաճառին չուրջ, մէկ ուղղութեամբ (sens unique) ճամբանե – րու գործնական ցանց մը պիտի կազմակերպուի: Ասկէ զատ, Pont Vaysse, գետին աջ ափը, ինքնաչարժերը պիտի կարենան օգտագործել լայն Bas Portը որ զիրենք ուղղակի կառատուներուն կ'ա – ռաջնորդէ:

3· Կառատուներ.— Ասոնցմէ երկուքը հաստատուած են ուղղակի Տօնավաճառին մէջ եւ կրնան ընդունիլ 1600 կառք: Թուագրուած տեղերը յատկացուած են բաժանորդներուն: Գ. կառատուն մը Halle de la Mécaniqueին հիւսիսը, վերապահուած է օրական այցելուներուն:

4· կայք (stationnement) քաղաքին մէջ քաղաքապետութիւնը 15էն 24 ապրիլին, սովորական տեղերէն զատ տրամադրած է Place Bellecourի արեւմուտքը, առանց ժամանակի սահմանափակ – ման:

5· Camping.— Շահեկան նորութիւն մըն է campingի կառքերուն համար (roulottes) գետնի մը յատկացումը:

Այս «վաչկատուններուն» կրնան տեղաւորուիլ Bld. L'Hippodromeի հիւսիսային կողմի մայթին վրայ, Թենիսի գետնին եւ Pesageի մուտքին մի – ջեւ, Տօնավաճառին մօտիկը, ճաշարաններու եւ սրճարաններու մօտիկ, ուր պիտի գտնեն ամէն դիւրութիւն:

Այսպէս ամէն տարի Լիոնի Տօնավաճառը կը ծաղկի, միչտ աւելի գործօն եւ բանուկ:

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ

Ռոմանի Հ. Ց. Դ. Անդրանիկ ենթակոմիտէն ձեռնարկած է գրադարանի մը կազմութեան:

Հայ մամուլէն, հեղինակներէն, հրատարա – կիչներէն եւ գրասէրներէն կը խնդրուի ղրկել կարգացած թերթ, հանդէս, գիրք:

Հասցէն.— S. Bilali, 36 rue Bistour Romans (Drôme):

Արտասահմանի Դաչնակցական թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՌՈՍՏՈՄ խումբի ժողովը այս կիրակի, ժամը 9·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՌՈՄԱՆ.— կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս երկուչաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, ընկերուհի Զապէլ Պիլալեանի բնակարանը:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւաքոյթը այս երկուչաբթի իրիկուն, Քաֆէ Րէժանի վերնայարկը: Պ. Աբրահամ Զօպանեան կը խօսի Քուչակի եւ անոր տաղերուն մասին:

ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

(Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցի)

6· Ապրիլ Աւագ Հինգչաբթի Ցիչ. Ընթրեաց եւ Ապաչխ., սկիզբ ժամերգ. 7·30ին, Ս. Պատ. ժամը 10ին, երեկ. Ոտնլուայ ժամը 16ին, գիչեր Խաւար. ժամը 19ին:

7· Ապրիլ Աւագ Ուրբաթ Խաչելութիւն եւ Թաղում ժամը 17ին:

8· Ապրիլ Շաբաթ Ճրագալոյց Ս. Զատկի, երեկ. սկիզբ ժամերգ. ժամը 15·30ին Ս. Պատ. ժամը 17ին:

9· Ապրիլ կիրակի Զատիկ, սկիզբ. ժամերգ. ժամը 7·30ին, Ս. Պատարագ ժամը 10ին, կը պատարագէ պատուիրակ սրբազան Հայրը:

10 Ապրիլ երկուչաբթի Բ. օր Ս. Զատկի Ցիչատակ մեռելոց Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՄՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐՏՕՆՈՒՄՔ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱՍԻ ԵՒԱՑԷՆ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԷՐ:

Բոլոր ծախսերը կը վճարուին ծրարները ղրկուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ԶԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:

ԴԻՄԵԼ MORY et CIE. (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակիէ:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳՐՈՂԻ ՄԸ ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾԸ
ՕՏԱՐ ԵՐԴԻՔՆԵՐՈՒ ՏԱԿ
(Պատկերներ եւ պատմուածքներ)
Գրեց՝ Ց. ԴԵՂԱՐԴ: Տպ. Համազգային: Գին 250 ֆրանք: Դիմել «Ցառաջ»ի:

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՒԻ

Հայ երիտասարդ հաչուակալ մը, որ երկար տարեն աչխատած է առեւտրական գրասենեակներու մէջ: Դիմել Պ. Վարդանեանի, 14 rue Manin, Paris (19):

ՀԱՍՑԷ ՄԸ ՄԻԱՑՆ
24 rue St. LAZARE
Métro N. D. de Lorette կամ Trinité
Արդէն գիտէք որ ձեր ծանօթ
ԼԻԼԱՆ Է
Ճաշարաններու ընտիրը եւ ամէնէն մատչելին
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ Շբ. կիր. եւ երկուչաբթի

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՒԻ
Որեւէ հաստատութեան, խանութի եւ կամ առուծախի գործի մէջ հայ երիտասարդ մը տրամադրելի է աչխատելու: Դիմել M. C. P., 11 rue Joseph Maistre, Paris (18):

ՎԱՀԱՆ ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Ատամնաբոյժ, վկայուած Փարիզի բժչկական Համալսարանէն, ուրախութեամբ կը ծանուցանէ իր ատամնաբուժական գործատան բացումը, իսի լէ Մուլինոյի մէջ:
84 Ave. Verdun, Issy les Moulineaux

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՌՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en. 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678-63

Mardi 4 AVRIL 1950 Երեքշաբթի 4 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6119–Նոր շրջան թիւ 1530

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերը զարմանազան տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Թուրքիոյ ներքին պայքարներուն, ընկերային եւ տնտեսական խմորումներուն մասին։

Շատ մը վարագոյրներ դեռ նոր պիտի բացուին։ Մանաւանդ որ, Ազգ· Ժողովը լուծուեցաւ եւ նոր ընտրութիւններ պիտի կատարուին Մայիս 14ին։

Պայքարին գլուխն անցած է նոյն ինքն Իսմէթ Ինէօնիւ, ճառեր խօսելով։ Իրրեւ նախագահը ոչ միայն Հանրապետութեան, այլեւ կուսակցութեան։

Հասկնալի է այս իրարանցումին պատճառը։

Իսմէթի վարած հոսանքը, միահեծան «Հալէք»ը, լուրջ տագնապ մը կ'անցընէ այն օրէն ի վեր որ ընդունուեցաւ տարբեր կուսակցութեանց գոյութիւնը։

Նոր կազմակերպութիւններէն Դեմոկրատը (ձէյլալ Պայար) արդէն լայն զետին չահած է, եւ ուղղակի ասպարէզ կը կարդայ Հալքի։

Ուրիշ մը, Թունդ ազգայնական «Միլլէթ»ը, որուն հոգեւոր հայրն է նախկին սպարապետը, Ֆէյզի Ջաքմաք, նոյնպէս որոշ սրտնեղութիւն կը պատճառէ։

Միւս կողմէ, Իսմէթ ինք եւ իր անմիջական գործակիցները երկար տաեւէ ի վեր կը փորձեն «բարեխառնել» Մ· Քէմալի հաստատած կարգուսարքը, այսինքն դէպի ալ դարձնել։

Օրինակ, արտօնուեցաւ կրօնական դասերը բացքներու եւ դպրոցներու վերաբացումը։ Լէգիոնի խնդրին մէջ ալ հետզհետէ կը չեչտուի նահանջը, մանաւանդպէս օտար բառերու գործածութեան եւ կարգ մը նորաբանութեանց դէմ։

Դատելով իր ընտրական ճառերէն, Իսմէթ Ինէօնիւ այժմ ձեռնարկած է սահմանադրութիւնն ալ «բարեխոհելու»։

Այսպէս, երկու անգամ է որ կը պահանջէ ոչ միայն Ներակոյտ մը հաստատել, այլեւ ջնջել Վեց Նետերու սկզբունքները (Մ· Քէմալի հաստատած հիմնական կէտերը,— Թուրքիան հանրապետական է, աշխարհական է եւն·)։

«Հալք»ը տագնապ մը կ'անցընէ նաեւ ներքին ճակատի վրայ, պարբերական պատակոումներով եւ հրաժարումներով։

Անցեալ չաբթու հրաժարեցան երկու կարեւոր անդամներ, Ալի Ֆուատ Ճէպէսոյ (երեսփոխան Գոնիայի) եւ Սինան Թէքէլիօղլու (Սէյհան), մեծ իրարանցում պատճառելով։

Առաջինը, զօր· Ալի Ֆուատ, համբաւ չահած էր մասնաւորապէս «Միլլի» պայքարին տաեն։ Եղած է նաեւ հանրօգուտ չինութեանց եւ հաղորդակցութեանց նախարար, Ազգ· Ժողովին նախագահ եւայլն։ Միւսն ալ կուսակցութեան գործօն դէմքերէն մէկն էր։

Վերջին լուրերու համաձայն, ուրիշ կարեւոր անդամներ ալ պիտի հրաժարին, դժուարին կացութեան մը մատնելով Հալքը։

Թուրքերը շատ լաւ սերտած են հոգեբանական պահերէն օգտուելու դաղտնիքը։ Անմիջապէս ճեւ մը կը գտնեն, հանրային կարծիքին վրայ ազդելու համար։

Այս խլրտումներուն առթիւ ալ, Իսմէթ երբոր ճառ մը խօսելով, ուշադրութիւն հրաւիրեց արտաքին վտանգին վրայ։

— «Գիտէք թէ Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութեան միակ նշանաբանն է իր հողային ամբողջութեան եւ իրաւունքներուն անվթար պահպանումը։ Մենք աչք չունինք օտարին հողին, ոչ ալ անիրաւ ցանկութիւններ՝ ոեւէ ազգի իրաւունքներուն դէմ։ Միայն վճռած ենք ցվերջ պաշտպանել մեր իրաւունքները, ի հարկին մեր կեանքին գնով։ Անհամար գրգռութիւններ, յարձակումներ կան մեզի դէմ եւ ամենածանր վտանգներ ցցուած են մեր հայրենիքին դիմաց··· Մտքէ չհեռացնենք մեզի սպառնացող վտանգները»։

Անոնք որ կը ճանչնան Թուրքը, գիտեն թէ այս կարգի ազդարարութիւնները ի՛նչ տպաւորութիւն կը գործեն ամբոխին վրայ։

Ընդդիմադիր հոսանքներն ալ տարբեր տեսակէտ չունին այս մասին։ Ամբողջ պայքարը կը ծնի ներքին մրցակցութեանց, փառասիրութեանց ընդհարումէն, իշխելու, տիրապետելու մարմաջէն։

Շ·

Լէոն Պլումի յուղարկաւորութիւնը

ՀՍԿԱՑԱԿԱՆ ԹԱՓՈՐ ՄԸ ԱՆԶՐԵՒԻՆ ՏԱԿ

Կիրակի օր տեղի ունեցաւ Լէոն Պլումի յուղարկաւորութիւնը, բացառիկ հանդիսաւորութեամբ։

Օդը ամպոտ էր, խաբուսիկ արեւի մը կը յաջորդէր անձրեւը։ Դեռ թափորը ճամբայ չէլած, կարկուտ ալ տեղաց, «Լը Փոփիւլէռ»ի խմբագրատան առջեւ։ Անձրեւը պարբերաբար կը վերսկսէր մինչեւ Քոնքորտի հրապարակը, ուր խօսուեցան դամբանականները։

Թափորը կազմուեցաւ «Լը Փոփիւլէռ»ի խմբագրատան առջեւ, որուն ճակատը վերէն վար ծածկուած էր սեւ եւ կարմիր դրօշներով։ Երեք չորս խոշոր կառքերու վրայ դիզուած էին անհամար ծաղկեպսակներ, որոնց մէջ լայն տեղ մը կը գրաւէին օտար ընկերվարական կուսակցութեանց ղրկածները։ Եետոյ կուգար չքեղ մեռելակառք մը։ Ռիւ Լաֆայէթը անանցանելի դարձած էր անհամար բազմութենէն։ Բազմաթիւ ոստիկանները կը հսկէին բարեկարգութեան։

Թափորը ճամբայ ելաւ ժամը 3ին, թափորին մէջ աչքի կը զարնէին հանքագործները, իրենց յատուկ տարազներով եւ լապտերներով։ Ստուարաթիւ նուագախումբ մը կը հնչեցնէր մեռելական եղանակներ եւ «Ինթերնասիոնալ»ը։ Թափորին մէջ առանձին տեղ մը գրաւած էին օտար ընկերվարական պատուիրակութիւնները, գլուխն ըլլալով պելժիականը՝ նախագահութեամբ նախկին վարչապետ Սփաքի եւ յայտնի տեսաբան մը Պրուքէլի։ Բրիտանական կառավարութեան եւ կուսակցութեան կողմէ ներկայ էր վառելանիւթի նախարարը, Ֆիլիփ Նօէլ Պէյքըր։ Ներկայացուցիչ մը ղրկած էր նաեւ Գերմանիոյ ընկերվարական կուսակցութիւնը։

Մեռելակառքին ետեւէն, առանձին չարքերով կը յառաջանային ընկերվարական կուսակցութեան Տնօրէն Խորհուրդը, նախկին ընկերվարական նախարարները, երեսփոխանները եռադոյն ժապաւէններով, «Լը Փոփիւլէռ»ի խմբագրական եւ վարչական կազմը եւն·։

Թափորը յամբաբար յառաջանալով, ժամը 5ին հասաւ Քոնքորտի հրապարակը, երբ երրորդ անգամ կը վերսկսէր տեղատարափը։ Հազարաւորները բոլորովին թրջած էին։ Շատեր տանիքներու տակ, սրճարաններու մէջ ապաստանելէ վերջ, նորէն կը միանային թափորին։

Քոնքորտի հրապարակին վրայ ամպիոն մը յատկացուած էր կուսակցութեան եւ օտար պատուիրակութեանց ներկայացուցիչներուն։ Ուրիշ ամպիոնի մը մէջ կը գտնուէին Ազգ· Ժողովին նախագահը՝ Պ· Լուիօ, վարչապետը, կառավարութեան անդամները, օտար դեսպանութեանց ներկայացուցիչները։ Դագաղը յատկապէս ղրուած մահարմին վրայ տեղաւորուեցաւ Շուիչնի մահերգով։ Անձրեւը անընդհատ կը տեղար, երբ կը խօսէին ընկերվարական կուսակցութեան նախկին եւ ներկայ ընդհ· քարտուղարները, Դ· Մայէր եւ կի Մոլէ, պանծացնելով հանգուցեալ առաջնորդին արժանիքները։ Մայէր, որ յուզումէն կը հեծկլտար, չեչտեց մանաւորապէս ·

— «Մտաւորական, Լէոն Պլում կը ճանչնար մարդուն բոլոր նիւթական տառապանքները։ Որհոգ՝ կը գնահատէր կեանքի բոլոր ուրախութիւնները եւ բնութեան պարգեւած բոլոր գիրքերը։ Աչխարհական՝ կը յարգէր եւ կ'ըմբռնէր դաւանանքի բոլոր տեսակները, առաջնելներու բոլոր դեղեցկութիւնները։ Հրեայ՝ կը մտածէր թէ քրիստոնէութիւնը քաղաքակրթութիւն մըն է զոր պէտք է պաշտպանել արդի բարբարոսութեան բոլոր ձեւերուն դէմ։ Ընկերվարական՝ կը հաւատար թէ միայն Հանրապետութիւնը նպաստաւոր կրնայ մայ կը ստեղծէ բանուորական յաղթանակներուն համար» եւն·։

Ճանուն Միջազգային ընկերվարութեան խօսեցաւ Պ· տը Պրուքէր։ Ֆրանսական կառավարութեան կողմէ՝ կրթական նախարարը, Պ· Իվոն Տէլպոս, չեչտելով·— «Լէոն Պլում իր սրտին մէջ կը միացնէր, ընկերվարական հաւատքին հետ, հայրենիքին եւ Հանրապետութեան սէրը»։

Նորապէս յուզուած էր նաեւ Հանրապետութեան նախագահը, Պ· Վէնսան Օրիոլ, որ հանգուցեալին արժանիքները փառաբանելէ վերջ, բացատրեց թէ անհրաժեշտ է որ «ամբողջ Ժողովրդապետութիւնը միանայ ազգին տեւական չահերուն չուրջը»։ Եւ յայտարարեց ·

— «Աչխարհի ներկայ անստուգութեան մէջ, Ֆրանսան պէտք է ջանայ ապահովել բանակութեան յաղթանակը, վերահաստատել վստահութիւնը ժողովուրդներու միջեւ, փութացնել խաղաղութեան կազմակերպումը ազատութեան միջոցաւ··· Ջանանք նախ մենք մեր մէջ, Ֆրանսա ցիներու միջեւ, գտնել արդար եւ բանաւոր լուծումները, յետոյ ուրիշներուն առաջարկելու համար։ Շատ մեծ է Ֆրանսայի հանճարը, իր անկախութիւնն ալ զօրաւոր է, մեզ ներչնչելու համար։ Բայց, կը պաղատիմ ձեզի, ոչ փոթորիկին սպասեմ՝ միանալու, ոչ ալ մահուան՝ մեմ մեզ գնահատելու համար»։

Արարողութիւններէն վերջ Լէոն Պլումի մարմինը առժամապէս ամփոփուեցաւ Մոնմարթրի գերեզմանատան մէջ։

Հ· Ը· ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Լէոն Պլումի յուղարկաւորութեան առթիւ, Հ· Ը· Դաշնակցութիւնն ալ գեղեցիկ ծաղկեպսակ մը ղրկած էր։ Միւնխէնի տաեն խումբ մը ընկերներ կը հետեւէին թափորին, մինչեւ Քոնքորտի հրապարակը, ուր օտար պատուիրակութեանց ամպիոնին մէջ տեղ մը տահմանուած էր իր ներկայացուցիչին՝ ընկեր Հր· Սամուէլի։ Դաշնակցականներ պատուիրակութեան մէջ կը նչմարուէին ընկերներ Շ· Միսաքեան, Հր· Քալուեան, Ներսէս Տակուեան, Հ· Թոմասեան, Լորիս, Վարդգէս եւայլն։ Թափորին կը հետեւէին ուրիչ Հայեր ալ, նաեւ (Մ· Ռոնդկարեան եւն·)։

Գաղտնի ծրագիր Եւրոպական պաշտպանութեան համար

Ատլանտեանի զինակիցներու ազգ· պաշտպանութեան նախարարները համաձայնութիւն մը կնքեցին կիրակի օր, Լա Հէյ մէջ, յետ երկար խորհրդակցութեանց։ Հոլանտայի ազգ· պաշտպանութեան նախարարը այս առթիւ զեկուցում տալով մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ, յայտարարեց·

— «Իրրեւ եւրոպացի համոզուած եմ թէ այդ ծրագիրը երբ գործադրուի, անկասկած ապահովութիւն պիտի տայ արեւմտեան Եւրոպայի ժողովուրդներուն թէ կրնան հանգիստ ապրիլ առանց վախնալու օտար նուաճումէ»։

Ժողովէն բացակայ էր 12րդ անդամը, Իսլանտա, որ ոչ բանակ ունի, ոչ ալ պատերազմական նախարարութիւն։ Ծրագիրը գաղտնի կը պահուի, բայց իրազեկներ կը հաւաստեն թէ գործադրութիւնը տարիներ պիտի տեւէ։ Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ ուրիշ ծրագիրներ ալ մշակուած են եւ պիտի գործադրուին փոխ ի փոխը, եթէ յարձակում գործուի, պատրաստութեանց լրացումէն առաջ։ Եւ կ'աւելցնէ ·

— «Վեց ամսուան կարճ ժամանակաշրջանի մը մէջ, զինուորական յանձնախումբը մշակած է պաշտպանութեան ընդհանուր ծրագիր մը, ի նախատեսութիւն որեւէ յարձակման։ Ծրագիրը կ'ընդգրկէ ամբողջ Հիւս· Ատլանտեանի շրջանին պաշտպանութիւնը, անկախ՝ իւրաքանչիւր երկրի պաշտպանութենէն։ Թէեւ կարեւոր յառաջդիմութիւն կատարուած է դէպի հաւաքական ապահովութիւն, բայց անհրաժեշտ է նոր ճիգ մը։

Ապագայ աչխատանքներուն մէջ մեծ տեղ մը կը դրաւեն զինակիցներուն տնտեսական եւ ելմտական հոգերը։ Գլխաւոր խնդիրը հետեւեալն է·

— Ինչպէս գործադրել Ատլանտեանի դաչինքը, առանց վնասելու Մարշըլի ծրագրին ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, Տօքթ· Ատընաուըը, տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ աւելի քան երբեք անհրաժեշտ է եւրոպայի Խորհրդարան մը կազմել, իբրեւ միակ միջոցը նոր պատերազմէ մը, հետեւաբար Եւրոպայի բնաջնջումէն խուսափելու համար։ Այս առթիւ չեչտեց ·

— «Խորին անձկութեամբ կը դիտեմ ապագային։ Զօրաւոր Եւրոպա մը անհրաժեշտ է աչխարհի խաղաղութեան համար։ Իր ներկայ վիճակին մէջ, անզօր եւ անպաչտպան, Եւրոպան միչտ վտանգ մը պիտի կազմէ ազխարհի համար։ Եւրոպայի խորհուրդը պէտք է դառնայ իրական խորհրդարան մը, ամրապար վարելով գործերը։ Գեր մանիան պէտք է այդ խորհրդարանին հրաւիրուի անյապաղ ։ Պէտք է դիծ մը քաչել անցեալին վրայ։ Ցիսուն միլիոնանոց ժողովուրդ մը պէտք է հաւասար բաժնեկից մը ըլլայ եւրոպական բնատնիքին մէջ· մանաւանդ որ կը դանուի բուն խակ Եւրոպայի սրտին վրայ։ Եթէ Գերմանիան անհետանայ, Եւրոպան ալ պիտի անհետանայ։ Գեր մանիան տկար է այսօր եւ անզօր։ Հետեւաբար խնդրեցի մարզպաններէն որպէսզի դիմումներ կատարեն իրենց կառավարութեանց, ապահովութեան հաստատուն երաչխիքներ տալու համար» ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԵՒ ՀԱՑ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ

ՄՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք, ՄԱԿի Խամակալութեան Խորհուրդը վերջերս ժողով գումարեց Ժընեւի մէջ, ճշդելու համար Երուսաղէմի ապագայ կարգուսարքը (միջազգայնացում)։

Այս առթիւ ժընեւ գացած էր նաեւ Ամերիկահայոց առաջնորդը, Տիրան եպիսկ. Ներսոյեան, իբրեւ ներկայացուցիչը Երուսաղէմի պատրիարքարանի, ընկերակցութեամբ Սերովբէ վրդ. Մանուկեանի։ Փետրուար 10ի նիստին մէջ, Տիրան եպիսկ. հետեւեալ զեկուցումը ներկայացուց. (անգլերէն).—

Ա.

Պարոն, նախագահ, նախ կ'ուզեմ իմ խոր երախտագիտութիւնս յայտնել այն նախապատուութեան համար, որով հրաւիրեցիք զիս Խորհուրդին ներկայացնելու Հայոց Պատրիարքարանի տեսակէտները Երուսաղէմի օրինավիճակին շուրջ։

Հայոց Պատրիարքարանը խմբակցութիւն մը չէ այնպիսի անձերու, որոնք՝ այսպէս կոչուած՝ հեռուէն միայն կը շահագրգռուին Երուսաղէմով։ Մենք Պաղեստինի մէջ ունինք հազար երեք հարիւր տարուան անցեալ մը, իսկ Երուսաղէմի մէջ ու նին ք հաստատութիւններ, որոնք կը ներկայացնեն անթիւ սերունդներու աշխատանքը, աղօթքն ու զոհաբերութիւնները։

Այս խորհուրդին անդամները գիտեն, թէ ինչ ահաւոր հարուած կրեց մեր եկեղեցին համաշխարհային առաջին պատերազմի ընթացքին։ Մեր բոլոր վանքերը, մեր բոլոր դպրոցները, կրօնական մեր բոլոր հաստատութիւնները մեր հայրենիքին մէջ՝ հիմն ի վեր քանդուեցան, իսկ ինչ որ կը մնայ մեր ժողովուրդին՝ ցրուեցաւ ի սփիւռս աշխարհի։ Այս հարուածէն դեռ բոլորովին չենք վերապրած մենք մեզ, եւ մեր եկեղեցին ու մեր ազգը իրենց ակնարկը կ'ուղղեն Երուսաղէմի մեր հաստատութիւններուն՝ այն յոյսով, որ անոնք պիտի օգնեն վերապրողներուն՝ վերազտնելու ի րենք զիրենք այս սոսկալի հարուածէն ետք։

Մենք մեր յոյսը կը դնենք Երուսաղէմի մեր պատրիարքարանին եւ կրօնական հաստատութիւններուն վրայ՝ ապահովելու համար մեր ժողովուրդին բարեկեցութիւնը, եւ այս պատճառով է, որ Երուսաղէմի ճակատագիրը խորապէս կը մտահոգէ մեզ։

Երուսաղէմի ճակատագիրը չի վերաբերիր միայն այս քաղաքին մէջ ապրող մեր համայնքին եւ հաստատութիւններուն, այլ ամբողջ աշխարհի մեր բոլոր եկեղեցիներուն։ Մենք յոյս ունինք, որ Երուսաղէմի մեր վանքերն ու կրօնական հաստատութիւնները առաջնակարգ կարեւորութիւն ու նեցող ազգակ մը պիտի կազմեն մեր ժողովուրդի կրօնական կեանքին մէջ։ Ասոր համար մենք ջերմօրէն կը փափաքինք Ժընեւ գալ՝ լսելու Խորհուրդին մէջ կատարուած վիճաբանութիւնները եւ հետեւելու հոն տեղի ունեցող խորհրդակցութեանց։

Երուսաղէմի ճակատագիրը չի վերաբերիր միայն այս քաղաքին մէջ ապրող մեր համայնքին եւ հաստատութիւններուն, այլ ամբողջ աշխարհի մեր բոլոր եկեղեցիներուն։ Մենք յոյս ունինք, որ Երուսաղէմի մեր վանքերն ու կրօնական հաստատութիւնները առաջնակարգ կարեւորութիւն ունեցող ազգակ մը պիտի կազմեն մեր ժողովուրդի կրօնական կեանքին մէջ։ Ասոր համար մենք ջերմօրէն կը փափաքինք Ժընեւ գալ՝ լսելու Խորհուրդին մէջ կատարուած վիճաբանութիւնները եւ հետեւելու հոն տեղի ունեցող խորհրդակցութեանց։

Ես առժամապէս ձգեցի մեր եկեղեցիներուն վարչութիւնը Միացեալ Նահանգներուն մէջ, ուր մեր գաղութը կր հաշուէ աւելի քան 150·000 հոգի, գալ հետեւելու համար այս վիճաբանութիւններուն։ Երուսաղէմի մեր ժառանգաւորաց վարժարանի տեսուչը օգնաւով հոս ժամանեց՝ տեղեակ պահելու համար զիս Սուրբ Քաղաքի ներկայ կացութեան։

*Սակայն ես կը վարանիմ ձեզի ներկայացնելու այն զեկուցումը, զոր պատրաստած էի այսօրուան համար։ Արդարեւ, իմ ընելիք յայտարարութիւններս ամբողջովին հիմնուած էին այն ենթադրութեան վրայ, թէ Խորհուրդը պիտի քննէր 1948 Մարտ 10ի օրինավիճակին նախագիծը, եւ իմ դիտողութիւններս մեծ մասամբ կը վերաբերէին այս օրինավիճակին։ Այժմ կը հաստատեմ, որ այս օրինավիճակը քննութեան առարկայ եղած չէ դեռ Խորհուրդին մէջ։ Ձեմ ուզեր պարապ տեղը խօսիլ։ Պատրաստ եմ ներկայացնելու իմ զեկուցումս, բայց եթէ Խորհուրդը հետագային ուրիշ վաւերագիր մը առնէ իբրեւ հիմ, այն ատեն իմ ըսելիքս որեւէ կապ պիտի չունենայ խնդրին հետ։ Խորհուրդը պիտի հաճի՞ թոյլ տալ ինծի, որ, 1948ի օրինավիճակի նախագծին տեղ ուրիշ վաւերագիր մը իբրեւ հիմ ընդունելու պարագային, ես ուսումնասիրեմ այդ վաւերագիրը եւ ապա միայն նոր զեկուցում մը ներկայացնեմ ձեզի։ Եթէ այստեղ խօսելու այս պատեհութիւնը միակն է, որ պիտի ընծայուի ինծի, ես պիտի նախընտրէի սպասել, մինչեւ որ Խորհուրդը որոշէ, թէ ինչ վաւերագիր կ'ուզէ ընդունիլ իբրեւ հիմ վիճաբանութեան։ Ես կրնամ ուսումնասիրել այդ վաւերագիրը եւ ըստ այնմ ընել իմ զեկուցումս։ Բայց, ինչպէս ըսի, եթէ Խորհուրդը բարեհաճի թոյլ տալ ինծի, ուրիշ վաւերագիր մը ընդունելու պարագային, յայտարարութիւն մը ընել այդ վաւերագրի մասին, ես հիմակուընէ կրնամ ընել իմ պատրաստած յայտարարութիւնս»։

Այս ւմսին թէր ու դէմ վիճաբանութիւններէ ետք, նախագահը կը յայտարարէ, թէ Տիրան Եպիսկ. կրնայ շարունակել իր զեկուցումը։

ՏԻՐԱՆ ԵՊԻՍԿ.— Այն ճառերը, որոնք խօսուեցան անցած երկուշաբթի օր Խորհուրդի երեք անդամներուն եւ մասնաւորաբար Պ. Ճամալիի կողմէ, մղեցին մեզ չնորհակալ ըլլալու Աստուծոյ այն աւազ կարեւորութեան համար, որ տրուած է Սուրբ Քաղաքին՝ աշխարհի երեք մեծ կրօնքներուն կողմէ։

Մենք յաւակնութիւնը չունինք կարծիքներ յայտնելու հոս՝ Երուսաղէմի քաղաքական բարդ հարցի մասին։ Չունինք նաեւ պատրաստութիւնը մօտենալու այս հարցի քաղաքական կողմին։ Թերեւս կրնանք ըսել միայն, թէ, մեր խոնարհ կարծիքով, իրական Սուրբ Քաղաք մը հաստատելու խնդիրը պէտք է ձգուի պատմութեան եւ դէպքերու տրամաբանական զարգացման, այսինքն նախախնամութեան, ինչպէս կը հետեւցնէր անցած օր Խորհուրդին ներկայացուած դիտողութիւնը։

Նախ եւ առաջ կ'ուզենք յայտարարել, թէ այն կարծիքը, զոր խոնարհաբար կը ներկայացնենք Խորհուրդին, հիմնուած է այն ենթադրութեան եւ համոզման վրայ, թէ Երուսաղէմի Սուրբ Քաղաքը պէտք է դրուի, յարմար առենին, միջազգային վարչութեան մը տակ, ինչպէս կը թելադրէր Միացեալ Ազգերու Ընդհ. Ժողովին բանաձեւը, 1949 Դեկտ. 9ին։ Մենք կը հրաժարինք փաստեր յիշատակելէ ի նպաստ այս իմաստուն որոշման եւ կը զոհանանք քանի մը նկատողութիւններ ընելով Երուսաղէմի օրինավիճակին վերաբերեալ ծրագրին կարգ մը տրամադրութեանց մասին, այն չափով՝ ինչ չափով որ այդ տրամադրութիւնները կապ ունին Սուրբ Քաղաքի կրօնական հաստատութեանց եւ սրբավայրերուն հետ, ինչպէս նաեւ Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքարանի ձեռք բերած իրաւունքներուն։

(Շար.)

Լէոն Պլումի կեանքն ու գործը

Լէոն Պլում ծնած է 1872 Ապրիլ 9ին։ Երկրորդն էր Ալզասցի մետաքսի գործարանատիրոջ մը հինգ զաւակներուն։ Հայրը Փարիզի մէջ նորաձեւութեան տուն մը հիմնեց, ներմուծելով Օփերայի գլխարկ մը որ ծանօթ էր Ֆրանսացիներուն իբրեւ «Պլում մը»։

Լէոն Պլում յաճախեց Ֆրանսայի երեք ամէն նէն լաւ դպրոցները։ Ունենալով հօրենական հարստութիւն, ինքզինք կրցաւ նուիրել գրականութիւն։ Աչխատակցեցաւ պարբերաթերթերու, գրեց բանաստեղծութիւններ եւ թատերական քննադատութիւններ։ Այդ միջոցին էր որ սկսաւ գրել առաջինը իր տասներկու գիրքերէն։

Իր երիտասարդութեան գործերէն մէկն է «Ամուսնութեան մասին» ուր կը ջատագովէ սեռային ազատութիւնը եւ փորձառութիւնը, թէ կիներու եւ թէ այրերու համար։ Աւելի ուշ, երբ քաղաքականութեան մէջ ակնառոր դէմք մը դարձաւ այս գիրքը միշտ փնտռուեցաւ։

Լէոն Պլումի գիրքը Ֆրանսացի վիպագիր Սթանտալի մասին գլուխ գործոց մը կը համարուի։ Իր վերջին գործերէն մէկը «A l'Echelle humaine», գրեց Վիշիի բանտերուն մէջ, զոր գաղտնի հրատարակեց պատերազմի միջոցին Ֆրանսայի մէջ, եւ վերհրատարակեց Ամերիկայի մէջ։ Հատոր մըն է ուր կը տեսնուի իր հաւատքը ժողովրդավարութեան մասին, իբրեւ հակադրութիւն Ֆաշականութեան եւ համայնավարութեան։

Ըստ իր ժամանակակիցներէն մէկուն վկայութեամբ, Քառթիէ Լաթէնի (ուսանողական թաղ) օրերուն, Լէոն Պլում երկայն, բարակ դէմք մը ունէր, վար ինկած պեխերով։ Ունէր անեղբայրնոց եւ կը դնէր լայնեղր սեւ գլխարկ մը, սեւ ժապաւէնէ փողկապ մը եւ սուր ծայրեր ունեցող կօշիկներ — որ յետոյ իր քաղաքական «վաճառանիշը» դարձաւ։

Ընկերվարութեան հակեցաւ չնորհիւ Լիւսիէն Հէոի, որ բարձրադոյն վարժապետանոցին մէջ դրադարանապետն էր, եւ զոր իր մտաւորական վարպետը կը կոչէր յաճախ։ Աւելի ուշ իբրեւ փոքր կուսակից մը Տրէյֆիւսի խնդրին մէջ, հանդիպեցաւ Ժան Ժօռէսի եւ անոր ազդեցութեան տակ ինկաւ։ Եթէ Ժօռէս ապրէր, Լէոն Պլում հաւանօրէն պիտի չձգէր գրականութիւնը, քաղաքականութեան սիրոյն։

Սակայն առաջին աշխարհամարտի նախօրեակին, Ֆրանսայի արքայական մը սպաննեց իր մենաորը։ Պլում գիշերը անոր դագաղին գլուխը անցուց եւ որոշեց ձեռք առնել ընկերվարութեան պայքարը։ Պատերազմին կարելի չէր, որով մին չեւ 1919 իբրեւ խմբագիր աշխատեցաւ։ Անկէ վերջ իր ծննդավայր Փարիզի մէջ ուղեց երեսփոխան ընտրուիլ եւ չյաջեցաւ, խաղաղասէր, յառաջդիմական եւ հակաբոլշեւիկ էր։

Հետզհետէ բարձրացաւ եւ 1924ին Ընկերվարական կուսակցութեան գլուխն անցաւ։ Մէթա — գրեց «Le Populaire»ը իրենց օրկանը, եւ դարձաւ Ֆրանսայի ազդեցիկ քաղաքական դէմքերէն մէկը, թէեւ մինչեւ 1936 մերժեց միանալ ուրիշ որեւէ կուսակցութեան հետ որ համաձայն չէր օրէնսդրութեան ընկերվարական ծրագրին։

«Տարօրինակ պատերազմին» (1939—40) Տալատիէի եւ անոր յաջորդ Փօլ Ռէնոյի քաղաքականութիւնը պաշտպանեց, միացնելու Ֆրանսան Գերմանիոյ դէմ։ Սակայն նացիական բանակները դրաւեցին Փարիզը եւ երեք ամիս վերջ Վիշիի գործակալները ձերբակալեցին Պլումը՝ Թուլուզի մէջ։

Մինչեւ Ռիոմի դատավարութիւնը մէկ բան — տէն միւսը նետուեցաւ եւ Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ մէջ ալ մէկ կեդրոնացման արգելարանէն միւսը, Պուխընուալտ, Տախաու, սակայն սովորական բանտարկեալի մը պէս չէին վարուիր իրեն հետ։ Թոյլ տրուեցաւ որ ամուսնանայ։ Իր կինը որ Ֆրանսացի իրաւագէտի մը այրին էր, իրեն հետ մնաց իր բանտարկութեան տեղն։

Երբ Գերմանիան սկսաւ պարտուիլ, կեսթափոյի 150 հոգինոց մարմին մը եւ ընտրեալ պահակ զինուորներով Լէոն Պլումը ուրիշ 132 ծանօթ կալանաւորներով Իտալիոյ Տոլոմիթ լեռներէն դէպի հարաւ քշեցին թերեւս արգելափակելու համար Նացիներու միջնաբերդին մէջ։ Բրիտանական ինթելիճընսէն սպայ մը խարեց պահակներէն մէկը, եւ ամերիկացի մը դիւրացուց փրկութիւնը լեռնային պանդոկի մը մէջ։

Երբ Ֆրանսա վերադարձաւ, Պ. Պլում ձեռք առաւ իր պարտականութիւնները իբրեւ վարիչ Ընկերվարական կուսակցութեան եւ զգուշացաւ պաշտպանել զօր. տը Կոլի առժամեայ կառավարութիւնը։ Պայքար բացաւ համայնավար կուսակցութեան դէմ եւ հաստատեց Ֆրանսական պատերազմի ոճրագործներու դատավարութիւնը։

Փէթէնի դատավարութեան առեն, ողբերգական էր իր դիրքը։ Երկուքուկէս ժամ ոտքի կեցած էր եւ երկու անգամ փղձկեցաւ, երբ իր պատմութիւնը կը պատմէր, լացնելով ժողովուրդը իրեն հետ։ Արհամարհական դիրք բռնած էր Փէթէնի հանդէպ։

1945ին Մ. Նահանգները գնաց եւ բանակցութիւններ վարեց Ուշինկթընի մէջ 650 միլիոն տոլարի վարկի մը համար, ի նպաստ Ֆրանսայի վերաշինութեան։ Նիւ Եորքի մէջ, պաշտօնական ընդունելութեան առթիւ, ճառ մը խօսեցաւ, պարզելով իր փիլիսոփայութիւնը։

— «Ես չատ ծեր եմ, ըսաւ, տեսնելու համար երազներուս իրականացումը։ Շատ ծեր եմ տեսնելու ազգերու կատարեալ միութիւնը արդարութեան եւ խաղաղութեան մէջ։ Երբեք պիտի չտեսնեմ աչխարհի ազգերը իրենց քոյրերը, օջախին շուրջ նստած։

« Սակայն մարդուն աղնուութիւնն է նախատեսել, յուսալ, եւ աչխատիլ նպատակի մը համար, ուրկէ որեւէ չահ պիտի չունենայ, ոչ ալ պիտի տեսնէ անոր ամբողջացումը»։

Երեք տարի է, Պլում քաչուած կեանք մը կ'ապրէր Ժուի — ան — Ժոզասի գիւղին մէջ, որ Փարիզէն քսան մղոն հեռաւորութիւն ունի։ Իր ընկերները պարբերաբար կ'այցելէին, խորհուրդ հարցնելու համար կառավարական տագնապներու առեն։ «Le Populaire» թերթին մէջ խմբագրականները կը գրէր պարբերաբար։ Իր կուսակցութեան օրկանին հանդէպ մինչեւ վերջն ալ պահեց իր չահագրգռութիւնը։ Վերջին անգամ երեւցաւ անցեալ չորեքչարթի, խմբագրատան մէջ կատարուած հանդէսի մը առթիւ։

Երեք անգամ ամուսնացաւ, երկու անգամ այրի մնաց։ Մէկ զաւակ մը ունի, Ճարտարագէտ Ռոպէր Պլում։

1948ին ուզեցին որ կառավարութիւնը կազմէ, սակայն մեծամասնութիւն չչահեցաւ։

Իր վերջին յօդուածը որ «Le Populaire»ի մէջ երեւցաւ — քննութիւն մըն էր չանուորին եւ գործատիրոջ պայքարի՝ գիներու եւ թոշակներու մասին։

Ֆրանսական ընկերվարական կուսակցութիւնը իրմով կը կորսնցնէ առաջնորդ մը որ թէ ազդեցիկ էր եւ թէ վարժ՝ ներքին խնդիրները կարգադրելու։

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՕՐ. ԾՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, որ Լիոնէն Ամերիկա գացած էր, իր առաջին երգահանդէսը տուած է Փէնսիլվանիոյ մէջ, Փետրուար 19ին, եւ ձգած խոր տպաւորութիւն ունկնդիրներուն վրայ։ Երգած է Կոմիտասի « Առաւօտուն բարի լոյս» եւ «Հայաստանը», Ալէմշահի «Իմ երգը», Ա. Մանուկեանի «Ձմեռն անցաւ»։ Իսկ եւրոպական երգերէն «Սուվընիռ տը Տրաւիաթան »։ Հանդէսին երկրորդ մասին նուագած է ամերիկահայ ծանօթ չութախահար Տիկին Սիրարփի Գոնտոյեան Միքայէլեան։

ՍԵԼԻՎԱՆ ՍՈՍՅԱԼԸ

Ե.

Կասեցնում ... հետևյալ մտքերը նրա խոր-հրդավոր դեմքի վրա, որ ինչպես միշտ, այնպես էլ հիմա, ոչ մի զգացմունք չէր արտահայտում:

— Ես ձեզ ասացի, որ ես ոչինչ չեմ գիտեմ, — պատասխանեց նա:

— Մի՞թե ոչ մի կասկած չունեք, ոչ մի ենթադրություն:

— Ոչ մի կասկած, ոչ մի ենթադրություն:

— Մեր ոստիկանությունը ևս նույն կարծիքի է, ինչ որ դուք, — ասաց Ռիչարդսոնը, — բայց ես ինքս ինձ համար ունեմ մի քանի ենթադրություններ, որոնք ես ուզում եմ ստուգել: Ես կարծում եմ, որ Սելիվանը ինքնասպան չի եղել, այլ սպանվել է:

— Ես ոչ մի կասկած չունեմ այդ մասին, — ասաց Ռոբերտը:

— Ես ձեզ ասացի, որ ես ոչինչ չեմ գիտեմ, — կրկնեց նա

մեր գնդակի զոյգ հերոսները, Ց. Գազանճեան եւ Ֆիլիփ, որոնք յաջորդ օրն իսկ ալիք մեկնէին Պոլէն, կարեւոր մրցումի մը առթիւ։

★ Կիրակի, 26 Մարտ, մեր ժրաչան կրտսերները Պօմօն տը Վալանսի չէզոք դաշտին վրայ մրցեցան Լա Վալթի քատէներուն դէմ, ճակատագրական խաղ մը, Տրոմ Արտէշ, ախոյենութեան տիտղոսին «ֆինալ»ը։ Դժբախտաբար պարտուեցանք 2—0։ Երկրորդ տարին է որ կը կորսնցնենք, 1946ին չհասած էինք։ Այժմ կը մնան փինալիստ 1949—1950ի համար։

Նոյն օրը մեր պատանիները ճակատեցան տեղւոյն F. C. V.ի դէմ, իրենց դաշտին վրայ։ Մերոնք չհաւեցան 1—0։ Վերջին մրցումը կը մնայ անուանի Շէյլառի դէմ։ Եթէ հոն ալ յաղթական ելլէ, իր ճամբան բաց է պառաժի մրցումներուն, պատիւ մը որ քիչերուն վիճակուած է։ Մեր տղաքը հակառակ Սէնթ Էթիէնի Côte Chaudeէն կրած պարտութեան, կացութիւնը փրկեցին Վալանսի մէջ։ — Թղթակից

Ֆրանսայի հասևալնատարեներուն թիւը 700 000

ԹՈՐԷԶԻ ԿՈՉԸ Ի ԽՆԴԻՐ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի օր բացուեցաւ Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան 12րդ ընդհ. ժողովը, Ժընեվիլիէի մէջ։ Օրակարգին վրայ կան շատ կարեւոր խնդիրներ, ներքին թէ արտաքին։

Կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Մորիս Թորէզ, երկար զեկուցումով մը պարզեց միջազգային կացութիւնը, արթնութեան հրաւիրելով չարքերը։ Այս առթիւ առանձրակեց խաղաղութեան դաշինք մը կնքել Ֆրանսայի, Խ. Միութեան, Մ. Նահանգներուն, Անգլիոյ եւ Չինաստանի ժողովրդական հանրապետութեան միջեւ։ Եւ յայտարարեց.

— «Խաղաղութիւնը մազի թելէ մը կախուած է։ Ծայր աստիճան ծանր է պատերազմի սպառնալիքը։ Խաղաղութեան պայքարը հետզհետէ կը զարգանայ Ֆրանսայի մէջ, բանուորներու յարատեւ մասնակցութեամբ, սակայն պարզ սկզբնական որոշութիւն մըն է այս»։

Թորէզ իր կուսակցութեան կարգ մը «սխալ – ներն» ալ մատնանշելով, ըսաւ.— «Ամենածանր սխալն է ստորագնահատել պատերազմի վտանգը, ինչպէս եւ ստորագնահատել բանուոր դասակարգին, խաղաղութեան ճակատին ուժերը»։ Միեւնոյնատեն դատապարտեց անոնք որ կ'ըսեն թէ պատերազմը անխուսափելի է կամ թէ պատերազմը պիտի օգնէ փութացնելու դրամատիրութեան վախճանը։

Կը կարծուի թէ Թորէզի խաղաղութեան կոչը թելադրուած է Մոսկուայէն։

★ Կուսակցութեան բարոյական տեղեկագիրը ներկայացուց Պ. Ֆլորիմոն Պոնթ, անդամներուն թիւը հաշուելով իբր 700·000, ինչ որ կը նշանակէ թէ քանի մը հարիւր հազար անդամներ պակսած են ազատագրութենէն ի վեր, երբ մէկ միլիոն վճարովի անդամ կը հաշուէին։ 1947ին կ'ըսէին թէ 1 միլիոնն ալ անցած է։ Անդամներու նուազումը խոստովանելով հանդերձ, տեղեկաբերը հաւատացուց թէ «համայնավար կուսակցութիւնը տակաւին կը վայելէ ժողովուրդին մեծամասնութեան աջակցութիւնը»։ Պատասխանելով զանազան հարցումներու, բանախօսը յայտարարեց թէ Ֆրանսայի վերազինումը նախապատրաստութիւն մըն է Խ. Միութեան դէմ յարձակելու, «հետեւաբար, բանուորները պիտի մերժեն պարպել զինաբարձ նաւերը եւ փոխադրել պարպուած զէնքերը»։ Երբ հարցուցին թէ համաձա՞յն է որ բռնութեան դիմեն այս պայքարին մէջ, «այո» պատասխանեց։

Ցաջորդով՝ ուրիշ մանրամասնութիւններ, այս արտակարգ համագումարի մասին։

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ մեծ մտահոգութենէ մը ազատեցաւ, երբ Ցորդանանի թագաւորը հաւանեցաւ այն բանաձեւին որ կը տրամադրէ արտաքսել ոեւէ անդամ, եթէ անկատ հաշտութիւն կնքէ Իսրայէլի հետ։ Այս հաւանութեան փոխարէն, Ապտուլլահ թագաւորը կը յուսայ իր երկրին կցել արաբական Պաղեստինը։ — Ուրիշ բանաձեւ մը կը տրամադրէ խստացնել Իսրայէլի տնտեսական պաշարումը։

Նոր Սերունդի Օրը Մարսէյլի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի 12 խումբերու։

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Clubի չքեղ սրահներուն մէջ, 51 rue Grignan։

Պիտի խօսին ընկերներ Տ. ԹԱՒՈՑԵԱՆ եւ ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին։

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ԼԱ ՍԻՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

10 Ապրիլ, Զատկի Մեռելոցի օրը, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Salle de la Mutualité։ Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Հրայր խումբին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Շավիլէն Տիկին Լուսին Սարգիսեան իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ բժիշկ Ռուբիկ Տէր Դաւթեանի, կապոյտ Խաչի տեղւոյն վարչութեան եւ բոլոր անոնց որոնք հիւանդութեան միջոցին հետաքրքրուեցան իրմով։

ԽՆԶՈՑՔ – ՀԱԻԿԹԱՒԱՂ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ ԶԱՏԿԻ ՑԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 11, քաֆէ տը լ'Էթուալի վերնայարկը, 1 Cours Gambetta, մուտքը Place Raspailէն։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Երգ, արտասանութիւն եւ հայկական պար։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Եալըաքսէ Տէմիրճեան (Էվէրկկի) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Գրիգոր Տէմիրճեան, եւ մօրաքոյրը՝ Գեղանոյշ Գանճապահեան (վերջինը Ցունաստանէն Ամերիկա մեկնած է)։ Տեղեկացնել Տիկին Տէմիրճեանի, 14bis Ave. Bosquet, Paris (7)։

Կը խնդրուի Ամերիկայի թերթերէն արտատպել։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԿԵԱՆՔ ՈՒ ԵՐԱՋ

Հեղինակ Մ. Իչխան, Պէյրութ։ Երիտասարդ բանաստեղծին 4րդ հատորը։

Գին 250 ֆրանք, գաւառի համար 300, սակաւաթիւ օրինակներ կը մնան «Ծառայ»ի խմբագրատունը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԵՐԻՈՑ մէջ 19 հոգի եւս ձերբակալուեցան, յանուն պետական ապահովութեան։ Արդէն 80ի հասած է ամբաստանեալներուն թիւը։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի ընդհ. սպայակոյտը կը ծանուցանէ թէ պուլկար զինուորներ սահմանապահ պահականոցին վրայ յարձակած են ձեռնառումբեր – րով։ Երկու յարձակում կատարուած է հինգ օրուան մէջ։

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐՈՒ ԴԱԴԱՐՈՒՄԸ կը շարունակուի։ Ազգային թատրոնները պիտի վերաբացուին այսօր, երեքշաբթի, համաձայն վերջին լուրերու։ Ընկերային ապահովութեան պաշտօնեաները վերսկսան աշխատանքը, երեք շաբթուան գործադուլէ մը վերջ։ Մետաղագործական հաստատութեանց եւ չինութեանց բանուորներն ալ հետզհետէ կը վերսկսին աշխատանքը։

ՕԴԱՆԱՒԱՑԻՆ ՊԱՑՄԱՆԱԳԻՐ ՄԸ կնքուեցաւ Խ. Միութեան եւ Չինաստանի համայնավար կառավարութեան միջեւ, քարիւղի համաձայնութեան վերջ։— Ազգայնական աղբիւրէ կը ծանուցանեն թէ 5000 կարմիր զինուորներ սպաննուեցան, երբ կը փորձէին ցամաք ելլել Հայնան։ Երկու հազար հոգի ալ գերի բռնուած են։

«ՖԻԿԱՌՕ» թերթին դէմ կատարուած ցոյցին առթիւ, երկու համայնավարներ դատի քաշուեցան, ոստիկաններուն վրայ յարձակած ըլլալով։ «Իւմանիթէ» կը գրէ թէ «հայրենասէրներ» պատռեցին «Նացի – Ֆիկարօ»ն, հարիւրաւոր օրինակներով։ Թերթը կը չարունակէ հրատարակել Հիթլէրի գործակալին՝ Սքորցինիի յուշերը։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8·30ին, Գրադարանի սրահը (78 rue Rabelais)։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ քաղաքի բոլոր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, Ա. Ահարոնեան Ակումբը։

ՋԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

(Ս. Ցովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցի)

6· Ապրիլ Աւագ Հինգշաբթի Ճիշ. Ընթրեաց եւ Ապաշխ., սկիզբ ժամերգ. 7·30ին, Ս. Պատ. ժամը 10ին, երեկ. Ոտնլուայ ժամը 16ին, գիշեր Խաւար. ժամը 19ին։

7· Ապրիլ Աւագ Ուրբաթ Խաչելութիւն եւ թաղում ժամը 17ին։

8· Ապրիլ Շաբաթ ձրագալոյց Ս. Զատկի, երեկ. սկիզբ ժամերգ. ժամը 15·30ին Ս. Պատ. ժամը 17ին։

9· Ապրիլ Կիրակի Զատիկ, սկիզբ. ժամերգ. ժամը 7·30ին, Ս. Պատարագ ժամը 10ին, կը պատարագէ պատուիրակ սրբազան Հայրը։

10 Ապրիլ երկուշաբթի Բ. օր Ս. Զատկի Ճիշտ Զատիկ մեռելոց Ս. պատարագ ժամը 10ին։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ս. ԽԱՉ ընկերակցութեան կողմէ, ի նպաստ հայ հիւանդներու եւ կարօտեալներու։

Բարձր հովանաւորութեամբ LOUIS MARINի Maison des Centrauxի մէջ, 8 rue Jean Goujon, métro Champs Elysées, Կիրակի 16 Ապրիլ ժամը 16էն կէս դիշեր։

Գեղարուեստական բաժին, պիւֆէ, նուագախումբ։ Ձեր տոմսերը ապահովել Ets. Vimax, 25 rue de Trévise կամ Ս. Խաչ եկեղեցիէն, 10bis, rue Thouin, Paris (5)։

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇԻ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

ՀԱԼԱՆՍ, ԿՐՔՆՈՊԼԸ

Թատ. 8 արար, հեղ. Թրագօշ

Բ.— 8 Ապրիլ շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Լիոնի Սալօն Հէլվէթիք մէջ։ (107 բիւ Տիւկէֆլէն)

Արեւելեան կեանքէ առնուած օփերէթ, բազմաթիւ երգերով ու պարերով։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԱՂՋԻԿԸ

(6 գործ. հեղ. Թրագօշ)

Գ.— 30 Ապրիլ, Կրքնոպլի Sacré Coeurի սրահին մէջ, ժամը 3ին։

ՇԱՀ ԻՄՄԱՑԻԼ

(Օփերէթ 6 գործ.) Մուտք 100 փր.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ 1925ին Ֆրանսայի մէջ վախճանած Պոլսեցի Ներսէս Գալփաքճեանի եղբայրը՝ Խաչիկ Գալփաքճեան։ Տեղեկացնել «Ծառայ»ի։ Ամերիկայի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ

Որեւէ հաստատութեան, խանութի եւ կամ առուծախի գործի մէջ հայ երիտասարդ մը տրամադրելի է աշխատելու։ Դիմել M. C. P., 11 rue Joseph Maistre, Paris (18)։

Կը գնուին

Ամէն տեսակ ապրանքներ Soldés, նորաձեւութենէ իւնկած, նոյնիսկ պակասութիւններով (défauts)։ Դիմել թերթիս վարչութեան ՖՐԱՆսերէն ՆԱՄԱԿՈՎ ՄԸ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue eDamesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

Բոլորէն ժամուր, բոլորէն աժան, բոլորէն սիրուած

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՍԱՊՈՆՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

39 RUE DE TRÉVISE, PARIS (9) Métro CADET Հեռաձայն PRO. 05-91

ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻԻ ՄԵՐ ԱՆՄԱՀԱԿԱՆ ԶԷՕՐԷԹՆԵՐԸ, ՄԱՓՈՒՐ ԵՒ ՋՈՒՏ ԿԱՐԱԳՈՎ, ՏՈՂՄԱՆ, ՕՂԻՆ եւ « ԱՐԱՐԱՏ » ՍՈՒՐՃԸ

ԽԻՍՏ ԲԱՐԱԿ ԳԱՇՈՒՄԻ ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ

ՓՈՐՁԵՑՔ, ՎՍՏԱՀ ԵՆՔ ՈՐ ՇԱՏ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

ՅԱՌԱՋԻՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Mercredi 5 AVRIL 1950 Չորեքշաբթի 5 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6120–Նոր Շրջան Թիւ 1531 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱԶԱՏՈՒԹի՛ՒՆ, ԽԱՂԱՂՈՒԹի՛ՒՆ

Ամենօրեայ կեանքին մէջ մարդ դէպքեր կան որոնք աւելի կ'արժեն, քան պերճախօս ճառ մը:

1· Անգլիոյ մէջ հոգեւոր հովիւ մը ծոմ պահել սկսեր է եւ կը հրաւիրէ հաւատացեալները որ իրեն հետեւին, ի սէր խաղաղութեան :

Այս այն երէցն է որ կառավարութեան պայմանաժամ տուած էր մինչեւ Մարտ 26, որպէսզի ազգային յանձնախումբ մը կազմէ, Ե· Միւթեան եւ Մ· Նահանգներուն հետ բանակցելու եւ հիւլէական պատերազմը խափանելու համար:

Եթէ հայերէն գիտնար, անշուշտ մեր անմահական «Տէր Ողորմեա»ն ալ սորված կ'ըլլար, աղեւտելի ազդու հանգամանք մը տալով իր ծոմապահութեան :

2· Շաբաթ օր, իր բնակած պանդոկին 12րդ յարկէն վար նետուելով անձնասպան եղաւ Հարվըրտի համալսարանին դասախօսներէն մէկը, Օթթօ Մաթիսըն, 48 տարեկան:

Համոզուած ընկերվարական՝ ձախակողմեան հակումներով եւ հեղինակութիւն՝ ամերիկեան գրականութեան մէջ, անձնասպանը հետեւեալ երկտողը ձգած էր սեղանին վրայ·

— « Ամիսներէ ի վեր ընկճուած եմ աշխարհի վիճակէն: Քրիստոնեայ եմ եւ ընկերվարական: Հպատակապէս կը հաւատամ միջազգային խաղաղութեան »:

Ինչն ալ անդամ էր այն յանձնախումբին, որ անցեալ տարի խաղաղութեան համագումար մը սարքեց Նիւ Եորքի մէջ: Միեւնոյն մտահոգութեամբ, շարք մը դասախօսութիւններ սարքեց Ռէյնհըրդըրի «կարմիր աւազերէյ»ին համար: Նախագահական ընտրութեանց առթիւ ալ, Ջերմայսէս պաշտպանեց Հէնրի Ուոլըսի ընտրութիւնը :

Եւ ահաւասիկ յուսահատ՝ վար կը նետուի պանդոկի մը 12րդ յարկէն, իր ջարդուփշուր մարմինը տրամադրելով խաղաղութեան :

Մանրավէպ մըն ալ ազատութեան ճակատէն:

Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան երբեմնի մնայուն խորհրդականը, Լորտ Վէնսիթարթ, անցեալ չորեքշաբթի օր բուռն ճառ մը խօսեցաւ Լորտերուժողովին մէջ, համայնավարութեան դէմ:

Թուղթ պահպանողական եւ ախոյեան բրիտանական աշխարհակալութեան, լորտը այս առթիւ բացէ ի բաց ամբաստանեց քանի մը կղերականներ, մասնաւորապէս «կարմիր աւազերէյը»:

Մէկը «չարլսթան», ուրիշ մը «մարդասպան» որակելէ եւ կարդ մը փաստեր յիշելէ վերջ, նախկին խորհրդականը զարմանք յայտնեց որ ձեռնհաս իշխանութիւնը չի խափաներ այս կղերականներուն եւ ուրիշ բազմաթիւ յայտնի գործակալներու, կասկածելի պաշտօնատարներու վնասակար գործունէութիւնը :

Ուրիշներ ալ ձայնակցեցան : Բայց — եւ բարձրաստիճան կղերականներ, եւ դատական նախարարը պատասխանեցին թէ «ըստ օրինի բան մը չեն կրնար ընել»:

Եպիսկոպոս մը յայտարարեց առանց վերապահութեան ·

— « Չենք կրնար պաշտօնանկ ընել fահանայ մը, այն պատճառով որ համայնավար է: Ամէն պարագայի մէջ դժուար է պաշտօնանկ ընել, ցորչափ համայնավար մը կ'արտօնուի անդամ ըլլալ խորհրդարանին :

Ըսել կ'ուզէին թէ սահմանադրական ազատութիւնը թոյլ չի տար պատիժներ տնօրինել :

Նոյն օրը Լոնտոնի համայնավար օրաթերթը, « Տէյլի Ուըրքըր», յօդուածով մը կ'առաջարկէր Պըքինկհըմի արքայական պալատին մէկ թեւը վերածել «դորգի գործարանի մը, ուր թագուորը, թագուհին, իշխանուհիները, 1400 դուքսերը, դքսուհիները, կոմսերը, կոմսուհիները եւ միւս ազնուականները գործ հիւսեն, օրը ութ ժամ աշխատելով, տոլար ճարելու համար»:

— « Եթէ արտադրութիւնը չաթաթական տասը հազար գործի բարձրանայ, Անգլիա կրնայ զանոնք ծախել Մ· Նահանգներուն, քառապատիկ աւելի տոլար գանձելով քան պիտի ստանայ Մարշըլի ծրագրին գործադրութեամբ »:

Այս հեգնութիւնը անոր համար որ, մայր թագուհին (82 տարեկան) գործ մը հիւսած էր երկու տարիէն եւ ծախու հանած՝ Ամերիկայի մէջ:

Անշուշտ գաղափարի այս ազատութիւնը չատ հտ կը մնայ միւսէն ...

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ՄԱՐՋԱԿԱՆ »ՆԵՐԸ

Ոչ միայն համակրելի, այլեւ անհրաժեշտ, փրկարար շարժում մը ահա մարդ երիտասարդութեան ազգային, Քլզլքական եւ բարոյական առաքելութիւններու պարզացման համար:

Հայ ժողովուրդը տրնէն, շատ հինէն սիրած է զայն: Ուչ մրայն մեր հեթանոսական եւ խաչակրաց ընչականերու , այլեւ մօտիկ անցեալի պատմութիւնը կրնայ հաստատել թէ մարզանքը իր բազմազան ձեւերուն տակ մշակուած է մեր ժողովուրդին կողմէ: Մշոյ Սուլթան Սուրբ Կարապետի լարախաղացներու, ըմբիշներու եւ ծանրութիւն վերցնողներու փորձերը այսօր սովորական ձեւեր են մարզական աշխարհի մէջ :

Եթէ նոյնիսկ կատարելագործուած գնդակախաղը (ֆութպոլ) մրայն երբեւ մարզանք առնենք, պիտի տեսնէք որ հոն եւս ետ չենք մնացած շատ մը փոքր ազգերէ :

Այսօր Փարիզէն կամ գաւառէն «Յառաջ»ի թղթակիցները կը հաղորդեն մրցումներ, ուր ընդհանրապէս յաղթող են մեր տղաքը, օտար խումբերու վրայ:

Ահա եւ միջմասնաճիւղային մրցումներըԶատկի երկու տօնական օրերուն, Մարսէյլի, Լիոն — Տէսինի եւ Ալֆորվիլի խումբերուն, «Ե· Պապիկեան» բաժակի տրրացման առթիւ: Իրնչ ոգեւորութեամբ եւ եռանդով աշխատանքի են լծուած մեր երիտասարդները չաթաթներէ ի վեր , որպէսզի կարենան պատշաճ հիւրասիրութեամբ մը յարգել մարզիկները, Փարիզի նման քաղաքի մը մէջ:

«Ամէն բան կարգին » է ըսելու համար արիւնքրտինք թափած է Ալֆորվիլի Փ· Հ· Մ· Լ· Մ·ը, դաշտէն մինչեւ խումբին պատրաստութիւնը, հիւրերու ընդունելութենէն մինչեւ ի պատիւ անոնց տրուելիք ճաշկոյթը :

Եւ եթէ մատիտն ու թուղթը ձեռք առնելով հաշիւի նստինք, պիտի տեսնենք որ բարոյական պատասխանատուութենէն եւ մարմնական յոգնութենէն զատ, կայ նաեւ նիւթական բեռը որ իրենց երիտասարդ ուսերուն վրայ ծանր կը կշռէ անշուշտ :

Կրնա՞նք թեթեւցնել այդ բեռը,

Անշուշտ : Ո՛ր օրուան համար են մեր մարզասէրի համբաւը, մեր երիտասարդութեան շուայլուած խոստումները, կամ Հայուն տալու առաքինութիւնը:

Խուռն բազմութեամբ լեցնելով Ալֆորվիլի մարզադաշտը կիրակի եւ երկուշաբթի, լաւագոյնս կատարած կ'ըլլանք մեր պարտքը: Միեւնոյն առեն առողջ զբօսանք մը վայելած :

ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ « տրեստ »ը այս տարի շինարարութեան համար սահմանած է 40 միլիոն րուբլի: Կործարաններէ զատ, մայրաքաղաքին եւ արուարձաններու մէջ պիտի շինուին 200 բնակարաններ ընտանիքներու համար:

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ մինիստրութիւնը (նախարարութիւն) մեծ քանակութեամբ մեքենաներ եւ պարարտանիւթեր տրամադրած է կոլխոզներուն , նախապատուութիւն տալով լեռնային շրջաններուն: Այգեգործական եւ պտղաբուծական շրջաններուն պիտի տրուին նոր տրակտորներ ,(մեքենաշարժ արօր) , անասնապահութեան համար սեր զատներ, խուզող եւ կթող մեքենաներ եւայլն:

ՁԱՀԻՃՆԵՐ ԿԸ ՁԱՒՐՃՆԵՆ·— Վեդիի, Արտաշատի, Էջմիածնի, Հոկտեմբերեան շրջաններուն մէջ, կոլխոզները Մարտ 1—15 չորցուցած են 2000 հեկտար ճահիճներ, որոնք պիտի օգտագործուին այս տարի: Միայն Արտաշատի շրջանէն Իւվալի կոլխոզը չորցուցած է 500 հեկտար ճահիճ: Այս տեղ պիտի ցանուին բամպակ եւ հացահատիկ : Անցած տարի այդ շրջաններու կոլխոզները չորցուցած են աւելի քան քսան հազար հեկտար ճահիճներ, դարձնելով մշակելի :

ԵՐԵՒԱՆի «ղազգահաշինական» գործարանը զգալի նուաճումներ կատարած է մետաղներու նորաձեւ մշակման մէջ: Գործարանին մէջ պատրաստուած «դազգահ»ները , որոնք կ'ուղարկուին Ե· Միւթեան բոլոր ռեսպուբլիկաներուն (հանրապետութիւն), իրենց որակով գերազանց են եւ անմրցելի :

Առաջին զինաթարձ նաւը պատրաստուեցաւ առանց միջադէպի

Առաջին զինաթարձ նաւը, «Ճիքսոնուլ» (փըրանագական) որ Ամերիկայէն ճամբայ ելած էր անցեալ չաբթու, Պիզերթա (Թունուզ) հասաւ երկուշաբթի օր եւ պարպուեցաւ նաւազներու միջոցաւ առանց միջադէպի : Նաւը կը պարունակէր 48 սաւառնակներ: Ամերիկեան հիւպատոսը նաւ մտնելով, ներկայ եղաւ պարպումի գործողութեանց :

Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ երկրորդ նաւն ալ բեռցուած է եւ մեծ ու փոքր թնդանօթներ եւն· պիտի բերէ քանի մը օրէն :

Փարիզի համայնավար օրկանը, « Իւմանիթէ», կը գրէ թէ «զինուորական ահագին ուժեր ցուցադրուած էին եւ թէ «խաղաղութեան կուսակից – ները» որոշեցին բողոքի ցոյցեր կատարել :

Մ· Նահանգներու Աչխատանքի Դաշնակցութեան նախագահը, Կրին, յերմապէս չնորհաւորեց Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ նաւահանգիստներու այն բանուորները, որոնք մերժած են հետեւիլ համայնավարներու հրահանգին, պարպելու համար զինաբարձ նաւերը: Այս առթիւ իր կազմակերպութեան աջակցութիւնը կը խոստանայ, որպէսզի այդ բանուորները չհարին ապրուստի պայքարը եւ ընդդիմանան համայնավարական տիրապետութեան: Պ· Կրին կ'ըսէ թէ համայնավարները առնելով որ Եւրոպայի բանուորները չեն հրապուրուիր իրենց քաղաքական նպատակներէն, կը ջանան այդ նպատակներուն խառնել արհեստակցական արդար պահանջներ: Եւ կ'աւելցնէ — «Մենք կը հաւատանք թէ Մարշըլի ծրագրին չնորհիւ ձեռք բերուած վերելքը կ'արդարացնէ այդ տնտեսական պահանջները: Մենք եւ անոնք միեւնոյն նպատակները կը հետապնդենք — պաշտպանութիւն մարդկային իրաւունքներու, յառաջդիմութիւն դէպի տիեզերական բարօրութիւն եւ խաղաղութեան պահպանումը » :

★ *Ամերիկացի թղթակից մը պրպտումներ կատարելով Ֆրանսայի եօթը գլխաւոր նաւահանգիստներուն մէջ, կը գրէ թէ Շէրպուրի բանուորները կրկին եւ կրկին որոշած են պարպել զինաբարձ նաւերը: Աչխատանքի Դաշնակցութեան ներկայացուցիչները վերջերս այցելած են այդ եօթը նաւահանգիստները — Լը Հաւրը, Շէրպուրը, Պրէսթ, Ռուան, Սէն Նազէր, Լոռիան եւ Պոռուօ, հեռացնելու համար այն վարիչները որոնք չեն ընդունիր թէ Ատլանտեանի դաշինքով զրկուելիք զէնքերը սահմանուած են նոր պատերազմ մը պատրաստելու Ե· Միւթեան դէմ : Կարգ մը սէնատորներ պատուիրած են ի հարկին բռնութեան դիմել աչխատող բանուորներուն եւ նաւաստիներուն դէմ : Ոլրտումները անպակաս են Մարսէյլի եւ Նիսի մէջ:*

★ *Ապրիլ 4ին լրացաւ Ատլանտեանի դաչինքին ստորագրութեան առաջին տարին: Շատ երկար տեւեցին բանակցութիւնները, բայց ի վերջոյ հարեւի եղաւ համաձայնութեան մը յանգիլ, մասնակցութեամբ 12 պետութեանց :*

★ *Զօր· Մարշըլ, Մ· Նահանգներու նախորդ արտաքին նախարարը, որուն անունով կը կոչուի Եւրոպայի տնտեսական վերակազմութեան ծրագիրը, ճառ մը խօսելով անոր գործադրութեան երկրորդ տարեդարձին առթիւ, յայտարարեց ·*

— « Ծանրակչիռ պայքարի մը բռնուած ենք անողոք հակառակորդի մը հետ որ նուազ մահացու նպատակներ չունի քան անոնք զորս տեսանք: Այս պայքարը չհիլը նոյնքան կենսական է աշխարհի խաղաղութեան եւ բարօրութեան համար որքան որեւէ զինուորական ճակատամարտի յաղթութիւնը: Պէտք է խուսափինք այնպիսի առաջարկներէ որ կը ձգտին պարզապէս նպաստամատոյց գործի մը վերածել այս ծրագիրը » :

Մարշըլ կ'ուզէ որ ծրագրին գործադրութիւնը վերջանայ որոշուած պայմանաժամուն (1952 Յունիս 30):

Գերմանական բենզուկը

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, Տօքթ· Ատընաուըր, ճառ մը խօսելով Միւնիխի մէջ, ուժգնօրէն բողոքեց Անգլիոյ արտաքին նախարարին՝ Պեւինի դէմ, որ ըսած էր թէ «ազգային – ընկերվարութիւնը (նացիականութիւն) չէ փոխած գերմանական նկարագիրը, այլ աւելի բացորոշ դարձուցած է զայն» :

Տօքթ· Ատընաուըր յայտարարեց· — «Չեմ կարծեր թէ կարելի է նոր Եւրոպա մը կառուցանել այս ձեւով»: Ցետոյ քննադատեց դաշնակից– ներու քաղաքականութիւնը: Նախ՝ պահանջեց կրճատել գրաւման ծախքերը, որպէսզի արեւմտեան Գերմանիան կարենայ կատարել իր պարտաւորութիւնները տարագիրներուն, պատերազմի զոհերուն եւ կարօտեալներուն հանդէպ: Ցետոյ բացատրեց թէ անհրաժեշտ է աւելցնել պողպատի արտադրութիւնը: Դիտել տուաւ թէ Ֆրանսա ու–

(Հարերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԵՒ ՀԱՑ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ

«ՄԱԿ»Ի ԽՆԱՄԱԿԱԼ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՆԻՍՏԻՆ Բ.

Կ'ուզենք յայտարարել նոյնպէս, թէ կը մխա-նանք Երուսաղէմի յոյն պատրիարքին յայտնած տեսակէտներուն, որոնք ներկայացուեցան Նորին Ամենապատուութիւն Երմանոս արք.-ին կողմէ եւ որոնք կը պատչաճին օրինավիճակի ծրագրին տը-րամադրութիւններուն :

Ասկէ զատ՝ թերեւս պիտի ներուի մեզի քանի մը խօսք ընելու Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքի դիրքին մասին Սուրբ Քաղաքին մէջ :

Հայաստանեայց Եկեղեցին Մերձաւոր Արե-ւելքի ամէնէն հինաւուրց եկեղեցիներէն մէկն է : Ան նուաղն եօթներորդ դարէն սկսեալ, բազմա-թիւ բարգաւաճ վանքեր եւ կրօնական հաստատու-թիւններ ունեցած է ան Սուրբ Երկրին մէջ : Եօ-թերորդ դարէն մինչեւ մեր օրերը, Հայոց Պատ-րիարքարանը Սուրբ քաղաքին մէջ պահած է միշտ աւագ կարեւորութիւն ներկայացնող կրօնական հաստատութիւններ : Ցոյն եւ լատին պատրիար-քարաններուն հետ, հաւասար չափով, բաժնած է արքավայրերու հետ կապուած իրաւունքներն ու պատասխանատուութիւնները : 1720ին, Ցոյները, Լատիններն եւ Հայերը մասնակցեցան Սուրբ Ցա-րութեան տաճարի նորոգութեան, իւրաքանչիւրը մէկ երրորդով : 1757ին եւ, աւելի ուշ, 1852ին, նախկին եւ արդի գոյավիճակը հաստատող հրա-վարակներուն եւ վաւերագրերուն մէջ, Հայերը Ցոյներուն եւ Լատիններուն հետ հաւասար դիրք մը կը գրաւէին սրբավայրերուն մէջ եղած իրա-ւունքներուն մասին :

Հայոց Պատրիարքարանը յոյն եւ լատին Պատ-րիարքարաններուն հետ իրաւատէր է Ս. Ցարու-թեան տաճարին, Գիսուսի Ննդեան մսուրին եւ Համբարձման եկեղեցիին, ինչպէս նաեւ Ս. Աստ-ուածածին եկեղեցիին՝ Ցոյներուն հետ : Հայերը տէրն են Հին Քաղաքի եւ Սիոն լերան հարա-րեալ մասին, ուր անոնք ունին եկեղեցիներ, դպրոցներ, մատենադարան-ներ, տպարան մը, ինչպէս եւ ուրիշ հաստատու-թիւններ, չուրջ 150·000 քմ. մեթր տարածու-թեամբ :

Հրեաներէն եւ Արաբներէն ետք, Հայերը կը կազմեն ցեղային ամէնէն ծաւալուն տարրը Պա-ղեստինի, մասնաւորաբար Սուրբ Քաղաքին մէջ :

Բրիտանական հոգաստարութիւնը վերջ դնե-լէն առաջ, չուրջ 12·000 Հայեր կը հաշուուէին Պաղեստինի մէջ : Ասոնցմէ մօտ 6000ը հաստատ-ուած էին Երուսաղէմ, մասամբ Հին Քաղաքին, մասամբ Նոր Քաղաքի քրիստոնեայ թաղամասե-րուն մէջ : Այս վեց հազար Հայերէն չուրջ երեք հազարը կը մնան դեռ Հին Քաղաքին մէջ, մեծ մասը խռնուած՝ Սիոն լերան Հայոց վանքին մէջ : Մնացեալ երեք հազարը ապաստանած են այժմ հարեւան երկիրները :

Գալով Սուրբ Քաղաքի օրինավիճակին, մենք կ'ուզենք այն կարծիքը յայտնել, թէ Երուսաղէմի անբաժանելիութիւնը պէտք է ըլլայ տիրական սկզբունքը : Կարեւոր թիւով քրիստոնեաներու դո-յութիւնը Երուսաղէմի մէջ՝ Սուրբ Քաղաքին հրէական եւ արաբական հատուածներու բաժանու-մը կը դարձնէ բոլորովին անարդար : Երուսաղէմի քրիստոնեայ տարրերը առ նուազն այնքան իրա-ւունքներ ունին այս քաղաքին վրայ, որքան միւս երկու կրօնքներուն հետեւորդները :

Մեր կարծիքով՝ պէտք չէ անտեսել նաեւ այն իրողութիւնը, որ Սուրբ Քաղաքի միջազգայնաց-ման որոշումը չի հիմնուիր այնպիսի նկատում-ներու վրայ, որոնք կը վերաբերին քաղաքին բնակ-չութեան զանազան հատուածներու ցեղային նկա-րագրին : Ժողովին բանաձեւած նկատումը, զոր աչքի առջեւ ունին բոլոր անոնք, որ ուժ տուին միջազգայնացման որոշման, հետեւեալն է. — Աչխարհի միաստուածեան երեք մեծ դաւանանք-ները ոգեկան եւ կրօնական նոյն չահերը ունին Ե-րուսաղէմի Սուրբ Քաղաքին մէջ : Այս չահերը կը վերաբերին ոչ միայն Երուսաղէմի այս կամ այն մասերուն, որոնք ծանօթ են «սրբավայրեր» անու-նով, այլ նաեւ ամբողջ քաղաքին ընդհանրապէս : Վասնզի աչխարհի հաւատացեալներուն համար Ե-րուսաղէմը սուրբ է իր ամբողջութեանը եւ ոչ թէ իր անջատ մասերուն մէջ :

Հետեւաբար, Սուրբ Քաղաքը կը պատկանի ամբողջ աչխարհի քրիստոնեաներուն՝ իրբեւ քր-իստոնէութեան օրօրանը, ինչպէս նաեւ համայն աչխարհի Իսլամներուն եւ Հրեաներուն՝ այն չա-փով, ինչ չափով որ նուիրական է ան Իսլամու-թեան եւ Հրէութեան համար : Քաղաքին այս տե-ղերական բնոյթն է, որ կը կազմէ իրական արժէ-քը ժողովին այն որոշման, որ կը ձգտի միջազ-գայնացնել Երուսաղէմը, առանց հաշուելու ար-տաքին պայմանները :

Երեք մեծ կրօնքներուն պատկանող տարրե-րը, որոնց համար նուիրական է Երուսաղէմը, ի-րենց իրաւունքները կը կիրարկեն ոչ թէ քաղաքա-կան բնակչութեան միջոցաւ, այլ կրօնական զա-նազան կազմակերպութեանց, որոնք կը հսկեն, որ սրբավայրերը ծառայեն իրենց նպատակին եւ ո-րոնք կը գործեն իրբեւ ներկայացուցիչները ամ-բողջ աչխարհի իրենց եկեղեցիներուն :

Այս կազմակերպութիւնները հոգ կը տանին, որ սրբավայրերը իրենց դերը կատարեն երեք կր-օնքներուն պատկանող հաւատացեալներու կրօ-նական կեանքին մէջ : Այս կազմակերպութիննե-րը, հետեւաբար, միայն քաղաքացիներէ բաղկա-ցած խմբակցութիւններ չեն, այլ ներկայացու-ցիչները ամբողջ աչխարհի եկեղեցիներուն եւ այն հաստատութեանց, որոնք պատմական արժէք մը ունին : Այս տեսակէտով՝ Երուսաղէմի մէջ գոյու-թիւն ունեցող պայմանները բացարձակապէս ա-նանձնայատուկ են իրենց բնոյթով :

Հայոց Պատրիարքարանի կարծիքով՝ Ինամա-կալ Խորհուրդի ընդունելիք նոր օրինավիճակին մէջ յարմար է նախատեսել ներկայացուցչական երկու ժողովներու կազմութիւնը : Անհրաժեշտ է, որ այս երկու ժողովները համաձայն ըլլան Սուրբ Քաղաքին վերաբերեալ որեւէ օրէնսդրութիւն ընդունելու համար : Այս ժողովներէն մէկը կարելի է կոչել «Սոորին Պալատ», միւսը՝ «Վերին Պա-լատ» : Առաջինը կրնայ ընտրուիլ ժողովրդական քուէարկութեամբ, համեմատական ներկայացուց-չութեան հիման վրայ : Երկրորդը (Վերին Պալատ) պէտք է բաղկանայ կրօնական դանազան կազմա-կերպութեանց ներկայացուցիչներէն, զոյութիւն ունեցող իրաւունքներու եւ դանազան կազմակեր-պութեանց չահերու հիման վրայ : Վերին Պալատը պիտի կազմուի Սուրբ Քաղաքի երեք կրօնքներու ներկայացուցիչներէն, հաւասար թիւով :

Սոորին Պալատի կազմին առնչութեամբ կ'ու-զենք Ինամակալ Խորհուրդի ուշադրութիւնը հրա-ւիրել սա իրողութեան վրայ, թէ Երուսաղէմի մէջ բնակչութեան կրօնական տարբերութիւնը չատ ա-ւելի չեչտուած է, քան ցեղային տարբերութիւնը : Կրօնքի արեւելեան ըմբռնումով, իրբեւ դերիչխող ազդակ, իր դերը կը կատարէ Երուսաղէմի ազգա-բնակչութեան մտքին մէջ : Այս պատճառաւ՝ Սոո-րին Պալատը պէտք է բաղկացած ըլլայ հաւասար չափով Քրիստոնեաներէ, Իսլամներէ եւ Հրեաներէ, Սուրբ Քաղաքին մէջ հաստատուած եւ հոն բնակող :

(Շար.)

ԼԷՈՆ ՊԼՈՒՄ

ՄՄԲ.— Ուշացած՝ կամքէ անկախ պատճառ-ներով :

Ֆրանսայի Ընկերվարական կուսակցութիւնը Պլումի մահով կը կորսնցնէ իր անվիճելի հոգե-կան առաջնորդը, իսկ միջազգային բանուորու-թիւնը իր ամէնէն ազդեցիկ եւ բանիմաց մարտն-չողներէն մէկը :

Շատ մեծ եղաւ դերը Լէոն Պլումի վերջին կէս դարու ընթացքին : Առանց ետ երթալու մին-չեւ Տրէֆիւսի դատը, առանց ստորագնահատե-լու այն ազդեցութիւնը զոր ի գործ դրաւ 1920 — 1930ին, իրբեւ առաջնորդ հանրապետական ընդ-դիմադիր հոսանքին, կարելի է ըսել թէ Ժողովր-դական ճակատի (1936 — 1939), Վիչիի եւ յետ-պատերազմեան շրջաններուն մէջ է որ իր հզի-նակութիւնը ամէնէն աւելի արդասաւոր եւ ազ-դու եղաւ :

Իրբեւ վարչապետը 1935ի ընտրութիւններէն ծնած կառավարութեան, Լէոն Պլում խաղաղու-թեամբ լուծեց այն ծանր պայքարները որոնք ծա-գած էին աչխատաւորներուն եւ գործատէրերուն միջեւ : Շատ կարեւոր ընկերային օրէնքներ քուէ-արկուեցան գրեթէ միաձայն.— հաւաքական պայմանագիրներ, չաբաթական քառասունեւերկ ժամուան աչխատանքը, վճարովի արձակուրդը եւայլն : Ասոնք բոլորը իրենց դրոշմը դրին աչխա-տանքի ամբողջ օրէնսդրութեան վրայ, աւելի ար-դարութիւն հաստատելով աչխատաւորին եւ դոր-ծատիրոջ միջեւ :

Իրբեւ հայրենասէր եւ խաղաղասէր, նախզգա-լով հիթլէրականութեան սպառնալիքը մեր ապա-հովութեան դէմ, ան չվարանեցաւ պահանջելու բանուոր դասակարգէն, յաւելուածական ճիգ մը, աւելի ամրապնդելու համար ազգային պաչտպա-նութիւնը :

Պարտութիւնը, դրաման արհաւիրքը որեւէ կերպով չյաչափոխեցին իր ժողովրդավար պայ-ծառատեսութիւնը : Ան մերժեց փէթէնի խնդրած լիազօրութիւնը ...

Ռիոմի առեանին առջեւ դատուած առեն, մեծ յանդգնութեամբ պաչտպանեց, իր կառավարու-թեան քաղաքականութիւնը... եւ Հանրապետու-թիւնը զոր կ'ուզէին տապալել եւ որ սակայն այս փորձանքը անցուց աւելի մեծցած, չնորհիւ իրեն :

Աքսորական՝ Գերմանիա, Լէոն Պլում Ֆրան-սա վերադարձաւ ազատագրութենէն վերջ : Աքսո-րի մէկոցին գրեց քաղաքական հոյակապ գործը «A l'Echelle Humaine», ուր չի վարանիր, վերսին անգրագառնայ ընկերվարութեան, աւելի խոր եւ աւելի պահանջկոտ մարդասիրութիւն մը ի յայտ բերելով :

Հաւատարիմ՝ Ժօռէսի մտածման, ուզեց որ այդ հաւատարմութիւնը «տարին կառչած» յա-րում մը չըլլայ, այլ փարում դաղափարի որ կ'ապրի» : Իր երէցներուն հետքերուն հետեւիլը, ա-նանդութիւն մը չէ իրեն մօտ, այլ երկարաձգումը անոնց գործունէութեան : «Մոխիր մը պահպանել չէ, այլ արծարծել բոցը» : Ուժգնօրէն կը հաս-տատէր անքակտելի միութիւնը ընկերվարութեան եւ ժողովրդապետութեան միջեւ : «Առանց ընկեր-վարութեան, ժողովրդապետութիւնը անկատար է, իսկ առանց ժողովրդապետութեան ընկերվարու-թիւնը անկարող» : Իր խոչոր չէ մարդը միայն տնտեսական չահագործումէն ազատագրել, այլ մանաւանդ, ապահովել իր անձնական կոչումին ամբողջութիւնը » :

Տառապանքը եւ պատերազմին չարիքները ա-ւելի զօրացուցին իր խաղաղասիրութիւնը, որ ի-րեն համար անբաժանելի է ազատութենէն, որով-հետեւ, «ամէն դիկտատուրա ոչ միայն ինքնին վտանգ մըն է, պատերազմի ազդակ մը, այլեւ

ՀԱՅՆՐԻԽ ՄԱՆ

ՀԱՑՏԷԼՊԻՐԿ (Ցառաջ).— *Գերման նչանա-ւոր գրող Հայնրիխ Ման* (Heinrich Mann) — *ե-բայրը աւելի հանրածանօթ Թոմաս Մանի* — *մե-ռաւ Լոն Անճէլըսի մէջ, Մարտ 12ին՝ չնչահեղ-ձութեամբ :*

Ցանդուգն եւ մեծ գրագէտ մըն էր Հայնրիխ Ման, որ դիտցաւ իր խոչալներուն համար պայ-քարիլ եւ տառապիլ եւ ձեռք առնել պանդխտու-թեան ցուպը Նացիներուն դալչէն ետք (1933), նոր հայրենիք մը փնտռելով, զոր դտաւ Միացեալ Նահանգներու մէջ :

Հայնրիխ Ման ազատութեան եւ մարդկու-թեան քարոզիչ էր, դատախազը՝ խեղճերուն, անկ-եալներուն եւ ընկերային կարգ ու սարքի ճնչեալ-ներուն :

Իր լաւագոյն եւ յատկանչական գործերէն «Խեղճերը» (Die Armen) հայերէնի թարգման-ուած է Պետրոս Ֆրունճեանի կողմէ եւ հրատա-րակուած «Ցառաջ»ի մէջ, իրբեւ թերթօն :

Հայնրիխ Մանի գրական նկարագիրը բնորոչելու համար, կարելի է զայն բաղդատել Վոլթէրի կամ աւելի ճիշդ բնապաչտ Էմիլ Զոլայի հետ : Նոյն ներչնչումը եւ նոյն կրքոտ, աննկրող պայքարը ընդդէմ մեծ եւ փոքր բռնատէրերու եւ ճնչող-ներու :

Ահա այս է պատճառը որ ձախակողմեան կու-սակցութիւնները իրենցը կը համարեն զայն : Իր-րեւ զաւակը Լիւպէքցի պատրիկեան ընտանիքի մը, իր պայքարը ազնուական խորք եւ ընդհան-րական հանդամանք ունէր սակայն, եւ կարելի չէ երբեք զինքը կուսակցական սահմանեալ չրջանակի մը մէջ սեղմել : Ինչ որ ալ ըլլայ, մինչ իր եղբայ-րը՝ Թոմաս Ման՝ անցեալ տարի կէօթէի ծննդ-եան երկուհարիւրամեակին առթիւ Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ կ'արժանանար բացառիկ պատիւ-ներու եւ կր առանար կէօթէի գրական մրցանակը — Արեւելեան Գերմանիոյ համայնավար կառա-վարութիւնը կր հրաւիրէր դինքը Պերլինի «դեր-մանական Արուեստներու Ակադեմիայի» նախա-գահի աթոռին վրայ, հրաւէր՝ զոր Հայնրիխ Ման ընդունած էր եւ այս տարուան գարնան պիտի վե-րադառնար Գերմանիա : Գալու իր պատրաստակա-մութիւնը հիմնաւորած էր այն առանդրութեամբ թէ, իր պաչտօնին չնորհիւ պիտի կրնար ծառայել Գերմանիոյ միասնականութեան :

Հայնրիխ Մանի բազմաթիւ գրուածքներէն աչխարհածանօթ դարձած է «Պրոֆէսէօր Ուն-րաթ »ը, որ « «Կապոյտ Հրեչտակը» անունին տակ չարժանաւոր վերածուած է, դիտաւոր դերասա-տարութեամբ Մարլէն Տիթրիխի :

Մեծ եղաւ Հայնրիխ Ման իրբեւ մարդ եւ իր-բեւ գրող ոչ թէ անոր համար որ դդաց եւ դրեց ճնչուածներու ցաւերը, այլեւ անոր համար որ ա-նողոք պայքարող մր եղաւ՝ անոնց բարձմանը հա-մար :

ՏՔԹ. ՏԻՐԱՑՐ ՓՐՈՒՆՃԵԱՆ

ODETTE ՄԻՔԱԷԼԵԱՆ

ՊԵԿԱՒ ՎԱԿՈՑՆ ՈՐՋԱԿԱՆ

Է.

Իսկ ես ոչինչ չէի հասկանում, միայն զգում էի, որ ինչ-որ սարսափելի բան է պատրաստվում, որ ինչ-որ ահագին վտանգ է մոտենում, որ ես ինքս էլ ներքաշված եմ մի ինչ-որ ահեղ գործի մեջ, որ ես ինքս էլ մեղսակից եմ դառնում մի ինչ-որ ոճրագործության, որ ես ինքս էլ ոճրագործ եմ դառնում... Ես ուզում էի հարցնել Ռոզային, բայց չհամարձակվեցի, ես ուզում էի հարցնել Ռոզային, բայց չհամարձակվեցի, ես ուզում էի հարցնել Ռոզային, բայց չհամարձակվեցի...

Ռոզան ինձ ոչ մի բան չասաց, միայն ինձ ուղարկեց իր սենյակը, որ հանգստանամ, որ հանգստանամ, որ հանգստանամ...

Ես ուզում էի հանգստանալ, ես ուզում էի հանգստանալ, ես ուզում էի հանգստանալ, բայց չկարողացա հանգստանալ, չկարողացա հանգստանալ, չկարողացա հանգստանալ...

Ես ուզում էի քնել, ես ուզում էի քնել, ես ուզում էի քնել, բայց չկարողացա քնել, չկարողացա քնել, չկարողացա քնել...

Ես ուզում էի մոռանալ, ես ուզում էի մոռանալ, ես ուզում էի մոռանալ, բայց չկարողացա մոռանալ, չկարողացա մոռանալ, չկարողացա մոռանալ...

Ես ուզում էի մոռանալ Ռոզային, ես ուզում էի մոռանալ Ռոզային, ես ուզում էի մոռանալ Ռոզային, բայց չկարողացա մոռանալ Ռոզային, չկարողացա մոռանալ Ռոզային, չկարողացա մոռանալ Ռոզային

Մ. Նահանգները հարիւր հազար հոգի աւելի պէտի ղրկեն քան անցեալ տարի (1949ին 210 հազար էին)։ Վերջապէս կան Քանատան, Սկանտինաւեան երկիրները, Իտալիան, Սպանիան եւ Փորթու – կալը ։

Մ. Նահանգներու մէջ Ֆրանսայի համար օ – դանաւի եւ չոգենաւի բոլոր տրամադրելի տեղերը բռնուած են ։

նի պողպատի ճարտարագործութիւն մը որ չատ վեր է իր պէտքերէն ։

Եւրոպական խորհուրդի մասին ալ խօսելով, ըսաւ թէ չի գիտեր թէ արեւմտեան Գերմանիոյ խորհրդարանը ի՛նչպէս պիտի վճռէ մասնակցութիւնը։ Այս առթիւ յայտարարեց թէ «Սարը գերմանական հող է» (բուռն ծափեր)։

★ Արեւմտեան Գերմանիոյ ամերիկեան մարզպանը, Պ. Քլոյ, Ուոշինկթըն կանչուած ըլլալով, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ երեսփ. ժո – ղովի վարկերու յանձնախումբին առջեւ .

— « Ի՛մ միւթիւնը բոլորովին մէկդի դրած չէ Պերլինը ամբողջութեամբ գրաւելու գաղափարը ։ Իմ տպաւորութիւնս այն է թէ իրական տագնապ մը պիտի պայթի Եւրոպայի գլխուն »։

Մարզպանը 30 միլիոն տոլարի վարկ մը պահանջած է, ամերիկեան չրջանին վարչութեան համար։ Այս առթիւ ուրիշ ծանրակչիռ պարագայ մըն ալ բացատրեց .

— « Ստորագասութեան զգացումը կամ յարձակումի մր վախը չէ որ Ռուսերը կը մղէ ճնշում բանեցնել Արեւմուտքի վրայ, ստուարաթիւ բանակներ, օդատորմիղներ եւ ընդծովեայ նաւաբաժիններ կազմել, մաքրագործումներ կատարել եւ դատավարութիւններ սարքել, բռնի աչխատանքի ծրագիրներ գործադրել եւ ահագին քարոզչութիւններ կատարել Գերմանիոյ մէջ։ Անոնք այդ ճնշումը կը բանեցնեն որովհետեւ կը զգան իրենց ուժը եւ կը յուսան յաջողիլ։ Իրենց նչանակէտերն են Գերմանիան եւ Ծայր. Արեւելքը, բայց Գերմանիան է գլխաւոր նպատակակէտը։ Այդ ձեւով կը յուսան խորտակել արեւմտեան ժողովրդապետութեան յոյսը։ Պայքարը անմիջական է եւ բուռն է։ Կը դնենք պատմութեան ամէնէն տագնապալի մէկ չրջանին մէջ»։

★ Ամերիկացիները օդանաւային ռազմափորձեր կը կատարեն արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, 250 օդանաւերով ։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան ընդհ. ժողովի Բ. նիստին մէջ, բուռն քննադատութիւններ եղան։ Կեդր. կոմիտէի անդամներէն Օսկիւստ Լըքէօռ դիտել տուաւ թէ անդամները ծուլացած են եւ սովորամոլութեամբ կը գործեն։ Պահանջեց «գործնական արդիւնքներ» ցոյց տալ եւ ոչ թէ պարզապէս յաղթանակի բաղձանքներ ։

— « Խաղաղութեան համար մղուած պայքարը ամբողջ կուսակցութեան կողմէ տակաւին չի համարուիր վճռական խնդիր մը, այլ պարզապէս գործը քանի մը ընկերներու որոնց վստահուած է պատասխանատուութիւնը։ Անհրաժեչտ է խաղաղութեան պայքարին մէջ քաչել միլիոնաւոր պարզ մարդիկ որոնք կ'աւանեն պատերազմը։ Համայնավարները, բոլոր համայնավարները պէտք է այս չարժումին յառաջապահները դառնան »։

Պուչ – տիւ – Ռոնի ընդհ. քարտուղարն ալ դժգոհութիւն յայտնեց իր չրջանին թուլութեան մասին։ Ըսաւ թէ Մարսէյլի հիմնարկներու բը – ջիչները, որոնք 425 էին 1948ին, իչած են 379ի։ «Եթէ այսպէս չարունակենք, պիտի դառնանք սոցիալ – դեմոկրատ կուսակցութիւն մը»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ կեդր. նամակատունէն 45 միլիոն ֆրանք թոցուցին յանդուգն գողեր, գետնայարկի մը ճեղուներ ծակելով եւ ամրափակ մթերանոցները իչնելով։ Թերթերը կը գրեն թէ մոռցեր էին ուրիչ հարիւր միլիոնի գումար մը։ — Նոյն օրը երեք զինեալ աւազակներ հինգմիլիոն յափչտակեցին Հուլիի մէջ (արուարձան Փարիզի), դրամատան մը երկու հաւաքիչներէն։

ՄԱՀՀՑՈՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ իրարու կը յաջորդեն քանի մը օրէ ի վեր։ Կիրակի օր (Ծաղկազարդ) չորս հոգի մեռան, 21 հոգի վիրաւորուեցան միայն

Նոր Սեռունդի Օրը Մարսէյլի մէջ

Նախաճեռնութեամբ Հ. Ճ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան, հովանաւորութեամբ Հ. Ճ. Դ. Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի 12 խումբերու ։

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 9ին մինչեւ լոյս, Clubի չքեղ սրահներուն մէջ, 51 rue Grignan ։

Պիտի խօսին ընկերներ Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ եւ ՑՈՎԻԿ ՂԱԼԻՋԱՐԵԱՆ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին ։

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ, ՀԱՑԵՐԷՆ ԵՐԳԵՐ

Մարզական ցոյց Սէն Լուի Նոր Սերունդի մարզիկներուն կողմէ ։

Միչ – մասնաճիւղային մրցում, երգի եւ արտասանութեան ։

Դատական մարմին բաղկացած չրջանիս լաւագոյն գեղարուեստագէտներէ ։

Եւրոպական պարեր, ղեկավարութեամբ Սէն Լուի Ն. Սերունդի նուագախումբին ։

Ուչադրութիւն, նոյն գիչերը տեղի պիտի ունենայ դատական հաւկթախաղի մրցում ։

Մուտքը ազատ է ։

ԽՆԶՈՑԿ – ՀԱԻԿԹԱՒԱՂ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ ՋԱՏԿԻ ՑԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

Նախաճեռնութեամբ Հ. Ճ. Դ. Վարանդեան կոմիտէի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 11, քաֆէ տը լ'Էթուալի վերնայարկը, 1 Cours Gambetta, մուտքը Place Raspailէն ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Երգ, արտասանութիւն եւ հայկական պար ։

★

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ.— Կազմակերպուած Համալխարբերդցիական Միութեան Կարտանի մասնաճիւղին կողմէ այս երկուչաբթի Մեռելոցի օրը, կէսօրէն ետք ժամը 3ին Կարտան, Աւետիս Փանոսեանի տան մէջ ։

Սիրով կը հրաւիրուին Կարտան – Պիւէռի եւ Մէյրոյի հայ հասարակութիւնը անխտիր, միանալին վայելելու համար այս աւանդական ուրախ օրը ։

Մուտքը ազատ է ։

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՁՈՆՏ.— Թրիփոլիէն (Լիբանան) Պ. Գրիգոր Զալուքճեան հազար ֆրանք կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի Ուս. Ֆոնտին ։

Ճ.Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ԲԱԺԱԿԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

Չաւիկին կիրակին ու երկուչաբթին, A. S. Amicaleի գեղեցիկ մարզադաչտին վրայ, «Ե. Պապիկեան» բաժակի մրցումները, մասնակցութեամբ ԼԻՈՆ–ՏԻՍԻՆ Հ. Մ. Ը. Մ.ին (ախոյեան 1949ի բաժակին)։ ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ին (ախոյեան Provence, promotion honneur)։ ՎԻԼՆԻ Հ.Մ. Ը. Մ.ին (ախոյեան Lyonnais, 1ère division)։ ԱԼՖՈՐ – ՎԻԼԻ Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ին (Finaliste championnat de Paris)։

Առաջին մրցումները, երկու օրն ալ, կը սկսին ժամը 2ին ։

Հաղորդակցութիւն.— Charenton - Ecolesէն, 181 autobus, իջնել Rouget de l'Isle ճիչդ դաչտին դիմաց ։

Ծանօթ.— Մարզադաչտը ունի հազար անձի համար գոց tribunes ։

★ Ի պատիւ հիւրերուն, երեկոյթ պարահանդէս մը, կիրակի ժամը 9էն սկսեալ, Ալֆորվիլի քաղաքապետարանին չքեղ սրահին մէջ, (Salle Voltaire, rue Voltaire)։ Հաղորդակցութիւն.— Charenton Ecolesէն, autobus 103, իջնել rue Voltaire։

Մարսէյլի չրջանին մէջ։ Ուչադրութիւն, Տիկիններ եւ պարոններ ։

Վիէննայի մէջ ամերիկացի ոստիկաններու կողմէ հետապնդուելով սպաննուեցաւ Պուլկար մը, Նիքոլա Պորիսով, այլ անուամբ Պեննօ Պլում, որ տարագիրներ (D. P.) խաբելով կը յանձնէր ռուսական իչխանութեանց, փոխան գնագին չնորհներու ։

ՍՈՖԻԱՅԻ 26 «լրտեսներէն» երկուքը դատապարտուեցան ցկեանս բանտարկութեան, միւսները ալ 15 տարիէն մինչեւ 8—10 տարի տաժանակիր աչխատանքի։ Հեռագիրը կ'ըսէ թէ բոլորն ալ «դահունակութիւն յայտնեցին տրուած վճիռներուն համար եւ վերաքննութեան պիտի չդիմեն» ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՄՆ.— Հ. Ճ. Դ. Վարանդեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8։30ին, Գրադարանի սրահը (78 rue Rabelais)։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ճ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ քաղաքի բոլոր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8։30ին, Ա. Ահարոնեան Ակումբը։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ճ. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, Պրոցին սրահը, 78 rue Rabelais։ Խիստ կարեւոր օրակարգ ։

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ Լսարանի հերթական հաւաքոյթը այս ուրբաթ ճամը 8։30ին, Café Régent։ Կը խօսի երիտասարդ ճարտարագէտ Լեւոն Ռ. Տէր Մինասեան։ Նիւթը՝ «Ի՞նչ է Թէօքրասի»։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ճ. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մկր. Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8։30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։ Ժողովէն վերջ դասախօսութիւն ։

Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆի հերթական դասախօսութիւնը Հայ Ուս. Տան մէջ, Չաւիկ տօներուն պատճառով տեղի պիտի ունենայ ոչ թէ Ապրիլ 8ի, այլ Ապրիլ 14ի չաբաթ օրը, ժամը 5ին։ Նիւթ՝ Նահապետ Քուչակ – մեծ աշուղին վերագրուած տաղաշարքը։ Մուտքը ազատ է ։

ՉԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

(Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցի)

6. Ապրիլ Աւագ Հինգչաբթի Ճիշ. Ընթրեաց եւ Ապաչխ. , սկիզբ ժամերգ. 7։30ին, Ս. Պատ. ժամը 10ին, երեկ. Ոտնլուայ ժամը 16ին, գիչեր Խաւար . ժամը 19ին։

7. Ապրիլ Աւագ Ուրբաթ Խաչելութիւն եւ Թաղում ժամը 17ին։

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇԻ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ ՀԱԼԱՆՍ, ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Թատ. 8 արար, հեղ. Թրագօշ

Բ.— 8 Ապրիլ շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Լիոնի Սալօն Հէլվէթիքի մէջ։ (107 բիւ Տիւկէֆլէն)

Արեւելեան կեանքէ առնուած օրիորդք, բազմաթիւ երգերով ու պարերով։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԱՂՋԻԿԸ

(6 գործ. հեղ. Թրագօշ)

Գ.— 30 Ապրիլ, Կրընոպլի Sacré Coeurի սրահին մէջ, ժամը 3ին։

ՇԱՀ ԻՄՄԱՑԻԼ

(Օփերէթ 6 գործ.) Մուտք 100 ֆր.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ 1925ին Ֆրանսայի մէջ վախճանած Պոլսեցի Ներսէս Գալփաքճկանի եղբայրը՝ Խաչիկ Գալփաքճեան։ Տեղեկացնել «Ճառաջ»ի ։ Ամերիկայի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել ։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ

Որեւէ հաստատութեան, խանութի եւ կամ առուծախի գործի մէջ հայ երիտասարդ մը տրամադրելի է աչխատելու։ Դիմել M. C. P., 11 rue Joseph Maistre, Paris (18)։

ՄԱՐՍԷՅԼԻՑԻՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

BEBE MIGNON

նոր բացուած վաճառատունը

31 Place Jules - Guesde

Ձեր երախաները կը հագուեցնէ փարիզեան նուրբ ճաչակով, թէ բրդեղէն եւ թէ մետաքսեայ կամ բամպակէ գեղեցիկ հագուստներով ։

Մատչելի գիներ

Ճոխ մթերք հիւսելու բուրդի այլազան գոյներով

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ

Հայ երիտասարդ հաչուակալ մը, որ երկար տարեն աչխատած է առեւտրական դրասենեակներու մէջ։ Դիմել Պ. Վարդանեանի, 14 rue Manin, Paris (19)։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

Բոլորեն՝ ժամուր, բոլորեն՝ աժան, բոլորեն սիրուած

ԱՐԱՐԱՏ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

39 RUE DE TRÉVISE, PARIS (9) Métro CADET

ՁԱՏԿԻ ԱՌԹԻԻ ՄԵՐ ԱՆՄԱՀԱԿԱՆ ԶԷՕՐԷՔՆԵՐԸ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ԶՈՒՏ ԿԱՐԱԳՈՎ, ՏՈԼՄԱՆ, ԽԻՍՏ ԲԱՐԱԿ ՔԱՇՈՒԱԾ ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ

ՓՈՐՁԵՑԷՔ, ՎՍՏԱՀ ԵՆՔ ՈՐ ՇԱՏ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

ՍԱՊՈՆՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

Հեռաձայն PRO. 05-91

ՕՂԻՆ եւ « ԱՐԱՐԱՏ » ՍՈՒՐՃԸ

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1000, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678-63

Jeudi 6 AVRIL 1950 Հինգշաբթի 6 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6121–Նոր շրջան թիւ 1532

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԻՏԱՆԻՆ ԵՒ ԱՆՊԻՏԸ

Անցեալ շաբթու պարզեցինք չարք մը թերութիւններ եւ ունակութիւններ՝ մեր լրագրական ճակատին վրայ :

Ըսինք թէ ինչպէս երէկ, Պոլսոյ մէջ, այսօր ալ, արտասահմանի ազատ ափերուն վրայ, չափազանց լայն տեղ կը տրուի քաղաքական ժխորին : Շռնդալից առ –կօսէներու, խաոն ի խուռն տեսութեանց եւ թարգմանութեանց :

Մի՛ւնոյն ատեն սիւնակները կը զոհուին, նկարագրելու համար զարմանազան գայթակղութիւններ, որոնք յատուկ են Եւրոպայի պղտոտաններուն :

Ինչո՞ւ հայ ընթերցողին հրամցնել թխածոյ պատմութիւններ, անամէջ նիւթեր, որոնք պարզապէս ախտաւոր ճաշակներ զոհացնելու կը ծառայեն :

Անոնք որ այդպիսի նիւթեր կը փնտռեն, հազիւ թէ կը բաւեհաճին ակնարկ մը նետել հայ թերթին վրայ :

Ամենօրեայ մամուլին դերն է ոչ միայն հանրային կարծիքը վարել, կացութիւն մը պարզել, հետեւիլ ընկերային, քաղաքական եւ մտաւոր չարժումներուն, այլեւ նպաստել ընդհանուր զարգացման : Մանաւանդ յետամնաց դաղութներու մէջ, որոնք զրկուած են մեծ ոստաններու առատ լուսութիւններէն :

Անհրաժեշտ է զանազանել, մաղել պիտանին ու անպէտը : Հիմնականն ու զանցառելին :

Այս դիտողութիւնները արձանագրած առնեն, երբեք չենք անտեսեր հայկական մամուլին դէմ – ուարութիւնները, որոնք հետզհետէ աւելի ծանր կը կշռեն :

Բացառիկ զոհողութիւն մը կրած պիտի չըլլան մամուլի աշխատաւորները, եթէ քիչ մը աւելի ամփոփուին :

Ուրեմն քիչ մը ուշադրութիւն, որպէսզի թերթը չդառնայ «չտեմարան պիտանի եւ անպիտան գիտելեաց »:

Նա՛ւ աշխատանք, որպէս զի թերթը կարելի եղածին չափ տեղական հոտ ունենայ : Դառնայ կենդանի պատկերը իր միջավայրին, անհրաժեշտ գիտելիքներով, ուսումնասիրութիւններով :

Ուրիշ պարագայ մը եւս :

Անհրաժեշտ է տոկուն, հասուն պաչար, հանրային կարծիք վարելու համար :

Չի բաւեր կարծիքներ բանաձեւել, վճիռներ արձակել, յիմար – իմաստուն խորհրդածութիւններով :

Հարկ է սերտել, ապացուցանել, համոզել, հիմնուելով իրական, վաւերական փաստերու վրայ :

Եթէ Դաշնակցութեան հակառակորդները կը կաղան, կը սայթաքին այս գետնին վրայ, պատճառը այն է որ կը զոհանան իրենց լսածով, տեսածով կամ գիտցածով :

Անոնք ըմ՛դհանրապէս խոյս կուտան ուսումնասիրութիւններէ, ի յառաջագունէ որոշած ըլլալով իրենց ըսելիքը : Եւ եթէ փորձուին թերթ մը, գիրք մը թղթատել, ցորնը չէ որ կը փնտռեն, այլ որմէր :

Դաշնակցութիւնը ամբողջ քաղաքական գրականութիւն մը մշակած է, տարիներու ընթացքին : Եւ դեռ կը շարունակէ մշակել :

Պատմական, գիտական, տեսական եւ գործնական գիտելիքներու անսպառ մատենադարան մը կը կազմեն Դաշնակցութեան հրատարակութիւնները ,— թերթ, հանդէս, գիրք :

Դուք հոն պիտի դտնէք բազմակողմանի պաշար՝ հայ ժողովուրդի եւ Հայաստանի, քաղաքական դատի եւ մշակոյթի, ազատագրական չարժման եւ ընկերվարութեան մասին : Տեսակ մը ժողովրդական համալսարան :

Եթէ Դաշնակցութեան հակառակորդները կարենային այս վաստակին էկեն արտադրել, մթնոլորտը ինքնին պիտի պայծառանար : Եւ չատ մը ամուլ վէճեր պիտի դադրէին, մեքենաբար :

Քաճախ պաչարի պակասն է որ իրար խառնել կուտայ պիտանին եւ անպէտը :

Պայման չէ որ բոլորն ալ հմուտ հեղինակներ եւ հասուն տեսաբաններ ըլլան :

Բայց, տարրական պարկեչտութիւնը կը պահանջէ բարեխղճօրէն սերտել որեւէ անցուդարձ : Պրպտել, ուսումնասիրել, փոխանակ աչքերը գոց թխելու :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՈՒՇ ՄՆԱՑԱԾ « ՇՆՈՐՀԸ »

Կ'իմանամ թէ չատ մը սիրտեր թունդ եւած են, կարդալով Անգարայի Ազգ· ժողովին որոշումը՝ փախստականներու վերադարձի մասին :

Ուրեմն պիտի երթան Վոսփորի «դեղաձիծաղ ափերը» վայելել չորս ամիս, իբրեւ զբօսաշրջիկ :

Անգարայի ժողովը բան մը չըսաւ ներքին գաւառներու մասին : Անուշտ այն «փափկանկատութեամբ» որ այցելուները չդուզուին, ի տես հա – մատարած ամայութեան :

Ինչո՞ւ խանգարել անոնց «քէյֆ»ը···

Այո, տեղն են կարինն ու Վանը, Խարբերդն ու Տիգրանակերտը, Վանայ լիճը ու Եփրատը : Չեր երեւակայութիւնը կրնայ սաւառնիլ մինչեւ Վարագայ լերան կատարը, մէկ նայուածքով չափել Այգեստանին զմրուխտ կանանչը կամ Ս· Կարապետի բարձունքէն հոտառել Մշոյ դաշտին հազար ու հազար դունագեղ, հոտաւէտ ծաղիկները :

Սեբաստիոյ նորաքանդ տաճարն ալ յանկարծ պիտի ցցուի ձեր աչքերուն առջեւ : Եւ ձեր հոգին պիտի խռովի, ձեր աչքերը պիտի թրջին, երազելով այն դաշտերը որոնք չ'՛ը երբեմն ,ձեր եղբայրներուն, ձեր ամուսիններուն ու հայրերուն քրտինքն են ծծեր :

Աւելի խորասուզուելով, ձեր յոգնաբեկ ձեռքերը պիտի երկարին, հողը պեղելու եւ ոսկորներ փնտռելու համար : Եւ անոնք ձեզի պիտի պատմեն, տակաւին չմոռցուած եւ երբեք չմոռցուելիք բարբարոսութիւնները···

Մօտ է Ապրիլեան աննախընթաց զարհուրանքին 35րդ տարեդարձը : Ուրուականներ պիտի դառնան մեր մեծ Նահատակները ու բոլորիս քունը պիտի խանգարեն եթէ զգան իրենց անմահ հոգի – ներով, հրճուանքի մանիկ մը՝ ձեր սիրտերու թաքուն մէկ անկիւնը :

«Բարեխնամ» կառավարութեան այս բարձր «չնորհները» , որոնք սերտ կապ ունին անոր եւրոպական նախարարութեան հաչիւներուն հետ, բարեբախտաբար ոչինչ կը խօսին , գոնէ մեր խնարհ, աչխատաւոր բազմութեանց սրտին :

Անոնք տրամադրութիւն չունին իրենց արիւն քրտինքով հաւաքած քանի մը արծաթով դոցելու «վարկբէ»ին պակաս թողածը : ՍՕՍԻ

ՄԱՀ ՕՐ· ԱԼԻՍ ՍԹՕՆ ՊԼԷՔՈՒԷԼԻ

Ամերիկեան թղթաթերէն ցաւով կ'իմանանք թէ Մարտ 15ին՝ մեռած է Օր· Ալիս Սթօն Պլէքուէլ : Հանգուցեալ գրագիտուհին 92 տարեկան էր եւ աւելի քան 50 տարի պայքարած՝ կիներու դատին համար : Համբաւ չհասած էր նաեւ իբրեւ քալ հրապարակագիր, որուն նուիրուած՝ բոլոր հալածականներուն : Իննսունական թուականներու չարդերէն վերջ, դարձաւ հաւատարիմ բարեկամը հայ ժողովուրդին, իր համակրանքը պահելով մինչեւ մահ : Միեւնոյն ատեն ըլլալով բանաստեղծ ,1896ին անդլերէնի թարգմանեց բազմաթիւ հայերէն բանաստեղծութիւններ , Armenian Poems անունով (Գ· Դուրեան, Միք· Նալբանտեան, Նարպէյ, Մ· Պէչիկթաչլեան, Ռ· Պատկանեան, Ղեւոնդ Ալիշան , Թ· Թէրզեան, Դոդոխեան եւն·) : 1916ի հատորին մէջ ուրիշ թարգմանութիւններ ալ աւելցուց (Սիամանթօ, Վարուժան, Ա· Զոպանեան, Բուիկ· Թումանեան, Զ· Աստուր, Երիմեան Հայրիկ, Մ· Փորթուգալեան եւն·) : Ունի բազմաթիւ հայատ նպաստ գրութիւններ Armenia, New Armenia թերթերուն եւ ուրիշ ամերիկեան հրատարակութեանց մէջ :

★ Օր· Պլէքուէլի մահուան առթիւ ցաւակցական հեռագիրներ ուղղած են Հ· Բ· Դ· Ամերիկայի Կեդր· կոմիտէն, «Հայրենիք»ներու խմբագրութիւնը, Հայ Երիտ· Դաշնակցութիւնը եւ Ազգ· Կեդր· վարչութիւնը :

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅՆԱՑՄԱՆ կանոնագիրը վերջնապէս քուէարկուեցաւ ՄԱԿի Խնամակալութեան Խորհուրդին կողմէ, Ապրիլ 4ին, Ժընեւի մէջ : Անգլիա եւ Մ· Նահանգները ձեռնպահ մնացին : Խ· Միութեան պատուիրակը ներկայ չէր, իբրեւ բողոք ազգայնական Չինաստանի մասնակցութեան դէմ : Ծորդանանի պատուիրակը ներկայ չեղաւ վերջին նիստին, իսկ Իսրայէլի ներկայացուցիչը խօսք առաւ քուէարկութենէն

Նոր ծրագիրներ Եւրոպայի պաշտպանութեան համար

Միջազգային մամուլը մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ Փարիզի, Լոնտոնի եւ Ուաչինկթընի մէջ կատարուած նոր խորհրդակցութեանց, որոնց նպատակն է աւելի զօրացնել , ընդլայնել Հիւս· Ատլանտեանի զինակցութիւնը :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , այս խնդիրը մասնաւորապէս պիտի քննուի Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարներու յառաջիկայ ժողովին մէջ, որ պիտի գումարուի Մայիս 8ին, Լոնտոն : Այս ժողովն վէն անմիջապէս վերջը նիստ պիտի գումարէ Ատլանտեանի զինակիցներուն խորհուրդը, դարձեալ Մայիսին եւ Լոնտոնի մէջ :

Երեք արտաքին նախարարները համոզուած են, թէ Եւրոպայի յաղող միաւորումը կրնայ գլուխ հանուիլ միայն աւելի ընդլայնելով Ատլանտեանի զինակցութեան կազմակերպումը , ներդաչնակելով զինուորական, քաղաքական եւ տնտեսական գործունէութիւնը :

Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ Մայիս 8ի ժողովը կը նկատեն ամէնէն կարեւոր խորհրդակցութիւններէն մէկը : Այս պատճառով ալ, մանրակրկիտ պատրաստութիւններ կը տեսնուին Փարիզի, Լոնտոնի եւ Ուաչինկթընի մէջ : Երեք երկիրներէն բարձրաստիճան պաչտօնատարներ մօտերս Լոնտոն պիտի երթան, վերջնապէս մշակելու համար ժողովին օրակարգը : Ապրիլ 16ին հինգ զինակիցներ ժողով պիտի դումարեն Պրիւսէլի մէջ, իբրեւ նախապատրաստութիւն երեք արտաքին նախարարներու խորհրդակցութեան :

Բոլոր ժողովներուն մէջ ալ, զինակիցները պիտի քննեն Գերմանիոյ մասնակցութեան խնդիրը , ինչ որ անուշտ կապ ունի այդ երկրին վերազինման հետ : Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ ուչ – կանուխ օրակարգի վրայ պիտի դայ վերազինման խնդիրը, բայց հաւանական չէ որ անմիջական միջոցներ ձեռք առնուին :

Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի պաչտօնական շրջանակները հակառակ են Գերմանիոյ վերազինման, բայց երկու մայրաքաղաքներուն, ինչպէս եւ Ուաչինկթընի մէջ, չատ մը ազդեցիկ խորհրդականներ կը կարծեն թէ ժամանակի խնդիր է Գերմանիոյ գործօն մասնակցութիւնը՝ արեւմտեան Եւրոպայի պաչտպանութեան մէջ :

★ Անգլիոյ Լորտերու ժողովին մէջ վիճաբանութիւններ կատարուեցան Գերմանիոյ վերազինման մասին : Ինչպէս կը յիչուի, Զըրչիլ համաձայն է Գերմանիան վերազինելու, իսկ Պեւին՝ հակառակ : Լորտերն ալ երկու մասի բաժնուած են : Մեծ մասը վտանգաւոր կը դտնէ Գերմանիոյ վերազինումը, նկատի առնելով անցեալ փորձերը :

★ Փարիզի կիսապաչտօնական օրկանը , Le Monde, յօդուածով մը կ'առաջարկէ «Ատլանտեան Կոմինֆորմ մը» կազմել մասնակցութեամբ Մ· Նահանգներուն, որպէսզի պատրաստ ըլլան պատերազմելու, եթէ անդամներէն մէկը յարձակում կրէ : Թերթին կարծիքով, Ատլանտեանի ներկայ դաչինքը պարզ խմբակցութիւն մըն է, որ բաւարար չափով չերաչխաւորեր թէ Մ· Նահանգները պատրաստ են օգնութեան հասնելու Եւրոպայի : Որքան ալ բարի տրամադրութիւններ ունենան Մ· Նահանգները, խորհրդարանը կրնայ արգիլել պատերազմի յայտարարութիւնը, եթէ Եւրոպա յարձակում կրէ : «Ատլանտեանի Կոմինֆորմ»ով կամ ուրիշ յարմար անունով մը , Մ· Նահանգները «Եւրոպայի կապուած պիտի ըլլան չօչափելի կապերով, միսի եւ արիւնի կապերով , այնպէս որ մարմնին մէկ մասին վրայ կատարուած յարձակում մը պիտի ըլլայ յարձակում ամբողջին վրայ » :

★ Տեղական թերթերը կը գրեն թէ մէկ չաբաթէն Շէրպուռ կը սպասուի ամերիկեան առաչին դինաբարձ չոգենաւը : Շէրպուռ այն միակ նաւահանգիստն է ուր համայնավարները չեն յաջողած համոզել բանուորները, որպէսզի չպարպեն դինաբարձ նաւերը : Ութ հոգի ձերբակալուեցան պիղերթայի մէջ (Թունուզ) , բողոքի ցոյց մը կատարած ըլլալով առաջին զինաբարձ նաւու պարպումին առթիւ :

★ Ատլանտեանի դաչինքին տարելիցին առթիւ, Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ նոր վարկեր պիտի պահանջէ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

վերջ, կրկնելով թէ իր երկիրը վճռապէս կը մերժէ միջազգայնացումը : Կանոնագրին համաձայն , Երուսաղէմի կառավարիչ մը պիտի նչանակուի 6 – 10 տարուան համար : Միջազգայնացուած չրջանը կը պարունակէ բուն Երուսաղէմը : 100 քառ· մղոն չրջապատով : Քաղաքը չէզոք պիտի ըլլայ եւ անթնարարելի, պիտի չունենայ դինեալ ուժեր , բացի Ապահովութեան Խորհուրդին սահմանածէն : Կառավարիչը պիտի հսկէ բոլոր կրօնական վարչութիւններուն եւ մարդասիրական հաստատութեանց վրայ, իր տրամադրութեան տակ ունենալով ոստիկանական ուժ մը :

ՍԱՄՍՈՆ ԽԱՆ

(ՍՏԵՓԱՆ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ)

Մեր ազատագրական չարժումի պատմութեան մէջ բազմաթիւ տիպարներ կան, որոնց մասին կամ քիչ բան է գրուած կամ խօսուած :

Այդպիսիներէն մէկն է Սամսոն Խանը, որ իր բազմապիսի ձիրքերով, վարչական կարողու – թեամբ եւ այլ արժանիքներով, Ատրպատականի Պարսիկներու կողմէ ալ «Խան» տիտղոսը ստա – ցած է :

Սամսոն Խանը, բուն անունով Ստեփան Թա – դէոսեան, ծնած է 1870 Յունուար 15ին, պատմա – կան Գողթն գաւառի Վերին Ագուլիս գիւղին մէջ :

Գիւղին տարրական դպրոցին մէջ, Քրիստա – փոր Միքայէլեանին եւ Ակնունիին աշակերտ ըլլա – լով, իր մանուկ հոգին սնած ու դաստիարակ – ուած է երկու մեծանուն յեղափոխականներու չունչով :

Աւարտած է նաեւ Թիֆլիզի արհեստագիտական դպրոցը, նախընտրելով զինագործութիւնը :

Շատ չանցած կը ստանձնէ Հ. Յ. Դաշնակ – ցութեան Թիֆլիզի զինապահեստի պահպանու – թեան պարտականութիւնը, որ այդ օրերուն չատ քիչ մարդոց կը վստահուէր եւ որուն համար կը պահանջուէր քաջութիւն եւ պատասխանատուու – թեան խոր գիտակցութիւն :

Սամսոնը դեռ չատ երիտասարդ տարիքէն կը վայելէր Քրիստափորի վստահութիւնն ու քաջա – լերանքը :

Թիֆլիզէն Բագու եւ ապա Աբամալիսի ու Մածուն Խէչոյի հետ կ'երթայ Թաւրիզ :

Հոն՝ Դաշնակցութեան զինագործարանի մէջ իր բոլորանուէր ջանքերով ոչ միայն ուշադրու – թեան կ'արժանանայ, այլեւ անխիտիր սիրելի կը դառնայ իր բոլոր գործակիցներուն :

Այդ զինագործարանին մէջ պատրաստուած զէնքերը կը ղրկուէին Սալմաստ, անկէ ալ արեւ – մտեան Հայաստան փոխադրուելու համար :

Սամսոն իր բազմավաստակ գործունէութեան մէջ ամէնէն աւելի կը նախընտրէր Թաւրիզի զի – նագործարանի կեանքը : Պաշտամունքով կը պատ – մէր կարոյի եւ իր գործակիցներու, ինչպէս եւ եր – կու աննման յեղափոխական Հայուհիներու՝ Մա – րոյի եւ Սաթենիկ Մատինեանի մասին :

Սամսոն մինչեւ վերջ ալ մտերիմ մնաց իր գործակիցներ Գալուստ Աւոյեանի եւ Ղալասարցի Սարգիս Սարուխանեանի հետ :

Երեք միասին, կը ներկայացնէին յեղափո – խական վտանգաւոր անցեալի մը, դաւադրական գործունէութեան անդիր եւ փառապանծ պատմու – թիւն մը :

Մեծ եղած է իր դերը Խանասորի արշաւանքի ատեն, զինական պատրաստութեանց գործիմէջ :

Արշաւանքէն վերջ, Սամսոնը արդէն հեղինա – կութիւն էր, կուսակցական եւ ազգային չրջա – նակներու մէջ :

Կարճահասակ բայց հաստլիկ մարմնով, կլո – րակ ու ծաղկաւեր դէմքով, կրակոտ աչքերով եւ խիստ ազդեցիկ նայուածքով՝ Սամսոնը պատկա – ռանք կ'ազդէր բոլորին :

Թաթարներ, Քիւրտեր եւ Թուրքերը կը սար – սափէին իր անունէն եւ իրենց երեւակայութեան մէջ՝ Սամսոնը կը պատկերացնէին իբրեւ աչխար – հի ամէնէն յաղթանդամ, ուժեղ, զեղեցկադէմ եւ աննման անձը :

Սալմաստէն Վան, Մուշ ու Սասուն տեղա – փոխուած զէնքերը Սամսոնի ձեռքով եւ անոր հր – նարագէտ մտքին չնորհիւ, անվտանգ տեղ կը հասնէին :

Դարձեալ Սալմաստէն Արեւմտեան Հայաս – տան անցնող բոլոր ֆէտայիները, հայդուկներ, խմբապետներ, ուսուցիչներ եւ քարոզիչները Սամսոնի միջոցով ճամբու կը դրուէին :

Ատրպատականէն անցնող ու դարձող ամէն հայ յեղափոխական, յուշերու չարքը ունէր Սամ – սոնէն :

Բարձրագոյն կրթութենէ զուրկ էր Սամսոնը, բայց ան իր բնատուր ձիրքերով, յամառ աչխա – տանքով, յարատեւութեամբ դարձած էր համայ – նագէտ : Կրնար վիճաբանիլ մասնագէտներու հետ մանկավարժութեան, երաժչտութեան, նկարչու – թեան, գրականութեան եւ ուրիչ նիւթերու մասին եւ կրնար ինքզինքը պարտադրել :

Սամսոնը ուղղամիտ, ձեռնհաս եւ արդար դա – տաւորի համբաւ չահած էր հայ – ասորական, հայ – պարսկական չրջանակներու մէջ, անձնա – կան եւ հանրային խնդիրները կարգադրելու հա – մար :

Սահմանամերձ չրջանի քիւրտ աչիրէթներու սարսափն էր Սամսոնը եւ հոն՝ ուր իր երկու զին – ուորները գտնուէին, այդ գիւղը ազատ կը մնար քրտական յարձակումներէն եւ կողոպուտներէն :

Ճաճախ պատահած է որ երկու հարիւրէ ա – ւելի զինուած տղամարդ ունեցող թաթար, պար – սիկ կամ ասորական գիւղ մը, յիսնեակ մը Քիւր – տերու կողմէ յարձակում կրելով կողոպտուի :

Շատ անգամ տեսած եմ, կողոպտուած գիւղե – րու բնակիչները Սամսոնի դրան առաջ հաւաք – ուելով, անոր հովանաւորութիւնն ու պաչտպա – նութիւնը կը խնդրէին :

Սալմաստի մէջ, ան չինել տուած է քանի մը ներկայանալի դպրոցական չէնքեր, թատերա – սրահներ : Կազմակերպած է գրադարան ակումբ – ներ եւայլն : Միչտ ձիով կը պտտէր եւ երկու զին – ուած Դաշնակցական ձիաւորներ կ'ուղեկցէին ի – րեն :

Եկող – գացող բոլոր ռուս եւ թուրք հիւպա – տոսները, պարսիկ նահանգապետներ եւ «Սար – փարաստ»ները հաչուի կ'առնէին զինքը :

Պարսկաստանի Սահմանադրական կռիւներու մէջ ալ Սամսոնը մեծ դեր կատարած է : Այդ օրե – րուն, երբ Թաւրիզ կը գտնուէր ողբացեալ Նիկօլ – Դումանը, որ կը վարէր սահմանադրական կռիւնե – րուն մասնակցող հայ կամաւորներու խումբը, Սամսոնը Սալմաստի մէջ զբաղած էր կամաւոր – ներու նոր խումբերով, որոնք եկած էին Ոզմէն, Շատախէն եւ Վանէն, Նիկօլ – Դումանին միանա – լու :

1915 Ապրիլին Տիլիմանի մեծ ճակատամարտի ատեն Անդրանիկի հետեւ էր եւ իբրեւ ականատես ու մասնակցող ճչգրտօրէն գրի առած է ճակա – տամարտին մանրամասնութիւնները :

Սամսոն մեր ազգային աւանդութեանց եւ տոհմիկ բարքերու քաջերի պաչտպանն էր եւ գի – տէր նաեւ պարտադրել իր սովորութիւնները :

1915 եւ 1918ի Վանի երկու նահանջներու ա – տեն, ամէն միջոց ի գործ դրաւ այդ գաղթական – ներու տեղաւորման եւ պարենաւորման համար :

Առաջին անգամ զինքը տեսայ իր բնակավայր Ղալասար գիւղին մէջ, երբ՝ դպրոցը աւարտելէ վերջ, արձակուրդս Սալմաստի մէջ անցնելու գա – ցի :

Պարտէզի մէջ, չրջապատուած քանի մը զին – ուորներով, հրացանները մաքրել տալով զբաղած էր : Առաջին իսկ նայուածքով հպատակեցուց զիս : Սալմաստի բոլոր հայ դպրոցներու ուսուցիչները վերահաստատուած էին իրենց պաչտօններուն մէջ : Միայն հեռաւոր եւ քառասուն հայ ընտանիք բնակիչ ունեցող Ղալասար գիւղը զուրկ էր մնացեր ուսուցչէ : Հօրեղբօրս հետ խորհրդակցելով որո – շած էին զիս Ղալասարի համար ուսուցիչ կարգել :

Կարճ հարց ու փորձէ մը ետք, ներս տարաւ մեզ իր սենեակը եւ առջեւս դրաւ «Մանլիխէր» մէջ պիտի գտնէք ձեզ, չուարած՝ ուղեկորոյս ճամբորդի մը նման : Այս չփոթութիւնը պիտի տեւէ առաւել կամ նուազ երկար ատեն, ձեր խառ – նուածքին համեմատ : Ցետոյ, սա երկու բաներէն մէկը պիտի պատահի, կամ պիտի պառչաճիք մի – չավայրին, դրամը, նիւթը ձեր կուռքը պիտի ը – նէք՝ անոր մատուցանելով ամէն ողջակէզ, եւ կամ նէք՝ անոր մատուցանելով ամէն ողջակէզ, եւ կամ ինչ որ չատ հազուադէպ է տակաւին, վնասը աչք առնելով՝ պիտի ոգորիք նիւթին դէմ երբ ան ձեզի առնելով՝ պիտի ոգորիք նիւթին դէմ երբ ան ձեզի ստորնացնելու բնոյթը ունի :

Ասիկա՝ տնտեսական կեանքին համար, մաս – նաւորապէս :

Նոյնը պէտք է իմանալ բարոյական կեանքին համար : Դպրոցականի ձեր յարաբերական ան – բծութիւնը թշնամիներով չրջապատուած պիտի գտնէ ինքզինքը : Դպրոցին ձեզի տրվեցուցած ա – ռողջապահական եւ բարոյական քիչ մը խիստ սկզբունքները դէմ առ դէմ պիտի գտնուին չու – կայի յատուկ հրապուրիչ եւ հեչտ սկզբունքնե – րուն հետ : Բաւիղ մը, լաբիւրինթոս մը, հոս ալ :

Ի՞նչ ընել. ո՞րն է ուղիղ ճամբան, դպրոցի՞նը թէ չուկայինը : Ի՞նչպէս գտնել ուղիղ ճամբան, ի՞նչպէս դուրս ելնել բաւիղէն : Ու եթէ դպրոցին ցոյց տուած ճամբան է ուղիղը, ի՞նչպէս կարե – նալ ապրիլ աչխարհի մը մէջ որուն ցոյց տուած ճամբան ճիշդ հակառակն է դպրոցին ցոյց տուա – ծին :

Արդ, պէտք է գիտնաք, սիրելի տղաք, թէ բացարձակը գոյութիւն չունի կեանքին մէջ. ոչ մէկ բանի համար կարելի է ըսել թէ բացարձա – կապէս ճիշդ կամ արդար է, եւ կամ, ընդհակա – ռակն, բացարձակապէս սխալ, անարդար, անի – րաւ է : Ճարտարերականութեան օրէնքը կը տիրէ ամէն բանի մէջ. ամէն մէկ պարագայ պէտք է զատ զատ քննել եւ ըստ այնմ վճիռ արձակել, եւ ոչ թէ ընդհանուր, բացարձակ օրէնքի մը, տեսակ մը Պրոկուսական մահիճի համաձայն, ճիշդ ինչ – պէս որ ձեզմէ իւրաքանչիւրը իր ուրոյն խառ – նուածքը եւ ունակութիւնները ունի, եւ դաստիա – րակը բացարձակապէս նոյնը չի պահանջեր ձեզ – մէ իրաքանչիւրէն. ինչպէս որ չափու վրայ հա – գուստն է լաւագոյն հագուստը, նոյնպէս չափու վրայ դպրոցն է լաւագոյն դպրոցը : Կը կրկնեմ, յարաբերականութեան օրէնքը կը տիրէ ամէն բա – նի մէջ, եւ իմաստուն պատչաճումը միջավայրին՝ պայմանն է կեանքին :

... Ուրիչ բարեմասնութիւն մը զոր պարտիք մչակել ձեր ներսը՝ լաբիւրինթոսին մէջ չմոլորե – լու համար, կը կայանայ ճանչնալուն մէջ բոլոր հրացան մը, ապա ախոռէն դուրս քաչել տուաւ Անդրանիկի «Նուիրուչ» անուն ճերմակ ձին որ հոն ձգուած էր, երբ հերոսը վերջին անգամ կովկաս կը մեկնէր :

Թամբել տուաւ նաեւ ուրիչ երեք ձիեր, պատ – ուիրեց որ՝ զինուիմ եւ երկու զինուորներու հետ, իր առաջնորդութեամբ մեկնեցանք Ղալասյ :

— Հոս ուսուցիչ կը նչանակեմ քեզ, ըսաւ եւ իր խորաթափանց աչքերով, անմիջապէս հասկը – ցաւ բոլոր մտածումները :

Երկու օր վերջ, ներկայ եղայ 67 ուսուցիչ – ուսուցչուհիներու մէկ ժողովին եւ պարզուեցաւ որ Սամսոն կը վարէր նաեւ չրջանային տեսչի դժուարին պարտականութիւնը, ձեռնհասօրէն : Մանկավարժ եւ բարձր մասնագիտութեամբ օժ – տուած բազմաթիւ ուսուցիչներ անտրտունջ կ'են – թարկուէին իր բոլոր հրահանգներուն եւ բաւական ատեն Սալմաստի հայ դպրոցները նախանձելի վի – ճակ մը ունեցան :

Աստպահանջ էր, անկողմնակալ դպրոցական գործերու մէջ եւ գիտէր արժանիքներ քաջալերել, հմուտ էր ղեկավար պատրաստելու գործին մէջ :

1918ի գարնան, իբրեւ Սալմաստի Հայոց «Ջինուորական Մարմնի» նախագահ, ան ձեռն – հասօրէն վարեց իր բարդ ու պատասխանատու պաչտօնը :

Ատրպատականի մեր նահանջի ատեն 75000է աւելի գաղթականութեան ինքնապաչտպանութեան եւ պարենաւորման բեռը իր ուսերուն, հասաւ Հա – մատան, գնաց նաեւ Ղազուին եւ ի վերջոյ վերա – դարձաւ Թաւրիզ :

Գաղթի ճանապարհին, զրկուեցաւ իր այնքան սիրելի կնոջմէն՝ Համասփիւռէն եւ այդ կորուս – տը չատ ծանր ազդեց իրեն :

Բոլոր հայ գործիչներու պէս, ան ալ զուրկ էր նիւթական ապահովութենէ : Երկրորդ անգամ ա – մուսնացած էր, բայց կ'ապրէր Համասի յեչա – տակներով :

1945 Մարտ 1ին մեռաւ Թաւրիզի մէջ եւ թաղ – ուեցաւ պատչաճ յուղարկաւորութեամբ :

Դամբանականներ խօսած էին Ծերունաղարդ Ն. Մելիք – Թանդեան արք., ընկեր Հայկակ Կո – սյեան եւ ուրիչներ :

Սամսոնները իրենց մահէն վերջն ալ կ'ապրին զանգուածներու յիչողութեան մէջ, օրինակ եւ ա – ռաջնորդ հանդիսանալով նորերուն :

ԱԶԳԻՆ

Արիադնեի թելը

ՄՄԲ.— Հատուած մը« ողբացեալ դաստիա – րակիչ՝ Յովհ. Հինդլեանի մէկ ճառէն, նոր Դպ – րոցի (Պոլիս) տարեդարձին առթիւ.—

Առասպել մը կը պատմէ թէ, չատ հին ատեն – ները, Մինովս թագաւորը Կրէտէի մէջ լաբիւրին – թոս մը չինել տուած էր, որուն ճարտարապետն էր հռչակաւոր Դետաղոսը : Ձեր մէջէն չգիտցողնե – րուն ըսեմ թէ լաբիւրինթոսը չէնք մըն է՝ ուրկէ ներս մտնողը կը մոլորի եւ ի զուր կը դառնայ ու կը դառնայ ճամբան գտնելու համար :

Նոյն առասպելին համեմատ, այդ լաբիւրին – թոսին մէջ կ'ապրէր Մինոտաւրոս անունով ցուլ կէս մարդ ճիւաղ մը, որ, ամէն տարի, վրէժխն – դիր անողորմ թագաւորին հրամանով, մեղա – պարտ եօթը երիտասարդ մանչ եւ եօթը երիտա – սարդ աղջիկ կը փարատէր : Թեսէոս անունով երի – տասարդ մը յայողեցաւ, բուռն կռիւ մը վերջ, սպանել ճիւաղը, չնորհիւ Ափադնէ կոչուած իր բարեկամուհիին, որ, մէկ ծայրը լաբիւրինթոսին կապուած թելի մը միջոցաւ, կարելի ըրաւ Թե – սէոսին լաբիւրինթոսէն դուրս ելնելը :

Ասիկա առասպելական պատմութիւն է, բայց դիտէք թէ, առասպելները, հէգեսթները՝ եթէ ի – րականութիւնը չեն, ճչմարտութիւն են, եւ այս առասպելն ալ մեծ ճչմարտութիւն մը կը ցոլացնէ, ի մէջ այլոց :

Արդարեւ, երբ մեծնաք եւ, ուղէք չուղէք, կեանքին հոսանքին մէջ նետուիք, պիտի տեսնէք որ աչխարհը լաբիւրինթոս մըն է, մանաւանդ այն զարուն մէջ ուր կ'ապրիք :

Ու երբ լաբիւրինթոս կ'ըսեմ, չեմ ակնար – կեր՝ ամէն տեսակ պուչտուքներ արձակելով սու – բացող ինքնաչարժերուն, որոնց մէջէն ճամբայ բանալու համար՝ մահը աչք առնելու է. ոչ, կեանքիդ սպառնացող այդ խոչորաչուի հրէչեն – րուն չէ որ կ'ակնարկեմ, այլ աւելի մեծ վտանգ – ներու, որոնց մէջէն անվնաս դուրս ելնելու հա – մար՝ իրօք Արիադնէի թելին պէտք ունի մարդ, փորձառուն ալ, անփորձն ալ, ու, աւելորդ է ը – սել, մանաւանդ անփորձը :

Այո, սիրելի տղաք, երբ հրաժեչտ տալով զպրոցի պարզ կեանքին, մտնէք գործի աչխարհը ուր կը տիրեն եսասիրութիւնը, չահամոլու – թիւնը, խարդախութիւնը, նախանձը, դուք որ այլասիրութեան, ուղղամտութեան, բարութեան դասերովը սնաք, մէկէն ի մէկ օտար աչխարհի մը

անոնք որոնց հետ պիտի ապրիք: Հանրային եւ անհատական չատ մը դժբախտութեանց աղբիւրը եթէ փնտռել ուզենք, անհասկացողութեան, դի – մացինը չճանչնալուն մէջ պիտի գտնենք: Պէտք է գիտնալ թէ ապրիլը արհեստ մըն է, եւ ոչ պատ – ահուելի չափ նուրբ արհեստ մը:

Սորվիլ պէտք է այդ արհեստը, սորվիլ փոր – ձառուներէն եւ սորվիլ՝ իր անձնական փորձառու – թիւններովը, զորս կարելի եղածին չափ քիչ զո – հողութիւններով կարելի է ստանալ՝ ողջմտու – թեան չնորհիւ: Հայ համայնքին վերջին երեսուն – երեսունեւհինգ տարուան պատմութիւնը ցոյց կու տայ, տեսնել գիտցողին եւ ուզողին, այս ճշմար – տութեան անտեսման դառնադառն հետեւանքները: Պատրաստուեցէք ըլլալու իրատես եւ հեռատես, իմաստուն, երկրին օրէնքները յարգող, յառաջ – դիմասէր բարի քաղաքացիներ:

Պատուաւորութիւնը, վարկը, բարի համբա – ւը ուրիշ մէկ թանկագին ազգակն է երջանիկ կեանքին: Ունի՞ք այդ ազգակը, մի վախնաք բախտէն կամ ձեր թշնամիներէն, որովհետեւ, աւաղ, միշտ պիտի ունենաք թշնամիներ, մեքենա – յութիւններէն եւ հարուածներէն: Բաւական է որ ճշմարտապէս պատուաւոր ըլլաք, եւ բարի համ – բաւը զոր կը վայելենք՝ կրանտեայ անսասան պատուանդանի վրայ հաստատուած ըլլայ:

Իսկ այս ամէնուն վերեւ, դուք չատ աղէկ գիտէք, կը սաւառնի սէրը: Սէրը կը հարթէ ամէն խորտուբորտութիւն, կը յղկէ ամէն ցցուածք, կ'անուշցնէ ամէն դառնութիւն: Սիրեցէք՝ փոխա – նակ ատելու: Բայց սիրեցէք՝ առանց տխմարու – թեան, առանց ոչխարական հեզութեան, միշտ զգոյշ՝ չարին դաւերէն:

Սիրեցէք կանտիին նման: Համոզուա՞ծ է որ այս կերպ վարուիլը աւելի խելացութիւն է քան վրէժխնդրական ոգի անուցանելը:

Հ. Թ. ՀԻՆԴԼԵԱՆ

ՀԱՑՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի Ճունուար 29ի ընդհ. ժո – ղովը զբաղուեցաւ նոր վարչութեան ընտրու – թեամբ:

Ներկաներու միաձայն հաւանութեամբ կազ – մուեցաւ նորընտիր վարչութիւնը հետեւեալ ան – դամներով.— Ստեփան Պօղոսեան, Զօհրապ Մու – րատեան, Արմենակ Ներսէսեան, Արմենակ Կնեազ – եան, Շաւարշ Տէր Պարսամեան:

Կը խնդրուի թղթակցութիւնները ուղղել հե – տեւեալ հասցէին.— Mr. Z. Mouradian, 127 Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort, Seine:

Անգլիոց խորհրդարանը հանրաքուէ մը ստացաւ, որ կը պահանջէ հեռացնել ազդ. պաշտ – պանութեան (Շինուէլ) եւ պատերազմական (Սթրէդի) նախարարները, այն ամբաստանու – թեամբ թէ բոլշեւիկեան հակումներ ունին եւ կա – րելի չէ գաղտնիքներ վստահիլ անոնց: Հանրա – քուէն հազարաւոր օրինակներ բաժնուած են երկրին մէջ: Ամերիկեան գործակալութիւն մըն էր որ երեւան հանեց այս խնդիրը:

ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԸՆ

Ուտըրբի (Մ. Նահանգներ) ամերիկեան թեր – թը ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդի եւ ՀՕՄի առենա – պետուհիներ Մարի Անտոնեանի եւ Նուարդ Հայ – թայեանի նկարը դնելով իր թերթին մէջ, կը գրէ.

Հանրային գործիչ եւ գրագիտուհի Տիկին Էլ – լէն Բիւզանդ հրաւիրուած է Ամերիկա Հայ Օգն. Միութեան կողմէ անոր 40ամեայ տօնակատարու – թեանց մասնակցելու: Պիտի այցելէ Ամերիկայի 82 մասնաճիւղերուն: Ընկերուհի Էլլէն՝ թերթին թղթակցին յայտարարած է թէ «Ամերիկան ամէ – նէն զեղեցիկ երկիրն է: Հոգ չէ թէ ինչ ազգի պատկանիս կամ ինչ լեզու խօսիս, այն տպաւո – րութիւնը կը կրես թէ Ամերիկա կը պատկանի քե – զի: Արդարեւ միացեալ Ամերիկա մըն է: Ամերի – կացիները բոլորն ալ կարողութիւն ունին եւ ամէ – նուն համար գործ կայ: Ամերիկացի ժողովուրդը կը ձգտի որոշ նպատակակէտի մը: Փարիզի մէջ կը կարծէի թէ նորաձեւութեան կեդրոնը կը գտ – նուէի, սակայն երբ հոս չուրջս կը դիտեմ, կը տեսնեմ որ բոլոր կիներն ալ վայելուչ են եւ լաւ հագուած: Գալով արուեստի եւ գրականութեան, դժուար է գերազանցել Ֆրանսան, սակայն Ամերի – կան ալ կը յառաջդիմէ այս տեսակէտով»:

Թղթակիցը կ'ըսէ թէ Էլլէն Բիւզանդ իր տա – ջին յօդուածը գրած է թերթերու մէջ իր 17 տա – րեկանին, իսկ ներկայիս կ'աշխատակցի Փարիզի «Ցառաջ»ի եւ Ամերիկայի «Հայրենիք»ին: «Հո – դեկան մեծ դոհացում կը զգամ Հայ Օգն. Միու – թեան գործին: Այնքան ատեն որ հնարաւոր ըլլայ պիտի աշխատիմ այս գործին, որովհետեւ հայ ժողովուրդին բարօրութեան եւ ապահովութեան համար է աշխատանքը»:

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ՄԱՐՍԷՒԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. վարչութեան կազմակերպած գրական երեկոյթը՝ բազմավաս – տակ Լ. Շանթի 80ամեակի առթիւ, տեղի ունե – ցաւ Մարտ 18ին: Հանդէսին բացումէն վերջ՝ ըն – կեր Ց. Ղազարեանի կողմէ, ընկերուհի Ցարու – թիւնեան արտասանեց «Հին Աստուածներէն» կը – տոր մը:

Բանախօսներէն առաջինը փրոֆ. Յայիկեան ներկայացուց Շանթը իբրեւ մանկավարժ եւ հո – գեբան: Անոր թատերգութենէն «Հին Աստուած – ները» վերլուծեց եւ ըսաւ թէ միշտ երկուութիւն մը կը նշմարուի Շանթի երկերուն մէջ — հոգե – կանը, որ աստուածային է, եւ բնաղդականը, որ անասնական է: Վերլուծեց «Հին Աստուածներու» տիպարներէն կոյր Վանականը եւ Ճերմակաւորը: Այս առթիւ յիշեց Գրիգոր Նարեկացին որ նմանա – պէս նկարագրած է երկուութիւնը մարդուն մէջ: Ընկեր Ս. Սարգիսեան արտասանեց Ա. Ահարոն – եանի «Օտար հորիզոնների տակ»:

Երկրորդ բանախօսն էր Պ. Կ. Փօլատեան, որ նախ տուաւ կենսագրականը, յետոյ գրական վեր – լուծումը վաստակաւոր գրագէտի երկերուն:

Շանթ սկսած է իր գրականութիւնը բանաս – տեղծութիւններ, ապա վէպեր, ամէնէնվերջ թա – տերգութիւններ գրելով: Անոր «Հին Աստուածնե – րը» մեծ ոգեւորութիւն եւ նորութիւն յառաջ կը բերեն: Շանթ կը պատկանի մեր գրական այն սե – րունդին, ինչպէս Նալպանդեան, որ հայկական զարթօնքը կերտեցին: Հայ մտաւորականութիւնը մարտիրոսուեցաւ 1915ի Եղեռնին: Շանթ, վերապ – րողներէն, շարունակեց գրականութիւնը, ան իս – կական գեղարուեստագէտ մըն է: Անոր թատերա – կան – գեղարուեստական երկերէն յիշեց «Օշին Պայլր», «Ինկած բերդի իշխանուհին», «Կայսրը»: Շանթր մեր այն բացառիկ մտաւորականներէն է որ կ'աշխատին փրկել նոր սերունդը եւ պատրաստել զանոնք իբրեւ լաւ Հայեր: Ան կր հասցնէ մտաւո – րական սերունդ մը Պէյրութի Ճեմարանով:

Մանուկ Պօյաճեան

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Վիէն, (Ցառաջ).— Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խում – բի մարզիկները երկար դադարէ մը վերջ, «պա – ռաժ»ի մրցումը կատարելու համար տեղափոխ – ուեցան Թրէվու, այս կիրակի 26 Մարտ: Օդը սքանչելի էր, գարնանային արեւը տաքուկ:

Թրէվուի հետաքրքիր եւ մարզասէր ժողո – վուրդը եկած էր մարզադաշտ տեսնելու համար մեր տղաքը, իբրեւ համակրելի եւ ուժեղ խումբի մը մարզիկներ: Լուսանկարիչները մէկէ աւելի անգամներ լուսանկարեցին մեր խումբը, այնպէս որ ամէնքս ալ հպարտ էինք եւ նոյնքան ուրախ, որովհետեւ օտարներն ալ սկսած են գնահատել մեր տղոց կանոնաւոր խաղը եւ կարգապահ ոգին:

Երկու խումբերը երբ դաշտը մտան, յայտնի էր որ վախ մը ունէին վերջնական արդիւնքի մա – սին, եթէ ոչ անստուգութիւն մը: Վերջապէս, ո – րոշ ինքնավստահութեամբ մը խաղը սկսաւ, նախ կրակոտ եւ ապա բուռն յարձակողականներով: Գնդակը, մէկ բերդէն միւսը կը գլորէր, չոր ու ցամաք:

Տեղացի բազմութեան անկողմնակալ եւ հա – մեստ ոգին, հետզհետէ մերիններուն ուժ եւ վըս – տահութիւն ներշնչեց կարծես, այնպէս որ, չատ չանցած արձանագրեցին առաջին նշանակէտը ար – ժանանալով բուռն ծափերու: Քանի մը վայրկեան վերջ, տեղացիներն ալ նոյն պատիւին արժանա – ցան, այնպէս որ, այսպէս հաւասար արդիւնքով, երկար ժամանակ տարուբերուեցան: Կատարեալ ճակատամարտ մըն էր, մինչեւ որ, հակառակոր – դը, կիսախաղին վերջաւորութեան մէկ – երկու վայրկեան մնացած՝ նշանակեց երկրորդ կէտը:

Երկրորդ կիսախաղին, մեր տղաքը սկսան ա – ւելի խոհեմ խաղարկութիւն մը կատարել եւ ար – դիւնքը եղաւ հրաշալի, որովհետեւ եռեւէ եռեւ երկու արձանագրուած կէտերը, եկան բարձրա – ցնելու մեր մարզիկներու կորովը եւ անսահման ուրախութիւն պատճառել ընկերացող հայրենա – կիցներուն: Դժբախտաբար, վերջին պահուն, դա – տաւորի մէկ սխալէն օգտուելով, տեղական խում – բը նշանակեց կէտ մը եւս, եւ այսպէս մրցումը վերջացաւ հաւասար արդիւնքով 3—3:

★ *Նոյնպէս այս կիրակի, Հ. Մ. Ը. Մ.ի կրտսերները գեղեցիկ յաղթանակ մը տարին փէ – լէի հաստատութեան համապատասխան խումբին դէմ 4—3:*

ԶԱՏԿ ԹԻՒ

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ք.

Փերին այժմ նստած էր հողի վրայ եւ լաց չէր լինում, որովհետեւ Մարթան մի – մի բաց էր ա – նում իր աչքերը: Ոչինչ, կ'անցնի, պէտք է լուա – նալ արիւնը, դեղ դնել վէրքի վրայ:

Թող այժմ Փերին գնայ խոհանոց, մի կտոր բան տայ երեխային, մնացածը կը կարգադրէ ին – քը, կոյսը:

Թէ Փերին եւ թէ Գայիանէն կատարեցին նրա – պատուէրները: Եւ միայն այդ ժամանակ նա չա – րունակեց իր կիսատ թողած խօսքը:

— Այո, շատ եմ զարմանում. օձիքդ դրել ես մի լիրբ մուրացկանի ձեռքում, խօսում, վիճում ես, կարծես նրա ընկերն ես: Ճանաչո՞ւմ ես՝ ով է նա: Անօրէնները պղծել էր նրան եւ այդ օրից նա դէն է դցել ամօթը ...

Այրին զայրոյթից խօսել չկարողացաւ: Նա միայն տխուր կերպով շարժեց ղլուխը, կարծես ասում էր կոյսին. «Հեշտ է ասել»:

Բայց ի՞նչ դժուարութիւն կար, հօ տեսա՞ւ Աննա – խաթունը թէ ինչպէս շուտ վերջացաւ ա – մէն բան: Ժամանակները այնպէս չեն որ դեռ ա – մէն մէկին ականջ դնես, խօսք հասկցնես: Գլուխ պահելու ժամանակներ են, ով խեղճ է, հեշտ մո – լորուղ, նրա դլուխը կ'ուտեն ագռաւներն ան – դամ:

— Ձեմ ուզում որ անէծք լինի, վերջապէս ա – սաց այրին: Իմ տունը կը քանդեն այդ ագռաւ – ների կռնչոցները:

Հեղինէն խօսք չունէր դրա դէմ: Կղերը նա – խապաշարումունքների հզօր պաշտպանն էր, նա ինքն էլ հաւատում էր եւ վաւերացնում էր իր դրքերի խօսքով: Իսկ Աւետարանոցի միանձնուհին կատարեալ ֆանատիկոսութեան էր հասցրել իր հաւատը նախապաշարմունքների վերաբերմամբ: Ուստի նա հաստատեց Մելիքի կնոջ ենթադրու – թիւնները: Այո, անէծքը չորացնող է: Դրքերը լիքն են անէծքի գործած աւերմունքների նկարա – դրութիւններով: Անէծքի սկիզբը Աստուած դրեց, երբ Ադամ ու Եւան մեղանչեցին: Եւ հենց այդ է պատճառը, որ եկեղեցու պաշտօնեան աշխարհի հզօր իշխաններին տապալում, ոչնչացնում է իր անէծքով: Դա մի զէնք է, որից սարսափում են երկինքն ու երկիրը:

Եւ կոյսը երկար բացատրում էր այդ բանը, ցոյց էր տալիս թէ ինչպէս Աննա – խաթունը կա – րող է ազատ պահել իր տունը ամբոխի անէծքնե – րէն:

Իրիկնադէմին Մելիքի դռներից դուրս եկաւ Փերին: Այժմ նա յուսահատ չէր, լիուլի վարձա – տրութիւն էր ստացել եւ Մարթան էլ լաւ էր: Ե – րեխային առաջին անգամից դժուար էր ճանաչել, նրան հագցրել էին նոր շորեր: Տատի դրկում հանդիստ պառկած, նա շուտ շուտ բաց էր անում իր անկեղծ աչքերը, տխուր ու թոյլ կերպով ժպտում էր եւ բռնելով իր նոր շապիկը, ցոյց էր տալիս տատին:

— Հա, հա, քոնն է, մատաղդ լինեմ, քոնն է, տեսնո՞ւմ ես ինչ լաւն է, ամէն անգամ կրկնում էր տատը եւ աւելացնում.

— Հիմա մենք յաճախ կը գանք Մելիքի տու – նը, ամէն օր կը գանք, եթէ կամենաք:

Երեխան աւելի ուրախանում էր, իսկ մի – մի այնքան սաստկանում էր նրա հիացմունքը, որ մոռանում էր իր թուլութիւնը, թեւը մօտեցնում էր բերանին եւ համբուրում էր նոր շորը: Փերին կանդ էր առնում, որ լաւ համբուրէ նրա ճակատը եւ արտասուքն աչքերին՝ արտասանում էր.

— Ախ օջ երեխայ... խելքիդ մատաղ ...

Ու չարունակում էր քալել դէպի իր տնակը:

Այս անգամ սովորականից չատ երկարեց Փե – րիի եւ Նաղլուի երեկոն աստղերի տակ: Բայց ան – համեմատ չատերկար էր այն երեկոն, որ անցկա – յրեց Գայիանէն: Քունը չէր մօտենում նրա՝ աչքե – րին, որովհետեւ դրանց առջեւ բացւում էր նոր աշխարհ — իրական աշխարհը, որ ապրում էր, չունէր էր քաչում Մելիքի փառաւոր ամրոցի շուրջը...

Բ.

Օդոստոսի կէսին սարերում արդէն աշուն է: Գալիս են յուրտ գիշերներեւ ցած են քչում խաշ – նարած ժողովուրդը, որ նոր էր բարձրացել դա – շտերի վրայ, որպէսզի չորկէ իր հօտերը այն – տեղ փափուկ կանաչներից, հրաշալ ջրերից:

Գիշեր էր, հարաւի մութ գիշերներից մէկը:

ՋԵՐՄԱԳԻՆ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՄՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Նախաձեռնութեամբ հայ երեք կրօնապետներ – րու, եւ մասնակցութեամբ փարիզահայ բոլոր կազմակերպութիւններու եւ հիմնարկութիւններ – րու, Ապրիլեան եղեռնը որոշուեցաւ տօնել, Փա– րիզի մէջ, համազգային գետնի վրայ միայն :

Ուստի կը յանձնարարուի, որպէսզի, Եւրո – պայի թեմին մէջ ամենուրեք, նոյն ձեւով տօնուի Ապրիլ 24ի սգատօնը :

Նոյն օրը հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի բոլոր եկեղեցիներու մէջ եւ պիտի կա– տարուի հոգեհանգիստ :

*Այս տարի, Փարիզի մէջ, պիտի տօնուի Ապ– րիլ 23ի կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին Salle Gaveau*ի մէջ :

Յանձնաժողովի նախագահ՝
ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԱՐՔ.
Կաթող. պատուիրակ Հայոց

խորհրդարանէն, երկրորդ տարեշրջանին զինուո– րական ծախքերուն համար : Անցեալ յունուարին նախագահ Թրումըն 1·147·500·000 տոլար կը հաշուէր նոր նախահաշիւը, որուն մեծագոյն մա– սը պիտի յատկացուի արեւմտեան Եւրոպայի ուժ պետութեանց վերազինման :

28 երեսփոխաններու բանաձեւը հաւասարաւարութեան դէմ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ 28 երեսփո– խաններ, որոնց երեքը նախկին նախարարներ են, « Ջախջախիչ ամբաստանագիր մը» կազմած են Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան դէմ, եւ կը պահանջեն խիստ միջոցներ ձեռք առնել, սան– ձելու համար անոնց յայտնի թէ գաղտնի գործու– նէութիւնը : Բանաձեւը յանձնուած է Ազգ. Ժողովի ներքին գործերու յանձնախումբին, որպէսզի քննէ եւ իրրեւ օրինագիծ յղէ խորհրդարանին :

Այդ բանաձեւին համաձայն, Ազգ. Ժողովը պիտի պահանջէ կառավարութենէն :—

Առանց տկարութեան գործադրել բոլոր օրի– նական միջոցները, գործօն պաշտպանութիւն մը ապահովելու համար «աշխարհաքաղաքացիական համայնավարութեան այն յայտնի կամ քողար – կեալ ձեռնարկներուն դէմ որոնք կը հակասեն Ֆր– անսայի շահերուն» :

Ձեռք առնել բոլոր միջոցները, լուսաբանելու համար , «համայնավարներու դերը՝ պատերազմի թէ խաղաղութեան մէջ, անոնց գործակցութիւնը՝ թշնամիին հետ» եւն. : Այս առաջադրութեամբ կատարել բոլոր անհրաժեշտ հրատարակութիւն – ները :

Խստօրէն գործադրել պատժական օրէնքը՝ յանուն ներքին եւ արտաքին ապահովութեան :

Օրը օրին կազմել կատարեալ ցանկը «բոլոր այն քօղարկեալ կազմակերպութեանց եւ հրատա– րակութեանց որոնք իրականին մէջ կր ղեկավար– ուին կամ կը ներշնչուին համայնավարներու կող – մէ » :

Մասնաւորապէս միջոցներ ձեռք առնել, խա– փանելու համար «համայնավարական լրտեսու – թիւնը կամ թափանցումը զիտական հետազօտու– թեանց զանազան կեդրոններուն մէջ» եւն. :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գ.·) :— Սթերլին 980 (845), տո– լար 349·60 (357), զուից· ֆրանք 81·40 (82·50), նափոլէոն 3350, զուից· ոսկի 3250, սթերլին 3920, տոլար (20) 15·720, ճոյլ ոսկի 473·000 ֆրանք :

ԿԱԹԻՆ ԳԻՆԸ վեց ֆրանք պիտի դեղչուի Ապ– րիլ 16էն սկսեալ : Հացը ապահովուած է մինչեւ նոր հունձք, առանց նեղածման :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ ազատագրութեան 6· տարե – դարձին առթիւ, Ապրիլ 4ին դղրդապին ցոյցեր կատարուեցան Փեշթայի մէջ, ի փառս կարմիր բանակին եւ Սթալինի : Կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ գաղտնի ժողով մը սարքուած է Հունգարիոյ մայրաքաղաքին մէջ, ներքաշնակելու համար ար– բանեակ (բոլշեւիկ) պետութեանց զինուորական պատրաստութիւնները, առաջնորդութեամբ Մոս–

Նոր Սերունդի Օրը Մարսէյլի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Շրջ· վարչութեան, հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սե– րունդի 12 խումբերու :

*Այս կիրակի իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Club*ի չքեղ սրահներուն մէջ, 51 rue Grignan :

Պիտի խօսին ընկերներ Տ· ԹԱԴՈՑԵԱՆ եւ ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ, ՀԱՑԵՐԻՆ ԵՐԳԵՐ

Մարզական ցոյց Սէն Լուի Նոր Սերունդի մարզիկներուն կողմէ :

Միջ – մասնաճիւղային մրցում, երգի եւ պա– տասանութեան :

Դատական մարմին բաղկացած չրջանիս լաւա– գոյն գեղարուեստագէտներէ :

Եւրոպական պարեր, ղեկավարութեամբ Սէն Լուի Ն· Սերունդի նուագախումբին :

Ուշադրութիւն, նոյն գիշերը տեղի պիտի ու – նենայ զատկական հաւկիթախաղի մրցում :

Մուտքը ազատ է :

ԽՆԶՈՑՔ – ՀԱՒԿԹԱԽԱՂ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ ԶԱՏԿԻ ԵԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

*Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 11, քաֆէ տը լ'Էթուալի վերնայարկը, 1 Cours Gam – betta, մուտքը Place Raspail*էն :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Երգ, արտա– սանութիւն եւ հայկական պար :

ՍԳԱՀԱՆԴԷՄ ԱՊՐԻԼ 11–24Ի ԱՌԹԻԻ

*Կազմակերպուած Կրընոպլի Հ· Ազգ· Եկ· Մբ– ութեան կողմէ, կիրակի 16 Ապրիլ կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Sacré Coeur*ի սրահին մէջ : Հրաւիրուած են ղաղութին բոլոր կազմակերպութիւնները :

Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ. բաժակի բացառիկ մրցումներ

*Զատկին կիրակին ու երկուշաբթին , A. S. A– micale*ի գեղեցիկ մարզադաշտին վրայ, «Ե· Պա – պիկեան»բաժակի մրցումները, մասնակցութեամբ ԼԻՈՆ–ՏԷՍԻՆ Հ· Մ· Ը· Մ·ին (*ախոյեան 1949ի բաժակին*) : ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ· Մ· Ը· Մ·ին (*ախոյեան* Provence, promotion honneur) : ՎԻՆԻ Հ·Մ· Ը· Մ·ին (*ախոյեան* Lyonnais, 1ère division) : ԱԼՖՈՐ – ՎԻԼԻ Ֆ· Հ· Մ· Ը· Մ·ին (Finaliste championnat de Paris) :

Առաջին մրցումները, երկու օրն ալ, կը սկը– սին ժամը 2ին :

*Հաղորդակցութիւն·— Charenton - Ecoles*էն , 181 autobus, *իջնել* Rouget de l'Isle *ճիշդ դաշտին դիմաց :*

Տաճօք·— Մարզադաշտը ունի հազար անձի համար դոց tribunes :

★ *Ի պատիւ հիւրերուն, երեկոյթ պարահան– դէս մը, կիրակի ժամը 9էն սկսեալ, Ալֆորվիլի քաղաքապետարանին չքեղ սրահին մէջ, (*Salle Voltaire, rue Voltaire) : *Հաղորդակցութիւն·— Cha– renton Ecoles*էն, autobus 103, *իջնել* rue Voltaire :

կուայի :

Պելժիոց վարչապետը, Տըվէզ, հրաժարե – ցաւ, չկարենալով կազմել նոր դահլիճը : Նոյնա– կալը ուրիշ մը պիտի հրաւիրէ : Լէոփոլտ Գ· կը մերժէ հրաժարիլ գահէն, Պելժիա վերադառնալէ վերջ :

ՊՈԼՈՑ թէքնիք համալսարանին ուսանող – ներէն Մէհմէտ Թաչքէսէն, 22 տարեկան, կրկին կարգը փոխած չըլլալով, արտաքսուած էր հաս– տատութենէն : Այս առթիւ ոխ կապելով ուսող– ութեան դասախօսին՝ Ֆէյեազ Կիւրսանի դէմ, կ'եր– թայ համալսարան, եւ ատրճանակի հինգ հար – ուածներով կը սպաննէ զայն :

*ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿ Ժաք Հայրապետեան ապրիլ 8ին պիտի մրցի Ալժէի մէջ, Ֆրանսայի ախոյեան A. Yvel*ի դէմ : Ցաղթականը պիտի չահի Ֆրանսայի *ախոյեանի տիտղոսը :*

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ·— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8·30ին, Գրադարանի սրահը (78 rue Rabe – lais) :

ՎԱԼԱՆՍ·— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ քաղաքի բոլոր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, Ա· Ահարոնեան Ակումբը :

ԼԻՈՆ·— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Սիաման– թօ» խումբը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր ըն – կերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, դպ– րոցին սրահը, 78 rue Rabelais : Խիստ կարեւոր օ– րակարգ :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ Լսարանի հերթական հաւաքոյ– թը այս ուրբաթ ճամը 8·30ին, Café Régent : Կը խօսի երիտասարդ ճարտարագէտ Լեւոն Ռ· Տէր Մինասեան : Նիւթը՝ «Ի՞նչ է Թէօքրասի»ն :

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Աղբիւր Սերոբ եւ Մկր· Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ· ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, ծանօթ հաւաքա– տեղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պար– տաւորիչ : Ժողովէն վերջ դասախօսութիւն :

*ՀԱՄԱՅՆԱՐԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Մխուեան Լիոնի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8ին, 71 rue de Bonnel*ի սրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայանալ անդամատոմարով :

ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

(Ս· Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցի)

6· Ապրիլ Աւագ Հինգշաբթի Ճիշ· Ընթրեաց եւ Ապաչխ· , *սկիզբ ժամերգ· 7·30ին, Ս· Պատ· ժա– մը 10ին, երեկ· Ոտնլուայ ժամը 16ին, գիշեր Խա– չար · ժամը 19ին :*

7· Ապրիլ Աւագ Ուրբաթ Խաչելութիւն եւ Թաղում *ժամը 17ին :*

ՓԱՐԻԶԻ Ս· ՅՈՎՀ· ՄԿՐՏԻՉ եկեղեցւոյ Հո – գաբարձութիւնը որոշեց կատարել քառաձայն պատարագ 1950 տարւոյն հետեւեալ օրերուն·

9 Ապրիլ ԶԱՏԿԻՆ·— 18 Մայիս ՀԱՄԲԱՐՁ – ՄԱՆ տօնին·— 17 Սեպտեմբեր ԽԱՉՎԵՐԱՑԻՆ·— 8 Հոկտեմբեր եկեղեցւոյ օծման եւ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆի յիշատակին : 22 Հոկտեմբեր ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՑԻՇԱ – ՏԱԿԻՆ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ·— Կրընոպլի Կապոյտ Խաչը Պ· Յովհ· Գլճեանէն շնորհակալութեամբ ստացած է 2500 Ֆրանք Տիկ· Տիգրանուհի Գլճեանի (ծն – եալ Պօյաճեան) դառնաղէտ մահուան առթիւ : Նոյնպէս Ազգ· եկեղեց· Միութիւնը շնորհակալու– թեամբ ստացած է 2500 Ֆրանք, Պ· Ց· Գլճեանէ , նոյն տխուր առթիւ :

ՄԱՐՍԷՅԼՑԻՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

BEBE MIGNON

Նոր բացուած վաճառատունը
31 Place Jules - Guesde
Ձեր երախաները կը հագուեցնէ Փարիզեան նուրբ ճաշակով, թէ բրդեղէն եւ թէ մետաքսեայ կամ բամպակէ գեղեցիկ հագուստներով :
Մատչելի գիներ
Ձոխ մթերք հիւսելու բուրդի
այլազան գոյներով

ALLO ! ! ALLO ! !
ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻԻ ՄԻ ՄՈՌՆԱՓ ԱՁԵԼԼ
ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
10 rue de l'Epée, LYON
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ԹԱՐՄ ԵՒ ՃՈԽ ՄԸ– ԹԵՐՓ ՄԸ *ամէն տեսակ արեւելեան ապրանքնե – րու, ինչպէս պամիա, խալաճի տօլմա՝ Սթամ – պուլ, խաշխաշ, ձերմակ պաճիր, սալեպ, մահ– լէպ, պղպեղ, Շիրակ օղին, ապուխտ, երշիկ , ձիթապտուղ, հէլվա, թահին, բագլավա, լօֆում գատայիֆ, նոյնիսկ ձիւթ եւ հինայ : Թարմ միս եւ առաջնակարգ ամէն տեսակ ապրանքներ :*
ՆԱԵԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄՈՎ ՍՈՒՐՃ

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDarnesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

Բոլորէն ամուր, բոլորէն աժան, բոլորէն սիրուած
ԱՐԱՐԱՏ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
39 RUE DE TRÉVISE, PARIS (9)
Métro CADET
ՍԱՊՈՆՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ
Հեռաձայն PRO. 05-91
ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻԻ ՄԵՐ ԱՆՄԱՀԱԿԱՆ ՁԷՕՐԷՓՆԵՐԸ, ՄԱՓՈՒՐ ԵՒ ԶՈՒՏ ԿԱՐԱԳՈՎ, ՏՈՂՄԱՆ, ՕՂԻՆ ԵՒ « ԱՐԱՐԱՏ » ՍՈՒՐՃԸ
ԽԻՍՏ ԲԱՐԱԿ ՓԱՇՈՒԱԾ ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ
ՓՈՐՁԵՑԷՔ, ՎՍՏԱՀ ԵՆՔ ՈՐ ՇԱՏ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս. 800 փր., Տար. 1600, արտ. 2500 փր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր. C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 7 AVRIL 1950 Ուրբաթ 7 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6122—Նոր շրջան թիւ 1533

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՒՆ ՄԻԱՆԱՆ, ԿԸ ՓՐԿԵՆ

Քաղաքական դաստիարակութեան համար կենդանի լաբարաններ, եթէ ոչ դասընթացքներ են արեւմտեան Եւրոպայի կուսակցական համագումարները: Մանաւանդ երբ մանրամասնօրէն կը ներկայացնեն ամբողջ անցուդարձը, հասուն կամ թերխաշ ճառերով, աղի – լեղի վիճաբանութիւններով, մերժուած կամ քուէարկուած բանաձեւերով :

Դուք անոնց մէջ պիտի գտնէք թանկագին վկայութիւններ՝ այս կամ այն կուսակցութեան առաջադրութեանց մասին: Եւ հոս նիւթեր՝ արժանի ուշադրութեան եւ վերլուծման :

Այդ համագումարներուն մէջ մշակուած բանաձեւերն են որ գաղափարական խլրտումներ կը յարուցանեն իրական ժողովրդապետութեանց մէջ, չնորհիւ սահմանադրական ազատութեանց :

Ամէնէն տկար կուսակցութիւնն ալ այդ պարբերական համագումարներէն կը ստանայ իր ներշնչումը եւ գործունէութեան ուղեգիծը, դեր մը կատարելու համար հանրային կեանքի մէջ :

Թունդ յեղափոխական գաղափարներն ալ իրենց վերջնական ձեւակերպումը կը գտնեն այդ համագումարներուն մէջ, գործի վերածուելու համար բռնօրէն կամ աստիճանաբար :

Ահաւասիկ այդպիսի համագումար մը,— Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան 12րդ ընդհ. ժողովը, որ բացուեցաւ կիրակի օր եւ կը վերջանայ այսօր, հինգշաբթի :

Կը բաւէ կարդալ միայն իրենց մամուլին հրատարակած նկարագրութիւնները, իմանալու համար կուսակցութեան հիմնական ձգտումները :

Ամէնէն անճարակ ճառախօսը, բանուորը կամ գիւղացին գիտեն թէ ո՛ւր պիտի երթան, երբ կը քաշարկեն այս կամ այն բանաձեւը :

Բոլորն ալ դասընթացք մը բոլորած են, համագումարէն շատ առաջ, չնորհիւ գրաւոր եւ բանաւոր քարոզութեանց: Իսկ ժողովի ընթացքին կը լրացնեն իրենց գիտելիքները, ուշադրութեամբ հետեւելով ճառերուն եւ հակաճառութեանց :

Ներկայ ընդհ. ժողովի օրակարգին մէջ, լայն տեղ կը գրաւեն տնտեսական եւ քաղաքական խընդիրները,— Մարշըլի ծրագիր, Ատլանտեանի դաշինք, վերազինում Եւրոպայի: Մէկ խօսքով՝ պատերազմ եւ խաղաղութիւն :

Ինչպէս կ'երեւայ, կուսակցութիւնը պիտի բաղմապատկէ, պիտի սաստկացնէ նախապէս ծրագրուած խլրտումները, խափանելու համար այն բոլոր ճեռնարկները որ կը ձգտին զօրացնել արեւմտեան Եւրոպան, ի նախատեսութիւն ապագայ վտանգներու :

Ազդանշանը չատոնց տրուած է,— խաղաղութեան միակ ճշմարիտ ախոյեանը Խ. Միութիւնն է, իր արբանեակներով: Ուրեմն միացեալ ճակատ ամէն երկրի մէջ, որպէսզի «պատերազմի հրձիգները» չհամարձակին յարձակիլ:

Ա՛յս առաջադրութեամբ է որ թէ՛ հանրագրութիւններ կը ստորագրուին, թէ խլրտումներ կը սարքուին, եւ թէ գործնական ճեռնարկներ կը կատարուին Եւրոպայի նաւահանգիստներուն մէջ, (որպէսզի զինաբարձ նաւերը չպարպուին):

Շարժումին գլուխը անցած են նաեւ շատ մը գիտնականներ, աշակողմեան թէ ձախակողմեան: Մասնագէտներ, որոնք այժմէն կը պարզեն հիւլէական պատերազմին սարսափները :

Անգլիացի եւ ամերիկացի հիւլէագէտներէ վերջ, ահաւասիկ Ֆրանսայի մեծագոյն հեղինակութիւնը, Ժոլիո – Քիւրին է որ ահակոչը կը հնչեցնէ համայնավար ընդհ. ժողովին բեմէն .

— « Իրապէս ահռելի վտանգ մը կայ մեր առջեւ եւ պարտաւոր ենք միանալ, անմիջապէս փարատելու համար զայն: Կ'ակնարկեմ հիւլէական եւ գերհիւլէական, ջրածին կոչուած ռումբին: Տասնեակ միլիոններով մեռելներ, նիւթական ահագին կործանումներ պիտի պատճառէ այդ պատերազմը··· Ջրածին ռումբը, հազար անգամ աւելի զօրաւոր , կրնայ կործանել մարդկութեան կարեւոր մէն մասը, ինչպէս ըսաւ Այնշթայն: Բայց այդ զինքը յաղթանակ պիտի չպարգեւէ ապագային գործածողին»:

Եթէ միայն գիտնականները միանային, ան չուշտ պիտի փրկուէր մարդկութիւնը, այդ ահաւելի մղձաւանջէն :

Ժոլիո – Քիւրի կը հարթէ՞ ճամբան :

Շ.

ԾՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՊԵՏՀՐԱՏԸ (Պետական Հրատարակչական) այս տարի պիտի հրատարակէ 65 անուն գեղարուեստական գրականութիւն: Ծանկին մէջ կը մտնեն.— 1· Սովետական գրականութիւն , (հայ, ռուս եւ այլ ազգի), 2· Դասական գրականութիւն, (հայ դասական գործերէն), 3· Մարքսականական գրականութիւն: Վերջին բաժնին մաս կը կազմեն ռուսական , վրացական, ազրբէյճանական, նախայեղափոխական շրջանի գրողներու գործերը, իսկ եւրոպական հեղինակներէն՝ Ֆրանսական, գերմանական, սպանիական (Սերվանդէսի «Դոն Կիխոտ»ը), իտալական, լեհական եւայլն:

ԻՒԼԻՍ ԻԱՆԱՍՏՂԼ Վլատիմիր Մայակովսկիի մահուան քսանամեակը պիտի տօնուի Հայաստանի մէջ: Նախապատրաստական աշխատանքներ կը կատարուին, հրատարակելու համար հատընտիր ժողովածու մը իր գործերէն: «Մայակովսկիի կեանքը եւ գործը» նիւթի շուրջ պիտի կարդացուին դասախօսութիւններ :

ԹԱՏԵՒԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ մը կազմակերպուած է Երեւանի մէջ: Այս նոր հաստատութեան մէջ կը գտնուին Հայկ. բեմի վաստակաւոր նախկարապետներէն Պետրոս Ադամեանի եւ Սիրանոյշի բեմին վրայ գործածած իրերն ու հագուստները, ինչպէս եւ Աբէլեանի, Տրիզոր Ազատեանի, Արուս Ոսկանեանի եւ ուրիշներու հագուստներն ու զանազան իրերը: Թանգարանը աւելի պիտի ընդարձակուի, զանազան բաժիններով, որոնց մեծ մասը պիտի ստանայ եղբայրական « հանգուցեալներից »:

ՑԵՏԱԶԳՈՒԱԾ են Փարիզի եկեղեցւոյ վարչական ընտրութիւնները, որոնց մասին ազդ մը կ'երեւայ այսօր, Գ· էջին մէջ :

Նոր ցոյց մը «Փիկառո»ի դէմ

120 ՀՈԳԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ, 70 ՎԻՐԱՒՈՐ

Անցեալ ուրբաթ օրուան ցոյցէն վերջ, համայնավար կուսակցութիւնը նոր կոչ մը ուղղած էր իր հետեւորդներուն, որպէսզի երկրորդ ցոյց մը սարքեն «Փրկառո» օրաթերթին դէմ, դաւերը ցնելու համար հրթիռներ գործածելուն Սքորցենի յուշերուն հրատարակութիւնը:

Ցոյցը տեղի ունեցաւ չորեքշաբթի ժամը 18-ին, ինչպէս յայտարարուած էր:

Այս անգամ աւելի մեծ թիւ մը կը կազմէին ցուցարարները, 1500—2000 հոգի: Եւ աւելի բուռն տեսարաններ պարզուեցան, ռազմադաշտի վերածելով Շան զ'Էլիզէի պողոտան եւ կողնակի փողոցները: Ոստիկաններուն թիւն ալ ուշագրաւ էր, 800 — 1000 :

Ցոյցը տեւեց երկու ժամ, արիւնալի հետեւանքներով: Տեղական թերթերը 70 կը հաշուեն վիրաւորներուն թիւը, ցուցարար թէ ոստիկան: Ինան վիրաւոր ոստիկաններէն երեքը եւ քանի մը ցուցարարներ հիւանդանոց փոխադրուեցան: Մեծ մասը վիրաւորուած էր քարէ, ապակիէ, երկաթի, աթոռի եւն. կտորներէ որոնք այլ ու ձախ կը նետուէին ցուցարարներուն կողմէ: Այս անգամ բոլորն ալ սաղաւարտներ դրած էին, զգուշութեան համար :

Ցուցարարները իրենց զուր կը փորձէին խմբագրատուն մտնել: Ոստիկանական ուժեր ամուր շղթայ մը կազմած էին շէնքին բոլորտիքը: Ուրիշներ ալ տեղաւորուած էին խմբագրատան պատշգամներուն վրայ :

Ընդհարումներուն պահուն, ցուցարարները ոստիկաններուն վրայ կը նետէին ամէն տեսակ առարկաներ,— սալայատակներէն փրցուած քարեր, սրճարաններու առջեւ չարուած աթոռներ, չիշեր, ամաններ, երկաթի կտորներ: Ոստիկանութիւնը անչուշտ ինքնապաշտպանութեան կը դիմէր զանազան միջոցներով :

Սրճարաններու պուջեւ նստած յաճախորդներ ալ վիրաւորուեցան, երբ զանազան առարկաներ կը նետուէին այդ ու ձախ: Ինչպէս յաճախորդները, նոյնպէս շատ մը ցուցարարներ սրճարանները կ'ապաստանէին խուճապահար :

Ցուցարարները «Քարմանեօլ», «Ինթէրնասիոնալ» եւ ուրիշ երգեր կ'երգէին, մինչդեռ ատեն անարդական կանչեր արձակելով,— «Նացի – Ֆիկառո», «S. S. Ֆիկառո , «Ֆաշիստ Ֆիկառո» եւն. : Ճակատամարտը տարածուեցաւ մինչեւ էթուալի հրապարակը , ուր ցիրուցան ցուցարարները վերահաւաքուեցան, նոր գրոհ մը տալու համար : Ոստիկանութիւնը այլեւս չէր կրնար զանազանել ցուցարարն ու անցորդը: Պելթիացի թղթակից մը գետին իյնալով խոչտանգուեցաւ, երբ իր տոմսը կը ցուցնէր: Ամերիկեան գործակալութեան մը թղթակիցն ալ վիրաւորուեցաւ: Երեք ամերիկացի զինուորներ խոհեմութիւն սեպեցին հեռանալ: Շան զ'Էլիզէի եւ շրջակայ փողոցներու շէնքերուն դռնապանները մեծ մասով փակած էին դուռները, որպէսզի անցորդները ներս չխուժեն :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, կալանաւորներուն թիւն է 120, մէջն ըլլալով համայնավար երեսփոխանուհի մը, Տիկին Քլոտ Վայեան Քութիւրիէ :

Բարեկարգութիւնը վերահաստատուեցաւ ժամը 20·30ին: «Փիկառո» , որ կը շարունակէ հրատարակել գերման գործակալին յուշերը, «իբրեւ նիւթեր պատմութեան համար», կը հարցնէ թէ համայնավար «Ce Soir»ը չէ՞ր որ տպեց Ռոզէն-պէրկի յուշերը: Եւ ասոր կը յիշէ ժաք Տիւքլոյի յայտարարութիւնը համայնավար համագումարին մէջ, ուր «պոյքոթ» կը թելադրէր :

Ամերիկա կ'ուզէ ոտքի հանել Արեւմտեան Գերմանիան

ԾԱՆՐԱԿՇԻՌ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ· Էչիսըն Դչ· օր ծանրակշիռ յայտարարութիւններ ըրաւ միջազգային կացութեան մասին, յատկապէս ծանրանալով արեւմտեան Եւրոպայի վրայ :

Իր բացատրութիւններէն կը հետեւի թէ Մ· Նահանգները անհրաժեշտ կը գտնեն Գերմանիոյ գործնական մուտքը արեւմտեան Եւրոպայի բոլոր կազմակերպութեանց մէջ: Այս առաջադրութեամբ, Լոնտոնի յառաջիկայ խորհրդաժողովին մէջ պիտի ջանայ համոզել Ֆրանսան եւ Անգլիան որ մէկզի դնեն իրենց կարգ մը առարկութիւնները, նկատի առնելով Գերմանիոյ սպառնացող յարաճուն վտանգը: Պ· Էչիսըն անհրաժեշտ կը գտնէ նաեւ որ Դաշնակիցները չուտ չարժին, վասն զի ժամանակը իրենց չսպասեր :

Իր յայտարարութեանց ընթացքին, արտաքին նախարարը ուշադրութիւն հրաւիրեց Գերմանիոյ թունդ ազգայնական հոսանքներու գործունէութեան վրայ, զոր կ'օգտագործեն համայնավարները: Գործադրկութեան տագնապն ալ ուրիշ վտանգ մը կը ներկայացնէ :

Արեւելեան Եւրոպայի մասին խօսած ատեն, Պ· Էչիսըն հաստատեց թէ պիտի կրճատեն իրենց դեսպանական պաշտօնէութիւնը, քանի որ հետզհետէ կը դժուարանայ անոնց գործունէութիւնը: Ցառաջիկայ Ցունիսէն սկսեալ, 50 առ հարիւր պիտի կրճատեն Փեչթայի, Պուքրէշի դեսպանական պաշտօնեաները, իսկ Վարշաւայի եւ Փրակայի մէջ ալ՝ նուազագոյն համեմատութեան պիտի իյնեցնեն :

Ծայր· Արեւելքի կացութիւնն ալ մտահոգութիւն կը պատճառէ Մ· Նահանգներուն: Պ· Էչիսըն յայտարարեց թէ «համերաշխութիւն եւ հաստատակամութիւն» կը պահանջէ այս խնդիրներուն լուծումը: Մ· Նահանգները միջոցներ կը խորհին, ուսելիք հասցնելու համար Չինաստանի սովահարներուն որոնց թիւը 50 միլիոն կը հաշուեն :

★ Անգլեամերիկեան աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Լոնտոնի ժողովը, որ պիտի գումարուի Մայիս 15ին, եւ ոչ թէ 8ին, ծրագիր մը պիտի մշակէ, մնայուն գործադիր մարմին մը կազմելու համար Ատլանտեանի դինակիցներէն, քաղաքական եւ տնտեսական գործերու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ընդհ. քարտուղարը յայտարարեց թէ հաւաքական ապահովութեան դաշնագիր մը պիտի կնքուի այս շաբթու, արաբական եօթը պետութեանց մէջեւ, յարեւնման Ատլանտեանի դաշինքին: Ծրագրուած դաշնագիրը կը բաղկանայ 12 յօդուածներէ: Զի – նակիցներն են Եգիպտոս, Ցորդանան, Իրաք, Սուրիա, Լիբանան, Սէուտի Արաբիա, եւ Եէմէն :

ՁԻՆԱՍՏԱՆԻ կարմիր բանակը 500 օդանաւ ստացած է Խ· Միութենէն, հնամաձայն վերջին լուրերու: — Ազգայնական կառավարութիւնը բողոքագիր մը ուղղեց Ազգաժողովին, դանգատելով թէ ռուսական սուզանաւեր կը գործեն Դեղին ծովուն մէջ, ինչպէս եւ խորհրդային մասնագէտներ եւ օդաչուներ՝ կարմիր բանակին մէջ:

ՏԱՍԸ ԿԱԹՈԼԻԿ ՎԱՆԱԿԱՆՆԵՐ, որոնց եր – կուքը վանահայրեր են, ցկեանս բանտարկութեան կ'ենթարկուին 25, 20, 15, 10 եւ երկու տարի տաժանակիր աշխատանքի դատապարտուեցան Փրակայի մէջ: Դատապարտեալներէն երեքը յայտարարեցին թէ կ'ընդունին սահմանուած պատիժները :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՔ. ԱԼԻՍ ՍԹՈՆ ՊԼԷՔՈՒԷԼ

Պոսթընի մօտ՝ Քէմպրիճի իր բնակարանին մէջ, Մարտ 15ի Չորեքշաբթի գիշերը մեռաւ ամուսնի Ամերիկուհին՝ Օր. Ալիս Սթոն Պլէքուէլ՝ իր 92 տարեկան հասակին մէջ: Ամերիկեան մա – մուլը տուաւ անոր մահուան լուրը. թերթերու մէջ երեւցան նաեւ յօդուածներ ու խմբագրականներ նուիրուած անոր կեանքին ու գործունէութեան: Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի կեդր. կոմիտէն, «Հայրե – նիք»ներու խմբագրութիւնը, Հայ Երիտ. Դաշ – նակցութեան եւ Ազգ. կեդր. Վարչութիւնները հանգուցեալի պարագաներուն տուին հեռագիր – ներ՝ յայտնելով խոր վշտակցութիւն իրենց կրած կորուստի առթիւ:

Օր. Պլէքուէլ եթէ կը ներկայանայ մեզի՝ Հայերուս, իբրեւ մեծ բարեկամուհի մը, Հայկ. Դատի համոզուած եւ անխոնջ պաշտպան մը, Ա – մերիկացիին համար ան եռանդուն լրագրող մը եւ հրապարակագիր մըն էր, արժէքաւոր գրքերու հեղինակ մը, մանաւանդ մոլեռանդ ախոյեանը կանանց իրաւունքներու: Ամերիկայէն դուրս ալ ան ճանչցուած էր իբրեւ պաշտպանը ճնշուածնե – րու եւ հալածուածներու դատերուն: Մեռնողը, ուրեմն, սովորական Ամերիկուհի մը չէր, այլ միջազգային դէմք մը: Հայասէր մը չէր միայն, այլ մարդասէր մը:

Օր. Պլէքուէլ զաւակն էր ընտանիքի մը, ուր իր մայրը եղած է դոկտ. յաճախած եւ վերջացու – ցած առաջին կինը եւ իր սեռի հաւասարութեան պաշտպանը. հայրը՝ գերութեան ջնջումին նուիր – ուած գործիչ մը. մօրաքոյրերէն մին՝ առաջին կին քարոզիչը. երկրորդ քոյրը՝ առաջին կին բը – ժիշկը: Այսքան ամուր կռուանի վրայ կանգնած եւ այսպիսի մթնոլորտի մէջ ննած ու մեծցած Ալիս Պլէքուէլը չէր կրնար չըլլալ այն, որ եղած է հե – տագային:

Լման 34 տարի Ալիս Սթոն Պլէքուէլ եղած է խմբագիրներէն մէկը «Ուումընս ձըրնըլ»ի, որ միշտ պաշտպանած է կանանց հաւասարութեան սկզբունքը. եղած է խմբագրապետը նաեւ «Ուու – մըն Սիթիզըն»ի: Գրած է գրքեր ու ճառեր՝ յա – ճախ առանց իր անունը հրապարակելու: 20 տա – րի, անընդմիջաբար, եղած է նախագահը Ամերիկ – եան կանանց Քուէարկութեան Իրաւունքի Ընկե – րակցութեան: 1908էն ի վեր եղած է անդամ Պոս – թընի Համալսարանի խնամակալ մարմնի. իսկ դեռ քանի մը տարի առաջ այս հիմնարկութենէն ստա – ցաւ «Մարդասիրութեանց Տօքթոր»ը տիտղոսը:

Գործի ու նուիրումի կին մը եղած է Օր. Պլէքուէլ: Ամենէն աւելի հարազատ եղած են իր հոգիին ճնշուածներն ու տառապեալները բոլոր ազգերու: Իր պայքարի ընթացքին միշտ արի էր, ինչպէս եղած էր իր հայրը: Հարաւի ու Հիւսիսի բախումի փոթորկոտ օրերուն, հայրը մահր աչք առնելով ազատած է գերուհի մը: Հարաւցիները չափազանց գայրացած, խոստացած են 10·000 տո – լար տալ «ոճրագործ» Պլէքուէլի գլուխը բերո – ղին: Այնպես ստացած էր պատուաստը այսպիսի հօր մը արիութեան:

Բայց մեզ համար մանաւորապէս Ալիս Սթոն Պլէքուէլ այն առասպելական դիցուհին էր, որ իր երիտասարդութեան օրերէն ստանձնած էր Հայ Դատի պաշտպանութիւնը: 1895ի հայկական կո – տորածները փոթորկած են անոր ազնուական հո – գին: Իսկ 1915 թուի մեր անանուն ողբերգութիւնը ան հռչակած է անձնախընթաց ոեիր մը, որուն նը – մանը հազիւ թէ արձանագրած ըլլայ ազգերու պատմութիւնը:

Մեծ Ամերիկուհի մըն էր Օր. Պլէքուէլ, բայց նաեւ ՀԱՁ ՄԸ՝ իր գործով, խորունկ ապրումնե – րով, տենչերով ու հեռանկարներով: Ո՛վ հայ ժո – ղովուրդը կը ճանչնայ, ըսած է ան, չի կրնար բարեկամ չըլլալ անոր: Եւ ան ճանչցած է մեր ժո – ղովուրդը իր սեւովն ու ճերմակովը եւ մնացած է անդաւաճան բարեկամ մը մեզի: Ան ալ նման Անդ – լիացի Պայրընին, մեր առաքինութիւնները հա – մարած է մեր հոգու բնական ծիլն ու ծաղիկը, իսկ մեր թերութիւնները՝ արդիւնք մեր ապրած դժբախտ պայմաններուն:

Սիրելով հայ ժողովուրդն ու Հայկ. Դատը, ան յաճախ վազած է մեր այն ժողովներուն, ո – րոնք նուիրուած էին Հայութեան Դատին: Եղած է անդամ յանձնախումբերու, որոնց նպատակը ե – ղած էր օգնութիւն հասցնել Երկրի մեր կռուող – ներուն: Հայութիւնը ամերիկեան ժողովուրդին ճանչցնելու լաւագոյն միջոցներէն մէկն ալ հա – մարելով հայ բանաստեղծներու թարգմանութիւ – նը, երկու անգամ՝ 1896ին եւ 1916ին, անդլիերէնի թարգմանած է ան կտորներ Դուրեանէն, Նալ – բանտեանէն, Ալիշանէն, Թէրլեանէն, Արիսեանէն, մինչեւ մեր նորագոյնները՝ Սիամանթօ, Վարու – ժան, Թումանեան եւ ուրիշներ: Ան չափազանց խնդավառուած է, երբ 1918 թուին ստեղծուած է Հայաստանի Հանրապետութիւնը եւ տեսած է անոր ներկայացուցիչները այստեղ՝ գլխաւորու – թեամբ անոր անդրանիկ վարչապետին: Ան նաեւ խորապէս յուզուած է, երբ տեսած է մեր գաղու –

ԱԶԱՏ ԲԵՄ

Փարիզի Հայոց Կրօն. Ընկերակցութեան վարչական ընտրութիւններ

Փարիզի Հայոց Կրօն. Ընկերակցութեան վարչական ժողովին դադարեալ անդամներուն տեղ նոր ընտրութիւններ պիտի կատարուին մօ – տերս: Այս առթիւ կուզամ պարզել կարգ մը հար – ցեր, որոնք իմ կարծիքով անյետաձգելի ստիպո – ղականութիւն կը ներկայացնեն:

Ա.

Կրօնական Ընկերակցութեան ներքին կեան – նադրութեան մէջ, անդամներու կրօնական պար – տականութիւններու եւ հոգեւորականութեան մա – սին՝ գրեթէ՝ բնաւ չի խօսուիր: Սոյն կանոնա – գրութեան նախնական առաջին օրինակը, տեղա – կան օրէնքներու համակերպելու պատրուակին տակ, խմբագրուած է մէկ գիշերուան մէջ եւ յա – ջորդ օրն իսկ Préfecture յանձնուած, այն ժամա – նակաշրջանին երբ հոգելոյս Պալաքեան եպիսկ. կը ձգտէր Փարիզի մէջ իր անձնական հեղինակու – թիւնն հաստատել նախ եկեղեցիի չուրջ, եւ յետոյ տարածել զայն գաղութին վրայ, եթէ կարելի ըլ – լար:

Կրօնական Ընկերակցութեան կանոնագրու – թիւն մը կազմելու գաղափարն ունեցողները եւ ա – սոր խմբագրութեան աշխատակցողները իրենց նը – պատակն հասան: Պալաքեան եպիսկ. մեկնեցաւ Փարիզէն: Ճեռագային սոյն կանոնագրութեան վրայ կատարուած բոլոր բարեփոխութիւնները, երկրորդական հարցերու չուրջ դարձան: Կանոնա – գրութեան հիմնական ոգին, որեւէ եկեղեցւոյ սեփական մատակարարութիւն ապահովելու պատրուակին տակ, աշխարհական տարրին ձեռք կոպրատացած բոլոր կալուածքները իշխանութիւնները, եւ սակայն հոգեւորականութեան պարզ պաշտօնէու – թեան դերը մը, բնաւ չփոխուեցաւ:

Մէկ լուրջ փորձը զայն հիմնովին բարեփո – խելու, տեղը ունեցաւ 1940ի գարնան: Խմբագրը – ուացաւ երեք հոգիէ բաղկացած, մասնաւոր յանձնախումբի մը կողմէ, սոր կանոնագրութիւն մը, ուր հոգեւորական իշխանութեան կը տրուէր ըր առաքելութիւնը կարեւոր կատարելու բոլոր վարելութիւնները, կը սահմանափակուէին աշ – խարհական տարրերն իրաւասութիւնները, կը շեշ – տուէրն անոր պարտականութիւնները եւ կը ճշ – դուէրն երկու իշխանութիւններու, կրօնական եւ աշխարհական, յարաբերութիւնները:

Այս կանոնագրութենէն բազմագրուեցաւ 25 օ – րինակ եւ թուագրուեցաւ: 20 օրինակ՝ Վարչական ժողովը 20 անդամներու համար, մէկ օրինակ դի – տասատան՝ իբր փաստաթուղթ, եւ չորս օրինակ ալ, հայկ. եկեղեցական կեանքի մէջ որոշ դեր կատարած եւ փորձառութիւն ունեցող ականաւոր անձնաւորութիւններու համար: Վարչութեան ան – դամներէն եւ այդ երեւելիներէն նամակով խնդ – րուեցաւ որ մինչեւ 1 Սեպտեմբեր 1940 իրենց կար – ծիքն ու դիտողութիւնները հաղորդեն դիւանա – տան: Դժբախտաբար թուականէն առաջ Փարիզը դրաւուեցաւ: Մրագրուած կարգ մը ուրիշ նախա – ձեռնութիւններու եւ բարեկարգութիւններու կար – գին, առժամեայ մոռացութեան տրուեցաւ նաեւ այս հարցը: Ազատագրութեան խանդավառ օրե – րուն պաշտօնավարող վարչութիւնը ուրիշ զբա – ղումներ ունէր անշուշտ, չանդրադարձաւ իր նա – խորդներու աշխատանքներուն վրայ եւ ամէն բան մոռցուեցաւ:

Բայց ի՞նչ էր այն իրականութիւնը, պատճա – ռը որուն հիման վրայ 1940ի վարչութիւնը չեշտեց որ կանոնագրութիւնը հիմնական փոփոխութեան պէտք ունի: Այդ պատճառը՝ Տիրան վրդ.ի (այժմ եպիսկոպոս եւ առաջնորդ հիւսիսային Ամերիկա – յի Հայոց) փորձն էր: Այդպէս Տիրան վրդ. որ յանձնարարուած էր Թորգոմ պատրիարքի կողմէ իբրեւ Ս. Ճակոբայ երիտասարդ եւ կարողազօր վարդապետներէն մին, չյաջողեցաւ Փարիզի մէջ եւ մեկնեցաւ Լոնտոն 1939ի վերջերը: Տիրան վար –

դապետի փարիզի մէջ անյաջողութիւնը կարգ մը պատճառներ ունէր, որոնց գլխաւորն էր աշխար – հական (Վարչութիւն եւ Դիւանատուն) օրկաննե – րու եւ կրօնական իշխանութեան յարաբերութեանց անորոշ վիճակը: Տիրան վրդ. երիտասարդ էր եւ Արեւելքէն կուգար, ուր Առաջնորդը կամ փոխա – նորդը՝ ոչ միայն բարոյական հեղինակութիւն, այլեւ որոշ իշխանութիւն ունի դեռ, եւ կ'իյնար փարիզ: Հոս կար Ընկերակցութեան ներքին կանո – նագրութիւնը, որուն ոգին, բնականաբար, կը հակասէր իր ընդունումներուն:

Թէեւ իր ժամանումի առջի օրերուն խակ, Վարչութիւնը վարդապետին իրաւասութիւնները դրաւորապէս սահմանեց եւ որոշ լիազօրութիւն – ներ տուաւ, սակայն առօրեայ կեանքի ընթացքին, պզտիկ բախումները անպակաս եղան: Եւ երբ 1939ի Սեպտեմբերին, վարդապետը մինակ մնաց, վարչական օժանդակ տարրերու բացակայութեան պատճառով, տեղի ունեցաւ անխուսափելին: Տի – րան վրդ. որոշեց մեկնիլ Փարիզէն, ընդունելով Լոնտոնի՝ գաղութին առաջարկը:

1940ի սկիզբները ուրեմն, Վարչութիւնը կը գտնուէր մեծ պարապի մը առջեւ: (Կացութիւնը մինչեւ այսօր ալ չէ փոխուած, թէեւ յաջորդող եւ ներկայ վարչութիւնները չեն անդրադառնար): Վճամշապուհ արք. վախճանած էր, Տիրան վրդ. մեկնած էր, Փարիզ եւ շրջակայքի հոգեւոր հով – ւութիւնը կը մնար մեր քահանայ հայրերուն, ո – րոնք՝ առանց յետին կամ չար մտքի՝ խիստ ան – բաւարար էին եւ են այսօր ալ:

Պէտք էր՝ այս պակասը՝ ժամ առաջ լրացնել, որովհետեւ՝ 1940ին՝ անյետաձգելի առաքելու – թիւններու ասպարէզ բացուած էր պատերազմա – կան վիճակի բերումով: Հայ երիտասարդութիւնը զօրաշարժի ենթարկուած էր: Վարչութիւնը պար – տականութիւն կը զգար մոռացութեան չմատնել պահոնք, այլ հոգեկան սփոփանք մատակարարել, քանի որ տեղական իշխանութիւններն ալ դիւրու – թիւն կ'ընծայեն այդ մասին:

1940ի սկիզբները վարչական ժողովի մը ըն – թացքին տեղի ունեցաւ նոր առաջնորդի մը ընտ – րութիւնը: Թեկնածու էին Դրամբեան եւ Սիւրմէ – եան եպիսկոպոսները: Առաջին քուէարկութեան երկուքն ալ հաւասար թուով ձայն ստացան: Մէկ հոգի ձեռնպահ մնացած էր, այն առարկութեամբ՝ թէ բարձրաստիճան կրօնաւորի ընտրութիւնը ան – չուշտ որոշ առաւելութիւններ ունէր, բայց ներ – կայիս (1940ի սկիզբները), մենք աւելի պահանջ ունէինք երիտասարդ, պատրաստուած վարդա – պետներու, որով կ'առաջարկէր Անթիլիասէն եւ Ա. Ճակոբէն մէկ մէկ երիտասարդ վարդապետներ ընկերացնել, գոնէ, առաջնորդին:

Մէջին լուծում մը գտնուեցաւ,— Առաջնոր – դին ժամանումէն անմիջապէս վերջ, իրեն հետ խորհրդակցաբար, նուազագոյն երկու երիտա – սարդ վարդապետ հրաւիրել Փարիզ:

Երկրորդ քուէարկութեան մեծամասնու – թեամբ Սիւրմէեան արքեպիսկ. ընտրուեցաւ Փա – րիզի Առաջնորդ: Արտաւազդ արք. Կիլիկեան ա – թոռին կը պատկանէր եւ հոն կը պաշտօնավարէր, իսկ Փարիզ Մայր Աթոռի թեմ էր: Հարկ էր գրել էջմիածին եւ արտօնութիւն խնդրել: Մինչ այս եւ որպէսզի չկրկնուի Տիրան վրդ.ի ցաւալի նախըն – թացը, վարչութիւնը ինքնաբերաբար ընդ առաջ դնաց եւ ձեռնարկեց ներքին կանոնագրութեան հիմնական փոփոխութեան:

Այս առթիւ բարոյական պարտք կը համա – րեմ, հրապարակաւ, յարգանքի եւ արդարութեան տուրք տալ առենի վարչութեան առենապետ հանգուցեալ Պօղոս Խմէրեանին, որուն կորուստը անփոխարինելի եղաւ Փարիզի Հայոց եկեղեցիին համար: Թէեւ քաղքենի եւ պահպանողական դա – սին կը պատկանէր, հաւատքով եւ սիրով կապ – ուած էր Հայկ. Եկեղեցիին, չափազանց ողջամիտ եւ դէպքերը իրենց իրական տարողութեամբ դա – տելու կարող միտք մը ունէր:

Պատմական, եթէ կարելի է այսպէս ըսել, այս հակիրճ տեղեկութիւններէն ետք, ակնարկ մը նետենք կրօնական ընկերակցութեան ներկայ կա – ցութեան վրայ:

Կ. ԽՈՒՊԻԿԵԱՆ

ԱԼՊԱՆԻՈՑ ներքին կացութեան մասին ծան – րակշիռ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Հռոմի ալ – պանական կոմիտէն, հիմնուելով փախստական – ներու տեղեկութեանց վրայ: Այսպէս, կ'ըսեն թէ Թրոցքիական – ազգայնական շարժում ծագած է, թէ երեք նախարարներ աւբաստանուած են, թէ Մարտ վեցին ներքին նախարարը՝ Մէհմէտ Շէհու ատրճանակը քաշելով սպաննած է ճարտարապետ – ծութեան նախարարը՝ Ապետին Շէհու եւն.: Մոս – կուայէն ռազմագէտներ ղրկուած են, «սովետական ձիպրալթարի մը» վերածելու համար Ադրիականի Սասենօ կղզին:

ԱՄԲՈՂՋ ԵՐԳԱՀԱՒԻՄԲ ՄԸ, «Մոցարթ», Գերմանիոյ ամերիկեան չրջանը ապաստանեցաւ Տրէզդէնէն (ռուսական չրջան): Խումբը կը բաղ – կանայ 22 աղջիկներէ, առանց հաչուելու դեկա – վարը:

ԹԱՏՐՈՆ

«Զարշըլը Արթին Աղա»

«Ազամեան Թատերախումբ»ը անցեալ չա – բաթ օր Պիւրօթի «Փաթրօնաժ»ի սրահին մէջ ներկայացուց «Զարշըլը Արթին Աղա»ն, ի նպաստ Հ. Մ. Միութեան գնդախաղի խումբին զգեստա – ւորման :

Թատերախումբը քանի մը տարուան կեանք ունի արդէն, ու չնորհիւ Պոլսահայ Տրամաթիքի նախկին դերասաններէն Պ. Շահան Սարեանի փորձ ղեկավարութեան, հետզհետէ ձեւ ու մարմին կը ստանայ, իր պատուաբեր տեղը կը դրաւէ փարի – զահայ կեանքին մէջ: Այս անգամ ներկայացրը քա – ղաքէն բացակայ ըլլալով, ներկայացման նախա – ձեռնութիւնը ստանձնած էր ժողովրդական դէ – րասան Զարեհ Ղարիպեանը, որ միեւնոյն ատեն մարզիչն է գնդախաղի խումբին :

Ներկայացման կը մասնակցէին նոր եւ միջին սերունդէն ուժեր, որոնց մէջ տաղանդի ծիլեր չեն պակսիր : Զարեհ Ղարիպեան ընտրած էր իրեն յարմար տիպարը՝ Արթին աղան, զոր տարաւ ժուժկալ խաղարկութեամբ մը: Շուկայիկ մար – դուն բարբառը սահուն էր իր բերնին մէջ, չար – ժուճեւերը լաւ կշռուած ու պոռթկումները ինքնա – բուխ :

Պերճ Կարապետեանը լաւ խմոր մըն է, ինչպէս մատնանշած էի նախապատերազմեան օրերուն, նոյն այս սիւնակներէն: Ուրախ եմ որ մեծ յա – ռաջդիմութիւն մը կ'արձանագրէ : Իսկ վայլած էր իրեն Տոքթ. Շաւարչի դերը :

Փաստաբան Լեւոնի դերը վիճակած էր Վա – հագն Տէր Յակոբեանի, որ գոյն մարմնացուց ջերմագին դնահատելի դերակազմութեամբ մը : Կարպիս Օսմանճեան ստանձնած էր Ագրիպասի դերը, որ պատշաճ էր իր խառնուածքին եւ մարմ – նական կազմին: Թատերասէր այս տղան ոչ միայն իր աշխատանոցր տրամադրած է փորձերուն, այլ եւ օգտակար կր հանդիսանայ խումբին, դիմա – յարդարութեամբ :

Նոր Սերունդէն Արթօ Գուլումճեան նոյնպէս լաւ խմոր մըն է: Այս անգամ իրեն յանձնուած էր Եւփիմէի եղբօր դերը, որ համապատասխան էր իր նկարագրին : Գնահատութեան արժանացան նաեւ Օր. Զեփիւռ Գահվէճեան եւ Օր. Սրբուհի Աւե – տիսեան (վերջինը Ցունաստանէն), առաջինը՝ Ռոզի, իսկ երկրորդը Տիկին Եւփիմէի դերերով : Երկուքն ալ ապագայ կը խոստանան :

Այս տողերը գրողն ալ ստանձնած էր երկու դերեր.— խմբագիր Տիրան եւ վաճառական Ն. Պէյազեան: Միւս դերակատարները նպաստեցին խաղարկութեան: Ներկայացումը ընդհանրապէս անցաւ յաջող :

« Ազամեան Թատերախումբ»ը, հետզհետէ զօ – րացած եւ թարմացած նոր ուժերով, աւելի հա – մարձակ ծրագիրներ ունի յառաջիկայ ձրջանին համար եւ կր հաւատայ թէ դեղարուեստասէր հա – սարակութեան քաջալերանքը պիտի նպաստէ ա – նոնց իրագործման :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՀԱՑ ՄԸ ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ

Թուլօնի «Ռէփրեզանթ» թերթէն կ'իմանանք թէ Վառ Նահանգի Ակադեմիային անդամ ընտ – րուած է Պ. Սայապալեան: Ընդունելութեան ճա – ոի նիւթին եղած է «Գաւառի Ակադեմիանները»:

Պ. Սայապալեան բանաստեղծ եւ գրագէտ է միանգամայն: Ահաւասիկ հատուած մը իր ճա – ոէն.

— « Գիտէք թէ հոգեկան ինչ վառաբաններ կը ներկայացնեն գաւառի Ակադեմիանները, ինչ ա – ւանդութիւններ կը պահեն երկիւղածօրէն, ինչ պատուաբեր կր դնեն յաւակնոտ արդիականու – թեան դէմ, որ իրական քաղաքակրթութեան »մը խեղկատակութիւնն է: Ծանօթ է ձեղի այն խղճա – միտ եւ մանրակրկիտ բաժինը զոր կը բերեն ա – նոնք — աւելի քան հարիւր տարիէ ի վեր, ազգա – յին ժառանգութիւնը հարստացնելու, գրականու – թեամբ եւ դեղարուեստով, առանց աղմկելու հը – րապարակր :

« ... Մարդիկ կրնան հաստատել մեր դպրու նիւթապաշտական ոգին, սակայն պիտի չկրնան ջնջել բանաստեղծին վճռական ազդեցութիւնը մա – քի եւ դէպքերու յեղաշրջման վրայ: Հոն ուր քա – ղաքականութիւնը եւ իմաստասիրութիւնը կը յու – սահատին, ահա հոն է որ կ'երեւայ արուեստա – դէտը »:

★ Պ. Սայապալեան ծնած է Գոնիա, 1904ին: Ուսումը առած է Իզմիրի ֆրանսական վարժարա – նին մէջ: Իր գրական գործունէութիւնը սկսած է 1925ին Մարսիլիոյ մէջ, եւ անկէ ի վեր կ'աչխա – տակցի բազմաթիւ թերթերու եւ պարբերաթեր – թերու: 1930էն ի վեր անդամ է Վօքլիւզի նահան – դին Ակադեմիին, ինչպէս եւ դրագէտներու ընկե – րութեան՝ 1928էն ի վեր:

Գրած է «Սէր»եր (Amours) վէպը եւ «Մոխիրի վաճառականը» (Le marchand de cendre) բանաս – տեղծութիւնը :

Պ. Տավէն որ ներկայացուցած է Պ. Սայապալ – եանը, ըսած է թէ անոր բանաստեղծութեան եւ արձակին մէջ կր տիրէ զգայականութիւն մը, որ կարելի է բացատրել իր ծննդավայրով, Արեւելքի այն կէտին մէջ ուր ըստ բառին լատին ծագման կը նչանակէ թէ «արեւը կը բարձրանայ հորիզոնին վրայ»:

Ընդունելութեան ներկայ եղած են բարձրաս – տիճան անձնաւորութիւններ :

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ՆՈՒԻՐՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Ս. Ժերոմի «Նիկոլ Աղբալեան» խումբի անդամներէն Ցովհաննէս եւ Ներսէս Կոփոյեաններու Ամերիկա մեկնումին առթիւ, իրենց ի պատիւ տրուած խրն – ջոյքին՝ հետեւեալ նուէրները եղած են.— Ընկ. Գ. Կոփոյեան հազար ֆրանք «Ցառաջ»ի տարած – ման ֆոնտին, 500ական ֆրանք՝ թաղին դպրոցին եւ Նոր Սերունդի խումբին, Ս. Աւտոեան 500 ֆր. Ֆ. Կապոյտ Ալէի մասնաճիւղին: Իսկ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդին՝ Ը. Դաւիթեան, Կ. Ճանիկեան, Ը. Պետրոսեան, Կ. Պետրոսեան, Մ. Աւտոեան, Ն. Մազմանեան, Ը. Իսկիճեան 500ական ֆրանք, Խ. Ուլուսեան 300, Ս. Մալեան, Ս. Ցարութիւնեան եւ Սիմոնեան 200ական ֆրանք:

ՓԱՐԻԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կրօնական Ընկերակցութեան ընդհանուր ժո – ղովը տեղի պիտի ունենայ 16 Ապրիլ 1950, կիրա – կի օր ժամը ճիշդ 15ին, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկր – տիչ եկեղեցւոյս մէջ:

Ժողովի օրակարգն է.—

1.— Ընտրութիւն ընդհանուր ժողովի նախա – գահի, տեւենադպիրի եւ երեք քուէախոյզներու : (Scrutateur):

2.— Ընթերցում եւ վաւերացում նախորդ ընդհ. ժողովի տեւենագրութեան :

3.— Վարչութեան բարոյական եւ նիւթական հաչուետուութիւն 1948 եւ 1949 տարեչրջաններու:

4.— Ընտրութիւն հաչուեքննիչ յանձնախումբ – ի երեք անդամներու, ընդհանուր ժողովի ներկայ անդամներու կողմէ :

5.— Ընտրութիւն քուէախոյզ յանձնախումբի:

6.— Ընտրութիւն վարչութեան 12 անդամնե – րու, պաչտօնէ դադրածներուն տեղ :

Ընկերակցութեան ընտրող եւ ընտրելի ան – դամներու ընդհանուր անուանացանկը, փակցուած պիտի գտնէք Փարիզի, Ալֆորվիլի, Արնուվիլի եւ Շուվիլի եկեղեցիներու մէջ իրենց անդամական թիւերով :

Բոլոր անդամներուն պիտի ղրկուի քուէա – թուղթ հարկ եղած բացատրութիւններով :

Ցատկապէս կը խնդրուի բոլոր անդամներէն, որ հաճին անձամբ ներկայ ըլլալ սոյն ընդհանուր ժողովին եւ կատարել իրենց եկեղեցասիրական պարտականութիւնը :

ԴԻՒԱՆ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ

ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԷՐ ԿՐ ՓՆՏՌԵՆ ...

Սեբաստիոյ մայր եկեղեցւոյ ֆանդումէն վերջ, փլատակները աճուրդի հանուած էին 5000 ոսկի գին դնելով... եղած դիմումներուն վրայ, կուսա – կալը հետեւեալ պատասխանը տուած է.

— Ինդրոյ առարկայ եկեղեցին 1925 թուակա – նին լքեալ դոյք նկատուած եւ քաղաքապետու – թեան փոխանցուած է: Այդ մէջոցին կարելի չէ եղած եկեղեցիին սեփականատիրութիւնը հաստա – տող փաստաթուղթ մը ներկայացնել եւ չէնքը լք – եալ դոյք նկատուած է: Ներկայիս փլատակներուն վաճառումը յետաձգելու համար անհրաժեչտ է ներկայացնել եկեղեցւոյ չէնքին սեփականատի – րութեան վերաբերեալ որեւէ պաչտօնական վկա – յագիր կամ փաստաթուղթ: Այդ պարագային ան – միջապէս ընթացք կուտանք նման օրինաւոր դի – մումի մը եւ անոր չնորհիւ կարելի կ'ըլլայ առաջ – քր առնել փլատակներու վաճառումին »:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ԵՐԿԵՐԸ, (Ե. հատոր). — ԸՆԿԵՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ : (Ազգութիւնը հիմք մարդկային ընկերութեան.— Անհատասարութիւնը կեանքի մէջ.— Մտաւորակա – նութիւն եւ կուսակցութիւն. — Անկախութիւնը պահանջ ազգային գոյութեան.— Սեռր եւ նիւթը բանահիւսութեան.— Բանահիւսական ճարտարա – պետութիւն: 466 մեծադիր էջ, բնտիր թուղթով եւ խնամեալ տպագրութեամբ: Պէյրութ: Գին ես – թը սուրիական ոսկի :

«ՑԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԱ (48)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Թ.

Լեռնային Վարանդան ոչ մի տեղ այդ ժամա – նակ այնքան ահարկու չէ, ինչպէս Տումի գիւղի շրջականերում :

Քիրսի շրթան ոչ մի տեղ չբաժանուելով իր կուսական անծայր անտառներից, այստեղ կտ – րատւում է, ներկայացնում վայրենի պատի տե – սարան, աջ ու ձախ, դէպի ամէն կողմ, գցում է ոտներ, ճիւղեր, բազուկներ, թիկունքներ ու լան – ջեր, կուտակելով այդ բոլորը ահռելի ձորերի մի անբեւեւակայելի խառնուրդի մէջ այնպէս, ինչպէս սիրելի է եղել իր սանձարձակ քմահաճութեան :

Յերեկն ւսնգամ, երբ պարզ երկնքի մէջտեղը մեխուած արեգակը ողողում է ամէն ինչ լոյսի եւ ջերմութեան մէջ, այս կողմերում բռնացած է անլոյս թագաւորութիւնը: Նա թանձր ստուերներ է խիտ անտառների մէջ, կիսամթութիւն է անթիւ ծուռ ու մուռ խորչերում, կատարեալ խաւար է նեղ, անողորմ կերպով սեղմուած կիրճերում : Եւ երբ անցնում է լուսատուն, բոլոր բաց եւ ծած – կուած անկիւններից յաղթական հոսանքով դուրս է սողում մութի թագաւորութիւնը, արագ կազ – մւում է, խառնում, տարածւում է ու կլանում բոլոր լեռնային տիտաններր, կախ է ընկնում երկնքից եւ սովորականից առաջ վառում է նրա անհամար ճրագները ...

Այսպէս է լեռնային քաօսի դիւերը ...

Արեւմուտքը դեռ բոլորովին չէր ընկղմուել համատարած խաւարի մէջ: Այնտեղ դեռ կար վեր – ջալոյսի աղօտ, մահամերձ չառաւիղ, որ հազիւ նչմարելի ցոլքեր էր տարածում երկնքի ծայրում եւ նրա մի կտորը պահպանում խաւարի կլանող անդունդներից: Այդ մարող լոյսերու մէջ ցցուել էր դիլազայտի վիթխարի մարմինը:

Դա Քիրսի արքանեակը չէ, տիրապէս անջատ – ուել է, նստել լեռնաստանի մէջ եւ ոչ մի հսկայ այս կողմերում չէ հասնում նրաբարձրութեան: Իր փառահեղ առանձնութիւնը նա միայն ամպերով չէ գգւում, որոնց այնքան սիրում է փաթաթել իր ժայռոտ կատարներին, նա որոչւում է եւ իր ար – տաքինով: Ատում է անտառը, դրա փոխարէն նա չոայլութեան հասնող առատութեամբ զարդարում է իր մարմինը կանաչ, ծայրայեղ կանանչ խոտե – րով եւ ամէն գոյներ ցոլացնող ծաղիկներով: Դի – զափայտ — դա երկրից մինչեւ երկինք բարձրա – ցած մի անհուն ծաղկանոց է ...

Նրա արեւելեան լանջերից բաւական հեռու, այնտեղ, ուր չքանում է ծաղիկների ծաթկոցը եւ անտառներր նորից խլում են հողը ու աստիճանա – բար ցած են գնում, դէպի Տումի գետակը, մի թէք ու ընդարձակ դաշտավայրի վրայ, երեւում էին կրակներ :

Բոցերի մի մեծ խումբ էին դրանք, ցրուած դանազան կողմերում եւ հեռուից սիրուն տեսարան էին ներկայացնում: Մինչդեռ մէկը յանկարծ բռն – կւում էր, բարձրանում, մխլոր նուազում էր, ցած ընկնում, երբեմն նոյնիսկ անհետանում: Եւ այս – պէս փոփոխաբար: Կրակը անդադար լափում էր չոր նիւթերը եւ անդադար նոր ու նոր պաչարներ էր պահանջում իր գալարուն լեզուների համար:

Հովուական այդ խարոյկների չուրջը դիւեր էր անցկացնում թափառական Քրտերի ոչ այնքան խոչոր մի հատուած :

Երեք դիւեր էր, որ նա այսպիսի հրավառու – թիւն էր սարքում երկնքի տակ: Նա վերջացրել էր իր գործը սարերում եւ այժմ դանդաղ կերպով ցած էր գնում դէպի իր ձմեռանոցը :

Խարոյկների մօտ երեւում էին թաղիքէ բազ – մաթիւ վրաններ, որոնց տակ ամբողջ թափառա – կան համայնքը ընկղմուած էր խոր քնի մէջ: Եր – սում այդ վրանների պահապաններն էին մի քանի շներ, որոնք, երես առնելով համատարած անտէ – րութիւնից, մեծ վստահութեամբ որոնում էին ոսկորներ, իրենց տէրերի թողած պատառները :

Այդպէս չէր վրաններից քիչ հեռու, ձորի լանջերի վրայ : Այնտեղ պահապան էին ահաւոր դամփռները, որոնք պատառներիետեւներից չէին ընկած, այլ անկաչառ պահապանի աչալրջու – թեամբ դրաւել էին այն բոլոր անցքերը, որոնք չրջապատող մութ աչխարհից այստեղ կարող էին բերել թշնամիներին: Իսկ այդտեղ խմբուած էր համայնքի ամբողջ հարստութիւնը — ոչխարի ու տաւարի հօտերը, ձիերի մեծ երամակ: Սրանք վաղուց վերջացրել էին արածելը եւ այժմ հան – գստանում էին, կարծես խորին ուչադրութեամբ ականջ էին դնում թէ ինչեր է խօսում մութ գի – չերը :

45 ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԻՒՊԱՏՈՍԱՐԱՆՆԵՐ պի – տի բացուին այս գարնան, զանազան երկիրներու մէջ, արեւմտեան Եւրոպայէն մինչեւ Ճունաստան, Թուրքիա, Աւստրալիա եւն.:

ՆՈՐ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ծագեցաւ Ին – դոնեզիոյ մէջ (նախկին հոլանտական Հնդկաս – տան): Ապստամբները գրաւեցին Մաքասար քա – ղաքը: Երրորդ ապստամբութիւնն է այս, երեք ամսուան ընթացքին: Ջերբակալուեցաւ անպաշ – տօն նախարար մը, Փոնթիանաքի Սուլթանը, իր – րեւ մեղսակից առաջին ապստամբութեան հրա – մանատարին՝ Թրքածին Վեսթերլինկի:

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ընդհ. ժողովի Դ. օր – ուան նիստին մէջ, Թոլիօ – Քիւռի, Ֆրանսայի հիւլէական հաստատութեան վարիչը, յայտարա – րեց թէ «յառաջդիմական գիտնականները, համայ – նավար գիտնականները իրենց գիտութենէն փչուր մը պիտի չտան, պատերազմ մղելու համար Ա. Միութեան դէմ»: Միեւնոյն ատեն հաւաստեց թէ «խորհրդային գիտնականները չեն վախնար Ջրա – ծին ռումբի «չանթաժ»էն, վասնզի Մ. Նահանգ – ները ապահովաբար աւելի յառաջ անցած չեն այս գետնին վրայ»:

ՊԵԼՃԻՈՑ դահլիճին կազմութիւնը յանձնուե – ցաւ նախկին վարչապետ Վան Զէլանտի, որ պիտի չանայ կաթոլիկներու կառավարութիւն մը հաս – տատել: Եթէ յաջողի, խորհրդարանը նիստի պի – տի հրաւիրուի, խնամակալութեան վերջ տալու եւ թագաւորը վերահաստատելու համար: Այս վեր – ջինը որոշած է գահէն հրաժարիլ միայն խորհրդա – րանին որոշումով: Կր վախցուի որ ծանր խոո – վութիւններ ծագին երկրին մէջ:

ՍՈՖԻԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ «աղետալի» ճա – խողանքներ կրած է 1950ի հոդագործական ծրա – գիրը, մասնաւորապէս Սոֆիայի, Սթալինի (Վառնա), Վիտինի եւ ուրիշ բազմաթիւ չրջան – ներու մէջ: Փլովտիվի (Ֆիլիպէ) մէջ չրջանային կոմիտէն բացէ ի բաց ընդդիմացած է հոդագոր – ծութեան արդիացման, համաճայն կառավարա – կան տեղեկագրին եւն.:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ դիկտատորը, Թիթօ, ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ Եւրոպայի ապա – գայ նախայարձակ պետութիւնը պիտի դարնէ ուր որ տակը կէտ մր գտնէ. հետեւաբար անհրաժեշտ է զօրաւոր բլլալ, յանկարծակիի չդալու համար»:

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՎԱՒԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ հո – գաբարձութեան, 29 Ապրիլ, չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Salle des Fêtesի մէջ: Մանրամասնութիւն – ները տեղին վրայ:

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ԼԱ ՍԻՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

10 Ապրիլ, Չատկի Մեռելոցի օրը, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Salle de la Mutualité: Նախաձեռ – նութեամբ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Հրայր խումբին:

Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ի քաժակի բացառիկ մրցումներ

Չատկին կիրակին ու երկուշաբթին, A. S. A – micaleի գեղեցիկ մարզադաշտին վրայ, «Ե. Պա – պիկեան»քաժակի մրցումները, մասնակցութեամբ ԼԻՈՆ–ՏԷՍԻՆ Հ. Մ. Ը. Մ.ին (ախոյեան 1949ի քաժակին): ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ին (ախոյեան Provence, promotion honneur): ՎԻՆԻ Հ.Մ. Ը. Մ.ին (ախոյեան Lyonnais, 1ère division): ԱԼՖՈՐ – ՎԻԼԻ Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ին (Finaliste championnat de Paris):

Առաջին մրցումները, երկու օրն ալ, կը սկը – սին ժամը 2ին:

Հաղորդակցութիւն.— Charenton - Ecolesէն, 181 autobus, իջնել Rouget de l'Isle ճիւղ դաշտին դիմաց:

Տեղօր.— Մարզադաշտը ունի հազար անձի համար գոց tribunes:

★ Ի պատիւ հիւրերուն, երեկոյթ պարահան – դէս մը, կիրակի ժամը 9էն սկսեալ, Ալֆորվիլի քաղաքապետարանին չքեղ սրահին մէջ, (Salle Voltaire, rue Voltaire): Հաղորդակցութիւն.— Cha – renton Ecolesէն, autobus 103, իջնել rue Voltaire:

Նոր Սերունդի Օրը Մարսէյլի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան, հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սե – րունդի 12 խումբերու:

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Clubի չքեղ սրահներուն մէջ, 51 rue Grignan:

Պիտի խօսին ընկերներ Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ եւ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Լ. ԳԵՂՈՒՆԻԻ ԴԱՄԲԱՐԱՆԸ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— 1945ի եղբայրասպանութեան զոհերէն Լեւոն Գեղունիի աճիւնի փոխադրութիւ – նը եւ դամբարանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 11ին, երկուշաբթի կէսօրէն վերջ ժամը երեքին, կարտանի գերեզմանատունը: Այս առթիւ կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր ընկերներն ու ըն – կերուհիները, կազմյատ Խաչի Մարսէյլի շրջանի մասնաճիւղերը եւ Նոր Սերունդի ընկեր–ընկերու – հիները, ինչպէս եւ ողբացեալ ընկերոջ յիշատակը յարգող բարեկամները:

ԽՆԶՈՑՔ – ՀԱԻԿԹԱԽԱՂ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ ՋԱՏԿԻ ՑԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Վարանդեան կոմիտէի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 11, քաֆէ տը լ'Էթուալի վերնայարկը, 1 Cours Gam - betta, մուտքը Place Raspailէն:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Երգ, արուա – նանութիւն եւ հայկական պար:

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԱՊՐԻԼ 11–24Ի ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Կրընոպլի Հ. Ազգ. Եկ. Մի – ութեան կողմէ, կիրակի 16 Ապրիլ կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Sacré Coeurի սրահին մէջ: Հրաւիրուած են գաղութին բոլոր կազմակերպութիւնները:

ՋԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

(Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցի)

7. Ապրիլ Աւագ Ուրբաթ Խաչելութիւն եւ Թաղում ժամը 17ին:

8. Ապրիլ Շաբաթ Ճրագալոյց Ս. Զատկի, երեկ. սկիզբ ժամերգ. ժամը 15·30ին Ս. Պատ. ժամը 17ին:

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Եղրաքսէ Տէմիրճեան (Լվէրկեզ) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Գրիգոր Տէ – միրճեան, եւ մօրաքոյրը՝ Գեղանոյշ Գանճապետ – եան (վերջինը Ճունաստանէն Ամերիկա մեկնած է): Տեղեկացնել Տիկին Տէմիրճեանի, 14bis Ave. Bosquet, Paris (7):

Կը խնդրուի Ամերիկայի թերթերէն արտա – տպել:

ՄԱՐՍԷՑԼՑԻՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

BEBE MIGNON

Նոր բացուած վաճառատունը

31 Place Jules - Guesde

Ձեր երախաները կը հագուեցնէ Փարիզեան նուրբ ճաշակով, թէ բրդեղէն եւ թէ մետաքսեայ կամ բամպակէ գեղեցիկ հագուստներով:

Մատչելի գիներ

Ձոխ մթերք հիւսելու բուրդի

այլազան գոյներով

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԵԱՆ չրջանի մարմինները ժողովի կը հրաւիրուին երեքշաբթի, 12 Ապրիլ ժամը 8·30ին, Sociétés Savantes:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Սիաման – թօ» խումբը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ըն – կերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, դպ – րոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Խիստ կարեւոր օ – րակարգ:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ Լսարանի հերթական հաւաքոյ – թը այս ուրբաթ ճամը 8·30ին, Café Régent: Կը խօսի երիտասարդ ճարտարագէտ Լեւոն Ռ. Տէր Մինասեան: Նիւթը՝ «Ի՞նչ է Թէօքրասի»ն:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մկր. Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, ծանօթ հաւաքա – տեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պար – տաւորիչ: Ժողովէն վերջ դասախօսութիւն:

ՀԱՄԱՒԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8ին, 71 rue de Bonnelի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատեսրով:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերուն – դի Լիոնի մասնաճիւղը «Նոր Սերունդի Օր»ը կը տօնէ Մայիս վեցին, չաբաթ երեկոյեան: Մանրա – մասնութիւնները յայտնուելով:

CAFÉ MOULU • CAFÉ EN GRAINS

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵԾՏԱՀԱՄ ՍՈՒՐՃ

ԿՐ ԳՏՆՈՒԻ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ-Ի ՄՕՏ,

20, Rue Villeroy - 19, Rue Juliette-Récamier

LYON

Imprimerie DER ACOPIAN, 17 Rue eDamesme – (13)
Le Gérant: A. MERCESSIAN

ՓՈՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՈՐԱՁԵՎԱՑԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷ՛Ք

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷՎՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՃԸՆԸ

Բոլորէն վախուչ, բոլորէն ածան, բոլորէն սիրուած

ԱՐԱՐԱՏ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՍԱՊՈՆՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

39 RUE DE TRÉVISE, PARIS (9) Métro CADET Հեռաձայն PRO. 05-91

ՋԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ ՄԵՐ ԱՆՄԱՀԱԿԱՆ ՁԷՕՐԷՆԵՐԸ, ՄԱՌՈՒՐ ԵՒ ՋՈՒՏ ԿԱՐԱԳՈՎ, ՏՕԼՄԱՆ, ՕՂԻՆ ԵՒ «ԱՐԱՐԱՏ» ՍՈՒՐՃԸ

ԽԻՍՏ ԲԱՐԱԿ ԴԱՇՈՒԱԾ ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ

ՓՈՐՁԵՑԷՔ, ՎՍՏԱՀ ԵՆՔ ՈՐ ՇԱՏ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63
Samedi 8 AVRIL 1950 Շաբաթ 8 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6123–Նոր շրջան թիւ 1534 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Հնգամեակ մը

Այսօր, 8 Ապրիլ, կը լրանայ Ցառաջի վեր– հրատարակման հնգամեակը :

Դժբախտաբար այս անգամ եւս չկրցանք ըն– դարձակել, գոնէ միջին չափի մը վերածել թեր– թին ծաւալը, հակառակ մեր բուռն բաղձանքին :

Թուղթի եւ տպագրութեան ծախքերը, բան– ուրական հաւաուցումները եւ տուրքերը այնպիսի համեմատութեան մը հասած են որ, տեղական թերթերն անգամ դժուար կը դիմանան :

Օրաթերթերը իրար կը հրմշկէին աղատա– դրութենէն ի վեր, երբ թուղթն անգամ սեւ չու– կայով կը ճարուէր :

Պայմաններր հետզհետէ ծանրացան : Կարգ մը թերթեր ինքնին դադրեցան : Ուրիշներ միացան, զոյգ անուններու տակ, ծախքերը կրճատելու եւ նիւթական աղբիւրները բազմապատկելու համար :

Գիներու յաւելում տեղի ունեցաւ քանի մը ան– գամ : Հատավաճառը 3 ֆրանքէն բարձրացաւ 8ի, եւ նորէն դիմում կատարուած է կառավարու– թեան, 10ի բարձրացնելու համար (կարգ մը քա– ղաքներու մէջ բարձրացուցած են արդէն) :

Լեռ ու ձոր կը բաժնեն Ֆրանսերէնն եւ հայե– րէն թերթի մը հրատարակութեան պայմանները, ինչպէս կը բաժնեն երկու ժողովուրդները :

Տեղական օրաթերթին ամէնէն խեղճն ալ հա– րիւր հազարներով կը հաշուէ սպառումը : Եւ ու– նի նիւթական աղբիւրներ, արհեստագիտական յարմարութիւններ որոնք երազ են մեղի համար :

Ցաճախ պետութիւնը օգնութեան կը հասնի այս կամ այն թերթին : Կամ բաժնետիրական ըն– կերութիւններ կր կազմուին, մեծագումար վար– կեր սահմանելով : Եւ կամ հանգանակութիւններ կը կատարուին պարբերաբար :

Ո՛րքան լեզապատառ կոչեր արձակուեցան վերջին տարիներու ընթացքին, միլիոններ հա– ւաքելու համար,— «Օգնութեան հասէք, որպէսզի չփակուի ձեր սիրած թերթը» եւն· :

Ի՞նչ ունի հայերէն թերթ մը, այս առաւելու– թեանց դիմաց·— Քանի մր հազար բաժանորդ եւ հատավաճառ : Քետոյ սահմանափակ ծանուցում– ներ, որոնց մէջ չատ խեղճ տեղ մը կը գրաւեն բուն առեւտրական, հասութաբեր ազդերը :

Եթէ «Ցառաջ»ը, հակառակ իր վայելած ժո– ղովրդականութեան եւ լայն սպառման, չի կրնար աւելի բան մը ընել, պատճառներէն մէկն ալ այն է որ չունի տեխնիկական տպարան : Ոչ իսկ տող մը տառ :

Իր ամբողջ դրամագլուխը կը կազմեն յա– րատեւ, հաւատարիմ աշխատանքը եւ անխոնջա– կելի վարկը : Իր Դաշնակցական դաւանանքը եւ պայծառ ուղեգիծը, որոնց դէմ սարքուած դար– չելի, թրքաբարոյ խուժանավարութիւնը պարզա– պէս ծիծաղ կը շարժէ, իբրեւ ախտանիշ անզօր կատաղութեան :

Ինչպէս ուրիշ տարեդարձներու առեն, այս հնգամեակին առթիւ ալ կը խուսափինք չողշո– ղուն խոստումներէ :

Ինչպէս 1925էն ի վեր, այսուհետեւ ալ միեն– դանի գործն է որ պիտի խօսի :

Առ այժմ ի վիճակի չենք ցանկալին փորձե– լու : Բայց պիտի չդնկրկինք որեւէ դժուարութեան առջեւ, կարելին կատարելու համար :

Պիտի մնանք անսասան՝ պատնէշին վրայ, կատարելու համար այն պարտականութիւնը որ կ'հինայ մեր ուսերուն վրայ :

Այս «փոքր ածու»ն ալ պիտի մշակենք այն– պէս, ինչպէս միւսը, տարիներու ընթացքին : Միշտ ջանադիր՝ բան մր աւելի տալու, մինչեւ որ կա– րենանք աւելի լայն բանալ մեր թեւերը :

« Ցառաջ »ր արդէն ունի չրջանառարտներու սերունդ մր, ընկերներ բարեկամներ, որոնք միշտ պատրաստ են իրենց լաւագոյնը տրամադրելու :

Քիչ անդին պիտի կարդաք աւետաբեր յուր մր·— « Ցուսաբեր »ի Տան հիմնարկէքը՝ Գահի– րէի մէջ :

Քսանրուն տարուան տաժանելի երկունքէն վերջն է որ մեր պատօնակիցը կ'ունենայ իր Տու– նը, չնորհիւ Հ· Ց· Դաշնակցութեան :

Այսպէ՛ս կր գործէ մեր հատմակերպութիւնը : Բոլոր գաղութներուն մէջ : Ամէն ճակատի վրայ :

Նոյն ոգին կրնայ հրաչքներ գործել նաեւ այս ափերուն վրայ, ուր ծրագիրներ մշակուած են արդէն :

Ցուսաբերի Տան հիմնարկէքը

Աննախընթաց արարողութիւն մը հովանաւորու– թեամբ առաջնորդ Մամբրէ արք·ի եւ ի ներկա– յութեան խուռն բազմութեան

Մարտ 26ին տեղի ունեցաւ «Ցուսաբեր»ի Տան հանդիսաւոր հիմնարկէքը, Գահիրէի մէջ, հովա– նաւորութեամբ Եգիպտոսի առաջնորդ Մամբրէ արք· Սիրունեանի եւ ի ներկայութեան բազմաթիւ օտար հիւրերու եւ խուռն բազմութեան մը : Ա– ռաջնորդին կ'ընկերանային հինգ քահանաներ :

Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին դերապայ– ծառ Ցակոբ արք· Նչխիմեան, Հ· Պօղոս Փապուճ– եան, Հ· Գրիգոր Կերկերեան, Հ· Միքայէլ Մեզ– րիպեան, Վերապատ· Համբարձում Համբարձում– եան, «Ցուսաբեր» Մշակութային ընկ· նախագա– հը՝ Պ· Աւետիս Զազրճեան, էզպէքիէ Թաղին եւ ե– րեսփոխանը, Գահիրէի ոստիկանութեան Ա· չր– ջանակի հրամանատարը, Տիկին Ռուբինա Օհան– ջանեան, ընկեր Դրօ, Գահիրէի Քաղաք· ժողովին ատենապետը՝ Տոքթ· Խ· Սողիկեան, Հ· Ց· Դաշ– նակցութեան, Կ· Խաչի, Երիտ· Միութեան եւ ու– րիշ բազմաթիւ միութեանց ներկայացուցիչները (նաեւ Աղեքսանդրիայէն), օտար թերթերու թղթա– կիցները եւն· :

Ցաջորդաբար պիտի հրատարակենք այս ան– նախընթաց հանդիսութեան մանրամասնութիւն– ները : Այսօր կը դոհանանք «Ցուսաբեր»ի Մարտ 29ի թիւէն արտատպելով բուն հիմնարկէքի սըր– տառուչ արարողութեան առաջին մասը·—

Ցայտապրի առաջին մասը փակուեցաւ հիմ– նարկէքի հանդիսաւոր արարողութեամբ :

Բեմ բարձրացաւ ընկեր Բ· Նաւասարդեան եւ սեղանի վրայ դասաւորեց այն իրերը, որոնք պի– տի դրուէին հիմնաքարին մէջ : Ապա հրաւիրեց « Ցուսաբեր» Մշակութային Ընկերակցութեան նախագահ Պ· Աւետիս Զազրճեանը, որ իր ձեռքով հետեւեալները զետեղէ սեղանին վրայ գտնուող տուփին մէջ :

1·— Ն· Վ· Ֆարուք Ա· Թագաւորի օրով ե– գիպտոսի մէջ գործածուած արծաթ դրամներու չարքը :

2·— Ցանկը Եգիպտոսի կառավարութեան այն անձնակազմին, որ հիմնարկէքի օրով կը գտնուէր իշխանութեան գլուխ :

3·— Հայաստանի Հանրապետութեան զինա– նշանը :

4·— Ցուսաբեր Մշակութային Ընկերակցու– թեան անդամներու եւ փոխ– անդամներու անձնա– կազմը :

5·— Ցուսաբեր թերթի խմբագրական, վար– չական եւ գրաշարական կազմերու, ինչպէս նաեւ ցրուիչներու եւ սպասաւորներու անուններու ցանկը :

6·— Բնագիրները Գեր· Տ· Մամբրէ արք· Սիրունեանի, Պ· Աւետիս Զազրճեանի եւ Վ· Նա– ւասարդեանի ձառերուն եւ անոնց արաբերէն թարգմանութիւններուն :

Իւրաքանչիւր իրի մասին եղած յայտարա– րութիւնը հանդիսականները ողջունեցին երկար ու ջերմ ծափերով :

Ապա, խորհրդաւոր լռութեան մէջ, յուզու– մով ու դողդոջուն ձեռքով, իր արցունքները հա– ղիւ զսպելով, ընկեր Բ· Նաւասարդեան յայտա– րարեց ·

— Ահա հոս է, այս փոքր թղթածրարին մէջ, ափ մը մեր յաւէտ պաշտելի Հայրենիքի՝ Հայաս– տանի հողէն, որպէսզի մեր այս սրբութիւն սրբ– ցը տեսանելի ըլլայ բոլորիդ, ես զայն դանդաղ – օրէն կը լեցնեմ այս թափանցիկ գաւաթին մէջ···

Ու, հողը լեցնելով, ընկեր Բ· Նաւասարդ – եան գաւաթը բարձրացուց այնքան, որ տեսանելի ըլլայ բոլորին ···

Ցուզումը փոխանցուեցաւ ամբողջ սրահին··· Բնազդաբարոտքի ելաւ ժողովուրդը, չատերու աչ– քերէն կը հոսէր արցունքը, կը լսուէին անհուն կարօտի խուլ ու սրտամորմոք ձայներ ···

Պ· Աւետիս Զազրճեան երկիւղածութեամբ ու դուրգուրանքով գաւաթը առնելով՝ դանդաղօրէն ու զգուշութեամբ հողը լեցուց յատուկ տուփի մը մէջ :

Այս տուփերը — կապարէ, կրկնակ պատերով եւ չինուած այնպէս, որ կարողանան անվթար վի– ճակի մէջ իրենց պարունակած իրերը պահել դա– րերու համար — պատրաստուած էին ընկ· Սու – քիաս Զիմայեանի կողմէ :

Թուրքիան միշտ ետեւոգ

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆի ՀԱՄԱՐ ԱԼ ԴԱՇՆԱԳԻՐ ՄԸ ԿՈՒԶԵՆ

Թուրքիոյ արտաքին նախարարը, Պ· Նէճմէտ– տին Սատակ Եւրոպայի Խորհուրդին մասնակցելէ վերջ Փարիզ հանդիպելով, հետեւեալ յայտարա – րութիւնն ըրած է «Ֆիկարօ»ի ·

— Ոչ մէկ փոփոխութիւն Թ· Միութեան եւ մեր յարաբերութեանց մէջեւ, 1946էն ի վեր : Դժ– բախտաբար միայն մէկ կողմէն յօժարութիւնը եւ բարի դրացնութեան կամքը բաւական չեն : Ահա թէ ինչու Թուրքիա, որ ամէն բանէ վեր կը դասէ իր անկախութեան եւ ազատութեան ոգին, այնքան զոհողութիւններ կ'ընէ, մեծ բանակ մը պահելու համար : Ահա թէ ինչու անբաւական է այն բաժի– նը որ երկու տարիէ ի վեր կը տրուի Թուրքիոյ, համաձայն Մարշըլի ծրագրին : Թուրքիա այս տարուան ելեւմուտքին 43 առ հարիւրը յատկա – ցուցած է ազգային պաշտպանութեան, եւ այդպէս կ'ընէ տասր տարիէ ի վեր :

« Գալով Ատլանտեանի դաշինքին, որ այնքան օգտակար է եւ անհրաժեշտ՝ Եւրոպայի ապահո – վութեան եւ պաշտպանութեան համար, կը մնայ անկատար, վասն զի դուրս կը ձգէ ցամաքային Եւրոպայի ամէնէն խոցելի մասը : Ինչպէս գիտէք, Ատլանտեանի ցանցին մէջ հաստատուած են պաշտ– պանութեան հինգ չրջաններ, որոնց մէկն է արեւ– մտեան Միջերկրականը : Առանց դինուորական մը ըլլալու, կր հարցնեմ թէ ի՞նչպէս կարելի է պաշտ– պանել այդ գօտին, առանց պաշտպանելու արեւել– եան Միջերկրականը : Կր կարծեմ թէ անհրաժեշտ է լրացնել պակասը, եթէ իրապէս եւ լրջօրէն պի– տի պաշտպանուի արեւմտեան Միջերկրականը» :

Իտալիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ կնքուած դաշ – նագրի մասին ալ խօսելով, Նէճմէտտին Սատակ ըսած է թէ բարեկամութեան դաշինք մը անդին չանցնիր : «Դաշնագիրը ուրիշ նպատակ չունի եթէ ոչ բարեկամութիւն եւ խաղաղ գործակցութիւն Միջերկրականեան երկու պետութեանց միջեւ, ինչ որ մեծապէս պիտի ծառայէ առողջացնելու մթնոլորտր Եւրոպայի այդ մասին մէջ» :

Ի վերջոյ Թուրք նախարարը «Թանկագին» հա– մարելով Ամերիկայի դինուորական օգնութիւնը, յայտարարած է·— «Վստահ ենք թէ այդ օգնու – թիւնր պիտի չարունակուի տակաւին, եւ երբա – կան բանակը, որ միակ երաչխիքն է մեր անկա – խութեան, պիտի արդիանայ » :

★ Իտէթ Ինէօնիւ ճառ մը խօսելով Մալա – թիոյ մէջ, իր թեկնածութիւնը դրաւ իբրեւ երես– փոխան : Այս առթիւ յայտարարեց·— «Մեզ գբա– ղեցնող մեծագոյն խնդիրը արտաքին ապահովու – թիւնն է : Անցեալ չրջանին այս էր, յառաջիկայ չրջանին ալ այս պիտի ըլլայ » :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒԻ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՆԵՐԸ պատրաստութիւն– ներ կը տեսնեն Հայաստանի խորհրդայնացման 30– ամեակին առթիւ : Համալսարանի բոլոր ամպիոն– ները պիտի ունենան սեսիաներ (նստաչրջան), պատրաստելու համար 30 տարուան նուաճումնե– րուն վերաբերեալ աչխատութիւններ : Հայոց լեզ– ուի ամպիոնը պիտի հրատարակէ « Սովետահայ ազգային լեզուն» աչխատութիւնը, «Հայոց լեզուի դասագիրք» ՌՈՒՀերի համար, «Հայոց լեզուի մե– թոտիկան» եւ ուրիշ գրքեր : Պատմութեան ամ – պիոնը, «Սովետ· Հայաստանը 30 տարում» : Գի– տական ժողովածուներ պիտի հրատարակեն գիւ– ղատնտեսական , կենդանաբանական (զօովետ) , դեղարուեստի, բազմարուեստի (պոլիտեխնիկ) եւ մնացած Ինստիտուտները : Հանրային գրադարանը կը պատրաստէ Սովետահայ գրականութեան , բիբլիոգրաֆիան (մատենագրութիւն) :

ՑՈՎՀ· ԹՈՒՄԱՆԵԱՆի երկերու ակադեմա – կան հրատարակութեան երկրորդ հատորն ալ հը– րատարակուեցաւ : Կը պարունակէ բանաստեղծին պատմուածքները եւ ուրիշ գործեր : Մնացեալ եր– կու հատորները լոյս կր տեսնեն 1950ի ընթացքին :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ (սեզոն) բացուեցաւ Ապրիլ մէկին, Երեւանի Դինամօ ընկերութեան մարզադաչտին մէջ, ուր հաւաքուած էին «Դինա– մօ», «Սպարտակ», «Կարմիր Դրօշ»ի, աչխատան– քի եւ ուսանողական խումբերը : Ֆիզ· կուլտ· (Մարմնակրթական) դերագոյն խորհրդի նախա – դահ՝ Մկրտիչեանը ողջունելով ամառնային եղա – նակի բացումը, ըսաւ·— «Ձեր Ռեսպուբլիկայում Ֆիզ· կուլտուրան (մարմնամարզ) դարձել է ժողո– վրդի սեփականութիւնը : Պարտիան (կուսակցու – թիւն) եւ կառավարութիւնը, չանք չեն խնայում զարգացնել այն : Ռեսպուբլիկայի սահմաններում գործում են 364 խմբակներ, 31·000 մարզիկներով :

ՎԱՐՇԱՒԱՑԻՆ վտարուեցաւ Ռէօյթըրի Թըղ – թակիցը : Այժմ միայն երկու «արեւմտեան» Թըղ– թակիցներ կր գտնուին Լեհաստանի մայրաքաղա– քին մէջ :

«ՏԱՃԿԱՑԵԱԼ ՀԱՑՔ»

Մարտ 15ին, «Ծառայ» արտատպած էր «Ծուսաբեր»ի մէկ խմբագրականը, «Պատմութեան Դասը», ուր կ'ապացուցանէր թէ յեղափոխութիւնը պատճառ մը չէր կոտորածներուն, այլ «արդիւնք» մըն էր, նոյնիսկ՝ ուշացած :

Ու իրրեւ փաստ կը յիշէր Սրուանձտեանց եպիսկոպոսի «Թորոս Աղբար»ը, որ գրուած է ութսուն տարի առաջ :

« Ծուսաբեր » «Թորոս Աղբար»էն մէջբերումներ ըրած էր, ուր Սրուանձտեանց կը խօսի դեռ հարիւր տարի առաջ «Տաճկացեալ» Հայերու մասին, զոր իրեն պատմած են եղեր Ակնայ ու Արաբկիրի շրջաններուն մէջ :

Ակն ու Արաբկիր հանդիպելէ ետք, կ'երեւի լուսահոգի եպիսկոպոսը հնարաւորութիւն չէ ունեցած այցելել նաեւ մեր քաղաքը՝ Տիվրիկ, քանի որ մեր գաւառին տաճկացածներու մասին չի խօսիր : Անոնց թիւը աւելի շատ էր մեր շրջաններուն մէջ :

Պատանութեանս օրերուն հանդիպած եմ շուրջ տասնեակ մը նման գիւղեր, ուր մեր երէցները կը պատմէին նոյն բաները : Նոյնիսկ տաճկացածներէն երբեմն ծերեր կը խոստովանէին թէ բոլորն ալ Հայեր են եղած ու չտակալով Թրքական հալածանքներուն, Մահմետականութիւն են ընդունած :

Միայն մեր գաւառին մէջ Թրքացած գիւղերու թիւը քանի մը տասնեակներու կը հասնի : Սա – կայն ես հոս պիտի արձանագրեմ տասնեակ մը որոնց անձամբ ծանօթ եմ, պատած՝ առաջին Աչխարհամարտի զինադադարէն վերջ : Այդ գիւղերը կր գտնուին մէկէն մինչեւ 4—5 ժամ հեռաւորութեան վրայ :

Փակագծերու մէջ՝ Թուրքերէն անուններ.—
Գոմշուվանիճ (*Գոմուշվէնք*) : Փոքրիկոր – Փուռին–Ջօր (*Փուրուն սուր*) : Զինէէէր, *որուն մօտերը տակաւին հայկական հին բերդերու հետքերը կային եւ, որ Սինեքերիմին աղաւաղումն է :* Խարակապան (*Ղարակէպէն*) : Հանորուայ, *Հինօրեայի աւազաւում* : Կովտուն, *քրտախօս* : Գումսուր, *Գոմ – սարի աղաւաղում, քրտախօս* : Նորշէն (*Նորշուն*) եւ, Զնըսկի :

Այս վերջինը կր բաղկանար երեք Թաղամասերէ որուն ամէնէն բազմամարդը կր կոչուէր Գիլիսէ Մահուէսի : Եկեղեցիին փլատակներն ալ գոյութիւն ունէին տակաւին :

1920ին Զնըսկիի մէջ մնացած եմ վեց ամիս : Իրենց նուրբ ու հայկական դիմագիծերով, սովորութիւններով, նիստ ու կացով ու նաեւ ուրիշ կարգ մը բաներով բնաւ տարբերութիւն չունէին մեզմէ : Իրենը գիրենք աւելի մեզի մօտ կը սեպէին քան Թէ Սիւննի, ցորն ատոսկրներով ու մանր աչքերով բազաբաղնակ Թուրքերուն :

Արդ, Սեբաստիոյ տարածուն նահանգին հարիւրաւոր Այհեան (մահմետական աղանդ մը) գիւղերուն բնակիչները բոլորն ալ նախկին Հայեր չե՞ն եղած, որոնք տաճկացած են դարերու ընթացքին :

Մեր բննական պատմութիւնը կ'ըսէ Թէ, Վասպուրականի Սինեքերիմ Արծրունի իշխանը ԺԱ. դարու առաջին քառորդին (1091) դիմած է Բիւզանդիոնի կայսրին եւ, Վասպուրականը փոխանակած Սեբաստիոյ նահանգին հետ, խոյս տալով Սելճուկ արիւնարբու պետին՝ Տուղրիլի ու իր հետեւորդներուն հալածանքէն : Եւ, իր չորս հարիւր հազար հպատակներով եկած՝ հաստատուած է այս նահանգը :

Անշուշտ , Սենեքերիմ Արծրունիին յիշած հպատակները — 400·000 — Պարսիկներէ, Քիւրտերէ եւ Յոյներէ չէին բաղկացած, այլ՝ Հայերէ :

Հաւանաբար, Արծրունի իշխանէն առաջ ալ Փոքր Հայքի այդ տարածքին վրայ կային հայ բազմութիւններ, սակայն մենք դանոնք նկատի չենք առներ, այլ միայն՝ նորեկները, որոնք հաստատուեցան Եփրատէն դէպի Արեւմուտք, Այհի բոյորտիքը, ու, նաեւ մինչեւ Արաբկիրի, Ակնայ, Տիվրիկի ու նահանգին կարգ մը ուրիշ գաւառները :

Ու նաեւ, հաշուենք Թէ՝ պատմութեան մեզի բերած այս Թիւր չափազանցուած է ու կիսենք զայն :

Արդ, առնուազն ութ դար ետք, այս պատկառելի Թիւէն, բազմութիւնէն ի՞նչ կը գտնենք Սեբաստիոյ բնդարձակ նահանգին մէջ :

Հազիւ երկու հարիւր հազարի հասնող Հայ բնակչութիւն մը :

Ի՞նչպէս կ'բլլայ, որ, աւելի քան ութ դար ետքն ալ մեր համբանքը նոյնը մնացած է (մեր ընդունած կէսին) առանց աւելնալու : Փոխանակ աճելու, աւելնալու մնացած է նոյն համբանքը :

Երկու հարիւր հազարի համար բնդունելով նուազագոյն աճում մը դէթ ամէն մէկ դարու ընթացքին, հաշիւը մեզի գլխու պտոյտ կուտայ . . . :

Նոյնիսկ, եթէ բնդունինք Թէ Արծրունի իշխանին հետեւորդները միայն հարիւր հազար Հայեր էին, ու իրենցմէ ցատ ուրիշ մէկ հատիկ Հայ չկար այդ չրջանին մէջ, ու հիմք բռնենք վերի

ԱԶԱՏ ԲԵՄ

Փարիզի Հայոց Կրօն. Ընկ. վարչական ընտրութիւններ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Փարիզի Հայոց Կրօն. Ընկերակցութեան անդամներու թիւը հինգ հազարի մօտ է արդէն : Կանոնագրութեան չատ մը տրամադրութիւնները, նոնագրութեան չատ մը տրամադրութիւնները, ներկայ կացութեան բնաւ չեն համապատասխաներ : Օրինակ, այսօր ոչ ոք կրնայ հաստատել Թէ Ընկերակցութեան բոլոր անդամներն ալ մկրտուած են : Կամ չկան անդամներ որոնք՝ տարիներէ ի վեր քաղաքային ամուսնութեամբ կ'ապրին, առանց Ս. պսակի մասին մտածելու : Եւ կամ ուրիչ անդամներ, որոնք հակառակ տարիներէ ի վեր Ընկերակցութեան ղեկավար շրջանակին մէջ կարեւոր դիրքեր գրաւած ըլլալնուն, իրենց կրօնական ամենատարրական պարտականութիւններն իսկ չեն կատարեր :

1943ին Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիի հոգաբարձութիւնը գաղափարն ունեցած էր, նոյն տարուան օրացոյցին իբր յաւելուած հրատարակել՝ պաշտօնավարող վարչական ժողովի եւ հոգաբարձութեանց անդամներուն անուններն ու մականունները : Հրատարակած էր նաեւ՝ նոյն գրքոյկին մէջ՝ նախորդ տարուան ընթացքին եկեղեցւոյ մէջ իրենց ննջեցեալներուն համար հոգեհանգիստ կատարել տուող հայ հաւատացեալներու անուններ :

Այդ առաջին ցանկերու վրայ նշանակուած անուններէն, վարչութեան եւ հոգաբարձութիւններու անդամներէն, ոչ մէկին անունը կար, հոգեհանգիստ խնդրողներու ցանկին վրայ : Հետաքրքրուեցէք, եթէ կը փափաքիք, Ս. Զատկի կամ յաջորդ Պնտունդի տօնական օրերուն առթիւ եւ պիտի չտեսնէք բնաւ որ վարչութեան կամ հոգաբարձութեան ոեւէ մէկ անդամը խոստովանի եւ Ս. Հաղորդութեան մասնակից ըլլայ : Կանոնագրի ներկայ տրամադրութիւններով կարելի չէ արգիլել որ անհաւատ՝ նոյնիսկ հակակրօն՝ Հայ մը Կրօնական Ընկերակցութեան անդամակցի եւ կամ վարչական ժողովի մաս կազմէ : Տիրող ընդհանուր կարծիքն այն է Թէ Հայ Եկեղեցին պարզ ազգային հաստատութիւն մըն է : Կը մոռցուի արդեօք Թէ ան եկեղեցական հանգամանք մըն ալ ունի, Թէ անոր ազգային եւ եկեղեցական հանգամանքները անբաժանելի են, Թէ կարելի չէ մին անտեսել եւ զոհել՝ միւսին Թէ այդ երկու հանգամանքներու ներդաշնակութեան մէջն է Հայաստանեայց եկեղեցիին առաւելութիւնը : Ատենն է ուրեմն, որ ուրիչ հիմնական փոփոխութիւններու

նուազագոյն աճումը, հաշիւը նորէն մեր միտքը կը պայթեցնէ : Թող ընթերցողը ինքը գտնէ Թիւը, բազդատելով ամբողջ Օսմանեան կայսրութեան մեր ժողովուրդին Թիւին հետ, երբ մեր Ցեղափոխական Զարթօնքն սկսաւ տասնըիններորդ դարու եօթանասունական կամ ութսունական թուականներուն :

Այժմ, մենք ալ մեր կարգին կը հարցնենք նենդամիտներուն, Թէ՝ ի՞նչ կ'ըսէ մեզի այս «պատմութեան դասը» :

Սեբաստիոյ նահանգին բովանդակ տարածքին վրայ «Տաճկացեալ Հայոց» գիւղերուն Թիւը — առանց հաշուելու անդարձ օտար երկիրներ մեկնողներն ու ջարդուածները դարերու ընթացքին— հարիւրաւորներու կը հասնի, որոնք Մահմետական կանութեան Ալիական աղանդին փարած են 95 առ հարիւր :

Ալիական աղանդն ալ, կը կարծենք, որ ապագոյցներէն մէկն է անոնց Հայկական ծագումը փաստող, երբ նկատի ունենանք դարերով իրենց հարեւանութիւնը Պարսիկներուն... ու իրենց նախընտրութիւնն ալ անոնց դաւանանքին :

Թուրքերը կ'ըսէին Ալիականներուն.— Դուք ուղղափառ (սիւննի) Մահմետական ըլլալու համար պէտք է նախ Հայ ըլլաք, յետոյ միայն ուղղափառ կրօնը կրնայ ձեզ ընդունիլ :

Փոխանակ ըսելու Թորէն Հայ պէտք է ըլլաք, անոնց ծագումը ծածկելու համար այդ բառին — «Նորչէն» — տեղ կը գործածէին «նախ», Ալիա – կաններու հետ կրօնի չուրջ վիճաբանած ատեն :

Մենք հաստատապէս համոզուած ենք Թէ՝ անոնք բոլորը նախահայրեր են եղած եւ իրենց Թիւը հարիւր հազարներու կը հասնի այսօր : Ամէնէն մեծ Թիւը Սեբաստիոյ նահանգին մէջ, յետոյ Խարբերդ՝ ու ցրուած նաեւ մեր պատմական հայրենիքին ամէն կողմերը, բլլան անոնք Թրքախօս կամ քրտախօս :

Այս մէկ հատիկ ցախջախիչ փաստը բաւական է արդէն Հայ Ցեղափոխութեան իրաւունքը արդարացնելու ու զարշահոտ բերանները փակելու համար :

ՀԱՅԿ ԱՐՄԷՆ,

կարգին բարեփոխուի նաեւ ներքին կանոնագրի տրամադրութիւնը եւ՝ կրօնասէրները քաղաքական խուսափելով ոգիները՝ պահանջուի որ կրօնական Ընկերակցութեան ղեկավարները փափաքողները յատուկ առնեն տարբերակ եւ նուագագոյն՝ երեսց կրօնական պարտականութիւնները կատարել : Սրընակ, դոնէ մկրտուած ըլլան, եթէ ամուսնացած են եկեղեցական պսակը տարբեր – րով չյետաձգեն, եթէ զաւակները ուզեն՝ դոնէ մկրտեն, եթէ Կարշութեան կամ Հոգաբարձութեան անդամակցել կը փափաքին գոնէ երկու – երեք տարին՝ ապահս մը խոստովանին եւ Ս. Հաղորդութեան մասնակցի ըլլան, վերշապէս երեսց սնչցցեալները բոլորովին չմոռնան :

Կ'ուզէ ք որ աշք մը ետեւնք նաեւ ընտրական գրութեաս վրայ :

Ըսչպէս ըսրնք, Ընկերակցութեան անդամնե – րուն թիւը չրսգ հազարը մօտ է արդէն : Բայց ոչ ոք կրսայ հաստատել որ արձանագրուած բոլոր անձերս ալ այսօր Փարիզ եւ չրշակայքը սնրկայ են, թէ չկան անդամներ որոնք վաս գաւառ, կամ արտասահման եւ կամ հայրենիքը տեկսած եւ հաստատուած են :

Հսկերակցութեան վերջին, 9–1–49ի ընդհա – նուր ժողովէս բսսած ընտրազսական յսոգնաթսմին – քը, Փարիզ եւ չրշակայքը ապահսուրու սնրկայութիւնը հաստատելու նպատակով, Կարշական ժողովը գրւասրն հետ հաստատուրդ, որսշեց անդամագոսր բաշխել : Հպատակ այդ ուղղութեամբ թափուած լուրչ չսնքերուս, հազիւ կարսղ եղաւ մօտ 1800 ապահսագոսր բաշխել : Շուրչ 3000 հոգիի ներկայութիւնը ուրեսս սսաց ապրնշութեան սչչ : Աչշուչտ սրսկ պլսոր ըլլար կասկած տակ դնել՝ մսսցեալ այս շուրչ սրսք հազարըս, բոլորին ալ ներկայութիւնը : Հոս կան՝ ապահպած՝ մեծ թիւով ապահրթսրսներ, որոնք պահպանելով կամ ընքսահրահրաբար չես ապահսպացած : Սչա այս անտարբերսներու եւ բացակասերու մեծ զսգուսծրն է որ հատուածական կրօնութեսնս լայն ապարչէզ պլսոր բսսայ եւ ընտրութիւնսերու ձսկատապրրը պլսոր վճռէ :

Այս հատուածը որ կարենայ առաւելագոյն թիւով քուէներ հաւաքել անտարբերասերու ձեռքէն կամ բացակասերու հասցէներէս, ապահոված է թեկնածուներու իր ցանկրս ընտրութիւնը : Ներկայ նորքին կասորպրութիւնը վը ծոյլատրէ որ պահպանել ապահսները, ընչ ժողովը սալսհզսրն ուղղուած նասապասրով, գործադրեսս ի – րենց ընտրելու իրաւունքը : Ընտրութիւնսերէն յաղթական դուրս գալուս սրսկ վաղտրքը կը կայասայ ուրեսս, առաւելագոյս թիւով ապահսքարերու եւ բացակասերու քուէներուն հաւաքելուն սչչ : Այս դրութեսս գործադրութիւնը կրսայ նաեւ տեղը տալ վարչ սը ապահսայ դէպքերու :

Ենթադրեցէք, օրինակ, որ Վարչական ժողովի դահլիճ ապահսները իրենց գործունէութեան հասար ընդհսւսր ժողովը կոչս ապահսութեան քուէ ստասան : Եթէ սոյն անձերը կը գտսուին այս ցանկրս վրայ որ յաչորած է ստուգութիւնը քուէներ հաւաքել, վերընտրուած են արդէս, հապահպ Ընդհ. ժողովը տուած բացասական քուէին :

Ահա թէ ինչո՞ւ վարչութեան ջախջախիչ մեծամասնութիւնը կպչուած է անձսական տեսա – կէտներէ զուրկ, սերչնչուելու ատակ եւ կամ անպիտան անձերչ : Ասոնք աւելի չատ գործիք են հատուածական կազմակերպութիւններու ձեռքին մէջ : Նոյնիսկ երբեմն՝ վճռական վայրկեաններ – ուս՝ կը տեսնուրժեն որ վարչութիւնը չուրքի մէջ քչուի, իր պատասխանատուութիւնը ձգելով ան – պատասխանատու անձերու ձեռքը : Այս տեսակէտէն խրատ յատկանչական է հետեւեալ փաստը : 1945ին հայրապետական ընտրութեան համար, Փարիզի եկեղեցւոյ երկու պատգամաւորներ կ'ընտրէ : Հակառակ այս իրողութեան, վեց հոգինոց պատգամաւորութիւն մը կը մեկնի : Հետեւա՞նք, կարգ մը հայրապետական թղթակցութիւններ, անհաճոյ եւ ասել կացութիւն եւայլն, եւայլն :

Արդար ըլլալու համար, ըսինք որ անտար – բերներ միշտ գոյութիւն ունեցած են, երբ Ընկերակցութեան ընդհատուր Թիւը 2—300 հոգիէ կը բաղկանար : Իսյց այն ատեն աննչան փոքրամասնութիւն մը կը կազմէին անոնք : Այսօր չախչախիչ մեծամասնութիւնն է : Եւ եկեղեցին ինչ չահ է բարոյապէս կամ նիւթապէս, անտարբերներու այս մեծ զանգուածին ընկերակցութեան անդամակզրուելէն : 1948ին կատարուած հոգեհանգիստներու Թիւը 200է չուրչն է , 3000է մօտ անդամներու վրայ : 1939 կամ 1940ին ալ նոյն Թիւերու չուրչն էր 2—300 անդամներու վրայ : Միւս կողմէ Կրօնական Ընկերակցութիւնը արչակաւոր վերածուած է : Եկեղեցւոյ չուրչ աւելի չատ հատուածական պայքար կայ քան կրօնական կամ ցեղապահպանման նախանձախնդրութիւն : Ատ – նոնն է ուրեմն որ ինչպէս անդամագրութեան, նոյնպէս նաեւ ընտրութեան դրութիւնը հիմնովին բարեփոխուի, եւ որդեգրուի ուղղակի եւ անձամբ քուէարկելու սկզբունքը միայն :

Ատկանելը չունիմ կարծելու որ այս քննադա-

ԶՈՐՍ ՀՈՎԵՐԻՆ

ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ՝ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՄԲ

Carrefour չահեկան ուսումնասիրութիւն մը հրատարակելով գիտական նորութեանց մասին, կը նախատեսէ թէ յառաջիկային բժիշկ մը հետեւեալ դեղադիրը կրնայ տալ հիւանդի մը.

— «Տիկին, առտուն, ծոմ, երեք հատ Chevauchée des Walkiries: Իրիկունը պառկելէ առաջ պէթհովէնի foնչէnթo ան nէ մաժէon մը: կը յուսամ որ բաւական է: Եթէ օգտակար չըլլայ, ուրիշ բան կը փորձենք:

Ամերիկայի, Սիլվըր Սփրինկ քաղաքին մէջ աշխատանոց մը հաստատուած է որ կ'ուսումնասիրէ այս միջոցը զուտ գիտական հիմերու վրայ: Յայտագիրը կը պարունակէ զանազան փորձերու ցանկ մը, տեսնելու համար թէ ինչ ձեւով հիւանդ կամ մր կրնայ ազդուիլ զանազան երաժշտական կտորներէ: Այս ալ նորութիւն մը չէ: Հինէն ի վեր Ափրիկէի մէջ «Թամ-Թամ»ները կը փրկենհիւանդ սեւամորթները, եւ դիւահարները:

Դաւիթ Սաւուղ կը հանդարտեցնէր իր տագիպով: Ինչպէս Որփէոս կը հրապուրէր դժոխքին ոգիները՝ իր քնարով:

Շատ մը փորձեր կատարուած են Զուիցերիոյ մէջ ուր Տօքթ. Ռետաւ հիւանդները գործողութեան ատեն թմրեցնելու համար երգէոն կը գործածէր:

Վերոյիշեալ ուսումնասիրութեամբ, Տօքթ. Շօֆեռ կ'առաջարկէ հիւանդանոցներու մէջ հաստատել երաժշտական դեղարան մը: Ասոնէս ղազդարներու համար — Chevauchée des Walkiriesն, ղային յոգնութիւններու համար՝ Տվորաքի Prélude de Carnavalր: Վտանգաւոր յոգնութիւններու համար՝ Մեթհանայի Մոյտաւր, հոգեկան տառապանքներու համար՝ Տվորաքի թաւլութակի fոնչեռթo: Պահր լաւագոյն գարմանր կր համարուի գինովութեան համար, իսկ Շօփէնի «վալս»երը անթնութեան դէմ: Կատագի խեղթերուն վրայ յաւ ազդեցութիւն կո գործէ Վակներ իր «Թանհաուզոր»ով, իսկ Maîtres - Chanteursր չատ լաւ կը թուի ախտաւոր նախանձի պարագային:

Կր մնայ յաւ ուսումնասիրել անձերը, գտնելու համար յարմարագոյն երաժշտական դարմանր: Այդէն մարդ ունի հիմնական կշռութ մր, որուն համաձայն կր գտնուի իր տեսակին յարմար երաժշտութիւն մր:

Շատեր կր հաստատեն թէ մօտ ապագայի մր յետոյ տնայրութիւն մր նամ ուռ մր պիտի դարմանուի երաժշտական այիքներով:

Այսէր վերջ վայ այն երաժշտական քննադատին որ նո համարձակի դիտողութիւն մր գրել: Իրեն դէմ պիտի ունենայ ոչ միայն երաժիշտը, այլ եւ ամբողջ բժշկական ակադեմիան:

Ք.

Գ. Մ. ԱԼԻՄՇԱՀԻՆ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Միլան, (Ցառաջ).— Ապրիլ մէկի գիշերը, ժամը 21·30ին, «Լա Պալիլիքա» թատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ Իտալիոյ Հայ Մշակութային Միութեան կազմակերպած սգահանդէսը, նուիրուած՝ Գ. Մ. Ալիմշահի յիշատակին: Գաղութը ներկայ էր գրեթէ ամբողջութեամբ:

Սգահանդէսը բացուեցաւ Հ. Սահակ Վրդ. Կոզեանի դամբանականով, զոր կարդաց Ցարութիւն Ալեքսանեան, կշռուած հանդարտութեամբ: Ցաջորդաբար խօսք առին Արամայիս Սրապեան (հայերէն), եւ Մանուկ Յանպէկեան (իտալերէն), որոնք յուզուած բառերով դրուատեցին տարաբախտ երաժշտին անձն ու գործը, անոր բերած տուրքը հայկ. երաժշտութեան, որ հարազատ արտայայտութիւնն է մեր ցեղային նկարագրին, զգացումին եւ ըմբռնումին: Զաւէն Մնտիլեան յուզումով արտասանեց Ցովհաննէս Թումանեանի «Թմկաբերդի առումէն» պատշաճ հատուած մը: Խմանուէլ Փափազեան երգեց Գ. Մ. Ալիմշահի «Իղձը», «Սիրելիս»ը ու «Իմ երգը», իսկ Օր. Աստղիկ Առաքելեան, որ Միլան հասած էր փարիզէն՝ երգեց մեզմէ առ յաւէտ բաժնուած երաժշտին«Իմ եար»ը,«Ես սիրեցի»ն, «Աչուդիերդը», «Բուխարիկ»ն ու «Նազեր»ը: Բոլորն ալ արժանացան ջերմ ծափերու:

Միլանի գաղութը իր ներկայութեամբ չար դեց յիշատակը արուեստագէտի մը, որ իր կեն դանութեան այնքան համակրանք արթնցուցած էր իր շուրջ, եւ իր մահէն վերջ այնքան կսկիծ եւ ցաւ:

Արամայիս Սրապեան

ՓՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Սեվրան.— Փր. Կ. Խաչի Սեվրանի մանաճիւղին հանդէսը տեղի ունեցաւ Մարտ 26ի կիրակի կէսօրէ վերջ, Livry Garganի Hôtel de Franceի սրահին մէջ, ինչպէս միշտ այս անգամ եւս մեծ բազմութեամբ մը: Ներկայ էր քաղաքապետը իր ընտանիքով:

Վարագոյրը երբ բացուեցաւ Կ. Խաչի սան եւ սանուհիները համախմբուած էին բեմին վրայ, Տիկին Վ. Ցովհաննէսեան, մասնաճիւղին առենապետուհին, բացումը կատարելով, պարզեց թէ հինգ տարուան ընթացքին ինչ կարեւոր արդիւնքներ ստացած են, նոր սերունդին փրկութեան համար: «Թերեւս անտեղեակ անձեր, օտարացած — ներ, ոչինչ նկատեն այս մեծ զոհողութիւնով ձեռք բերուած արդիւնքը, բայց գիտակից տարրը կրնայ գնահատել»: Մաղթեց որ Կ. Խաչը ապրի մինչեւ այն օրը ուր պիտի կարենայ մեր յաջորդները յանձնել մայրենի հողին:

Այնուհետեւ սան եւ սանուհիները ղեկավարութեամբ իրենց ուսուցչուհիին՝ Տիկին Զիլին — կիրեանի նախ երգեցին Ֆրանսական քայլերգը, յետոյ մէկէ աւելի հայկական խմբերգներ: Բոլորն ալ արժանացան բուռն ծափերու: Ներկայացուեցաւ «Զարչրոր Արթին աղա»ն նորահաս սերունդին կողմէ: Դերասանական դերակատարն էր Պ. Հ. Քէօսէեան:Նոյնպէս չատ յաջող էին Օր.Ա.Պօյաճեան (Մօնթրէօյէն), Օր. Ա. Յօեան: Պ. Պ. Ե. Զաքեան, Ց. եւ Պ. Քէօսէեան, Ա. եւ Շ. Կատաեան, Ե. Եսայեան, Մ. եւ Կ. Մանուկեան, Ե. Յօեան, Ա. Անտոնեան բոլորն ալ համարձակ եւ վարժ առոգանութեամբ յայտնուելնուն ցոյց տուին իրենց դերին մէջ: Ապա սկսան հայկական տարազներով ոգեւորիչ պարերը, դեկավարութեամբ Տիկին Է. Մանուկեանի: Վերոյիշեալներէն զատ պարերուն կր մասնակցէին նաեւ հետեւեալները՝ Օր.ներ Ա. Հէքիմեան, Ա. Պետրոսեան, Մ. Եմէնճեան, Ե. եւ Ա. Պապիկեան, Լ. Այդեան, Ա. Արբաեան: Մինչանկեալ երգեց եւ պարեց Պ. Շ. Կատաեան, «Վեց հարիւր տարուան տառապանքէն վերջ»ի ներկայացումէն Ասլանովի դերը: Հանդէսն վերջ, եւրոպական պարերու տեւեցին մինչեւ կէս գիշեր, խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ սպառելով ճոխ պիւֆէն:

Սեվրանի Կ. Խաչը անդամ մր եւս վարձատրուեցաւ բարոյապէս թէ նիւթապէս:

Ներկայ մը

Գաղութէ գաղութ

Գ. ՆԱՐԵԿԱՑԻի ծննդեան 1000ամեակը տօնուած է Պէյրութի մէջ, նախագահութեամբ Գա — րեգին կաթողիկոսի եւ նախաձեռնութեամբ Թէքէեան Մշակ. Միութեան: Խօսած են Հ. Ուզունեան, Բ. Եղիայեան եւ Վահէ Վահեան, ի ներկայութեան խուռն բազմութեան մը: Կաթողիկոսը յորդորած է,— «Սիրելի ժողովուրդ, աղօթեցէք, աղօթել սորվեցէք Նարեկացիէն»:

Գրիգոր Նարեկացի ծնած է 951ին, Ռշտունեաց գաւառի Նարեկ գիւղին մէջ: Նարեկացի կոչուած է գիւղին համանուն վանքին աշակերտած, անոր միաբան եղած ու հոն վախճանած ըլլալուն համար: Հայրը՝ Խոսրով եպիսկ. Անձեւացի, հովիւն ու առաջնորդը Անձեւեաց գաւառին, իր ժամանակին յայտնի դիտնական էր:Մօրը կողմէն որբ ըլլալով, յանձնուած է Նարեկայ վանքին ու դաստիարակուած է Անանիա Նարեկացիի հսկողութեան տակ, որ «փիլիսոփայ մեծ» հռչակուած է:

Տիկին ԱՐՄԵՆՈՒՀի ԳԵՒՈՆԵԱՆ Մարտ 5ին երգահանդէս մը տուած է Ֆրեզնոյի մէջ (Քալիֆորնիա), հովանաւորութեամբ Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Օ. Միութեան եւ Հ. Ց. Դ. Ֆրէզնոյի կոմիտէին, Ս. Երրորդութիւն Մայր եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան եւ եկեղեց. Տիկ. Միութեան, Համազասպուրականի, Հիւսէյնիկի, Կարնոյ, Փէր — չէնճի եւ Ռդհի հայրենակցականներուն: Խառնեբամ բազմութիւն մը լեցուցած է սրահը լսելու Տարօն Աչխարհի ժողովրդական երգերը, որոնց դաշնակով կ'ընկերանար Օր. Տօրիս Գազեան: Տիկին Գեւոնեան երգած է աւելի քան տասնեակ մը երգեր, ջերմ ծափերու մէջ: Երգահանդէսին մասնակցած է Տիթրօթիէն թաւ-ջութակահար Վահէ Գոզիկեան հայկական կտորներով:

ՔՈՒՊԱՑի 3500 Հայերէն միայն 25 րնտանիք մնացած են Հավանայի մէջ, միւսները Ամերիկա գաղթած են, ինչպէս կը գրէ այցելու մը, «Հայրենիք»ի մէջ: Նոր սերունդը մաքուր հայերէն կը խօսի: Հոն Հայերուն բնակարաններու եւ նիւթական վիճակը նախանձելի չէն: «Ամերիկահայերը մեծ բարիք պիտի բնեն, եթէ Քուպայի իրենց ազգականները կամ հայրենակիցները Ամերիկա փոխադրեն»:

«ՃԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (49)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ք.

Նոյնպէս ուշադիր, նոյնպէս զգոյշ էին եւ հովիւները՝ թէ քնածները եւ թէ նրանք, որոնք հերթով արթուն պիտի մնային: Իւրաքանչիւր խշրտոց, իւրաքանչիւր կասկածելի ձայն, որ խորին լռութեան մէջ բարձրանում էր որեւէ խոր — հրդեհաւոր քայլի վլորած փոքրիկ քարից, հարկադրում էր նրանց ղլուխ բարձրացնել, նայել եւ ականջ սրել:

Այդպիսի ձայներով ու չչուկներով էր հովիւը ճանաչում իր անհաչտ եւ աներես թշնամիներին: Գիտէր նա որ թափառականների եռեւից անխուսափելի, որպէս ճակատագիր, գնում է երկնային պատիժը: Այդ պատիժը գայլերն են, որոնք անքուն եւ անխոնջ, հետազօտում են ամէն մի ափ հողը, որպէսզի ձեռքից չփախցնեն յարմար ժամը, երբ կարելի կր լինի կամ յանդուգն յարձակում գործել կամ թէ գողի պէս յափշտակել որսը: Եւ ամէն անգամ, երբ գիշերը իր անհասկնալի չրչիւններով փորձում էր պահապանների արթնութիւնը, թէ չորքոտանի պահապանները եւ թէ նրանց տէրերը դիտէին որ չրջակայ բարձրութիւնների գլխից այժմ նայում են բազմաթիւ աչքեր, որոնք վառ ճրագների են նման:

Բայց այս գիշեր չորքոտանի գիշատիչները չէին վազվզում այն բարձրութիւնների վրայ, որոնք հիւսիս — արեւելեան կողմից նայում էին Դիզափայտի լանջերին: Գայլերը չքացել էին, հրեւի մի բան գիտէին:

Եւ իրաւ, միայն նրանց աչքերն էին կարող որոշել, որ այդտեղ ինչ որ մարդիկ էին գտնւում, չարժւում էին պապանձուած, կատուի անճայն քայլերով:

Ամէնից բարձր տեղում, մի ժայռոտ խութի վրայ, երկու մարդ պառկած էին եւ դիտում էին աստղերը: Դրանք էին միայն, որ խօսում էին, բայց այդ խօսակցութիւնը աւելի բարձր չէր, քան օդի ամենահեղ հոսանքը, որ երբեմն խաղացնում էր խոտի թերթերը: Երեւի այդ էր պատճառը որ նրանք չատ մօտիկ էին պառկած, համարեա մի — մեանց կպած:

Նրանց խօսքը աստղերի ճանապարհի մասին էր:

Ձափւում, որոշւում էր այն տարածութիւնը, ուրկէ անցնում էին գիշերուայ պտպղուն աչքերը: Եւ երբ երկուսի կարծիքները համաձայնւում էին միմեանց հետ, խօսքը րնդհատւում էր, իւրաքանչիւրը նայում էր երկնքին:

Աստղերը այս գիշեր դանդաղաչարժ էին երեւում: Մանաւանդ ծանր էր մի խմբի րնթացքը աբեւելքից դէպի երկնքի մէջտեղը, ուր ընկած էր յարդագողի ճանապարհը:

Պառկածներից մէկը կորցրեց իր համբերութիւնը եւ նստեց: Ցածրում ամէն ինչ հանգստացել էր, կարծես գետակն անգամ քնաթաթախ ձայն էր հանում: Խարոյկները մարելու վրայ էին. այլեւս ոտքի կանգնած մարդ չէր մնացել, որ փայտ մատակարարէր, վրանները հաղիւ էին նշմարւում նրանց թոյլ լոյսերի չրջանում: Մեռելութիւնը համատարած էր:

— Ժամանակ է, տէրտէր, ասաց նստածը:

Նա, որ պիտի տէրտէր լինէր, լուռ վերկացաւ եւ մի խօսք փնթփնթաց:

— Շուտով այնտեղ կրակ չի մնայ եւ մենք չենք իմանայ դէպի ուր գնանք:

Պատասխանր համոզիչ էր: Տէրտէրը ոտքի կանգնեց իր ընկերի հետ միասին:

— Սկսիր այս կողմից, ասաց վերջինս. սկը. սիր թագաւորի գերեզմանի մօտից:

Տումի գիւղից բարձր, սարի գլխին, գտնւում էր մի հնադարեան գերեզման, — միապաղաղ եւ խոշոր մի քար, որի վրայ գիր ու յիշատակութիւն չկար: Բայց ժողովուրդը չէր մոռացել թէ ինչ է դա. նա գիտէր որ քարի տակ թաղուածը մի թագաւոր է, որի անունն է Գագիկ: Այդ գերեզմանի մօտից պիտի սկսէր քահանան:

Սակայն նա չէր չտապում: Ձեռքը կոխեց ծոցի մէջ, գտաւ փոքրիկ տուփը, դուրս հանեց, նորից հրեց տեղը: Ցետոյ չոքեց մի ծնկան վրայ եւ սկսեց իր տրեխների վրայ պնդացնել թարմ ճիւղերից ոլորած կապը, որի օգնութեամբ լեռնցին հեշտ կարողանում էր ցած դնալ չոր գառիվայրերով առանց սահելու եւ ընկնելու:

— Շուտ, տէրտէր, օր բացուեց, ասաց քահանայի ընկերը մի ձայնով, որ վկայում էր թէ նա իսկ որ չատ էր չտապում:

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ Կ'ՈՐՈՇԵՆ ԽՍՏԱՑՆԵԼ ՊԱՑԲԱՐԸ

Հինգշաբթի օր վերջացաւ Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան 12րդ ընդհ. ժողովը, տեւելով հինգ օր: Փակման ճառը խօսեցաւ ընդհ. քարտուղարը, Մորիս Թորէզ, թելադրելով սաստկացնել պայքարը, «ժողովրդավար միութեան կառավարութիւն մը» հաստատելու, պատերազմի պատրաստութիւնները խափանելու, ընկերային պահանջները գոհացնելու համար եւն.:

Մարսէլ Քաչէն ալ խօսք առնելով, ցաւ յայտնեց որ կուսակցական թերթերը բաւարար սպառում չունին: «Մեր բոլոր օրաթերթերը համադրումար մէկուկէս միլիոն կը տպուին: Ասոր դիմաց, հակահամայնավար թերթերու սպառումը կը հասնի տասը միլիոնի: Այսպէս, մեր ամենօրեայ մամուլը կը ներկայացնէ ընթերցողներու 16տառ հարիւրը, իսկ մարշալեան մամուլը՝ 84 առ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 9 AVRIL 1950 Կիրակի 9 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6124–Նոր շրջան թիւ 1535

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԱՕՏԸ

ՆԱՐ ՁԱՅԵԿՆԵՐՈՒ ԿԱՐՕՏՈՎ

Ամէնէն սկեպտիկն ալ սարսուռ մը կը զգայ բնազդաբար, ոգեկոչելով զանազան աւանդու–թիւններ եւ յիշատակները :

Կարօտներ են որ կ'արթննան, կ'ասղնտեն իր հոգին : Իր աչքին առջեւ կը պարզուին հեռաւոր ու մօտաւոր պատկերներ : Կ'երեւակայէ դէմքեր ու դէպքեր : Երանութեան եւ տխրութեան պահեր : Եւ հառաչանք մը կ'արձակէ :

Կը թուի թէ դեռ երէկ էր որ կիրակնօրեայ հագուստ հագած, կարմիր հաւկիթ կը խաղար իր գիւղին , թաղին, քաղաքին մէջ: Կամ «Ոչինչ է պիտոյ» կը կարդար, տարեկիցներու նախանձը շարժելով :

Իսկ եթէ չափահաս էր, այն օրերուն, ան – չուշ այլապէս յուզիչ, անմոռանալի տպաւորու–թիւններ յարուցիչ կ'առնեն: Ու քայլերը կ'ուղղէ դէպի եկեղեցի կամ հոզվրտիք :

Այսպէս են ժողովուրդի զաւակները, ամէն երկրի մէջ: Տարբերութիւնը ձեւական է, ոչ թէ հիմնական :

Գերազանցապէս քաղաքակիրթ, արդիական համարուած երկիրներու մէջ անգամ, կը տիրա – պետէ ժողովրդային իմաստութիւն մը որ համա – մարդկային է :

Հետեւո՞ծ էք, օրինակ, այս երկրին ժողովր–դական աւանդութեանց: Զրոյցներուն, գիւղական երգերուն եւ պարերուն :

Տարազները, դոյները, եղանակները եւ շար – ժումներն են որ կը տարբերին: Ինչպէս հիւսիս–յին կամ հարաւային Եւրոպայի մէջ:

Հիմնականը, ոգին, կը բխի նոյն տիեզերա – կան լուսաղբիւրէն: Դարերու իմաստութենէն : Առանց ազգի, ցեղի եւ դաւանանքի խորութեան :

Անշուշտ այս է գլխաւոր պատճառը որ, ամէն երկրի մէջ ալ,բուն ժողովուրդը, մանաւանդ դիւ–ղացին աւելի առողջ կը դատէ: Աւելի պայծառ եւ տոկուն աչխարհահայեացք ունի քան քաղքցին :

Վկայ՝ մեր գիւղացին, այնքան չարքաշ եւ խ–մաստուն: Զանգուած մը որ ժայռեր կը գլորէ իր հաւատքով եւ կամքով :

Այլապէս , ո՞վ պիտի մնար արօրին եւ լծկա–նին գլուխը, ամուր կառչած՝ հողին եւ ջուրին: Վարուցանին եւ ջրտուքին :

Այդ նոյն «հասարակ ժողովուրդ»ն է որ, իր քրտնաթոր, ստեղծագործ աչխատանքին հետ , զոյն կուտայ դարաւոր աւանդութեանց :

Ատոր համար ալ, աւելի խոր կը զգայ երբեմ–նի Զատիկներու կարօտը :

Պիտի կրնայինք ըսել թէ քրիստոնէականէն ա–ւելի, հայկական ոգին է որ կը խօսի այդ հրաչէզ կարօտին մէջ: Հայրենիքի ոգին: Ցարութեան , վերածնունդի , կենսուրախ յարատեւութեան եւ աչխատանքի ոգին :

Զատիկը տօներու ինքնատիպ ձեւերն ալ չե՞ն հաստատեր ւոյս ճչմարտութիւնը: Նոյնիսկ այս փարթամ պոլոտաններուն վրայ :

Նոյն ոգին չե՞ն խտացներ Ծաղկազարդն ու Վիճակը: Վարդավառն ու Նաւասարդը:

Այդ ոգին միշտ ալ կայծեր, թռիչքներ ար – ձակած է, դարերու ընթացքին: Տիրապետելով կրօնական աւարտութեանց վրայ: Սաւառնելով խորաններէն, գմբէթներէն ալ անդին :

Ահա թէ ինչո՛ւ Զատիկը պիտի մնայ միշտ յի–չատակը ոչ թէ քրիստոնէական աւանդութեան մը, այլ խորհրդանշանը այս ժողովուրդի դարաւոր իղձերուն: Անոր վերածնութեան հաւատքին : Ա–նոր դարնանաչունչ լաւատեսութեան :

Հին օրերու, հայրենի յիշատակներու կարօ – տով տառապիլ՝ չի նշանակեր անցեալին կառչիլ տառապիլ : Չի նշանակեր լճանալ, ծուլանալ, ե–րանաւէտ ինքնագոհութեամբ :

Ե՞րբ աւելի խորապէս տառապած էինք նոր Զատիկներու կարօտով: Վերածնութեան, ազա – տութեան, ամբողջական հայրենիքի կարօտով :

Կ'ուզէինք որ, ինչպէս դարունը՝ իր չողերով եւ ծաղիկներով, Զատիկն ալ իր ուրախաճայն կանչերով պայծառացնէ, թարմացնէ տարագիր բազմութեանց հոգիները :

Ամէն Զատիկ լաւագոյն օրերու կարօտն է որ կը յիչեցնէ մեզի :

Եւ այդ կարօտն է որ կ'ապրեցնէ :

Շ·

Զատի՛կ, ո՛հ Զատի՛կ

Զատի՛կ, հրաչափառ յարութիւն ու ցնծու – թիւն վերածնունդի: Դափնեպսակ յարատեւու – թեան ու կենդանարար յուսոյ :

Զատի՛կ կանա՛չ – կարմիր: Վսեմ խորհուրդ մարդկային: Եղբայրական սիրոյ խորան եւ զար–թօնք անմահութեան հաւատքին :

Քու անցած ճամբաներուն վրայ մահուան զո–հերը կանաչ հագան եւ իրենց ծաղիկ վերարկու – ները փռեցին ովասիսներով· ծառ ու ծաղիկ բուրվառեցին չորս ծագերէն, մարդոց ու կենդան–եաց ախորժալուր զոհունակութեանց հետ :

Զատի՛կ, մշուշապատ զարերու կախարդ այ–ցելու, տօներու վսեմադոյն, օրհնեալ ըլլայ քու գալուստը: Անխորտակելի է ուժդ, ո՛վ գարնա – նային հրաչագործ զօրութիւն:

Առանց քեզի ո՞վ պիտի արթնցնէր անտառնե–րը իրենց խոր նինջէն: Դեղնած ու գերեզմանա – ցած տերեւներու բարդերը ո՞վ պիտի փոխակեր–պէր մարգարտազարդ կապերտներու :

Դժնեաեսիլ եւ յուսահատ ծառերէն կեանքը կը զեղու առատօրէն: Մարգերն ու ծմակները, ձո – րերն ու ծորձորները կը խզեն վերջապէս մահա – սարսուռ լռութիւնը եւ աչխատաւորներու հետ ներդաշնակ ապրիլը կ'երգեն դաշնալուր :

Քու չնորհդ հաւասարութիւն միայն կը ճաչ–նայ: Մամուռէն մինչեւ պճնազեղ վարդին հոգի ու թոյր պարգեւողը դուն ես: Աննշան զեռունէն մինչեւ արծիւը քենէ կը ստանան իրենց թռիչքին ուժը:

Ո՞վ վանեց մշուշն ու մառախուղը եւ պարզեց լազուարթը երկնի :

Զառամած փոսերէն յանկարծ ակերը կը ժայթքեն դարձեալ անապակ կենսաջուրը :

Ո՛հ, օրհնեա՛լ Զատիկ, ոչ մէկ արարած կր–ցած է քեզ այնչափ աստուածացնել որչափ մար – դը, որովհետեւ՝

Դուն բոլոր չնորհներուդ լաւագոյնը — ան – փոխարինելի իմաստութիւնը — մարդուն պար – գեւեցիր:

Իմի՛ր դարձեալ ու տեւակա՛ն, մարդոց հոգիներ–ուն մէջ, գարնան արեւիդ չողերով՝ ու գարմանէ անոնց աստեղութեան վէրքերը· ինչպէս քու փու – չերդ կանաչ պսակով զարդարուեցան :

Հալեցուր կասկածի սառը մարդոց սրտերուն, որպէսզի սէրը հոն ծաղկի ինչպէս անթառամը ապառաժներուն վրայ :

Մեր դողդոջան հերկուած արտերու վերա – ծեցինք: Դուն արդասաւորէ ակօսները, որպէսզի մենք կրկին պատրաստենք անորոմ բաղարջը, նո–րոգուած մեր նուիրական քուրաններուն մէջ : Ու–րիչները պարտաւոր չեն գիտնալու ,բայց դուն՝ ով անսկիզբ եւ անվախճան խորհուրդ Ցարութեան, դիտես որ մենք անբաժան ենք քենէ :

Ինչո՞ւ ուրեմն գարձեալ մեր աղջիկները կա–նաչ – կարմիր չհագնին: Ինչո՞ւ մեր տղաքը ձի չհպաղցնեն, մեր կալերը հաւկթամարտով ու պա–րերով չվենդան :

Ինչո՞ւ մեր երէցները հին գինիով չարբենան, մեր սեղանները հիւր չընդունին :

Ինչո՞ւ զրոյցի չերթանք մեր հիրմաստաննե – րը: Ինչո՞ւ մեր տաճարները հրեչտակներու օթե–ան չըլլան· ինչո՞ւ զանգերը լռեն :

Ինչո՞ւ վարդագարդ եւ ծիրանաներկ խոյեր մատաղ չընենք ու մեր սրբավայրերը այրիանան :

Մինչեւ ե՞րբ զազանները նոյնիսկ պիտի սո–կան մեր լքուած այդիներու, ամայի արտ ու պարտէզներու, փլատակ տուներու, ամբարտակ – ներու խռովիչ տեսքին ...

Մենք կը հաւատանք՝ քեզի, կանաչ կարմիր հայկական Զատիկ, ո՛հ Զատիկ...:

ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ դիկտատորը, Թիթօ, պա – տասխանելով «Թայմզ»ի հարցումներուն, յայտա–րարեց — «Պատերազմի որեւէ անմիջական վտանգ չեմ տեսներ, եթէ երկու կողմերն ալ ուզեն խու – սափիլ: Ժողովուրդները գիտեն թէ ինչ կ'սրժէ նոր պատերազմ մը: Պաղ պատերազմը չի կրնար մէկ երկու տարիէն աւելի տեւել: Չեմ կարծեր որ պաղ պատերազմը տաք պատերազմի յանգի , վասն զի խաղաղութիւնը աւելի աժան է»:

ՀԱԶԱՐԱՒՈՐՆԵՐ ԱՆՕԹի կը մեռնին Նիւ Եորքի մէջ, կը դրեն Մոսկուայի «Փրավտայ»ին երկու թղթակիցները: «Ցնցոտիներ հագած կի – ներ, մօրուք ձգած այրեր կը մուրան, պատրա մը հաց դնելու համար» եւն·:

Պաղ պատերազմը կը սաստկանա՞յ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ նոր կասկած–ներ կը տիրեն դիւանագիտական շրջանակներու մէջ, Մ· Միւթեան մտադրութեանց մասին: Նոյն ինքն Ֆրանսայի արտաքին նախարարը անհրաժեչտ կը գտնէ դիւանագիտական միացեալ գործողու – թիւն մը: Այս առթիւ նչանակալից կը գտնեն Ֆր–անսայի համաչնավար կուսակցութեան վերջին համագումարին որոչումները՝ զէնքերու չինու – թիւնը եւ ամերիկեան զինամթերքի պարպումը խափանելու մասին: Կ'ենթադրուի թէ Մ· Միու – թիւնը պիտի սաստկացնէ պաղ պատերազմը : Թե–րեւս այս առթիւ գերիչխանութիւն չնորհուի արե–ւելեան Գերմանիոյ կառավարութեան :

Փարիզի մէջ մեծ տպաւորութիւն գործեց Մ· Նահանգներու հանրապետական վարիչին՝ Ֆոս – թըր Տըլլէսի անուանումը իբրեւ խորհրդական արտաքին նախարար Էյչիսընի: Այս անուանումէն կը հետեւցնեն թէ Մ· Նահանգները գործադրել սկսած են «ամբողջական դիւանագիտութիւնը » չարժման մէջ դնելով երկրին երկու մեծ կուսակ–ցութիւնները: Ֆոսթըր սկիզբէն ի վեր համաձայն է որ աւելի վճռական քաղաքականութիւն մը վա–րեն Մ· Միութեան հանդէպ :

★ « Եւրոպական խնդիրներու միջազգային յանձնախումբը», որուն անդամ են բազմաթիւ ա–կանաւոր դէմքեր, նախկին նախարարներ եւ դի–ւանագէտներ, նոր տեղեկագիր մը հրատարակեց Գերմանիոյ ռուսական շրջանի կացութեան մասին: Այդ տեղեկագրին համաձայն, Մ· Միութիւնը յա–ջողած է բոլիչներ կազմել Գերմանիոյ արեւմտեան շրջանին մէջ, ճնշում բանեցնելու համար ամ – բողջ երկրին վրայ: Միեւնոյն ատեն, Պերլինի եւ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ կազմակերպած է 120 հազար հոգինոց գերմանական ուժ մը, (60·000 զինուոր, 50—60·000 ոստիկան) : Իսկ Ռուսերը ի–րենք ունին 340·000 զինուոր, որոնց առ նուազն 2/3ը մեքենաչարժ զօրամասեր են :

Միչտ նոյն աղբիւրին համաձայն, 144·000 հոգի կը մարզուին 44 ոստիկանական վարժարան–ներու մէջ: Հակառակ բոլոր հերքումներուն, չատ հաւանական է որ կարմիրները արչաւ մը կատա – րեն Պերլինի արեւմտեան շրջանին վրայ, Հոգե – գալուստէն առաջ կամ վերջը :

Արեւմտեան դաչնակիցներն ալ պատրաստու–թիւններ կը տեսնեն, ի նախատեսութիւն այս վը–տանգին: Ոստիկանական ուժերը կը զրկուին Պեր–լինի, օդանաւերով: Պիտի փոխադրուին նաեւ զին–ուորներ: Այժմ Պերլինի արեւմտեան շրջանին մէջ կան տասը հազար ամերիկացի, Ֆրանսացի եւ անգլիացի զինուորներ , ինչպէս եւ 11·000 ոստի – կաններ :

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ծերակոյտը Ապրիլ վեցին օրինագիծ մը քուէարկեց, որով մէկ տարի եւս կ'երկարաձգուի տարագիրներու ներգաղթի ծրա – գիրը եւ կ'արտօնուի 359·000ի բարձրացնել ընդհ· թիւը: Ներկայ օրէնքով արտօնուած թիւն է 205 հազար, իսկ պայմանաժամը կը լրանայ Ցունիսին: Օրինագիծը այժմ կը քննուի երեսփ· ժողովին կողմէ: Ծերակոյտին քուէարկած օրէնքով, աչ – խարհի զանազան մասերէն 359 հազար տարագիր–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդայ Դ· էջ)

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒԻ

ՀՐԱԶԴԱՆԻ ԱՓԻՆ, այս տարի պիտի կառուց–ուի հանր· պարտէզ մը, որ պիտի գրաւէ 50 հեկ–տար տարածութիւն: Այդին պիտի սկսի մանկա–կան երկաթուղիէն եւ դեպափով պիտի տարածուի մինչեւ նորակառոյց կամուրջը: Այդ առկախ կամուրջը Արաբկիր աւանը պիտի միացնէ Բերիայի աւանին: Պարտէզը պիտի գրաւէ նաեւ ո–րոշ տարածութիւն Դալմայի այգիներէն: Կեդրո–նը, հրապարակին վրայ պիտի չինուին ամառա – յին թատրոնի , կինօ – թատրոնի չէնքեր, գրադա–րան – ընթերցարան, եւ տաղաւարներ զովացու – ցիչ եւն· վաճառելու համար: Այդին պիտի ու – նենայ չարք մը ծառուղիներ, փոքրիկ հրապա – րակներ, ծաղկանոցներ, աւազաններ, չատրուան–ներ եւ ուրիչ բարեկարգ միջոցներ: Մանուկներու համար պիտի չինուին խաղարաններ եւ հանգստ–եան վայրեր : Միջերնականքերդի ամայի հողերը չուտով պիտի դառնան բուրաստաններ: Պարտէ – զին կառուցման աչխատանքները սկսած են արդէն: Ստացուած են համապատասխան չինանիւթ , ինչ–պէս եւ 300 հազար տունկեր եւ թուփեր :

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ վերջերս հրա – տարակեց Սթալինի երկերի բիբլիոգրաֆիան (մատենագրութիւն) : Առաջնորդին գրութիւննե – րը առաջին անգամ հայերէնի թարգմանուած են 1904ին: Իր բոլոր աչխատութիւնները հայերէնի թարգմանուած եւ հրատարակուած են քանի մը անգամ : Օրինակ, «Լենինիզմի հարցերը» դրքին հայերէն թարգմանութիւնը հրատարակուած է տասն անգամ :

«Ցուսաբեր»ի շէնքին հիմնարկէքը

ԽՄԲ.— Մարտ 26ին տեղի ունեցաւ Գահիրէի մեր պաշտօնակցին՝ «Ցուսաբեր»ի սեփական շէնքին կառուցումը, արտակարգ հանդիսաւորութեամբ: Մանրամասնութիւնները պիտի հրատարակեմ յաջորդաբար: Այս առթիւ հատուած մը՝ «Ցուսաբեր»ի խմբագրականէն (25 Մարտ).—

Որ ու անբացատրելի յուզումով մը կը գրենք այս քանի մը տողերը:

Արցունքը առատօրէն կը հոսի մեր աչքերէն՝ արդելք ըլլալով մեզի մեր գրիչը շարժելու ...

Ո՛րքան տառապեցանք, ո՛րքան զրկանք ու դառնութիւններ տեսանք՝ օր մը մեզ մեր սեփական չէնքին, մեր սեփական տանը մէջ գտնելու համար ...

Եւ ինչ բերկրանքով, հոգեկան ինչ մեծ վայելքով մենք բոլորս չարաչարօրէն կ'աշխատինք եւ քաղցրօրէն մեզ վիճակուած զրկանքները կը կրկինք ...

Տառապանքը ոչ թէ մեր կորովը կը հարուածէր, այլ զայն կը կրկնապատկէր. զրկանքը ոչ թէ մեզ կը վանէր մեր աշխատանքէն, այլ զայն մեզ աւելի սիրելի, աւելի ընտանի կը դարձնէր ...

Հոգիով դէպի մեր աւեր ու ամայի Հայրենիքը կը սլանայինք, կը միախառնուէինք մեր անթիւ մարտիրոսներուն, անոնցմէ հաւատք ու կորով կ'առնէինք՝ նաեւ մենք մեր աշխատանքին մէջ անոնց նուիրումի համեստ հետքերը տեսնելով եւ ալ աւելի խանդավառօրէն մեր գործին փարելով..

Գէթ քանի մը տողերու մէջ ի՛նչպէս չվերյիշել անդամ մը եւս հին «Ցուսաբեր»ը, այսօր, երբ իր սեփական տան — չքեղ ու հոյակապ— հիմերը կը դրուին:

Պաշտօնապէս Հ. Բ. Դաշնակցութեանն ան-ցաւ «Ցուսաբեր»ը 1922ին:

Սոսոյ մըն էր մեր խմբագրատունը՝ մութ, խոնաւ, անպարզ ու անհրապոյր, ծեփերը թափթփած հնաոճ պատերով եւ ապակիներէն քանի մը հատը կոտրատած դուռերով ...

Հոս, այս խոռոչին մէջ էին տեղաւորուած, զիրար հրմշտկելով, մեր խմբագրատունը, վար-չութիւնը, գրաշարանոցը, տպարանը, իսկ աւելի ուշ ... նաեւ գրատունը:

Ելեկտրական լոյսերու մէջ ծփացող այս հըս-կայ ու մեծափարթամ քաղաքինմէջ ելեկտրա-կան լոյս չունէր մեր խոռոչը ...

Ինչպէսզարմ կը վառէինք եւ մոմի լոյսի տակ կ'աշխատէինք ...

Ձուրկ էինք նաեւ արեւէ, քաղաքի մը մէջ, ուր գրեթէ տարին բոլոր արեւը իր լոյսն ու ջեր-մութիւնը այնքան առատաբար կը թափէ բոլորին վրայ...

Այս երկնառաք պարգեւէն չորդ մը իսկ մինչեւ մեր խոռոչը երբեք չէր հասներ ...

Հեռախօս չունէինք, երբ լայնօրէն ընդարձակ տարածութիւններու վրայ փռուած վիթխարի քա-ղաք մըն էր Գահիրէն ...

Ձեռքով կը դարձնէին այն մեքենան, որուն վրայ կը տպուէր թերթը: Իր լեզուն միայն մեր անզուգական դրաչարապետը կը հասկնար, յա-ւէտ անմոռանալի Աղապլարը. եթէ կողերէն չոր-րով լի դոյլեր չկախէինք, մեքենան կը կենար...

Մեր հիւրերուն համար միայն աթոռ մը ունէ-ինք մենք, այս էր մեր ամբողջ կահ – կարասին ...

Հազուադէպօրէն մեզ ծանուցում կուտային, փոխարժէքը երբեմնապէս պարբերով վճարելով (քանի մը թիթեղ ձէթ, զոյգ մը կօշիկ, քանի մը շիշ քոնեակ եւայլն): Մենք կ'առնէինք այս ամէ-նը, եռքէն ծախելու եւ դրամի վերածելու համար:

Նոյն ձեւով իրենց բաժնեգիները կը վճարէին մեր արհեստաւոր բաժանորդներէն ոմանք, իրենց արհեստին կապուած գործ մը կը կատարէին մեզ համար՝ բաժնեգինի փոխարէն հաշուակցում կա-տարելով մեզի հետ ...

Այս ամբողջը կը դառնար թերթի մը չուրջ, որ հազիւ թաչկինակի ծաւալ ունէր եւ լոյս կը տես-նէր չարաթը երեք անդամ ...

Տարիներու ընթացքին այս պատկերը հիմէն փոխուեցաւ:

Սկզբնական բարեփոխութիւնը կատարուեցաւ միայն ծաւալի նկատմամբ, թերթը թէեւ մնաց ե-ռօրեայ, սակայն սկսաւ լոյս տեսնել աւելի մեծ ծաւալով:

Ապա նոյն ծաւալը պահելով՝ եռօրեան դար-ձաւ ամենօրեայ թերթ:

Առեն մը վերջ նորէն ընդարձակուեցաւ ծա-ւալը եւ էջերուն սիւնակներու թիւը 6էն բարձրա-ցաւ 7ի:

Ապա կատարուեցաւ վերջին բարեփոխութիւ-նը եւ էջերուն սիւնակներու թիւը 7էն բարձրա-ցաւ 8ի:

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի սեղ-մումներուն տակ՝ մեր թերթը որոշ նահանջ կա-տարեց:

Այժմ մենք ճիգ կ'ընենք մեր նախապատե-րազմեան վիճակին դառնալու:

Մեր յաջորդ քայլը պիտի ըլլայ «Ցուսաբեր»ի էջերուն սիւնակները 7էն բարձրացնել 8ի, որով

ՀԱՑ ԳՐՉԱԳՐՈՂՆԵՐԸ

ԴԻՒՑԱԶՆԵՐ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՑԹԻ

Թէ գրչութեան արուեստը ի՛նչ մեծ օգուտ բերած է մեր մատենագրութեան՝ ամէնուն յայ-նի է: Անոր կը պարտինք հազարաւոր ձեռագիրնե-րու օրինակութիւնը եւ այդ օրինակութեամբ հայ մատենագրութեան փոխանցումը սերունդէ սե-րունդ, դարէ դար: Որքան դեղեցիկ եւ վեհ ինք-նին՝ այնքան ալ տաժանելի եղած է սակայն գըր-չութեան արուեստը մանաւանդ մեր ազգին քա-ղաքական դժբախտ պայմաններուն մէջ: Անկեղծ ու խոր կրօնասիրութիւն, աղգասիրութիւն, ընթեր-ցասիրութիւն եւ պապենական աւանդները պահե-լու եւ զանոնք յաջորդ սերունդներու փոխանցելու նուիրական պարտականութիւնն է, որ մղում եւ քաջութիւն տուած է մեր ընդօրինակողներուն՝ տառնձնել այդ տաժանելի արուեստը:

Հակառակ յաճախ կրկնուած յանկերգի մը, Հայը եղած է, մանաւանդ Սահակ – Մեսրոպեան շրջանէն ասդին, չատ աւելի ընթերցասէր՝ քան մեր ոեւէ դրացին: Փաստ՝ մեր անհամեմատելի դրչագրութիւնը եւ Ձեռագրերու հսկայ թիւը: Ա-յսօր տակաւին մօտ 25·000 հայերէն ձեռագիր ու-նինք: «Այսքան արհաւիրքներ տեսնող Հայաս-տան, եթէ կրցաս, այսօր իսկ, իր ձեռքին եւ աչ-քին տակ ունենալ այսքան հայերէն ձեռագրեր, ատիկա, առանց այլեւայլի, պէտք է վերագրել Հայուն խանդակաթ սիրոյն դէպի իր սրբազան ա-ւանդները եւ իր ապրելու անխախտ հաւատքին» (Սիւրմէեան, Յուցակ հայերէն ձեռագրաց Հալէ-պի, Երուսաղէմ 1935, էջ է):

« Ցեղային հպարտութեան մը արտայայտու-թիւնը ըլլալէ աւելի, անհերքելի ճշմարտութիւն մըն է որ Հայաստանի դրացի քրիստոնեայ ազգե-րէն — յոյն, ասորի, աղուան եւ վրացի — , ոչ ոք Հայուն չափ սիրած է դրչութեան, ծաղկումի եւ մանրանկարչութեան ազնիւ արուեստը, եւ այս՝ նոյնիսկ քաղաքական ամէնէն արհաւաւալի շրջաններուն, երբ Հայրենիքը, ընդարձակ տա-րածութիւններու վրայ, կը կոխկրտուէր, բարբա-րոսօրէն, դրացի ազգերու ոտքերուն տակ, անտա-նելի տառապանքներու տակ հեծել տալով դժբախտ Հայը» (անդ՝ էջ Զ):

Մովսէս Կաղանկատուացի կը պատմէ որ Լ-Ը դարուն միայն Մաքենոցաց վանքին մէջ 600–800 վարդապետներ չարունակ ձեռագիրներ օրինակե-լու, չարադրելու եւ մանրանկարելու զբաղած էին (Սարգիսեան, Յուցակ, Վենետիկ 1914, էջ ժ): Երեւոյթը նոյն էր միւս բոլոր հայ վանքերու մէջ ալ: Ինդիրն այն է որ ասոնց դրած ձեռագիրները «սահմանուած չէին — ինչպէս սովորութիւն էր ուրիշ ազգերու քով — միայն վանօրէից եւ կամ արքունի դրատուներու մէջ փակուած մնալու, այլ փռուած էին թագաւորաց եւ թագուհիներու ապարանքէն սկսեալ՝ ամէն դասակարգի ընտան-եաց մէջ... եւ կ'ընթեռնուին ի լուր եւ ի մխիթա-րութիւն համօրէն գերդաստանին, մանաւանդ կե-նաց դառն եւ դժուարին պարագաներու մէջ: Իր-րեւ մի մի պաշտելի սրբութիւններ համարուած էին ամէնէն եւ սիրափիչ ընկերներ: Հայ ընտանի-քի կամ օջախի պահպանութիւնն ու բախտաւորու-թիւնը անոնց հետ կապուած էր ընդհանրապէս » (Սարգիսեան, *Յուցակ անդ*):

Ըսինք թէ տաժանելի եղած է մեր քով գրչու-թեան արուեստը: Իրաւամբ կրնանք մեր ընդօրի-նակողները հայ մշակոյթի դիւցազները կոչել: Թէ ինչ զոհողութեան ենթարկուած եւ ինչպիսի նեղ պայմաններու մէջ յաճախ ստիպուած էին գրել հայերէն ձեռագիրները՝ իրենք, գրչագիրները կը պատմեն:

Քանի մը նմոյշներ անոնց արտայայտութիւն-ներէն, դանազան դարերէ , պիտի տան դաղափար մը այդ մասին: Աչքի զարնելու չափ միակերպ է անոնց տրտունջը, բայց բնաւ երբեք չի կրնար կեղծ կամ չափազանցեալ համարուիլ: Նեղութիւ-նը, հալածանքը եւ տառապանքը անպակաս ըլլա-լով անոնց ամէնուն՝ հարկաւ թէ ցաւի հառա-չանքն ալ նոյն եւ միակերպ պիտի ըլլար բոլորին քով:

1223ին ձեռագիր օրինակող մը կը գրէ· «... Աղաչեմ չլինել մեղադիր թիւրութեանն, զի գյո-լովն ճրագով գրեցի» (Հ· Ներսէս Վ· Ակիճեան, Հաւաքումն Ցիշատակարանաց· տմ 1223):

Նոյն տարիէն Երզնկայի մէջ գրող մը կ'ըսէ·— « Ես Մաւնուէմախս յամենայնի տկար դոլով եւ ան-վարժ գծողութեան տառիս... դի ձեր եմ եւ ծան-րացեալ եւ ի լուսոյ պակասեալ, ձեռս դողդոջեալ, դեղս խառնակ է (– դի բացագոյն է թանաքն –), եւ

վերահաստատած կ'ըլլանք մեր նախապատերազմ-եան վիճակը:

Այս վերջինը կը կատարուի արդէն մեր նոր չէնքին մէջ...

Ամբօրէն իր սեփական Տանը մէջ հաստատուե-լով՝ իրրեւ անդրանիկ աւետիս իր ընթերցողնե-րուն՝ «Ցուսաբեր» կը սկսի լոյս տեսնել ուղ-ղակի նկիներէ բաղկացած մեծածաւալ էջերով ...

Ե· ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԹԱԳԱԴՐՈՒՄ

Հոգիս արթնացաւ հարաւի բոյրից,
Ինձ դուրս է կանչում գեփիւռը նրա,
Ջիւնն էլ արեւի ջահէլ համբոյրից
Ուրախ լալիս է դաշտերի վրայ:
Ելնեմ, ծաղկումն է ձնծաղիկների,
Ջիւնից ինձ նայող աչերն համբուրեմ,
Գնամ ետեւից ծիծեռնակների,
Նրանց հետ ետ գամ գարունը բերեմ,
Բարձրանամ կապոյտ գահը լեռների,
Արեւն իբրեւ թագ իմ գլխին առնեմ,
Հագնեմ ծիրանին արշալոյսների,
Գարնան թագաւոր ինձ թագադրեմ,
Եւ հրովարտակ արձակեմ մի խիստ,
Որ աղբիւրները յաւերժ կարկաչեն,
Որ ծաղկեն լեռներն իմ արեւանիստ,
Որ ծով դաշտերը յաւերժ կանաչեն,
Որ գարունները գան ու չգնան,
Որ յաւերժանան զմրուխտ դրախտով,
Որ բեկուի իմ դէմ խորհուրդը մահուան,
Որ մարդը ցնծայ յաւերժի բախտով:
Եւ ես երջանիկ կը լինեմ այնժամ,
Եւ գուցէ այնժամ ես մահը սիրեմ,
Երբ անմահ լինեմ, երբ յաւերժանամ,
Երբ գարունները ողջ թագաւորեմ ...:

ՑՈՎՀ· ՇԻՐԱՋ

տեղիս անխնամ, վանդի յամենայնէ չէաւոր, ի յարկէ, ի ծածկութենից, աւտար եւ թափառական» (անդ, *տմ* 1223):

Ուրիշ մը Ամասիոյ մէջ կ'ընդօրինակէ «ի դո-նակալութեան իսմայէլական ազգին, ի չար եւ ի դառն ժամանակի» (անդ՝ *տմ* 1230): *Կարնոյ ձե-ռագրի մը լուսանցքին վրայ դրած է ձեռք մը· «Ա-ւա՛ղ աւա՛ղ, եւ հաղար աւա՛ղ զառնութեան ժա-մանակիս»* (անդ՝ նոյն տարի):

1236ին *Թաթարներու զօրապետ Ջարմաղան՝ Անին կը գրաւէ: Այդ առթիւ ձեռագրի մը յիշատա-կագիրը կ'ողբայ.— «Դրեցաւ սայ ի դառն եւ ի նեղ ժամանակի, յորում ամի առաւ մայրաքաղաքն Անի, արեան դուին, կորուստն անթիւ հոգւոց: Ո՞ր բերան կամ լեզու կարէ պատմել զանողորմիցն ողորմնն ի յանաւրէնն Թաթարէն»* (անդ՝ *տմ* 1236):

Ժդ· դարուն, երբ Կիլիկեան Հայաստանը բամբիշներ ու օձեալ արքաներ ունէր՝ Ցովհ· ե – պիսկոպոս Սրբազեղբայր մատերու երկունքով ձեռք կը բերէ դիրք մը·

« ... Որ եւ զտառս այս ըստացեալ·— Բամ – բիշն մեծ Ցիմի կոչեալ·— Հեթմոյ բաջի նա դուս-տր լեալ·— Որ էր արքայ Հայոց ազեալ·— Անց-ցաւո՛ր զայս ծանուցեալ·— Անանց թագին այն բաղձացեալ···— Եղկեդիս սուղ թաղծեալ·— Երկամբ մատաղս զսա ստանալ» (*Սարգիսեան, Յուց· էջ* 163):

Երբ 1292ին *Հռոմկլան կ'իյնար Եգիպտացւոց ձեռքը, Հայ կաթողիկոսն ու ժողովուրդը կը գեր-ուէին, Ստեփ· Դոյներիցանց, Ցուսրաած անկիւմբ, ձեռագիր կ'օրինակէր· «ի նեղ եւ յանձուկ ժամա-նակի, զոր ոչ կարեմ ճառել··· յամենայն կող – մանց ծանր նեղութիւն զղուէ զմեզ··· Այսպիսի աղէտի վտանգից ոչ կարացին խափանել զեր աստուածասէր էահանայիցն··· առ ի ստանալ զսուրբ գիրս զայս»* (*Ակինեան, անդ՝ տմ* 1292):

Հանգիստ տեղ չգտնուելուն ձեռագիր մը կը գրուի՝ «...մասն ինչ ի Սիս եւ մասն ինչ ի Ձո-խաթ, որ է վանք Ասորաց ազգին... եւ մասն ինչ ի սուրբ ուխտն Ջորոյ կոչեցեալ վանք» (անդ՝ *տմ* 1311): *Նոյն դարէն աստանդական Հայու մը աւա-չըն է· «...Հեռաբնակ ի հայրենի գաւառաց եւ ի սննդակցաց՝ ոչ դիտելով թէ պատահելոց եմ խո-ցըն: Զոր եւ բազում տառապանաւք եւ մուրացիկ լինելով ետու գրել գիրքս զայս»* (*Անդ՝* 1313):

1422ին *Ալաթի մէջ, Կարապետ գրիչ· «ի ժա-մանակս նեղ եւ անճուկ, որ կանք փախուցեալ ի յամուրս եւ ի ծերպս վիմաց ի յահէ աւօրինաց, բազում աշխատութեամբ եւ տառապանօք···»* (*Սարգիսեան, անդ՝ էջ* 114):

Մեկնութեան կարօտ չեն հետեւեալները· « .. Աչքս խացկեցաւ ի գրիչն··· միս աչքս կու ցաւէր նա խփեցի ու միս աչովն գրեցի խիստ աշ-խատանաւք» (*տմ* 1439):

Տարօնի Բաչոյ գիւղացի Աւետիս գրիչ՝ նե-ղութեանց մէջ կ'ողեւորուի Հայաստանի ապագայ վերականգնումի հեռապատկերով· «Անմեղադիր լերուք խոչորութեան եւ սխալանաց, զի խիստ նե-ղութիւն կեանք յանօրինաց եւ հարկապահանջո-ղաց· յուսամք յԱստուած, զի որ Էհարն՝ դարձ-եալ բժշկեսցէ զՀայաստանիք տաւտր իշխանու-թեամբ բան զառաջինն···» (*Ամ* 1576):

Ապատանիկ վանքր, կիրակոս կրօնաւորն է գրողր· «... Գիշերն մինչ ի լոյս կալ հոսեցինիք եւ ցերեկն գրեցի դողդողեալ ձեռամբ եւ անմտաբար քնով եւ դանդաղութեամբ» (*Ամ* 1580):

Հ· Ե· ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Հայրևի Զատիկը

Ժամկոչ աղբօր մուրճի հարուածներէն՝ այդ առաւօտ, մեր գիւղին եկեղեցւոյ զանգակը ոտքի ելած էր :

Ընդոստ կ'արթննամ :

Փողոցին մէջ երթեւեկող մարդոց չքներուն վրայ, օրուան յանկերգը.

— Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց :

Կը նայիմ : Դուրսը, մեկնիլս գոյնին պէս կապոյտ երկինք մը կայ : Փողոցները լեցուեր են ծանօթ թէ անծանօթ ստուերներով : Ամէնքն ալ եկեղեցի կ'երթան : Ուրախ են եւ խնդուն :

Ինչ մը անդին, հողը, որ ամիսներով պլլուէր պառկեր էր, այդ օր, կը խորհիս, նաչխուն զորդի մը պատրանքը կուտար աչքիդ : Հեռուն, մացառները, չուրջպար բռնող աղջիկներու պէս, մարդ կ'ըսէ՝ ձերմակ վարդեր զարկեր են իրենց ըմբոստ կուրծքերուն : Իսկ աւելի հեռուն, կը տեսնուի արեւը, որ շողարձակ մազերու խուրձը ուսին՝ Մաստառի հասակն ի վեր կը բարձրանայ :

Զատիկ է : Երկինք ու գետին, ծառ ու ծաղիկ ցնծութեան մէջ :

Արեւը, հետզհետէ, երբ եկաւ ու կախուեցաւ մեր գիւղին բերդին վրայ, փողոցները պարպուեցան : Բացի օտար մուրացիկներէն, ոչ ոք կը դեգերի դռներուն առջեւ : Գիւղացին, իրեններով մխսհին, Զատկուան սեղաններուն չուրջ հաւաքուած՝ բնութեան առատ բարիքները կը վայելէ :

Այս աւանդական ճաշէն անմիջապէս վերջ՝ ղուրս կ'ելլեմ : Փողոցր, բոլորն ալ իրենց կիրակնօրեայ հագուստները հագած կը պտտին : Այրերուն ամենասյաւ զարդը, իրենց բուրդէ գօտին է : Պարանոցներէն կախած մետաքսէ վզնոցները, որ տարին հազիւ քանի մր անգամ կը գործածէին, հպարտութեամբ թոյլ կուտային, որ արեւին ճաճանչներէն փայլփլային :

Կիները, երեսասարդ թէ տարէց, բոլորովին տարբեր էին : Անոնք իրենց յատուկ տարազները ունէին : Կր սիրէին փաթթուիլ, ինչպէս կր փաթթեն պատարհիները : Չէին տեսնուեր անոնց ճակատն ու թուները եւ, ոչ ալ մերկութիւնը ոտքերուն : Հանգստակ այս սովորութիւններուն, շատ վայելուչ էին : Եւ անոնց աչքերէն օրհնութեան չող մր կը կաթէր :

Զեռքերս, դրպանիս կարմիր հաւկիթներուս պատսպան րլած, ուրախութեամբ կը խառնուիմ յորձանքին, որ դիս կր տանի Ռէս Մուրատենց տանիքը : Հոս, երեսասարդ աղջիկներու պար մը կր դառնայ, երգ մր չրթներուն :

Գարնան առաջին տատերն են : Երակներս կ'ուռուին : Արեւին խարազաններէն ազատելու համար, կ'իջնեմ տանիքէն ու կ'երթամ ժամուն քակր :

Բակր, որ խոչոր արտի մր տարածութիւնն ունէր, լեցուեր էր աղջիկներով եւ հարսներով : Քիչ մր ամէն կողմ, պատիկ եւ մամիկներու խումբ՝ր, որոնք, իրենց կռնակր մրջախին տուած՝ անցնող Զատիկներու դովքր կ'րնէին :

Ցանկարծ չարժում մր : Ու այս մարդկային ծովը, ինքն իր հետ, ինքն իր մէջ կ'աւելկոծի : Հարսներ ու աղջիկներ ձեռք ձեռքի կը պարեն :

ՊՈՒՏ Մ...

ՋԱՏԻ՞Կ Է ԱՅՍ ...

Միջուկը չորցեր՝ կեղեւն է մնացեր :
Այդ կեղեւն ալ ձեւափոխուած :
Մեր Զատի՞կը... Օ՛ Զատիկ էր : Գլխադիր դրուելիք հայկական «ՋԱՏԻԿ» :
Այսօր, ինչի՞ս Զատիկն է :
Ո՛ւր են մեր զանգերուն սրբազան ձայները : Ո՛ւր, մեր երդեցիկ տղոց, արեւածադին հայ թաղերու մէջ երգած « Զարթիք»ը : Օ՛, Օ՛, մեր սիրտըն ու հոգին հրճուանքով կը լեցուէին :
Հարսի թուչերու պէս կարմիրհաւկիթները, իրարու վրայ դիղուած՝ մեղի կը նայէին ժպտունցնծուն :
Բլիթն ու գաթան, ափսէին մէջ,, կը սպասէին պատարագիչին՝ «երթայք խաղաղութեամբ»ին՝ սեղանին վրայ փոուելու համար :
Մեր տղու հոգիները՝ աւելի բարձր երջանկութիւն չէին կրնար երեւակայել :
Տարէցներն իսկ մանկացած կ'ըլլային մեր Զատիկներուն...

Հիմակուան տղո՞ց : Սինեմայի երջանկութիւն : Ժապաւէնի հրճուանք :

« Կրօնքը մորփին է, մորփին», ուրեմն , հնձենք «մանգաղ»ով, ճզմենք «մուրճ»ով :

Ի՞նչ դնենք տեղը «մորֆին» Զատիկին ...

Հէ՛յ քաղաքացիներ, մերին Զատիկը ոչ մէկկուն կը նմանէր : Ժողովուրդի Զատիկ էր ան : Պրոլետարական Զատիկ : Անդասակարդ Զատիկ...

« Հարուստ»ն ու «աղքատ»ը ձեռնասեղմումով ժպտադէմ «Քրիստոս յարեաւ» կը փոխանակէին իրարու հետ :

Այսօր, հոս, այս չքեղանքի ովկիանին մէջ , բարձր երաժշտութեան այս ոստանին մէջ , մեր ականջները ծարաւի են ժամուն զանգի ձայնին : Ի՛նչ բարձր երաժշտութիւն էր ան...

Ոչ Մոցարտ եւ ոչ ալ Պէթհովէնն կրնան տալ այդ զանգերուն ձայնը : Մեր Հայու ականջները հիպնոսացնող զանգերուն ձայնը :

«Զատիկ է», կ'ըսեն : Եւ մենք այս մեծ թոհուբոհին մէջ, մեր Զատիկը կը փնտռենք...

Մեր Զատիկը, ո՛վ աշխրքի մարդեր : Մեր Զատի՛կը...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

Պարին առաջնորդը, մեղի դրացի Աննա մայրիկն է : Կ'երգէ ու կր դառնայ :

Խնձոր մր տամ առ տղդայ,
Առ գրպանդդ դիր տղդայ ...

Երգը կը կրկնուի : Աննա մայրիկ կը շարունակէ .

Երբ մեր դռնէն գաս անցնիս,
Մի ամչնար, կեր տղդայ ...

Պարի առեն, հարս եւ հարսնցուներ իրենց գլուխր վեր բռնած՝ հպարտութեամբ մը կը դառնան : Ամէն մէկու դէմքին վրայ անոյշ ժպիտ մը կը խաղայ : Մայրեր եւ կեսուրներ, իրենց պահակի դիրքերուն մէջ՝ ակնապիշ կը հսկեն : Ի տես այս բացառիկ տեսարանին, կիսապատերուն ստուերէն, դեղին չարաճճի պատանիներն համբոյր կր դրկեն աղջիկներուն : Սրտեր կան որ կը ծաղկին : Սրտեր կան որ կը մխան : Անշէջ հնոց մը կարծես : Որ կր վառի ու կր ճարճատի :

Քանի ժամանակր կ'անցնի, այնքան աւելի պարուհիները կր չատնան : Խումբերը կը բազմապատկուին : Ու բակր, կ'րլլայ ծով մը փրփրուն :

Այս խումբերուն մէջ, ամէնէն չատ Աննա մայրիկին խումբն է որ համակած է հանդիսականները : Անոր ձայնն է, որ տխակի մր ձայնին պէս կը բարձրանայ ու, կը փչրուի բազմութեան մէջ :

Երթանք դաշտ մեր գեղին,
Ծաղիկ հաղենք դեփ' դեղին ...

Այս երգր կայծ մր դրաւ երիտասարդ աղջիկներու սրտին մէջ : Կր ցատկեն ու կը դառնան : Կը դառնան ու կր ձայնակցին Աննա մայրիկի ,

Ու այդ ծաղիկեն փունջ առ փունջ
Նուէր դրկենք մեր եարին ...

Օրուան տօնախմբութիւնը տեւեց մինչեւ ի – ծոիկուն : Բաղմութիւնր ցրուեցաւ : Ու ժամուն բակր, ինքն իր մէջ ամփոփուած՝ ոտքերու հարուածներէն դեռ կը դողայ ու կր տքայ :

Այդ գիշեր, ուշ ատեն, երբ անդամ մրն ալ դուխս դուրս հանեցի սենեակիս պատուհանէն՝ տեսայ, որ մեր պարուհիները դարձեալ հաւաքուեր են այնտեղ : Արեւին տեղ, այս անգամ, լուսինն է որ կր լուսաւորէ հրապարակր : Մտիկ կ'ընեմ : Աննա մայրիկի ձայնն է որ կ'արձականգիր ոհերին մէջէն .

Կ'երթաս, Աստուած հետդ ըլլի,
Սիոտոդ ուրախ չէն ըլլի,
Ինչհան ալ յաւ բան տեսնես,
Թող Բու աչքդդ տունդ ըլլի...

Հիմա, որ տարիներ են անցեր այն երանելի օրերէն, ինձ կր թուի թէ՝ պանդխտութեան դատող գիւղացիին համար էր, որ Աննա մայրիկ, այդ հանդիսաւոր պահուն, ժամուն բակէն կը յիշեցնէր այս օրհնուած պատգամր :

ԾԱՏՈՒՐ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Թղթակից մը կը գրէ թէ տաղանդաւոր դաշնակահարուհի Օր. Գոհարիկ Ղազարոսեան մեծ յաջողութիւն գտած է Լոնտոնի մէջ, Մարտ 23ին : Մասնաւոր գնահատանքի արժանացած են իր «Programmes bien temperés»ները որոնք դաշնակի նուիրուած չարք մր յայտագիրներ են, զանազան երանգներով : Օր. Ղազարոսեան հրաւիրուած է Ibbs et Tillettի կողմէ վեց նուագահանդէսներու չարք մր տալու Լոնտոն, Wigmore Hallի մէջ 1951 Փետրուար 12—24 :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (50)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Թ.

— Համբերիր, օրհնած, վերջապէս խօսեց քահանան : Ինձ միշտ սովորեցրել են չչտապել եւ ասել են որ դա յաղողութեան մեծ կէսն է :

— Խօսքի ժամանակ չէ, անաչէն, մենք ուշանում ենք :

Քահանան՝ փոխանակ պատասխանելու՝ նոր – րից հանեց փոքրիկ տուփը :

— Օրհնեալ լինի իմ ծուխը, ասաց նա : Փոքր է, տուն – տեղ չունի, մկրտութիւն ու պսակ չէ կատարում, բայց մեղքեր քաւել գիտէ : Իմ ծխի մէջ դու առաջինն ես, Մանաս, քեզանից էլ կը սկսեմ :

Եւ նա մի խիստ ձայնով աւելացրեց .

— Վերցրու փափախդ :

Մանասը իսկոյն վերցրեց :

— Աստ՝ մեղայ Աստուծու :

— Մեղայ Աստուծու : — Բաւական է :

Նա երկու մատով տուփից հանեց Հաղորդութիւնը եւ դնելով Մանասի բերանում, ասաց .

— Աստուած ընդունելի անէ : Քո մեղքերը այնքան ծանր են, որ հազիւ այս դիչեր քաւես :

Նա սլացաւ դէպի ցած, չիմանալով թէ իր կատարած խորհուրդը ինչ տպաւորութիւն թողեց իր ընկերի վրայ :

Իսկ այդ տպաւորութիւնը զարմանալի էր, մինչեւ այժմ անծանօթ :

Մանասը իր կեանքում մի առանձին եկեղեցասիրութիւն չէր ցոյց տուել : Նա մէկն էր այն պիւղացիներից, որոնք եկեղեցու մօտով անցնելիս եւ ժամերգութիւն լսելիս միայն խաչ են հանում երեսներին եւ դրանով վերջացրած են համարում իրենց պարտաւորութիւնները : Եկեղեցու պաշտօնեաների վերաբերմամբ նա, իբրեւ ժողովուրդի մարդ, սաստիկ նախապաշարուած էր : Նա դիտէր որ եկեղեցին սրբութիւն է, որ իւրաքանչիւր հայ քրիստոնեայ երեք անգամ լինում է այն տեղ ծնած ժամանակը, պսակուելիս եւ մեռնելուց յետոյ, բայց կատարելապէս հաւատում էր որ քահանայի կամ վարդապետի պատահելը դժբախտութեան նչան է, որ դեւերը եւ սատանաները ամէնից չատ սիրում են նրանց կերպարանքը ընդունել :

Այժմ ի՞նչպէս էր որ նրա խորհրդակիցը, նրա կողքին պատահածը մի քահանայ էր, ի՞նչպէս էր որ նա ինքն էր չտապեցնում այդ քահանային :

Պատճառը պարզ էր, այդ քահանան էլ նրա ընկերն էր :

Նա վաղուց թողել էր խունկն ու բուրվառը, եւ նրա ծուխը ծմակներում բոյն դրած աւազակներն էին : Դեռ ցերեկ էր, երբ յայտնեց որ գիչերը, որոշ ժամին, ինքը պիտի հաղորդէ բոլոր տղերանց : Մանասը տուեց իր կատարեալ համաձայնութիւնը : Եւ այժմ, երբ նա ինքը եղաւ տէրտէրի ծխի մէջ առաջինը, որից պէտք էր սկսել, հասկանալի դարձաւ թէ ինչ բան է եղել եկեղեցու Խորհուրդը :

Բնութեան այս ահաւոր բարձրութեան գլխին, կէս գիչերային ժամին, ընկեր քահանայի մատները մի թեթեւ յուզմունք, սրբազան մի երկիւղ զգեցին նրա մէջ : Կարծես սիրտը դողաց : Թուում էր թէ աստղերը այժմ այնքան հեռու չեն եւ ամէն մի թուփ, ամէն մի խոտ հարցեր է տալիս : Մեղք :

Պարզամիտ լեռնցու մէջ այս խօսքը այժմ մի անսովոր խիստ արձագանգ տուեց : Արդեօք Մանասը մեղաւո՞ր է : Այս էին, կարծես, հարցնում ամէնքը :

Մեղաւո՞ր : Գիտէր նա, որ եթէ այդ ժամին Սիւլէյման – բէկը կանգնած լինէր կողքին, աոանց տատանուելու իսկոյն կ'ասէր, այո, մեղաւոր է, աւազակ է : Նա գիտէր որ ինքը մեղաւոր է, գազան տիրոջի հասկացողութիւնների առաջ : Եւ միայն ինքը չէր հպատակւում տիրող անօրինութեան : Դա արդէն հասկանալի էր երկու կողմին՝ թէ բռնակալներին եւ թէ նրանց անլեզու զոհերին : Բայց ի՞նչ են ասում իր եկեղեցին, իր Աստուածը, չէ՞ որ նրանք այժմ տեսնում են, գիտեն ամէն ինչ : Իսկ ի՞նչ կ'ասէ նրանց պաչտող ժողովուրդը, երբ վաղը վերջացած կը լինի գործը : Արդեօք հեչտ կը լինի՞ Մանասի հետ, թէ կ'անիծէ նրան էլ, նրա գործն էլ :

Բայց ի՞նչ գործ էր դա :

Թափառականների այն համայնքը, որ իջեւանել էր ցածրում, այժմ քնած գազանների մի վոհմակ էր : Արեւն ծարաւը երբեք չէր յագեցնում նրա մէջ :

ՉԱՏԿԻ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻՆ առթիւ «Ծառայ»ի յաջորդ համարը լոյս կը տեսնէ Դ. օր :

ներ պիտի կրնան Մ. Նահանգները մտնել մինչեւ 1951 Յունիս 30: Ասոնց 295 հազարը տեղափոխութիւններ (D. P.) պիտի ըլլան, որոնք ենթակայ են IROին: Օրէնքը կ'արտօնէ ընդունիլ նաեւ 18 հազար Լեհեր, որոնք լեհական բանակին հետ կըռուեցան պատերազմի ընթացքին եւ այժմ Անգլիա կը գտնուին, տասը հազար յոյն փախստականներ, 4000 սպիտակ Ռուսեր որոնք Փիլիպպեան կղզիները փախած են Չինաստանէն, 2000 նոր փախստականներ Չեխոսլովաքիայէն, 5000 Սլովէններ եւ Իտալացիներ, քանի հազար որբեր եւ հինգ հազար որդեգիրներ որոնք IROի խնամակալութեան տակ են մինչեւ հիմա:

ԲԱՄՊԱԿԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻԻՆ մը հաստատուեցաւ Ֆ. Միութեան մէջ, զարկ տալու համար արտադրութեան: Նախարարն է՝ Օսման Եուսուֆով, Ուզբեկիստանի համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը: Հրամանագիրը միեւնոյն ատեն բամպակագործութեան նախարարութիւններ կը հաստատէ այն գլխաւոր հանրապետութեանց մէջ ուր կը մշակուի այս բոյսը — Ուզբեկիստան, Տաճկաստան, Թիւրքմէնիստան, Ադրբէյճան, Քըրկըզիստան, Ղազախստան եւ Ուկրաինա: Վրաստանի եւ Հայաստանի վարչապետութեանց կից ալ պիտի հաստատուին տեսչութիւններ, բամպակի մշակութեան զարկ տալու համար: Այս կարգադրութիւնները կ'ապացուցանեն թէ Ֆ. Միութիւնը մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ բամպակի արտադրութեան, որ 7·4 միլիոն կենդինար էր 1913ին եւ 27 միլիոնի բարձրացած էր Բ. աշխարհամարտի նախօրեակին: 1946–1950ի հնգամեակի ծրագիրը կը նախատեսէ 31 միլիոն կենդինար: Ֆ. Միութիւնը կ'ուզէ ինքնապահ դառնայ այս ճիւղին մէջ:

ՉԱՏԿԻ ՏՕՆԵՐՈՒՆ առթիւ հարիւր հազար Անգլիացիներ եկած են Ֆրանսա, (35·000ը Փարիզ): Պանդոկներուն մէջ տեղ չէ մնացած: Միւս կողմէ աւելի քան կէս միլիոն Փարիզցիներ դաւառ մեկնած են :

ՊԵԼԺԻՈՑ նոր վարչապետը, Վան Զելանտ, կազմեց նոր դահլիճը, որ ամբողջովին կը բաղկանայ Քրիստոնեաներէ: Եթէ վստահութեան քուէ ստանայ — հաւանաբար երեքշաբթի օր — բացառիկ նիստ մը գումարեցին, բուբլիի սակին բարձրացման առթիւ, որ մեծապէս կը խանգարէ իրենց հաշիւները: Նոր Զելանտա որոշեց փակել իր դեսպանատունը, նկատի առնելով ծախքերու յաւելումը :

12·000 ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ կը չարունակեն գոր – ծադուլը Սէն Նազէռի նաւահանգստին մէջ, մէկ ամիսէ ի վեր: Ծանր բնդհարումներ կը պատահին ամէն օր: Ապահովութեան տեսչութիւնը օգնական ուժ ղրկեց, մանաւանդ որ գինարբած նաւեր կը սպառնային Ամերիկայէն:

25 ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ թերթերու հրատարակիչներուն յանձնարարուեցաւ հրապարակէն քաշել նախընթաց թիւերը, իսկ նորերը «բարեփոխել» այսուհետեւ, այլապէս պիտի պատժուին: Միեւնոյն ատեն արգիլուեցաւ 13 պարբերական հրատարակութեանց վաճառումը՝ անչափահասներու, իրենց լսիբէ բովանդակութեան համար :

ԻՍՐԱՑԻԼ ծանր զէնքեր ուղած էր Մ. Նահանգներէն, երեք ամիս առաջ: Ամերիկա մերժեց, առարկելով թէ տրամադրելի մթերքը անհրաժեշտ է Եւրոպայի վերազինման համար: Անգլիան ալ մերժած է իրեն եղած խնդրանքը, պատճառաբանելով թէ Իսրայէլ բաւականաչափ զէնք ունի, ներքին ապահովութեան համար եւ թէ հաւանական չէ որ թշնամութիւնները վերսկսին Պաղեստինի մէջ:

60 ՄԻԼԻՈՆ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ կր գտնուինամբողջ աշխարհի մէջ.— 600·000 միջազգային կազմակերպութեան գաղթականներուն, 900·000 Միջին Արեւելքի, 700·000 Յունաստանի, 800000 Գիրմանիոյ, 11 միլիոն՝ Հնդկաստանի եւ Փաքիստանի, 15 միլիոն կեդր. Եւրոպայի, անհամար բազմութիւն մըն ալ՝ Չինաստանի եւ Ինդոնեզիոյ մէջ :

ԾԵՏԱԶԳՈՒԱԾ է ողբացեալ Լեւոն Գեղունիի դամբարանին բացման հանդէսը, Կարտանի մէջ :

ՋՈՒԹԱԿԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

29 Ապրիլ, շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Սալ Մազրնոյի մէջ, 88 **rue d'Aubagne** :

Լեւոն Ղեւոնդեան

Մարսէյլի «Լիսէ Միւղիքալ»էն Ա. մրցանակաւոր կուտայ իր տարեկան նուագահանդէսը: Դաշնակով կ'ընկերակցի Օր. Անէթ Ժիվիլիէն :

Յայտագրին մաս կը կազմեն ՄՈՑԱՐԴ (Sonate en ut majeur), ՎԻՎԱԼՏԻ (Concerto en ré majeur), ՏԸ ՊԷՐԻՕ (9e Concerto en la mineur) : Իսկ հայկական չատ կարեւոր բաժինը կը բաղկանայ 20ի մօտ կտորներէ, ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ, Ա. ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆԻ եւայլն լաւագոյն էջերէն :

Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ. բաժակի բացառիկ մրցումներ

Զատկին կիրակին ու երկուշաբթին, A. S. Amicaleի գեղեցիկ մարզադաշտին վրայ, «Ե. Պա – պիկեան» բաժակի մրցումները, մասնակցութեամբ ԼԻՈՆ–ՏԷՍԻՆ Հ. Մ. Ը. Մ.ին (ախոյեան 1949ի բաժակին): ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ին (ախոյեան Provence, promotion honneur): ՎԻՆԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ին (ախոյեան Lyonnais, 1ère division): ԱԼՖՈՐ – ՎԻԼԻ Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ին (Finaliste championnat de Paris):

Առաջին մրցումները, երկու օրն ալ, կը սկսին ժամը 2ին:

Հաղորդակցութիւն.— Charenton - Ecolesէն, 181 autobus, իջնել Rouget de l'Isle ճիւղ դաշտին դիմաց :

Տեսնօք.— Մարզադաշտը ունի հազար անձի համար գոց tribunes :

★ Ի պատիւ հիւրերուն, երեկոյթ պարահանդէս մը, կիրակի ժամը 9էն սկսեալ, Ալֆորվիլի քաղաքապետարանին չքեղ սրահին մէջ, (Salle Voltaire, rue Voltaire): Հաղորդակցութիւն.— Charenton Ecolesէն, autobus 103, իջնել rue Voltaire:

ՄԱՑԻՍ 17ին ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԳԻՇԵՐ
ՏԷՐ եւ Տիկ· ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆ
ՔՈՐՈՒԱՏՕՆ եւ ՎԱՐԶՈՒ ԱՄՈՒՍԻՆԸ
Salle d'Iénaի մէջ :
կը խնդրուի նկատի ունենալ :

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱՑԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱՍԻ ԵՒԱՑԼՆ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԷՐ :

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները զբաղուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՉԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:

ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ կիրակի:

կը գնուին

Ամէն տեսակ ապրանքներ Soldés, նորաձեւութենէ ինկած, նոյնիսկ պակասութիւններով (défauts) : Դիմել թերթիս վարչութեան ֆրանսերէն ՆԱՄԱԿՈՎ ՄԸ :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ս. ՅՍԶ ընկերակցութեան կողմէ, ի նպաստ հայ հիւանդներու եւ կարօտեալներու :

Բարձր հովանաւորութեամբ LOUIS MARINի

Maison des Centraux մէջ, 8 rue Jean Goujon, métro Champs Elysées, կիրակի 16 Ապրիլ ժամը 16էն կէս գիշեր:

Գեղարուեստական բաժին, պուֆէ, նուագախումբ : Ձեր տոմսերը ապահովել Ets. Vimax, 25 rue de Trévise կամ Ս. Յակոբեանէն, 10bis, rue Thouin, Paris (5):

ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Ապրիլի ընթացքին հետզհետէ պիտի դպրէին անվճար (1949 Ապրիլ 1950 Ապրիլ) բաժանորդագրութիւնները:

Թիւրիմացութիւններու տեղի չտալու համար կը խնդրուի այժմէն փակել բոլոր պարտքերը:

Հաւանական յաւելումէ մը կրնաք օգտուիլ ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԵԼՈՎ 1950ի բաժնեգիները:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԸ

Իրենց վճարումներուն դիւրութեան համար կրնան ամէն չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ տեսնել ԸՆԿ. ԱՐԱՄ ՊԵՏԻԿԵԱՆը, Ահարոնեան Ակումբին մէջ (26 rue des Convalescents):

ԱՊՐԻԼի ԸՆԹԱՑՔԻՆ ՊԻՏԻ ԴԱԴԻՆ բոլոր անվճար բաժանորդագրութիւնները :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

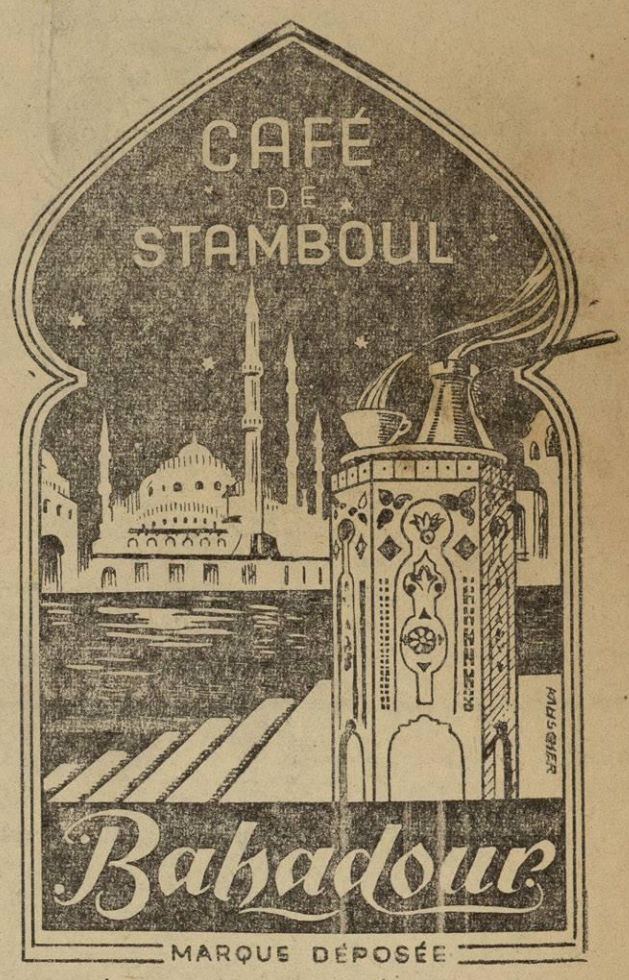
ՓԱՐԻԶԵԱՆ չրջանի Հ. Ց. Դ. մարմինները ժողովի կը հրաւիրուին երեքշաբթի, 11 Ապրիլ ժամը 8.30ին, Sociétés Savantes:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆրանսահայ կապոյտ Յաչի Իսլէ Մուլինոյի Արիմեան վարժարանի հոգաբարձութեան, Զատկի առթիւ կազմակերպած հանդէսը, կիրակի 16 Ապրիլ, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Արիմեան դպրոցին մէջ, 2 rue de la Défense: Մուտք 100 ֆր·

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՅՈՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐ, գրեց՝ Կոմս (Վ. Փաշտեան): Բ. Հատոր, ընտիր տպագրութեամբ եւ պատկերազարդ: Դիմել՝ Մ. Գալէզեանի, 37 rue de Trévise, Փարիզ :

CAFÉ MOULU • CAFÉ EN GRAINS
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵՇՏԱՀԱՄ ՍՈՒՐՃԸ
ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ
ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ-Ի ՄՕՏ
20, Rue Villeroy - 19, Rue Juliette-Récamier
LYON

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue eDamesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

Բոլորէն ժամուր, բոլորէն աժան, բոլորէն ախրուած
ԱՐԱՐԱՏ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ՍԱՊՈՆՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ
39 RUE DE TREVISE, PARIS (9) Métro CADET
Հեռաձայն PRO. 05-91
ՉԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ ՄԵՐ ԱՆՄԱՀԱԿԱՆ ՁԷՕՐԷՓՆԵՐԸ, ՄԱՓՈՒՐ ԵՒ ՉՈՒՏ ԿԱՐԱԳՈՎ, ՏՈԼՄԱՆ, ՕՂԻՆ եւ « ԱՐԱՐԱՏ » ՄՈՒՐՃԸ
ԽԻՍՏ ԲԱՐԱԿ ՓԱՇՈՒԱԾ ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ
ՓՈՐՁԵՑԷՔ, ՎՍՏԱՀ ԵՆՔ ՈՐ ԾԱՏ ԴՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս · 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 — Գին 7 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 12 AVRIL 1950 Չորեքշաբթի 12 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6125—Նոր շրջան թիւ 1536

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍՍԱԿԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱԽՏՈՐՈՇ ՕՐԵՐ

Կը թուի թէ «պաղ» պատերազմը իր ամէնէն տաք շրջանը պիտի բոլորէ այս ամառ, երբ անընդհատ պիտի բանին զինաթափ նաւերը՝ Ամերիկա – յէն Եւրոպա :

Տակաւին մէկ բեռ պարպուեցաւ Պիզերթայի մէջ (Թունուզ), ի հաշիւ Ֆրանսայի : Եւ երկրորդ մը կը սպասուի այսօր, Իտալիոյ համար :

Ինչպէս այս երկու երկիրներուն, միւս զաշնակից պետութեանց համաչափ կազմակերպութիւններն ալ մասնաւոր ծրագիրներ մշակած են, խափանելու համար զինաթափ նաւերու պարպումը, զէնքերու փոխադրութիւնը եւ ուրիշ պատրաստութիւններ :

Ֆրանսայի համաչափ կուսակցութեան վերջին ընդհ· ժողովը բացէ ի բաց յայտարարեց այս վճիռը, որ արդէն հաղորդուած է համապատասխան կազմակերպութեանց : (Բանաձեւը միւնոյն առեն կ'արգիլէ զէնքերու չինութիւնը) :

Բոլոր բանաձեւերը ներչնչուած էին Մորիս Թորէզի ճառէն (176 էջ), որ կ'եզրակացնէր թէ խաղաղութեան պահպանումը մազի թելէ մը կախուած է :

Բացատրութեան կը կարօտի՞ հետեւեալ յայտարարութիւնը .

— « Մենք չենք պարպել, փոխադրել կամ շինել ռմիրի զէնքերը որոնք միաժամանակ ե՛ւ ստրկութիւն ե՛ւ մահ պիտի բերեն մեզի, աշխատաւորները եւ ուշխատաւորուհիները հատատարիմ կը մնան բանուոր դասակարգին աւանդութեանց եւ մեր ժողովուրդին փառապանծ պայքարներուն՝ յանուն ազատութեան եւ ազգային անկախութեան պաշտպանութեան » :

Նոյն մամլոկոչը՝ բոլոր այն երկիրներուն մէջ որ ստորագրած են Հիւս· Ատլանտեանի դաշինքը :

Մենք չենք, առեն մը լիովնաւոր ստորագրութիւններ կը հաւաքեն, պատճելով քաղաքէ քաղաք, գիւղէ գիւղ, թաղէ թաղ, տունէ տուն, համաձայն կանխորոշ ծրագրի մը :

Այս հանրագրութեանց մասին բանաձեւ մը քուէարկած էր Խաղաղութեան Համաչխարհային վեհաժողովին մնայուն կոմիտէն, որ դումարուած էր Սթոքհոլմի մէջ :

Ցայտարարութիւնը կը պահանջէ .—

1· Բացարձակապէս արգիլել հիւլէական զէնքը, «նախայարձակման եւ բնակչութեանց դէմ ուղղուած բնաջնջումի զէնքը » :

2· Միջազգային խիստ հսկողութիւն մը հաստատել, ապահովելու համար այս արգելքին գործադրութիւնը :

3· Իբրեւ պատերազմի ոճրագործ, օրէնքէ դուրս հռչակել այն կառավարութիւնը որ առաջին անգամ պիտի գործածէ ահռելագործի այս զէնքը :

Այս համաչխարհային պայքարին մէջ վճռական դեր մը տանձնած են, նաեւ, գիտնականները :

Դժբախտաբար , այս ճակատին վրայ եւս իրար խառնուած են խաղաղութեան դաւը եւ քաղաքական խաղերը :

Այսպէս, «յառաջդիմական» համարուած գիտունները այնպիսի դիրք մը բռնած են որ, դուռ կը բանայ նոր պատակտումներու :

Եթէ աշխարհի բոլոր գիտունները միացեալ ճակատ կազմէին անկեղծօրէն, մէկդի դնելով իրենց քաղաքական եւ ընկերային դաւանանքը , լախտի հարուած մը իջած պիտի ըլլար պատերազմի հրձիգներու գլխուն :

Մինչդեռ, ահաւասիկ Ֆրանսայի Հիւլէական Ուժի վերատեսուչը, Ժոլիո – Քիւրին է որ կը յայտարարէ համաչխարհային ընդհ· ժողովին մէջ .

— « ··· Ցառաջդիմական գիտնականները , համայնավար գիտնականները երբեմ փշուր մը բան պիտի չտան իրենց գիտութենէն, պատերազմ – մեղու համար ։· Միութեան դէմ» :

Ինքնին կը ծագի հետեւեալ հարցը.— իսկ եթէ պատերազմը սարքուի արեւմտեան ժողովրդապետութեանց եւ Մ· Նահանգներուն դէմ ...

Ո՞վ է այն արդար դատաւորը որ պիտի վճռէր թէ պատերազմ պատրաստողները, նախայարձակները կարմիր դիծէն ասդին կը դտնուին, իսկ անդին՝ միայն խաղաղութեան հրեշտակները կը բնակին, «փառք ի բարձունս» երգելով ...

Շ·

ԵՐԵՒԱՆԸ Է ԽՕՍՈՒԻ

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ չինարարութիւնը այս տարի կ'ընթանայ բացառիկ թափով: Մինչեւ Հայաստանի խորհրդայնացման 30րդ տարեդարձը պիտի աւարտի չարք մը շէնքերու եւ փողոցներու կառուցումը, փոխելով Երեւանի տեսքը :

Լենինի հրապարակը իր վերջնական ձեւն ստանալու համար, պիտի լրացնեն Միկոյեան պողոտային վերակառուցումը: Այդ ճամբուն վրայ բաւական շէնքեր պիտի քանդուին, եւ անոնց տեղ պիտի կառուցուին նորեր, բազմայարկ եւ աւելի շքեղ: Կուլտուրայի Տան (Մշակոյթի Տուն) դէմ – խաւոր ճակատը, որ կը նայի Լենինի հրապարակին վրայ, վերջնապէս պիտի վերաշինուի : Պիտի աւարտին Սթալինի պողոտայի երկարաձգման աշխատանքները, որպէսզի մինչեւ նոյեմբեր պողոտան միանայ Ցաղթանակի Քուչարճանին: Սրա – նից Տրեստը պիտի կառուցանէ քանի մը շէնքեր: Զանազան նախարարութիւններ եւ գործարաններ եւս պիտի կառուցանեն կարգ մը շէնքեր : Շինարարութեան ծրագիրը պիտի լրանայ անհատական բնակարաններու կառուցումով, որուն համար յատկացուած են մեծաքանակ վարկեր եւ շինանիւթ :

ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐ պատրաստելու համար, այս տարի պիտի կազմակերպուին քանի մը կարճատեւ դասընթացքներ: Դպրոցական դրադարաններու համար, Երեւանի մէջ բացուելիք վեցամսեայ դասընթացքին պիտի հետեւին 60 հոգի: Առողջապահական նախարարութիւնը պիտի պատրաստէ քանի աշխատաւորներ: Դասընթացքներուն հետեւողները պիտի ստանան Սթալինի կենսագրութիւնը :

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐ պիտի շինուին Լենինկրատի, Ղափանի եւ Լմմիածնի մէջ: Կիրուվականի համար՝ բաղնիք, իսկ Ջերմուկի, Դիլիջանի եւ Ծաղկաձորի համար՝ պարահէդներ եւ հրապարակներ: 500 հազար ծառեր պիտի տնկուին: Հարիւր հազար քառ· մեթր ճանապարհ եւ հրապարակ պիտի սալարկուին կպրաձիւթով (ասֆալտ) :

ՁԱՏԻԿԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ օրուան զեղեցիկ եւ տաք օդէն վերջ, կիրակի առտու անձրեւը եւ ցուրտ հով մը ամպոտեցին Փարիզի Զատիկը: Երկուշաբթի օր խաւսիկ արեւն ալ անհետացած էր: Բայց եւ այնպէս մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէր մայրաքաղաքին մէջ, ուր 150·000 զբօսաշրջիկներ թափած էին: Միեւնոյն առեն 500·000 Փարիզցիներ դաւառ մեկնած էին :

Կիրակի առտու տարօրինակ դէպք մը պատահեցաւ մայր եկեղեցւոյ մէջ (Նօթր Տամ) : Փարիզի արքեպիսկոպոսը, դերապայծառ Ցեպէն « Հաւատամք»ը կ'արտասանէր խորին լռութեան մէջ , երբ 21 — 22 տարեկան երիտասարդ մը, Միչել Մուռ, որ դոմինիկեան վանականի ձերմակ փիլոն մը ճարած էր վրան, բեմ բարձրանալով սկսաւ քարոզել բարձրաձայն.

— « Կ'ամբաստանեմ կաթոլիկ եկեղեցին որ աշխարհը կ'ապականէ իր մեռելական բարոյախօսութեամբ, որ մեր մտածումները կը դարձնէ դէպի սնոտիքի երկինք մը: Եկեղեցին Արեւմուտքի կեղն է» :

Իրարանցումը սկսած էր արդէն: Եկեղեցւոյ մեծ երգեհոնները ամէնէն բարձր եղանակները կը հնչեցնէին, նորելուկ վանականին ձայնը խեղդելու համար: Հաւատացեալները դէպի բեմ խուժեցին, բայց կեղծ վանականը յաջողեցաւ պրծիլ եւ թեք մեղսակիցներու շնորհիւ: Ի վերջոյ ժամկոչները եւ ոստիկանները չորսը միասին ձերբակալեցին դրան առջեւ :

Հարցաքննուելով , Միչել Մուռ յայտարարեց թէ կաթոլիկ եղած էր 18 տարեկանին, եւ մեծ ջերմեռանդութեամբ ուսումնասիրած կրօնը, դոմինիկեան վանքի մը մէջ: Ճետոյ դարձի գալով, հաւատքը կորսնցուց եւ սկսաւ անհամար դիրքեր լափել: Անցեալ շաբթու, անկողնին մէջ տեսիլք մը ունենալով, որուշած էր իր նոր կրօնը քարոզել մայր եկեղեցւոյ բեմէն եւ ընկերներն ալ քալերած էին ...

★ Հռոմի մէջ Զատիկը տօնեցին աւանդական հանդիսաւորութեամբ : Թերթերը կը դրեն թէ 50 հազար հաւատացեալներ խոնուած էին Ս· Պետրոսի եկեղեցին, իսկ 150,000 ալ կը սպասէին դուրսը: Պապը լուսիններէն քարող մը խօսելով , յորդորեց «հարստութեան կամաւոր վերաբաշխում» կատարել, առանց սակայն բացատրելու թէ ինչպէս կ'ըմբռնէ այդ վերաբաշխումը: Այս առթիւ, ըսաւ թէ բազմաթիւ ոճիրներ, ջարդեր եւ պատերազմներ տեղի ունեցան «վանդի մարդը հեռացաւ Փրկչին գծած չաւղէն » :

ՁԱՏԿԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Զատկին՝ կիրակի եւ երկուշաբթի օրերը տեղի ունեցան Հ· Մ· Ը· Մ·ի Մարսէյլի, Լիոն–Տէսինի եւ Ալֆորվիլի բացառիկ մրցումները, քաղաքապետարանի A. S. Amicaleի դաշտին մէջ: Երկու օրերն ալ խուռն բազմութիւն մը լեցուած էր, ուր կը նշմարուէին տեղացի ականաւոր անձեր եւս : Ներկայ էր նաեւ պատուոյ նախագահը, Ալֆորվիլի քաղաքապետը՝ Mr. Bleuse, իր հետեւորդներով :

Կիրակի օրուան մրցումները հետեւեալ արդիւնքը տուին, — Առաջին մրցում՝ վիին 2 կէտ, ՄԱՐՍԷՑԼ 3ով յաղթական :

Երկրորդ մրցում, ԼԻՈՆ – ՏԷՍԻՆ 0, ԱԼՖՈՐՎԻԼ մէկ նշանակէտով յաղթական :

Երկուշաբթի.— ԼԻՈՆ – ՏԷՍԻՆ 3ով յաղթող, վիէն 1:

Ախոյենական վերջին մրցումը տեղի ունեցաւ ուրեմն երկու նախկին յաղթականներու մէջ եւ.— ՄԱՐՍԷՑԼ 2, ԱԼՖՈՐՎԻԼի 2÷2 «գոլ – նըր»ով պարտութեան մատնեց Մարսէյլի խումբը եւ տիրացաւ «Ե· Պապիկեան» բաժակին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով .

Խ. Առեղագիտ
Վ. Համբարձումեան Փարիզի մէջ

« ԳԻՏՈՒՆՆԵՐԸ ՊԱՐՏԱԻՈՐ ԵՆ ԱՄԷՆ ՄԻՋՈՑ ԶԵՌՔ ԱՌՆԵԼ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԽԱՓԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ »

Քաղաքացի Վիկտոր Համբարձումեան, Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիային նախագահը, որ համաչխարհային համբաւ կը վայելէ իբրեւ աստեղագէտ եւ որ Սթալինեան մրցանակ ստացաւ վերջերս, փարիզ եկած է քանի մը խորհրդային գիտնականներու հետ : Այս առթիւ «Իմանիթէ»ի մէկ աշխատակիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է գիտնականին հետ, որ «երիտասարդ, կարճ եւ դիրուկ, վառ նայուածքով, երբեք չի յիշեցներ ամպերուն մէջ կորսուած դասական աստղագէտին պատկերը » :

Համբարձումեան հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրած է, ի պատասխան իրեն ուղղուած հարցումներու .

— « Գիտունները շատ բան կրնան ընել խաղաղութիւնը պաշտպանելու համար : Կարգ մը երկիրներու մէջ գիտութիւնը կ'օգտագործուի պատերազմը պատրաստելու : Բազմաթիւ գիտուններ կը արկադրուին միջոցներ պատրաստել մարդկային կեանքը ոչնչացնելու : Գիտուններուն համար պատուոյ պարտականութիւն է իրենց բոլոր ուժերը ի գործ դնել պատերազմը խափանելու համար : Ս· Միութեան տասնըվեց հանրապետութեանց գիտունները գործնապէս կը մասնակցին խաղաղութեան համար մղուած պայքարին : Անոնք յաճախ դասախօսութիւններ կը կատարեն, խաղաղութիւնը պաշտպանելու անհրաժեշտութեան մասին : Գիտուններուն համար պարտաւորութիւն մըն է ի սփիւռս աշխարհի հերքել այն քարոզութիւնը թէ պատերազմը անխուսափելի է» :

Համբարձումեանի հետ փարիզ եկած են ուրիշ երեք գիտնականներ, Կուլիկով, Զվերեւ եւ Սթենպէրկ, մասնակցելու համար աստեղագիտական ատելիսի մը: Ինք եւ իր աշխատակիցը՝ Մարգարեան, Սթալինեան մրցանակի արժանացած էին, նոր աստեղախումբ մը երեւան հանած ըլլալով, ինչպէս հաղորդած ենք ժամանակին : Հայ գիտնականը վերջերս անդամ ընտրուեցաւ Գերագոյն Խորհուրդին : «Իմանիթէ»ի թղթակիցը այս առթիւ ալ հարցումներ ուղղած ըլլալով , Համբարձումեան պատասխանեց .

— « Մեր երեսփոխանի պարտականութիւնն է քննել Գերագոյն Խորհուրդին յանձնուած օրէնքները : Ամէն գատ, ընտրողները մեզի կը ներկայացնեն ատելի կամ նոյազ կարեւոր խնդիրներ, օրինակ դպրոցի մը շինութիւնը եւն· : Երեսփոխանը պարտաւոր է այս խնդիրները լուծել կամ օրէնսդրական ճամբով, կամ դիմելով իրաւասու նախարարութեանց եւ վարչութեանց : Մենք յաճախ ժողովներ կը դումարենք հանդիպելով ընտրողներուն հետ որոնք իրենց կարծիքները կը յայտնեն եւ հարցումներ կ'ուղղեն, կը վիճաբանին մեզի հետ : Ցաճախ կ'ըսեն ինծի.— «Իսկանը այն է որ լաւ կատարէք ձեր խորհրդային պետականի աշխատանքը : Մեր երկրին մէջ երեսփոխան են բանուորներ, կոլխոզնիկներ, դասախօսներ, արուեստագէտներ, պաշտօնատարներ, կիներ, երիտասարդներ : Հայաստանի մէջ իրրեւ երեսփոխան ունինք ծեր բանուոր մը որ յիսուն տարուան փորձառութիւն ունի, ինչպէս եւ երիտասարդ ուսանողուհի մը որ «ընկերվարական աշխատանքի հե –

(Յառաջիկայ շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«ՁՈՒՄԱԲԵՐ»Ի ՏՈՒՆԸ

(Վ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ ՃԱՌԸ ՀԻՄՆԱՐԿԷՔԻ ԱՌԹԻՒ)

ՆՄՐ.— Ստորեւ՝ այն ճառը զոր Մարտ 26ին խօսեցաւ ընկեր Վ. Նաւասարդեան «Ճուսաբեր»ի Տան հիմնարկէքին առթիւ (Գահիրէ, 26 Մարտ).

Ճարգելի Պ. նախագահ, գերաչնորհ, գերյարգելի եւ արժանապատիւ հայրեր ու սիրելի հայրենակիցներ,

Մենք անծնող աչխարհ չեկանք ու անժառանգ պիտի չմեռնենք :

Զաւակներն ենք մի հնագոյն հայրենիքի, որ անհամար դարեր մաքառեց արիաբար, տառապեց անհունօրէն եւ՝ ճակատը անբիծ՝ մաքառելով ու տառապելով՝ ապրում է մինչեւ այսօր ու պիտի ապրի յաւերժաբար :

Զաւակներն ենք մի չնորհաչատ ժողովրդի, որ անյիչատակ օրերից ի վեր, տքնաջան մեղուի նման, ազգերի քաղաքակրթական ծաղիկներից հիւթ է ամբարում, սակայն ոչ թէ նոյնութեամբ վայելելու, այլ նաեւ իր սեփականը աւելացնելու, ապա՝ այդ բոլորի վրայ իր ցեղային դրոշմը դնելով՝ հանճարելու մի նոր ու աւելի բարձր արժէք՝ հայկական «մեղր»ը՝ մեր ուրոյն եւ ինքնատիպ մշակոյթը :

Մենք աչխարհ եկանք մեր այս ծնողքին ծառայելու համար :

Աչխարհ եկանք մեր հողի վրայ ապրելու եւ մեր քրտինքով մեր հողը արգասաւորելու համար :

Մեր ժողովուրդի հետ ապրելու, նրա լացն ու ծիծաղը բաժանելու ու մեր յաւիտենական հան – գիստը մեր հողի մէջ գտնելու համար :

Սակայն աչխարհի չար ուժերը քարուքանդ արին մեր տունը ու հողմացրիւ արին մեր ժողովուրդը :

Նրանք չատ գտան, որ հին ու լուսատենչ այս ազգը խաղաղօրէն ապրի իր հողի վրայ եւ իր բուրիչ հանճարով մասնակից դառնայ մարդկութեան քաղաքակրթական ճիգին :

Երախտապարտ ենք այս ազատ երկրին, որի հիւրընկալ հողի վրայ մեր Տունն ենք չինում :

Սակայն այս Տունը պիտի չինուէր այնտեղ, Նեմրութի ու Սիփանի, զոյգ Մասիսների հովա – նիի տակ, այն հողերի վրայ, որ մեր հայրերը մեզ ժառանգութիւն ձգեցին :

Սիրելի հայրենակիցներ, մենք հայմաթլոսներ չենք, մենք տարագիրներ ենք :

Մենք ուրացած չենք մեր հայրենիքը, խորհրդա – պէս մեր հողը սիրելով ու խորապէս տառապելով՝ մենք բռնութեան տակ քչուած ենք մեր Տնից :

Այս ազատ ու հիւրընկալ երկրները — Իրան, Իրաք, Սուրիա, Լիբանան, Յորդանան, Եթովպիա, Յունաստան, Ֆրանսա, Ամերիկա, Արժանթին, Եգիպտոս եւայլն — առժամեայ օթեւաններ են մեզ համար՝ մի օր վերստին մեր հայրենիքը դառնալու համար :

Այս տունը մենք այսօր չինում ենք պատմական Նեղոսի ափերին, սակայն չինում ենք դարձեալ մեր մեծ ծնողքին՝ յաւիտենական Հայաստանի համար :

Տուն չէ այս, այլ աղօթավայր, մի տաճար, ուր մենք պիտի խմբուենք ամէն օր՝ մեր ժողովրդի ու մեր հայրենիքի փառքը երգելու համար :

Այստեղից ամէն օր մեր աղօթքի ձայնը պիտի արձագանգի գաղութից գաղութ, մինչեւ հեռաւոր հայրենիք ...

Ամէն օր մեր զանգերը պիտի ղօղանջեն ընդդէմ բռնութեան եւ ի փառս ազատութեան :

Ամէն օր անկախութեան երգը պիտի լսուի մեր այս տաճարից :

Մեր զաւակները այս Տանը մէջ հոգեպէս ու քաղաքականապէս պիտի կրթուին ու դաստիարակուին՝ մի օր իրրեւ ազատ մարդիկ իրենց հայրենի Տունը դառնալու, հայրենիքին ծառայելու եւ իրենց յաւիտենական հանգիստը հայրենի հողին մէջ գտնելու համար :

Շուրջ կէս դար առաջ մի այսպիսի տուն հեռաւոր Ծրնեւի մէջ չինեց կախարդը Հայ Ազատագրական Շարժման՝ անզուգական Քրիստափորը : Եւ որպէսզի յաւէտ պաշտելի Հայաստանի պատկերը միշտ կենդանի լինի այն տան բնակիչների համար, ուր առժամեայ ապաստան գտան «Դրօշակ»ն ու Դաշնակցութիւնը, Մեծ Վարպետը, հողից, տան բակում, իր իսկ ձեռքով, երկու լեռնագագաթներ չինեց, որոնք խորհրդաւորում էին զոյգ Մասիսները :

Քրիստափորի ժամանակ մենք դեռ եռագոյն չունէինք· չունէինք այն դրօշը — խորհրդապատկերը «Դրօշակ»ի — որ կազմում է անթառամ փառքը մեր նորագոյն պատմութեան :

Այս հանդիսաւոր առիթով թող ներուի մեզ մի փոքրիկ յուշ՝ մօտաւոր անցեալից :

Եգիպտոսի այսօրուան մեր Վեհափառի՝ Ֆարուք Ա.ի մեծանուն Հայրը՝ Ն. Վ. Ֆուատ Ա. թագաւորը, 1918 Օգոստոս 16ին ունկնդրութիւն չընորհելով Հայաստանի Հանրապետութեան պատուիրակին՝ հանդուցեալ Աղեքսանդր Խատիսեանի,

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Թ. Միութեան ճորքնիր գերագոյն խորհուրդը

Le Mondeի աշխատակից Անտուէ Փիէռ, որ ֆաջածանօք է ռուսական գործերու, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ Թ· Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի վերջին ընտրութեանց առիթիւ·—

Մարտ 12ի ընտրութիւններով, 678 պատգամաւորները կը կազմեն Գերագոյն Խորհուրդը, իսկ 638 հոգի՝ Ազգութեանց Խորհուրդը: Ուրեմն համագումար 1316 անդամ :

1946ին Գերագոյն Խորհուրդը կը բաղկանար 1339 պատգամաւորներէ, 682 Միութեան Խորհուրդի, 657 Ազգութեանց Խորհուրդի անդամ էին: Այսօր 23 պատգամաւոր պակաս է, ինչո՞ւ: Մոսկուայի կուսակցական պաչտօնաթերթը, « Փրավտա», որեւէ բացատրութիւն չտուաւ այս անսպասելի երեւոյթի մասին :

Թ· Միութեան ժողովուրդին ընդհ· թիւը այսօր չատ աւելի է քան չորս տարի առաջ: Ան – կասկած 12 – 15 միլիոն ժողովուրդ աւելցած է: 1946ի ընտրութեանց առթիւ արձանագրուածներու թիւն էր 101·717·686, իսկ 1950ին 111·116·373, այսինքն 9·398·687 աւելի: Ընտրական օրէնքը որ չէ փոխուած եւ Գերագոյն Խորհուրդին համար 300·000 բնակիչի մէկ պատգամաւոր կը տրամադրէ, փոխանակ չորս պատգամաւոր պակաս ու – սեալու Գերագոյն Խորհուրդը քառասունի չափ աւելի պէտք էր ունենար: Ինչո՞ւ պատգամաւորներուն թիւը կը պակսի, երբ ժողովուրդը կ'աւելնայ: Հանելուկ մը որուն համար Մոսկուայի կառավարութիւնը որեւէ բացատրութիւն չի տար, լսկ խորհրդային քաղաքագիտները չեն հետաքրքրուըր եւ կը խոնարհին «աչխարհի ամէնէն կատարեալ ժողովրդապետութեան առջեւ»: (Միջանկեալ ըսենք որ Եուկոսլաւիոյ մէջ, ուր նոյնպէս գլխաւոր խորհրդարանը կ'ընտրուի համաձայն ժողովուրդի թիւին, — մէկ պատգամաւոր 40 հազար բնակչի — Մարտ 26ին ընտրուած երեսփոխանութիւն թիւը չատ աւելի է քան նախկին խորհրդարանին մէջ) :

Ի՞նչ միջավայրի կը պատկանին Թ· Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի եւ Ազգութեանց Խորհուրդին 1316 պատգամաւորները:

*Մոսկուայի մէջ սովորութիւն է ըսել թէ ժողովուրդի ներկայացուցիչները բանուորներ, գիւղացիներ կամ մտաւորականներ են: Ուրեմն ընտրուածները սովետական ընկերութեան այս երեք կարեւոր տարրերուն հաւատարիմ պատկերը պիտի ներկայացնէին, բոլորովին ճիշդ չէ: Անտարակոյս բոլոր պատգամաւորները (մէջն ըլլալով մտաւորականները) ծագումով բանուոր կամ գիւղացի են, բայց աննշան փոքրամասնութիւն մը ՝ը կազմեն անոնք որ իսկապէս գործատան մէջ բանուոր եւ կամ արտերուն մէջ աչխատող գիւղացի են : Իրականին մէջ, խորհրդարանը, որ պաշտօնական լեզուով կը բաղկանայ «Սովետական Միութեան լաւագոյն որդիներէն եւ աղջիկներէն», մասնաւորաբար կը բաղկանայ համայնավար կուսակցութեան անդամներու եւ դաչնակցային հանրապետութեանց կառավարութիւններու պաչտօնատարներէն: Ընտրուածներու անուանական ցանկէն կը տեսնուի որ մեծ մասը կը պատկանի Սթալինեան կարգուսարքին ստուարաթիւ պաչտօնէութեան : Դիւանակալութեան (bureaucratie) գլուխը կը գտնուին, բնականաբար, Քաղաք· Բիւրոյին եւ կուսակցութեան կեդր· Կոմիտէին անդամները: Ճետոյ կուգան, բոլոր հանրապետութեանց մէջ, կուսակցութեան շրջանային եւ տեղական մասնաճիւղերուն բազմաթիւ քարտուղարները, այսինքն Մալենքովի մարդիկը: Անոնք տեսակ մը «ի պաշտօնէ երեսփոխաններ» են (դեպուտատ!) : Գայթակղութիւն պիտի ծագէր, եթէ այս տեղական իչխանաւորները Գերագոյն Խորհուրդին, չղջը – կուէին: Կուսակցութեան մեծ գործիչներէն վերջ, կուգան զանազան հանրապետութեանց Գերագոյն Խորհուրդներու նախագահները եւ փոխ – նախագահները, յետոյ կեդր· կառավարութեան, եւ դաչնակցային հանրապետութեանց նախարարնե – ր: Այս դասակարգին մէջ, մասնաւոր տեղ մը ուզած է յատկացնել ներքին գործերու եւ Պետական ապահովութեան նախարարներուն : Ճեղաքուութեան այս պահապան հրեչտակները, Բե – րիայի մտերիմ գործակիցները, նմանապէս երեսփոխան են ի պաչտօնէ : Քաղաքական բարձր ոստիկանութիւնը եւս լայնօրէն ներկայացուցած է կրեմլի մէջ, ինչ որ անչուշտ բնական է ոստիկանական Պետութեան մը համար :

« Բանուորները »ու դասին մէջ կ'երեւան մասնաւորապէս ձեռնարկներու եւ թրըսթներու տնօրէնները, ճարտարագէտները, երկաթուղիներու պետերը, արտադրութեան «նորարարները» , այսինքն հնգամեայ ծրագրին ամէնէն եռանդուն գործաղրիչները, առանց հաչուելու արհեստակցական միութեանց պաչտօնեաներու կարեւորութիւնը : Ուրիչ խօսքով, Գերագոյն Խորհուրդին մէջ բանուոր զանգուածներու ներկայացուցիչները անոնք են որ պաչտօնապէս նչանակուած են առաւելագոյն արտադրութիւնը ձեռք բերելու բանուորներէն: Մեւնոյնը գիւղացի զանգուածներու համար, որոնց ներկայացուցիչները գլխաւորաբար հաւաքական տնտեսավարութեան ժամանգաւորները են, կոլխոզներու եւ սովխոզներու նախագահները, մեքենա – տրակտորային (մեքենաներու եւ մեքենաչարժ արօրի) կայաններու տնօրէնները: Մասի վրայ կը համբուրէն պարզ գիւղացիները եւ գեղջկուհիները որոնք մրցանիչ կոտրած են հացահատիկի, արմտիքի եւ արչաւի արտադրութեան մէջ:

Ուրիչ երկու ընկերային դասակարգեր ալ կը փայլին իրենց բազմութեամբ,— մտաւորական – ները եւ գինուորականները : Մտաւորական դասին երեսփոխաններն են ծանօթ դրագէտներ եւ արուեստագէտներ, Սթալինի մրցանակաւորները, որոնք առատօրէն պարգեւատրուած են Սթալինեան մրցանակներով, լաւ կատարած ըլլալով կուսակցութեան նչանախօսքերը, գիտական զանազան ակադեմիաներու նախագահները եւ փոխ – նախագահները, համալսարաններու վերատեսուչները: Ասոնք չատ կարեւոր թիւ մը կը կազմեն քան երկրորդական կրթութեան դասախօսները եւ գիւղական ուսուցիչները :

Գալով գինուորական դասի երեսփոխաններուն, նախընտրաբար նչանակուած են Թ· Միութեան մարչախտեր, բանակին զօրավարներ, գինուորական շրջաններու հրամանատարները, Սովխոլկին, Կոնեւը, Վասիլեւսկին, Տմոչինկօն, Երիմինկօն, Խաղրամեանը, Ժուկովը, Մալենովկին եւայլն: Աննչան թիւ մը կը կազմեն ատոր – գով սպաները եւ պարզ գինուորները, բացի քանի մը պատերազմի հերոսներէ, մանաւանդ օդանաւորդներէ :

Այսպէս է 1950ի Գերագոյն Խորհուրդի ընկերային կազմը: Սովետական ընկերութեան խմբակցութեանց համեմատութիւնը մեւնոյն եղած է ինչ որ 1946ին: Համայնավար կուսակցութիւնը որ կը նչանակէ իր թեկնածուները ամէն ընտրական շրջանի մէջ, ոչ մէկ բան բախտին կը ձգէ, եւ անչուշտ դիպուածով չէ որ մեւնոյն թիւով կիներ ընտրեց, ինչպէս չորս տարի առաջ: Գերագոյն Խորհուրդին մէջ կան 277 կին երեսփոխաններ, ինչպէս 1946ին:

Այս 1316 պատգամաւորները մեծ անելիք մը պիտի չունենան, ինչպէս նախորդները: 1946ի Գերագոյն Խորհուրդը հինգ նիստ գումարեց, փոխանակ Սահմանադրութեամբ նախատեսուած ութ նիստերուն: Նկատի ունենալով որ իւրաքանչիւր նիստ (գլխաւորաբար նուիրուած տարեկ· եզմտացոյցի քուէարկութեան) տեւած է մինչեւ հինգ օր, ուրեմն խորհրդային երեսփոխանները ոչ իսկ մէկ ամիս աչխատած են չորս տարուան մէջ:

ԱՆԳԼԻՈՑ ԲՆԱԳԻՏՆԵՐՈՒԻ արքայական կաճառին անդամ ընտրուած է Տոքթ· Վաչէ Գալպեան, զաւակը Պաղեստինի ծանօթ Բժ· Վահան Գալպեանի: Տոքթ· Վաչէ 1949ին յաջողութեամբ ստացած էր արեւագործային հիւանդութեանց մագիստրոսի տիտղոսը: Խինպուրկի համալսարանին մէջ կը հետեւի ընդհ· ներքին հիւանդութեանց մասնագիտութեան, այս քննութեան մէջ յաջող հանդիսացողը կրնայ անդամ ըլլալ անգլ· բժչկական կառոյն: Մեծ հաստատութիւններ Անգլիոյ մէջ իրեն պաչտօն առաջարկած են :

որ փոխադրութեան գործով եկած էր այս երկիրը, համակրանքով նկատում է նրան·

— « Ես այսպէս կը հասկնամ ձեր ազգային դրօչի՝ եռագոյնի գոյները· կարմիր արիւնի գնով դուք ձեռք էք բերած անկախութիւնը, եւ որպէս զի Վանի կապոյտ երկինքը լոյս սիրի քաղաքակրթուած եւ ազատ Հայաստանի վրայ, հարկաւոր է նարնջագոյն առարկայ, այսինքն՝ ոսկի – դրամ» (Ալ· ԽԱՏԻՍԵԱՆ — « Հայաստանի Հանրապետութեան Ծագումն ու Զարգացումը», 1940, Աթէնք) :

Այո, դեռերով արիւն թափեցինք, որպէսզի ազատ ու անկախ ապրենք, որպէսզի մեր մշտահոս «ոսկու»՝ մեր ստեղծարար աչխատանքի ու հանճարի ուժով կարողանանք Վանայ կապոյտ երկնքի լոյսը սփռել մեր տառապած ու խաղաղատենչ աչխարհի վրայ :

Սիրելի հայրենակիցնե՛ր,

Վաղը, երբ մեր եօթը յարկանոց տունը ամբողջանայ, մեր արիւնով ու երազներով սրբագործած յաւէտ պաչտելի Եռագոյնի լոյսերը թողնէք մչտապէս ողողեն մեր այս աղօթատան մաքուր ճակատը, եւ զոյգ Մասիսների կատարները թողնէք խորհրդաւորապէս բարձրանան մեր Տան բակում՝ Հայրենիքի՝ նրա ազատութեան եւ անկախութեան երազը միշտ վառ պահելու համար մեր զաւակների հոգում, մինչեւ այն նուիրական օրը, երբ այս նոյն չէնքից կը ղօղանջեն զանգերը հայրենակարօտ հայութեան աւետելու համար, թէ հասած է, վերջապէս, օրը մեծ ու նուիրական հայրենադարձի :

ՅԱԿՈՆ ՎԱԽՆԱԿԻ

Բ.

Երբեք նա չէր իմացել ինչ է նախանձը, ինչ է սրտի հուսախաբությունը։

Իսկ այս վայրկյին, երբ այս լեռների միջից ծխաստվերի Ծամատաձև օձապտույտը կտրեց ճանապարհը, ցեղապետ Ալի Ռեզան, որ ամբողջ երեք ամիս ոչինչ չէր ասել, ոչինչ չէր հարցրել, ոչինչ չէր խնդրել, ոչինչ չէր թելադրել, ոչինչ չէր հրամայել, ոչինչ չէր արգելել, ոչինչ չէր պատվիրել, ոչինչ չէր խորհրդակցել, ոչինչ չէր ցանկացել, ոչինչ չէր ակնարկել, ոչինչ չէր ենթադրել, ոչինչ չէր կանխատեսել, ոչինչ չէր նախազգացել, ոչինչ չէր կռահել, ոչինչ չէր ենթադրել, ոչինչ չէր կարծել, ոչինչ չէր մտածել, ոչինչ չէր մտորել, ոչինչ չէր խորհել, ոչինչ չէր մտադրվել, ոչինչ չէր ծրագրել, ոչինչ չէր նախագծել, ոչինչ չէր նախատեսել, ոչինչ չէր նախանշել, ոչինչ չէր նախահղել, ոչինչ չէր նախաձեռնել, ոչինչ չէր նախաձեռնորդել, ոչինչ չէր նախաձեռնություն անել, ոչինչ չէր նախաձեռնություն ցուցաբերել, ոչինչ չէր նախաձեռնություն ստանձնել, ոչինչ չէր նախաձեռնություն ունենալ, ոչինչ չէր նախաձեռնություն ցուցադրել, ոչինչ չէր նախաձեռնություն դրսևորել, ոչինչ չէր նախաձեռնություն ներկայացնել, ոչինչ չէր նախաձեռնություն հանդես բերել, ոչինչ չէր նախաձեռնություն ունենալ, ոչինչ չէր նախաձեռնություն ցուցաբերել, ոչինչ չէր նախաձեռնություն դրսևորել, ոչինչ չէր նախաձեռնություն ներկայացնել, ոչինչ չէր նախաձեռնություն հանդես բերել, ոչինչ չէր նախաձեռնություն ստանձն

րոս» հռչակուած էր, երբ կ'աշխատէր կոլխոզի մը մէջ»։

«Մրուոզ սկաւառակներու» մասին ալ խօսե – լով, հայ գիտնականը այդ պատմութիւնները վե– րագրեց պատերազմի հրթիռներու ցնորամտու – թեան։

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՕԹԸ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Գահիրէէն կը հեռագրեն թէ Արաբական Դաշնակ– ցութեան քաղաքական ծանձնախումբը վեց ժամ– ուան նիստէ մը վերջ միաձայնութեամբ վաւերա – ցուց ընդարձակ ծրագիրը մը որով զինուորական, քաղաքական եւ տնտեսական դաշնակցութիւն կը հաստատուի ռուէ նախայարձակ պետութեան դէմ։ Մանաւոր յօդուածի մը համաձայն, Արաբական Դաշնակցութեան ռուէ անդամ որ չի վաւերացներ այս դաշինքը՝ պիտի ենթարկուի քաղաքական եւ տնտեսական պատիժներու։

Միեւնոյն ատեն, Արաբական Դաշնակցութիւ– նը որոշած է խստացնել իր տնտեսական պաշա – րումը Իսրայէլի դէմ, արգիլելով պաշար հայ – թայթել հոն գացող նաւերուն, սեւ ցանկը անցը – նել Իսրայէլի համար քանող նաւերը, չվաւերա – ցնել Իսրայէլի անցագիրները եւն.։

Եօթը զրնակից պետութիւններն են.— Ե – գիպտոս, Իրաք, Սէուտի Արաբիա, Սուրիա, Լի– բանան, Եէմէն եւ Ծորգանան։ Հաւաքական ապա– հովութեան այս ծրագիրը առաջին անգամ առա – ջարկեց Եգիպտոս, անցեալ հոկտեմբերին, կան – խելու համար Սուրիոյ եւ Իրաքի ձուլումը։ Ծրա– գիրը հաստնցաւ Արաբական Դաշնակցութեան ներկայ համագումարին մէջ, հետեւողութեամբ Ալանտեանի դաշինքին։

Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն, Եգիպ – տոս պնդած է որ միացեալ հրամանատարութիւն մը հաստատուի, պատերազմի պարագային։ Ծրա– գրուած զաշնագիրը կը տրամադրէ նաեւ հիմնել Արաբական Կեդր. Իրամատուն մը, ինչպէս եւ վի– ճակագրական գրասենեակ մը՝ հանքային հարս – տութիւնները չհագործելու, հաղորդակցու – թեանց եւ հողագործութեան զարկ տալու հա – մար եւն.։

Արաբական Դաշնակցութիւնը որոշած է նաեւ որ զինակից պետութիւնները ուժ տան Հիւս. Ափ – րիկէի Ֆրանսական եւ ապանիական գաղթավայ – րերու անկախութեան։

★ Սուրիոյ, Իրաքի եւ Լիբանանի վարչա – պետները, որոնք Գահիրէ գացած էին Արաբական Դաշնակցութեան համագումարին առթիւ, յայտա– րարեցին թէ «բացարձակապէս ձախողած է» Ալ– գաժողովին հաշտարար յանձնախումբը եւ թէ ա– նօգուտ է բանակցիլ Իսրայէլի հետ, կատարուած իրողութեան մը վրայ։

★ Նոր հեռագրի մը համաձայն, Արաբական Դաշնակցութիւնը քննած է նաեւ «համայն Պաղես– տինի կառավարութեան խնդիրը», բողոքելով Ամերիկայի Թագաւորին քաղաքականութեան դէմ որ կը ձգտի Ծորգանանի կցել Պաղեստինի արա – բական մասերը։ Այս կառավարութեան գլուխը կը գտնուի Երուսաղէմի նախորդ մուֆթին։

ՔԱՆ ՍԸ ՅԱՂԱՎ

ԻՏԱԼԻՈՑ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ առաջին քեռը Նա – փոլի կը սպասուի այսօր, չորեքշաբթի։ Կառավա– րութիւնը բացառիկ միջոցներ ձեռք առած է, նկա– տելով որ հանդիսավարները որոշած են խափանել չոգենաւին պարպումը։ Վարչապետը Զատկի առ– թիւ ճառ մը խօսելով, պատուիրեց բանուորնե – րուն դժուարութիւններ չյարուցանել, քանի որ «ամերիկեան զէնքերը լաւագոյն երաշխիքն են խա– ղաղութեան համար»։

ՓԸՎՉԻ ԶԱՒՍԱՒ, Թուրքիոյ նախկին սպա – րապետը, մեռաւ երկուշաբթի օր, 74 տարեկան հասակին մէջ։ Մահէն քանի մը ժամ առաջ թեկ – նածու նշանակուած էր երեսփ. ընտրութեանց առ– թիւ, «Ս Իլլէթ» կուսակցութեան կողմէ (ընդդի – մադիր)։ Հանդուցեալը մեծ դեր կատարած էր Տարտանէլի պաշտպանութեան համար, Ա. աշ – խարհամարտին, յետոյ՝ քէմալական յեղափո – խութեան առեն։ Ծունական պատերազմէն վերջ մառեշալի աստիճան ստացաւ — առաջինը՝ Թուր– քիոյ պատմութեան մէջ։ Սպարապետ էր 1924էն 1944, յետոյ քաշուելով դարձաւ ընդդիմադիր։ Մ. Ֆէմալ, Ջէվզի Զաքմաք եւ Իսմէթ Ինէօնիւ կը համարուին նոր Թուրքիոյ երեք հիմնադիրները։

ԹՐԻՔՍԹԵՐ ՆՆԻՐ։Ը բարեկամաբար կարգա– դրելու առաջարկ մը ներկայացուց Իտալիոյ ար – տաքին նախարարը, կոմս Սֆորցա, յանձն առնե– լով կարգ մը հողային զիջումներ ի նպաստ Եու – կոսլաւիոյ։ Պելկրատի պաշտօնաթերթը վճռա – պէս մերժեց այս առաջարկը, բայց Սֆորցա նոր յայտարարութեամբ մը կրկնեց իր առաջարկը, դիտել տալով թէ սխալ հասկցած են իր միտքը։ (Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները համա – ձայն են Իտալիոյ վերադարձնելու Թրիէսթէն)։

ՊԵԼԺԻՈՑ ընկերվարական կուսակցութիւնը բացառիկ ժողով մը գումարեց, Թագաւորական տալնապին առթիւ։ Նախկին վարչապետը, Պ. Սփաք, որ մինչեւ հիմա համբերութեամբ կը հե– տեւէր այս հարցին, բուռն ճառ մը խօսելով, ազ– դարարեց թէ «անողոք եւ անընդհատ պայքար մը պիտի մղեն» Լէոփոլտ Գ.ի վերադարձին դէմ։

Ապրիլ 11-24ի տեսիլի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Տէսինի Նոր Սերունդի, հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. Տէ – սինի կոմիտէի, մասնակցութեամբ կապոյտ Խա – չի, կրթ. Մարմնոյ, եւ Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու միութեան։

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Հ. Ը. Դ. Տան սրահը։

Կը նախագահէ Հ. Կ. ՏԻՐՄՈՑԵԱՆ

Կը բանախօսէ ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Մուտքը ազատ է։

★

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԱՊՐԻԼ 11–24Ի ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Կրընոպլի Հ. Ազգ. Եկ. Մի– ութեան կողմէ, կիրակի 16 Ապրիլ կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Sacré Coeurի սրահին մէջ։ Հրաւիրուած են դաղութին բոլոր կազմակերպութիւնները։

Այրի Տիկին Արմենուհի Գալփաքճեան (տի– կինը), Այրի Տիկին Սաթենիկ Գալփաքճեան (մայ– րը), Տէր եւ Տիկին Կարապետ Գալփաքճեան եւ զա– ւակը (եղբայրը), Տէր եւ Տիկին Կարօ Գասար – ճեան եւ զաւակները (քրոջ ամուսինը), Այրի Տի– կին Աղաւնի Ադամեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Կարօ Մարկարոսեան եւ զաւակնե – րը, Տէր եւ Տիկին Արամ Դայըզճեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Հրանտ Պարսամեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Աւետիս Թուլումճեան (Պոլիս), կը ծա– նուցանեն մահը՝

Պ. ԽԱՉԻԿ ԳԱԼՓԱՔՃԵԱՆԻ

որ մահկանացուն կնքեց Անիէնի դարմանատան մէջ, 45 տարեկան, յետ կարճատեւ հիւանդու – թեան։

Ծուղարակատարութիւնը պիտի կատարուի վաղը, հինգշաբթի, առտուան ժամը 9ին Անիէնի Ste. Anne *եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի տա– փոխուի Անիէնի* Quatre Routes*ի գերեզմանատունը։*

Հաղորդակցութեան միջոց.— Gare St. Lazare– էն իջնել Asnieres։

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Պիլմոն – Շավանոզէն (Փոն տը Շէրիւի) Պ. Արտաշէս Մուրատեան իր քեռայրին՝ Պ. ԱՐՍԷՆ ՔԵԼԿԹՐԻՃԵԱՆի (Կարնեցի) կսկծալի մահուան առթիւ կը նուիրէ 1500 ֆրանք «Ցառաջ»ի տարած– ման Փոնտին, 1500 ֆրանք Կապոյտ Խաչին, եւ 2000 ֆրանք ալ Այնճարի «Ցառաջ» դպրոցին։

Ստանալ «Ցառաջ»էն։

★ Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը չնոր– հակալութեամբ ստացած է 2000 Ֆր. Տիկին Վար– դանեանէ, նաեւ հազար ֆրանք Տիկին Ա. Գալուզ– եանէ իր ամուսնոյն մահուան 16րդ տարելիցին առթիւ։ Շնորհակալութիւն նոյնպէս այն բոլոր ընկերուհիներուն որոնք իրենց նուէրներով ճոխա– ցուցին իր վերջին պարահանդէսին չքասեղանը (պիւֆէ)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մարսէյլէն Հրանդ Պօյա– ճեան իր պարագաններով չնորհակալութիւն կը յայտնեն Կրընոպլի գաղութին եւ բոլոր անոնց ո– րոնք մասնակցեցան իր եղբօր ՓԱՑԼԱԿ ՊՕՑԱՃԵԱ– ՆԻ յուղարկաւորութեան եւ իրենց ցաւակցութիւն– ները յայտնեցին այս տխուր առթիւ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այս կիրակի հոգեհանգստ– եան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, ի յիշատակ Օհան Պաղ – տատեանի (խորհրդական Պոլսոյ Բ. Դրան), Գա– րեգին Պաղտատլեանի (տպարանատէր, Պոլիս) եւ Արամ Պաղտատլեանի (ընդհ.հիւպատոսնաբոլիի)։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Պանեէօ Քաշանի պարգեւաբաշ– խութենէն չհած են հետեւեալ թիւերը։ (Տոմ – սակները կամ ճերմակ են, կամ դեղին, վարդա – գոյն եւ կապոյտ երիզներ ունին).— Ճերմակ տոմսեր.— 62, 60, 66, 45, 65, 81, 29, 72, 44, 42, 36, 71, 75, 59, 67, դեղին երիզով.— 84, 26, 61, 69, 2, 85, 24, 8, 98, 50, 53, 65, 80, 90, 63, 18, 92, 58, 56, 60, 88, կապոյտ երիզով.— 50, 7, 34, 21, 6, 19, վարդագոյն երիզով.— 19։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՆ ՊՈՒԱ ՖՈՒՈՄՊԻ Արամ Ենթակոմի – տէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 9ին, սովո– րական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայու – թիւն։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ը. Դ. Ս. Մինասեան են – թակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի իրի– կուն ժամը 9ին, անցեալ ժողովին տեղը։

Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի Ահարոն– եան խումբին դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կը խօսի ընկեր ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ։ Նիւթը «Երուանդ Սրմաքէշխանլեանի կեանքը ու գործը»։

Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆԻ հերթական դասախօսու – թիւնը Հայ Ուս. Տան մէջ, չաբաթ օրը, ժամը 5ին։ Նիւթ՝ Նահապետ Քուչակ–մեծ աշուղին վերա – գրուած տաղաշարքը։ Մուտքը ազատ է։

Կ. Խաչի 40ամեակը

ՄԵԾ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ, ՄԱՑԻՍ 20ԻՆ, ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ, ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԵԾ ԱՄ– ՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ս. Խաչ ընկերակցութեան կողմէ, ի նպաստ հայ հիւանդներու եւ կարօտ– եալներու։

Բարձր հովանաւորութեամբ LOUIS MARIN*ի*

Maison des Centraux*ի մէջ*, 8 rue Jean Goujon, métro Champs Elysées, *կիրակի* 16 Ապրիլ *ժամը* 16էն կէս դիշեր։

Գեղարուեստական բաժին, պիւֆէ, նաւագա– խումբ։ Զեր տոմսերը ապահովել Ets. Vimax, 25 rue de Trévise *կամ Ս. Խաչ եկեղեցիէն*, 10bis, rue Thouin, Paris (5)։

Հայերգ Մարսէյլի մէջ

ՀԱՑ ՏՈՀՄԻԿ ԵՐԳԵՐՈՒ (*մեծ մասով ա – ռաջին անգամ երգուած Մարսիլիոյ մէջ*)։

«Հայ Քնար» երկսեռ երգչախումբի կողմէ

Ղեկավարութեամբ Տ/կ. ՄԱՒՐԻ ԱՇԼԳԵԱՆ – ՆԱԳԴԱՇԵԱՆի։ Կիրակի 16 Ապրիլ երեկոյեան ժա– մը 8·30ին Սալ Մազըօ։

ՁԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ

LE DOME ARARAT

Տէր եւ Տնօրէն՝ Ս. ԳԱՐԱԳԱՆԵԱՆ

Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկի եւ այլ դիւրութիւններ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱ– ԿՈՒՐՆԵՐ եւ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով։

1 Avenue Thiers· Կայարանի դիմաց

Բաց է առտուան ժամը մինչեւ 2

Հեռաձայն 890–38

ALLO ! ! ALLO ! !

ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ԱՑՑԵԼԵԼ

ՊԱՀԱՑՈՒԹԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏԱՒՆԸ

10 rue de l'Epée, LYON

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԻՐՆԵՐՈՎ ԹԱՒՈՒ ԵՒ ՃՈՒԹԵՐՔ ՄԸ *ամէն տեսակ արեւելեան ապրանքնե – րու, ինչպէս պամիա, խալաճի տօլմա՝ Սթամ – պուլ, խաշխաշ, ճերմակ պանիր, սալեպ, մահ– լէպ, պղպեղ, Շիրակ օղիե, ապուխտ, երշիկ, ձիթապտուղ, հէլվա, թահիե, բագլավա, լօֆուս գատայիֆ, նոյնիսկ ձիւթ եւ հինայ։ Թարմ միս եւ առաջնակարգ ամէն տեսակ ապրանքներ։*

ՆԱԵԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄՈՎ ՍՈՒՐՔ

Փաստաթուղթ – Խորհրդակցական

Գր. Մ. ԹԷՒԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)

Ամէն տեսակ իրաւագիտական գործեր եւ գրութիւններ, մասնագէտ փորձի արկածներու եւ ամուսնալուծումի դատերու։

Ժամը 3էն 5 *եւ ժամադրութեամբ*

Հեռախօս Trudaine 18 - 58

46 rue Lamartine, Paris (9)

métro Cadet *կամ* N. D. de Lorette

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷ

BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԵՎՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՌՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹՒՀՒՆԸ

ՅԱՌԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս · 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63

Jeudi 13 AVRIL 1950 Հինգշաբթի 13 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6126–Նոր շրջան թիւ 1537

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՄԱԽԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԵՒԵԼՔԻՆ ԱՀ ԱՆՀԱՆԳԻՍՏ

Պաղ պատերազմին ախտաւոր հետեւանքները հետզհետէ դժնդակ կը դառնան ինչպէս Եւրոպայի, նոյնպէս Ասիոյ մէջ :

Նոյն խղճմտանքը՝ Արեւմուտքէն Արեւելք : Անվստահութեան, կասկածամտութեան, փոխադարձ չկամութեան նոյն ձգտումները : Նոյնիսկ բախտակից եւ դրացի երկիրներու միջեւ :

Զերթանք մինչեւ Ծայր· Արեւելք, ուր քաղաքակրթական պատերազմները սովորական դէպքերու կարգը անցած են այլեւս :

Դժբախտաբար պղտոր ջուրեր կը հոսին նաեւ Միջին Արեւելքի մէջ, որ ամէն բանէ առաջ խաղաղութեան կը կարօտի, զօրանալու, բարգաւաճելու համար :

Ծանօթ է վերջին անցուդարձին,— մաքսային եւ տնտեսական յարաբերութեանց խզում՝ երկու հարեւան երկիրներու, Սուրիոյ եւ Լիբանանի միջեւ :

Սկզբունքէն իրարու կապուած՝ ոչ միայն բնութեամբ, աշխարհագրութեամբ, այլեւ տնտեսութեամբ, երկու երկիրները նախապահմանուած են իրար լրացնելու : Մէկը միւսով պիտի ծաղկի : Մէկուն դժբախտութիւնը չի կրնար բարիք պատճառել միւսին :

Քաղաքական տեսակէտէն ալ, ամբողջութիւն մը կը կազմեն երկու երկիրները, ունենալով հանդերձ իրենց ընկերային եւ ինքնուրոյն կեանքը :

Եւ սակայն, ահաւասիկ խղճմտի յանդած է երկարաւոր անհամաձայնութիւն մը, որ կը կրկնուէր պարբերաբար :

Անհրաժեշտ չէ մանրամասնութեանց մէջ խորել, ըմբռնելու համար այս նոր տագնապին ծանրակշիռ հետեւանքները :

Կը բաւէ ըսել թէ երկուքն ալ անելի մը մատնուած են, թէեւ պարագաները նպաստաւոր կը թուին Սուրիոյ համար, որ կը վայելէ չատ մը առաւելութիւններ, իրրեւ բարեբեր, ցորենաչատ երկիր : (Լիբանանը գերազանցապէս առեւտրական երկիր է եւ իր պարենաւորումը կ'ապահովէ նեղ բածումներով) :

Բարեբախտաբար երկու պետութեանց վարիչները ալ կ'ըմբռնեն թէ երկար չի կրնար տեւել այս անբնական վիճակը :

Դեռ վերջերս տեսակցութիւն մը տեղի ունեցաւ երկու վարչապետներուն միջեւ, Պէյրութի մէջ : Թէեւ խզումը աւելի սաստկացաւ, այդ հանդիպումէն վերջ, բայց լաւատեսներ կը կարծեն թէ կարելի պիտի ըլլայ ելք մը գտնել չնորհիւ Արաբական Դաշնակցութեան, որուն ժողովը կը զուգադիպէր այս տագնապին :

Մաքսային համաձայնութիւնը խզուեցաւ Մարտ 13ին, հետզհետէ սաստկանալով եւ սահմաններու փակման յանգելով 25ին :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, ծանր մտահոգութեան մատնուած են Լիբանանի առեւտրականները եւ անհանգիստութիւններէ կը վախցուի : Միեւնոյն ատեն բուռն ցոյցեր կատարուած են Թրիփոլիի մէջ, որուն լեռնաբնակ ժողովուրդը միշտ պատրաստ է խլրտումներ յարուցանելու :

Լաւատեսներու կարծիքով, քանի որ կարելի եղաւ քաղաքական եւ զինուորական համաձայնութիւն մը կնքել արաբական եօթը պետութեանց միջեւ, ինչո՞ւ դժուար պիտի ըլլայ հաշտեցնել երկու դրացի երկիրները :

Գաղտնիք չէ որ օտար ուժեր կը փորձեն այս առիթն ալ օգտագործել, իրենց մանածը ներկելու համար :

Արդարեւ, փորձութեան ասպարէզներ են ոչ միայն Սուրիա – Լիբանանը, այլեւ Միջին Արեւելքի միւս երկիրները, իրրեւ հետեւանք իրենց թաքուն հարստութեանց եւ միջազգային սուր մրցակցութեանց :

Տակաւին երկչոտ հեռագիր մը կը հաղորդէր թէ Սուրիոյ արդ· տնտեսութեան նախարարը, Մասրիի էլ Տավլապի, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է Գահիրէի մէջ, լրագրական ասուլիս մը առիթ.— «Կը նախընտրեմ որ արաբական երկիրները խորհրդային դառնան քան թէ զոհ՝ Սիոնականութեան » :

Այս յանդուգն արտայայտութիւնն ալ, որ գայթակղութիւն է Արաբները, կ'ապացուցանէ թէ ինչ կ'որոճան խորհրդաւոր ուժեր :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՒ ՈՐ ԱՆԿ Է

Որքա՜ն դժուար է պատասխանել ամէն պահանջի, արդար կամ ոչ :

Ահա եւ մէկը .

— Ինչո՞ւ մեր հանդէսին մասին բան մը չգրուեցաւ» : Մեր ներկայացումը, որուն համար այնքան աշխատած էինք, չէ՞ր արժեր երկու տող յիշատակութիւն մը»:

Հանդէսներու կազմակերպիչները այնքան ալ դանդաղելու իրաւունք չունին : Փառք Տիրոջ, Յառաջի Գ· էջը «իրեն նեղ կ'ընէ եւ անոնց սեղ»: Գաղութին ամէնէն համեստ համբանքը երբ ձեռնարկ մը կատարէ, իր արձագանգը կը գտնէ մեր թերթին մէջ:

Նոյնը կարելի չէ ըսել անշուշտ երաժշտական կամ թատերական ներկայացումներու համար : Որքա՜ն փշոտ խնդիր է, երկու տող գրել զուտ դեղարուեստական հանդէսի մը մասին : Անպատճառ վիրաւորուող մը կ'ըլլայ, մանաւանդ որ հեղինակութիւններ կը պակսին վճռական «այո»ի մը կամ «ոչ»ի մը համար :

Քանի մը չաբաթ առաջ, Պ· Գ· Վահան «Բախտին անիւը» ներկայացուց Փոթինիէի մէջ: Ինամուած խաղ մը թէ հեղինակին, թէ բեմադրողին եւ թէ դերասաններուն համար: Անշուշտ արձագանգի մը կը սպասէին, մեր թերթին մէջ: Չէ՞ որ այնքան զոհողութիւն յանձն առած էին, մասամբ լեցուած այդ փոքրիկ սրահին համար:

Ոչ մոռացումն է պատճառը այս թերացումին, ոչ ալ անտարբերութիւնը:

Որ եւ է դեղարուեստական ձեռնարկի նկատ – բաղրութեան տարիւ, խմբագրութիւնը կը պահանջէ երկու բան : Առաջին,— «քննադատը» իր նիւթին տէրն ըլլայ: Երկրորդ՝ օր առաջ ղրկուի ձեռագիրը: Կարելի չէ չաբաթներ սպասել, մինչ նաեւ դերասանի երբ ներկայացումը կը տրուի Փարիզի մէջ:

Այս բացատրութենէն վերջ, կարելի է գնահատութեամբ արձանագրել «Բախտին Անիւ »ի ներկայացումը, մանաւանդ դերակատարները, որոնց մէջ քանի մը չոր ծափ եւ երկու անուշ խօսք կը մնայ ի վերջոյ :

Հեղինակ կամ դերասան, երգիչ կամ նուագածու որքա՜ն չարքաշ եւ տոկուն պէտք է ըլլան, չբռունակելու համար իրենց ապերախտ գործը, որ որեւէ մտքի աշխատաւորի դասական բաժինն է մեր մէջ :

ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ հանգստեան տուներն ու սանատորիաները (ապաքինարան) կը պատրաստուին այս տարուան ընդունելութեանց: Լենինականի մէջ հաստատուած է մանկական սանատորիա, ուր պիտի կազդուրուին տկար դպրոցականները: Սանատորիան կը բացուի դպրոցական ամառնային արձակուրդներու նախօրեակին, Մայիս 20ին :

ՀԻՆԳ ՀԱՐԻՒՐ ԳԻԻՂԵՐ ԵՒ ԿՈԼԽՈԶՆԵՐ կ'օգտուին ելեկտրական լոյսէ : Շատ մը գիւղերու մէջ, մեքենաներն ու արհեստանոցները կը բանին ելեկտրական ուժով: Գիւղատնտեսական աշխատանքներու մեծ մասը կը կատարուի ելեկտրական ուժով: Դիլիջանի, Իջեւանի, Ստեփանաւանի եւն· կոլխոզներու, թռչնաբուծական ֆերմաները(ագրակները) կը գործածեն ելեկտրական ինգուբատորներ (թխսարան), ճուտեր ստանալու համար:

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ մինիստրութիւնը (նախարարութիւն), բոլոր շրջաններուն մէջ բացած է կարճատեւ դասընթացքներ, ուր պիտի պատրաստուին անասնապահներ, մեղուաբոյծներ, բրիգադիրներ (խմբավար), տեսակաւորողներ եւ ուրիշ մասնագէտներ: Դասընթացքներու աշխատանքները վարելու համար, Երեւանի գիւղատնտեսական Ինստիտուտէն քանի մը դասախօսներ եւ մասնագէտներ ղրկուած են շրջանները:Շարժման մէջ դրուած են (մոբիլիզացել!) շրջաններու բոլոր մասնագէտները :

ՃՈՐԴԱՆԱՆի Իսլամները եւ քրիստոնեաները, ինչպէս եւ վաչկատուն ցեղերը ապրիլ 11ին ընտրեցին երեսփ· ժողովը, այսպէս նուիրագործելով արաբական Պաղեստինի կացումը:

Ռուսամերիկեան միջադէպ մը

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՕԴԱՆԱՒԻԵՐ ԿԸ ՁԱՐՆԵՆ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՇՐՋՈՒՆ ՕԴԱՆԱՒ ՄԸ

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ չաբաթ օր փոխադարձաբար կրակ բացած են խորհրդային օդանաւ մը եւ ամերիկեան շրջուն օդանաւ մը, Լաւվիայի վերեւ:Այս ընդհարման առթիւ, Վիչինսկի բուռն բողոքագիր մը ուղղեց, ամբաստանելով թէ ամերիկեան օդանաւը բռնաբարած է Խ· Միութեան սահմանագլուխը եւ կռիւ յարուցած: Խ· Միութեան արտաքին նախարարը անձամբ Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանին յանձնած է բողոքագիրը, որ կ'ըսէ թէ ամերիկեան օդանաւը դէպի արեւմուտք վերադառնալով, անհետացաւ Պալթիք ծովուն վրայ :

Բողոքագիրը հետեւեալ ձեւով կը պատմէ դէպքը.—

« Համաձայն ստուգուած տեղեկութեանց, այս տարուան ապրիլ 8ին, ժամը 17·39ին, ամերիկեան քառանիւ զինուորական օդանաւ մը երեւցաւ Լիփայայի (Լիպաւա) հարաւակողմը: Օդանաւը Խ· Միութեան հողը մտաւ մինչեւ 21 քիլոմեթր հեռաւորութեամբ: Նկատելով որ ամերիկեան օդանաւը կը շարունակէր դէպի խորհրդային երկիրը թափանցել, մօտակայ օդակայանէ մը սովետական օդանաւեր անմիջապէս պահանջեցին որ իրենց հետեւի եւ օդակայանը իջնէ: Ամերիկեան օդանաւը ոչ միայն չհամակերպեցաւ, այլեւ կրակ բացաւ խորհրդային օդանաւերուն վրայ: Այս դէպքին հետեւանքով խորհրդային օդանաւ մը հարկադրուեցաւ պատասխանել, եւ ամերիկեան օդանաւը դէպի ծով դառնալով անհետացաւ: Խորհրդային կառավարութիւնը իր վճռական բողոքը կը յայտնէ Մ· Նահանգներուն, խորհրդային սահմանագլուխի այս բռնաբարման դէմ, որ միեւնոյն ատեն կը կազմէ անլուր բռնաբարում մեջադային օրէնքի տարրական կանոններուն» :

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑիՆԵՐԸ

Տարօրինակ զուգադիպութեամբ մը, Ամերիկացիները օդանաւ մը կը փնտռեն, Պալթիք ծովու չրջանին մէջ, ճիշդ այն օրէն ի վեր որ կը պատահի ընդհարումը, համաձայն Մոսկուայի զեկոյցին: Կորսուած օդանաւը, «Քրայվէթիր», Վիս – պատրնէն համբայ ելած էր դէպի Քոփենհակ: Ամերիկացիները կ'ըսեն թէ սպառազինուած չէր, եւ թէ միայն օդաչուն ատրճանակ մը ունէր: Ամէն պարագայի մէջ, կառավարութիւնը անմիջապէս հրամայեց մանրակրկիտ քննութիւն կատարել, բուն իրողութիւնը երեւան հանելու համար :

Այս առթիւ իրաւագիտական խնդիր մըն ալ կը յուզուի: Ռուսերը Լաւվիան գրաւեցին 1940ին, Խ· Միութեան կցելով, բայց Մ· Նահանգները երբեք չեն ընդունած այս կցումը :

Մ· Նահանգներու օդանաւային սպարապետը, զօր· Վանտընպէրկ, հերքեց թէ որեւէ ամերիկեան օդանաւ կրակ բացած է Խ· Միութեան հողին վերայ: Ամերիկեան օդանաւը ունէր տասը ուղեւորներ, բոլորն ալ անզէն, ինչպէս կը վկայեն իրա – զեկները :

Իտալիա հասան առաջի ձեռքերը

Ամերիկեան առաջին զինաբարձ նաւը Նափոլի հասաւ երեքշաբթի օր եւ պարպուեցաւ անարգել: Երկու հազար ոստիկաններ եւ զինուորներ կը հսկէին բարեկարգութեան: Շոգենաւին ժամանումը գաղտնի կը պահուէր , իրրեւ հանելու համար համայնավարներու խափանարար ձեռնարկները: Նաւը, «Լիբսիլոնիա», նաւահանգիստ մտաւ առտուան ժամը 5·30ին, բոլորովին գաղտնի: Համայնավար թերթերը երկու չաբաթէ ի վեր կը թելադրէին խափանել զինամթերքին պարպումը : Ձէնքերը ցամաք հանուեցան , արագօրէն տեղաւորուեցան կառախումբերու մէջ եւ անմիջապէս փոխադրուեցան քաղաքէն դէպի ներս , միջնաբերդ մը: Գործողութիւնը տեւեց երեքուկէս ժամ: Կառախումբին անցած ճամբաներուն վրայ եւս ոստիկաններ եւ զինուորներ դիրք բռնած էին:

Կառավարութիւնը Նափոլին ընտրած էր ամնոր համար որ համայնավարները չատ զօրաւոր չեն այդ քաղաքին, ինչպէս հարաւային Իտալիոյ միւս նաւահանգիստներուն մէջ :

Հռոմէն կը հեռագրեն թէ Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան կեդր· կոմիտէն բացառիկ նիստ մը գումարեց չորեքշաբթի օր, նկատելով որ նաւահանգիստներու բանուորները մեծ մասով համաձայն չեն խափանելու զինամթերքի պարպումը եւ փոխադրութիւնը: Այս առթիւ վարչապետը եւ ներքին նախարարը նորէն աղդարարեցին թէ՝ որեւէ խափանարար գործողութիւն կը վնասէ ազգային պաշտպանութեան եւ պիտի համարուի դաւաճանութիւն: Օրէնքը մինչեւ ութ տարի խցելադելութիւն եւ ուրիշ պատիժներ կը տրամադրէ անոր կարգի արարքներու համար:

Համայնավար կուսակցութեան ընդհ· քար –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԻՆՉԳԼԻՍ ՊԻՏԻ ՇԻՆՈՒԻ «ՅՈՒՍԱԲԵՐ»Ի ՏՈՒՆԸ

ԵՕԹԸ ՅԱՐԿ, ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԺՈՂՈՎԱՍԱՐԱՀ, ԵԻՆ· ՄՄԲ·— «Յուսաբեր»ի Տան հիմնարկէքին առթիւ, ընկեր Օննիկ Մաճառեան հետեւեալ ճառը խօսեցաւ յանուն համանուն Մշակութային Ընկերակցութեան, պարգեւով շինութեան ծրագիրը, ծախքերը եւ ուրիշ կարեւոր մանրամասնութիւններ·—

« Յուսաբեր »ը արժանավայել խմբագրատուն մով եւ տպարանով մը եւ Եգիպտոսի հայ հասարակութիւնը, ի մասնաւորի անոր ազատատենչ հատուածը, մշակութային տունով մը օժտելու գաղափարը ծագեցաւ մեր ընկերներու եւ բարեկամներու մէջ 1944ին ։

Այս գործը նախաձեռնողները սկիզբը կը կարծէին իրագործել գայն 5—6000 ոսկինոց համեստ գումարի մը սահմաններուն մէջ, բայց գործի մանրամասն քննութիւնը եւ ուսումնասիրութիւնը համոզեց նախաձեռնողները, որ այս գործը իր նպատակին հասցնելու համար՝ պէտք է կամ մեծ միջոցներով ձեռնարկուէր անոր եւ կամ բոլորովին լքուէր, որովհետեւ ժողովուրդի տուն մը, որպէսզի յաճախելի դառնայ Գահիրէի բոլոր թաղերու ժողովուրդին կողմէ, պէտք է որ կառուցուի քաղաքի կեդրոնական մասին մէջ եւ նուազագոյնը 7—800 քառակուսի մէթր տարածութիւն ունենայ։ Իսկ այդպիսի հող մը նոյնիսկ 1944–45 թուականներուն կ'արժէր 10–15 ոսկի մեթրը, ինչ որ կը կարօտէր առնուազն 10–12·000 ոսկիի։ Տըպարանի, խմբագրատան եւ ժողովուրդի տան շինութիւնն ալ չէր կրնար արժել նուազ քան 15 — 20·000 ոսկի։

Այս գործին ձեռնարկողները, քաջալերուած ստեղծուած ոգեւորութենէն մեր ընկերներու եւ մասնաւորաբար համակիրներու մէջ, մէկ կողմէ սկսան նուիրահաւաքման, որ գրեթէ միշտ ինչ – նակամ եղաւ նուիրատուներու կողմէ, իսկ միւս կողմէ յարմար հողի մը փնտռտուքին, որ դիւրին աշխատանք մը չէր, որովհետեւ առաջարկուած հողերը կամ անյարմար էին իրենց տարածութեամբ, կամ թաղային դիրքով եւ կամ շատ թանկ էին։ Վերջապէս 1945ին այս փողոցին մէջ, մի քիչ աւելի անդին, գտանք հող մը, որ ներկայ հողին հաղիւ կէս տարածութիւնն էր, որ եւ գնեցինք 8500 ոսկիի, բայց չուտով յայտնուեցաւ, որ այդ հողին կէսը փողոցի ընդարձակման պիտի յատկացուէր քաղաքապետութեան կողմէ, որով մնացորդը, մօտ 320 մեթր, անբաւական էր մեր նպատակները իրականացնելու համար։ Այդ միջոցին ընկերակցութիւնը բարեբախտութիւնը ունեցաւ այս հողը գնելու, որ չորս բազմանդամ եւ տարբեր ընտանիքներու կը պատկանէր, որով սեփական կանատէրներու թիւը կը հասնէր 30է աւելիի։ Այս կնճռոտ դրութեան պատճառաւ Ընկերակցութիւնը կարողացաւ համեմատաբար աժան գնով տէր դառնալ այս հողին, որ իր ամբողջութեանը մէջ 1310 քառ· մեթր, արժեց 12·500 ոսկի, 260 մեթրը մօտաւորապէս երկու փողոցներու լայնացման պիտի յատկացուի եւ որու փոխարժէքը պիտի ստացուի քաղաքապետութենէն ։

Այս չէնքի սեփականատիրութիւնն ալ օրի – նականացնելու համար, Ընկերակցութիւնը մտածեց իր կազմակերպութիւնը դնել օրինաւոր դեմքի վրայ։ 1945 Մարտին, նոտարական պաշտօնական պայմանագրութեամբ մը 18 հիմնադիրները կազմեցին այս ընկերակցութիւնը, նպատակ ունենալով այս մշակութային օճախը կառուցանել եւ հայկ· մշակոյթը տարածել Մօտաւոր Արեւելքի հայութեան մէջ, միաժամանակ հաղորդակից ը – նել Մօտաւոր Արեւելքի հայութիւնը եգիպտական եւ արաբական մշակոյթին ։

··· Այս չէնքը պիտի բաղկանայ գետնայար – կէ մը, որ պիտի պարունակէ «Յուսաբեր»ի տպարանը, խմբագրատունը, վարձու հինգ խանութներ եւ 250 մեթրնոց կառոյց մը, ընդամէնը հազար մեթր տարածութեամբ ։

Առաջին յարկը, նոյն տարածութեան վրայ, ամբողջովին պիտի յատկացուի Մշակութային Տան, որ պիտի ունենայ, բացի գրադարանէ, խաղերու, ընդունելութեան եւ այլ պէտքերու յատկացուած սրահներ, 720 հոգի պարունակող թատերասրահ մը իր բեմով եւ բոլոր յարմարութիւններով, որ միաժամանակ կրնայ ծառայել նաեւ երեկոյթներու, պարահանդէսներու, թէյասեղաններու, ճաշասեղաններու եւայլն ։

Երկրորդ յարկը, կէսէն աւելի, մօտ 550 մեթր, պիտի յատկացուի «դալար տանիք»ին, որ մաս պիտի կազմէ Մշակութային տան։ Իսկ մնացեալ 450 մեթրը պիտի յատկացուի «Նաւասարդ» սրահին, որ պիտի ըլլայ անկախ բոլորովին Մշակութային Տունէն։ « Նաւասարդ »ն ալ պիտի ունենայ 200 հոգի պարունակող փոքր սրահ մը, մօտ հարիւր քառ· մեթր տարածութեամբ, եւ կարմիր ճաշի ու « Համազգային »ի եւ այլ հաստատու –

ԿԻՐԱԿՈՍ ԱՄՈՒԱՆ

Հայրենիքին մեծութիւնը սիրող որբերէն մէկն ալ ան էր։ Երկու տասնեակ տարիներու Մարսէյլի իւղի գործարանին ծանր աշխատանքէն յոգնած ու զզուած՝ «պիտի երթամ» , կ'ըսէր, ու գնաց։

Երթալէն տարիներ առաջ, օր մը երբ հայ – բնակչական տաքուկ մթնոլորտի մը մէջ ամէն ոք իր հայրենի յիշատակներու փունջէն տերեւ մը կը փրցնէր, ան ալ իր փունջէն այս մէկը պոկեց ։—

Մեր մէկ մեծ արտին քով պղտատու ծառերով լեցուն ու գեղեցիկ պարտէզ մը ունէինք, պարտէզին քով ալ գործերով լեցուն պզտիկ ճահիճ մը։

Գարնան ցանքէն մինչեւ աշուն, Կիրակոս ամուս հոն էր, մեր պարտէզին ու արտին մօտ։ Բահը ուսին կամ բրիչը ձեռքը միշտ գործ մը կատարելու պատրաստ։ Կիրակոս ամուս կը սիրէր աշխատանքն ու արդար վաստակը ։

Գարնան գեղեցիկ օր մը, երբ հրավառ արեւին չդիմերէն հողը կը մխար, ան նորէն մէկքը ծռած՝ կ'աշխատէր։ Պահ մը կեցաւ քրտինքը սրբելու ։ Քայլ մը մօտենալով հարցուցի։ «Ամու, յոգնա՞ծ ես»։ Առանց պատասխանելու ինծի նայեցաւ, ես ալ իրեն։ Երբ յիշեցուցի թէ կէս օր է, այս անգամ աչքերուս մէջ նայելով հարցուց ։— Շուքդ չափեցի՞ր։ Այո, ըսի, թիզ ու կէս է։ Ամուս խնդալով ոտքէս մինչեւ գլուխս չափեց ու բաւ։— «Քու ալ հասակդ դեռ թիզ ու կէս է»։ Եւ նորէն խնդալով ձեռքին մանդաղը մէկ կողմ դրաւ։ — « Գնա հացին ծրարը առ ու եկուր», ըսաւ։ Ես վազելով գացի արտին ճիդ մէջտեղը, տանձենիէն կախուած հացին ծրարը առնելով վերադարձայ։ Այդ միջոգին ան ալ իր նոր քաղած թարմ խոտի խուրձերէն երկու հատ մէկ թեւին տակ առաւ եւ ճամբայ ելանք։ Ըսաւ թէ կ'երթանք մեր պարտէզին ծառերուն շուքին տակ անուշ քունով մը հանգստանալու ։

Երբ հասանք պարտէզին ծայրը, ան պահ մը աչքով մաղեց պտղատու ծառերուն ճիւղերը, ո – րոնք պտուղներու ծանրութեան տակ ծռած՝ կ'օրօրուէին։ Անոնց կարգին հատիկ հատիկ արծաթադրն թուէր կարծես կը խնդար։ Գող ճնճղուկ ներո թռլռալով կը ճռուողէին։ Այդ պահուն գոհունակութեան ժպիտը կը ցոլար աշխատասէր ու բարի մշակին երեսէն ։

Հասանք ծիրանի մը ծառին տակ։ Ան իր խուրձերը գետին դրաւ, ես ալ հացին ծրարը։ Ամուս ու ես նստանք դէմ դիմաց եւ բացինք մեր ճաշին ծրարը։ Ունէինք մեր Գոմերու արտին գորեւով, մօրս ձեռքով պատրաստուած, մաղ մաղ կրակին վրայ եփած համով փիլաւը։ Անոնց մօրուս ձեռքով եփած մասի նման բարակ ու հասակիս նման երկար թոնրի հացը։ Ունէինք կուժ մը պաղորակ թան ու թարմ սոխ ։ Ան երկու մատներով պեխերը կարդի դրաւ ու խաչակնքեց։ Քեռոյ քանի մը կանանչ սոխ առնելով դրաւ բարակ հացին մէջ ու փաթթելով մօմի նման ձախ ձեռքովը բռնեց, աջ ձեռքովն ալ վերցուց դգայր։ Մեծ պնակի մը մէջ պղտիկ բլրակի մը նման փիլաւը առինք մեր առջեւ։ Ան ինչպէս կ'աշխատէր արագ, այն – պէս ալ կ'ուտէր։ Շատ չանցած մօտեցաւ ինծի, դգայր իմ դգալիս քսելով ։

Երբ կերանք կշտացանք, ան ծխախոտին տուփր ձեռքը առած՝ «փառք քեզ, Աստուած, փառք քեզ» րսելով ծխիկ մը փաթթեց ու վառեց։ Քեռոյ կանանչ խոտին խուրձը իբրեւ բարձ գլխուն տակ դնելով երկնցաւ ։

Երբ դեռ կէս բաց ու գոյ աչքերով շուրջը կը դիտէր, պզտիկ թռչուն մը եկաւ անոր գլխուն վերեւ եւ ուշադրութիւնը գրաւեց։ Պզտիկ թռչունը իր պզտիկ կտուցով յարդի բարակ չիւղեր բերելով ծիրանի ծառին ճիւղերէն մէկուն վրայ իր բոյնը կը չինէր։ Ան թռչունին նայելով սկսաւ մտածել։ Այդ պահուն զզուելի գործարանին կրկռոցը եկաւ իր մտածումին թելը կտրելու։ Ծեղքը նեղուած եւ նստաւ եւ քովէն երկու քար վերցնելով, նե – տեց ճահիճին մէջ, գործարանն ձայնը խեղդելու համար ։

Անոնց գործերը պահ մը լռելէ վերջ, նորէն սկսան աղմկել իրենց միօրինակ կրկռոցով ։

Ան մինչեւ այդ օրը երբեք չէր անդրադարձած թէ մեր գեղեցիկ պարտէզին ու ոսկեգոյն հասկերով արտին մօտ, ինչ պէտք կար գործերով լեցուած այդ ճահիճին։ Այդ օրը պզտիկ թռչունը գաւակներու ու թոռներու տէր մեծ կիրակոս ամուիս արտին մէջ գեղեցիկ միտք մը արթնցուց ։

— Ի, ես ալ չիւղի պէտք ունիմ, հասած գաւակներուս ու թոռներուս նոր բոյն չինելու համար ։

Շատ չանցած մենք տունով տեղով գործի սկսանք առատ քրտինք թափելով։ Մէկ երկու չաբաթ վերջ երկար խրամի մը մէջէն ճահիճին ջուրը գործերով միասին կը հոսէր, վերջնապէս ցամքելու համար ։

Այդ տարին իսկ մեր կլորակ արտէն բաւական հող կրելով պարպուած ջուրին տեղը հողով լեցուցինք, կալ ու կամէն եւթ, աչնան վերջի օրերուն, ճահիճին տեղը հողը յարդարուած, ակօսները չոկուած էին արդէն, երբ ձիւնը եկաւ ծածկեց։ Տխուր այդ ձմեռն ալ իր վերջին օրերը կը համրէր ։

Կիրակոս ամուս նորէն բահն ու բրիչը առնելով դաշտ վազեց։ Երբ նորէն գարնան արեւին չողէն ու անձրեւին ցօղէն լեռ ու դաշտ կանչցան, անոր նոր տնկած չորս կարդ չինորներու նման ուղիղ բարտիներուն չարքն ալ ծաղկեցաւ, տասնեակ մը տարիներ վերջ նոր չինուելիք տուներու գերաններ դառնալու համար ։

Ափսոս, չատ չատերու նման անոր ալ իղձերը խեղդուեցան այդ տարուան գարնան արեան մէջ։ Երբ գիւղէ գիւղ յարաբերութիւնները խզուեցան, ան Քիւրտի տարազով ծպտուած մինակ մարդն էր որ պարտականութիւն ստանձնեց մէկ գիւղէն միւսր տխուր լուրեր տանիլ բերելու, մինչեւ որ, օր մրն ալ ինկաւ իր սիրած արտին բարակ ճամբուն վրայ, բարեկամ ու ծանօթ Քիւրտի մը մահաբեր դնդակով ։

Շատ տարիներ են եկեր անցեր — թերեւս դեռ դարեր ալ դան անցնին — անկարելի է որ ապրողներ մոռնան մեռնողներուն յիշատակը ։

Ուր որ ալ գտնուինք, Ամերիկա, Եւրոպա, Ասիա, Երեւան, կամ կոլխոզի դաշտերը, մենք չենք մոռնար մեր բարեւները ղրկել «Կիրակոս ամուներուն»։

ԱՐԱ ՏԻՐ – ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ՄԻՋԻՆ ԵՒ ՄՕՏԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԸ ԿՐՆԱ՞Ը ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԻԼ

Մ· Նահանգներու ցամաքային բանակին սպարապետը, զօր· Քոլինս, որ վերջերս քննական պտոյտ մը կատարած էր Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ, Յունաստանէն մինչեւ Թուրքիա եւ Պարսկաստան, յայտարարեց թէ այդ երկիրներուն պաշտպանողական միջոցները աւելի լաւ են այժմ քան 1947ին, երբ նախագահ Թրումէն դործի ձեռնարկեց, զինելու համար Յունաստանը եւ Թուրքիան։ Այս առթիւ բացատրեց թէ Յունաստանէն Թուրքիա – Պարսկաստան չըլլանր աշխարհի ռազմավարական ամենամեծ գետիններէն մէկն է, որ կը միացնէ Եւրոպան, Ասիան եւ Ափրիկէն։ Միեւնոյն ատեն չեչտեց թէ Միջին Արեւելքի երկիրներէն ոչ մէկը կրնայ առանձին եւ անսահման ժամանակով դիմանալ մեծ պետութեան մը յարձակման։

— « Թուրքիան առանձին կրնայ ահագին դժ–

թիւններու յատկացուած սենեակներ ։

Երրորդ, չորրորդ, հինգերորդ եւ վեցերորդ չորս յարկերը, առանձին մուտքով եւ վերելակով մը 12 վարձու յարկաբաժիններ պիտի պարունակեն ։

Խանութներու, յարկաբաժիններու եւ կարաժի հասոյթները, մեր հաւանական պարտքի չիլումէն վերջ, պիտի յատկացուի Ընկերակցութեան մշակութային նպատակներուն ։

Ինչպէս ըսինք, հողը արժած է մեզի 12·500 ոսկի, բայց այժմ կ'արժէ, առանց հաշուելու 260 մեթր սեփականաղրկուած մասը, մնացորդ 1050 մեթրը միայն՝ որուն վրայ կը կառուցանենք այս չէնքը, 30·000 ոսկի։ Իսկ չինութիւնը պիտի արժէ մօտ 40·000 ոսկի ամենախնայողական միջոցներով։ Այս դումարին 5500 ոսկին յատկացուած է հիմքերու չինութեան, 500 ոսկին յատակագծերու պատրաստութեան եւ մնացեալ 34·000 ոսկին չէնքի եօթը յարկերու կառուցման ։

Այս դումարէն մենք ունինք մօտ 10·000 ոսկին՝ որպէս ստացուած կամ ստացուելիք նուիրատուութիւններ, բայց հաստատ համոզուած ենք, որ Եգիպտոսի հայ ժողովուրդին եւ Մերձաւոր Արեւելքի «Յուսաբեր»ի բարեկամներուն լիառատ օժանդակութեամբ, ինչպէս մինչեւ այժմ, յառաջիկայ տարի այս օրերուն պիտի կատարենք աւելի փառահեղ հանդիսութիւն մը՝ մեր աւարտած չէնքի բացման առթիւ, մեր սեփական սրահներուն մէջ։

Ապացուցանելու համար թէ մեր ժողովուրդը ինչ չափ վերաբերմունք ցոյց տուած է դէպի այս մեծ ձեռնարկը, պէտք կը դղամ յայտարարելու որ ցարդ 21·000 ոսկիի նուիրատուութիւններ եղած են, այս դումարին 3700 ոսկին՝ Եգիպտոսի եւ արտասահմանի եօթը ընկերակցութիւններու եւ հաստատութիւններու կողմէ, իսկ մնացորդ 1730 ոսկին՝ 272 նուիրատու ազգայիններէ ։ Նուիրատուներու ցանկութեամբ առայժմ մենք ցանկը չենք յայտարարեր, բայց յաւիտենական գաղտնիք պիտի չմնան մեր նուիրատուներու անունները, – նոնք հասարակութեան սեփականութիւնը պիտի դառնան եւ այն ժամանակ ամէն ոք պիտի տեսնէ, թէ մեր յորդառատ աղբիւրը հայ ժողովուրդի սիրտն է միայն ։

Ցաւի տուներ

«Հիւանդ էի եւ այցի եկաք», ինչպէս կ'ըսէ տեղ մը, մեր Աւետարանը :

Քայլերս կ'ուղղեմ նորէն դէպի ցաւի մեծ տուներէն մին, տեսնելու մէկը, ինչպէս ուրիշներ իրենց հարազատները :

Բայց դեռ գոց է դուռը, ամրափակ, պէտք է սպասել, այդ սպասումը որ վայրկեաններ ժա – մերու կը վերածէ ...

Անհամբեր է բազմութիւնը եւ վերջապէս ներս կը խուժէ, դուռը հազիւ բացուած :

Ու շարք, շարք մեր ճամբուն վրայ կը կար – պանք վերուստ ուխտեալներ՝ հիւանդութեանց տե – սակներուն :

Կը մտնենք յարկաբաժին մը, ուր այրեր եւ կիներ տեղաւորուած են առանձին, անտեղեակ՝ իրարու ցաւէն :

Այդ պահուն դիմացդ են արդէն, ճամբուդ վրայ կրօնաւորուհիներ, դթութեան քոյրեր, ե – բիտասարդ կամ տարիքն առած, որոնք իրենց սեւ տարազին տակ կը կրեն սիրտ մը սպիտակ, կարե – կից միշտ հիւանդին, որբին ու խեղճին, խաչ մը իրենց կուրծքէն կախ , անոր յարած , փարած , անվախ :

Այցելութեան ժամն է արդէն եւ ներս չմտած, բոլորին ալ աչքը դրան սրահին է դամուած, սպա – սելով ամէն մէկը իր հիւրերուն ...

Իրենք ալ հիւր չեն արդեօք հոն, ցաւի տան մէջ, վարձած մէկ մէկ անկողիններ, քով քովի կամ դէմ դիմաց, թէեւ օտար եւ անծանօթ եւ այ – լազան ցեղով , ծէսով ...

Հոն են ամէն տարիքէ հիւանդները , պառաւը , տարէցն ու երիտասարդը, ամէն մէկը իր ցաւին հետ : Ոմանք դեռ նոր եկած , պառկած ,իսկ ուրիշ – ներ կարծես տուն – տեղ եղած , հինցած ... ո – մանք ժպտուն, կ'ըսես բան մըն ալ չունին, բայց որդը իրենց ներսն է բոյն դրած : կան ալ որ հիւ – ծած , մաշած , իրենց օրերը կը համրեն, աչքերը հոդին ..

Իրենց չուրջ հիւանդապահուհիներ կ'երթեւե – կեն, կր ծառայեն ու կր խնամեն դիչերը խառ – նած ցերեկին, ապրելով անոնց ցաւերուն ու հա – ռաչանքներուն հետ, ականատես անոնց տառա – պանքներուն ու տագնապներուն, ականջալուր ա – նոնց ճիչերուն ու կանչերուն : Որքան կորովի ուսուցիչներ պատճառել նոյնիսկ հիմա : Ցա – ւելուածական օգնութիւն առանալով, կրնայ աքանչելի գործեր կատարել : Թուրքերը որոնք տոկուն զինուորներ են, կրնան աւելի լաւ կռուիլ եթէ յարձակում կրեն այժմ, քան երեք տարի ա – ռաջ : Բայց տակաւին չատ գործ կայ ընելիք » :

Պարսկաստանի մասին ալ խօսելով, կրկնեց թէ Միջին Արեւելքի երկիրներէն ոչ մէկը կրնայ ա – ռանձին դիմանալ, բայց աւելցուց.— «Պարսկաս – տանի լեռները ահարկու խոչընդոտներ կը ներ – կայացնեն» : Ինք անհրաժեշտ կը գտնէ ընդլայնել Պարսկաստանի վերազինման համեստ ծրագիրը : Զօրավարը Ճունաստանի մասին եւս լաւատես յայտարարութիւններ բրաւ, եւ եզրակացուց թէ սխալ պիտի ըլլայ ամերիկեան զինուորական պատուիրակութիւնները քաշել Միջին Արեւելքի երկիրներէն :

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ Կ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐ ԱԼ ԿԸ ՑԻՇՈՒԻՆ

Ինչպէս հաղորդած էինք արդէն, Գահիրէի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց համաձնավար կեդր. կոմիտէին անդամները, Հելիոպոլիսի մէջ : Այս առթիւ Եգիպտոսի ներքին նախարարութեան հրատարակած մանրամասն զեկոյցէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները. —

Կալանաւորներէն Ասատ Չալիմ Եգիպտոսի ա – մէնէն վտանգաւոր համաձնավարպետերէն մէկնէ : Հիլիլ Շվարց , ճերմակ Ռուս, համաձնավար չարժ – ման դլխաւոր կազմակերպիչներէն է Եգիպտոսի մէջ : Երկու տարի առաջ պիտի ձերբակալուէր , բայց յաջողեցաւ իր հետքը կորնդնել : Ան խալ – մութիւնը ընդունած եւ ստացած էր Հիլալ Մոհա – մէտ էլ Մահտի անունը : Նախ յայտնեց, թէ Ի – մայիլիա կը բնակէր, բայց վերջէն խոստովանե – ցաւ, թէ Հելիոպոլիս ապաստանած էր Մօրիս Փաք անունով : Շվարցի բնակարանէն դրաւուած թուղթերուն մէջ կը գտնուի հաչուեցոյցակ մը , որուն մէջ նչանակուած են Եգիպտոսի համաձնա – վար չարժման եկմտացոյցը, ելքերն ու մուտքերը 1950ի առաջին երկու ամիսներուն, ինչպէս նաեւ անդամավճարներուն եւ նուիրատուութեանց գան – կերը : Հաչուեցոյցակներուն մէջ արձանագրուած են անունները այն անձերուն, որոնք գանազան գումարներ ստացած են : Նչանակուած անուններր կեղծ են սակայն : Շվարցի բնակարանէն դրաւուած իրերուն մէջ կայ նաեւ 200 ոսկիի պատրաստ դու – մար մը :

Ձեռք անցուած են նոյնպէս գանազան տեղե – կագիրներ՝ եգիպտոսի եւ արաբ երկիրներու մէջ համաձնավար չարժման զարգացման եւ այն յա – րաբերութեանց մասին, որոնք գոյութիւն ունին այդ չարժման վարիչներուն եւ Ս. Միութեան մի – ջեւ : Այդ տեղեկագիրներէն երեւան կուգայ, որ համաձնավար չարժման հետ կապ ունեցող Հայե – րէն իրեմէ գիրեմէ կը ձկտէին Ս. Միութեան հը – պատակներ, ինչ որ կ'արդարացնէ իրենց ունեցած յաճախակի յարաբերութիւնները այս երկրի նոր – հրդային դեսպանատան հետ :

Ձեռք անցուած փաստաթուղթերէն կը հաս – կըցուի, որ համաձնավար չարժման նպատակն էր հաստատել «պրոլետարական դիկտատուրա» : Փաստաթուղթերուն կցուած էր նաեւ Գահիրէի քարտէսը, ուր ցոյց տրուած էին մայրաքաղաքին մէջ գործող գանազան բջիջները : Գրաւուած են նոյնպէս Ասատ Չալիմի տան մէջ գումարուած ժո – ղովներուն տաեռնադրութիւնները, Գահիրէի քան – աին յատակագիծը, երեսփոխաններու, ծերակու – տականներու եւ այլ անձերու ուղղուած 120 նա – մակներ եւն. :

Բազմաթիւ խուզարկութիւններ կատարուե – ցան կասկածելի անձերու բնակարաններուն մէջ եւ ձեռք անցուեցան զրամեքենաներ, տպագրա – կան մեքենաներ եւ համաձնավարական բուվան – դակութեամբ հրատարակութիւններ :

Ասատ Չալիմի ձերբակալութենէն ետք, ոստի – կանութիւնը հսկողութիւն կատարեց իր տան չուրջ : Հետզհետէ ձերբակալուեցան Լամէի Եու – սէֆ Տամիան եւ եղբայրը՝ Շաֆիք Եուսէֆ Տա – միան, Յակոբ Պաթմանեան (հաչուակալ) եւ Տիգ – րան Քիրազեան (լրագրող) : Վերջին երկուքը յայ – տարարեցին, թէ յարկաբաժին փնտռելու եկած էին հոն : Ձերբակալածներուն մէջ կան նաեւ Տի – ւնն Թանէթ Ժողէֆ Իսրայէլ, կինը՝ համաձնավար Մարսէլ Մարիոյ Իսրայէլի, Ալեքսանտր Հոլչ – Թան, Սիթրէտ Անթուն Պահրի, Տիկին Յակոբ Պաթմանեան եւ քոյրը՝ օրիորդ Բրուտեան : Ամ – բաստանեաններէն ոմանց տան մէջ գտնուեցան գէնքեր եւ թմրեցուցիչներ :

Ամբաստանեալները ներկայիս բանտ դրուած են, սպասելով որ դրաւուած փաստաթուղթերը ուսումնասիրուին, ինչ որ բազմաթիւ չաբաթներ կր կարօտի :

Գաղաքական ոստիկանութիւնը խուզարկու – թիւններ կատարած է նաեւ գաւառներու մէջ :

ԹՈՒՐՔ ԽՄԲԱԳԻՐ ՄԸ ԳՈՎՒ ՀԱՑ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ

Ինչպէս գրած էինք, Պոլսոյ »Թէքինիք» համա – լսարանին ուսանողներէն թուրք մը ոխ կապելով սպաննած էր դասախօսը , Ֆէյհազ :

Այս առթիւ թուրք խմբագիր մը, Ֆահրի Ձէ – լալ պարզելով ուսանողներու եւ ուսուցիչներուն մի – ջեւ ծագած վէճերը, կը փառաւորէ ողբացեալ ու – սուցիչ Պետրոս Ասրունին. եւ դրուագ մը կը պատմէ «Ճիմհուրիյէթ»ի մէջ.

— « Ժամանակին մաթեմաթիկի նչանաւոր ուսուցիչ մը ունէինք, Պետրոս էֆէնտին, որ մաս – նաւոր սկզբունք մը ունէր : Քննութիւններէն ա – ռաջ անպատճառ աշակերտ դասի կը հանէր եւ նօթ կր դնէր : Եթէ գէշ նօթ ստացած րլլար, քն – նութեան մէջ ստացած լաւ նօթր արժէք չունէր : Ես բան մր չէի հասկնար մաթեմաթիկէ, եւ քա – նիցս փախայ Պետրոս էֆէնտիին ձեռքէն : Բայց ան մտքէն չէր հանած զիս, եւ վերջին անգամ ը – սաւ բնկերներուս.— Ձեր բնկերոջ րսէք, յաջորդ դասին անպատճառ պիտի հարցուփորձեմ դինքը :

Փախուստի ճամբայ չունէի այլեւս : Աստուած լուսաւորէ հոգին, Պետրոս էֆէնտի միւս դասին

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ա.

Ահա ինչու այն գիչեր սարի գլխից Զիլանցի – ների վրաններին գայլեր չէին նայում, այլ զին – ուած մարդիկ :

Ամբողջ երեք օր Մանասը պատրաստել էր իր մարդկանց : Ամէն բանի մէջ գործադրում էր Տէր Սողոմոնի ծրագիրը : Նա էր մտցրել այսքան կարգ, զգուշութիւն : Նա էր նախատեսել ամէն մի դէպք, որ կարող էր խանգարել դիչերային յարձակումը :

Եւ ահա այժմ, երբ ժամը հասել էր եւ նա գը – նաց միւս տղաներին էլ հաղորդելու, այս լուռ ու խորհրդաւոր ժամին, Մանասը զգաց այն, ինչ որ մինչեւ այժմ անծանօթ էր նրա սրտին :

Նա վախ կամ զղջում չէր զգում, նա անձնու – րացութիւն էր, որ գնում էր զոհուելու եւ միայն այն էր ուզում հասկանալ թէ ի՞նչպէս կ'ընդունի այդ զոհը վերեւում, աստղերի աչխարհում, եւ ներքեւում, վըրդովուած մարդկութեան մէջ :

Ցանկացած նա ցնցուեց : Կարծես մի ահագին հարուած էր այն ձայնը, որ մթութեան մէջ կո – րած մի հեռաւոր անկիւնից հասաւ նրա ականջին :

Դա մի առաձգական, գազանային ձայն էր, սկզբում խռպոտ եւ թանձր, սուր ու բարակ երի – ւէչներ արաւ եւ տարածուեց հեռու, հեռու, ծը – ւարասէր թռչունները, ծանր թափահարելով ի – րանց թեւերը, չտապ պտոյտներ էին գործում, երեւի վերջացրած էին համարում դիչերային ճա – նապարհորդութիւնը եւ այժմ մօտենում էին ի – րենց բոյներին :

Համատարած թուխ գոյնը նօսրանում էր : Լուսարացի կարապետները թռչում էին միմեանց հետից. ինքը, լոյսը, չատ հեռու չէր ...

Ցամբ, բայց հաստատ քայլերով, չչտապե – լով, բայց եւ ոչ ետ մնալով, սարի լանջն ի վար գնում էին մարդիկ :

Ամէնքին ղեկավարում էր վերին աստիճանի լարուած ուչադրութիւնը : Քայլը չափուած էր, բոլորովին անձայն : Նոյնիսկ թփերի մէջ քնած վախկոտ կենդանիները չէին ցան, որ իրենց մօտով անցնում են մարդիկ եւ դրանցից ամէն մէկը ձեռ – քին բռնած ունի մի հրացան :

Ամէն ինչ օգնում էր իշխողներին, ամէն ինչ ծածկում էր այդ չարժողութիւնը, խաբում էր , քօղարկում :

Ետեւում մնացին մեծ ու փոքրիկ ձորերը , փոսերը, թումբերը :

Մնում էր մի պառիվեր եւս, եւ այնուհետեւ ծուռ ու մուռ քարափն էր, որ պայտաձեւ կէսա – չրջան էր տալիս, սեղմելով դեռատի ձորը :

Այդտեղից չատ մօտ էին վրանները, որոնց ա – ռաջ հազիւ պլպլում էին խարոյկները : Կարծես նը – րանց էլ կաչկանդել էր քնի թմրութիւնը, որ ոչ – քան աստիճանում է լուսաբացից առաջ :

անմիջապէս զիս փնտռեց դրատախտակին առջեւ հանեց, եւ հաւատարութեան խնդիր մը հարցուց : Ես ի՞նչ կը հասկնայի հաւատարութենէն, խնդիրը տախտակին վրայ գրեցի, եւ արբեցի անմիջապէս : Այս յանդգնութեանս առջեւ, խստաբիր ուսուցիչը, չըս ինծի մօտեցաւ զայրոյթով, բայց ես ըսի իրեն անկեղծօրէն,— Ինչքա՛ս չի հասնիր այս խնդիրնե՛ – րուն : Տարի մըն է ջանացի փախչիլ ձեր ձեռքէն : Այս տարի ընթացաւարտ պիտի ելլեմ, եթէ նօթ մը տաք ինծի, պիտի ելլեմ վարժարանէն, իսկ եթէ չտաք, կառավան պիտի ըլլամ :

Ծարգելի ուսուցիչս ոչ միայն թիւ տուաւ, այլ քննութեան պահուն զիս փրկեց քննիչին ձեռքէն, ինք ըսաւ եւ ես գրեցի, եւ Պետրոս էֆէնտիի չնորհիւ կառավան մը չեղայ :

Որքան լաւ պիտի ըլլար եթէ ուսուցիչները չահէին այսպէս իրենց աշակերտներուն երախտագիտութիւնը » :

տուղարը, Թոյլփաթթի «ազատասպան եւ ռազմաշունչ» համարելով կառավարութեան քաղաքականութիւնը, կոչ մը ուղղեց ժողովուրդին, որ պէտք պաշտպանեն «խաղաղութիւնը, ժողովրդապետութիւնը եւ աշխատանքի իրաւունքը » :

★ Ուրիշ զինաթափ նաւ մը, «Իմփորթըր», Շէրպուռ կը սպասուէր երէկ, չորեքշաբթի : Պարպումը պիտի սկսի այս առտու : Կառավարութիւնը ամէն միջոց ձեռք առած է, որեւէ վնասարարութիւն արգիլելու համար : Այս նաւահանգստին բանուորները սկիզբէն ի վեր որոշած են պարպել զինաթափ նաւերը, հակառակ համաձնաւոր կուսակցութեան եւ Աշխատանքի Դաշնակցութեան բոլոր կոչերուն : Երկու կազմակերպութիւններն ալ կը գործեն յանուն «խաղաղութեան կուսակիցներուն » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

1500 – 3000 ԲԱՆԹՈՂՆԵՐ ՍԷՆ Նազէռէն ճամբայ ելան դէպի Նանթ, հեծելանիւներով, իրենց պահանջները ներկայացնելու համար նահանգապետին, յանուն 12000 մեռաղագործական բանուորներու, որոնք գործադուլ յայտարարած են 36 օրէ ի վեր : Նահանգապետը լսեց տասը հոգինոց պատուիրակութիւն մը, որ մասնաւորապէս համասական 3000 ֆրանքի բացառիկ պարգեւ մը կը պահանջէր, 1949 Դեկտեմբերէն սկսեալ : Այս դիմումէն առաջ, Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը աղդարարած էր թէ «Լիպէռթէ» (նախկին դերմանական «Եւրոպա») նաւը պիտի չնորոգուի, մինչեւ որ գոհացում չտրուի : Հեծելանաւորդները երկու ժամ յառաջանալէ վերջ, գիւղ մը իջան, ուտելու համար իրենց կինէրուն պատրաստած համեստ ճաշը : Շատերը ուժասպառ եղած էին, ձիոց բլուրներէ մագլցած ըլլալով : Նանթի մօտ դիմաւորուեցան 500 բանթողներու կողմէ :

« ՖԻԿԱՌՕ» ԴԱՏ ԲԱՑԱՒ երկու համայնավար օրաթերթերուն, «Իմանիթէ»ի եւ «Սը Սուառ»ի դէմ, որոնք ամէն օր գրգռիչ կոչեր կ'ուղղեն, հրաւիրելով ցոյցեր կատարել խմբագրատան առեւ, թերթը պատռել եւն., իբրեւ բողոք հիթլէրական գործակալ Սքորցենիի յուշերուն հրատարակութեան դէմ : Ցուցարարները կը չարունակեն ցրուիչներէ եւ կրպակներէ բռնի գրաւել « Ֆիկառօ »ն եւ պատռտել կամ կրակի տալ :— Թերթին դէմ կատարուած երկրորդ ցոյցին առթիւ կարգ մը ցուցարարներ դատուեցան առջի օր, ոստիկաններուն վրայ յարձակած ըլլալով : Մէկ հոգի դատապարտուեցաւ երեք չաբաթ, երկու հոգի ալ 15 օրուան բանտարկութեան, յետաձգումով :

ՈՍԿԻՆ ԵԻ ՏՈԼԱՐԸ նորէն ինկան : Սեւ չուկացիները մինչեւ 355 ֆրանքի կը ծախէին առջի օր, ինչպէս կը գրէ ամերիկեան թերթը : 1948 Դեկտեմբերին մինչեւ 545 ֆրանքի բարձրացած էր, մինչ պաշտօնական դինն էր 318 : Ֆրանսայի պաշտօնական չրջանակները գոհ են այս անկումէն, եւ քանի միլիոն տոլարի յաւելուածական չահ մը կը սպասեն այս տարի : Զուիցերիական եւ պելժիական ֆրանքներն ալ տկար են : Առաջինը 82·50ի կը ծախուէր, մինչդեռ 133 կ'արժէր 1948–ին : Սթերլինը՝ 845 (օրինականը՝ 980) : Զոլլ ոսկին՝ 471·000 ֆրանք :

ԴԱՏԻ ԲԱՇՈՒԵՑԱՆ 40 թաղիչներ եւ դեղագործներ, ամբաստանուած ըլլալով թէ խարդախութիւններ կատարած են ընկերային ապահովութեան առողջապահական սպասարկութեանց մէջ :

ԻՆԴՈՆԵԶԻՈՑ ապստամբները անձնատուր եղան ապրիլ 11ին :

Երաժշտութիւն դասեր

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆի դաշնակի, վոլֆէճի եւն. դասերուն հետեւիլ փափաքողներէն կը խնդրուի դիմել ամէն երեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 2—4, Studio Edition Calibri, 19 rue Caumartin, կամ հեռաձայնել նոյն ժամերուն Opéra 54.48 կամ դիմել դրաւոր կերպով նոյն հասցէին :

Ապրիլ 11-24ի տեսիլի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ը· Դ· Տէսինի Նոր Սերունդի, հովանաւորութեամբ Հ· Ը· Դ· Տէսինի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի, կրթ· Մարմնոյ, եւ Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու միութեան :

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Հ· Ը· Դ· Տան սրահը :

կը նախագահէ Հ· Կ· ՏԻՐՄՈՑԵԱՆ

կը բանախօսէ ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Մուտքը ազատ է :

★

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԱՊՐԻԼ 11–24Ի ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Կրընոպլի Հ· Ազգ· Եկ· Միութեան կողմէ, կիրակի 16 Ապրիլ կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Sacré Coeurի սրահին մէջ : Հրաւիրուած են դաղութին բոլոր կազմակերպութիւնները :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Ապրիլ 22ին, չաբաթ օրը երեկոյեան ժամը 9ին, St. Bernardի սրահին մէջ : Նախաձեռնութեամբ Հ· Ը· Դ· Նոր Սերունդին եւ մասնակցութեամբ ազգային կազմակերպութիւններուն :

Կը նախագահէ ընկեր Ս· ՊԻԼԱԼԻ

Պիտի ներկայացուի անմահն Աւետիս Ահարոնեանի «ԻԼ ՄԻ ԱՂՕԹԻՐ»ը, թատերդութեան վերածուած ընկեր Ազգինի կողմէ : Պիտի ըլլան նաեւ աւուր պատշաճի արտասանութիւններ : Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ԱՁՕ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՏՈՄԵԱՆի ԳԵՐԵԶՄԱՆԻՆ

Այրի Տիկին Արուսեակ Ատոմեան եւ զաւակները, Մարիա եւ Սիրան, կը ծանուցանեն որ իրենց ամուսնոյն եւ հօր մահուան առթիւ տեղի կ'ունենայ այլ հանդուցեալի գերեզմանին, այս կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 3·30ին :

Gare du Nordէն չոգեկառք ժամը 2·29ին, իջնել Անկէնի կայարանը, այնտեղէն առնել օթօբար ժամը 3·5ին եւ իջնել Կրոլէի գերեզմանատան մօտ : Կը հրաւիրուին հանդուցեալի բարեկամները եւ ընկերները :

ՋՈՒԹԱԿԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

29 Ապրիլ, շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Սալ Մազբնոյի մէջ, 88 rue d'Aubagne :

Լեւոն Վեւուեան

Մարսէյլի «Վիսէ Միւզիքալ»էն Ա· Մրցանակաւոր Կուսակ իր տարեկան նուագահանդէսը : Դաշնակով կ'ընկերակցի Օր· Անէթ Ժիվլիէն :

Յայտագրին մաս կը կազմեն ՄՈՑԱՐԴ (Sonate en ut majeur), ՎԻՎԱԼԴԻ (Concerto en ré majeur), ՏԷ ՊԷՐԻՕ (9e Concerto en la mineur) : Իսկ հայկական չատ կարեւոր բաժինը կը բաղկանայ 20ի մօտ կտորներէ, ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ, Ա· ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆի եւայլն լաւագոյն էջերէն :

Համերգ Սարսէյլի մէջ

ՀԱՑ ՏՈՀՄԻԿ ԵՐԳԵՐՈՒ (մեծ մասով առաջին անգամ երգուած Մարսիլիոյ մէջ) :

«Հայ Քնար» երիտասարդ երգչախումբի կողմէ

Ղեկավարութեամբ Տիկ· ՄԱՌՒ ԱՇԸԳԵԱՆ-ՆԱԳԴԱՇԵԱՆի : Կիրակի 16 Ապրիլ երեկոյեան ժամը 8·30ին Սալ Մազբնօ :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Իսկ էջ Մուլհինոյի Խրիմեան վարժարանի հոգաբարձութեան, Զատկի առթիւ կազմակերպած հանդէսը, կիրակի 16 Ապրիլ, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ, 2 rue de la Défense : Մուտք 100 փր·

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ·— Պէյրութէն Տիկին Գրաբեր Լուսաբարեան (Ծնեալ Խաչոնեան) կը փնտռէ իր եղբայրը, Տրապիզոնի Պախալ Մկրտիչի որդին, Բարունակ, որ Փարիզ կը գտնուէր 18—20 տարի առաջ, ինչպէս տեղեկացուցած են Պ· Պ· Բովսէփ Մանտալեան եւ Բարութիւն Անանիկեան : Տեղեկացնել «Ծառաչ»ի :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ·— Անիէռ – Պուա Քոլոմպի Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է զանազան պնակներ, ճիչէրճեան եղբայրներէ :

ՏԻԿԻՆ ՀԱՑԿՈՒՀԻ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ երկու հարիւր ֆրանք կը նուիրէ Ֆր· Կապոյտ Խաչին, պրէվանի հիւանդներու յատկացուելու համար, իր ողբացեալ զաւկին՝ Բարսեղ Տատուրեանի յիշատակին : Ստանալ «Ծառաչ»էն :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)

ՇՈՒՇԱՏԵՍՐ

Հ· Ը· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ փարիզի Ա.հարոնեան խումբին դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կը խօսի ընկեր ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ : Նիւթը կը խօսի ընկեր ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ : Նիւթը «Երուանդ Սրմաքէշխանլեանի կեանքը ու գործը» :

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Ազամ ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը այս ուրբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Հ· Ը· Դ· Ս· Մինասեան են թակոմիտէի ընդհ· ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, անցեալ ժողովին տեղը :

ՌՈՄԱՆ·— Հ· Ը· Դ· «Անդրանիկ» ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, Ռուվիկեաններու բնակարանը : Իւղոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : կարեւոր օրակարգ :

Հ· Ը· Դ· ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ «Զաւարեան» կոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8·30ին, Խրիմեան դպրոցը :

ԼԻՈՆ·— Հ· Ը· Դ· Նոր Սերունդի «Միամանթօ» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, դպրոցին սրահը 78 rue Rabelais : Նիւթ՝ «Վիթամիններն ու իրենց կատարած դերը» : Դասախօս՝ ընկեր Բ· ԽՐԻՄԵԱՆ : Կը հրաւիրուին սանուհիները, իրենց ընկերները եւ բոլոր համակիրները :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ·— Հ· Ը· Դ· Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 9ին : Կը խնդրուի ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամանակին :

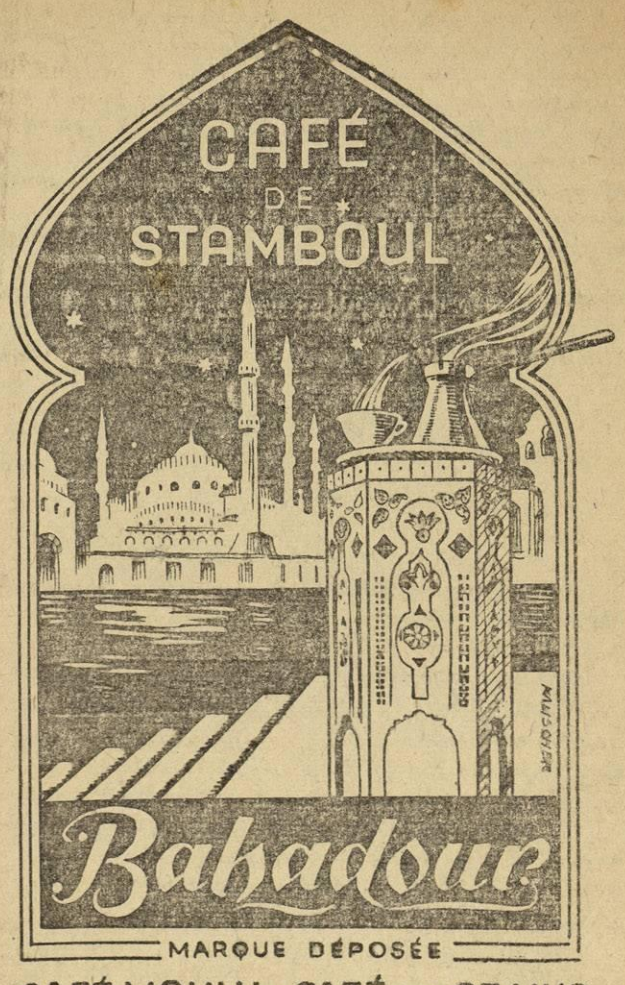
ՎԻԵՆ·— Հ· Ը· Դ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, «Հ· Օհանջանեան» ակումբը : Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆի Հ· Ը· Դ· «Արծիւ» ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, ընկեր Մինաս Ալթունեանի բնակարանը, 17 rue Ampère, Cachan : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

Պ· Ա· ՉՈՊԱՆԵԱՆի հերթական դասախօսութիւնը Հայ Ուս· Տան մէջ, չաբաթ օրը, ժամը 5ին : Նիւթ՝ Նահապետ Քուչակ-մեծ աշուղին վերագրուած տաղաշարքը : Մուտքը ազատ է :

Ս'ՈՒԶՈՒԻ

Entrepreneur այր կամ կին մը, կնոջ հադուստի ֆօնֆէքսիոնի համար : Նաեւ նոյն տան համար թէ աշխատանոցին մէջ աշխատող եւ թէ իր բնակարանին համար գործ առնող գործաւորուհիներ : Դիմել Papazian et Cie., 8 rue Mulhouse, Paris (2), մէթրօ Սանթիէ :

CAFÉ MOULU • CAFÉ EN GRAINS
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵՇՏԱՇԱՄ ՍՈՒՐՃԸ
ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ
ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ-Ի ՄՕՏ
20, Rue Villeroy - 19, Rue Juliette-Rec.mier
LYON

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Vendredi 14 AVRIL 1950 Ուրբաթ 14 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6127–Նոր շրջան թիւ 1538

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉ ԿԸ ԲԱՆԻՆ ՄԻՄՆԵՐԸ

Ո եւ է կազմակերպութիւն կը ծաղկի, կը ծաւալի, տեւական դեր կը կատարէ, երբ կապուած է հանրօգուտ, կենդանի գործի մը: Այլապէս դատապարտուած է թառամելու, որքան ալ բարձր հնչեցնէ իր թմբուկը :

Այսպէս նաեւ մեր Հայր· Միութիւնները :

Համրանք չունէին անոնք, պատերազմէն ա – ռաջ: Միայն Մարսէյլի մէջ 65 Միութիւն կը հաշուէին, երբեմն չէն օրերուն: Ոչ միայն նահանգներ եւ քաղաքներ, այլ եւ մթնոյն նահանգին գիւղերը, քաղաքին թաղերը ունէին իրենց Հայ – րենակցականը կամ Վերաշինացը: Նոյնիսկ երիտ· Միութիւնները :

Ի՞նչ մնացած է այսօր, Մարսէյլէն փարիզ : Ամբողջ գաղութին մէջ :

Կը բաւէ աչք մը նետել օրուան թերթերուն վրայ, գտնելու համար պատասխանը :

Անոնք որ ողջնցած էին Ներգաղթի առթիւ, 1946 — 47ին, անոնք ալ կա՛մ լուծուած եւ կամ իրենց պատեանին մէջ քաշուած են, սպասելով նոր աւետիսի մը :

Հասարակութիւնը պարբերաբար կը կարդայ ժողովի ազդեր, հայրենակցական հանդէսներու նկարագրութիւններ , առանց որոշ գաղափար մը կազմելու կատարուած աշխատանքին վրայ :

Անդամները իրենք ալ շատ բան չեն դիտեր կամ չեն ուզած դիտնալ, որպէսզի կարենան լուսաբանել ձեզ :

Երկու մխիթարական պարագաներ յայտնուեցան վերջերս: Մէկը՝ անցեալ տարի, միւսը՝ դեռ անցեալ շաբթու: Երկուքն ալ Մարսէյլէն :

Առաջինը՝ Վասպուրականի Հայր· Միութեան մէկ յօդուածն էր, որ կը բացատրէր թէ ինչ աշխատանքներ կը կատարուին, նոր սերունդին փերը – կուելու համար: Այս առթիւ չահեկան տեսու – թիւններ ալ կը պարզէր :

Երկրորդը՝ Ջուլի Հայր· Միութեան կոչը, շատ կարճ, բայց պերճախօս :

Միութիւնը քննելով նոր սերունդի փրկու – թեան խնդիրը, որոշած է, միաձայնութեամբ·

Հրաւիրել էդեցի ծնողները որ իրենց զաւակները դրկեն մայրենի լեզուի դասընթացքներուն, հայերէն սորվելու համար: Միութիւնը կը ստանձնէ ծախսերը :

Միութեան Ամերիկայի կեդր· վարչութիւնն ալ կը ստանձնէ երկու տաներու ծախքը, բարձրադոյն կրթութեան համար :

Այս մէկ հատիկ առաջադրութիւնը կրնար արդարացնել ոեւէ Հայր· Միութեան գոյութիւնը :

Ամէն Միութիւն չի կրնար տաներ որդեգրել բարձրագոյն կրթութեան համար :

Բայց, որո՞ւ կարողութենէն վեր է՝ հայերէնի դասեր առնել տալ իրենց զաւակներուն, հոգալով ծախքերը :

Թուաբանական հաշիւ մը, այս առթիւ :

Թերեւս 4—5000 մանչեր եւ աղջիկներ հայերէն կը սորվին մեր գաղութին մէջ, զանազան միջոցներով :

Այս թիւը առ նուազն պիտի կրկնապատկուէր, եթէ հին ու նոր Միութիւններ հետեւէին Գղեցիներու օրինակին :

Եւ ի՞նչ պատճառ ունին չհետեւելու :

Չէ՞ որ բոլորն ալ կը ձգտին վառ պահել հայրենի աւանդութիւնները, ազգային ոգին եւ հայրենասիրութիւնը :

Այդ պարտականութիւնր ամէն բանէ առաջ կը պահանջէ սերունդ հասցնել: Ամբապնդել կապը՝ երէկուան եւ այսօրուան միջեւ :

Բոլորս ալ կը տառապինք նոյն հոգէն,— կարելին փորձել, փրկելու համար նոր սերունդը :

Ահա գործնական միջոց մը,— Թող իւրաքանչիւր Հայր· Միութիւն ստանձնէ իր հայրենակից զաւակներուն հայեցի կրթութեան ծախքը: Թող պարտադրէ որ իւրաքանչիւր անդամ հայերէնի դասընթացքի մը ղրկէ իր զաւակները :

Եթէ այս տարրական պարտականութենէն ալ կր խուսափին, կր նշանակէ թէ զաւակներէն առաջ հայրերր թաղած են հայրենի յիշատակները :

Ի վերջոյ այս կամ այն ծննդավայրին կերպարանքներու տեսակներր եւ խաղերր չեն որ հարազատ ժառանգորդներ պիտի հասցնեն :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՓՈԽԱՆ ...

Մեր ազգային կեանքը հետզհետէ աւելի լաւ կը կազմակերպուի գաղութներու մէջ: Այդպէս ալ պէտք է ըլլայ, եթէ չենք ուզեր քանաւոր հօտի տեղ անցնիլ :

Այնուհետեւ որքան լաւ կազմակերպուինք այնքան շատ կը դիմանանք, եւ որքան շատ դիմանանք , այնքան մեծ շահ մը կ'ապահովենք մեր հայրենիքին համար: Բաժան – բաժան, հակամարտ , հանրային կեանքի թէ մշակոյթի մէջ թոյլ, անկազ – մակերպ բազմութիւններէ ի՞նչ կրնայ ակնկալել հայրենիքը :

Ոչինչ: Ոչ իսկ գաղափարական կապ մը, ի – բար բերելու համար հայրենիքը եւ ցիրուցան բազմութիւնները:

Ուրեմն ամէն մէկ քայլ որ մեզ կը մօտեցնէ մեր երբեմնի ազգային կեանքին, ուրախութիւն միայն կրնայ պատճառել մեզի:

Վերջերս հետզհետէ ընդհանրանալու վրայ է « փոխան »ներու շարքը,— նուէրներ ի նպաստ ազգային զանազան հաստատութեանց : Մինչեւ այսօր ալ Պոլսոյ Ազգ· Հիւանդանոցին , Գալֆայեանին կամ Գարակէօղեան որբանոցներուն եղած փոխան ծաղկեպսակի յատկացումները կարեւոր բացեր կը դոցեն :

Հոս ալ ունինք ամենօրեայ աշակերտութեան կարօտ հաստատութիւններ : Զեմ գիտեր մէկը մտածե՞ց Հանդստեան Տան պատսպարեալներուն քանի մը քիլօ չէօրէկ կամ կարմիր հաւկիթ նուիրել Զատկի առթիւ:

Եթէ միայն «փոխան ծաղիկի» ձեւը ընդունինք , հարիւր հազարներ պիտի մտնեն տարուան ընթացքին մեր բարեգործական Միութիւններու անուունքը: Եւ օգուտղները պիտի ըլլան հիւանդ կամ անտէր կարօտեալները :

Եթէ նոյն իսկ ատոնց անհրաժեշտութիւնը ժխտենք, լումաններով հաւաքուած դումարներ, ինչե՞ր չեն կրնար դլուխ հանել կրթական դետնի վրայ: Եկեղեցի, դպրոց, հիւանդանոց, ապաքի – նարան միշտ ալ ժողովուրդին տառնոցներով են չինուած ու պահուած : ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ մարտ 27–29ի նստաշրջանին մէջ (սեսիա) դիտնականներ քննեցին Նիկոլա Մառի կատարած աշխատանքները: Ներկայ էին ուսանողներ, ուսուցիչներ, դիտանականներ, բանասէրներ: Ասեցան պրոֆէսէօրներ Գրիդորեան եւ Աղայեան, «Նիկոլա Մառի դիտական ստեղծագործութեան ուղին» եւ «Ն· Մառի պայքարը ընդդէմ կապիտալիզմի» նիւթերու մասին: Պրոֆ· Աբոյեան խօսելով Ն· Մառի լեզուաբանութեան մասին ըսաւ·— «Սովետական հանճարեղ դիտնական Ն· Մառը խորհրդային լեզուաբանութիւնը կանդնեցուց դիալեկտիկական մատերիա – լիզմի կանդուն պատուարին վրայ, ուժեղ հարուած տալով արեւմտա – եւրոպական կեղծ լեզուաբաններուն»: Ասեցաւ նաեւ Գ· Սեւակ լեզուի նոր ուսմունքի լեզուաբանական ուղիի մասին : Ըսաւ թէ «լեզուի ծագման հարցերը եւրոպացի դիտնականները չեն կրցած լուսաբանել եւ միայն Ն· Մառն էր որ հաստատեց թէ՝ լեզուն ասստուածային չնորհ չէ, այլ ծնունդ առած է տնտեսական պայքարէ: Հայաստանի դիտութեանց ակադեմիային լեզուաբանական բաժինը (սեկցիա) պիտի հրատարակէ վերոյիշեալ զեկուցումները :

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՆԵՐՈՒ վերջին դասախօսութեան առթիւ, դէոլոկիական (երկրաբանական) դիտութիւններու թեկնածու՝ Մկրտիչեան յայտարարեց·— «Կուսակցութեան եւ կառավարութեան կողմից ցուցաբերուող հոգատար վերաբերմունքը, հնարաւորութիւն է տալիս դիտական աշխատողներին, նորանոր նուաճումներ ձեռք բերել : Մեր լեռնաշխարհը որ հարուստ է զանազան մետաղներով, ուսումնասիրում է դիտականներն: Երիտասարդ երդահան Ալ· Քարուքիւնեան կատրներ նուագեց իր ստեղծագործութիւններէն: Ցետոյ տեղի ունեցան երգեր եւ արտասանութիւններ, երիտասարդ արուեստագէտներու կողմէ :

ԲԵՐԻԱՑԻ ԱԻԱՆԻ մետաքսի « Շահումեան » գործարանը ստացած է չարք մը նոր մեքենաներ, ինչպէս 24 դաղգահներ, 3 ներկող մեքենաներ , դրոշմող մեքենայ եւ ուրիշ սարքեր: Գործարանն այս տարի 300 հազար մեթր մետաքս աւելի պիտի արտադրէ, բազդատելով անցեալ տարուան հետ: Այս տարի պիտի արտադրէ նաեւ մետաքսեայ կերպասներու քանի մր նոր տեսակներ :

ՊՈԼՍՈՑ թղթաթերէն (10 ապրիլ) կը տեղեկանանք թէ Անգարայի Ազգ· Ժողովին յատաջիկայ ընտրութեան առթիւ, թեկնածու ներկայացուած են հետեւեալ Հայերը·— Իրաւագէտ Կարպիս Էրզան, Աւետ Վահրամ եւ Մ· Թաթարեան (Հալէպի կողմէ), Տոքթ· Արմենակ Լոթիկեան (Միւլէր), իրաւագէտ Ստեփան Պարոնեան (Դեմոկրատ): Վերջնական ցանկը պիտի որոշուի Անգարայի մէջ:

ԹՈՒՐՔ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ Նաղըմ Հիքմէթ, որ 12 տարիէ ի վեր բանտարկուած էր Պրուսայի մէջ , իբրեւ համայնավար, հիւանդացած ըլլալով պոլիս փոխադրուած է եւ կր դարմանուի: Դիմումները կատարուած են, որպէսզի ներում չնորհուի :

ԵՓՐԱՏԷ յորդած ըլլալով, բազմաթիւ կամուրջներ քանդուած են Ուրֆայի չրջանին մէջ : Ինը հոգի խեղդուած են :

Այս աղ ուրիշ տեղակիներ

Ի· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՄԲԱՍՏԱՆԻ ԻՏԱԼԻԱՆ, ԻՐ ԱՌՆԵԼԻՔՆԵՐԸ ՊԱՀԱՆՋԵԼՈՎ

Ի· Միութեան արտաքին նախարարին ջանակները, Լաւրենտիա, Դէ· օր խիստ ծանուցագիր մը յանձնեց իտալական դեսպանին, մեղադրելով թէ վեց ամիսէ ի վեր որեւէ դումար չէ վճարած ի հաշիւ հատուցումներու, թէ խարդախութիւններ կատարած է, եւայլն:

Ծանուցագիրը կ'ըսէ·— «Համաճայն հաշտութեան դաշնագրին որ գործադրուիլ սկսաւ 1947 Սեպտեմբեր 15ին, ինչպէս եւ 1948 Դեկտեմբեր 11ին կնքուած պայմանագրութեան, Իտալիա պարտաւոր է համադումար հարիւր միլիոն ամերիկեան տոլար վճարել Ի· Միութեան: Հաշտութեան դաշնագրին եւ վերոյիշեալ համաճայնութեամբ, հատուցումները պիտի վճարուին յանձնումներ կատարելով ընթացիկ արտադրութիւններէն եւ Ի· Միութեան փոխանցելով Պուլկարիոյ, Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ իտալական ստացուածքներուն սեփականութիւնը : Թէ հաշտութեան դաշնագիրը եւ թէ Իտալիոյ հետ կնքուած համաճայնութիւնը կը տրամադրեն ընթացիկ արտադրութիւններէն յանձնումները սկսիլ 1949 Սեպտեմբեր 15էն:

« Խորհրդային կառավարութիւնը, 1949 Սեպտեմբեր 22ի ծանուցագրով արդէն իսկ իտալական կառավարութեան յիշեցուցած էր իր պարտաւորութեանց կատարման անհրաժեշտութիւնը: Աւելի քան վեց ամիս անցած է, եւ իտալական կառավարութիւնը տակաւին չէ սկսած կատարել յանձնումները, ինչ որ ժխտական ազդեցութիւն մը կ'ունենայ սովետա-իտալական տնտեսական յարաբերութեանց վրայ: Իտալական կառավարութիւնը 1950 յունուար 14ի յուշագրով կ'առարկէ թէ տակաւին չեն վերջացած Պուլկարիոյ, Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ իտալական ստացուածքներուն գնահատման վերաբերեալ բանակցութիւնները: Այս պարագան չի կրնար արդարացնել Իտալիոյ թերացումը »:

Ծանուցագիրը այս առթիւ խարդախութիւններ, ծուռ հաշիւներ եւ ուրիշ մեղքեր կը վերագրէ իտալական կառավարութեան, վերոյիշեալ ստացուածքներու դնահատման մասին, եւ կը պահանջէ անյապաղ վճարել հատուցումները, դրամական թէ նիւթական :

Իտալական կառավարութիւնը անմիջապէս պատասխանեց այս ծանուցագրին, դիտել տալով թէ 100 միլ· տոլարի հատուցումը վճարուած էարդէն, քանի որ Պուլկարիոյ, Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ իտալական ստացուածքներուն արժէքը հարիւր միլիոնը կ'անցնի:

Ռուսամերիկեան միջադէպը

Քննութիւնները կը շարունակուին, ճշդելու համար ամերիկեան « Փրայվէթիր » օդանաւին անհետացման դաղտնիքը :

Ի· Միութեան բողոքագրէն վերջ, դոր հաղորդած էինք երէկ, Մ· Նահանդները համբերութեամբ կը սպասեն քննութեանց արդիւնքին, իրենց կարդին բողոքելու համար Մոսկուայի մեղադրանքներուն դէմ:

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, բազմաթիւ ամերիկեան օդանաւեր յայողած են կորսուած օդանաւին բեկորները գտնել Պալթիկ ծովուն մէջ: Առաջին անդամ գտնուած է լաստ մը, կիսովին ջրամոյն: Դանիական նաւ մը քարիւղի հետքեր նշմարած է քանի մը քիլոմեթր տարածութեան վրայ, ինչպէս եւ դեղին առարկաներ , բայց ոչ մէկ արկածեալ (տասը ուղեւորներ կային կորսուած օդանաւին մէջ):

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԹԻ ՀԱՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻՆ ՀԵԿՈՒՑՈՒՄԸ

Գ.

ՄՄԲ.— Տիրան եպիսկ.ի զեկուցման Ա. եւ Բ. մասերը տես, *Յառաջ* 4 եւ 5 Ապրիլ.—

Ստորագրաս Պալատի կազմը չէ կրնար որեւէ ձեւով անիրաւութիւն համարուիլ քաղաքին բը – նակչութիւնը կազմող տարբերէն ոեւէ մէկուն համար, որովհետեւ օրինավիճակին ազատական տրամադրութիւնները եւ միջազգային վարչու – թեան բաւարար չափով դեմոկրատացումը տեղա – կան լայն ինքնավարութիւն մը պիտի ապահովեն Սուրբ Քաղաքի բնակչութեան բաղկացուցիչ կա – րեւոր տարրերուն համար: Ճիշդ է, որ քաղաքին երեք կրօնքներուն պատկանող հաւատացեալները հաւասար չեն իրենց թիւով, բայց կրօնական երեք համայնքներուն հաւասարութեան նկատումը ան – հրաժեշտ կը դարձնէ այսպիսի տրամադրութիւն մը, իսկ քաղաքին երեք տարբեր հատուածներուն տեղական ինքնավարութիւնը կրնայ արդարու – թիւն ապահովել բոլորին համար:

Առհասարակ ընդունուած է, որ սրբավայրե – րու հարցը մեծ կարեւորութիւն մը կը ներկայա – ցընէ օրինավիճակի նպատակին մէջ: Միջազգային վարչութեան ծրագրին գլխաւոր նպատակն է սըր – բավայրերուն պաշտպանութիւնը: Այս բացատրու – թիւնը — « սրբավայրերու պաշտպանութիւն »— արժանի է աւելի լայն մեկնաբանութեան: Ան – շուշտ այս բացատրութիւնը երբեք այն իմաստը չունի, որ եթէ սրբավայրերը ամբողջովին դրուին հակառակորդ պետութիւններէն մէկուն կամ մի – սին հակակշիռին տակ, այս պետութիւնները պի – տի քանդեն սրբավայրերը կամ զանոնք պիտի սըր – բապղծեն: Մեր միտքէն այս տեսակ բան մը չանց – նիր քնաւ: Պատմութիւնը ցոյց կուտայ, թէ քրիս – տոնէութեան հաստատումէն մինչեւ հիմա, եկող գացող բոլոր վարչաձեւերը (նախ Արաբներուն, ապա եգիպտացի Մէմլուքներուն եւ ի վերջոյ օս – մանցի Թուրքերուն) — խօսելով միայն Պաղես – տինի ոչ քրիստոնեայ կառավարութեանց մասին, —անեղծ ու անվթար պահած են սրբավայրերը եւ կրօնական չէնքերը, բացի էլ Հաքիմի շրջանէն:

Ոչ — քրիստոնեայ այս կառավարութիւնները խոր յարգանք ունեցած են միշտ ուրիշ դաւանան – քի պատկանող հաւատացեալներու կրօնական զգացումներուն հանդէպ, եւ Երուսաղէմի քրիս – տոնեայ հաստատութիւնները երախտապարտ են Սուրբ Քաղաքը կառավարող այս ոչ — քրիստոն – եայ տարրերուն՝ այն հոգածու վերաբերումին համար, զոր անոնք ցոյց տուած են Երուսաղէմի քրիստոնեայ հաստատութեանց հանդէպ:

Ասկէ զատ՝ ստուար թիւով ուխտաւորներու այցը Երուսաղէմի սրբավայրերուն, հասոյթի ան – հրաժեշտ աղբիւր մը հանդիսացած է միշտ իրա – րու յաջորդող կառավարութիւններուն համար: Նոյնը պիտի ըլլայ պարագան նաեւ ասկէ ետք:

Կը կարծենք ուրեմն, որ « սրբավայրերու պաշտպանութիւն » բանաձեւը պէտք է մեկնաբան – ուի աւելի լայն իմաստով, քան ընդունուած է առ – հասարակ: Ան պէտք է նշանակէ պաշտպանու – թիւնը այն հաստատութիւններուն, որոնք ստեղ – ծուած են սրբավայրերուն շնորհիւ: Պէտք է պաշտպանուին պատրիարքարաններու, վանքերու, կրօնական կազմակերպութեանց, երեք դաւա – նանքներու եւ իրենց կրթական ու այլ հաստա – տութեանց իրաւունքները եւ միաժամանակ գոր – ծելու ազատութիւն ու դիւրութիւններ տրուին անոնց: Պէտք է նաեւ հաւասար չափով քաղաքեր – ուին այս հաստատութիւնները՝ թոյլ տալով ա – նոնց չարունակել իրենց գործունէութիւնը: Սուրբ Քաղաքի կրօնական հաստատութիւններէն ոմանք չեն կրնար գործել ինչպէս որ պէտք է, առանց այն հասոյթներուն, զորս կը ստանան քաղաքին մէջ իրենց ունեցած անշարժ կալուածներէն: Պահպա – նելու համար արդարութիւնը եւ գոյութիւն ունե – ցող իրաւունքները, կը կարծենք, թէ այս հաստա – տութիւնները պէտք չէ դրուին աննպաստ դիրքի մը մէջ՝ ուրիշ հաստատութիւններու կարգին, ո – րոնք իրենց հասոյթը կը ստանան Երուսաղէմէն դուրս գտնուող աղբիւրներէ:

Հետեւաբար, մենք թոյլ կուտանք մեզի ա – ռաջարկելու, որ նոր օրինավիճակին մէջ յատակ կերպով ներկայացուի աներկդիմի եւ լրջօրէն ու – սումնասիրուած քաղաքականութիւն մը՝ տուր – քերու վերաբերմամբ: Այս քաղաքականութիւնը հարկ է պատշաճեցնել այն մասնաւոր պայմաննե – րուն, որոնք գոյութիւն ունին Երուսաղէմի մէջ:

Կը խնդրենք Ինամակալ Խորհուրդէն նկատի ունենալ, որ, Պաղեստինի բրիտ. հոգատարու – թեան շրջանին, տուրքի միատեսակ օրէնք մը մի – այն կը կիրակուէր ամբողջ երկրին մէջ, իբրեւ քաղաքական ու տնտեսական միաւոր, որուն մէջ Երուսաղէմը չէր կրնար բացառութիւն կազմել: Բայց քանի որ Սուրբ Քաղաքի վարչական ամ – բողջ կառուցուածքը պէտք է ասկէ ետք հիմնուի

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Անապատը պետութիւն կը դառնայ

Անգլ. թերթի մը թղթակիցը նկարագրելով Իտալիոյ ափրիկեան գաղթավայրերուն կացու – թիւնը, Տրիպոլիսն ու Սիրենայիքը (Պէնկազի) կը պատմէ թէ ինչպէս ազգ մը պիտի ծնի երկու ան – ծայրածիր անապատներէ:

Ինքնաշարժով մղոններ կտրած աչեն, արաբ մըն է որ կը բացատրէ իրեն.

— Տրիպոլսոյ մէջ օտար առեւտուրը բրիտա – նական հաստատութեան մը ձեռքն է: Ֆրանսային մէջ միայն մէկ դրամատուն արտօնուած է,— Ան ալ բրիտանական մը: Անգլիական ապրանքները առատ են խանութներու մէջ:

Ապրուստը շատ սուղ է, 300 ոսկիէն վար հարս մը չես կրնար առնել, հաղուստներով եւ հարսանեկան ծախքերով մէսային մէկ հարսը 500 սթերլինէն պակաս չէ: Համբերեցէք քիչ մըն ալ, եւ մենք ալ անկախութիւն պիտի ունենանք: Անձ – նապէս կը սիրեմ Անգլիացիները, սակայն քիչ մը շատ տուրք կը դնեն եւ երկրին համար ոչինչ կ'ը – նեն: Իտալացիները աւելի շատ բան ըրին: Անոնց օրով ուտելիքը աժան էր, ամէն մարդ գործ ու – նէր: Լաւ կառավարիչներ էին, եւ չեմ ուզեր տեսնել անոնց վերադարձը»:

Թղթակիցը Տրիպոլսոյ հանրային կարծիքը կ'ամփոփէ այսպէս.— Իտալացիները անդուր էին իրենց հանդէպ եւ իրբեւ ստորագաս ժողովուրդի կը վարուէին իրենց հետ: Անգլիացիները աւելի լաւ վերաբերում ունին, սակայն տնտեսապէս կը շահագործեն: Շուտով անկախութիւնը պիտի դայ եւ ամէն բան պիտի լուծուի:

Բրիտանացիները մեծ բան մը չեն կրցած ընել գրաւման շրջանին, բացի պատերազմին վնասնե – րը դարմանելէ:

Հանրային ձեռնարկները այն թափով յառաջ չգացին որքան պատերազմէն առաջ: Շատ մը բաներ զանց առնուեցան: Այս է պատճառը որ հանրային կարծիքը անկախութիւն կ'ուզէ, կար – ծելով թէ ամէն բան լաւ պիտի ըլլայ:

Սիրենայիքի եւ Տրիպոլսոյ մէջեւ պարապ, անտէր հողամաս մը կայ, մօտ 400 մղոն տարա – ծութեամբ:

Այս պարապին մէկ կողմը կը գտնուի Սիրե – նայիք, որ ծայրը ծայրին չի բերեր: Եգիպտական ոսկին կը գործածեն իրբեւ դրամ: Երկիրը չունի մարզուած քաղաքագէտներ, դիւանագէտներ, ար – հաստագէտներ, բժիշկներ իրաւաբաններ կամ տն – տեսագէտներ, ինչպէս եւ չունի դրամ:

Պարապին միւս կողմը կը գտնուի Տրիպոլիս: Ան ալ ծայրը ծայրին չի բերեր, թէեւ եթէ դի – տականօրէն մշակուի, ձիթապտուղի լաւ հունձք կրնայ ունենալ քանի մը տարուան մէջ: Անոր դրամը տեսակ մը դրաման լիրա է, յղացուած իտալացիներու կողմէ:

Քաղաքական տեսակէտով քաոս մը կը ներ – կայացնէ: Տասնեակ մը Տրիպոլսեցիներ կան ո – րոնք համալսարանական աստիճաններ ունին: Իսկ միւս կողմէ ալ 40 հազար Իտալացիներու զօրաւոր փոքրամանութիւն մը հաստատուած է:

Դէպի հարաւ, ովասիսներու խմբակ մը կայ որ Ֆէզան կը կոչուի:

Ֆէզան — Օսմ. կայսրութեան երբեմնի աք – սորավայրը — կը գտնուի Ֆրանսացիներու տիրա – պետութեան տակ: Դրամը Թունուզեան Ֆրանքն է: Այս երկիրը ծայրը ծայրին կը բերէ: Սակայն չունի տարրեր արդիական ինքնավար պե – տութեան մը համար:

Այս երեք երկրամասերը, որոնք դրամի եւ ա – նապատի պատուարներով բաժնուած են, հիմա իրբեւ մէկ ազգ կը միանան, մէկ հասարակաց

նոր ըմբռնումի մը վրայ, եւ այն գաղափարը, թէ Երուսաղէմը կերպով մը կեդրոնն է տիեզերական երեք կրօնքներուն, միջազգային վարչութեան քաղաքական բոլոր հիմնակէտերը պէտք է քըն – նուին այս հիմնական քաղաքականութեան շրջա – գծին մէջ:

1929ին, Պաղեստինի կառավարութեան դըլ – խաւոր քարտուղար Պ. Հ. Ֆ. Լուք կը գրէր գաղտ – նի յիշատակագրի մը ներածական բաժնին մէջ.

— « Ոչ մէկ խնդիր այնքան մտահոգութիւն չէ պատճառած Պաղեստինի իսլամ պետերուն, որ – քան այն դժուարութիւններն ու վէճերը, որոնք կը ծագին իրենց հետեւանք սա իրողութեան, որ Երուսաղէմի եւ Բեթլեհէմի քրիստոնէական սըր – բավայրերը միակ համայնքի մը սեփականութիւ – նը չեն, այլ բաժնուած են բազմաթիւ համայնք – ներու միջեւ: Այս մասին բրիտ. հոգատար պե – տութեան փորձառութիւնը շատ տարբեր չէ օս – մանեան պետութեան ունեցած փորձառութենէն»:

(Մնացեալը յաջորդիվ)

Ջատկի բացառիկ մրցումներ

Ալֆորվիլի մեր դաշտը մէկ տարիէ ի վեր անձկութեամբ կը սպասէր այս մրցումներուն, եւ առաջ վազը — խոքուկը հրապէրը սպասելու, կրթական օր վտակացած էր մարզադաշտ, գնահա – տելով ընչացէս սրշտ իր եռասդուն եւ արժանի ջաւակներուն ձեռնարկը:

Ծարբեր վայրերէ ալ, բազմաթիւ հայրենա – կիցներ, ապասաւոր հերոսներ եկած էին քաջալերելու:

A. S .Rimeaiel այս դեղեցիկ զբօսավայրը մեզ կը յիշեցնէր Նաւասարդեան խաղերը: Արդարեւ պատուական ժուժկալ տուեալներով կը ստուգուի որ գաղաթակը ծասօթ էր մեր պապերուն, թէեւ տարբեր ըսաստով եւ նախնական ձեւով: Սար – տնշող յաղթական զիտուորներու զբօս ալն էր ուր գաղաւը տաղ կը գորօաձէրն, տալբեր գուռդ մը, — պարտեալ թշնաս ըչն արժանաւորը սը գլուխը:

Փարլըզը սչչ յաձախադէպ է տեսարանը Ձատ – կի տօսրս եւ կրբաւը օրն ալ սրցորդները օծուե – ցան վարդագոյն յոյներով:

Պաշտօնական բացումչն առաջ, ասպարէզը գրաւած էրն Ալֆորվիլըլը Ա. Հ. Ս. Ը. Մ.ի կրտ – սեր խուռբը եւ Իսրը (Լուան) Հ. Մ. Մ.ի սորա – կազ խուռբը, որոնք մէկ ժամ կանոնաւոր խա – ղարկութեամբ արժանացան հանդիսատեսներու լաստգաւոր ու քաչալերական արտայայտու – թեանց: Ալֆորվիլըլը այս դաչրոցական տղոց թռում – թեանց: Ալֆորվիլըլը այս դաչրոցական տղոց թռում – բը սկզբըն լուկ արբապետուց խաղին եւ յաղթեց Հ. Ս. Ս.ի տարեկըց դեռ անպարժ խուռբըն, 9 — 0ով:

Սպասուած ժամը կը մօտենար: Բարձրախօսը ազգայրն երգերով կ'օրօրէր սպասողներու հաս – բութիւնը: Վերչապէս ահա դաշտ կը ներկայա – նան Ա. ախոյեանները.— Վրէնը կարմրները, ի – րենց հատազգեստին կուրծքը զարդարած ազգային եռագոյն ժապաւէնով: Եւ Սարսէյլը քաչերը, չլա – պլինդ, ամրակազմ:

Երկու խուռբերն ալ առաջին տպաւորութեամբ իսկ գուցադրեցին իրենց կարգապահութեան ո – գին:

Ժողովրդական անվերջ կեցցէներու եւ ծափե – րու մէջ՝ Պ. Վ. Պապլիկեան, կուտայ խաղալու ազդանշանը: Խուռն է պայքարը երկու խուռբե – րուն: Վրէնը արագաշարժ եւ ձկուն, անսպառ եռանդ: Սարսէյլը սակայն պատրչաւոր խաղար – կութիւն մը ունի որ անվերապանցելի մնաց մին – չեւ վերջ: Վարպետ ռազմավարութիւն մը: Իրենք չեն որ գնդակին եռեւէն կը վազեն, այլ կը վարեն զայն ըսդհանուր հասկցողութեամբ մը, բարդա – պահէն սրինչեւ սահմանապահները:

Այս եւ ուրիշ առաւելութիւններու չնորհիւ է որ կէս ժամուան մէջ կը չահէն առաջին կէտը:

Կարճ դադարէն վերչ՝ Վրէնը սկսաւ «հզօրա – գոյնս մարտնչիլ» ու թէեւ օդը պահ մը աննպաստ էր իրենց համար, դարձեալ պատուաւորապէս վերչացուցին խաղը երկու նչանակէտով, Սարսէյ – լը երեքին դէմ:

Կարգը Լիոն — Տէսին եւ Ալֆորվիլին էր: Եր –

դրամ պիտի հանեն եւ պիտի կազմեն մէկ ընդհա – նուր կառավարութիւն:

Մինչեւ դալ տարի իտալացի փոքրամասնու – թեան հարցը պիտի լուծեն, Մ.Ա.Կի հրահանգով: Եւ իրբեւ անկախ պետութիւն իրենց առաջին քայ – լերը պիտի առնեն:

Այս առթիւ անպակաս են սրճարանի խօսակ – ցութիւնները, վիճաբանութիւնները, դաւադրու – թիւնները, դիրքի համար մրցակցութիւնները, դասախօսութիւնները, ծրագիրները եւ յոյսերը:

Երեք մեկուսացեալ մասերէ կազմուած դաչ – նակցութիւն մը պիտի ըլլայ նոր պետութիւնը, Սիրենայիքի էմիր էլ Սէնուսին պիտի ըլլայ վե – հապետը: Մրցակից չունի:

Մարզուած կառավարիչներ չկան, որով հարկ պիտի ըլլայ օտար խորհրդականներ հրաւիրել: Բժիշկները եւ զանազան արհեստագէտներ ալ դուրսէն պիտի բերեն: Միւս կողմէ, դրամ չու – նին, ուրեմն ստիպուած են օտար դրամագլուխ ճարել, երկրին հարստութիւնները օգտագործելու համար:

Միլլահայի մէջ, Տրիպոլիսէն քիչ անդին, Ա – մերիկացիները օդային կանոնաւոր խարիսխ մը ունին: Բրիտանիան զինուորական հաստատու – թիւններ ունի Թօպրուքի եւ Սիրենայիքի մէջ: Այս բոլոր հաստատութիւնները պիտի պահուին: Այսպէս, օտար զօրք պիտի գտնուի Լիբիական հողին վրայ:

Լիբիան բաւարար անկախութիւն պիտի չու – նենայ, Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան մէջ մտնելու համար:

Թղթակիցը կ'եզրակացնէ թէ իր քաղաքական կազմակերպութիւնը մեծ դժուարութեանց պիտի հանդիպի, մանաւանդ որ տնտեսական կեանքն ալ վարպետ ղեկավարութեան կը կարօտի:

Թ. Ա. Թ.

ՍԻԿԱՐԻ ԱՂՋԿԱՆԸ

Բ.

Թեև միմիայն ալիքները կլսեին իր ձայնը, սակայն նա ամեն անգամ երգում էր այնպես, ասես ներկա էին հազարավոր ունկնդիրներ։

Իսկ հոգին, որ ներդաշնակ էր այդ երգին, ամբողջովին ընկղմված էր նրանում։

Ջրերի վրա տարածվող ալիքները, որոնք ափ էին հասնում խաղաղ հատիկների նման, ասես ծափահարում էին նրան։

Ամպերը, որոնք ոսկեգույն էին ներկվել մայրամուտի ճառագայթներից, կարծես ուզում էին լսել նրան։

Ոչ ոք չգիտեր, թե ինչպես էր նա սովորել այդ երգը։ Ոմանք ասում էին, թե նա ինքն է հորինել այն, մյուսները պնդում էին, թե նա սովորել է ծովահեն ծերունուց, որը մահանալուց առաջ նրան է ավանդել այդ գաղտնիքը։

Ամեն դեպքում, նա միակն էր, որ գիտեր այդ երգը, և ոչ ոք չէր կարող նրանից խլել այդ գանձը։

Ամեն երեկո, երբ արևը մոտենում էր ծովի հորիզոնին, նա նստում էր ժայռի վրա և սկսում էր երգել։ Ալիքները, կարծես հնազանդ ծառաներ, սկսում էին ավելի մեղմ հարվածել ափին, ասես չէին ուզում խանգարել նրան։

Ձկները, որոնք սովորաբար վախենում էին մարդկանցից, մոտենում էին ափին և լսում էին նրան։ Նույնիսկ ամենամեծ շնաձկները, որոնք սովորաբար սարսափ էին ազդում, դանդաղ լողում էին նրա մոտ, կարծես ուզում էին ավելի լավ լսել։

Մի երեկո, երբ նա երգում էր, նկատեց, որ ամբողջ ծովը լռել է։ Ոչ մի ալիք չէր շարժվում, ոչ մի ձուկ չէր ցատկում։ Թվում էր, թե ամբողջ աշխարհը դադարել է շնչել։

Նա վերջացրեց երգը և նայեց շուրջը։ Ափին հավաքվել էին հազարավոր մարդիկ, որոնք եկել էին նրա երգը լսելու։ Նրանց թվում էին ձկնորսներ, նավաստիներ, նույնիսկ ծովահենների նավի նավապետը, որը սովորաբար ոչ ոքի չէր ներում։

Բայց այդ օրը նա ոչ ոքի չսպանեց։ Նա միայն ասաց.

— Գնացեք տուն, և ես կերգեմ ձեզ համար ամեն երեկո, քանի դեռ ես ապրում եմ այս ափին։

Եվ այդպես էլ եղավ։ Ամեն երեկո, երբ արևը մայր էր մտնում, Սիկարին նստում էր ժայռի վրա և երգում էր։ Եվ ամեն անգամ նրա երգը նոր էր հնչում, կարծես ծովը ամեն օր նրան նոր ներշնչանք էր տալիս։

Մի օր, երբ նա երգում էր, նկատեց, որ ինքը չի ստվերում։ Արևը նրա հետևում էր, բայց նրա ստվերը չէր ընկնում ոչ ավազի վրա, ոչ ալիքների վրա։ Նա կանգնեց և նայեց իր ոտքերին։ Նրանք կային, բայց ստվեր չկար։

Նա ժպտաց և շարունակեց երգել։ Նա գիտեր, որ մի օր ինքը էլ կդառնա ալիք, և նրա ձայնը կմնա ծովում հավիտյան։

Եվ այդպես էլ եղավ։ Մի գիշեր, երբ նա երգում էր, ալիքները նրան տարան իրենց հետ, և նրա ձայնը միաձուլվեց ծովի անվերջանալի երգի հետ։

Այդ գիշերից հետո ոչ ոք չտեսավ Սիկարին, բայց նրա երգը դեռ երկար ժամանակ լսվում էր ափին։ Ոմանք ասում էին, թե դա ալիքների ձայնն է, ոմանք՝ թե դա ծովահենի ոգին է, որը չի կարողանում հանգստանալ։

Բայց ամենից շատ մարդիկ հավատում էին, որ դա Սիկարի երգն է, որը նա սովորեցրել է ծովին, և որը ծովը պահում է հավիտյան։

Եվ ամեն անգամ, երբ ալիքները խաղաղ են, և ափին կանգնած մարդիկ լսում են մի տարօրինակ մեղեդի, նրանք գիտեն, որ դա Սիկարի երգն է, որը նա երգում է ծովի հետ միասին։

Եվ այդպես էլ կլինի միշտ։

(Ըստ ֆրանսիական ժողովրդական զրույցի)

ԲԱՂՁՐԱՀԱՐՈՒՍՏ ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Բաղձրահարուստ հարսանիքի մասին լսել էի դեռ մանուկ հասակում։ Ասում էին, թե Ղարաքիլիսայի մոտ ապրող մի հարուստ մարդ իր միակ աղջկան ամուսնացնելու է։ Ասում էին, թե հարսանիքը տևելու է 40 օր 40 գիշեր։ Ասում էին, թե հարսանիքին հավաքվելու են հազարավոր հյուրեր։ Ասում էին, թե հարսանիքի համար մորթելու են հարյուրավոր ոչխարներ, տասնյակ եզներ, ձիեր, ուղտեր։ Ասում էին, թե հարսանիքի համար պատրաստելու են հսկայական քանակությամբ գինի, օղի, արաղ, կոնյակ, գարեջուր, ինչ կուզես։ Ասում էին, թե հարսանիքի համար կանչելու են նշանավոր երգիչներ, նվագածուներ, պարողներ, ինչ կուզես։ Ասում էին, թե հարսանիքի համար կանչելու են նաև ծաղրածուներ, ինչ կուզես։

Ասում էին, թե հարսանիքի համար կանչելու են նաև ֆոկուսնիկներ, ինչ կուզես։ Ասում էին, թե հարսանիքի համար կանչելու են նաև ձիարշավներ, ինչ կուզես։ Ասում էին, թե հարսանիքի համար կանչելու են նաև ըմբշամարտիկներ, ինչ կուզես։ Ասում էին, թե հարսանիքի համար կանչելու են նաև ... ինչ կուզես։

Ասում էին, թե հարսանիքի համար կանչելու են նաև ... ինչ կուզես։

Ամերիկեան ութ օդանաւեր քննութիւններ կը կատարեն գիշեր ցերեկ, նոր հետքեր գտնելու համար :

Քաղաքական շրջանակներու մէջ այս դէպքն ալ կը նկատեն պաղ պատերազմի անակնկալներէն մէկը, առանց մեծ կարեւորութիւն տալու :

★ Շուէյտի կառավարութիւնը դանդատեցաւ ամերիկեան դեսպանին թէ ամերիկեան օդանաւերը թռիչքներ կը կատարեն իր հողին վրայ, առանց արտօնութեան : Դեսպանը չնորհակալութիւն յայտնելով չուէտական իշխանութեանց ընծայած օգնութեան համար, խոստացաւ անհրաժեշտ հրահանգները տալ, որպէսզի օրինազանցութիւն – ներ չդործուին :

★ Կարգ մը թերթերու տեղեկութեանց համաձայն, Ռուսերը մասնաւորապէս զայրացած են անոր համար որ խորհրդային լիճ մը կը նկատեն Պալթիկ ծովը, ուր խիստ զաղտնի աչխատանքներ կը կատարեն պատերազմին դադարումէն ի վեր : Ամերիկեան օդանաւն ալ ճիշդ այդ «անտեսանելի» սահմանին վրայ երեւցած եւ զարնուած էր, ինչպէս կ'ըսէ Մոսկուայի բողոքագիրը :

ԱՆԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ

Ֆէվզի Զաքմաքի յուղարկաւորութեան առթիւ, արիւնալի ցոյցեր տեղի ունեցան Պոլսոյ մէջ : Հազարաւոր ուսանողներ —հազարեակ մը Անգարայէն — ցոյց մը սարքեցին անթելի կեդրոնին առջեւ, պահանջելով դադրեցնել երաժշտական բաժինը : Քեռոյ գոցել տուին սինեմաները եւ գիշերային զբօսավայրերը : Ոստիկան մը եւ ուսանող մը սպաննուեցան խռովութեանց ընթացքին :

Չորեքչաբթի օր, երբ նախորդ սպարապետին յուղարկաւորութիւնը կը կատարուէր, ամբոխը մզկիթէն ներս խուժեց, զազաղը յափշտակեց եւ էյուպի գերեզմանատունը փոխադրեց ուսամբարձ : Ուրիշներ ալ իմամը առին իրենց ուսերուն վրայ : Զօրավարներ, ծովակալներ եւ ուրիշ բարձր պաշտօնատարներ ապշահար կը դիտէին այս տեսարանը : «Ֆէվզի Զաքմաք ժողովուրդին ծնունդ եւ ժողովուրդին կը պատկանի, ժողովուրդը պիտի թաղէ զայն», կ'ըսէր ամբոխը, որ կատղած էր եւ կը զանդատէր թէ պաշտօնական շրջանակները պատշաճ յարգանքը չեն ընծայեր :

Կառավարութիւնը որոշած էր հանդուցեալ սպարապետը գերեզմանատուն փոխադրել թնդանօթի կառքով մը :

Թուրքիոյ ընդդիմադիր թերթերը այս առթիւ կը գրեն թէ Ֆէվզի Զաքմաքն էր որ Մ. Քէմալին թելադրեց Անգարա փոխադրել մայրաքաղաքը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ատլանտեանի դաշինքը աւելի ընդարձակելով, քաղաքական եւ տնտեսական յանձնախումբ – եր կազմելու ծրագիր մը պիտի առաջարկէ Ֆըրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Ռոպէռ Շուման : Փարիզի մէջ կը վախնան որ Եւրոպայի վերաղինման պահանջները վնասեն արեւմտեան երկիրներու տնտեսութեան : Այս խնդիրը պիտի քննուի Մայիս 8ին, Փարիզի մէջ, Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարներուն կողմէ : Քեռոյ Ատլանտեանի խորհուրդը ժողով պիտի գումարէ Լոնտոնի մէջ, Մայիս 15 — 17 :

Առաջին Զինաբարձ նաւը, «Իմվերաթոր», Շէրպուռ հասաւ, 620 թոն ծանրութեամբ թնդանօթներ եւ ինքնաշարժ զէնքեր փոխադրելով : Պարպումը սկսաւ հինգշաբթի առաւօտ ժամը 6ին : Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը բողոքի ցոյց մը սարքած էր, բայց տեղական իշխանութիւնը արգիլեց : Քարափի բանուորներուն վարիչը, որ բաժնուած է Աչխատանքի Դաշնակցութենէն, ըսած էր թէ քաղաքին 65·000 բնակիչներէն հազիւ 300 հոգի պիտի ուզէին մասնակցիլ այդ ցոյցին : Տեղական թերթերը կը գրեն թէ համայնավար կուսակցութիւնը եւ Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը յուսահատած ըլլալով Շէրպուռի բանուորներէն, միւս նաւահանգիստներուն վրայ կեդրոնացուցած են իրենց ուշադրութիւնը : Շէրպուռի բանուորները պետք յայտարարեց այս առթիւ.— «Պիտի նախընտրէինք ուրիշ ապրանքներ պարպել, բայց զէնքերուն ալ պէտք պիտի ունենանք օր մը : Նորմանտական առած մը կ'ըսէ.— «Աւելի լաւ է մսագործ րլլալ քան թէ հորթ» :

Ալժերիոյ ոստիկանութիւնը 102 հոգի եւս ձերբակալեց, յանուն երկրին ապահովութեան : Հետապնդումները կը շարունակուին :

Ֆր. Կ. Խաչի Վարչութեան Շաբաթական դասախօսութիւնները գործիչներու պատրաստութեան համար՝ այս շաբաթ ժամը 4ին, Sociétés Savantesի մէջ :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesmes - (13)

Ապրիլ 11-24ի տեսիլի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Տէսինի Նոր Սերունդի, հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. Տէսինի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի, Կրթ. Մարմնոյ, եւ Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու միութեան :

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Հ. Ը. Դ. Տան սրահը :

Կը նախագահէ Հ. Կ. ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ
Կը բանախօսէ ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ
Գեղարուեստական բաժին :
Մուտքը ազատ է :

★

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԱՊՐԻԼ 11–24Ի ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Կրօնապլի Հ. Ազգ. Եկ. Մութեան կողմէ, կիրակի 16 Ապրիլ կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Sacré Coeurի սրահին մէջ : Հրաւիրուած են զաղութին բոլոր կազմակերպութիւնները :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Ապրիլ 22ին, չաբաթ օրը երեկոյեան ժամը 9ին, St. Bernardի սրահին մէջ : Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդին եւ մասնակցութեամբ ազգային կազմակերպութիւններուն :

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՊԻԼԱԼԻ

Պիտի ներկայացուի անմահն Աւետիս Ահարոնեանի «Լիմ Մի Աղօթիր»ը, թատերգութեան վերածուած ընկեր Ազդիկի կողմէ : Պիտի ըլլան նաեւ աւուր պատշաճի արտասանութիւններ : Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

★

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԱՊՐԻԼ 11–24Ի ՀԱՑ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մարսէյլ – Փրատոյի Մայր Եկեղեցիին մէջ, հայրապետական հրահանգով ճչդուած յառաջի – կայ կիրակի օր, կը կատարուի մասնաւոր Հոգեհանդիսաւ, Ապրիլ 11–24ի հայ նահատակներու յիշատակին : Կը պատարագէ Տ. Շահէ Ա.Ք. Աճէմեան, որ նաեւ կը նախագահէ Ազատօնին եւ կը խօսի : Խօսք կ'առնեն նաեւ Հայ Կաթողիկէ եւ Հայ Աւետարանական եկեղեցիներու պետերը : Կը հրաւիրուին մասնակցիլ հայ ազգային մարմիններ եւ միութիւնները :

Վարչութիւն Մայր Եկեղեցիի

Համբերգ Մարսէյլի մէջ

Հայ Տոհմիկ Երգերու (մեծ մասով ա – ռաջին անգամ երգուած Մարսիլիոյ մէջ) :

«Հայ Գնար» երկսեռ երգչախումբի կողմէ

Ղեկավարութեամբ Տիկ. Մարի Աշըգեան – Նագդաշեանի : Կիրակի 16 Ապրիլ երեկոյեան ժամը 8·30ին Սալ Մազընօ :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ. Մ. Մ.ի միւնիմները, բասէ – ները , պահեստի Ա. եւ Բ. խումբերը եւ Առաջինը պիտի մրցին Bourg la Reine Union Sportive համապատասխան խումբերու դէմ :

Հասցէ.— Terrain rue Charpentier B. R. առնել օթօպիւս թիւ 187 Port ed'Orléansէն, իջնել La Roumerse : Սկզբնաւորութիւն ժամը 13ին : Ջերմօրէն կը խնդրուի մեր հայրենակիցներէն աւելի մօտէն հետաքրքրուիլ մեր այս երիտասարդական շարժումով :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ Ն. Օ. ՀԱՆԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս կիրակի, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, Հոգեհանգստեան պաշտօն եւ հանդիսաւոր պատարագ պիտի կատարուի ազգային բարերար ողբացեալ Ներսէս Օհանեանի մահուան 14րդ տարելիցին առթիւ : Ցիշատակը յարգողնե – րէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

Հոգեհանգիստ.— Պաղալեան եւ Աչճեան ընտանիքները կը յանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցին, ի յիշատակ Յակոբ Պաղալեանի (Տիգրանակերտցի) մահուան քառասունքին առթիւ : Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողներէն ներկայ րլլալ :

Հոգեհանգիստ.— Այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, ի յիշատակ Օհան Պաղտատլեանի (խորհրդական Պոլսոյ Բ. Դրան), Գրեգին Պաղտատլեանի (տպարանատէր, Պոլիս) եւ Արամ Պաղտատլեանի (ընդհ. հիւպատոսնաթոլիի) :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Անիէնի Պուռ Քոլոմպի Արամ Եղթակոմի – տէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

Ռոման.— Հ. Ը. Դ. «Անդրանիկ» Եղթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, Թուալիկեաններու բնակարանը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Ը. Դ. Իսի Լէ Մուլինոյի «Զաւարեան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8·30ին, Արիմեան դպրոցը :

Լիոն.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, դպրոցին սրահը 78 rue Rabelais : Նիւթ՝ «Վիթամիններն ու իրենց կատարած դերը» : Դասախօս՝ ընկեր Ք. Խրիմեան : Կը հրաւիրուին սանուհիները, իրենց ընկերները եւ բոլոր համակիրները :

Կրենոպլը.— Հ. Ը. Դ. Եօթնեղբայրեան Եղթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 9ին : Կը խնդրուի ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամանակին :

Վիէն.— Հ. Ը. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, «Հ. Օհանջանեան» ակումբը : Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

Պանեզօ Քաշնի Հ. Ը. Դ. «Արծիւ» Եղթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, ընկեր Մինաս Ալթունեանի բնակարանը, 17 rue Ampère, Cachan : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

Շավիլ.— Հ. Ը. Դ. Արղութեան խումբի դասախօսական խառն ժողովը (Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կ. Խաչի հետ միասին) այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, մանկապարտէզի սրահը : Բոլոր ընկերներու եւ ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ : Դասախօսութիւնէն ետք մտքերու փոխանակութիւն : Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ :

ՀԱՒԿԹԱՒԱՂ ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. «Անտոք» Եղթակոմիտէի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3—8 Սէնթ Էնըմօնի ներքնասրահներուն մէջ : Կը հրաւիրուին ընկերները եւ համակիրները :

Կը փնտռուի.— Պօղոս Իչխանեան (Արմաւիրցի) կը փնտռէ իր եղբայրները՝ Աչոտ եւ Եղիչ Ատեան (ծնած Արմաւիր, Խանլաթի շրջան) : Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել :

Տեղեկութիւն ունեցողները կրնան դրել Յառաջի վարչութեան :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ս. ԽԱԶ ընկերակցութեան կողմէ, ի նպաստ հայ հիւանդներու եւ կարօտեալներու :

Խարճր հովանաւորութեամբ LOUIS MARINի

Maison des Centraux մէջ, 8 rue Jean Goujon, métro Champs Elysées, կիրակի 16 Ապրիլ ժամը 16ին կէս գիշեր :

Գեղարուեստական բաժին, պիւֆէ, նուագախումբ : Ձեր տոմսերը ապահովել Ets. Vimax, 25 rue de Trévise կամ Ս. Խաչ եկեղեցիէն, 10bis, rue Thouin, Paris (5) :

ՀՐԱԶ ՏԱՓՕՆԵԱՆԻ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

Օժտուած կատարելագոյն եւ
ներածեւ մեքենաներով

ՓԱՐԻԶԻ ՁԻՇ Ի ԿԵԴՐՈՆԸ

12 Rue Rochambeau — Tru. 64–57 Métro Cadet

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7.30, բացի կիրակիէն :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Entrepreneur այր կամ կին մը, կնոջ հագուստի ֆօնֆէխիոնի համար : Նաեւ նոյն տան համար թէ աչխատանոցին մէջ աչխատող եւ թէ իր բնակարանին համար գործ առնող գործատուրուհիներ : Դիմել Papazian et Cie., 8 rue Mulhouse, Paris (2), մէթրօ Սանթիէ :

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵԾԻՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՒ

ՀԷԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՔՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63
Samedi 15 AVRIL 1950 Շաբաթ 15 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6128–Նոր շրջան թիւ 1539 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԶՐՈՑԻ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Երբ կը պահանջէք որ Հայը· Միութեանց անդամները հայերէն սորվեցնեն իրենց զաւակները, հաւաքաբար ստանձնելով ծախքը, ինչո՞ւ նոյն պարտականութիւնը չէք յիշեցներ քաղաքական կուսակցութեանց անդամներուն :

= Միշտ ալ յիշեցուցած ենք, սկսելով Դաշնակցութենէն: Հակասութիւն չէ՞ ազգապահպանման խրատներ տալ, դրամ թէ բերանացի, ու – բիչին զաւակներուն համար, իսկ վերի արտ յորեն համարել իրենները :

— Եւ սակայն չատեր կան որ կը խուսափին այս պարտականութենէն: Երբ դիտակիցներն ալ այսպէս կը վարուին, ինչո՞ւ կը մեղադրէք հա – մեստ բանուորն ու արհեստաւորը :

= Մենք խոր չենք դներ մէկուն եւ միւսին մէջեւ: Մեր ամբողջ մտահոգութիւնը այն է որ կարելին փորձուի, տունէն մինչեւ ծաղկոցը, փըր– կելու համար նոր սերունդը: Եւ ամէնէն առաջ ծնողները իրենք պէտք է շարժին: Նոյնիսկ իրենց չահուն համար :

— Քաղաքական կուսակցութեանց անդամ – ները կրնային աւելի զարկ տալ այս չարժումին , բարի օրինակ հանդիսանալով :

= Անշո՛ւշտ: Մանաւանդ որ կոչուած են վառ պահելու ազգային ոգին, օտարութեան մէջ: Ի՞նչ կ'արժեն իրենց աւանդած դիտելիքները, եթէ զա– ւակը պիտի չհասկնայ հօրը լեզուն: Երբ ոչ հա– յերէն կարդալ կը սորվի, ոչ ալ գրել: Երբ ոչ ազգ· պատմութիւն գիտէ, ոչ ալ աչխարհագրութիւն :

— Տակաւին կան կարմիր եւ կապոյտ Խաչերը եւ ուրիչ բազմազան Միութիւններ: Եթէ բոլորը միացեալ ճակատ կազմէին յանուն նոր սերունդին փրկութեան, որքա՞ն փայլուն հեռանկար մը պի– տի պարզուէր :

= Հինները խօսք մը ունէին.— Կրթութիւնը օրօրոցէն կը սկսի: Եթէ միայն կազմակերպուած Միութեանց անդամներէն եւ անդամուհիներէն իւ– րաքանչիւրը արժանապատուութեան խնդիր դար– ձնէր հայերէնի ուսուցումը, ճամբուն կէսը կա– տած կ'ըլլայինք :

— Որքան կրցած եմ հետեւիլ, ամէնէն աւելի անոնք են որ մոռացութեան տուած են այս պար– տականութիւնը: Եւ ըսել որ մեծ մասով բարեկե– ցիկներ են: Շատեր կան որ պատրաստ են մինչեւ անդամ չինարէն սորվեցնելու իրենց զաւակնե – րուն, կամ պարի ուսուցիչ վարձելու ...

= Դժբախտաբար չատ խոր է վէրքը: Նախա– պաչարումներ կան որոնք հետզհետէ կոչկոռ կա– պած են: Կազմակերպուած Միութեան մը անդամ ըլլան թէ պարզ անհատ, չատեր կան որ հարեւան– ցի կը նային կարգ մը հիմնական հոգերու վրայ : կը կարծեն թէ միշտ ժամանակ պիտի ունենան սորվելու կամ սորվեցնելու :

— Կարելի չէ՞ կլոր սեղանի մը չուրջը հաւա– քել այն ու ծախը, զինուորեալն ու չէզոքը, հա – ւաքական աչխատանք մը ծրագրելու համար :

= Միշտ ալ կարելի է, եթէ մէկդի դրուին կանխակալ կարծիքները: Այդ բոլորը ժամանակի կը կարօտին: Աւելի գործնական պիտի ըլլար փոր– ձել տարրականը ,անմիջականը :Թող իւրաքանչիւր Միութիւն որոչ պարտականութիւններ ստանձնէ, հոգ չէ թէ իր անդամներուն համար: Այսպէս պարզէն սկսելով, հետզհետէ կը կազմուի ցանցը, նոր սերունդին փրկութեան գօտին :

— Մամուլին պարտքն է միշտ յորդոր կար – դալ այս ուղղութեամբ: Կենդանի խօսքն ալ մեծ դեր կրնայ կատարել :

= Ինչպէս նաեւ կենդանի գործը: Ինչո՞ւ ա– մէն բան մամուլէն, այս կամ այն կազմակերպու– թենէն կը սպասէք: Պարտականութիւններ չունի՞ նաեւ չէզոք համարուած հասարակութիւնը: Ահա գետին մը բոլորովին չէզոք, ուր ամէն մարդ կըր– նայ իր տեղը գրաւել եւ դեր մը կատարել , փըր– կելու համար «ազգին զաւակները», սկսելով իր ժառանգորդներէն :

— Չէզոքները միշտ պատրաստ ենք աջակցե– լու որեւէ հանրօգուտ ձեռնարկի :

= Թող քիչ մըն ալ վարժուին նախաձեռնու – թիւն, պատասխանատուութիւն ստանձնելու, փո– խանակ միշտ քովնտի քալելու, ծափահարելու կամ անկիւն մը քաչուելու :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆԵՐՍԷՍ ՕՀԱՆԵԱՆ

« Որբերու հայր » կը կոչէին, եւ այդ ափո – փանքով ալ մեռաւ :

Սրտառուչ դիպուածով մը, այս անգամ իր հոգեհանդիստը (վաղը) կը զուգադիպի Հայա – ջինչ Սարսափներու տարեդարձին: Այն դժոխային օրերուն ուր հարիւր հազարաւոր անչափահաս որ– բուկներ հայր եւ մայր կը փնտռէին, արեան ճա– պաղիքներու մէջ...

Թէեւ ծանօթ՝ Պոլսէն, վերջին արտագաղթին էր որ մտերմացանք, Սոֆիայի մէջ (1922 – 24): Ցետոյ Փարիզ :

Այդ մտերմութեան չնորհիւ էր որ կրցայ ճանչնալ բուն մարդը :

Պահպանողական կը համարուէր: Բայց ոչ՝ քարացած տեսակէն :

Ոոհեմ, ողջամիտ ազգասէրն էր, բառին ազ– նուագոյն իմաստով:

Ունէր լինքնուրոյն գիծեր, որոնք երեւան կը հանէին իր հարազատ խառնուածքը :

Դեռ Պոլիս էինք, երբ «Ճակատամարտ»ի խմ– բագրատունը եկաւ, յանկարծ, քիչ մը «ղրոյց անելու համար »:

Օրուան հոգերէն վերջ, սկսաւ միջազէպ մը պատմել, խորապէս յուզուած .

— Ազգ· Հիւանդանոց դացեր էի: Որբերու բաժինը քննած առեն ,տեսայ որ անօրէնը, Գրիգոր Մարգարեան խստօրէն պատժեր է աչակերտ մը: Պատճա՞ռը,— տղան թուրք բեռնակրին էջը յա – փշտակելով ,հեծեր է եւ սկսեր է քշել դէպի դաշտ, անծանօթ ուղղութեամբ: Խեղճ մարդը անօրէնին դիմեր է հեծկլտալով, եւ մեր Մարգարեան էֆէն– տին, ալ, իբրեւ վարժապետ, զորս դու պատուի– րեցեր լուացեր, ճաչէ ղրկեր է տղան ...

— Իրաւունք ունէի՞ք միջամտելու :

= Ինչո՞ւ չէ: Չկրցայ համբերել եւ պատացի — Մարգարեան էֆէնտի, այս բոլորն ալ վարժա– պետ, վարդապետ, փիլիսոփայ, գրագէ՞տ ալիտի ըլլան: Տունը նստած պատուելինե՞ր պիտի ըլլան: Այս տեսակներն ալ պէտք են, հոգ չէ թէ քիչ մը անկարդ ըլլան :

Ցետոյ ամփոփուելով,— Ականջիդ ըսեմ, դուրսէն չիմանան.— «Մաքրողականն» ալ պէտք է երբեմն ...

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք ,

= Ինձմէ՞ ալ կը պահես, «մաքրողական»էն՞ր սա դիմացի չէնքին առջեւ եղածը: «Անկարգ» Դաշնակներուն գործը չէ՞ր...

Կ'ակնարկէր Ջարդարար Ձիվանչիրի ահաբե – կումին, որ տեղի ունեցած էր խմբագրատունէն քիչ անդին, Բերա Փալասի առջեւ :

Վ.Ա.Հէ

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՓԱՐԻԶ ԿՈՒԳԱՑ

Կաթող· պատուիրակութեան դիւանէն հա– ղորդուած զեկոյցի մը համաձայն, Կիլիկիոյ Գա– րեգին կաթողիկոսը Ապրիլ 2 թուակիր պաշտօնա– գրով մը կը տեղեկացնէ թէ մինչեւ Մայիս Փա – րիզ կ'ըլլայ, մասամբ բուժուելու եւ մասամբ Ս– թոռի գործերով զբաղելու համար:

Կաթողիկոսը ամիս մը մնալով Փարիզ, քանի մը օրուան համար պիտի երթայ Լոնտոն :

ԱՆԴԱՐԱՁԻՆ կը հեռագրեն թէ հազար մոլե – ռանդ աղանդաւորներ պատժական առեանին վրայ յարձակելով, խափանեցին իրենց առաջնորդին՝ Ֆէյմալ Փիլաւօղլուի դատավարութիւնը: Կ'ըսուի թէ ամբաստանեալը 50·000 հետեւորդներ ունի:

30·000 ՀՐԵԱՆՆԵՐ Իսրայէլ պիտի փոխադրուին Մարոքէն:— Ժիւլ Մոք, Ֆրանսայի նախորդ ներ– քին նախարարը, Թէլ – Ավիվ հասաւ ուր պիտի մնայ 15 օր: Կ'ըսուի թէ պիտի փորձէ Արհեստակ– ցական Միութեանց համաչխարհային Դաչնակցու– թենէն (համայնավար) բաժնել հրէական մասնա– ճիւղը :

ԹՈՒՆՈՒՉԻ աղդ· չարժման վարիչներէն Գուր– կիպա Փարիզ եկաւ, կառավարութեան հետ բա – նակցելու համար՝ անկախութեան մասին: Այս առթիւ ըսեր է «Լը Մոնտ»ի.— «Մինչ արաբական աչխարհին 2/3ը վերստացած է իր անկախութիւ– նը, միայն Ֆրանսան է որ կը յամառի պահել իր թեւարկութիւնը »:

Մոսկուա կը խոստովանի

ԻՍԿ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ԴԵՌ ԿԸ ՓՆՏՌԵՆ ԿՈՐՍՈՒԱԾ ՕԴԱՆԱՒԸ

Մէկ չաբաթէ ի վեր Ամերիկացիները արտա– կարգ միջոցներ ձեռք առած են, գտնելու համար Պալթիկ ծովուն մէջ կորսուած օդանաւը, «Փրայ– վէթիր»: Ուղարկութեանց արդիւնքէն վերջը պի– տի պատասխանեն Մ· Միութեան բողոքագրին, որ ծանր տպաւորութիւն գործած է :

Այս անգամ ալ Մոսկուայի կուսակցական պաչտօնաթերթը, «Փրավատա»ն է որ ուղղակի կ'ամբաստանէ Մ· Նահանգները եւ ասպարէզ կը կարդայ, Նիքոլա Կորթիչեւ ստորագրութեամբ : Միեւնոյն ատեն կը հաստատէ թէ իսկապէս իրենք զարկած են ամերիկեան օդանաւը :

Ակնարկելով այն առարկութեան թէ Մ· Նա – հանգները չեն ճանչցած Լատվիայի կցումը Մ· Միութեան կողմէ , յօդուածագիրը կը գրէ :

— « Ամերիկացի արկածախնդիրները հիթլէ– րականներու ճամբուն կը հետեւին , իւրացնելէ վերջ հիթլէրական դիւանագիտութեան գաղափարականութիւնը : Ամերիկացի արկածա – խնդիրները կատղած են: Մ· Նահանգներու «ամ– բողջական դիւանագիտութիւնը» կը բանի: Հա – մաչխարհային դերակայութեան տենչին մէջ, այդ քաղաքականութիւնը նոր արկածախնդրութեանց մէջ կը նետուի, առանց կանդ առնելու որ եւ է միջոցի եւ մեթոտի առջեւ, իր նպատակին հաս – նելու համար: Եւ սակայն կրնան վստահ ըլլալ թէ՝ այս անգամ եւս պիտի ձախողի այդ արկածա– խնդրական քաղաքականութիւնը:

« Ամերիկեան զինուորական իչխանութիւննե – րը լուռ կը մնան սա իրողութեան վրայ թէ կո – րսուեալ օդանաւը բոնաբարած էր օդչնքը, իբրեւ թէ վարժութեան փորձ մը կատարելով խորհրդա– յին երկրին վերեւ: Ամերիկացի լրտեսները իրենց այս կոպիտ ընթացքին արժանի պատասխանը ըս– տացան խորհրդային սահմանապահ օդանաւերուն կողմէ: Այդ լիրբերը արդար դաս մը ստացան եւ հարկադրուեցան իրենց տեղը վերադառնալ » :

★ Մ· Միութեան Գերագոյն Խորհուրդը եչ· օր մասնաւոր հրամանագրով մը կարմիր Դրօչի չքանչանը նուիրեց չորս խորհրդային օդաչուներ – րու, որոնք «բացառիկ յաղողութեամբ կատարած էին իրենց յանձնուած պաչտօնը»:

Կը կարծուի թէ ատոնք այն օդաչուներն են որ զարկին ամերիկեան օդանաւը, Լիպաւի վերեւ :

★ Վերջին լուրերու համաձայն, Ամերիկա – դիները այսօր – վաղը պիտի պատասխանեն Մ· Միութեան ծանուցագրին, նոյն ուժգնութեամբ : Մոսկուայի յայտարարութենէն ի վեր, խոհեմ լռութիւն մը կը տիրէ Ուոչինկթընի մէջ: Այն ա– տենն որ, նախագահ Թրումըն մերժեց որեւէ կարծիք յայտնել լրագրական ասուլիսին մէջ, սպասելով քննութեանց արդիւնքին:

Ամերիկան զեօթերու սպարպուն Շերպուռի մէջ

Հինգչաբթի օր Շէրպուռի մէջ պարպուեցաւ ամերիկեան առաջին զինաբարձ չոգենաւը, «Իմ – փորթըր», առանց որեւէ միջադէպի: Ցամաք հան– ուեցան քառասուն խոչոր թնդանօթներ եւ 12 ռմ– բաձիգներ: Որեւէ ցոյց տեղի չունեցաւ, հակա – ռակ չաբաթներ առաջ հրատարակուած կոչերու : Շէրպուռի բանուորները սկիզբէն ի վեր հակառակ են համայնավարներուն, թերեւս անոր համար որ առաջին անգամ ազատուեցան Դաչնակիցներուն կողմէ, 1944ին :

Պարպումի գործողութեանց ներկայ էին Ազգ· պաշտպանութեան նախարարը՝ Պ· Փլեվէն, Ծո – վային նախարարը՝ Պ· Լոռան, ամերիկեան հիւ– պատոսը եւ ուրիչ երեւելիներ: Երբ նաւէն կը հա– նէին 15րդ հրանօթը, Պ· Փլեվէն ամերիկեան հիւ– պատոսին ուղղելով խօսքը, յայտարարեց·

— Այս զէնքերուն ժամանումը կ'ապացուցանէ թէ Ատլանտեանի միւս ափերուն վրայ կ'ըմբռնեն ազատ ժողովուրդներու համերաչխութիւնը: Ցա – նուն Ֆրանսայի եւ իր բանակին, չնորհակալու – թիւն կը յայտնեմ ամերիկացի բանուորներուն , անոնց որ դարբնեցին այս թնդանօթները, նաւաս– տիներուն որ հոս բերին զանոնք, Մ· Նահանգնե– րու ժողովուրդին որ վճարեց անոնց գինը եւ կա– ռավարութեան :

Գործողութեանց աւարտումէն վերջ, Պ· Փլե– վէն չերմապէս չնորհաւորեց բանուորները, խօս– քըն ուղղելով Սենոիքայի քարտուղարին .

— Դուք ապացուցիք ձեր հայրենասիրութիւնը եւ պայծառատեսութիւնը: Շնորհակալ եմ որ կ'աչ– խատիք մեր երկրին ապահովութեան եւ խաղա – ղութեան համար: Ըսէք ձեր ընկերներուն թէ այ– սօր իսկ 50·000 Ֆրանք կը յանձնեմ ձեր համե – րաչխութեան անտուկին եւ կը յուսամ աւելի քան– մարներ ալ տրամադրել :

Մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ ալ խօսելով, նախարարը յայտարարեց·

— Կը հիանամ ձեռք առնուած միջոցներուն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԳՈՑԺԸ

Ճարի Գալէի պարտութիւնէն ետք, Խանասորի դաշտին մէջ ծանր տառապանքներու ենթարկուած Մակօն, առաջին ցուրտին ու բուքին եւ անօթութեան նոր զոհեր տալով հասաւ Մակու, ուր՝ նոր զօրածախիցներու օժանդակութեամբ կազմակերպեց սահմանամերձ չրջաններու քիւրտ աշիրէթները :

Անտարբեր չէր նաեւ Մակուի Սարտարը, որ իր տրամադրութեան տակ գտնուած զինական ուժերը զօրացնելու ձեռնարկած էր, Մակոյի հետ Սալմաստի վրայ յարձակելու նպատակով :

Ճաղթական ասորական ուժերը Աղա Պետրոսի, Մալիք Խօշապայի եւ ուրիշ զեկավարներու հետ Սալմաստ իջան : Հայ – ասորական բոլոր գիւղերը ցնծութեան մէջ էին երեք օր չարունակ :

Մարտ 13ին տեղի ունեցաւ հայ եւ ասորի զեկավարներու խառն ժողովը, նախագահութեամբ Օր. Սիւրմա խանումի (Մարչեմոնի քրոջ) : Ներկայ էին նաեւ Ուրմիայէն Աղա Պետրոսին միացած ռուս սպաները :

Ժողովական Հայերէն եւ Ասորիներէն մաս մը կը պնդէր, անմիջապէս յարձակիլ Տիլիմանի վրայ, զինաթափել հոն որջացած թաթար եւ թուրք ուժերը· բայց ի վերջոյ, որոշուեցաւ վերջնագրով մը փորձել հաշտութիւն գոյացնել եւ բանալ տալ Տիլիմանի պարսպադռները :

Մեր վերջնագիրը Տիլիմանցիներուն յանձնուելէն վեց ժամ վերջ, խռովարարները տեղի տալով Տիլիմանի բնիկ, պարսիկ զանգուածներու պահանջին, դուրս ելան քաղաքէն եւ պահուըտեցան մօտակայ լեռներու եւ թուրք գիւղերու մէջ :

Տիլիմանը խաղաղեցաւ, բայց վտանգը չանհետացաւ : Թաւրիզէն վրդովիչ լուրեր կը հասնէին : Կը խօսուէր Մուսուլի չրջանէն յառաջացող Թրքական կանոնաւոր բանակի մր մասին : Ոյի մէջ ալ խմորումներ կը նշմարուէին :

Կովկաս գաղթելու տրամադրութիւնը պատճառ եղաւ որ մեր զեկավարութիւնը նպաստաւոր միջոցներ ձեռք առնէ, Ոյէն անվտանգ Ջուլֆա հասնելու համար :

Բոլշեւիկեան զինուորներու վրէժխնդրութենէն ճողոպրած ռուս սպաները սկսան իրենց պահանջները չատագանգել եւ սպառնալ մեզի :

Մեր հարեւաններր ատեն մը խաղաղ կ'երեւային, որուն պատճառներէն կարեւորագոյնը « Վանի ժամանակաւոր հայ կառավարութեան » գոյութիւնը կը համարուէր :

« Վանը միշտ կանգուն պիտի մնայ », կը պնդէին չատերը :

Թշնամին տեղեակ էր հայ – ասորական բեւեռներու ներքին բոլոր խնդիրներուն եւ խոցելի կողմերուն եւ առիթէն օգտուելով, Տիլիմանի մէջ կազմակերպեց նոր եւ դաւադրական խումբեր, որոնք չատ չանցած, գործի պիտի ձեռնարկէին :

Մարտ 24ին, Կոթուրի ճորէն, Վանի կառավարութեան արեւելեան սահմանէն, Սալմաստ հասան, նոյն չրջանի սահմանապահներէն երեք տասնեակ հայ զինուորներ, որոնք յայտնեցին թէ՝ Վանի կառավարութիւնը գոյութիւն չունի եւ նոր գաղթ մր տեղի ունեցած է :

Գոյժը սարսափելի էր :

Սահմանապահները, փոխանակ պատկան զօրամասին միանալու կամ նոր կարգադրութեան սպասելու, լքած էին իրենց դիրքերը եւ եկած էին գուժելու անհաւատալին, որ իրականութիւն դարձաւ դժբախտաբար :

Նոյն օրը Սարայի եւ Աղբակի ուղղութեամբ սուրհանդակներ ղրկուեցան եւ դեռ անոնք չվե – րադարձած, մենք ճչդրիտ լուրեր ստացանք տե – ղական թուրքերէն :

Վանի անկումին պատճառաւ հրճուող մեր թշնամիները չատ չանցած խոր մտահոգութեան մատնուեցան, տեղեկացած ըլլալով, որ՝ Վանէն գաղթող զանգուածներէն 20·000 հոգի Պարսկաստան կուգան, Ոյի գիծով Կովկաս անցնելու համար :

Ոյէն լուր չունէինք : Վտանգը նորէն մօտեցած էր մեր դուներուն :

Նոյն երեկոյ, (Մարտ 27 – 1918) Սալմաստ հասան Վանէն նահանջողներէն երկու Ղարաբաղցի ձիաւորներ, Ջալալ եւ Իսրայէլ :

Փոքրիկ թղթի մը վրայ, մատիտով եւ հապճեպ գրուած տոմսակ մըն էր :— «Կոթուրի ճորին մէջ պաչարուած ենք թշնամիներէն : Կռիւ է, օգնութիւն կ'սպասենք » :

Անմահ Կոստի Համբարձումեանն էր գրողը : Տոմսը անմիջապէս ղրկուեցաւ Սամսոնին : Մեր միակ հեռախօսական գիծը նորէն կտրուած էր :

Ձիաւորներ դրկեցինք հայ գիւղերը եւ զինեալ ձիաւորներ պահանջեցինք :

Առաջին յիսնեակը հասաւ Մահմամէն : Ջիբօն եկաւ, ուրախ – դուարթ եւ աչքառանքի լծուե –

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԵՒ ՀԱՑ ՊԱՏՕՒԻՐԱԿԻՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ

«ՄԱԿ»Ի ԽՆԱՄԱԿԱԼ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՆԻՍՏԻՆ

(Դ· եւ վերջին մաս)

Սրբավայրերու խնդրին բարդ հանգամանքը նկատի ունենալով, պիտի ուզէինք թելադրել, որ դատաստանական մասնաւոր կազմակերպութիւն մը ստեղծուի, զբաղելու համար սրբավայրերուն մէջ գոյութիւն ունեցող իրաւունքներու չուրջ ծագած վէճերով : Այս առթիւ՝ մենք հակամէտ ենք կարծելու, թէ պէտք է հրաժարիլ մօտաւոր անցեալին մէջ մեր հետեւած գործելակերպէն : Մենք այն կարծիքին ենք, թէ այս ձեւով աւելի դիւրաւ կարելի պիտի ըլլայ ապահովել Երուսա – ղէմի կրօնական տարբեր հաստատութեանց իրա – ւունքներու համակարգումը եւ անոնց խաղաղ յարաբերութիւնները :

Ուստի՝ խոնարհաբար պիտի առաջարկէինք, որ պատշաճ թիւով դատաւորներէ բաղկացած կազմակերպութիւն մը ստեղծուի՝ կազմելու համար միջազգային ատեան մը կամ միացեալ Ազգերու Ընդհ· ժողովին եւ կամ միացեալ Ազգերու մէկ այլ ձեռնհաս մարմնին կողմէ, որոշ չրջանի մը համար : Այս ատեանը անկախ պիտի ըլլայ եւ բուսաղէմի քաղաքային դատական իշխանութենէն : Այս դատաւորները պաղեստինցի Հրեաներ կամ Արաբներ պիտի չըլլան, ոչ ալ անդամ՝ այն երեք եկեղեցիներէն մէկուն, որոնք սեփականա – տիրութեան իրաւունքներ ունին սրբավայրերուն վրայ :

Այս ձեւով այլեւս անհրաժեշտ չէ դառնար քննիչ յանձնախումբ մը կազմել եւ անոր տալ խորհրդականի պաշտօն քաղաքի կառավարիչին մօտ՝ այն պարագային, երբ տարակարծութիւն – ներ ծագին, ինչպէս նախատեսուած է օրինավէ – ճակի նախագծին մէջ : Այս ձեւով նաեւ կառա – վարիչը ազատ պիտի կացուցուի այն ծանր բեռէն, որուն պիտի ենթարկուէր, եթէ ստիպուած ըլլար դրաղիլ այդ վէճերով, զորս քննելու ոչ ժամանա – կր, ոչ ալ ձեռնհասութիւնը պիտի ունենար : Մենք կր կարծենք, թէ սրբավայրերու մէջ գոյութիւն ունեցող իրաւունքներու վերաբերեալ հարցերով դրաղելու համար ընտրուած դատաւորները աւելի արդարութեամբ պիտի կրնան կարդադրել ծագե – լիք հաւանական վէճերը : Միջազգային ատեանին հրաւասութիւնը հիմնուած պիտի ըլլայ այն օրի – նական վաւերագրերուն վրայ, որոնք կը հաստատեն սրբավայրերուն մէջ գանազան համայնքներու ունեցած իրաւունքներն ու առանձնաչնորհում – ները :

Ինչ կր վերաբերի օրինավիճակի նոր ծրագիր յատկանչող դպրոցական եւ կրթական քաղա – քականութեան, Խորհուրդէն կը խնդրենք Ոյէ տալ մեզի բսելու, թէ Երուսաղէմ ամէն տեսա – կէտով այլացեղ բնակչութիւն ունեցող քաղաք մըն է եւ թէ լաւ պիտի ըլլայ, որ այս վիճակը չարունակուի այսպէս : Մեր կարծիքով՝ քաղաքին վարչութիւնր պէտք չէ ձգտի հետեւելու այնպիսի քաղաքականութեան մր, որուն նպատակը ըլլայ միատարր բնակչութիւն մը հաստատել Երուսաղէմի

ցաւ : Հետզհետէ հասան նաեւ Վաղարշակ Շիր – Վանեանի (Վանեցի), Զիւրոյի եւ Ցօնոյի խումբերը եւ երկու հարիւրակաները որոնք կազմ ու պատրաստ, հրամանի կը սպասէին : Բոլոր թոնիրները մի‌աժամանակ ծխացին, հաց թխելու համար :

Մսագործները գործի անցան : Ոմանք մը տիկիններ տունէ տուն եւ թաղէ թաղ ինկած, հագուստ, կօշիկ, գուլպայ կր հաւաքէին : Բժշկա – առողջապահական խումբերը նոյնպէս կր պատրաստէին : Իրենց ձին, դէնքն ու զրամը խնա – յողներն ալ առատաձեռն եւ անձնուէր զարձած էին :

Հայկական նկարագրի մէկ դիծն էր որ երե – ւան կուգար·— ծայրայեղ վտանգի պահուն՝ հա – մերաչխիլ եւ մոռացութեան տալ ներքին վէճերը :

Եւ հրամանր տրուեցաւ :

Լուսաբացին, մեր ձիաւորները անցան թշնա – միի թիկունքը եւ չարժեցան դէպի Եզդիքան (Սմ – կոյի սեփական մէկ գիւղը) :

Կռիւը կորնդացուցած էր իր սաստկութիւնը եւ չատ չանցած պարզուեցաւ որ Կոթուրի ճորր պաչարող Սմկօն է իր վերակազմած աշիրէթներու եւ Մակուի խանի ուժերու հետ :

Եզդիքանէն դէպի Զորաբերանը տանող ճամ – բուն վրայ դիրք բռնող թշնամին փախած էր արդէն, երբ՝ երեւացին քանի մր Վանեցի զինուորները, որոնց կը հետեւէր գաղթականութեան հոսանքր :

Վանի վերջին գաղթն էր, որ տեղի կ'ունենար :

« Լեւոն Շաղօեանր միրաւոր է», յայտնեցին առաջին եկուորները : Երկրորդ գոյժը նոյնքան սարսռազդեցիկ էր :

ԱԶԳԻՆ

Ջատկի թացատիկ մրցումները

(Բ· եւ վերջին մաս)

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 10 Ապրիլ·— Շատերը այն կարծիքէն էին թէ այսօր բազմութիւնը նուազ պիտի ըլլայ, բայց ճիշդ հակառակը պատահեցաւ : Վերնատունը (tribune) ինչպէս մարզադաշտը կր յորդէր բազմութեամբ, ժամանակէն առաջ :

Իսկ լէ Մուլինոյի մարզադաշտը այցելողնե – րէն սառաւ բազմութիւն մը կը խօսէր հոս , հոն տեղի ունեցած խաղերու մասին, աւելցնելով թէ երեսուն հազարնոց վարիշտահայութիւնը կրնայ նմանօրինակ քանի մարզադաշտեր լեցնել եթէ ուզէ, եւ աւելորդ է «խաչաձեւումներու» մասձ ժայթքել :

Մրցումներու ժամկէտը կը մօտենայ , եւ ժողովուրդը յանկարծ կը սկսի ծափահարել : Քաղաքապետը, ընկեր Bleuze եկած է, չրջապատուած իր բազմաթիւ հետեւորդներով : Ժողովը – դական դէմք մըն է ան պարզ ինչպէս ճառագայթ մը, համեստ ինչպէս աշխատաւոր մը : Չօր մը պէս դուրգուրանք ու սէր կը յայտնէ իրեն դիմաւո – րողներուն : Իրեն համար դասակարգի եւ ցեղերու խորութիւն չկայ : Ալֆորվիլը իր այլազան բնակ – չութեամբ՝ կը սիրէ կը յարգէ զինք, բայց մենք Հայերս աւելի չատ, որովհետեւ մենք կարօտը կը քաչենք իրաւ մարդուն :

Քաղաքապետը բեմի կեդրոնր իր տեղը կ'ա – ռաջնորդուի : Հրապարակ կուգան այս անգամ Լիոն – Տէսինի եւ Վիէնի խումբերը, կարճ բայց գերազանցապէս տպաւորիչ տողանցք մը վերջ , խաղր կր սկսի : Ժողովուրդին համակրական կան – չերը չեմ գիտեր ինչո՞ւ Վիէնցիներուն ուղղուած են, ինչպէս երէկ նոյնպէս այսօր : Արդեօք «պարտեայ յաղթական»ի դարաւոր բանաձե՞ւն է հոգեբանական պատճառր, բայց մօտս նատող անծանօթներ ուրիշ բան կ'բսեն.— թէ՝ «պատճառը ազգային եռագոյնի խորհրդանիշն է, իրենց կուրծքի զարդանիշը» :

Լիոն – Տէսինի ներկայացուցիչները իրական մարզիկներ են, անապարծութեամբ չեն արբենար, եւ զգաստ խաղարկութեամբ արդէն կր չահին մէկ կէտ, տասր վայրկեանէն, Վիէնցիները սակայն յուսահատիլ չեն գիտեր եւ իրենց կայտառ եւ յարատարժ խաղարկութիւնր կր չարունակեն,— «Ալէ Վիէն», «ալէ ալէ» միայն կր յուսի ամէն կողմէ : Դադարէն վերջ լրանալէ առաջ Լիոն – Տէսինցի –

մէջ : Հետեւաբար, պէտք չէ խորութիւն դրուի արաբ եւ հրեայ համայնքներու դպրոցներուն եւ ուրիշ ազգութեանց պատկանող համայնքներու դպրոցներուն մէջեւ : Երուսաղէմի բնակչութեան բոլոր տարրերը — ազգային եւ կրօնական — , ըլլան անոնք արաբ, հրեայ, յոյն, ամերիկացի , բրիտանացի, հայ, եւն·, պէտք է ունենան իրենց համայնքային վարժարանները, հաւասար իրա – ւունքներով եւ պարտականութիւններով : Բոլորն ալ պէտք է նոյն օրէնքներուն ենթակայ ըլլան եւ ստանան տնտեսական նոյն օժանդակութիւնը, ինչ որ ալ ըլլայ իրենց գործածել ուզած լեզուն եւ մշակութային աւանդութիւնները : Որովհետեւ, թէեւ, արաբ եւ հրեայ համայնքներէն զատ, միւս համայնքները փոքրամասնութիւններ կը կազմեն իրենց համրանքով, սակայն պէտք չէ փոքրամասնութիւն նկատել զանոնք քաղաքական իմաստով :

Երուսաղէմի ցեղային ու կրօնական բոլոր տարրերը, անհատապէս եւ հաւաքապէս, պէտք է վայելեն քաղաքացիական հաւասար իրաւունքներ, թէ կրթական եւ թէ այլ մարզերու մէջ : Այսպէս՝ Երուսաղէմ, Սուրբ Քաղաքը, ամբողջ աչխարհի համար պէտք է օրինակ հանդիսանայ այն իմաստով, թէ ինչպէս ազգային եւ կրօնական զանա – զան տարրեր կրնան խաղաղութեամբ ապրիլ իրա – րու հետ, առանց որ անոնցմէ մէկը իշխէ միւսին վրայ, կամ մեծամասնութիւնը հետամուտ ըլլայ իր մէջ ձուլելու փոքրամասնութիւնը :

Իրրեւ եզրակացութիւն Երուսաղէմի օրինա – վիճակի մասին իմ ըրած այս քանի մր դիտողութիւններուս, Խորհուրդէն կր խնդրեմ արտօնել զիս կոչ մը ուղղելու բոլոր չահակիցներուն, որպէս զի վերադոյն ճիգ մը ընեն լուծում մր գտնելու համար Երուսաղէմի հարցին : Քաղաքը հիմա բաժնուած է երկու մասի, եւ այս երկու հատուած – ներուն բնակիչները կ'ապրին անհանդուրժելի պայմաններու մէջ : Շատերը զրկուած են իրենց բնատնեկան բոյներէն եւ թշուառ վիճակ ունին : Հիւանդութիւնը եւ մահը աւելներ կը գործեն : Բնակչութեան կեանքր մտահոգիչ կերպով կաղ – մալուծուած է ամէն մարտի մէջ : Կրնամ վստա – հեցնել ձեզ, թէ Երուսաղէմի բոլոր մարդոց եւ կիներուն հոգիին մէջ կր տիրեն դառնութեան զգացումներ : Այս պայմանները ծանօթ են բոլոր չահագրգռուողներուն : Երուսաղէմի հարցին քն – նութիւնը աւելի քան սիսդղական է :

Մենք պիտի չարունակենք աղօթել քաղաքի եւ ընդհանուր խաղաղութեան համար :

ՏԻՐԱՑՐ ԵՊԻՍԿ· ՆԵՐՍՈՑԵԱՆ

ներու մէկ ա՛նալէն օգտուելով, կը չահին 1 կէտ միայն, Լիոն – Տէսինցիներու 7ին դէմ :

Տաշնապոլի պահը կը մօտենայ եւ ահա ո – րոտընդոստ ձափերու եւ կեցցէներու տարափի մը տակ դաշտ կ՛ուգան վերջին ախոյեանները : Մարսէյլի եւ Ալֆորվիլի խումբերը, իրարու արժանի, եւ վաղածանօթ ... : Զոյգ խումբերով տո – ղանցք մը կը կատարեն եւ կուգան կանգնիլ պատուոյ նախագահութեան բեմին առջեւ :

Քաղաքապետը դաշտ կ՛իջնէ յատկապէս ողջա – դուրուելու բոլոր մարզիկներուն հետ : Ցետոյ կարճ արարողութեամբ՝ Ալֆորվիլի խումբին կող – մէ ճաշակաւոր նուէրը բաժակ մը կը նուիրուի հե – տեւեալ վերտառութեամբ.— «Ալֆորվիլի Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբին կողմէ նուէրը իր պատուոյ նախագահ պարոն Bleuzeի, Chevalier de la Légion d'Honneur, քաղաքապետ Ալֆորվիլի »:

Քաղաքապետը շնորհակալութիւն յայտնե – լով, կը յառաջանայ դաշտի կեդրոնը եւ մեկնումի հարուածը կուտայ գնդակին : Իրաւարարներ փուխկոտ գործունէութեան մէջ են ծանրակչիռ բոպէին դիտակցութեամբ : Լուսանկարիչներ ինչ – պէս երէկ այսօր եւս պատեհութիւնէն կ՛օգտուին :

Խաղը կը սկսի : Մարսէյլցիները ժողովուրդի համակրական կանչերուն առարկայ կ՛ըլլան, մա – նաւանդ դաշտէն մեկնող նախկին խումբերու տը – ղաքը, հանդիսատեսի դիրք բռնած, «ալէ, Մար – սէյլ» որոտընդոստ կանչերով կը խափանեն Ալ – ֆորվիլի ներկայ ժողովուրդին սրտատրոփ քայ – լերանքը՝ իրենց զաւակներուն ուղղուած :

Քառորդ ժամէն Մարսէյլ կը նշանակէ առա – ջին կէտը :

Երկու կողմէն գնդակը կը սուրայ, Ալֆորվի – լի խումբը հրաշալի տակտութեամբ՝ յոգնու – թիւն չի դիտեր եւ հակառակ օրերու իր հիւրամե – ծար ոչխատանքին՝ անսայթաք յառաջ կը տանի և կ՛արձանագրէ չատ յաջող կէտ մը իր կողմէ, դա – դարէ վերջ նմանապէս երկրորդ մը : Ալֆորվիլ – ցիները 2, Մարսէյլ մէկ, զոր քիչ վերջ կը բարձ – րացնեն երկուքի :

Քանի մը վայրկեան դադար, վերջին դուպա – րը սկսելու համար : Ժամանակը կ՛անցնի, սակայն երկու կողմի ախոյեանները անթեքելի կը մնան իրենց մրցակցութեան մէջ : Ի վերջոյ Ալֆորվիլ – ցիները իրենց երկու կողմնակի (քորները) անկիւ – նամուտ հաչուելով յաղթական կը հռչակուին ու խաղերը կր վերջանան Մարսէյլ 2, Ալֆորվիլ 2+2 : Աւտպէս Ալֆորվիլ բաժակին կը տիրանայ արդար վարձատրութեամբ :

Այս չորս սթանչելի խումբերը կէտ իրարմէ նոր փորձառութիւն սորվեցան հաւանաբար, մենք ականատեսներս եւս չատ մը դասեր քաղեցինք ա – նոնց տակտունէութենէն եւ կարգապահութենէն : Երկու օրուան խաղարկութեանց ատեն անոնք բո – լորն ալ առհասարակ ցոյց տուին հիանալի քաջու – թիւն, եղան պատահական վիրաւորներ որոնք քանի մը վայրկեան դադարէ վերջ դաշտ վերա – դարձան : Ոչ մէկ վէճ ունեցան եւ մարզիկի բարձր ոգին կր սաւառնէր իրենց հետ : Ցուզիչ էր վերջին « մնաք բարով»ր, երբ նախագահը չնորհաւորեց յանուն ժողովուրդին :

Բոլորս մեկնեցանք ուշ ատեն կիսախաւար դաշտէն, նոր օրերու կարօտով :

ԹՂԹԱԿԻՑ

★ Երկուշաբթի իրիկուն, ուշ ատեն, Լիոնի

ՀԱՑ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒՆ ՇԱՐԱԹԸ

Հայ Նախկին Ռազմիկներուն Ընկերակցու – թիւնը, սեղմելու համար Ֆրանքօ – Հայկական համերաշխութեան կապերը, կազմակերպած է.—

1· Ապրիլ 26, Զորեքշաբթի իրիկուն ժամը 20ին մեծ ընթրիք մը, հայ, ֆրանսացի եւ օտար ականաւոր հիւրերով, հովանաւորութեամբ Նախ – կին Ռազմիկներու նախարար Պ. Ժոքիոյի, որ ան – ձամբ պիտի նախագահէ :

Այն Հայերը որ կ՛ուզեն մասնակցիլ սեղանին, այժմէն պէտք է արձանագրուին : Ճաշադինն է 1500 (Հազար հինգ հարիւր) Ֆրանք մարդ գլուխ :

2· Տարին մէկ օր յատկացուած է մեզի, ար – ծարծելու համար Անծանօթ Զինուորի դամբա – րանին բոցը, Ցաղթական Կամարին տակ :

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը, զու – դակցութիւն մը ստեղծելու համար հայկական Մեռելոցի եւ Անծանօթ Զինուորի խորհուրդին մի – ջեւ, այս տարի նշանակած է Ապրիլ 29ի Շաբաթ օրը :

Թափօրը պիտի կազմուի Avenue des Champs E – lysées, métro Georges V ի վրայ ու զինուորական նուագախումբով պիտի առաջնորդուի դէպի E – toile, Անծանօթ Զինուորին դամբանը :

Թափօրին կրնան ու պէտք է մասնակցին բո – լոր Հայերը բացի կիներէն եւ մանուկներէն, որոնք կրնան հետեւիլ թափօրին քովերէն :

Գ.— Այս տարի առաջին անգամ ըլլալով եւ բարձր թոյլտուութենովը Ինվալիտի զինուորա – կան կրօնական վարչութեան, Հայ Նախկին Ռազ – միկները հայացէս պատարագ մը կատարել պիտի տան Ինվալիտի Սէն Լուի եկեղեցիին մէջ, 30 Ապ – րիլ կիրակի առաւօտ ժամը ճիշդ 11·45ին : Այս բացառիկ պատարագին Հայերը պէտք է ներկայ ըլլան խուռներամ, ժամը ճիշդ 11·45ին :

Այս երկու հանդիսաւոր արարողութեանց պի – տի մասնակցին բազմաթիւ օտար պատուիրակու – թիւններ իրենց դրօշներով :

Լրացուցիչ տեղեկութեանց համար դիմել կամ հեռախօսել Պ. Սուրէն Ճերմակեանի, 35 rue de la Boétie : Tél. Ely. 35.48 :

Նախագահ Ռ. Միութեան
ԴԱՒՈՒԻԿ ՄՈՄՃԵԱՆ

Եւ Մարսէյլի մարզիկները բաց ճաշարան չգտնե – լով, հաւաքուեցան Պ. Փիլիպոսեանի սրճարանը, ուր յանպատրաստից ճաշ մը սարքուեցաւ, չնոր – հիւ դրացի Հայ ռեստորատեռութեան, ինչպէս եւ մասնաճաղ Սարգիս Մուրթաֆեանի որ առատ միս տուաւ : Կր նախագահէր եղբ. Վ.Պա – պիկեան, սեղանապետն էր Լիոնի մարզիկներէն եղբ. Վարդգէս : Այս առթիւ խօսք առին մարզիկ – ները եղբ. Պապիկեան, ինչպէս եւ Պ. Պ. Բարթող փափազեան, Ոսկիան Գալայճեան : Արտասանեց Պ. Զ.Մուրատեան, երգեցին Պ. Պօղ. Դաւթեան, Հաճի Կար. Պետրոսեան : Ինչոյքը տեւեց մինչեւ ժամը 12 : Հայ դրացիները կարմիր հաւկիթ եւս նուիրած ըլլալով, հաւկիթախաղեր ալ տեղի ու – նեցան :

— Ջուրը տեսնէ ձուկ կ՛ըլլայ, ծակը տեսնէ մուկ կ՛ըլլայ :

— Պղպեղատ ծառին քար նետող չատ կ՛ըլլայ :

ԿՌՓԱՄԱՐՏ

ՎԱԼԱՆՍ.— Շաբաթ, 8 տպրիլ, Ring Valen – tinois կազմակերպած էր կռփամարտի մեծ մըր – ցում մը Vichy – Valence : Այս մրցումին, ամա – թէօններու չարքին, կը մասնակցէին երեք Հա – յորդիներ Նոր Սերունդէն, Նաճարեան եւ Կարոյ – եան՝ Վալանսէն եւ Մուշեղեան Ս. Էթիէնէն :

Մրցումը տեղի ունեցաւ Salle des Fêtes ի ըն – դարձակ սրահին մէջ, հազարաւոր հանդիսատես – ներով : Գրդ չրջանին (բունտ) Մուշեղեան յաղթա – կան հռչակուեցաւ, հակառակորդը երրորդին լը – քած ըլլալով կռուաբեմը :

5րդ չրջանին խաղին (combat) կարոյեանն էր յաղթողը որուն վիշտի հակառակորդը երկրորդ չրջանին արիւնլուայ դէմքով հեռացաւ բեմէն :

6րդ խաղին Նաճարեան, որ յոդնած վիճակի մէջ բեմ եկաւ, նոր վերապարձած ըլլալով Մոնա – քոյէն, պատուաւոր պարտութիւն մը կրեց մէկ կէ – տով, երբ գրեթէ հաւասար կը նկատուէր :

Մեր տղաքը հաղիւ մանր մունր նուէրներով քաջալերուեցան, մինչդեռ իրենց Ֆրանսացի հա – կառակորդները լիաբուռն պարգեւներ կը տանա – յին :

Թղթակից

ԻՆԴՈՆԵԶԻԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ ապըս – տամբապետ Ադիլ ոչ թէ անձնասուր եղած է, այլ կը չարունակէ գրաւած պահել Մաքասարը : Կա – ւավարութիւնը վերջնագիր տուած է եւ օդանաւ մը պիտի ղրկէ երրորդ անգամ, որպէսզի անձնա – սուր ըլլայ : Եթէ մերժէ, բանակը յարձակման պիտի ձեռնարկէ :

ԱԶԳԱՅՈՂՈՎԻՆ ընդհ. քարտուղարը, Թրիկ – վը Լի, Փարիզ պիտի գայ Ապրիլ 22ին : Իրազեկ – ներ կը հաւաստեն թէ Մոսկուա եւս պիտի հան – դիպի, երբ մը դանելու եւ մթնոլորտը թեթեւցնե – լու համար : Եգիպտոսի պատուիրակը, Մահմուտ պէյ Ֆավզի, որ Ասպահովութեան Խորհուրդին հերթական նախագահն է, Դշ. օր թախանձագին կոչ մր ուղղեց մեծ պետութեանց, որպէսզի հա – մաձայնին խաղաղութեան գործնական ծրագրի մը վրայ :

ՑՈՐԴԱՆԱՆԻ նոր դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ Սայիտ փաչայի (Զերքէզ) : Երեսփո – խութենց մասնակցած են 340·000 քուէաթ – կուները 70 առ հարիւր համեմատութեամբ : Քսան երեսփոխաններ ընտրուած են արեւ – մտեան Ցորդանանի (Պաղեստինի արաբական մա – սը), քսան ալ՝ բուն Ցորդանանի համար : Ներու – սաղէմի եւ ամբողջ Պաղեստինի մէջ առաջին ընտրութիւնն է որ կր կատարուի այս 1908էն ի վեր, երբ կազմուեցաւ Օսմ. խորհրդարանը :

ՆԱՑԻՐԻ

Նոր ատացանք Հալէպի երիտասարդ ամսա – գրին վերջին թիւը, 1949 Սեպտեմբեր – Դեկտեմ – բեր, ճոխ բովանդակութեամբ :

Ցաւտարարութենէ մը կ՛իմանանք թէ յապա – դումր հետեւանք է վիրաբուժական գործողու – թեան մր որուն ենթարկուած էր խմբագիրը՝ ըն – կեր Ա. Ծառուկեան, ամէն աշխատանք դադրեցնե – լով ամիսներ չարունակ :

Նայիրի այժմ փոխադրուած է Պէյրութ, ուր պիտի կատարուի հրատարակութիւնը : Նոր հաս – ցէն.— A. Dzaroukian, B. P. 587, Beyrouth (Liban) :

«ՃԱՌԱԶ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (55)

Մելիքի աղջիկը

Բ.

Անցան երկեր : Վիրաւորը բաց արաւ աչքե – րը, նորից ս սրսափելի չանքեր գործ դրեց, խուլ հառաչանքով սդմկեց չրջակայքը :

Նա մի՞ն կ՛սրողացաւ չուռ գալ մէջքի վրայ եւ նորից ուշաթափուեց : Մօտիկ տեղով անցնող նապաստակը տեսաւ նրան եւ սարսափահար փա – խաւ դէպի ցած :

Ներքեւից պատահական մի քամի եկաւ, շար – ժեց թփերի տերեւները, քսուեց նրա դէմքին ու թռաւ, անյայտացաւ : Նրա զովութիւնը բացեց արնաքամ մարդու աչքերը :

Մթնած խելքը չկարողացաւ մի բանի հասնել, ամէն ինչ — սար, ձոր, երկինք, արեգակ խառն էին, չարժւում էին, փախչում էին դէպի ինչ որ կողմ : Բերանը հնոց էր դարձել, այրւում էր, լե – զուն չէր չարժւում, իսկ աչքերի կոպերը ծանր էին, անչարժ, որպէս փայտի տախտակներ :

Վերջին անգամ նա մի թոյլ չարժում գործեց, բերանը բաց արաւ : Վերջին անգամ մի ցաւալի, օրհասական աղաղակ դուրս թռաւ նրա – նից եւ արեգակը սկսեց խաչել նրա բաց դէմքը...

Երկու ժամ անցած՝ մի խոր ձորի մէջ, որ բաւական հեռու էր մեր նկարագրած տեղից, է – րեւացին երկու հետեւակ մարդիկ :

Դուրս գալով ծառերի միջից, նրանք իջան այն փոքրիկ կածանի վրայ, որ գալիս էր վերեւից, կտրում ձորը, անցնում բլուրների լանջերով, նրա կողքին, մոչի թփերի տակ, հոսում էր փոք – րիկ աղբիւրը : Երկուսն էլ մօտեցան, երկուսն էլ խմեցին : Ապա միմեանց բարի ճանապարհ մաղ – թելով, բաժանուեցին :

Մէկը գնաց դէպի հարաւ : Նա լուր էր տանում Մելիք – Աւանի Տող բերդը : Իսկ միւսը բռնեց նր – րան հակառակ ուղղութիւն եւ սկսեց արագ գալ դէպի սարերը :

Գ.

Համարեայ միաժամանակ երկու հակառակ կողմերից Աւետարանոց մտան երկու սուրհան – դակներ :

Մէկը աղբիւրի մօտ մեր տեսած հետեւակ գի – ղացին էր :

Այժմ նա հանել էր չուխան, փափախը դրել էր թեւի տակ, նշանակում էր որ նա թեթեւնալու պէտք էր զգում, որպէսզի չուտ չոգնէ : Լեռնեցու հաստատ քայլերով նա անցաւ գիւղի արեւելեան ծայրից, իր ձեռքի փայտով պաշտպանուելով շնե – րից, որոնք մի ակնթարթում նկատել էին անծա – նօթ մարդուն ու ընկել էին նրա հետեւից :

Նրան տեսան չատերը, բայց նա ցոյց տուեց որ իր ճանապարհորդութիւնը այս գիւղում չէ որ վերջանայ : Մի րոպէում հասաւ հիւսիսային լան – ջին, կանգ չառաւ գիւղի վերջում եւ չարու – նակեց իր ճանապարհը դէպի հիւսիս. կարելի էր կարծել որ նա գնում է մի ուրիշ գիւղ եւ չատ պիտի չ ժամանակին տեղ հասնել :

Բայց երբ բաւական հեռացել էր գիւղից, դուրս եկաւ ճանապարհի վերի մասը եւ, թեք – ուելով դէպի ձախ, գնաց դէպի լեռնային բարձ – բաւանդակի գլուխը :

Այդտեղ նա նորից երեսը դարձրեց դէպի Աւե – տարանոցի կողմը եւ սկսեց այս անգամ հանդարտ եւ զգոյշ քալել, չուտ չուտ նայելով իր չորս կող – մը, կարծես աշխատելով որ ոչ ոք չնկատէ իրան :

Բարձրաւանդակը երկար չղթայի ձգւում էր դէպի հարաւ եւ վերջանում էր գիւղի մէջ բաւճր ու լերկ ժայռերով, որոնց գլխին չինուած էր Մե – լիքի տունը :

Գիւղացին, ուրեմն, գնում էր այդ տունը :

Միւս սուրհանդակը այդքան զգուշութիւն – ների կարիք չունէր :

Նրա տանջուած ձին կանգ առաւ նոր չինուած մի մեծ տան առաջ, որ բարձրացած էր գիւղական խրճիթների մէջ, ժայռի արեւելեան ստորոտի մօտ, երեսը դարձած դէպի Մելիքի տունը :

Առաջին խօսքը, որ նա լսեց բակը մտնելիս, այն էր թէ Բէկը առաւօտեան նամազից յետոյ պնացել էր որսի :

Սակայն նա զուր չէր այնքան չտապել :

Աւետարանոցում մի ժամ առաջ յայտնի դար – ձաւ, որ պատահել է ինչ որ սարսափելի բան : Սուրհանդակը, իրրեւ հարազատ թուրք, չէր կա – րողացել անխօս մնալ ճանապարհին, իր կատա – ղութիւնը չէր ծածկել ամէն անդամ, երբ հանդի – պել էր կեանքին եւ սուրբ պարտ էր համարել ապտնալիք կարդալ ամէնքին :

էջ

Պ. ՊՕՂՈՍ ԻՇԽԱՆԵԱՆ
ՍՕՖԻԿ ԱԼԵՓԵԱՆ
Ապրիլ 2, 1950 Նշանուած Փարիզ

ԲՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄՕՆՄՈՐԱՆՍԻ.— Հ· Ճ· Դ· «Վահան Խորէնի» ժողովը այս իրիկուն ժամը 8·30ին, Ծանօթ Հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

Հ· Ճ· Դ· ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ «Զաւարեան» կոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8·30ին, Խրիմեան Դպրոցը :

ԿՐՔՆՈՊԼԸ.— Հ· Ճ· Դ· Եօթնեղբայրեան Թաղկոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 9ին: Կը խնդրուի ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամանակին:

ՎԻՆ.— Հ· Ճ· Դ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, «Հ· Օհանջանեան» ակումբը: Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ՇԱՎԻԼ.— Հ· Ճ· Դ· Արզուեթեան խումբի դասախօսական խառն ժողովը (Հ· Ճ· Դ· Նոր Սերունդի եւ Կ· Խաչի հետ միասին) այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, մանկապարտէզի սրահը: Բոլոր ընկերներու եւ ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ : Դասախօսութիւնէն ետք մաքերո փոխանակութիւն: Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ :

ՓԱՐԻԶԻ Ուս· Մուսեան Գ· դասախօսութիւնը՝ 18 Ապրիլ ժամը 21ին Մարի Նուպար Ուսանողական Տան մէջ: Կը խօսի Արտաւազդ արք· Նիւթ ունենալով՝ «Նահապետ Ռուսինեան»:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ Լասարանին հերթական հաւաքոյթը այս երկուշաբթի երեկոյ Բէժանի վերնայարկը: Զեկոյց Պ· Գորեանի՝ «Կրթական գործը Խ· Հայաստանի մէջ»:

ՌՈՄԱՆ.— Հ· Ճ· Դ· «Անդրանիկ» ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, Խուպիկեաններու բնակարանը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ :

ՀԱՒԱԹԱԽԱՂ ՍԻՆԹ ԷՓԻՆԻ ՄԻՋ

Կազմակերպուած Հ· Ճ· Դ· «Անտոք» ենթակոմիտէի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3—8 Սինթ Էնըմօնի ներքնասրահներուն մէջ: Կը հրաւիրուին ընկերները եւ համակիրները :

Կ. Խաչի 40ամեակը

ՄԵԾ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ, ՄԱՑԻՍ 20ԻՆ, ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ, ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԵԾ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ս· ԽԱՋ ընկերակցութեան կողմէ, ի նպաստ հայ հիւանդներու եւ կարօտեալներու :

Բարձր հովանաւորութեամբ LOUIS MARINի Maison des Centrauxի մէջ, 8 rue Jean Goujon, métro Champs Elysées, Կիրակի 16 Ապրիլ ժամը 16էն կէս գիշեր:

Գեղարուեստական բաժին, պիւֆէ, նուագախումբ : Ձեր տոմսերը ապահովել Ets. Vimax, 25 rue de Trévise կամ Ս· Խաչ եկեղեցիէն, 10bis, rue Thouin, Paris (5):

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Entrepreneur այր կամ կին մը, կնոջ հագուստի fॊiֆէֆսիոնի համար: Նաեւ նոյն տան համար թէ աշխատանոցին մէջ աշխատող եւ թէ իր բնակարանին համար գործ առնող գործաւորուհիներ: Դիմել Papazian et Cie., 8 rue Mulhouse, Paris (2), մէթրօ Սանթիէ :

ՓԱՐԻԶԻ ԵՐԿՈՒ ՀԱՄԱՃՆԱՎԱՐ օրաթերթերը, «Իմանիթէ» եւ «Սը Սուար» մեծագումար հանգանակութիւն մը բացած են ի նպաստ իրենց: Միեւնոյն առեն կը թելադրեն անխնայ պայքար մղել հակառակորդ լրագիրներուն դէմ: Տեղեկատու նախարարութեան մէկ զեկուցման համաձայն, երկու թերթերուն սպառումը հետզհետէ պակասած է ազատագրութենէն ի վեր: Այսպէս, 1945ին «Իմանիթէ»ն օրական 600·000 հատ կը ծախուէր, իսկ այս տարի Փետրուարին սպառումը իջած էր 243·190 օրինակի: «Սր Սուար»ի սպառումը, որ մինչեւ 545000ի բարձրացած էր 1946ին, այս տարի Փետրուարին իջած էր 218·962 օրինակի:

ՀԱՐԻՒՐ ՀԱՄԱՃՆԱՎԱՐՆԵՐ ձերբակալուեցան Հռոմի մէջ, երբ ցոյց մը կը կատարէին ամերիկեան դեսպանատան առջեւ, բողոքելու համար զէնքերու փոխադրութեան դէմ: Հարիւրաւոր թռուցիկներ բաժնուած էին այս առթիւ :

ՋՕՐ· ՏԸ ԿՈԼԻ կազմակերպութեան վարչական խորհուրդի անդամներէն ականաւոր դէմք մը, գնդ· Ռէմի, որ վճռական դեր կատարած է դիմադրական պայքարին մէջ, հրաժարեցաւ առջի օր: Գնդապետը յօդուած մը հրատարակելով Carrefour չաբաթաթերթին մէջ (11 Ապրիլ), կ'ըսէր թէ «վաւերական փաստերու, նոյնիսկ թշնամիին բու վկայութեան համաձայն, Ֆրանսա 1940 Ճունիսին պէտք ունէր թէ փէթէնի եւ թէ տը Կոլի»: Ան առթիւ կը պատմէր թէ զօր· տը Կոլ ալ ըսած է·— «Մի մոռնաք որ Ֆրանսա երկու չուանի պէտք ունէր: 1940 Ճունիսին նոյնքան պէտք ունէր փէթէնի որքան տը Կոլի պարանին, վահանի մը ինչպէս սուրի մը»: Ռէմի կ'առաջարկէր ազատ արձակել 94 տարեկան Ծերունին: Զօր· տը Կոլ անմիջապէս ժխտեց իր գործակցին յայտարարութիւնը: Գնդապետը իր հրաժարականին մէջ կ'ըսէ թէ փէթէն, որ զինքն ալ դատապարտած էր, «ամէն բան րրաւ յոռեգոյն կացութենէ մը փրկելու համար Ֆրանսայի ժողովուրդը»:

ՓՐԱԿՈՑԻ ամերիկեան տեղեկատու դիւանին երկու չեխ պաշտօնեաները, Օր· Տոկմար Քաչեռովսքա, 23 տարեկան, եւ Պ· Լուտոմիր Էլոնէր 28 տարեկան, դատապարտուեցան 15 եւ 18 տարի բանտարկութեան, իբրեւ լրտեսներ: (Թարգմանի պաշտօն կը կատարէին):

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻԻՆ.— Հ· Մ· Ը· Մ·ի Ֆրանսայի սկաուտական վերին մարմինը ու բոլոր սկաուտները յարգանքով եւ երախտագիտութեամբ կը խոնարհին իրենց միութեան հիմնադիր, վաստակաւոր ուսուցիչ եւ մեծ դաստիարակ ՃՈՎՀԱՆՆԷՍ ՀԻՆԴԼԵԱՆի թաղման չիրիմին առջեւ եւ այս առթիւ իրենց խորին վշտակցութիւնները կը յայտնեն հանգուցեալին ընտանիքին եւ պարագաներուն :

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻԻՆ· — Համախարբերդցիականի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնս իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տիկին Իւղաբեր Թոքմաճեանի մահուան առթիւ, հայրենակից եզեկել Սարիպօղոսեանի ընտանիքին :

Le Gérant : A· NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesmes - (13)

Համազգային Սգաւոնը Փարիզի մէջ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ 1915 ԱՊՐԻԼ 11—24Ի

Նախաձեռնութեամբ ԵՐԵՔ ՀԱՑ ՅԱՐԱՆՈՒԱ — ՆՈՒԹԵԱՆՑ եւ մասնակցութեամբ Ա.ԶԳ· ԲՈԼՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆՑ :

23 Ապրիլ ժամը 2·30ին, Salle Gaveau, 45—47, rue de la Boétie, (métro Miromesnil):

Մուտքը ազատ է:

★

Ապրիլ 11-24ի տեսիլի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ճ· Դ· Տէսինի Նոր Սերունդի, հովանաւորութեամբ Հ· Ճ· Դ· Տէսինի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի, Կրթ· Մարմնոյ, եւ Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու միութեան :

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Հ· Ճ· Դ· Տան սրահը:

Կը նախագահէ Հ· Կ· ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ
Կը բանախօսէ ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ
Գեղարուեստական բաժին :
Մուտքը ազատ է :

★

ՍԳԱՀԱՆԴԻՍ ԱՊՐԻԼ 11—24Ի ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Կրընոպլի Հ· Ազգ· Եկ· Մութեան կողմէ, կիրակի 16 Ապրիլ կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Sacré Coeurի սրահին մէջ: Հրաւիրուած են գաղութին բոլոր կազմակերպութիւնները :

★

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԱՊՐԻԼ 11—24Ի ՀԱՑ ՆԱՀԱ — ՏԱԿՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մարսէյլ — Փրատոյի Մայր Եկեղեցիին մէջ, հայրապետական հրահանգով ճշդուած յառաջի — կայ կիրակի օր, կը կատարուի մասնաւոր Հոգեհանդիստ, Ապրիլ 11—24ի հայ նահատակներու յիշատակին: Կը պատարագէ Տ· ՇԱՀԷ ԱՐ· ԱՃԷՄԵԱՆ, որ նաեւ կը նախագահէ Սգաւոնին եւ կը խօսի: Խօսք կ'առնեն նաեւ Հայ Կաթողիկէ եւ Հայ Աւետարանական Եկեղեցիներու պետերը: Կը հրաւիրուին մասնակցիլ հայ աղգային մարմիններ եւ միութիւնները :

Վարչութիւն Մայր Եկեղեցիի

ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբը կը մասնակցի, ամբողջ կազմով, այս հանդիսաւոր պատարագին :

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Մ· Մ·Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ· Մ· Մ·ի միհիմները, բասքէթ — պոլները, պահեստի Ա· եւ Բ· խումբերը եւ Առաջինը պիտի մրցին Bourg la Reine Union Sportive համապատասխան խումբերու դէմ:

Հասցէ·— Terrain rue Charpentier B. R· առնել օթօպիւս թիւ 187 Port ed'Orléansէն, իջնել La Roumerse: *Սկզբնաւորութիւն ժամը 13ին : Ջերմօրէն կը խնդրուի մեր հայրենակիցներէն աւելի մօտէն հետաքրքրուիլ մեր այս երիտասարդական շարժումով :*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ Ն· ՕՀԱՆԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս կիրակի, Առնուվիլի Վարագայ Ս· Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, հոգեհանգստեան պաշտօն եւ հանդիսաւոր պատարագ պիտի կատարուի ազգային բարերար ողբացեալ Ներսէս Օհանեանի մահուան 14րդ տարելիցին առթիւ: Յիշատակը յարգողնե — րէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ·— Պաղալեան եւ Աչճեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցին, ի յիշատակ ՅԱԿՈԲ ՊԱԳԱԼԵԱՆի (Տիգրանակերտցի) մահուան քառասունքին առթիւ: Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Իսի լէ Մուլինոյի Խրիմեան վարժարանի հոգաբարձութեան, Զատկի առթիւ կազմակերպած հանդէսը, կիրակի 16 Ապրիլ, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ, 2 rue de la Défense: Մուտք 100 ֆր·

ՁԵՐ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ

Համար եթէ կ'ուզէք հանգիստ եւ բոլոր առողջապահական պայմանները լրացնող գեղեցիկ մահճակալ մը գնել՝ պահանջեցէք՝

Le lit AVEDISը

Ֆրանսայի բոլոր քաղաքներուն մէջ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Dimanche 16 AVRIL 1950 Կիրակի 16 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6129–Նոր շրջան թիւ 1540 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՀԱՆՃԱՐԱՓՈՑԻ» ՀԱՐԹԻՉՆԵՐ

Վերջապէս կարելի եղաւ ուղղակի կապ մը հաստատել Երեւանի հետ, օրը օրին հետեւելով անթելին :

Անոնք որ կը կարդան «Յառաջ»ի այդ բա – ժինը, «Երեւանն է խօսում», գոնէ մօտաւորապէս կը ծանօթանան մեր հայրենիքի անցուդարձին :

Եթէ կարելի ըլլար թերթերն ալ ստանալ ուղ– ղակի, բաժնեգրութեամբ կամ փոխանակու – թեամբ, անշուշտ աւելի լայնօրէն պիտի օգ – տուէինք : Ինչպէս պատերազմէն առաջ :

Այդ պահանջը չի կրնար գոհացնել «կուլտու– րական կապ»ի ամսագիրը, «Սովետական Հա – յաստան», քարոզչական օրկան մը որ արտասահ– ման կը հասնի 3–4 ամիսէն : Ոչ ալ «Էջմիածին»ը, իր սահմանափակ բովանդակութեամբ (Փարիզ կը հասնի 5–6 ամիսէն) :

Ամէն պարագայի մէջ, կարելին կը փորձենք, թերթ եւ գիրք ճարելու համար ... Մոսկուայի ճամբով, Միջին Արեւելքէն կամ օտար գործակա– լութեանց միջոցաւ : Միշտ սպասելով լաւագոյն օրերու :

Այսպէս ուրեմն, գլխաւոր եւ անմիջական աղ– բիւրը կը մնայ «Երեւանն է խօսում»ը, բազմազան լուրերով,— մշակոյթ, չինարարութիւն, կուսակ– ցական – պետական ձեռնարկներ եւայլն :

Ուրբաթ օրուան զեկուցումը կը հաղորդէր պետական համալսարանին մէջ կատարուած գի – տական ասուլիս մը՝ Նիկոլա Մառի լեզուաբանա– կան տեսութեանց մասին :

Խօսեր են երեք «մասնագէտներ», ի ներկայու – թեան ուսանողներու, ուսուցիչներու, բանասէր – ներու : Բոլորն ալ մէկ առաջադրութեամբ, — ա– պացուցանել թէ Նիկոլա Մառն ալ «հանճարեղ» գիտնական մըն է, որ «սովետական լեզուաբանու– թիւնը կանդնեցուց դիալեկտիկական մտերիա – լիզմի կանգուն պատուարին վրայ, ուժեղ հար – ուած տալով՝ արեւմտա – եւրոպական կեղծ լեզ – ուաբաններուն » :

Անշուշտ ընթերցողները կը յիշեն թէ այս ար– չաւանքը — Ն· Մառի տեսութիւնը — ուղղուած էր երկու ականաւոր մասնագէտներու, Հրաչեայ Աճառեանի եւ պրոֆ· Ղափանցեանի դէմ :

Անցեալ տարի, Երեւանի Գիտութեանց Ակա– դեմիան հանդիսաւոր նիստ մը գումարեց, վաւե – րացնելու համար կեդր· կոմիտէին մէկ բանաձե– ւը, որ վերջն ալ կը հարթէր, կը դատապար – տէր երկու վաստակաւոր գիտնականներուն եւ ա– նոնց հետեւորդներուն լեզուագիտական տեսու – թիւնները :

Ի՞նչ քսութիւններ, ի՞նչ վերագրումներ այս առթիւ : Մինչեւ անգամ գաղափարական – քաղա– քական մեղքեր գտան ամբաստանեալներուն հե – տեւած ուղղութեան մէջ :

«Մեւացրէք»ր անխնայ կը շարունակուի այդ օրէն ի վեր (1949 Յունիս), գրաւոր թէ բանաւոր, բոլորովին վարկաբեկելու համար ամբաստան – եալները :

Ինչպէս ուրիշ պայքարներու առեն, այս առ– թիւ խօսուած ճառերը եւ հրատարակուած գրու– թիւնները իրարու կը նմանին : Մէկը միւսին ընդ– լայնումը, կրկնութիւնը կամ լրացումն է :

Ահաւասիկ մէկը, «Հանուն Մարքս – Լենինյան լեզվաբանութ յան», Ս· Ղազարեանի ստորագրու – թեամբ : (Սովետական Գրականութ յուն եվ Ար – վեստ, 1949 Օգոստոս, էջ 108—118) :

Թութախաբար գործադրելով տրուած հրա – հանգը, այս նոր դատախազը փաստեր կ'որսայ — կ'օրինակէ — սարէն – ձորէն, ապացուցանելու համար թէ «պրոֆ· Աճառեանի թէ մեթոդը, թէ տեսական դրոյթները հակագիտական են» :

— « Նա ելնում է նախալեզուի տեսութիւնից, որը դրուած է ռասայական տեսութեան հիմքում եւ բուրժուագիայի ձեռքին իդէոլոգիական այն – պիսի մի զէնք է, որով նա պայքարում է իմպե– րիալիստական քալանչիական բաղաքականութիւնը արդարացնելու, արեւելեան ժողովուրդների կուլ– տուրաները իմպերիալիզմից գրկելու եւ փոքր ժողովուրդների ազատագրութեան ու զարգացման գործում սովետական իշխանութեան խաղացած գործը ժխտելու» :

Հասկցողները թող բարեհաճին բացատրել չհասկցողներուն, սպասելով այլապէս «հանճա – րեղ» յայտնութեանց :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀՈԳԱԾՈՒ ՁԵՌՔԵՐՈՒ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆ ...

« Ս· Փրկիչ » անունով հանդէս մը կը հրա – տարակուի Պոլսոյ մէջ :

Բովանդակութեան մեծ մասը, յօդուածներով եւ նկարներով, կը ներկայացնէ պերութեան այդ պատմական յարկին ներքին կեանքը, տնտեսական վիճակը, գիտական յառաջդիմութիւնները եւն· :

Հոն կը տեսնէք նաեւ նուէրներու երկար ցան– կեր եւ մանաւանդ նոր աշխատանքներ, այս կամ այն պակասը լրացնելու համար : Կիւլպէնկեան , Ցակոբեան եւ Ունճեան յարկաբաժիններուն վրայ աւելցեր է նաեւ նոր մը, Ներսէսեան բաժինը, իսկ բարերար մը յանձն առած է ընդարձակ պարապ մաս մը վերածել Թոքախտաւորներու «Սանա»յի մը : Այս վերջինին նկարին քովիկը կար ուրիշ ա– մայի բաժին մը որուն տակ գրուած էր թէ «բա– րերարի մը հոգածու ձեռքին կը սպասէ» :

Վայրկեան մը երեւակայեցէք թէ դուք էք այդ բարերարը եւ կրնաք քանի մը միլիոն ֆրանք, փոխանակ ձեր կնոջմատանիներուն կամ ապարան– ջանին յատկացնելու , դրկել Այդ· Հիւանդանոցին :

Պիտի չուզէ՞ք որ այդ պարապ եւ տրամա – դրելի սրահը սահմանուէր մանուկներու, բոլոր յարմարութիւններով : Զուարթ ու ծիծղուն, սպի– տակ ու ծաղկազարդ, նոյնիսկ զբօսանքի յատուկ սրահով կամ պարտէզով, ինչպէս ունին աշխար– հի բոլոր քաղաքակրթեալ ազգերը իրենց մանուկ– ներուն համար :

Շատեր կան որ կը խորհին եկեղեցիներ չինել իրենց կորսնցուցած սիրելիներուն յիշատակին , Եւրոպայի պողոտաներուն վրայ Ա.ինպիսի քաղաք– ներու մէջ ուր հազիւ 8 — 10 րնտանիք Զատիկին եւ Մնունդին պիտի յիշեն զայն : Աւելի հիմնական եւ կենդանի գործ մը չէ՞ երջանկացնել հիւանդ ու ղրկուած մանուկը, զայն դնելով լաւագոյն պայ – մաններու մէջ :

Գերազանցօրէն հայրենասիրական չէ՞ վայե – լուչ դպրոցներ չինել հազարաւոր առողջ, կայտառ մանուկներու համար, որոնք տարիներով կը խամ– րին խեղճուկրակ տաղաւարներու, մուխ եւ խոնաւ մթերանոցներու, նոյնիսկ ախոռներու մէջ, Ցու – նաստանէն մինչեւ Սուրիա – Լիբանան եւ աւելի հեռուները :

Ազդ· Հիւանդանոցէն ներս ու անկէ դուրս , անոր բարերարներուն անունները, սկսելով Ցա – րութիւն Ամիրայէն, երախտագիտութեամբ կը լեցնեն մեր սիրտը :

Իսկ մանուկ հոդիներէ բխած ուրախ ճիչը ա– րեւի պայծառ ճառագայթ մըն է, որ կը թափան– ցէ ամէնէն տխուր սիրտերէն ներս : ՍՕՍԻ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԿՐ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ ԶԱՏԻԿԸ

Կաթող· պատուիրակը հետեւեալ հեռագիրը ստացած է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսէն·—

ԵՐԵՒԱՆ, 9 Ապրիլ·— Սիրոյ ողջունիւ չնոր– հաւորում ենք Փրկչի Սուրբ Յարութեան Տօնը : Աղօթենք որ յարուցեալ Փրկիչը իր խաղաղութիւ– նը պարգեւէ աշխարհին՝ որ գիտութեան, գեղար– ուեստի եւ կուլտուրայի հիմքն է եւ մարդկային կեանքի երջանկութեան աղբիւրը : Սիրով եւ օրհ– նութեամբ՝ ԳԷՈՐԳ Ձ·

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԵՐԵՒԱՆի «Մխանիկեան» կեդր· գրադարա– նին մէջ բացուած է ռուս բանաստեղծ Վլադիմիր Մայակովսկիի նուիրուած ցուցահանդէս մը, ուր, ի չարս ռուս եւ այլազգի հրատարակութեանց, ցուցադրուած են՝ բանաստեղծին հայերէնի թարգ– մանուած գործերը : Մասնաւոր բաժին մը յատ – կացուած է քննադատութեանց եւ գրախօսական – ներուն :

ԳՐՔԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ, քաղաքներու եւ գիւղերու մէջ բացուած են շարք մը գրախանութ– ներ եւ կրպակներ : Կը հինուին 15 ակումբներ, ո – րոնց նախագիծերը պատրաստած են լաւագոյն ճարտարապետները : Մեծնոյն առեն կը հինուին 72 գրադարաններ : «Հ· Ս· Ս· Ռ· մինիստրների սովետին կից կուլտուր – լուսաւորական կոմի – տէն, կազմակերպելու է 550 գրադարանաւորներու եւ ակումբաւորներու դասընթացքներ» : Գրախա–

ԱՐԱՐԱԿԱՆ ԵՕԲԼ ԵՒԿԻՐՆԵՐՈՒ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐ ԱՏՈՐԱԳՐՈՒԻ

Արաբական եօթը պետութեանց ներկայացու– ցիչները ապրիլ 14ին նշանագրեցին «պաշտպանու– թեան եւ տնտեսական գործակցութեան դաշնագիր մը», որով պիտի կազմեն զինուորական եւ տնտե– սական միացեալ ճակատ մը :

Այս դաշնագիրը մշակած եւ միաձայնութեամբ վաւերացուցած էր Արաբական Դաշնակցութիւնը , որուն անդամ են Եգիպտոս, Իրաք, Սուրիա, Լի – բանան, Սէուտի Արաբիա, Եէմէն եւ Յորդանան : Դաշնագիրը այժմ պիտի զրկուի եօթը պետու – թեանց խորհրդարաններուն, վերջնական վաւե – րացման համար : Արաբական Խորհուրդը որոշած է որ այս գործողութիւնը կատարուի մինչեւ Մա– յիս 4, երբ դաշնագիրը գործադրելի կը դառնայ :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , արաբական վեց պետութիւնները այս առթիւ ալ աղդարարած են Յորդանանի թէ՝ միացեալ ճակա– տը պիտի քանդուի, եթէ Յորդանան չեղի մեծա – մասնութեան ուղեցէն՝ Պաղեստինի մասին :

Այդ յայտարարութիւնը հետեւանք է երկու բանաձեւերու, որոնց առաջինը կը տրամադրէ Ա– րաբական Դաշնակցութենէն վտարել ոեւէ անդամ որ անջատ բանակցութիւն կը կատարէ իսրայէլի հետ : Երկրորդ բանաձեւին տրամադրութեամբ, Պաղեստինի արաբական մասին կցումը արաբա – կան ոեւէ պետութեան կողմէ պիտի համարուի բռնաբարում դաշինքի, հետեւաբար արժանի պա– տիժի : Յորդանան քուէարկեց առաջին բանաձե– ւակային ձեռնպահ մնաց երկրորդին հանդէպ, պէս որ, դուռը բաց կը մնայ ապագայ դժուա– թեանց առջեւ : Յորդանան դեռ նոր կատ երեսփ· ընտրութիւններ, մասնակցութեամբ պետութեան Արաբներուն, կազմելով միացեալ հրդարան մը : Նոր դահլիճն ալ կէս առ կէս մուած է Պաղեստինի ներկայացուցիչներէն, որ կը նշանակէ թէ արաբական Պաղեստինը ար կցուած է Յորդանանի :

ԱՄԵՐԻԿեԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ ԱԽՈՂ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարու – թեան չրջուն դեսպանը, Պ· Փիլիփ Ճէսըփ, ճառ մը խօսելով, պարզեց կառավարութեան ասիական քաղաքականութեան հիմնական կէտերը :—

1· Մ· Նահանգները կ'ընդունին թէ ամէն ժո– ղովուրդ իրաւունք ունի անկախութեան եւ ազատ է ընտրելու իր նախընտրած վարչաձեւը :

2· Մ· Նահանգները ըլլալով կուսակից ժողո– վրդապետութեան, կը քաջալերեն այդ չարժումը ուր որ կարելի է : «Այդպէս վարուեցանք Ճաւոնի եւ Գերմանիոյ մէջ եւ կը կարծենք թէ Ճաւոնի ժողովուրդը բաւական յառաջդիմած է , ստանձնե– լու համար իր գործերուն ղեկավարութիւնը , կարգ մը վերապահումներով » :

3· Մ· Նահանգները համաձայն են զինուորա– կան օգնութիւն ընծայելու այն ժողովուրդներուն որոնք վճռած են պաշտպանել իրենց անկախու – թիւնը :

4· Ամերիկեան կառավարութիւնը պատրաստ է տնտեսական օգնութիւն ընծայելու, վարկերով եւ արհեստագիտական ոյակցութեամբ :

5· Մ· Նահանգները պիտի չարունակեն լու – սաբանութիւններ հաղորդել իրենց քաղաքական նպատակներու մասին, ընդդէմ համայնավարնե – րու նպատակաւոր եւ վարկաբեկիչ պայքարին :

6· Մ· Նահանգները պիտի չարունակեն մաս– նակցիլ ՄԱԿի աշխատանքներուն, կարգադրելու համար այն վէճերը որոնք կը վտանգեն աշխարհի խաղաղութիւնը :

Մասնաւորապէս ծանրանալով Ծայր· Արե – ւելքի կացութեան վրայ, Պ· Ճէսըփ ըսաւ թէ պա– տերազմական վիճակ մը կը տիրէ ամէն տեղ եւ թէ համայնավարները կ'օգտուին իւրաքանչիւր երկրի ներքին անկարգութիւններէն, ժողովուրդին թշ –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

նութիւններ պիտի բացուին Արտաչատի, Աչտարակի, Ստեփանաւանի, Բայազիտի եւ այլ չրջաններու գիւղերուն մէջ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԳՐՔԵՐՈՒ ԵՒ ԵՐԳԵՐՈՒ ցու – ցահանդէսին կը մասնակցին 16 ռեսպուբլիկանե– րը : Հ· Ս· Ս· Ռ· բաժինն մէջ ցուցադրուած են Մայաթնովայի, Աչուղ Շերամի, եւ ուրիշ աչուղնե– րու գործերը , երիտասարդ երգահաններէն՝ Աչոտ Սաթենի գործերը : Գրքերու բաժինն մէջ ցուցա– դրուած են հարիւր տեսակ գրքեր, սկսած հայ դասականներէն (կլասիկ), մինչեւ վերջին երի – տասարդ դրողը : Ենդելսի, Լենինի, Սթալինի եր– կերու հայերէն թարգմանութիւնները ; Գիտու – թեանց Ակադեմիայի հրատարակութիւնները, եւ ուրիշ գործեր : Ցուցահանդէսի հայկական բա – ժինը վարելու համար, Երեւանէն Մոսկուա մեկ – նած է մասնաւոր բրիգադա մը (խմբակ) :

ՄԻ ՅԻԹ ԱՐՑՈՒՆՔ ԵՓՐԱՏԻ ՄԷՋ

Արտասո՛ղք... Այս անգամ վերջ՝ պատմութեան: Անխղճօրէն, անդարձ, միանգամ ընդ միշտ:

Զորս հովերին ցրիւ պիտի գան պատմութեան էջերը միանգամ ընդ միշտ: Ինչ որ յիշուում է դեռ իբրեւ անցեալ՝ մոռացութեան պիտի տրուի մի – անգամ ընդ միշտ: Արիւնով եւ արցունքով պիտի բբռւեն Մեսրոպեան տառերը: Մովսէս Խորենացին, Կորիւն, Եղիշէն, Փաւստոս Բիւզանդ՝ միանգամ ընդ միշտ: Հաւատացեալների ականջները վիրաւորող զօդանջը զանգերի պիտի լռէ միան – գամ ընդ միշտ: Մեռելային լռութիւն քաղաքի վրայ, գիւղի վրայ, կուրի վրայ՝ միանգամ ընդ միշտ:

Գո՛ղք...

Ո՛վ որ արտ է ցանել՝ պիտի չքաղէ: Ո՛վ որ այգի է տնկել՝ պիտի չկերէ: Ո՛վ որ գինի է դրել՝ պիտի չարբենայ: Ով որ յղի է՝ ճանապարհների վրայ պիտի ծնի եւ կաթը պիտի ցամքի: Ով որ ճանապարհների վրայ ծնի՝ անանուն պիտի մեռնի: Ո՛վ որ մեռնի՝ ոչ չերիմ պիտի ունենայ ոչ էլ լացող իր վրայ:

Գիչերները գայլերը պիտի այցելեն բոլոր չերիմները: Բոլոր չերիմները դատարկ պիտի լինեն: Գայլերէն վերջ՝ քամիները պիտի ոռնան ամէն տեղ: Ամէն տեղ զարհուրելի բաներ պիտի կատարուին: Դարերի չյղացածը: Մարդկանց չգուկածը:

Այս անգամ ժամանակը մեռաւ: Այս անգամ մանակը իսկապէս մեռաւ: Տարածութիւնը մեռաւ: Այս անգամ իսկապէս տարածութիւնը մեռաւ: Ժամանակը դեռ բոպէ չեղած: Տարածութիւնը դեռ ոռնալուի չեղած: Դեռ ապագային քը չդրած: Տարածութիւնը դեռ հորիզոն չուացած: Տարածութիւնը հազիւ տարածութիւն՝ հաւավիժեց անդնդի մէջ: Տարածութիւնը անդունդ դարձաւ: Տարածութիւնը չիրիմ դարձաւ: Առանց այգի: Առանց վերջալոյսի: Տարածութիւնը նետեց արեւը անդնդի մէջ: Եւ արեւի հետ՝ դալուկ յոյսը մեռաւ անդնդի մէջ: Անդնդի մէջ արեւը մեռաւ յոյսէն առաջ: Երբ արեւը մեռաւ, դալուկ յոյսը մեռած էր արդէն անդնդի մէջ:

Ի՞նչպէս ապրել Արեւելքի մէջ առանց արեւի: Անապատը չէ ծնել ոչ մի էակ մինչեւ հիմա: Անապատը մայր չէ եղել մինչեւ հիմա: Անապատը օրօր չէ ասել մինչեւ հիմա: Անապատը ունի աւազ: Անապատը ունի միայն աւազ: Անապատը ունի երազ: Անապատը ունի միայն երազ: Անհատնում աւազ: Անհատնում երազ: Չշաղախուող մի աւազ: Չիրականացող մի երազ:

Անապատը չունի սիրտ: Անապատը չունի ճամբայ: Բոլոր յոյզերը կանգ կ'առնեն նրա սահմաններում: Սէրը եկաւ՝ կանգ առաւ, յոյսը եկաւ՝ կանգ առաւ, դաւթր եկաւ՝ կանգ առաւ: Նրա սահմաններում ամէն ինչ կանգ առաւ: Որովհետեւ անապատը չունի սիրտ, անապատը չունի ճամբայ:

Ի՞նչպէս ապրիլ անապատում առանց սիրոյ, առանց ոգիի, առանց յուսոյ:

Մի չիթ արցունք է կաթել Եփրատի մէջ: Մի վճիտ, աղի արցունք է կաթել ակունքն ի վար՝ Եփրատի մէջ: Ծուսահատ, լքուած, հիսամեռ մի մօր աչքերէն: Հեռուն չտեսնող, ապագան չգուշակող խաւարամած աչքերէն մի մօր: Եւ ահա՛ Եփրատը խենթացել է: Եփրատը որոտում է: Եփրատը ողողում է: Եփրատը քչում տանում է՛ւ ողջ է՛ւ դիակ: Առանց դադարի, առանց հանգրուանի: Եփրատը հոսում է առանց յագեցնելու ծարաւը: Եփրատը վազում է առանց զովացնելու: Ո՛վ որ յանդգնել է մօտենալ ափին՝ քչել տարել է: Ով որ փորձել է յագեցնել ծարաւը՝ քչել տարել է: Մի չիթ արցունքէն: Վճիտ, աղի մի չիթ արցունքէն: Մահամերձ մի մօր աչքերէն լինկած մի չիթ արցունքէն:

Եփրատը խենթացել է: Եփրատը քչում տանում է թէ սէր, թէ դաւթ, թէ յոյս: Եւ պէտք է ապրել: Եւ պէտք է ապրել Եփրատի ափին: Կրպած՝ ափին: Կպած՝ ափին՝ բայց ծարաւ: Կպած՝ ափին, բայց անյոյս: Ծարաւ եւ անյոյս պէտք է սպասել որ Եփրատը քչէ տանի: Լայրծուն ափին Եփրատի: Սահուն, դաւադիր աւազի վրայ: Եփրատի: Որովհետեւ մի չիթ արցունք է լինկել: Որովհետեւ վճիտ, աղի մի չիթ արցունք է լինկել մահամերձ մի մօր աչքերէն՝ Եփրատի մէջ:

Աւազի մէջ, դետի ափին թափառում են ուրուականներ: Աւրեր են որ՝ կին չունեն, կիներ են որ՝ որդի չունեն, մանուկներ են որ՝ ոչ հայր ունեն ոչ մայր: Ոչ գուրգուրանք ունեն, ոչ պաշտպանութիւն: Ոչ հաց ունեն, ոչ էլ ջուր: Պառկում են աւազի մէջ ու թաղուում: Պառկում են գետափին ու հոսանքն է տանում:

Անանուն մի բազմութիւն: Օրէց օր հալուող, մաշուող, չքացող մի բազմութիւն: Անարգանքով տառապանքով, արիւնոտ տառապանքով, անհատնում տառապանքով կոտորուող մի բազմութիւն: Հաւատքը մաշած մի բազմութիւն: Անցած, ան – ծայր ճանապարհների վրայ: Քարքարոտ, տատասկոտ ճանապարհների վրայ ծուէն ծուէն հաւատքը վիրաւորուած մի բազմութիւն: Հաւատքը մեռած մի բազմութիւն: Թուում էր իրեն թէ չատ բարեկամներ ունի: Ուժեղ, ազդեցիկ, պաշտպան բարեկամներ: Թուում էր իրեն թէ իր բարեկամները չեն գառնայ բարեկամները իր թշնամու: Թուում էր իրեն թէ իր բարեկամները փնտռում են իրեն ու չեն գտնում: Թուում էր իրեն թէ իր ազդեցիկ բարեկամները փնտռում են իր թշնամուն ու չեն գտնում:

Թուում էր իրեն թէ իր արդարամիտ բարեկամները կը պատժեն իր դահիճ – թշնամուն: Կը պատժեն՝ քանի դեռ ինքը տառապում է: Քանի դեռ ինքը միայն տառապում է: Կը պատժեն՝ քանի դեռ չէ թաղել իրեն անապատի աւազը: Քանի դեռ չէ քչել տարել Եփրատի փրփրադէզ հոսանքը: Քանի դեռ ինքը չէ մեռել: Չէ մեռել սրտով: Չէ մեռել հոգւով: Չէ մեռել ցեղով:

Թուում էր իրեն թէ դեռ հաւատում է: Անի – մաստ, ապարդիւն մի հաւատքով: Ծծի սպասող մանուկի պէս: Մեղքը իրենը չէ որ, էլ չի հաւատում: Անմեղ էր եւ արդար ու հաւատում էր: Անմեղ էր ու արդար, երբ հաւատում էր: Հաւատում էր թէ արդար է եւ թէ անմեղ: Ինչ որ քաչեց մարդ՝ չի հաւատայ: Ինչ որ կորցրեց մարդ՝ չի հաւատայ:

Ու դարձաւ մեղաւոր: Ու դարձաւ անարդար, ու հիմա քաչածը պատիժն է իր մեղքի, որովհետեւ հաւատաւոր էր՝ անհաւատ դարձաւ: Որովհետեւ անմեղ էր՝ մեղաւոր դարձաւ: Եւ պիտի կրէ պատիժը մեղաւորի հետ, ոճրագործի հետ, դահճի հետ հաւասար: Մի բան էլ աւելի: Տեւականօրէն: Սերունդներ չարունակ: Սերունդներ լման: Իսկ դահիճներին փնտռում են — մեր բարեկամները — ու չեն գտնում: Քաչել են: Անապատում չեն գտնում: Եփրատի եզերքին չեն գտնում: Համայն աչխարհում, պատժելու համար, ձեռքերը արիւնոտ, աչքերը արիւնոտ մի դահիճ չեն գտնում:

Հրապարակում մենք ենք մնացել: Միմիայն մենք ենք մնացել: Արցունքոտ, վիրաւոր եւ մեղաւոր: Անապատը ծածկել է ոճիրը: Եփրատը լուացել է արիւնը:

Մենք ենք մնացել հրապարակի վրայ փչե – պատ մոգաղաթի նման: Անհասկանալի բարբառով: Անըմբռնելի ոճով: Անգոնելի տառերով մոգաղաթի նման: Արցունքէն աւրուած մոգաղաթի նման: Արիւնով ծածկուած մոգաղաթի նման: Չմոսուած մոգաղաթի նման: Վախենում են պեղելու: Վախենում են ձեռք տալու: Վախենում են որ իրենց ձեռքերուն մէջ փոչիանանք բուրումնաւէտ մոգաղաթի նման: Ամէն մի երկիր ունի մեզմէ մի բեկոր: Ամէն մի երկիր ունի մեզմէ մի մասունք:

Ամէն մի երկիր ունի մեզմէ մի նչխար: Պահում են մեզ իբրեւ հնութիւն, Ռաֆֆէլի մի նըկարի պէս: Միքէլ Անճելոյի մի արձանի պէս:

Ամէն մի երկիր ունի մեզմէ մի յիչատակ անհետացող մի ցեղի պէս:

ՏՈՔԹ. Ց. ԿԻԼԻԿԵՑԻ

1915ի ԵՂԵՌՆԻ ՄԵԾ ՋՈՀԵՐԷՆ

Գարեգին Խաժակ

Հին երգի մը պէս, որ մանկական անթեղուած յիչատակ մը կը ծաղկեցնէ մեր սրտին մէջ, ահա մեծ Սպանդին արեան եւ ծուխի թուխպին մէջէն կը պայծառանայ դէմքը ամեհի հռետորին եւ հոգին կը փոթորկէ զարմանազան յոյզերով:

Սամրազոյն գլխարկ մը թաւիշէ, գրեթէ անբաժան իր գլուխէն, լայն ճակատ եւ նուրբ քիթ մը ամբակուռ կղակի մը վրայ, զոր կը չրջանակէր ուսուցչապետի արդէն իսկ ճերմկած մօրուք մը: Բայց դէմքին վերեւ այդ արոյրէ, պիրկ եւ առնական, ակնոցներուն ետեւէն կայծկլտուն զոյգ մը աչքեր իր բոցավառ հոգիին կրակը կը ժայթքէին եւ կր մագնիսացնէին բազմութիւնները:

Պալքանեան պատերազմի նախօրեակին էր, հազիւ լինը տարեկան կայի, բայց զարմացուցած էի ուսուցիչներս հայերէնի ընդունակութեամբս: Ծաղկոցի մէկ դասարանէն միւսը ոստում մը, ահա օր մըն ալ բարձրացած էի Սամաթիոյ նախակը – թարանի Ա. դասարանը: Մեսրոպեան տառերը ամէն ինչ չէին սակայն, մեզի ուրիչ դասեր ալ կ'աւանդէին հոն, իսկ ես տակաւին հեռու էի զանոնք ըմբռնելէ:

Ի՞նչ կրնար ըլլալ մանուկի մը մտքի հորիզոնը, լեցուած բարեմիտ մօրաքրոջ մը պատմած հէքեաթներու պարիկներով, որոնք յամենայն դէպս ոչ մէկ կապ ունէին Հայոց արքաներուն հետ: Դժբախտ օր մը ինքզինքս կը գտնէի պատին տակ, դասարանին գրեթէ ամբողջ աչակերտուհեթեան հետ, որովհետեւ պատմութեան դասս չէի սորված: Մեր ուսուցիչը՝ Գէորգ – Մեսրոպ, ծայր աստիճան անկարեկիր էր, երբ խնդիրը կը վերաբերէր մեր ազգ· պատմութեան:

Զա՛ր սատանայ, մեր բախտը իրաւ որ չէր ժպտեր այդ օրը: Սահակեան վարժարանի տնօ – րէնը՝ Գ. Խաժակ, պատահաբար հոնկէ կ'անցնէր: Հետաքրքիր ակնարկ մը դասարանէն ներս, մէկ անգամէն ամէն ինչ կը կռահէր ու կը բանար իր արամադրեան կայծակնաչունչ բերանը:

— Ախր, դուք ի՞նչ տղերք էք որ չէք կամենում սովորել ձեր ազգի պատմութիւնը: Աֆօթ չէ՞ ձեզ Հայու անունը տալ... Եւ ասել թէ՝ Արամի պատմութիւնն է, այն որ պատուհասել է Ասորեստանին, կապադովկիացիներին, Մարաց Նիւքեար Մաթէս արքային Արմ[illegible]ապետների վրայ: Ես չնորհաւորում եմ Պ[illegible] – Մեսրոպին, որ ինքն էլ ձեզ պատուհասել է այս պատի տակ...

Անչուչտ այս դաժան սաստը, ընկերացած մեր ուսուցիչին նուաստացուցիչ պատիժին, մարակեց իմ ազգային ջիղս եւ այն օրէն ասդին պատմութեան դասերուն կը գտնուէի առաջիններուն մէջ:

Խաժակի հետ ուրիչ հանդիպում մը ունեցած եմ, չատ աւելի մտերմական եւ մանաւանդ զուարճալի:

Կէսօրուան զբօսանքի ժամանակ, օր մը ընկերներէս մէկը դիս կը համոզէ որ իրենց տունը երթանք: Մանուկի մը համար հրապուրիչ էր խաչծր· աղուոր խաղաւիկ մը, որ հնձի պիտի պատկանէր...: Դուրս կ'ելլենք բակէն, կը մըտնենք հանդիպակաց փողոց մը ու վեր կ'ելլենք սանդուղներէն: Մեր բացակայութիւնը հազիւ քառորդ մը կը տեւէ, ընկերս ինձմէ առաջ կը մտնէ եկեղեցիի չրջափակէն ներս, իսկ ես արտաքին դրան առջեւ դէմ առ դէմ կուգամ մեր ուսուցչապետին:

— Հը՛, դու փախչում ես վարժարանից, բըզէ՛զ: Աստ՛, ինչո՞ւ դուրս եկար խաղավայրից, ապա թէ ոչ ես կը չօշափեմ քո ականջը: Ա՛յ, տես, ինչպէս է գալի բխում խելքիդ, հասկա – նո՞ւմ ես, գալի՛...

Գ. Խաժակ, արդարեւ, պինդ բռնած ալ ա – կանջէս՝ անընդհատ թափ կուտար ու կը քրքջար, կը քրքջա՛ր...

Շէնչող մարդ էր նահատակ պատմաբանը: Չափէն աւելի կ ըսիրէր զուարճանալ, ինչպէս ինձ պատմեց իր մտերիմներէն չատ յարգելի դիտնա – պատմեց իր մտերիմներէն չատ յարգելի դիտնական մը: Ազատ պահերուն, խենդի պէս կը վազէր Պարոյր Քէչեանի մօտ, որ պինքը կուչտ ու կուռ կը խնդացնէր իր կատակաբանութիւններով:

Բայց Գ. Խաժակ գերազանցապէս պարտական նուիրեան մարդն էր,— ազգային, հանրային եւ կրթական: Սկիզբի օրերուն մեր զարթօցը կը կորսընդհէր իր անձնուէր մշակներէն կիւմիւշեանը: Մերունի ուսուցիչ մը, զոր երբեք չէի ճանչցած, որովհետեւ հիւանդ էր երկար տարիներ ի վեր: Երազի մը լոյսին մէջէն, ահա Գ. Խաժակը կը վերերեւի իմ աչքին, ընդարձակ սրահին մէջ, չրջապատուած վարժարանի ամբողջ աչակերտ – աչակեր – տուհիներէն: Մոայլ է ան, պատկառազդու, կարծես իր ձայնը կը հանի մեզի խօլ որոտի մը մէջէն եւ կը զարնուի մեր սրտերուն: Կը խօսի մեզի ծանր ծանր, բազմերախտ դաստիարակի մասին, որ իր չունչն ու հոգին սպառած է մեր կրթութեան համար:

Քաջորդ օր, կիրակի, ամբողջ Սամաթիան ոտքի էր, ծերունի ուսուցչին յուղարկաւորութեան: Թափորը անցաւ գլխաւոր պողոտայէն, հետեւելով երկսեռ աչակերտութեան, որ սգա – գգած կը քալէր դագաղին երկու քովերէն: Մոգական կը քալէր դագաղին երկու քովերէն: Մոգական ձեռք մը կարծես կ'առաջնորդէր այս սուգի կարաւանը, լուռ եւ երկիւղած, հիանալի կարգապահութեամբ մը, իսկ այդ մոգական ձեռքը նոյնինքն Գարեգին Խաժակն էր:

Խաժակի ընտանիքը կը բնակէր փոքրիկ տուն մը, վարժարանի ճամբուն վրայ, դիմացի կողմը: Բարեպաչտ ձեռքեր, եթէ անչուչտ պայմանները աւելի թոյլատուր ըլլային, պիտի չթերանային թանգարանի վերածել այդ փոքրիկ բնակավայրը, ուր մեծ հռետորը եւ պատմաբանը անցուցած էր իր կեանքի քանի մը տարիները:

Նահատակ ուսուցչապետին Տիկինը աւելի մօտէն ճանչցած եմ, որովհետեւ մեզի կ'աւանդէր թուաբանութիւնը: Միջահասակ, նիհար եւ դուռւտ կին մըն էր, կր սիրէր ամբողջ դասարանին երկնել տալ մաթեմաթիքի կանոնները: Տիկին Շուչան արժանի կեանքի ընկերուհի մը եղաւ իր ամուսնին, ինչպէս կարելի է հետեւցնել իր ազակիներուն ընծայած օրինակելի դաստիարակութենէն:

Երկուորեակ քոյրեր էին անոնք, Այօն եւ Նուռնուն, յաճախ կ'անցնէին հանրակառքի պողոտայէն: Պատչամիս պատուհանէն կր տեսնէի զիրենք, թեւ թեւի, ուրախ զուարթ, եղնիկի հասակի քայլերով: Զոյգ մը տատրակներու կր նմանէին, միչտ մաքուր հագուած, բարեկիրթ եւ հետեւ անմեղ էր՝ մեղաւոր դարձաւ: Եւ պիտի կրէ պատիժը մեղաւորի հետ, ոճրագործի հետ, դահճի հետ հաւասար: Մի բան էլ աւելի: Տեւականօրէն: Սերունդներ չարունակ: Սերունդներ լման: Իսկ դահիճներին փնտռում են — մեր բարեկամները — ու չեն գտնում: Քաջացել են: Անապատում չեն գտնում: Եփրատի եզերքին չեն գտնում: Համայն աչխարհում, պատժելու համար, ձեռքերը արիւնոտ, աչքերը արիւնոտ մի դահիճ չեն գտնում:

Հրապարակում մենք ենք մնացել: Միմիայն մենք ենք մնացել: Արցունքոտ, վիրաւոր եւ մեղաւոր: Անապատը ծածկել է ոճիրը: Եփրատը լուացել է արիւնը:

Մենք ենք մնացել հրապարակի վրայ փչեպատ մոգաղաթի նման: Անհասկանալի բարբառով: Անըմբռնելի ոճով: Անգոնելի տառերով մոգաղաթի նման: Արցունքէն աւրուած մոգաղաթի նման: Արիւնով ծածկուած մոգաղաթի նման: Չմոսուած մոգաղաթի նման: Վախենում են պեղելու: Վախենում են ձեռք տալու: Վախենում են որ իրենց ձեռքերուն մէջ փոչիանանք բուրումնաւէտ մոգաղաթի նման: Ամէն մի երկիր ունի մեզմէ մի բեկոր: Ամէն մի երկիր ունի մեզմէ մի մասունք:

Ամէն մի երկիր ունի մեզմէ մի նչխար: Պահում են մեզ իբրեւ հնութիւն, Ռաֆֆէլի մի նըկարի պէս: Միքէլ Անճելոյի մի արձանի պէս:

Ամէն մի երկիր ունի մեզմէ մի յիչատակ անհետացող մի ցեղի պէս:

ՏՈՔԹ. Ց. ԿԻԼԻԿԵՑԻ

Եղիսաբեթ Դաշեանի անունը

Ե. Դաշեանի անունը ինձ համար միշտ կապուած է եղած ամենաանուշ յիշատակներուն հետ։ Ան ինծի համար միշտ մնացած է իբրեւ ամենաանուշ, ամենաքաղցր, ամենասիրելի էակներէն մէկը

ուսուցիչներէն եւ յարաճուն դժդոհութիւնէն, համայնավար երկիրներու սահմանակցութիւնէն եւն.

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Պելժիոյ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէնպուրկի արտաքին, ելմտական եւ պատերազմական նախարարները ժողովի հրաւիրուած են Պրիւսէլի մէջ, այսօր եւ երկուշաբթի, քննելու համար վերագինման ծախքերուն խնդիրը: Ֆրանսայի արտաքին նախարարը եւ ուրիշներ դիտել կուտան թէ այդ ծախքերը չատ ծանր կը կշռեն իւրաքանչիւր երկրի վրայ, հետեւաբար անհրաժեշտ է զանոնք բաժնել զինակիցներուն միջեւ: Անգլիան ալ համաձայն է այս տեսակէտին:

★ Մ. Նահանգներուն մէջ հետզհետէ կը զօրանայ այն տեսակէտը թէ՝ Ամերիկա պարտաւոր է երաշխաւորել ոչ – համայնավար աղգերու սահմանադլուխները: Միւս կողմէ, կը հաւաստեն թէ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը որոշած է զինուորական զերադոյն խորհուրդ մը հաստատել, ճշդելու համար Ամերիկայի ռազմագիտութիւնը՝ պաղ պատերազմին մէջ: Այս մարմնին գործը պիտի ըլլայ ներդաշնակել Մ. Նահանգներու արտաքին քաղաքականութեան բոլոր տարրերը, որպէս զի Եւրոպայի մէջ եղած աշխատանքը չհակասէ Ասիոյ մէջ կատարուած գործունէութեան:

ՓԷթԷՆԻ ԴԱՏԸ ՊԻՏԻ ՎԵՐԱԲՆԵ՞Ն

ՓԷթԷՆի երկու փաստաբանները, ժաք Իզոր – նի եւ Ժան Լըմէռ, պաշտօնապէս ծանուցին թէ յառաջիկայ Մայիսէն իսկ գործի պիտի ձեռնարկեն, իրենց փոխանորդեալին դատին վերաքննութիւնը պահանջելով: Այս առթիւ կը յիշեցնեն ծերունի մառեչալին յայտարարութիւնը.

— « Ես երբեք չեմ ընդունած իմ դատապարտութիւնս: Ինծի պարզեւեցին չնորհ մը զոր երբեք չեմ խնդրած: Մէկ միջոց կը մնայ,— վերաքննութեան դիմել: Հետեւաբար, պաշտօն յանձնած եմ իմ պաշտպաններուս՝ իրաւագէտներ ժաք Իզորնիի եւ Ժան Լըմէռի, որ երբ հաւաքեն անհրաժեշտ փաստաթուղթերը, պահանջեն վերաքննել 1945 Օգոստոս 15ի դատավճիռը: Այս պաշտօնը պէտք է կատարեն նոյնիսկ իմ մահէս վերջը»: (Գրուած՝ բանտին մէջ, 1946 Սեպտ. 7ին):

Երկու փաստաբանները ուշադրութեամբ կը հետեւին յրդրական բանավէճին, գնդ. Ռէմիի յայտնութեանց եւ ուրիշ դէպքերու: Ցեղոյ, որոշած են օգտագործել Վիշիի ամերիկեան դեսպանին՝ Ծովակալ Լիհիի յուշերը, որոնք նոր հրատարակուեցան: Հաւանական է որ Ծովակալն ալ փարիզ հրաւիրուի, անձամբ վկայելու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի նոր վարչապետը՝ Վենիզելոս, ձախողած ըլլալով, կառավարութիւնը կազմելու պաշտօնը յանձնուեցաւ զօր. Փլաստիրասի: Վենիզելոս իր հրաժարումը կը վերագրէ Ամերիկացիներու բացասական դիրքին:

ՊԵԼԺԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԸ երէկ ձայնասփիւռ ճառ մը ուղղեց ժողովուրդին, պարզելով իր տեսակէտը՝ վերաղարձի մասին: Մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի այս ճառին:

ԿԱԹԻՆ ԳԻՆԸ 6 Ֆրանք պիտի զեղչուի սպրիլ 16էն սկսեալ (34 Ֆրանքի, փոխանակ 40ի):

ՊՈԼՍԷՆ ԿԸ հեռագրեն թէ 75 հոգի ձերբակալուեցան, իբրեւ պատասխանատու նախկին սպարապետ Ֆէվզի Զաքմաքի յուղարկաւորութեան առթիւ պատահած անկարգութեանց: Ուրիշ 25 հոգի հսկողութեան տակ առնուած են, արաբերէն աղօթքներ արտասանած ըլլալով, յուղարկաւորութեան առեն:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ազգ. կոմիտէն բացառիկ ժողով գումարելով, որոշեց մերժել կառավարութեան առաջարկը՝ աշխատավարձի եւ արտադրութեան պարգեւի մասին: Իր ամբողջ քաղաքականութիւնը հիմնուած է համայնավարներու վերջին համագումարին ուղեգծին վրայ: Անդամներու թիւը կը հաշուեն երեք միլիոն:

ՄԶԿԻԹ ՄԸ պիտի չինուի Հռոմի մէջ եւ խաղաման մշակոյթի կաճառ մը պիտի բացուի:

ԹՐԻԵՍԹԷի հարցին առթիւ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն դեսպանները բարեկամական թելադրութիւններ ըրին Եուկոսլաւիոյ, որպէսզի համաձայնութեան մը յանգին Իտալիոյ հետ:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԼՐԱԳՐՈՂ ՄԸ, Ռոժէ Մարթէն, իբրեւ համայնավար ձերբակալուած ըլլալով Գահիրէի մէջ, որոշեց ծոմ պահել:

153 ՀՈԳԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ չաբաթ օր եւ տասը ոստիկաններ վիրաւորուեցան: 500 ոստիկաններ ձեռնարկած էին պարպելու Պուլմառ Քէյլէրմանի օդանաւային գործարանը (նախկին Կնոմ է Ռոն), երբ ներսը փակուած բանուորները արտասուաբեր ռումբեր, ասիտի չիլեր եւ երկաթի հատորներ տեղացին: Որոշուած էր 3200 բանուորներ արձակել:

Համագգային Սգաւօրը Փարիզի մէջ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ 1915 ԱՊՐԻԼ 11–24Ի Նախաձեռնութեամբ ԵՐԵՔ ՀԱՑ ԳԱՐԱՆՈՒԱ – ՆՈՒԻԹԵԱՆՑ եւ մասնակցութեամբ ԱԶԳ. ԲՈԼՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆՑ:

23 Ապրիլ ժամը 2·30ին, **Salle Gaveau**, 45–47, rue de la Boétie, (métro Miromesnil):

Մուտքը ազատ է:

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Ապրիլ 22ին, չաբաթ օրը երեկոյեան ժամը 9ին, St. Bernardի սրահին մէջ: Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին եւ մասնակցութեամբ ազգային կազմակերպութիւններուն:

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՊԻԼԱԼԻ

Պիտի ներկայացուի անմահն Աւետիս Ահարոնեանի «ԷԼ ՄԻ ԱՂՕԹԻՐ»ը, թատերգութեան վերածուած ընկեր Ազդինի կողմէ: Պիտի ըլլան նաեւ աւուր պատշաճի արտասանութիւններ: Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

★

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԱՊՐԻԼ 11–24Ի ՀԱՑ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մարսէյլ – Փրատոյի Մայր Եկեղեցիին մէջ, հայրապետական հրահանգով ճշդուած յառաջիկայ կիրակի օր, կը կատարուի մասնաւոր Հոգեհանգիստ, Ապրիլ 11–24ի հայ նահատակներու յիշատակին: Կը պատարագէ Տ. ՇԱՀԷ ԱՔ. ԱՃԷՄԵԱՆ, որ նաեւ կը նախագահէ Սգաւօրին եւ կը խօսի: Ասոր կ'առնեն նաեւ Հայ Կաթողիկէ եւ Հայ Աւետարանական եկեղեցիներու պետերը: Կը հրաւիրուին մասնակցիլ հայ ազգային մարմիններ եւ միութիւնները:

Վարչութիւն Մայր եկեղեցիի

ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբը կը մասնակցի, ամբողջ կազմով, այս հանդիսաւոր պատարագին:

★

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԵՍՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

Ի յիշատակ Ապրիլ 11–24ի զոհերուն, Ապրիլ 23ին կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին Montmartreի Sacré – Coeurի մէջ:

★

Ապրիլ 30, կիրակի առաւօտ, ժամը 11·45ին Dôme des Invalidesի Saint – Louis զինուորական եկեղեցւոյ մէջ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ Ն. ՕՀԱՆԵԱՆի ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս կիրակի, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ Պ. [redacted] Տատեան պաշտօն եւ հանդիսաւոր Հաւատոյ պիտի կատարուի ազգային բարերար ողբացեալ Ներսէս Օհանեանի մահուան 14րդ տարելիցին առթիւ: Ցիշատակը յարդողներն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

Ս. ԼՒԻԼԻՆԷՆ Եողկաւոցի Այրի Տիկին Ովսաննա Պալճեան (ծնեալ Ադամեան) դառնաղէտ մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն Փարիզի Հայ ծերանոցին Ցարութիւն Ճամպուլեան եւ կարապետ Համալեան 500ական Ֆրանք: Տատնալ «Յառաջ»էն:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 15ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան, մասնակցութեամբ բոլոր կազմակերպութիւններուն, 22 Ապրիլ, չաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Կը նախագահէ՝ Վ. ՀԻՒՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ԱԶԳԻՆ (Վալանսէն) եւ ուրիշներ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ լուսաբեմ:

Մուտքը ազատ է:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԷՆ Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Սիմոնեան եւ զաւակը, իրենց խորին վշտակցութիւնները կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Թադեոս Յակոբեանի եւ զաւակին՝ իրենց որդւոյն եւ եղբօր ՅԱԿՈԲի վաղահաս եւ դառնակսկիծ մահուան առթիւ (Նիւ Եորք) եւ փոխան ծաղկեպսակի 1500 Ֆրանք կը նուիրեն Ֆր. Կ. Խաչի ուսանողական Ֆոնտին: Տատնալ «Յառաջ»էն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ. — Պօղոս Իչխանեան (Արմաւիրցի) կը փնտռէ իր եղբայրները՝ Աչոտ եւ Եղիշ Ատեան (ծնած Արմաւիր, Խանլարի չրջան): Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

Տեղեկութիւն ունեցողները կրնան դրել Յառաջի վարչութեան:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ԽՈՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐ, դրեց՝ կոմս (Վ. Փափազեան): Բ. հատոր, ընտիր տպագրութեամբ եւ պատկերազարդ: Դիմել՝ Մ. Գավէղեանի, 37 rue de Trévise, Փարիզ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Ուս. Միութեան Գ. դասախօսութիւնը՝ 18 Ապրիլ ժամը 21ին Մարի Նուպար Ուսանողական Տան մէջ: Կը խօսի Արտաւազդ արքեպ. Նէրսիսեան՝ «Նահապետ Ռուսինեան»:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի Լսարանին հերթական հաւաքոյթը այս երկուշաբթի երեկոյ Ր.Ժ.անի վերնայարկը: Զեկոյց Պ. Գորեանի՝ «Կրթական գործը Խ. Հայաստանի մէջ»:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԸ, որ տպաւորական պատճառներով լոյս չի տեսներ երկու չաբաթէ ի վեր, գալ չաբթուընէ սկսեալ պիտի վերսկսի իր կանոնաւոր հրատարակութիւնը:

ԱՑՑ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՏՈՄԵԱՆի ԳԵՐԵԶՄԱՆԻՆ

Այրի Տիկին Արուսեակ Ատոմեան եւ զաւակները, Մարիա եւ Սիրան, կը ծանուցանեն որ իրենց ամուսնոյն եւ հօր մահուան առթիւ տեղի կ'ունենայ այդ հանդուցեալի գերեզմանին, այս կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 3·30ին:

Gare du Nordէն չոգեկառք ժամը 2·29ին, իջնել Անկէնի կայարանը, այնտեղէն առնել օթօբար ժամը 3·5ին եւ իջնել Կրոլէի գերեզմանատան մօտ: Կը հրաւիրուին հանդուցեալի բարեկամները եւ ընկերները:

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱՑԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆի, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱՍԻ ԵՒԱՑԼՆ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԷՐ:

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղրկուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:

ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ կիրակիէ:

Երաժշտական դասեր

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆի դաշնակի, սոլֆէժի եւն. դասերուն հետեւիլ փափաքողներէն կը խնդրուի դիմել ամէն երեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 2—4, Studio Edition Calibri, 19 rue Caumartin, կամ հեռաձայնել նոյն ժամերուն Opéra 54.48 կամ դիմել երաւոր կերպով նոյն հասցէին:

ՀԱՍՑԷ ՄԸ ՄԻԱՑՆ

24 rue St. LAZARE
Métro N. D. de Lorette կամ Trinité
Արդէն գիտէք որ ձեր ծանօթ

ԼԻԼԱՆ Է

Ձաշարաններու րնտիրը եւ ամէնէն մատչելին
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ Շբ. կիր. եւ երկուշաբթի

Կը գնուին

Ամէն տեսակ ապրանքներ Soldés, նորաձեւութենէ ինկած, նոյնիսկ պակասութիւններով (défauts): Դիմել թերթիս վարչութեան ֆրանսերէն ՆԱՄԱԿՈՎ ՄԸ:

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հայկական հաստատութիւն մը
SOCATEX ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի toileի մասնագիտութիւն — բուրդ — ապահովուած Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր: Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն:
Առաքում գաւառները:

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) **TEL. Tru. 37-92**
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun
5 վայրկեան մխայն Gare de l'Est, du Nord եւ St. Lazareէն:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesmes - (13)

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 — Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63

Mardi 18 AVRIL 1950 — Երեքշաբթի 18 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6130–Նոր շրջան թիւ 1541

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՎԱՐԴԱՊԵՏՆ ԱՍԱՑ...»

Ինչո՞ւ «հանճարեղ» գիտնական Նիկոլա Մառի մահէն տարիներ վերջը կը փառաբանուի անոր վաստակը, անխնայ պայքար մղելու համար եր– կու ականաւոր ակադեմականներու, Հրաչեայ Ա– ճառեանի, Գ· Ղափանցեանի եւ անոնց հետեւորդ– ներուն դէմ :

« Հանճար »ներու աշխարհին մէջ, արժէք չու– նի որեւէ գրական, գիտական, գեղարուեստական տեսութիւն, եթէ չի համապատասխաներ բոլշե– ւիկեան վարդապետութեան եւ տրուած հրահանգ– ներուն :

Օրուան իշխանութիւնը ամէն ճիւղի եւ աս– պարէզի համար ունի հատուկտիր մասնագէտներ եւ յանձնախումբեր, որոնք զեկուցումներ կուտան, որոշ ուղեգիծ մը առաջարկելով :

Անվիճելի են եւ անդիմադրելի՝ անոնց ար– ձակած պատգամները, որոնք անմիջապէս կը հա– ղորդուին կեդր· կոմիտէներուն, տառապէս գոր– ծադրուելու համար :

Չկայ մարզկային մտքի, գործունէութեան աս– պարէզ մը, որ ազատ մնայ այս երկաթեայ կա– նոնէն :

Այսպէս է որ, կեդր· կոմիտէի քարտուղար մը, ժդանով, տեսութիւններ կը պարզէ, կը պար– տադրէ, գրականութեան եւ գեղարուեստի ճակա– տին վրայ : Ինչպէս ուրիշներ՝ միւս բոլոր ասպա– րէզներուն համար :

Դարձեալ կեդր· կոմիտէներու քարտուղար– ներ են որ անմիջապէս զոյ ընելով արձակուած պատգամները, իրենց կարգին կը պարտադրեն իւրաքանչիւր հանրապետութեան մէջ :

Առէք որեւէ բոլշեւիկեան հրատարակութիւն, — աշխարհի որեւէ լեզուով— եւ պիտի տեսնէք միեւնոյն պատկերը :

Ամէնքն ալ նոյն անունները կ'արտասանեն հաւատարմօրէն, երկիւղածօրէն, իբրեւ գեր– գոյն, անվիճելի հեղինակութիւն : Հոգ չէ թէ վկան հարեւանցի կապ անգամ ունենայ առաջա– դրուած ասպարէզին, գրականութեան, գեղար– ուեստի կամ գիտութեան հետ :

Միեւնոյն ատեն արձակուած է ուրիշ ազդա– նշան մը, — սաստկացնել պայքարը Արեւմուտքի դէմ, անոր «անկումային» մշակոյթին ինչպէս քա– ղաքականութեան դէմ : Ապացուցանել սովետա– կան արժէքներու գերազանցութիւնը բոլոր աս– պարէզներուն մէջ :

Տակաւին ուրիշ մարտակոչ մը,— Հռչակել ի լուր աշխարհի, թէ մեծագոյն մասով Ռուսեր են հեղինակները մարդկային գիւտերու եւ արուեստ– ներու, գիտական տեսութեանց եւ կատարելա– գործումներու : Թէ Արեւմուտքը պարզապէս գող– ցած կամ բարեփոխած է այս կամ այն գիւտը, ներկայացնելով իբրեւ իր սեփականութիւնը :

Սովետական սնապարծութեան այս տենդը համաճարակի մը հանգամանքն ստացած է արդէն : Այնպէս որ, գրեթէ բան չի մնար Արեւմուտքին համար, իբրեւ ստեղծագործութիւն : Կամ կը մնայ փտած – նեխած ժառանգութիւն մը...

Այս հիւանդագին մարմաջէն կը ծնի լեզուա– բանութեան խնդիրն ալ :

Անհունապէս փառաբանելով Նիկոլա Մառը — որուն արժանիքները ոչ ոք ժխտած է — զայն վե– րածելով համաշխարհային հանճարի մը, պայքա– րի նոր ձեւ մրն է որ կը փորձեն Արեւմուտքին , անոր մշակոյթին դէմ :

Պարզապէս քաւութեան նոխազներ են Ա.ճառ– եաններ, Ղափանցեաններ եւ իրենց աշակերտ– ներ : Նշանակէտներ՝ որոնց դէմ կրնայ բուք սլաքներ, ժանդոտած նետեր արձակել յետին ի – մաստակը, ի փառս օրուան կուռքերուն :

« Վարդապետն ասաց»... կա՛մ կը հպատա– կիս, մեղայագիր մը ստորագրելով գլխիկոր, եւ կամ... Ոչ տարիներու վաստակդ կրնայ փրկել քեզ, ոչ ալ ոեւէ հեղինակութիւն կամ գիտութիւն :

Մանաւանդ որ, խաչակրութիւնը սարքուած առեն, հաւատաքննիչները չեն մոռնար քաղաքա– կան –կուսակցական մեղքեր ալ բարդել : Գոհակո– րէն ստել, խեղաթիւրել, մատնել :

Որքա՜ն պարագաւ «ինքնաքննադատութեան » այս մանագիտութիւնը, Նայիրի Զարեաններու տխրահռչակ ելոյթէն ի վեր որ կերաւ Ա· Բա– կունցի դլուխը :

Նոյն քաւութիւնը՝ այս անգամ : Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՉ ԿԻՐՔ Է ԱՑՍ

Կը բաւէ որ դիմացինդ հակառակորդ կողմ մը նկատես, ալ «Աստուած այնտեղ գործ չունի » , ինչպէս կ'ըսէ ժողովրդական իմաստութիւնը :

Ոչ իսկ նկատի կ'առնեն որ երիտասարդ հոգի– ներ են թարմ, մեծ մասով անծանօթ քաղաքական վէճերու, լաւատես՝ կեանքին եւ մարդոց հան– դէպ : Կ'արժէ՞ պուտ մը «ծամոց»ի համար քանդել անոնց մէջ ամէն լաւ բան :

Որո՞ւն հոգն են այս «վիպական», «յեղափո– խական» մտածումները :

Մարզական երկու մեծ մրցումներ : Վաստահ եմ որ երկուքին մէջ ալ իրական դեր մը կատարող ե– րիտասարդ տղաք չեն իսկ հետաքրքրուիր կողմնա– կի խնդիրներով :

Կը պատահի որ անհամբեր հանդիսատեսներ քիչ մը տաքնան ոչինչ պատճառով մը : Ահա իրա– րանցումը : Պէտք է ամէն գնով վարկաբեկել տը– ղաքը, որոնք թերեւս չեն ալ նկատած, պատահէ– ներէն անդին անցած դարձածը :

Եթէ չատ մը հանդիսատեսներ մեղադրելի են որ չեն կրնար զսպել իրենց ջիղերը, երիցս պա – խարակելի են անոնք որ թոյն կը սրսկեն մարզիկ– ներուն մէջ :

Այսպէ՞ս պիտի կրթեն վաղուան սերունդը :

Զի՞ բաւեր որ պատառ պատառ եղած է մեր ամէնէն զեղեցիկ Միութիւնը, Հ· Մ· Ը· Մ·Ը :

Զի՞ բաւեր որ տղաքը, մեծէն փոքրը, հար – ցնեն իրարու — դուն ո՞ր արիներուն, ո՞ր Մար – զականին կը պատկանիս...

Զի բաւե՞ր որ միշտ պղտոր կը պահեն տղոց չր– ջապատը :

Զի՞ բաւեր որ դատ ու դատարան իրար խառ– նուին, անպարտակելին պարտակելու համար :

Իսկ «բարձրացիր, բարձրացո՞ւր»ը...

Հայրենիքին ծառայելու համար պայմանն է խորացնել պատակատումը, փոխանակ թիւրիմացու– թիւնները հարթելու :

ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲՆԵՐՈՒՆ կէց կը գործեն չարք մը ինքնագործ խմբակներ, — գրական, թա– տերական, բնագիտական (անաստուած), պատ – մական եւայլն : «Հ· Ս· Ս· Ռ· մինիստրների սո – վետին կէց կուլտուր – լուսաւորական կոմիտէն , վերջերս անցկացուց ստուգատես եւ յայտնաբե – րեց մի չարք գրական աշխատանքներ » : Դիւղա– կան բեմերու վրայ ներկայացուած թատերախա – ղերէն (մէկ մասը ինքնագիր) , չատերը արժանա– ցան հրատարակման պատիւին : Այդ խաղերը բո– լորն ալ «սոցիալիսական գիւղի կեանքից են եւ չատ արժէքաւոր » :

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ հրատա – րակեց « Փիղիոլոգիական գիտութիւնների աշխա– տութեան» հերթական հատորը : Գրքին կ'աշխա– տակցին չարք մը ակադեմականներ եւ գիտական աշխատողներ : Գիրքը խմբագրած են, Գիտ· Ակա– դեմիայի իսկական անդամ՝ Հասրաթեան եւ ու – րիշներ :

ՔԱՂ· ԼՈՒՍ· ՀԻՄՆԱՐԿՆԵՐՈՒ կոմիտէն կը պատրաստուի հրատարակել բանաստեղծ Ցով – հաննէս Ցովհաննիսեանի երկերի լիակատար ժո – ղովածուն : Այդ նպատակով կազմուած է յանձ – նաժողով մը, գրողներէ, քննադատներէ եւ բանա– սէրներէ : Ցանձնաժողովը պիտի երթայ Ցովհան – նիսեանի ծննդավայրը՝ Էջմիածին, նորանոր պր– պտումներ կատարելու համար բանաստեղծի կեանքի եւգործի մասին :

Ս· Ս· Հ· Մ·ի ԿԵՐՊԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐՈՒ, կեդր· կոմիտէն կոնկուրս (մրցանակ) հաստատած է, լաւագոյն գործերու համար : Ընտրուած է ժիւրի : Կոչ է ուղղուած բոլոր ռեսպուբլիկաներու (հան – րապետութիւն) կերպարուեստագէտներուն, մաս– նակցելու համար : Հայաստանի կերպարուեստի կեդր· վարչութիւնը քննելով այս կոչը, որոշեց՝ մասնակցիլ կոնկուրսին :

ՇԱԽՄԱՏԻՍՏՆԵՐՈՒ (ճատրակ խաղացող) Գ· չրջանին սպորտի (մարզախաղ, գբօս) վաստա– կաւոր վարպետ Վարդանեանը յաղթանակ չահե – ցաւ, իր հակառակորդ՝ Գրիգորեանը մատներով պարտութեան : Յաղթեցին նաեւ թեկնածուներ Սարգսեանը, Աւետիսեանը եւ ուրիշներ :

Ազգաբնակութեան խորհուրդ յանուն խաղաղութեան

Լիոնի 32րդ միջազգային տօնավաճառին բաց– ման առթիւ, որ տեղի ունեցաւ կիրակի օր, Պ· Պիտօ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ ներքին եւ ար – տաքին քաղաքականութեան մասին : Բացման ա – բարողութենէն առաջ, ոստիկանութիւնը վեց հո– գի ձերբակալած էր, երբ համայնավարները թը– ռուցիկներ կը ցրուէին, պահանջելով դադրեցնել Հնդկաչինի պատերազմը :

Վարչապետը պարզելով երկրին մէջ ծագած բանուորական խլրտումները, յայտարարեց թէ հաւաքական պայմանագիրներու օրէնքը պիտի գործադրուի : Ուստի հրաւիրեց գործատիրական եւ բանուորական կազմակերպութիւնները « խզել իրենց լռութիւնը որ չատ երկար տեւեց» : Ցետոյ չեշտեց թէ անհրաժեշտ է արտադրութիւնը աւել– ցնել ամէն գնով : Ըսաւ թէ այդ կերպով միայն կարելի է բարձր աշխատավարձք ապահովել :

Ցետոյ խօսելով արտաքին քաղաքականու – թեան մասին, բացատրեց թէ համայնավար կու – սակցութիւնը «լայնօրէն պատասխանատու է յա – րաբերութեանց այն վիճակին որ կը տիրէ կարդ մը երկիրներու հետ, յարաբերութիւններ որոնք կրնային աւելի լաւ ըլլալ, եթէ այդ կուսակցու – թիւնը կոյր հիացումով համակուած չըլլար անոնց հանդէպ : Այդ կոյր անձնուիրութեան առջեւ մեր պարտականութիւնն է ապահովել ազգային անկա– խութիւնը : Խաղաղութիւնը կախում ունի էական պայմանէ մը,— երկու աշխարհներ կա՛մ համակե– ցութիւն պիտի հաստատեն եւ կամ դէմ դիմաց պիտի ելլեն : Կը կարծեմ թէ անհրաժեշտ է Ատ – լանտեանի դերագոյն խորհուրդ մը հաստատել, ներդաշնակելու համար պաշտպանութեան եւ տն– տեսութեան աշխատանքները եւ քաղաքական ծրա– գիրը : Մեր դիրքը յստակ է : Որպէսզի ծուռ մեկ– նութիւն չտրուի, կ'առաջարկեմ որ նպատակը պարզուիանուանակոչութեան մէջ իսկ,—«Ատլան– տեանի Գերագոյն Խորհուրդ խաղաղութեան հա– մար» : Որ եւ է պատճառ չունինք այս անունին մենաշնորհը ձգելու անոնց որ մեզ կը մատնանշեն իբրեւ յարձակողական ճակատ : Ատլանտեանի ըն– կերակցութեան գլխաւոր նպատակն է պաշտպա– նել արեւմտեան աշխարհին ազատութիւնը, միւս աշխարհի կարգուսարքին դէմ : Ազատութիւնը այն է որ առտուան ժամը 7ին կր լսես դրան զանգը եւ կը հասկնաս թէ կաթնավաճառն է : Պատերազմը սովորաբար կր ծագի ուժերու յարաբերութեանց մասին եղած թիւրիմացութենէ մը : Որովհետեւ մենք պատերազմ չենք ուզեր, չենք ուզեր որ թիւ– րիմացութիւն ծագի » :

★ Արեւմտեան հինգ պետութեանց պատե – րազմական, արտաքին եւ ելմտական նախարար – ները կը չարունակեն իրենց խորհրդակցութիւն – ները՝ իւրաքանչիւր երկրի ստանալիք զինամթեր– քի մասին : Տակաւին համաձայնութիւն գոյա – ցած չէ :

★ Ազգաժողովին ընդհ· քարտուղարը, Պ· Թրիկվր Լի, Մոսկուա պիտի երթայ յառաջիկայ Մայիսին, տեսակցելու համար Սթալինի հետ : Մանաւորապէս պիտի ջանայ լուծել չինական

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՂԸՐԵԱՆ ՑԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ

Հ· Բ· Ը· Միութեան Եւրոպայի կեդր· Ցանճ – նաժողովը խորին ցաւով կը ծանուցանէ յանկար – ծական մահը իր յարգելի ատենապետին՝ Միու – թեան պատուոյ անդամ Պ· Սարգիս Սաղըրեանի որ տեղի ունեցաւ Ապրիլ 16ին, կիրակի, ժամը 17.30– ին, Փարիզի «Մարի Նուպար» Ուսանողական Տան մէջ, ուր եկած էր ընկերակցութեամբ իր կնոջ եւ աղջկան, նախագահելու համար ի պատիւ պան– դուխտ ուսանողներուն սարքուած նախընթրիքին :

Չատկական տնօրհնէքի արարողութենէն վերջ , զոր կատարեց Թումմաս աւագ քահանայ, օրուան հիւրերը, առաջնորդուած էին մատենադարանը , երբ Պ· Սաղըրեան, անհանգստութիւն մը զգալով դուրս ելաւ եւ նրբացքին մէջ ինկաւ ուշակորոյս :

Ուս· Տան բժիշկ ուսանողները գլխաւորու – թեամբ տոքթ· Անուշեանի փութացին կիրարկել գիտական ամէն միջոց, բայց անօգուտ : Շուրջ տասը վայրկեանի տագնապէ մը վերջ, Պ· Սաղըր– եան աւանդեց իր հոգին :

Ողբացեալին մարմինը փոխադրուեցաւ Պի – ռէթրի հիւանդանոցը : Թուղարկաւորութեան ու թաղման օրն ու ժամը պիտի հաղորդուի յաջոր – դով :

ՀՄԲ·— Մեր ցաւակցութիւնները հանգուց – եալի ընտանիքին եւ պարագաներուն :

★ Այս մահուան առթիւ յետաձգուած է Ա.բ – տաւադ արք·ի այսօրուան դասախօսութիւնը Ուս· Տան մէջ :

ՎՐԻՊԱԿ·— Կիրակի օրուան երկրորդ լուրին մէջ, «պրադարանաւորներ եւ ակումբաւորներ» , կարդալ — գրադարանավարներ եւ ակումբավար– ներ :

ԱՆԹԱՆՕԹ ԿՏՐԻՃԸ...

(ԴՐՈՒԱԳ ՄԸ ԱՊՐԻԼ 11–24ԷՆ)

Վ. ԹՈՒՆԱՍ (Քուպա).— Տիվրիկի Բարշամ պիւղէր էր Շատիկ աղան, ծանօթ իբրեւ ունեւոր ու հիւրասէր մարդ մը: Կառավարական չրջանակներու հետ իր չփումները յատուկ էին իր գիւղավարի պաշտօնին, զոր Բարշամ գիւղացին կուտար իրեն: Պոլիս գացած ըլլալուն պատճառաւ չափով մը կենցաղագէտ ալ էր: Ինութիւնը զինքը օժտած էր Սամփսոնի նման բացառիկ ուժեղութեամբ, կարմրայտ ու կլոր դիմագծով, խոշոր ու սեւ աչքերով, հասո կազմով եւ միջակ հասակով:

Իր մասին գիտցածս ասկէ անդին չէր անցներ, ուստի չեմ գիտեր թէ, իր արտասովոր քաջութեան ներչնչումը ո՞ւսկից ստացեր էր: Բնաւորութեա՞ն էր թէ՝ յեղափոխական գիտնուորի առնակութիւն: Արդարօրէն ըսելով՝ այն ինչ որ ինք ըրաւ Սարի Զիչէկ սարահարթին վրայ եւ ես անձամբ տեսայ, երբեք պակաս չէր հերոսական – նէն: Ամէն անգամ որ աչքերուս առջեւ կը բերեմ եղելութիւնը, հիացումով կը լեցուիմ դէպի Շատիկ աղան: Այդ անվեհեր գիւղացին:

1915 Յունիս ամսուն էր, երբ Տիվրիկի եօթը հայ գիւղերէն տեղահան հինգ հազարի մօտ բազմութիւնը Արմուխաղէն չարժման մէջ դրին, ենթարկուելով Տաղի ուղղութեամբ, ամէն բան կեղեքելէ եւ բանի գալիք այրերը վար դնելէ վերջ: Օրերով լեռնէ լեռ, անդոյ ճամբաներով քչեր, տարեր ու հասցուցեր էին Քիւրտերով չրջապատուած Սարի Զիչէկ կոչուած անիծապարտ սարահարթը, երբ անակնկալ կեցուցին կարաւանը, «քչիկ մը հանգիստ» չնորհելու համար: Չոհերու հանդէպ անմխիթարելի էր թուրքերու հոգածութիւնը, բայց անդրադարձող չեղաւ գրեթէ: Մինչեւ եռքը ծեծած ու կողոպտած էին չարունակ, արդիլած էին պապակը յագեցնող ումպ մը ջուր դնել բերանը, բերնին պատառ մը հացը քաչեր ու նետեր էին եւ գործեր էին այնքան չարիք որ թուրք միտքը միայն կրնար յղանալ,— եւ հիմա կը գուրգուրային չոհերուն վրայ եւ քանի մը վայրկեան «հանգիստ» կը պարգեւէին: Անոնք կը խորհէին մեր յաւիտենական հանգիստին մասին... եւ մենք այդ է որ չդիտէինք: Զգիտցանք:

Շոգնաթեկ զանգուածը բնականաբար հնազանդեցաւ հրամանին, մարմինը երկարեց հողին վրայ, հանգիստ չունէ մը առնելու համար: Ես ալ նստեցայ՝ քարը նստարան ընելով, երբ յանկարծ, յիսուն քայլ անդին տեսայ ճերմակ ձիաւոր մը, առասպելական հսկայի մը նման: Կեցած էր՝ գետինը ցրուած բազմութեան քովիկը, արձանի պէս՝ ձիուն հետ: Միայն գլուխն էր, որ մերթ ալ կը դառնար, մերթ ձախ, մերթ ետ ու մերթ ալ առաջ: Ո՞վ էր: Ճանչցայ: Շատիկ աղան էր: Բայց ո՞ւր էր եւ ի՞նչպէս յանկարծ յայտնուեցաւ, երբ կարաւանին հետ բնաւ չէր տեսնուած: Իսկ դեռ աւելին, մանաւանդ ձիու վրայ, երբ այրերը ջարդուած էին անխնայ, դոյզ եւ կենդանի իւրացուած թուրքերու կողմէ: Այս բոլորը հանելուկ էինինծի համար:

Կանգնած էր Շատիկ աղան եւ արթուն կը հսկէր անտիրական դանգուածին վրայ, պահակի պէս: Ի՞նչ տեսաւ, ի՞նչ նկատեց: Ձտեսայ, բայց լսեցի իր ղոռ ձայնը •

— « Անպատիւ ադտոտուներ, ետ կեցէք, մի՛ մերձենաք հայ պատիւին: Կին ու երեխայ չունի՞ք, դուք նամուս չունի՞ք, ըսելով ձին խարազանեց:

Վեց Քիւրտեր անմիջապէս կեցուցին ձին եւ Շատիկ աղան արիւնաներկ վիճակի մէջ, ձիէն վար տապալեցին: Ինկաւ եւ ընդոստ վեր կեցաւ, նորէն ուր – ամփոցն սկսաւ: Շատիկ աղային համար դժուար չեղաւ կուտիի մահացու հարուածներով ուչաթափ գետին թափել երեք վայրենիներ ու անոնց կոկորդը ափին մէջ առած, հաւի պէս խեղդել: Եթէ կարկուտի պէս տեղացող տաք արճիճները՝ իր կարիճի կուրծքը չծակծկէին, դեռ ո՞վ գիտէ քանիներ պիտի ղրկէր դժոխք, «հուրի մէջ լկկները» վայլելու:

Ինկաւ Շատիկ աղան, ինչպէս չատեր, ինչպէս բոլորը: Բայց ինկաւ դիւցազնի մահով: Ի խնդիր պատիւի եւ իրաւունքի արիւնով մկրտուած հերոսի մահով, թշնամի խուժանին պատճառելով զոհեր եւ արիւն:

Եւ Սարի Զիչէկի սարահարթը գերեզմանն եղաւ քանի մը հազար այր ու կին, ծեր եւ մանուկ բազմութեան: Ողջ մնացողները աւելի առայ քըշուեցան կրկին անապատի կիզիչ ճամբաներուն վրայ հալելով սպառելու:

Մեծ Եղեռնի ամէնէն օրհասական եւ դաժան պահերուն, հայ ժողովրդի ծոցէն դուրս եկան եւ իրենց կեանքը սուղ արժեցուցին Շատիկի նման անվեհեր բազմաթիւ քաջեր, որոնց անուններն ու գործերը դժբախտաբար մնացին անծանօթ վեր – քայրող հայութեան: Հայ ժողովուրդի հրաշալի քաջերն էին անոնք, որոնք ճակատագրական րոպէին, բռունցքով, քարով եւ ատամներով սար – սափ տարածեցին թշնամի չարքերուն մէջ: Ան –

ԱԶԱՏ ԲԵՄ

Անյետաձգելի պահանջ մը

Նախորդ երկու յօդուածներով համառօտակի բացատրեցի թէ ինչպէս 1940ին սկիզբները Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ վարչութիւնը ինքզինք դըտաւ խոշոր պարապի մը առջեւ, իբրեւ հետեւանք պաշտօնավարող հոգերի անբաւականութեան, թէ տուաւ կարգ մը որոշումներ, որոնք երկրին գրաւման պատճառով մնացին մեռեալ տառ: Դիտել տուի նաեւ թէ այսօրուան կացութիւնը՝ դժբախտաբար՝ 1940էն տարբեր չէ:

Քաղաքացիական քաջութիւնը, անկեղծ եկեղեցասիրութիւնն ունենանք եւ խոստովանինք· — առանց յետին մտքի — թէ ժամանակավրէպ սովորութիւն է խճողել եկեղեցին չպատրաստուած, հանգստեան կոչուելու տարիքին հասած քահանաներով:

Ազատագրութենէն ի վեր իրարու յաջորդող վարչութիւնները, չատ մը առաւել կամ նուազ պիտանի հարցերով զբաղեցան, բայց այն որ իրենց աւազ պարտականութիւնն էր, անով բնաւ չզբաղեցան: Մէջտեղն է ցաւալի կացութիւնը, — Փարիզի Հայոց եկեղեցիին կղերականները պատարագէ, կնունքէ, պսակէ, թաղումէ եւ հոգեհանգիստէ ուրիշ հարցերով չեն զբաղիր եւ չեն կրնար ալ զբաղիլ, քանի որ անբաւարար են: (Գաւառի մէջ ալ տարբեր չէ):

Ընկերակցութեան անդամներուն թիւին հինգ հազարի մօտենալը, եկեղեցւոյ հմայքին կամ հեղինակութեան մեծնալուն կամ մատակարարած հոգեկան սփոփանքին հետեւանքները չեն բնաւ: Այդպէս կարծել եւ կրկնել, առնուազն, ինքնախաբէութիւն է: Այդ արձանագրուած անդամներու մէջ, բազմութիւն կը կազմեն անոնք ,որոնց արձանագրութեան նախնական 50 ֆրանք մուտքի չնչին գումարն ալ, առաւել կամ նուազ խոստովանելի միջոցներով ճարուած են: Եթէ վաղը որոշուի թէ եկեղեցական իրենց տարրական պարտականութիւնները կատարողները միայն անդամ պիտի մնան, այդ հինգ հազարէն հինգ հարիւր հոգի պիտի մնա՞ն:

Ընկերակցութեան ընդհ· ժողովի մը առթիւ , որ հրաւիրուած էր , 60ը անցած քահանայութեան թեկնածուի մը ընտրութեան համար — յարաբերաբար երիտասարդ, պատմաբան, մտաւորական մը կ'ըսէր ինծի, դադրի պահուն.— « Ի՞նչ կը փնտռես, բարեկամ, այս եկեղեցին անհատատնտեսրու եկեղեցին է, սկսելով մեր բարձրաստիճան կրօնաւորներէն: Նախկին պատրիարք մը անգամ կը թելադրէր վարդապետ ձեռնադրուիլ, ըսելով թէ կրօնաւորութիւնը լաւ դիրք մըն է: Ձեմ դիտեր թէ որքան ճիշդ է այս վերագրումը: Բայց դիտեմ որ ձեռքերը ծալլելով նստիլը ինչ որ տեղի կ'ունենայ Փարիզի եկեղեցւոյ մէջ այսօր — եւ նախորդ սերունդներէն իրբեւ աւանդութիւն մնացած սովորութիւնները, կնունք, պսակ, թաղում, եւայլն սպասել, կը նմանի գործել այն ապիկար երիտասարդին պէս որ իր անուշիկ հայրիկէն մըննացած ժառանգութիւնը կը մսխէ: Շուտ կը սպառի :

Պէտք է վերջապէս անդրադառնալ եւ համոզուիլ թէ Հայ· Եկեղեցին հնութեանց թանգարան մը չէ: Վայ այն եկեղեցիին՝ —բարոյական հասատութիւն — , որ հնութեանց թանգարանի վիճակին կը հասնի: Անոր օրերը համրուած են: Փարիզի՝ ինչպէս նաեւ Սփիւռքի մէջ՝ Հայ· Եկեղեցին կամ պիտի դառնայ կենսունակ, ուժական, եւ իր առաքելութեան հաւատարիմ օրկան մը եւ կամ իր հոգեվարքի օրերը պիտի ապրի: Մէջէն կացութիւն չկայ :

Ահա թէ ինչու անյետաձգելի անհրաժեշտութիւն մըն է երիտասարդացնել Փարիզի հոգեւոր – րականութիւնը, ունենալ հաւատացեալ, պատրաստուած եւ նուիրուած սեմատուրներ, կարեւոր

սուր եւ անդէն հերոսներ, փառք ձեզի: Փառք ձեր յիշատակին, ձեր քաջագործութեանց :

Ապրիլ 11–24ի առթիւ, որ այս օրերս կը տօնուի ամէն տեղ, իմ այս համեստ տողերս կը ձօնեմ անծանօթ եւ անհամար քաջերու յիշատակին: Անոնց որոնց արի արանց գործերը դեռ չեն պատմուած, քանզի տեսնողներն ալ մեռան :

Երանի թէ ցարդ անյայտ մնացած դէմքերն ու դրուագները լոյս աշխարհ գային, ներչնչելու համար նորերը: Այսօր սակաւաթիւ է ներչնչեալներու փաղանգը, մինչդեռ կարելիք ճամբայ ունինք, մեր նպատակին հասնելու, մեր իրաւունքներուն տէր դառնալու համար:

Եթէ այս նպատակին չեն ծառայեր Ապրիլ 11–24ները, ի՞նչ օգուտ: Եթէ կը ծառայեն, դո – չենք ամէնքս միասին·

— « Յարգանք քեզ, նահատակ ժողովուրդ »:

Ս .Գ· ՆԻԿՕԼԵԱՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Օրը

ՄԱՐՍԷԼ.— Ապրիլ 9ին Le Clubի ընդարձակ սրահը՝ կենդանի վկան եղաւ Ս·Օրուան խանդավառ հանդիսութեան, դոհունակութեամբ կը տեսնեինչպէստարուէ տարի կը ստուարանան երիտասարդ մարտիկներու չարքերը՝ յոյսի չողեր արձակելով յոռետես մտածումներուդ վրայ :

Բեմին խորէն ու բեմէն դուրս երկու լայնչի եռագոյններ կը ժպտին ձեզի :Վարագոյրը կը բացուի եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը կ'երեւի բեմ· վրայ: «Մարսէյեզ»ն ու «Մշակ բանուոր»ը մին վրայ: «Մարսէյեզ»ն ու «Մշակ բանուոր»ը մին վրայ: Ս.Ի յաջորդաբար կը ծնդացնեն սրահը: — Ն· Ս·Ի յաջորդաբար կը ծնդացնեն սրահը: — Ն· Ս·Ի կարդայ իր զեկոյցը, եռանդուն գործունէութեան կարդայ իր զեկոյցը, եռանդուն գործունէութեան կարդայ իր զեկոյցը, եռանդուն գործունէութեան

ՄԵԿ ՎԱԽՃԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ա.

Իրարու հետ չէր սպասեր, երբ կիսատ ձայնով մը մօտեցաւ ինծի եւ ականջիս շշնջաց.

— Ձերդ պատուոյն վրայ կը խնդրեմ, որ ոչ ոքի ըսէք, թէ ես ձեզի հետ խօսեցայ:

Ան ետքը ինծմէ հեռացաւ, առանց ինծի նայելու:

Ես ալ, որ ոչ մէկ բանի կարիքը ունէի, ոչ ալ ուզած էի ծանօթանալ անծանօթ մարդոց հետ, ուզեցի ետեւէն երթալ եւ հարցնել, թէ ինչո՞ւ ինծի այդ խնդրանքը կ՚ընէ:

Բայց ան արդէն անհետացած էր ամբոխին մէջ:

Ես ալ ետ դարձայ եւ սկսայ ուշադրութեամբ դիտել ամբոխը, որ կը հետեւէր Ս. Ներսէս Լուսաւորչի դագաղին:

Ամբոխին մէջ կային ամէն տեսակ մարդիկ, ամէն տարիքի եւ ամէն դասակարգի պատկանող անձեր

խնդիրը եւ «բանեցնել Ազգաժողովին մեքենան », որ անչարժութեան դատապարտուած է երկար ատենէ ի վեր :

Մաճառ դէպքեր Փարիզի եւ գաւառի մէջ

Ինչպէս գրած էինք, չաբաթ օր ծանր անկարգութիւններ պատահեցան Քէլէբմանի օդանաւային գործարանին մէջ (SNECMA) : Այս դէպքերուն հետեւանքով հաստատութեան վարչութիւնը որոշեց արձակել բոլոր բանուորները :

Դէպքին պատճառը այն է որ, վերջերս քուէարկուած օրէնքի մը համաձայն, 9700 բանուոր – ներէն 3200ը պիտի արձակուին, որպէսզի կարելի ըլլայ հաւասարակշռել հաստատութեան եւս – մուտքը : Այս որոշման վրայ, չաբաթ օր 250 բանուորներ դիրք բռնեցին գործարանին մէջ, եւ երկու ժամ դիմացան ոստիկանական պաշարման : Թերթերը մինչեւ 800 կը հաշուեն ոստիկաններուն եւ պահակներուն թիւը : Հաստատութեան պար – պահակներուն ձերբակալուեցան 170 հոգի, բայց պոմէն վերջ ձերբակալուեցան 170 հոգի, բայց պոմէն վերջ ձերբակալուեցան եւ պահակներուն թիւը : Հաստատութեան պար – պահակներուն թիւը : Հաստատութեան պար – ւոր յանձնախումբի մը հրահանգին համաձայն, բանուորները իրարու վրայ դուռներուն եւ երին զոր էին սնուցիչները, գործիքներ եւ ուրիշ ծանր առարկաներ : Երբ ոստիկանները առաջին յարձակումը կը կատարէին, դիմաւորուեցան աղիւսի եւ երկաթի կտորներով եւ զանազան գործիքներով : Մի եւնոյն ատեն կը բանէին գործարանին չէակ – ները, օգնութեան կանչելու համար մօտակայ բը – նակարաններու բանուորները :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, այս հաստատութիւնը ահագին բաց մը կը ներկայացնէ 1946էն ի վեր, երբ օդանաւային նախարար էր համայնավար մը, Պ. Թիյեօն : Այժմ վերակազմութեան փորձ մը կը կատարեն : Արձակուած բանուորները պիտի տեղաւորուին հանրօգուտ շի – նութեանց մէջ :

★ Ուրիշ ծանր դէպք մըն ալ Պրէսթի մէջ պատահեցաւ : Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց համայնավար երեսփոխանուհի մը, Տիկին Մառի Լամպէռ, յանցանքի վրայ բռնած ըլլալով զայն : Թերթերը կը գրեն թէ 1200 բանթողներ ցոյց մը սարքած էին ուրբաթ օր, առաջնորդութեամբ Տիկին Լամպէռի : Ցուցարարները փորձեցին քա – ղաքապետարան մտնել, բայց ոստիկանութիւնը արգիլեց, արտասուաբեր կազ գործածելով :

Կիրակի օր, երկու հազար բանուորներ ժողով մը գումարեցին արհեստակցական Միութեանց չէնքին մէջ : Այս առթիւ չարաչար խոչտանգուած – ցաւ թղթակից մը, Պ. Լը Ոալ, կիներու կողմէ : Բանթողները յետոյ գործատիրական Միութեան նախագահին՝ Պ. Փռէվոսթոյի տունը մտնելով, մարդր առին տարին, կինն ալ նեղելով : Ճամբան ամբոխը թշնամական ցոյցեր կը կատարէր : Ոս – տիկանութիւնը օդնութեան հասնելով յաջողեցաւ փրկել առեւանգեալը, հայհոյիչներու մէջ : Տիկին Լամպէռ գատ, ուրիշ երկու համայնավարներ ալ ձերբակալուեցան :

★ «Ֆիկարօ» թերթին դէմ ցոյցերը կը շա – րունակուին Փարիզի թէ գաւառի մէջ : Քլէրմոն – Ֆէռանի մէջ ձերբակալուեցան հինգ հոգի, երբ կը փորձէին յափշտակել թերթին ծրարները, ոչնչա – ցնելու համար : Ռէննի մէջ ցուցարարներ պատու – հասեցին 1200 օրինակները :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼՃԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԸ իր ձայնասփիւռ ճա – ռին մէջ առաջարկեց առժամապէս իր 19 տարե – կան տղուն փոխանցել արքայականիբաւունքները, եթէ խորհրդարանը արտօնէ իր վերադարձը : Քա – ղաքական հոսանքները վերապահ դիրք մը բռնած են, սպասելով ճշդրիտ մանրամասնութեանց :

ՊԱՐՍԿԱՒՍՏԱՆԻ ՇԱՀԸ արքայական բոլոր ի – րաւունքներէն զրկեց իր քոյրը, իշխանուհի Ֆա – թիմէն, որ եչ· օր ամուսնացած է 25 տարեկան ամերիկացի ուսանողի մը հետ, Իտալիոյ մէջ, ա – ռանց իր հաւանութեան :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ նոր դահլիճը կազմուեցաւ վարչապետութեամբ զօր· Փլաննթիրասի : 19րդ կառավարութիւնն է որ կը կազմուի 1944էն ի վեր : Դահլիճին մէջ հինգական նախարարներ ունին ե – րեք դիմաւոր հոսանքները :

ՀՆԴԿԱՉԻՆի գաղտնի կազմակերպութեան անդամներէն 25 տարեկան երիտասարդ մը չա – բաթ օր սպաննեց ազգակից հարուստ վաճառական մը, Վան Թան եւ վիրաւորեց կինը, մօտակայ ար – ուարձանի մր փէռէոյի մէջ : Ահաբեկիչը վաճա – ռականին ննջարանը առաջնորդուած էր, երբ յայտարարեց :— «Դուք մահուան դատապարտուած էք ժողովրդական տեսանին կողմէ, եւ ահա կը գործադրեմ վճիռը» : Ցետոյ պարպեց ատրճանա – կը , մինչ Տիկին Վան Թան կը փորձէր պաշտպա – նել իր ամուսինը : Թերթերը կ'ըսեն թէ սպանեալը լրտես կը ծախէր Ֆրանսական կառավարութեան

Համազգային Սգաւօրը Փարիզի մէջ

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ 1915 ԱՊՐԻԼ 11–24Ի

Նախաձեռնութեամբ ԵՐԵՔ ՀԱՑ ԳԱՐԱՆՈՒԱ – ՆՈՒԹԵԱՆՑ եւ մասնակցութեամբ ԱԶԳ· ԲՈԼՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆՑ :

23 Ապրիլ ժամը 2·30ին, **Salle Gaveau**, 45–47, rue de la Boétie, (métro Miromesnil) :

Մուտքը ազատ է :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՄԱՐՍԷԼԻԱՅԻ ՄԷՋ

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ· Վար – չութիւնը ինչպէս ամէն տարի, ձեռնարկած է տօ – նելու Ապրիլեան եղեռնի տարեդարձը, այս կիրա – կի 23 Ապրիլին, մասնակցութեամբ՝ կապոյտ խա – չի, կամաւորներու եւ Ռազմիկներու բարեկամա – կան միութեան, «Արմենիա» երգչախումբին, Հ· Մ· Ը· Մ·ի, Հայ Արիներու եւ Արենուշներու, « Արծիւ » մարզական միութեան եւ Քղիի, Հա – մաշարանճաքի, Սալնոյ Զոր, Տարօնի, Վասպու – րականի հայր· միութիւններու :

Այս առթիւ հրապարակաւ կը հրաւիրենք ու – րիշ միութիւններ եւս, առանց դաւանանքի խըտ – րութեան, որ դան միանալ մեզի՝ արժանավայել կերպով տօնելու համար Համազգային այս մեծ տարեդարձը :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Ապրիլ 22ին, չաբաթ օրը երեկոյ – եան ժամը 9ին, St. Bernardի սրահին մէջ : Նախա – ձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդին եւ մաս – նակցութեամբ ազգային կազմակերպութիւննե – րուն :

Կը նախագահէ ընկեր Ս· ՊԻԼԱԼԻ

Պիտի ներկայացուի անմահն Աւետիս Ահա – րոնեանի «Էլ Մի Աղօթիր»ը, թատերդութեան վերածուած ընկեր Ազգինի կողմէ : Պիտի ըլլան նաեւ աւուր պատշաճի արտասանութիւններ : Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ· Միութեան եւ հո – գաբարձութեան, 29 Ապրիլ, չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Salle des Fêtesի մէջ : Մանրամասնութիւն – ները տեղին վրայ :

★

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԷՍՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

Ի յիշատակ Ապրիլ 11–24ի զոհերուն, Ապրիլ 23ին կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին Montmartreի Sacré – Coeurի մէջ :

Ապրիլ 30, կիրակի առաւօտ, ժամը 11·45ին Dôme des Invalidesի Saint – Louis զինուորական ե – կեղեցւոյ մէջ :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 15ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՏԷՍԻՆի ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր· Միութեան, մասնակցութեամբ բոլոր կազմակեր – պութիւններուն, 22 Ապրիլ, չաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին Հ· Ց· Դ· Տան մէջ :

Կը նախագահէ՝ Վ· ՀԻՒՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ԱԶԳԻՆ (Վալանսէն) եւ ուրիշներ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Խմբերգ, մե – նակերգ, արտասանութիւն եւ ջութակ :

Մուտքը ազատ է :

ՋՈՒԹԱԿԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷԼԻԱՅԻ ՄԷՋ

29 Ապրիլ, շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Սալ Մազբնոյի մէջ, 88 **rue d'Aubagne** :

Լեւոն Վեւոնդեան

Մարսէյլի «Լիսէ Միւղիքալ»էն Ա· մրցանակաւոր կուսակ իր տարեկան նուագահանդէսը : Դաշ – նակով կ'ընկերակցի Օր· ԱՆԷԹ ԺԻՒԼԻԷՆ :

Յայտագրին մաս կը կազմեն ՄՈՅԱՐԴ (Sonate en ut majeur), ՎԻՎԱԼՏԻ (Concerto en ré majeur), ՏԸ ՊՒՐԻՕ (9e Concerto en la mineur) : Իսկ հայ – կական չատ կարեւոր բաժինը կը բաղկանայ 20ի մօտ կտորներէ, ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ, Ա· ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆի եւայլն լաւագոյն էջերէն :

Le Gérant : A· NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesmes - (13)

եւ հակառակ էր իր երկրին անկախութեան :

ՁՕՐ· ՏԸ ԿՈՂԻ ԴԷՄ բուռն ցոյց մը կատա – րեցին համայնավարները, Պոռտոյի Քոտրան ար – ուարձանին մէջ, ուր գացած էր ճառ մը խօսելու : Ռուպէի մէջ ալ ցոյց մը կատարուեցաւ կազմա – կերպութեան ընդհ· քարտուղարին՝ Սուսթէլի դէմ : Երբ կը խօսէր 200 կուսակիցներուն առջեւ, 200 ցուցարարներ նետ խուժելով սկսան «էն – թէրնասիոնալ»ը երգել :

ՀԵՇԵԼԱՆիի ՄՐՑՈՒՄԻ ՄԸ ՄԷՋ, որ տեղի ունեցաւ կիրակի օր (փառք տէ Փռէնս) հայ պա – տանի մը, Ժոռժ Եաղուպեան առաջին հանդիսա – ցաւ չորրորդ չրջանին :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգ – չաբթի ժամը 9,ին սովորական հաւաքատեղին : Կը խօսի ընկեր Հ· ԲԱԼՈՒԵԱՆ : Նիւթ՝ « Ապրիլեան Եղեռնը» : Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :—Հա – յերէնի դասընթացք ժամը 8—9 :

ՎԻԵՆ.— Հայ կիրակնօրեայ դպրոցին տարե – կան հանդէսը՝ Ապրիլ 29ին, չաբաթ երեկոյեան ժամը 20.30ին, Cercle Catholiqueի սրահին մէջ : Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Տարեկան դաշտահան – կան հանդէսը՝ Ապրիլ 29ին, չաբաթ երեկոյեան ժամը 20.30ին, Cercle Catholiqueի սրահին մէջ : Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Տարեկան դաշտահան – կան հանդէսը՝ Ապրիլ 29ին, չաբաթ երեկոյեան ժամը 20.30ին, Cercle Catholiqueի սրահին մէջ : Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

ՎԻԵՆ.— Հայ կիրակնօրեայ դպրոցին տարե – կան հանդէսը՝ Ապրիլ 29ին, չաբաթ երեկոյեան ժամը 20.30ին, Cercle Catholiqueի սրահին մէջ : Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Տարեկան դաշտահան

ՅԱՌԱՋԱԳԻՐՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Mercredi 19 AVRIL 1950 Չորեքշաբթի 19 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6131–Նոր շրջան թիւ 1542

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԵՐԲՈՐԴ»ԻՆ ՄՂՁԱՒԱՆՋԸ

Մէկ տարիէն միւսը աւելի չատ կը խօսուի Երրորդ Աշխարհամարտի մը հաւանականութեան մասին։ Ոչ միայն միջազգային մամուլին, այլեւ քաղաքական, պաշտօնական շրջանակներու մէջ։

Ի՞նչ տարակոյս որ խօսուած ճառերուն եւ հրատարակուած տեղեկութեանց, տեսութեանց մէջ լայն տեղ կը գրաւեն քարոզչական միտում–ները։

Այսինքն, երկու ճակատներն ալ ռազմախաղեր կը փորձեն, փոխադարձաբար սպառնալու, հան–րային կարծիքին վրայ ճնշելու համար։

Այս ջամարաին մէջ իրար կը դերազանցեն ջոջ թերթերը, դեղին կոչուին թէ կարմիր։

Երկուքն ալ յաճախ հրձիգի դեր կը կատա–րեն, փոխադարձ մեղադրանքներով, ինչպէս եւ չռնդալից յոխորտանքներով։

Եթէ ուշադրութեամբ հետեւիք, պիտի տես–նէք որ գործածուած բառերն ու բացատրութիւն–ներն ալ փոխառութիւններ են։ Աւելի կամ նուազ յաջող ձեռնածութիւններ՝ ամբոխին կեր ճարե–լու համար։

Հիմա որ ատիճանաբար կը գործադրուի ա–րեւմտեան Եւրոպայի վերազինման ծրագիրը, պատասխանատու դէմքեր ալ իւղ կը լեցնեն կրա–կին վրայ։

Շարաթը քանի մը անգամ կը լսենք ամերի–կացի զօրավարներու, երեսփոխաններու, ծեր–կուտականներու, նոյնիսկ նախարարներու հրա–պարակային ելոյթները՝ նոյն չարաբաստիկ հար–ցի մասին.— Պատերա՞զմ թէ խաղաղութիւն։

Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ ալ կը չօշափեն միեւնոյն հարցերը, առանց չատ բաց խօսելու կամ վճիռներ արձակելու, ինչ որ լուսաբանութեան չի կարօտիր։

Շատ աւելի լեզուանի են բոլշեւիկները, աչ–խարհի ո՛ր մասին մէջ ալ դանուին։

Անոնց համար վիճակը ձգուած է արդէն, — Արեւմտեան պետութիւնները պատերազմ կը պատ–րաստեն Մ· Միութեան դէմ։ Ուրեմն դէպի զործ, սանձելու համար հրձիգները։

Աշխարհահռչակ հռետորէն կամ հրապարա–կագիրէն մինչեւ յետին թուաթակը նոյն բառերով կ'արտասանեն, կը հոլովեն այս առթիւ արձակ–ուած նշանախօսքերը։ Նոյն եզանակները կը հընչեցնեն ամէն տեղ։

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան վերջին ընդհ· ժողովին մէջ, Մորիս Թորէզ յայ–տարարեց թէ խաղաղութիւնը մազի թելէ մը կախուած է։

Ահաւասիկ Իտալիոյ իր պաշտօնակիցը, Թոլ–լիաթթին ալ ճիշդ նոյն բառերով կը նկարագրէ միջազգային կացութիւնը։

Կը նշանակէ թէ նոյն ազդանշանը տրուած է ամէն տեղ, սաստկացնելու համար պայքարը՝ ա–րեւմտեան աշխարհամասին դէմ։

Արդարեւ, ամբողջ բազմութիւններ չարժման մէջ դրուած են, ի խնդիր խաղաղութեան։ Հետ–զհետէ այն տպաւորութիւնը ներշնչելով թէ իսկապէս «պատերազմը մազի թելէ մը կախ–ուած է»։

Ինչպէս կ'երեւայ, այս չարագուշակ մարգա–րէութիւնները խորապէս ազդած են նաեւ Թուր–քիոյ վրայ։

Ֆիչ անդին պիտի կարդաք նորագոյն վկայու–թիւնը Անգարայի վարիչներուն մտահոգութեան։

Ֆիչ – չատ հասուն հրապարակագիր մըն է որ կը հնչեցնէ ահազանգը, պարզելով Թուրքիոյ սպառնացող վտանգները։

Ծօդուածագիրը չի ծամծմեր բառերը, մէկ անգամէն ըսելու համար ամէն բան.—

Եթէ երրորդ աշխարհամարտը պայթի, «Թուրքիան հարիւրին հարիւր պիտի ենթարկուի կարմիրներու չարձակման»։ Եւ պիտի հարկադր–ուի «առանձին կռուիլ, մինչեւ որ դաշնակիցները օգնութեան հասնին»։

Հետեւաբար, «մեր ամերիկացի բարեկամնե–րէն կը խնդրենք որ զօրացնեն նաեւ մեր օդային եւ ծովային բանակները»։

Ո՛րքան պերճախօս է օգնութեան այս կոչը, ճիշդ այն պահուն երբ Մ· Նահանգները զրաւած են արեւմտեան Եւրոպայի վերազինումով։

Ի՞նչ կը թելադրէ այս վախը։ Շ·

Թուրքիա միշտ մտահոգ

«ԵԹԷ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԾԱԳԻ, ԹՈՒՐՔԻԱ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊՈՒԻ ԱՌԱՆՁԻՆ ԿՌՈՒԻ, ՄԻՆՉԵՒ ՈՐ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՍՆԻ»

Թուրք ծանօթ հրապարակագիր Ապիտին Տա–վէր կը գրէ «Ճիւմհուրիյէթ»ի մէջ (Մարմարա, 11 Ապրիլ)։

— Եթէ պատերազմ ծագի ժողովրդավար եր–կիրներու եւ Ռուսիոյ եւ անոր արբանեակ պետու–թեանց միջեւ, Թուրքիա հարիւրին հարիւր պիտի ենթարկուի կարմիրներու չարձակումին։ Ռուսերը քանի մը նպատակներով պիտի չարձակին մեր վը–րայ։ Առաջին՝ պիտի ուզեն իրենց տակար կողմերը պաշտպանել, Սեւ Ծովու շրջանները եւ կովկասի քարիւղները ապահովութեան տակ առնել եւ այդ նպատակով ձեռք անցնել Նեղուցները եւ Անատո–լուն։ Երկրորդ՝ պատերազմին չաջորդական փու–լերուն, պիտի ուզեն ռազմադիտական առաւելու–թիւններ ապահովել, եւ Անատոլուէն հարաւ անց–նելով, Իրաքի, Իրանի, Արաբիոյ նաւթահորերը գրաւել, իշխել Սուէզի ջրանցքին, կարմիր Ծո–վուն եւ Պասրայի Ծոցին։

Ուրեմն երբ երրորդ աշխարհամարտը ծագի, վեց հաւանականութիւն կը ներկայանայ մեր մտ–քին.—

Ա.— Թուրքիա կարմիր տիտանին չարձակ–ման պիտի ենթարկուի եւ պիտի պատերազմի։

Բ.— Երրորդ ընդհ· պատերազմը թերեւս պի–տի սկսի Թուրքիոյ դէմ գործուած չարձակումով մը։

Գ· — Թուրքիոյ դէմ պատերազմը անակնկալ չարձակումով մը պիտի սկսի։

Դ.— Այս անակնկալ չարձակումը պիտի գոր–ծուի օդէն, ծովէն եւ ցամաքէն, միաժամանակ կերպով։

Ե.— Սովիէթ օդային, ծովային եւ ցամաքա–յին բանակները երեք թեւերով պիտի չարձակին մեր վրայ, Կովկասէն, Սեւ Ծովէն եւ Պուլկա–րիայէն։

Զ.— Ռուսիա եթէ Թուրքիոյ հետ չարձակի նաեւ Իրանի վրայ, չուտով պիտի գրաւէ Թաւրէ–զը եւ պիտի իջնէ Ուրմիոյ լիճը, Թուրքեւլար–սիկ սահմանին վրայ կռնակէն պիտի պաչարէ մեր կովկասեան ուժերը եւ չորրորդ ճակատ մը պիտի բանայ այս կերպով։

Մէկ խօսքով, Թուրքիա պիտի ստիպուի մէս մինակը կռուիլ Ռուսիոյ դէմ, երրորդ պատերազ–մի մը առաջին օրերուն։ Ըսինք թէ այս պատե–րազմը պիտի ծագի անակնկալ չարձակումով մը, օդէն, ծովէն եւ ցամաքէն, եւ կայծակնային ա–րագութեամբ։

Այս անհաւասար կռիւին մէջ, մեր միակ նը–պատակը պիտի ըլլայ դիմանալ եւ չպարտուիլ, մինչեւ որ հասնի ժողովրդավար պետութիւններու հիմնական օժանդակութիւնը։ Ահա թէ ինչու ցա–մաքային բանակին չափ պէտք է ունենանք նաեւ ծովային եւ օդային զօրաւոր բանակ մը։

Եւ մինչ Ամերիկացիները կ'ուզեն առաւելա–պէս զօրացնել մեր ցամաքային բանակը, մենք հակառակը կը պնդենք եւ կը փափաքինք որ մեր նաւային եւ օդային ուժերն ալ զօրանան, ցամա–քայինին չափ։ Որքան ատեն որ Ռուսիա տիրական դիրք ունի Սեւ Ծովու մէջ, իր նաւային եւ օդա–յին տորմիղներով, չենք կրնար պնդել թէ Նե–ղուցները անխոցելի են եւ զերծ ամէն վտանգէ։ Օտար փորձագէտներ ալ այս մասին համակարծիք են մեզի։ Ուշադրութեան կը յանձնենք հետեւեալ կէտերը.— Սովիէթները անընդհատ կը զօրացնեն Սեւ Ծովու նաւային եւ օդային ուժերը, որոնց դէմ Թրքական ուժերը տասնէն մէկ համեմատու–թիւն մը ունին։ Սեւաստափոլի Մաքսիմ Կորքի ամրութիւնը 300 քիլոմեթր հեռու է Թրքական ե–զերքներէն, օդային ճամբով, եւ ամբողջ ռուսա–կան եզերքները զրահուած են V2 զէնքերով։

Վոսփորը օդային ճամբով 195 քիլոմեթր հե–ռու է միայն պուլկարական Պուրկազ նաւահան–գիստէն, եւ Խոթանպուլ V հրթիռներուն եւ զէն–քերուն անմիջական թիրախը կը նկատուի։

Ուրեմն իրաւունք ունինք պնդելու թէ առա–ձինն պիտի կռուինք եւ դիմանանք Սովիէթներու առաջին չարձակումներուն դէմ, մինչեւ որ հասնի դաշնակիցներուն իսկական օգնութիւնը։ Մեր ա–մերիկացի բարեկամներէն կը խնդրենք որ ըմբռ–նեն մեր կացութիւնը եւ ցամաքային օժանդակու–թեան կողքին, զօրացնեն նաեւ մեր օդային եւ ծո–վային բանակները։

Արիւնապի կռիւներ Պրեսթի մէջ

ԲԱՆՈՒՈՐ ՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ, 72 ՀՈԳԻ ՎԻՐԱ.– ԽՈՐՈՒԱԾ (49Ը ՈՍՏԻԿԱՆ)

Երկուշաբթի օր արիւնալի դէպքեր պատա–հեցան Պրէսթի մէջ, իբրեւ հետեւանք համայ–նավարական ցոյցի մը, որ սարքուած էր բողոքե–լու համար երեսփոխան Տիկ· Մառի Լոռանի ձեր–բակալութեան դէմ։

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, չաբաթ օր ա–ռեւանգուած էր գործադիրական միութեան մը քարտուղարը։ Միեւնոյն օրը կը խոչտանգուէր թղթակից մը, կիներու կողմէ։ Այդ դէպքերուն հետեւանքով, ձերբակալուեցաւ Տիկին Մառի Լամ–պէռ, յանցանքի վրայ բռնուած ըլլալով։ Տեղա–կան թերթերը կը գրեն թէ սահմանադրութիւնը կ'արտօնէ երեսփոխաններու ձերբակալութիւնը, երբ կը բռնուին յանցանքի վրայ։

Երկուշաբթի օրուան ցոյցը սարքուած էր, արձակել տալու համար Տիկինը, ինչպէս եւ ուրիշ երկու համայնավարներ որոնք նոյնպէս ձերբա–կալուած էին, այն ամբաստանութեամբ թէ բռնա–ցած են ոստիկաններուն վրայ։ Համայնավարները կոչեր ցրուած էին, չարժման մէջ դնելով իրենց ուժերը։ Ժողով մը սարքուած էր արհեստակցա–կան Միութեանց Տան մէջ։ Պրէսթի քաղաքապետը արդիլած էր որեւէ ցոյց՝ փողոցներու մէջ։ Շարժ–ման մէջ դրուած էին 800 ոստիկաններ եւ զին–ուորներ։

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ժողովէն վերջ, ժամը 16ին, թափօր մը կազմուե–ցաւ, հակառակ դրուած արգելքին, առաջնորդու–թեամբ երկու համայնավար երեսփոխաններու, որոնք կարմիր դրօշներ պարզած էին։

Առաջին ընդհարումը տեղի ունեցաւ Ազա–տութեան հրապարակին վրայ։ Ցուցարարները, ա–ւելի քան 2000 հոգի, խզեցին 36 ոստիկան–ներու շղթան։ Երբ դէպի կառավարչատունը կը յառաջային, ոստիկանական երկրորդ պատուար մը արգելք հանդիսացաւ։ Ոստիկանական տեսուչ մը զալով պատուիրեց որ քաշուին։ Այդ պահուն քարերու եւ ամէն տեսակ առարկաներու տեղա–տարափ մը սկսաւ, յանգելով կատարեալ ճակա–տամարտի մը, ինչպէս կը գրեն տեղական թեր–թերը։ Ցուցարարները տապալելով կրակի տուին շրջուն պահակներու կառք մը։ Ուրիշ կառք մը խորտակուեցաւ։ Ոստիկանները ստիպուեցան ար–տասուարեր կաղ դործածել, բայց անօգուտ։

Ճանկարծ հրազէնի ձայներ լսուեցան։ Ոստի–կանները սկսեր էին կրակել օդին մէջ։ Երիտա–սարդ բանուոր մը, Մազէ, որ առաջին աչխատած էր, գետին փռուած էր արեան ճապաղիքներու մէջ։

Ցուցարարները երկրորդ ժողով մը սարքեցին, միեւնոյն տեղ եռադոյն դրօշ մը դնելով սպան–նուած բանուորին վրայ։ Աղիւսի կտորով մըն ալ հետեւեալ արձանագրութիւնը կազմեցին·

— «Այստեղ սպաննուեցաւ Ֆրանսացի մը որ հաց կը պահանջէր»։

Բարեկարգութիւնը վերահաստատուեցաւ ի–րիկունը ուշ տեղեկագրի մը համաձայն վիրաւորուած են 72 հոգի, որոնց 49 ոստիկաններ եւ պահակներ, 17ը ծանրապէս։ Անմիջապէս ձեր–բակալուեցան 16 հոգի, որոնց մէկը համայնավար

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒԱԾ

ՆՈՐ ԹԱՏԵՐԱԽԱՂԵՐՈՒ բեմադրութիւնը ըս–կսած է թատրոններու մէջ։ Երեւանի «Սունդուկ–եան» թատրոնը ձեռնարկած է ներկայացնելու ռուս թատերագիր Պոպովի «Ընտանիք»ը, որուն նիւթն է Լենինի կեանքը։

«Սպանդարեան» Օպերայի եւ բալէտի (պա–րախաղ) թատրոնը կը պատրաստէ Զուխաճեանի «Կարինէ» երաժշտական կոմեդիան։ «Մխիթարեան» Պատանի Հանդիսատեսի թատրոնը կը պատրաստէ Մոլիէրացիի «Կախարդական Կարաս»թատերախա–ղը։ Լենինականի պետական թատրոնը, Ալեքսան–դրը Արէլեանի դեկավարութեամբ, կ'աչխատի Մ· Կորքիի թատերախաղերու վրայ, իսկ շրջանային թատրոնները՝ նոր գործերու վրայ։

Համօ Խարազեանի շրջիկ թատրոնը վերջին ամիսներու ընթացքին Կիրովականի, Ստեփանա–ւանի, Դիլիջանի շրջաններուն մէջ բեմադրեց «Խաչատուր Աբովեան» եւ «Արարատեան դաշտի աղջիկը» թատերախաղերը։ Թատերախումբը Շամչադին եւ ուրիշ շրջաններ մեկնած է, ներկա–յացումներ տալու համար։

ՀԱՑ ՖԻԼԱՐՄՈՆԻԱՑԻ, «Սայաթ Նովա» գու–սանական խումբը Վաղարչակ Սահակեանի դեկա–վարութեամբ շարք մը համերգներ տուած է Ղա–փանի շրջանի գիւղերուն մէջ։ Խումբը պիտի այ–ցելէ հարեւան շրջանները։

ՊՏՂԱՏՈՒ ԾԱՌԵՐԸ եւ խաղողի այգիները այս տարի չորս անգամ պիտի խնամուին քուժիչ դե–ղերով։ Միեւնոյն ատեն մեքենաներ պիտի տրա–մադրուին այդեզործութեան համար։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Ա.

Մենք ունինք երկու պատմական հայրենիք – ներ: Մէկը՝ աշխարհագրական իմաստով՝ Հա– յաստան, միւսը հոգեւոր – բարոյական՝ եկեղե– ցի: Դարերու ընթացքին, մեր ժողովուրդը, այս երկու նուիրականութիւնները պահպանած է ան – հուն սրբութեամբ ու զոհողութեամբ: Վտանգը թէ մէկին եւ թէ միւսին, ազգային ըմբռնուածքի մղած :

Բաժան – բաժան է եղած մեր աշխարհագրա – կան հայրենիքը, նոյնպէս բաժան – բաժան է ե– ղած մեր բարոյական հայրենիքը :

Հակառակ մեղի պարտադրուած այս կամա– յական անդամահատութեան, ազգային հաւաքա – կանութեան, ներքին միութեան անդիմադրելի զա– ղափարը միշտ ալ սաւառնած է թէ մէկուն եւ թէ միւսին վրայ: Անցեալին մէջ, ներքին ու արտաքին շատ խոչընդոտներ են եղած, ալի –լեղի շատ բա– ներ անցած, բայց վերջ ի վերջոյ, միութեան գա– ղափարն յաղթանակած եւ վաւերականութիւն է ստացած, մեր ժողովուրդի լաւագոյն զաւակնե – րուն կողմէ:

Պատմութեան ընթացքին, մեր երկու այս տարաբախտ հայրենիքները շատ յաճախ եղած են ներդաշնակ, եւ փոխադարձ օգնութեան հասած ի– րարու : Երբ կանթեղը մարած է մէկին մէջ, վառ է պահուած միւսին մէջ :

Ներկայիս, մեր բովանդակ պայքարը կեդրո– նացած է նիւթական – աշխարհագրական հայրե– նիքին շուրջ, որովհետեւ բարոյական հայրենիքը միայն անոր ծոցին մէջ կրնայ հանգիստ գտնել եւ իր կոչումին ծառայել :

Բայց, վտանգ կայ նաեւ այս վերջինին չուրջ: Փլուզումի ենթարկուած ու խախտուած են անոր նուիրապետական իրաւունքները, խախտելով մեր ներքին հաւասարակշռութիւնը:

Մեր զոյգ կաթողիկոսներու հանրածանօթ ե – լոյթը Վատիկանի դէմ, ի հարկէ, բնաւ չէր բխեր ոչ մեր ազգային չահերէն, ոչ մեր կրօնական ա – զատամիտ ըմբռնումներէն եւ ոչ ալ երկու ծերու– նազարդ հովուապետներու խոհեմութենէն: Մեր բանիմաց հայրապետները շատ լաւ գիտէին, իրենց նախորդներէն Մատթէոս Ա. կաթողիկոսի խորի– մաստ նշանաբանը,— «Ազգ իմ, աչք իմ»:

Մորհրդային զաւդիր իշխանութիւնը, մեր խնկարոյր տաճարներէն ներս կը փոխադրէ իր քաղաքական հաշիւները, ճակատ յարդարելու եւ դաւանական մեր հին վէրքերն արծարծելու հա – մար: Հեղինակաւոր բերաններ կը փնտռէ, սուտի եւ խարդախութեան միջոցով, տեղ մը եկեղեցի – ներ քանդելու, տեղ մը եկեղեցականներ պաշտ – պանելու, տեղ մը կրօնը հաչիչ ներկայացնելու, տեղ մը կրօնական պաշտամունք պարտադրելու համար: Մեր հինաւուրց եկեղեցիի կրօնապետանե– րու դիմին, փուչ ու տատասկ կր դնէ եւ օր մը Վատիկանի, օր մը Ատլանտեան դաչինքին , օր մը «իմպերիալիստներու» եւ «պատերազմի հրը – ձիգներուն» դէմ կը հանէ, համայնավար բջիջի վերածելով զանոնք:

Հայ դժբախտ Մինձէթթիներ... Որքա՜ն տը– խուր փորձութեան է ենթարկուած ձեր խռովա – յոյզ խիղճն ու հոգին, որքան ծանր է ձեր տուրքը այդ ստրկական վարչաձեւին :

Ինչ ալ փորձեն կարմիր « րուհճի»ները, Հայ. Եկեղեցւոյ բարոյական զօրութեան ու խորու – թեան դէմ պիտի չկրնան հարուածել, որովհետեւ եկեղեցին, իր ինքնապաշտպանութեան զէնքերը կր ստանայ բուն աղբիւրէն,— իր ժողովուրդէն : Աւանդապահ եւ հայրենատենչ մեր ժողովուրդը , դարեր չարունակ, եկեղեցիին մէջ է ամփոփած իր ազգային դիմագիծը: Մի՛ազգային քրիստոնէու– թեան՝ լուսաւորչական դրոշմ է դրած: Լուսաւոր– չական քրիստոնէութեամբ, ան կրցած է, արեւել– եան ժողովուրդներու կրօնական խառնարանին մէջ, պահել իր ուրոյն դիմագիծը:

Նոյնը մեր կաթոլիկ հատուածը: Հակառակ արտաքին բոլոր ճնշումներուն, մեր Մխիթարեան հայրերը, երկու հարիւր տարիէ ի վեր, հայ մշա– կոյթի ոսկեզօծ սիւները դրկած, հայացուցած են միջազգային կաթոլիկութիւնը: Հայ կաթոլիկները հայերէն կր կատարեն իրենց ծիսակատարութիւ– նր եւ ոչ թէ լատիներէն: Մինչդեռ «կաթոլիկու– թիւնր արեւմուտքի համար մէկ կրօնական լեզու ունի՝ լատիներէնը: Իսկ Արեւելքի համար ան – վթար կը պահպանէ հայ ցեղի տոհմային լեզուն ու ծէսերը: Լուսաւորչական Հայ մը, երբ հայ կա– թոլիկ ժամ մը մտնէ, հոն, իր եկեղեցիէն զգալի տարբերութիւն չի տեսներ» (Ա. Արփիարեան, Նոր կեանք , թիւ 21, 1899, Լոնտոն): Նոյնը, նա– եւ, մեր Հայ Աւետարանականները: Անոնք Ս. Գր– քի հայերէն թարգմանութիւնն է որ կր պատգնեն իրենց գրպանր եւ ազատ են Հայ. Եկեղեցիէն ներս մտնելու, իրենց ազգային զգացումին զոհացում տալու համար :

Անցեալին մէջ, մեր այլադաւան հայութիւնը

ՀՕՄի խառանգամեակը

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ, 2 Ապրիլ (Ցառաջ) .— Եւ– րոպացին, Ամերիկացին եւ աշխարհի բոլոր հայա– շատ գաղութներէն հետզհետէ հասած հայ թեր – թերը երկար սիւնակներով նկարագրութիւններ կը պարունակեն, Հ. Օ. Մ.ի (Կ. Խաչ) քառասնամ – եակի տօնակատարութեան մասին: Այս նկարա – գրութեանց մէջ իրար կը դիմաւորեն համարատու եւ համարառու, փոխադարձաբար իրարու երախ– տապարտ: « Շնորհակալ ենք որ օգնեցիք մեզ նիւ– թապէս», կ'ըսեն ՀՕՄի անդամուհիները :

— Շնորհակալ ենք ձեզ որ եռանդով եւ յա – րատեւութեամբ, խղճմտօրէն կ'օգնէք բոլորին բոլորին անխտիր, կը հաւաքէք կաթիլ կաթիլ, կը բաժնէք չերեփով հոն ուր պէտք է տալ: Կը հա– ւաքէք մէկ ձեռքով, կը բաժնէք միւս ձեռքով, չատ ապրիք, դո՛ւք անվարձ միջնորդներ, դո՛ւք, անկաշառ եւ արդար անտեսուհիներ, դուք ազգա– նուէր Հայուհիներ :

Այսպէս կ'ըսեն ձեզի, ձեր երախտաւորները , այսպէս կ'ըսէ ձեզի, համայն դիտակից հայ ժո – ղովուրդը :

Հարաւային Ամերիկայի Հ. Օ. Մ.ի Երջ. վարչութիւնն ալ, Պուէնոս Այրէսի մէջ տօնեց իր հաստատութեան յոբելեանը: Հայ կեդրոնի մեծ սրահը լեցուած խուռներամ բազմութեամբ, իր յարգանքը եւ երախտագիտութիւնը կը յայտնէր հայ իգական սեռի միակ մեծ կազմակերպութեան:

Երջանկային վարչութեան նախագահը, Տիկ. Մ. Մելիքեան հանդէսը բացաւ կարճ բանախօսու– թեամբ, չեչտելով թէ իրենք իրրեւ օգնութեան մարմին անչաւ եւ անխոնջ կ'օգնեն բոլոր այն Հայերուն որոնք իրենց կը դիմեն « Մեր Միու – թիւնը բոլոր հայութեան համար է»:

Խօսեցան զաւառներէն եւ դրացի հանրապե – տութիւններէն եկած պատգամաւորուհիներ: Խո – սեցան խրախուսիչ, կրակոտ ճառեր, լաւագոյն օրերու հաւատքով: Բոլորն ալ նոյն կարօտով ,— « Երանի թէ օր մը հնարաւոր ըլլար մեր այս Մի – ութեան կեդրոնը հաստատել մեր հայրենիքին՝ Հայաստանի մէջ եւ հոն չարունակէինք մեր ազ– գօգուտ գործը»:

Օրուան բանախօսն էր «Արմենիա» թերթին խմբագիրը, Վ. Գէորգեան որ ի միջի այլոց չեշ – տեց թէ համեմատելով Սփիւռքի հայութեան թի– ւին հետ, 15 հազար անդամը չատ քիչ է, ՀՕՄը առնուազն հարիւր հազար անդամ պէտք է ունե – նար: Թելադրեց որ այրերը արդեւք չըլլան իրենց կիներուն կամ քոյրերուն եւ մդեն , քաջալերեն որպէսզի անդամագրուին ՀՕՄի, մանաւանդ հի – մա որ այնքան չատ է գործը եւ երթալով աւելի կը ծանրանայ: «Հ. Օ. Մ.ը այս քառասուն տարուան մէջ մեծ մեծ դումարներ, միլիոններ հաւաքած եւ բաժնած է, բայց իրենց այդ քառասուն տարուան մէջ հաւաքածներու չափ դումարը մեր հարուստ– ները, կրեսոսները քառասուն րոպէի մէջ կրնան տալ: Եւ սակայն չեն ուզեր տալ, հոգ չէ, հայ ժո–

չատ աննչան պատճառներ է ունեցած ազգային ամբողջութեան հակադրուելու համար: Ներքին թիւրիմացութիւնները , բիւզանդական կրօնական վէճերն ու քինախնդրութիւնները, ընդհանուր մակերեսէն բնաւ չեն փոխանցուած ազգային մայր զանգուածին: Ոչ – լուսաւորչական Հայե – րը, հայ անուան իրաւունքէն ժառանգազուրկ չեն նկատուած, որովհետեւ դաւանանքը անհատա – կան խղճի գործ է, մինչդեռ ազգութիւնը մէկ է եւ ամէն Հայու ներքին ձայնը: Որքան ճիշդ է բա– նաձեւած մեր անմահ ընկերը՝ Ն. Աղբալեան .— « Դաւանանքն ու ազգութիւնը իրար չեն ժխտում իրրեւ սկզբունք եւ նպատակ , որովհետեւ նրանք զոհացում են տալիս տարբեր պահանջների, մէկն անձնական է, միւսը՝ հանրային, մէկը հաւաքում է նոյն դաւանութեան անդամներին, միւսը՝ նոյն ազգութեան զաւակներին, դաւանական խմբակ – ցութիւնները մասնական են, ազգը՝ հանրական, դաւանական խմբակցութիւնները ազգի ծոցի մէջ են ապրում եւ ազգի մասերն են կազմում...» (Վէմ, թիւ 6, Զ. տարի, Փարիզ, 1938):

Դաւանական հարցերու վէճերուն մէջ, առա– ջին անգամ, Գրիգոր Արծրունին էր, որ 1872ին, սկսաւ ուժգնօրէն պաշտպանել այլադաւան հա – յութեան դատը եւ ազգային ըմբռնում ներչնչել : « Ազգի ազատութիւնն ու արեւակցական ցեղային կապը պէտք է համերաշխ ու ներդաշնակ լինի », կ'ըսէր Արծրունի եւ մեր ազգային չրջագծին մէջ կ'առնէր, նոյնիսկ, իսլամացած ու օրթոտոքս Հա– յերը: 1896ին, Էջմիածնի պաշտօնաթերթ Արա – րատն ալ հայ ցեղին պատկանողներու թուահա – մարին մէջ կը դնէր իսլամացած Հայերը :

Ի՞նչ էր մեր մօտաւոր անցեալի դաւանական վէճերու միտ բանին: Ինչո՞ւ հալածանքն ու քինա– խնդրութիւնը այդքան մեծ տեղ կը բռնէին:

Համառօտ ակնարկ մը, մեր ազգային եկեղե– ցւոյ դերը մատնանչելու համար :

Վ.ՀԱՅԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ղովուրդը, հայ միջակ դասակարգը միշտ տուած է եւ մեր բոլոր ազգային բարեգործական հաս – տատութիւնները, Միութիւնները ապրած են ժո – ղովուրդի լումաններով »:

Հանդէսին գեղարուեստական բաժինը այն – քան ճոխ եւ գնահատելի էր որ, կրկնութեամբ՝ ժողովուրդի պահանջներով հասցուցին մինչեւ կէս գիչեր, պարերով, խմբերգներով եւ մեներգներով, արտասանութիւններով: Ի վերջոյ ներկայացու – ցին կենդանի պատկեր մը, իբրեւ խորհրդանիչ Հ. Օ. Մ.ի քառասնամեակին :

Երջ. վարչութիւնը օգտուելով 35 պատգամա – ւորներու ներկայութենէն , ժողով մը գումարեց որուն մանրամասնութիւնը հրատարակեց »Արմե– նիան»: Ինչ յուսալից, մխիթարական եւ գովելի նիան»: Ինչ յուսալից, մխիթարական եւ գովելի դործունէութիւն, ամէն մէկ պատգամաւոր իր չր– ջանի արդիւնաւոր գործունէութեան համարա – տուութիւնը ըրած է:

Ժողովին ուրախալի եւ խմաստուն որոշում – ներէն մէկը այն է որ նոր սերունդի փրկութեան համար անցեալ տարի յատկացուած գումարը տատնապատկուի:

Ճաճախ փոքրերը մեծերուն բարի օրինակ ե– ղած են: Փաստ մըն ալ հետեւեալը .—

Պատգամաւորական ժողովի մէջ յայտնի եղաւ որ փոքրիկ Պրիսոնի գաղութին մէջ (35 ընտա – նիք) Հ. Օ. Մ. ունի 35 անդամ: Ուրեմն ամէն ըն– տանիք մէկ անդամ տուած է: Ընկերուհի մը իր 1 սենեակը տրամադրած է 15 աչակերտներու մայ– րենի լեզու սորվեցնելու համար, ուր ձրի կր դա– սախօսէ ամբողջ տարի մը, ուրիչ անդամուհի մը: Ահա ճչմարիտ գործունէութիւն, զոհաբերութիւն, Հայը Հայ պահելու գործնական օրինակ մը:

Գիտեմ գաղութներ որոնց թիւը 2 — 3000ը կ'անցնի, ուր վեղարաւորներ կը հովուեն, սա– կայն փոքր մանկապարտէզ մը չունին, զոնէ Ա. Բ. Գ. սորվեցնելու համար :

ԱՐԱՄ ՏԱՊԱՂԵԱՆ

35 տարի վերջը...

1915 Օգոստոս 2ին էր, չաբաթ օր մը: Մեր գիւղին այգիներն էինք: Հազիւ 13 տարեկան, դեռ դպրոց կը յաճախէի:

Գիւղացիներս օրէնք մը ունէինք ,— մինչեւ որ 15 Օգոստոս չըլլար (Աստուածածին), եւ լու– սինկայի պէս խաղողը չօրհնուէր, բերան չէինք դներ: Բայց դպրոցականներուս համար բացառիկ օրեր էին չաբաթ ու կիրակին: Այգիներէն դուրս չէինք ելլեր, հոգ չէ թէ այգեպահը արգիլէր:

Սիրուն էր մեր կիւրէղ գիւղը (Պրուսայի նա – հանգ): Բայց այդ օրը կարծես արեւն ալ տեսակ մը տխրութիւն ունէր:

Իրիկուան դէմ երբ գիւղ եկանք, ժողովուրդը իրար էր անցած: Չրամայուած էր որ գիւղացի – ները երկու օրուան մէջ հեռանան: Չրամանը վե – րջն էր: Բացառութիւն չկար նոյնիսկ այն ընտա – նիքներուն համար որոնց մէկ կամ երկու զաւակ– ները զինուոր էին: Գիւղացին տքնած, առատ բերք ունեցած էր, բայց ի՞նչ օգուտ: Ստիպուած էր լքել ամէն բան,— տուն, արտ, ցորեն, ձիթե– նի, խաղող եւն.:

Մեզ ճամբայ հանեցին դէպի Մէզքէֆճէ, ըսե – լով թէ, միայն 15 օրուան համար է: 1915 Օգոստ. 14ին կիւրէղ գիւղը ամայացաւ: Հազիւ քալելու վարժուածմանուկներ իրենց պաչարը կռնակը կա– պած, բոպիկ , փոչիներուն մէջէն, կիզիչ արեւուն տակ կը քալէին իրենց ծնողքին հետ: Երկու օրէն հասանք Մէզքէֆճէի կայարանը, ուրկէ չոգեկառ – քով պիտի մեկնինք, կ'ըսէին : Մեզմէ առաջ արդէն բազմութիւնը լեցուած էր: Սաքարիա գետն էր որ կ'անցնէր այդ վայրէն: Վրաններու տակ իններ էինք բոչաներուն պէս:

Երկու օր վերջ, մեզ տեղաւորեցին վակոննե– րուն մէջ դէպի Էսկիչէհիր: Այնպէս լեցուած էինք վակոններուն մէջ որ, չոգեկառքը չէր կրնար յա– ռաջանալ: Ճամբան ստիպուեցանք վակոններէն վար իջնել եւ կառախումբին եռեւէն հրել, որպէս զի աւելի չուտ երթայինք: Ով որ առաջ կ'երթայ, չի խաբուիր, կ'ըսէին: Ուրախ էինք, «Հայաստան պիտի երթայինք»:

Երբ որ Էսկիչէհիր հասանք, մեզ քաղաքէն դուրս ընդարձակ արտի մը մէջ տեղաւորեցին , դարձեալ բոչաներու պէս վրաններ տնկեցինք ու այն կիզիչ արեւուն տակ առանց ջուրի ու փայտի կր սպասէինք: Ջուրի տագնապը սաստկացած էր: « Պուտ մր ջուր» կ'րսէր խեղճ մայրիկս, բայց ջուր չկար: Բազմութիւնը աւելի չատ էր հոս , իսկ Սաքարիա գետր 500 մեթր հեռու էր: Բազ – մութիւնը ստիպուած էր խմել այդ պղտոր ջուրը, որովհետեւ քաղաք մտնելր արգիլուած էր: Միայն տասը հոգի կրնային անցնել: Վերադարձին ուրիչ տասը հոգի եւս կ'երթային, մեր ջուրը մեծ եղ – բարս կր ճարէր: Դժուար էր ջուր հանել, որով– հետեւ գետր ցած էր եւ 3—4 մեթր խորութիւն ունի կ'ըսէին:

Այդ գետին հոսանքին տարած ժողովուրդը՝ ես չեմ կրնար համրել: Ամէն օր 15 — 20 հոգի կը

ՍԿԱՉՈՒ ՎԻՃԱԿԸ

Ֆ.

Մնաւոր արար, իսկ ո՞վ ։ պատասխանատուն։

Ի տարկէ դեղը ...

— Ես չեմ հասկնում ինչ է նշանակում այդ եւ այս անդամ։

— Մանաւանդ որ ես էլ չեմ հասկանում, որ ոչ ոք չէ կարող հասկանալ, թէ ինչ է նշանակում այդ ամենը։ Ես ինքս էլ չեմ հասկանում

երեսփոխանը, Ալէն Սիներոյ կալանաւորներէն ի-նը վիրաւորուած ըլլալով հիւանդանոց փոխադ-րուեցան :

Այս դէպքին հետեւանքով, երեք արհեստակ-ցական միութիւնները ցոյց մը սարքած էին երէկ, իբրեւ նշան սուգի եւ բողոքի: Բոլոր առեւտրա-կաններուն յանձնարարուած է կիսովին փակել դուռները :

★ 1948 Հոկտեմբեր 28էն ի վեր, երբ հանք-գործները գործադուլ յայտարարած էին եւ բան-ւոր մը սպաննուեցաւ, երկրորդ զոհն է Պրէսթի բանուորը, Մազէ (24 տարեկան) :

Ժաք Տիւքլօ, Ազգ. ժողովին համայնավար առաջնորդը, հարցապնդում պիտի ուղղէ կառա-վարութեան, բանուորի մը սպանութեան եւ երես-փոխանի մը ձերբակալման առթիւ: Համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէն յայտարարու-թիւն մը հրատարակեց, որով կը հրաւիրէ «բոլոր ազատասէր եւ խաղաղասէր Ֆրանսացիները մի-նալ աւելի սերտօրէն եւ պայքարիլ կող կողի, պարտութեան մատնելու համար կառավարութիւն մը որ կապար (գնդակ) կուտայ Ֆրանսացին հա-րուն երբ հաց կը պահանջէն» եւայլն :

Թերթերը կը գրեն թէ Տիկին Լամպէռ եւ միւս երկու կալանաւորները կը մերժեն սնունդ առնել, իբրեւ բողոք ձերբակալութեան դէմ :

★ Պրէսթի վերաշինութեան 4000 բանուոր-ները գործադուլ յայտարարած են Մարտ 18էն ի վեր: Երեք ծանր ընդհարումներ պատահեցան բանուորներուն եւ ոստիկաններուն միջեւ, անց-եալ նոյեմբերէն ի վեր :

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ԱԼ ԴԷՊՔԵՐ

Պուլվառ Քելերմանի օդանաւային գործարա-նին բանուորները կոչ մը ստացած էին իրենց ար-հեստակցական միութենէն, բայց հաստատութիւ-նը զիշերանց պաշարուած էր ոստիկաններուն կողմէ, այնպէս որ չկրցան ներս մտնել : Թերթե-րը կ'ըսեն թէ արձակուած 3200 բանուորներէն հազիւ 4—500 հոգի ներկայացած էին: Կոչը կ'ը-սէր.— «Պէտք է ետ առնենք մեր գործարանը: Ուրիշ գործարաններէ ալ բանուորներ պիտի գան»:

Երբ ոստիկանութիւնը ցրուեց քանի մը հա-րիւր ցուցարարները, այս վերջիններէն նորէն հա-մախմբուեցան Ժանթիյի մէջ եւ փորձեցին պատ-նէշ մը կազմել հին սնուկներով, աղբամաններ-րով, սալայատակի քարերով: Ոստիկան մը եւ ուրիշ պահակներ վիրաւորուեցան նետուած քա-րերէն: Երկու հոգի ձերբակալուեցան :

Կէս օրէն վերջ երկրորդ ցոյց մը տեղի ունե-ցաւ հաստատութեան դուռներուն առջեւ: Ճիսըն հոգի յարձակեցան ոստիկաններուն վրայ, քարեր եւ ուրիշ առարկաներ նետելով: Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց հինգ հոգի, որոնց մէկը համայնա-վար, անդամ քաղաքապետական խորհուրդի :

Ա. ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

Տոքթ. Աթընաուըր, արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, Բչ. օր իր առաջին պաշտօնական այցելութիւնը կատարեց Պերլին: Այս առթիւ ճառ մը խօսելով, ըսաւ.— «Հակառակ երեւութական սահմաններուն, մենք մէկ ժողովուրդ ենք եւ պի-տի մնանք այդպէս: Կարելի չէ նախատեսել ճակա-տագրին ընթացքը, բայց ամէն բանէ վեր կայ մարդկային կամքը՝ միացեալ Գերմանիայի մը համար: Մեր նպատակին պիտի հասնինք, եթէ չկորսնցնենք մեր քաջութիւնը »:

Քաղաքապետն ալ յայտարարեց թէ «Պրան-տէնպուրկի Դռնէն (Խորհրդային սահմանագիծ) անդին 18 միլիոն Գերմաններ կը սպասեն միանա-լու դաշնակցային հանրապետութեան »:

Վարչապետին կ'ընկերանային երեք նախա-րարներ: Հազար ոստիկաններ կը հսկէին բարե-կարգութեան, ի նախատեսութիւն համայնավա-րական ցոյցերու :

★ Շատ մը թերթեր եւ իրազեկներ կը պնդեն թէ Սովետները ծրագիր մը մշակած են, Պերլինէն դուրս քշելու համար արեւմտեան պետութիւննե-րը: Պերլինի անգլիական հրամանատարն ալ կը յայտարարէ թէ համայնավարները պիտի փորձեն գործադրել այս ծրագիրը, օգտուելով արեւմտե-ան պետութեանց տկարութենէն: Անգլիացիները միջոցներ ձեռք առած են եւ ի հարկին մէկ վաշտ զինուոր պիտի ղրկեն օդանաւերով, եթէ խոո-վութիւն ծագի: Արեւելեան շրջանի համայնավար երիտասարդութիւնն ալ ծրագիր մը կազմած է, դէպի արեւմտեան Պերլին արշաւելու համար, Հոգեզալստեան տօնին :

ԻՏԱԼԻՈՑ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Թոլիաթթիի ճառ մը խօսե-լով, իր կարգին յայտարարեց թէ «խաղաղութիւ-նը մազի թելէ մը կախուած է», իբրեւ հետեւանք Մ. Նահանգներու բռնած դիրքին :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Բչ.).— Սթերլին 980 (875), դո-լար 349.70 (357), զուից. Ֆր. 81.42 (82.5[illegible]), նափոլէոն 3230, զուից. ոսկի 3160, սթերլին 3[illegible]50, տոլար (20) 15.840, ձոյլ ոսկի 477 հազար Ֆրանք:

Հանգգիստի Օգաոօնը Փարիզի մէջ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ 1915 ԱՊՐԻԼ 11–24Ի

Նախաձեռնութեամբ ԵՐԵՔ ՀԱՑ ՅԱՐԱՆՈՒԱ-ՆՈՒԹԵԱՆՑ եւ մասնակցութեամբ ԱԶԳ. ԲՈԼՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆՑ :

23 Ապրիլ ժամը 2·30ին, **Salle Gaveau**, 45–47, rue de la Boétie, (métro Miromesnil) :

Մուտքը ազատ է :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. Վար-չութիւնը ինչպէս ամէն տարի, ձեռնարկած է տօ-նելու Ապրիլեան Եղեռնի տարեդարձը, այս կիրա-կի 23 Ապրիլին, մասնակցութեամբ՝ Կապոյտ Խա-չի, Կամաւորներու եւ Ռազմիկներու բարեկամա-կան միութեան, «Արմենիա» երգչախումբին, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Հայ Արիներու եւ Արեւուշներու, « Արծիւ » մարզական միութեան եւ Գղիի, Հա-մաշարանճաքի, Սալնոյ Զոր, Տարօնի, Վասպու-րականի հայր. միութիւններու :

Կը նախագահէ Պ. Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ: Կը խօսին Միութեանց ներկայացուցիչները :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին «ԱՐՄԵՆԻԱ» երգչախումբը ամբողջ կազմով, Լե-ՒՈՆ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (ջութակահար) :

Այս առթիւ հրապարակաւ կը հրաւիրենք ու-րիշ միութիւններ եւս, առանց դաւանանքի խըտ-րութեան, որ գան միանալ մեզի՝ արժանավայել կերպով տօնելու համար Համազգային այս մեծ տարեդարձը :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ԼԱ ՍԻՈՒԹԱՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան, Սալ տը լա Միլթիւալիթէի մէջ, այս կիրակի ժամը 2ին: Մուտքը ազատ է :

★

ՍԳԱՏՕՆԸ ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ Ե-կեղեց. հոգաբարձութեան, եւ մասնակցութեամբ Աւետարանական եւ կաթուղիկէ եկեղեցւոյ, Հ. Ց. Դ. Անդրանիկ խումբի եւ Սթանօզի Հայր. միու-թեան, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, փաթրօնաժներու սրահը :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

Լիոն, Fourvière*ի* Տաճարին մէջ, այս կիրակի ժամը 10ին, հայածէս պատարագ մը մէկ միլիոն նահատակներու եւ պատերազմի զոհերուն անմահ յիշատակին :

Կը հրաւիրուի Լիոնի հայ հասարակութիւնը :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Ապրիլեան եղեռնի նահատակներու յիշատակի տօնը, նախաձեռնութեամբ Նիսի Հայ Ազգ. Միութեան եւ Հոգաբարձութեան, եւ մասնակ-ցութեամբ բոլոր Հայկ. կազմակերպութիւննե-րուն, տեղի կ'ունենայ այս կիրակի, ժամը 4ին, Գաւօնիա սրահը, 13, բիւ Մագառանի :

Հանդէսին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւ-նը կը բերեն Երգչուհի ՏԻԿԻՆ ՄԱՑՐԻ ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ դաշնակահարուհի Օր. ՀՈՍՐՈՎԵԱՆ (Նիսի քօնսէրվաթուառէն) :

★

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԷՍՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

*Ի յիշատակ Ապրիլ 11–24ի զոհերուն, Ապրիլ 23ին կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին Montmartre*ի Sacré – Coeur*ի մէջ :*

*Ապրիլ 30, կիրակի առաւօտ, ժամը 11·45ին Dôme des Invalides*ի Saint – Louis *զինուորական ե-կեղեցւոյ մէջ :*

ԸՆԿԵՐ ՎԱԶԳԻՆ Հ. ՍԻՐԻՆԿԻՒԼԵԱՆԻ նչա-նախօսութեան առթիւ, փոքրիկներ Վարդանոյշ եւ Անդրանիկ Ս. Թէրզեան հինգ հազար ֆրանք նուիրած են Հ. Մ. Մ.ի:

Այրի Տիկին Ֆօրթիւնէ Ս. Սաղըրեան, Պ. Գեղամ Սաղըրեան, Օր. Անահիտ Սաղըրեան դառն կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

Պ. ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՂԸՐԵԱՆԻ

որ յանկարծամահ եղաւ 16 Ապրիլ, կիրակի :

Թուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի Փա-րիզի Հայոց Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին : 15 rue Jean Goujon, այս հինգշաբթի ժամը 2.15ին: Իսկ թաղումը ժամը 15.30ին Անկէն լէ Պէնի գերեզմանատունը, իրենց ընտանեկան դամբա-րանը :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդ-րուի ներկայս իբր այն նկատել :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesmes - (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա-րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգ-շաբթի ժամը 9,ին սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ: Նիւթ՝ « Ապրիլեան Եղեռնը»: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:—Հա-յերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակո-միտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 2.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, ընկերուհի Ն. Եղիազարեանի բնակարանը , 12 rue de Paris, Gentilly: Կարեւոր օրակարգ: Բո-լոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւո-րիչ :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆԻ հերթական հաւաքոյ-թը այս ուրբաթ երեկոյ, Քաֆէ Ռէժանի վերնա-յարկը: Նիւթ՝ «Ո՞վ է Մովսէս Խորենացին», զե-կուցանող՝ Վ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Պօհոնի մասնա-ճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամուհիները, յառաջիկայ հինգշաբթի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, եկեղեցւոյ կից սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերուհիներու ներ-կայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր Ենթա-կոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւի-րէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին Ահարոնեան ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՄԱՑԻՒ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ.— Մայիս 26ին, ուրբաթ գիշեր: ՎԱԼԱՆՍ՝ Մայիս 27ին, շաբաթ երեկոյ: ՓՈՆ ՏՕՊՆԱՑ՝ Մայիս 28ին, կիրակի:

Կ. ԽԱՉԻ 40ԱՄԵԱԿԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի եւ շրջաններու ինը քոյր մասնա-ճիւղերու նախաձեռնութեամբ Մայիս 6ին կը տօ-նուի Հայ Կապոյտ Խաչի (ՀՕՄ) 40ամեակը, որ-տակարգ հանդիսաւորութեամբ, Ալամպրայի շը-քեղ սրահներուն մէջ: Կը խնդրուի նկատի ունե-նալ:

ՀԱՑ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒՆ ՇԱՐԱԹԸ

Հայ Նախկին Ռազմիկներուն Ընկերակցու-թիւնը, սեղմելու համար Ֆրանքօ – Հայկական համերաշխութեան կապերը, կազմակերպած է.—

1· Ապրիլ 26, Զորեքշաբթի իրիկուն ժամը 20ին մեծ ընթրիք մը, հայ, Ֆրանսացի եւ օտար ականաւոր հիւրերով, հովանաւորութեամբ Նախ-կին Ռազմիկներու նախարար Պ. Ժաքինոյի, որ անձամբ պիտի նախագահէ:

Այն Հայերը որ կ'ուզեն մասնակցիլ սեղանին, այժմէն պէտք է արձանագրուին: Ճաշադիշն է 1500 (հազար հինգ հարիւր) Ֆրանք մարդ գլուխ :

2· Տարին մէկ օր յատկացուած է մեզի, ար-ծարծելու համար Անծանօթ Զինուորի դամբա-րանին բոցը, Ցաղթական Կամարին տակ :

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը, զու-գակցութիւն մը ստեղծելու համար հայկական Մեռելոցի եւ Անծանօթ Զինուորի խորհուրդին մի-ջեւ, այս տարի նշանակած է Ապրիլ 29ի Շաբաթ օրը :

Թափօրը պիտի կազմուի Avenue des Champs E-lysées, métro Georges V*ի վրայ ու զինուորական նուագախումբով պիտի առաջնորդուի դէպի* E-toile, *Անծանօթ Զինուորին դամբանը :*

Թափօրին կրնան ու պէտք է մասնակցին բո-լոր Հայերը բացի կիներէն եւ մանուկներէն, որոնք կրնան հետեւիլ թափօրին քովերէն :

Գ.— Այս տարի առաջին անգամ ըլլալով եւ բարձր թոյլտուութիւնով Լինվալիտի զինուրա-կան կրօնական վարչութեան, Հայ Նախկին Ռազ-միկները հայածէս պատարագ մը կատարել պիտի տան Լինվալիտի Սէն Լուի եկեղեցիին մէջ, 30 Ապ-րիլ կիրակի առաւօտ ժամը ճիշդ 11·45ին: Այս բացառիկ պատարագին Հայերը պէտք է ներկայ ըլլան խուռներամ, ժամը ճիշդ 11·45ին:

Այս երկու հանդիսաւոր արարողութեանց պի-տի մասնակցին բազմաթիւ օտար պատուիրակու-թիւններ իրենց դրօշներով :

Լրացուցիչ տեղեկութեանց համար դիմել կամ հեռախօսել Պ. Սուրէնն ձերմակեանի, 35 rue de la Boétie: Tél. Ely. 35.48:

Նախագահ Ռ. Միութեան
ԳԱՌՆԻԿ ՄՈՄՃԵԱՆ
Ս. ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Գործաւորուհիներ, դուրսը աշխատելու համար (robes *եւ* corsages) *եւ արհեստանոցի մէջ աշխա-տող* mécanicien *մը:*

Դիմել՝ Ste. Lyda, 21 rue des Petits Carreaux, métro Sentier:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63
Jeudi 20 AVRIL 1950 Հինգշաբթի 20 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6132–Նոր շրջան թիւ 1543 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵԹԷ ԻՍԿԱՊԷՍ ՊԱՑԹԻ...

Առաջին անգամ չէ որ Թուրքիոյ վարիչները ու գրիչները մտահոգութիւն կը յայտնեն, իրենց երկրին ապահովութեան եւ անկախութեան մասին։

Հանրապետութեան նախագահէն, վարչապետներէն եւ սպարապետներէն մինչեւ յետին յօդուածագիրը միշտ ալ կը յիշեցնեն թէ թշնամին չի քնանար։ Մանաւանդ այն օրէն ի վեր որ խզեց 1925ի բարեկամութեան դաշինքը։

Ահաւասիկ վերջին վկայութիւնը, Ապիհին Տավէրի աղդարարութիւնը, զոր նոյնութեամբ արտատպեր էինք երէկ։

Այս հրատարակութիւնները կը կատարուին ոչ միայն արթուն կենալու, այլեւ ազդելու համար Ամերիկայի վրայ, որպէսզի բաղմապատկէ իր նիւթական եւ ռազմական օգնութիւնը։

Թուրք հրապարակագիրը ինքն ալ կը չեշտէր, իբրեւ եզրակացութիւն.

— « Մեր ամերիկացի բարեկամներէն կը խնդրեմ որ ըմբռնեն մեր կացութիւնը եւ ցամաքային օժանդակութեան հետ, զօրացնեն նաեւ մեր օդային եւ ծովային բանակները»։

Թուրքերը ուրիշ նպատակ մըն ալ կը հետապնդեն, ակադանգ հնչեցնելով անընդհատ։

Անոնք յուսախաբ եղան, երբ Ատլանտեանի դաշինքէն դուրս մնացին։ Եւ աւելի ընկճուեցան, տեսնելով որ ոչ Մ· Նահանգները, ոչ ալ Անգլիան կը խանդավառուին Միջերկրականի դաշինքով։

Այդ մասին ալ վկայութիւններ պիտի կարդաք այսօր, իրենց իսկ բերնով (Տես Գ· էջ)։

Դեռ վերջերս արտաքին նախարարը, Նէճմէտին Սատակ, որ Հռոմ գացած էր բարեկամութեան դաշնագիր մը ստորագրելու համար, կը յայտարարէր Փարիզի մէջ, ի պատասխան տեղական թերթի մը հարցումներուն ։

— « Գալով Ատլանտեանի դաշինքին, որ այնքան օգտակար է եւ անհրաժեշտ՝ Եւրոպայի ապահովութեան եւ պաշտպանութեան համար, կը մնայ անկատար, վասնզի դուրս կը ձգէ ցամաքային Եւրոպայի ամէնէն խոցելի մասը։ Ինչպէս գիտէք, Atlantikէ, Atlantեանի ցանցին մէջ հաստատուած են պաշտպանութեան հինգ շրջաններ, որոնց մէկն է արեւմտեան Միջերկրականը։ Առանց զինուորական մը ըլլալու, կը հարցնեմ թէ ի՛նչպէս կարելի է պաշտպանել այդ գօտին, առանց պաշտպանելու արեւելեան Միջերկրականը։ Կը կարծեմ թէ անհրաժեշտ է լրացնել պակասը, եթէ իրապէս եւ լրջօրէն պիտի պաշտպանուի արեւմտեան Միջերկրականը »։

Ինչ որ նախարարը կ'ըսէ, խմբագիրը կը լրացնէ։ Աւելի լայն օգնութիւն կը խնդրէ հրապարակաւ։ Միշտ այն մտահոգութեամբ թէ պիտի հարկադրուին առանձին կռուիլ — եթէ պատերազմ ծագի — «մինչեւ որ հասնի Դաշնակիցներուն իսկական օգնութիւնը»։

Այդ տեսակէտէն ուշագրաւ են, նաեւ, Մ· Նահանգներու ցամաքային բանակի սպարապետին՝ զօր· Քոլինսի յայտարարութիւնները։

Այս պաշտօնատարը վերջերս քննական պտոյտ մը կատարեց Միջին Արեւելքի, մասնաւորապէս Եունաստանի, Թուրքիոյ եւ Իրանի մէջ։

Վերադարձին, կարգ մը յայտարարութիւններ ըրաւ, որոնց գլխաւորը այն է թէ այդ երկիրները «ոչ մէկը կրնայ առանձին եւ անսահման ժամանակով դիմանալ մեծ պատերազմի մը յարձակման »։

Զօրավարը դնահատելով հանդերձ Թուրքիոյ մէջ կատարուած յառաջդիմութիւնը 1947էն ի վեր (Թրումընի ծրագիր), կը խոստովանէր թէ «տակաւին շատ գործ կայ ընելիք »։

Թուրքերը իրենք շատ աւելին կը խոստովանին, ինչպէս կարդացիք երէկ։

Արտատպուած տեսութեան մէջ, Թուրք հրապարակագիրը ռուսական յարձակման ուղղութիւնն ալ կը պարզէր, վեց գլխաւոր կէտերով։

Այս բոլոր երեւոյթները եւ իրողութիւնները կ'ապացուցանեն թէ Անգարա ոչ միայն յարաճուն օգնութեան կը կարօտի, այլեւ ուրիշ ծրագիրներ կ'որոճայ, աժան ազատելու համար։ Ինչպէս փորձեց եւ յաջողեցաւ երկրորդ Աշխարհամարտի ընթացքին ։

կ'արժէ ուշադրութեամբ հետեւիլ ։

Շ·

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՀԱՑԱՍՏԱՆի դպրոցականները նամակագրութեան կապեր կը պահեն «ժողովրդական դեմոկրատիա» երկիրներու հայկական դպրոցներուն հետ։ Օրինակ, Երեւանէն գրուած նամակներով Պուլկարիոյ հայ դպրոցականներուն կը բացատրեն թէ «ինչպէս են կառուցում սոցիալիզմը »։ Ուշագրաւ են՝ Պուլկարիոյ հայրենադարձ դպրոցականներուն նամակները, իրենց ընկերներուն եւ բարեկամներուն։ Պուլկարիոյ հայկական դպրոցներուն մէջ դասաւանդութիւնը կը կատարուի հայոստանի դասագրքերով ։

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆՆԵՐՈՒ մէջ յաճողութեամբ կը ներկայացուին վրացական եւ ադրբէճանական ժամանակակից թատերագիրներու գործերը։ Արտաշատի շրջանային թատրոնը վերջերս բեմադրեց Սամեդ Վուրղունի (Ադրբէճան) «Վաղքի» թատերախաղը։ Նոյն խաղը կը բեմադրուի նաեւ Կիրովականի, Ալլահվերդիի եւ այլ շրջանային թատրոններուն մէջ ։

ՆԵՐՔԻՆ ԶԱՆԳՈՒԻ ջրանցքի կառուցման աշխատանքները սկսած են արդէն։ Էչմիածնի, Աշտարակի եւ Բերքիայի աւազուտները պիտի ոռոգուին այս ջրանցքին միջոցաւ եւ պիտի դառնան այգեստաններ։ Ոռոգելի տարածութիւնները, այս տարի պիտի հասնին 4500 հեկտարի։ Միայն Բերքիայի շրջանին կոլխոզներն այս տարի պիտի տնկեն 200 հեկտար այգիներ եւ նոյնքան ուրիշ պտղատու ծառեր ։

ԴԱՇՏԱՊԱՇՏՈՒԱՆ ԱՆՏԱՌԱՇԵՐՏԵՐ տնկելու աշխատանքները այս տարի եւս պիտի չարունակուին ։ Սիսիանի շրջանը պիտի տնկէ 120 հեկտար անտառաշերտ։ Կիրովականի, Դիլիջանի եւ Ստեփանաւանի շրջաններն ստացած են չորք մը մեքենաներ, անտառանիւթերու մշակութեան համար ։

15.000 բանուորներու ցոյցը Պրէսթի մէջ

Պրէսթի մէջ սպաննուած բանուորին յիշատակը յարգելու համար, երեքշաբթի օր ընդհ· դադարեցուցած էին աշխատանքը, մաս – նակցութեամբ 15.000 աշխատաւորներու ։ Բոլոր խանութները փակուեցան ։

Գիշերը խումբ մը բանուորներ պատուի կեցած էին այն արիւնոտ գետնին վրայ ուր ինկաւ երիտասարդ բանուորը, Մազէ։ Առտուն հրապարակային ժողով մը տեղի ունեցաւ քաղաքապետական Թատրոնին մէջ։ Ցետոյ 6000 բանուորներ թափօր մը կազմելով, դացին դէպքին վայրը եւ ծաղիկներ դրին։ Արարողութիւնը արտօնուած էր տեղական իշխանութեանց կողմէ, այն պայմանով որ կատարուի հանդարտութեամբ եւ արժանաւորութեամբ։ Որեւէ դէպք չպատահեցաւ ։

Երէկ, չորեքշաբթի, նոր կոչ մը ուղղուած էր Աշխատանքի Դաշնակցութեան կողմէ, որպէսզի յուղարկաւորութեան պահուն (ժամը 4) դադրեցնեն ամէն աշխատանք, ամբողջ Ֆրանսայի մէջ ։

★ Ներքին նախարարը, Պ· Քէօյ, խօսելով Պրէսթի դէպքերու մասին, պատասխանատու հռչակեց համայնավարները որոնք «անթոյլատրելի գրգռութիւններ եւ յարձակումներ կը կատարեն հանրապետութեան պաշտպաններուն վրայ։ Հանրապետական կարգուսարքի մը մէջ կարելի չէ թոյլատրել որ ժողովուրդի ոեւէ հատուածը խախտէ ոեւէ քաղաքացիի ազատութիւնը »։

★ Թերթերը կը գրեն թէ Փարիզի մէջ 500 սաղաւարտաւոր ոստիկաններ հրացաններով եւ արտասուաբեր կազերով զինուած, հսկողութիւն կը կատարեն օդանաւային գործարանին շուրջը, ինչպէս եւ Թանթիլիի մէջ։ Երեքշաբթի օր ալ հարիւրաւոր բանուորներ ներկայացան, ոմանք դրօշներով, եւ պահանջեցին վերաբանալ գործարանը։

★ Թիւլի մէջ (Հարաւ· արեւմտեան Ֆրանսա) 5000 բանուորներ եւ գիւղացիներ ցոյց մը սարքեցին, պահանջելով ազատ արձակել երկու բանտարկեալներ ։

★ Մարսէյլի նաւահանգիստի բանուորները որոշեցին վերսկսիլ աշխատանքը, 40 օրուան դադարէն մը վերջ։

Ցոյս կայ որ Քլէմոն Ֆէռանի մեծ գործադուլն ալ (Միշլէն) վերջանայ ։

Մ. Նահանգներու պատասխանը

ՊԱՏԻԺ ԵՒ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷՆ Խ· ՄԻՈՒԹԵՆԷՆ

Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը Ապրիլ 18ին ծանուցագիր մը ուղղեց Խ· Միութեան, ամերիկեան « Փրայվէթեր » օդանաւին խորտակման առթիւ, մանրակրկիտ քննութիւն, պատիժ եւ հատուցում պահանջելով ։

Քաղաքական շրջանակներու մէջ դիտուել կուտան թէ հաղուագէպ է որ մեծ պետութիւն մը այսքան խիստ լեզու գործածէ խաղաղութեան ատեն ։

Ծանուցագիրը, որ խորհրդային կառավարութեան յանձնուեցաւ Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանին՝ ծովակալ Քըրք միջոցաւ, պատասխանելով Խ· Միութեան ապրիլ 11 թուակիր բողոքագրին, կ'ըսէ թէ ամերիկեան օդանաւը տասը ուղեւորներ կը փոխադրէր եւ «բոլորովին անզէն էր։ Օդանաւը Վիսպատընէն մեկնեցաւ Թուիչք մը կատարելու համար Պալթիկ ծովուն վրայ։ Ամերիկեան բոլոր օդանաւերուն խստօրէն հրահան – գուած է խուսափիլ Թուիչքէ ոեւէ օտար երկրի վրայ առանց բացորոշ արտօնութիւն ստանալու ։ Մ· Նահանգներու կառավարութեան կատարած քննութիւնները համոզում գոյացուցած են թէ վերոյիշեալ ամերիկեան օդանաւը խստօրէն համապատասխանած է այդ հրահանգներուն եւ չէ Թռած ոեւէ խորհրդային երկրի կամ սահմանամերձ ջուրերու վերեւ։

« Խորհրդային կառավարութիւնը իր ծանուցագրով կ'ըսէ թէ իր օդանաւերէն մէկը ամերիկեան սաւառնակ մը զարկաւ Ապրիլ 8ին։ Արդ, նոյն Թուականին միակ ամերիկեան օդանաւը որ Պալթեան շրջանին մէջ կը գտնուէր, վերոյիշեալ ամերիկեան անզէն սաւառնակն էր, հետեւաբար խորհրդային զինուորական օդանաւը կրակ բացած է ամերիկեան անզէն սաւառնակի մը վրայ, բաց ծովուն վրայ, եւ այդ յարձակման հետեւանքով կորսուած է ամերիկեան օդանաւը»։

Ծանուցագիրը յետոյ կ'ըսէ թէ ամերիկեան դեսպանէն խնդրուած է բողոքել «միջազգային օրէնքի եւ խաղաղ յարաբերութեանց ամէնէն տարրական կանոններուն այս բռնաթարման դէմ, ա – մենայն հանդիսաւորութեամբ »։

Ծանուցագիրը միեւնոյն ատեն կը պահանջէ « արագ եւ ամբողջական քննութիւն մը կատարել, ամենավճռական հրահանգներ տալ խորհրդային օդաստղամիջին , որպէսզի այսպիսի միջադէպեր չկրկնուին որեւէ պատրուակով։ Մ· Նահանգներու կառավարութիւնը վստահօրէն կը սպասէ որ, իր քննութենէն վերջ, խորհրդային կառավարութիւնը ցաւ պիտի յայտնէ իր օդաչուներուն տգիտօրէն եւ դրդռիչ ընթացքին համար, արագօրէն եւ խստօրէն պիտի պատժէ պատասխանատուները , եւ, համաձայն խաղաղասէր ազգերու միջեւ հաստատած սովորութեան, համապատասխան հատուցում մը պիտի վճարէ ամերիկեան կեանքերու եւ գոյքի անտեղի ոչնչացման համար»։

★ Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչը լրացուցիչ տեղեկութիւններ հաղորդեց այս ծանուցագրի մասին, լրագրական ասուլիսի մը մէջ, չեչտելով թէ Ռուսերը զարկած են բոլորովին անզէն օդանաւ մը, առանց հետաքրքրուելու մարդկային կեանքով։ Փոխանակ ցաւ յայտնելու, «ընդհակառակն, յարձակողական դիրք մը բռնած են եւ կը փորձեն արդարացնել իրենց ընթացքը՝ անհնարին առարկութիւններով։ Խ· Միութեան այս ընթացքը բացորոշապէս կը ցուցնէ թէ անկեղծ չեն իր բազմիցս հռչակուած հաւատիքները՝ խաղաղասիրական յարաբերութեանց մասին։ Խաղաղութիւնը յառաջ գացած չըլլար երբ Խ· Միութիւնը ցուցադրական կերպով չքանչաններ կը չնորհէ իր օդաչուներուն, այն տպաւորութիւնը ձգելով թէ կը վարձատրէ զանոնք, երբ ամերիկեան անպաշտպան օդանաւ մը զարկած են »։

«Գերմանիա ամէն բանէ վեր» կ'երգեն Պերլինի մէջ...

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, Տոքթ· Աթընաուըը, որ Պերլին գացած էր, անակնկալ մը սարքեց երեքշաբթի օր, «Գերմանիա ամէն բանէ վեր» քայլերգը երգել տալով, իր բանախօսութենէն վերջ ։

Պատերազմէն ի վեր առաջին անգամ էր որ այս արգիլուած քայլերգը կը թնդար հրապարակային ժողովի մը մէջ։ Դէպքը մեծ վրդովում պատճառեց դաշնակից հրամանատարներուն, որոնք ներկայ էին բանախօսութեան։ Տոքթ· Աթընաուըր իր ճառը վերջացնելով, յայտարարեց ։—

—« Այժմ պիտի երգենք մեր ազգային քայլերգը, միաժամանակ ուխտելով դառնալ ազատ, միացեալ եւ խաղաղասէր ազգ մը » ։

Եւ նուագախումբը հնչեցուց քայլերգը, որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս։ Ընկերվարական երես –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՑԱՍՏԱՆԵԱՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

(Ր. եւ վերջին մաս)

Սուլթան Մահմուտի օրով, Գաղազ Ցարու – Թիւն Ամիրան, իր ազդեցութիւնը ի գործ կը դը – նէր, կաթոլիկ Հայերը հալածելու համար: Այս մեծանուն Հայը, որ բարեգործի հազուագիւտ տիպերուն էր արժանացած, միաժամանակ կ'օգ – նէր Վենետիկի Մխիթարեան վանքին, առանց սա – կարկելու իր զգացումները :

Մատթէոս պատրիարքը, յետագային կաթո – ղիկոս (Մատթէոս Ա.) որ տաղանդաւոր հոգեւո – րական մըն էր, չէր կրնար հանդուրժել Աւետա – րանական Հայերուն: Եւ առանց վարանումի, կը բանադրէր զանոնք: Թէեւ նոյն խստաբարոյ ըն – թացքը չունէր կաթոլիկ Հայերու հանդէպ, բայց մերժած էր եպիսկոպոս ձեռնադրել Գաբրիէլ Ա – վազովսքին եւ Նարպէյը, առարկելով թէ

— « Ձեռք չի՛ տար, որ ասոնք մէջերնիս ա – ռնէք, մէյ մըն պիտի ելլեմ եպիսկոպո՛ս ձեռնա – դրեմ »...

Գէորգ Դ., հանրածանօթ այս երկու վարդա – պետներն ալ եպիսկոպոս կը ձեռնադրէ :

Կրօնական նոյն մոլեռանդութիւնը՝ Նարպէյի պատրիարքական թեկնածութեան ժամանակ եւս: Որեւէ պատճառ չկայ, որ այս բանիմաց, լեզուա – գէտ եւ ազգասէր հոգեւորականը ոչ միայն պատ – րիարքութեան, այլեւ կաթողիկոսութեան արժա – նի չնկատուէր:

Պոլսոյ Ազգ. ժողովին մէջ, անոնք որ կը զլա – նային իրենց քուէն, ինքնարդարացման մէկ պատ – ճառ կը ցուցնէին .

— Կաթոլիկութենէ դարձող վարդապետ մը, չատ չատ եպիսկոպոս կրնանք ընել, բայց պատ – րիարք՝ քնաւ :

1896ին, Օրմանեանի պատրիարքական ընտ – րութեամբ, այդ սառոյցն ալ հալեցաւ:

Մեր անուանի վիպասանը՝ Մերենց, որ Օր – մանեանի եւ 72 Հայերու հետ, 1879ին, Հայ եկե – ղեցւոյ դիրկը վերադարձած էր եւ ընդունուած՝ Ներսէս Վարժապետեան պատրիարքի կողմէ, կը յայտարարէր — « Ո՛վ Լուսաւորչական չէ, Հայ չէ: Արտաքոյ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, չիք հայութիւն » :

Պոլսոյ Ուսումնական Մորհուրդն ալ, մասնա – ւոր չրջաբերականով մը, կ'արգիլէր ոչ – լուսա – ւորչական ուսուցիչներու մուտքը դպրոցներէն ներս: Արգելք էր դրուած Ն. Սուքիաս Պարոնեա – նի դէմ, որ Նուպար Շահնազարեան դպրոցի հա – յերէնի ուսուցչութեան էր հրաւիրուած: Արգելք դրուած էր, նաեւ, Հ. Դաւիթ Նաղարէթեանի դէմ, որ կեդրոնական վարժարանի դրաբարի դա – սաւանդութեան էր հրաւիրուած :

— Հայ եկեղեցիի չրջափակին մէջ դտնուած վարժարան մը, չի կրնար կաթոլիկ վարդապետ մը իբրեւ ուսուցիչ ունենալ, կը յայտարարէր կեդրոնականի խնամակալութիւնը :

Կարելի էր, տակաւին, երկարել չարքը այս – պիսի դէպքերու, բայց այսքանն ալ կը բաւէ, ցոյց տալու համար մեր ղեկավար դէմքերու մտա – հոգութիւնը, թէ ազգութիւնն ու եկեղեցին ան – խախտելի մի ամբողջութիւն կո նկատէին եւ չէին հանդուրժեր, երբ իրենց արեւնակիցները կո տես – նէին բաժնուած ազգային հաւաքականութիւնէն . դաւանական շղարշներով :

Ձի՛չդ էր հայապահպանութիւնը յենուլ մի – միայն լուսաւորչական դաւանանքին վրայ: Որեւէ նչանակութիւն չե՞ն ունեցած, յաչս օտար պետու – թեանց, նոյնիսկ, դաւանական մեր այս դժբախտ տարբերութիւնները :

Մեզի նման քաղաքական իշխանութենէ զուրկ ժողովուրդի մը համար, որոշ ճշմարտութիւններ կան, որոնք միշտ ի զօրու են, տակաւին, բայց տեղական հանդամանքներ այդ վարկածը թէական կը դարձնեն, յաճախ: Թուրքիոյ մէջ, ուր հոծ հա – յութիւն մը կ'ապրէր, քրիստոնէութեան բոլոր ճեւերը ինքնապաշտպանութեան զէնքեր էին հա – մարուած իսլամ տիրապետողին հանդէպ: Պարա – դան պիտի փոխուէր, եթէ Թուրքիան ըլլար կաթո – լիկ, բողոքական եւ կամ լուսաւորչական: Ապրե – լով նոյն երկրին մէջ, յաճախելով նոյն եկեղեցին, խօսելով նոյն լեզուն եւ կնքելով խառն ամուսնու – թիւններ, պիտի խթթէր մեր ազգային ուրոյն դիմագիծը, եւ Եկեղեցին պիտի կորցնէր իր ազ – գային շեշտը, դառնալով քարակոփ սրբավայր մը:

Դիտեցէք Կրետէի իսլամացած Բոյները , ո – րոնք ցեղով ու սովորութիւններով Բոյն էին, բայց Կրետէի ազատագրական պայքարի ժամանակ, ի – րենց արեւնակից քրիստոնեաներուն մահացու թշ – նամիները դարձան: Սեւ Ծովի ափերուն իսլամա – ցած Վրացիները, թէեւ ցեղով Վրացի, 1918ին Թուրք արշաւող բանակի յառաջապահներն էին դարձած: Դաւանանիք խեղդած էր ազգային զգա – ցումը եւ բռնած անոր տեղը :

Վրաստանի մէջ, մենք ալ ունինք հայութիւն մը, մասնաւորապէս Գորիսի, Ջիաթուրի, Ջխա – րիի չրջաններուն մէջ, ուր մայրենի լեզուն ընդ – միշտ մոռցած են: Նոյնն էր կացութիւնը կեսա –

Մահուան ճանապարհին

Ըսին մեզի նախապէս որ, այս օրուան ճանա – պարհը երկար է եւ ելեւէջ չատ ունի: Իրարու չա – լակ եկած լեռներու քարուտ ճամբաներէ պիտի հասնէինք մեր օրուան հանգրուանը :

Շատեր ուժասպառ ինկան՝ ալ ոտքի չկրցան ելլել, ուրիշներ թէեւ չինկան, սակայն ետ մնա – ցին կարաւանէն: Ոմանք իրենց չալկած զաւակ – ները ձգեցին, կարաւանէն ետ չի մնալու համար:

Մեզմէ առաջ այս ճանապարհէն գացողներն ալ մեր կարաւանին պէս իրենց հետը ձգած էին դժբախտներու բազմութիւն մը: Կը քալէինք ա – նոնց ուտած եւ նեխած դիակներու մէջէն: Առաջ – ուան պէս կարաւանէն ետ մնացողները չէին խոշ – տանգեր՝ կը ձգէին իրենց դժբախտ վիճակին, սակայն չկարծէք թէ այս ժանտարմաները աւելի բարեսիրտ էին: Ոչ, անոնք չատ լաւ գիտէին որ, այդ դժբախտները այսպէս ուժասպառ, աչնան ցուրտին՝ լեռներու մէջ փախուստի եւ ազատուե – լու միջոց չունին, փոխանակ մէկ հարուածով վերջ տալու անոնց թշուառ կեանքին՝ կը ձգէին իրենց վիճակին որպէսզի իրենց չուրջը փռուած ուտած դիակներուն նային եւ աւելի տառապելով իրենք ալ դիակ դառնան :

Էտինքի մօտ վերջացաւ մեր լեռնային ճամ – բան: Մեր առջեւ կը բացուէր անծայր, անջրդի տարածութիւն մը: Ձախ կողմը՝ բլուրի մը վրայ նստած է քրտախօս եւ արաբախօս բնակչութեամբ Մարտին քաղաքը: Մեր կարաւանը կանգ առաւ հոն, հանգստանալու համար: Կիսամերկ եւ անօ – թի, թաց գետնին վրայ, աչնան իրիկնամուտին ինչ հաճելի էր քալելէն յոգնած մարդոց համար...

Բազմաթիւ անգամ կողոպտուելէ վերջ, մեր վրայ մնացած անարժէք հագուստներն ու կօչիկ – ներն ալ տուած էինք Քիւրտերուն, քանի մը սեւ գարի հաց եւ ջուրի փոխարէն, կողոպտուելիք բան չկար մեր վրայ: Հիմա մեզ ծախու հանած էին: Մարտինէն եւ չրջակայ գիւղերէն Քիւրտեր, Ա – րաբներ եկած էին չուկայ, Հայ ծախու առնելու : Վաճառքը սկսաւ տաղտկալի սակարկութիւննե – րով : Կարաւանը անտարբեր՝ իր յոգնութիւնը կ'առնէր, զգալու, դիտելու եւ տրամաբանելու կարողութիւնը չատոնց կորսուած, գլխիկոր կ'են – թարկուէինք բոլոր հրամաններուն:

Արաբ մը կարաւանէն զատեց հօրեղբօրս աղ – ջիկը իր գրկի երախայով եւ եղբայրը՝ 6—7 տա – րեկան: Ջեմ դիտեր որքան վճարեց: Աղջկան ա – դաչանքները չազդեցին Արաբին վրայ, որպէսզի ծեր մայրը չզատէ իրմէ: Աղջիկը երթալէ առաջ, ուղեց մօրը դիրկն իյնալ՝ վերջին արցունքը միա – սին թափելու, սակայն Արաբը թեւէն պինդ բռնած կը քաչէր ետեւէն: — « Մամա, զիս կը տանին» մը պոռաց եւ հետեւեցաւ Արաբին: Նահապետական ընտանիքի քաջ տանտիկինը քանի անգամներ իր աղջիկն ազատած էր վարպետութեամբ: Այս ան – գամ կարծես ինքն ալ համակերպած, կ'ուզէր որ դամ կարծես ինքն ալ համակերպած, կ'ուզէր որ երթան, գոնէ անոնք ողջ մնան :

Երբ իր վերջին յոյսերէն ալ զրկուեցաւ, այդ ահաւոր ողբերգութեան մէջ ի՞նչ ընէր, ուժաս – պառ մինակ մնացած այդ թշուառ կինը :

Մօրս եւ երկու փոքրիկ եղբայրներուս հետ նստած էի, երբ ժանտարմա մը զիս իր քովը կան – չեց եւ յանձնեց ճերմակ մօրուքով Քիւրտի մը: Չեց եւ յանձնեց ճերմակ մօրուքով Քիւրտի մը: Ժամանակ չունեցայ մօրս խօսք մը ըսելու եւ խեղ – կաթուկ ինկայ ետեւէն անգամ մը: Ինչպէ՞ս կրցայ համբերել: Քիւրտը գնած էր զիս մէկ մէջքի – ճուկ, անպաչտպան եղբայրներս վերջին անգամ համբուրելու: Քիւրտը գնած էր զիս մէկ մէջքի – տի: Թեւէս բռնած քալեց, հետեւեցայ իրեն՝ կա – րաւանին սովորական դարձած «մամա, զիս կը տանին» ճչալով չատերուն պէս: Սովաբեկ, կը – մախք դարձած փոքրիկ եղբայրս՝ Զաւէնը, մօրը քամուած տոպրակի նմանող ստինքներէն կաթիլ մը կաթ քաչելէ յուսահատած, իր մարած, հազիւ լսելի ձայնով կուլար: Միւս եղբայրս՝ Յակաւտու – րը, մօրը քով նստած կանաչ խոտերը փրցնելով կ'ուտէր: Մայրս ոտքի ելլել փորձեց՝ չկրցաւ, չրթները չարժեցան, ճիչ մը արձակեց եւ լռեց: Զաւէնը լացը դադրեցուց եւ լինդի նայեցաւ: Զգա՞ց արդեօք իմ հեռանալուս հետեւանքով իր դոյութեան սպառնացող վտանգը :

Հօրս սպանութենէն վերջ, մայրս կը չալկէր Յակաւտուրը, հօրս տարեկան, իսկ երկու տարեկան Զաւէնն ալ ես: Հիմա՞ ով պիտի չալկէր Զաւէնը : Ան ալ ուրիշ չատերու նման պիտի լքուէր իր հա – րազատ մօրմէն՝ երբ կարաւանը ճամբայ ելլելու հրաման տաներ :

Մայրը իր մեծ զաւակը չալկած կը ջանայ խա – բել զինքը, որ սպասէ, խոստանալով.— «Երթամ հաց բերեմ քեզի»: Սակայն անոր քնազդը չի խա – բեր զինքը, մայրը պիտի ջանայ կորսնցնել ինք – զինքր կարաւանին մէջ: Զաւէնը իր գերագոյն ճի – գը պիտի թափէ մայրը չկորսնցնելու: Շատ պիտի աչխատի մօրը փեշերէն կախուիլ ու լալ, իր ամէ – նէն սրտակոտոր լացր լալ, որպէսզի մայրը մեղ – քնայ իրեն, չլքէ: Մինակ մնացած՝ կը սոսկայ մութ՝ ամայութենէն, չատ տկար է, ուժերը կը սպառին, գետինը կ'ինչայ երեսի վրայ անյոյս լա – ցով: Ցայտրդ օրը վտիտ մարմնով երեսի վրայ ին – կած մանկիկի մը դիակն ալ կ'աւելնար ուրիչ չատ մը անտէր դիակներուն վրայ :

Քիւրտը թեւէս քաչելով քալեց, հետեւեցայ անոր: Ցաճախ ետ դարձած անոնց կը նայէի, ա – նոնք ալ անչարժ կեցած զիս կը դիտէին :

... Երեսունեւհինգ տարիներ անցած են, սա – կայն անոնց այդ վերջի պատկերը աչքերուս ոտ – գեւէն չի հեռանար: Տեսայ եւ ապրեցայ նեղու – թեան, սարսափի եւ զրկանքի չատ օրեր եւ քիչ մըն ալ ուրախ օրեր: Անցայ երկրէ երկիր, սակայն իմ դժբախտ սիրելիներուս այդ պատկերը չհեռացաւ ինձմէ: Կարծես երէկ էր այդ սեւ օրը: Սիրտս կ'արիւնի եւ չեմ կրնար մոռնալ :

ԱՍԱՏՈՒՐ

Հակառակ մեր յարանուանութեանց պետերու այսքան ազատամիտ եւ սերտ գործակցութեան, յետագային, դաւանական նեղմտութիւնը այնքա՛ն էր խորացած երկուստեք, որ լուսաւորչական Հա – յու մը, նոյնիսկ, զազրելի եւ, կաթոլիկ վարդապետի մը արտօնուած չէր հետեւիլ: 1884 Հոկտեմբերին, Վարժապետեանի թաղման, ոեւէ Հայ կաթոլիկ վարդապետ ներկայ չէր եղած: Իսկ ժողովրդական փոխադարձ մեզադրանքներ ու պարսաւիչ արտայայտութիւններ որքան կ'ուզէք: Ֆրէնֆ, պոչը կորած՝ կաթոլիկներուն, փրոտ. րուհին՝ բողոքականներուն հասցէին: Փրփուրը միշտ ջրին երեսը կը տեսնէք ...

Այժմ, մեզի համար ինչպէս ալ դասաւորուին պայմանները, Հայութեան այլազաւան հատուած – ները, իրենց դաւանանքը փոխելու ոչ անհրաժէշ – տութեան եւ ոչ ալ ստիպման տակ կը գտնուին: Հայ մարդը այնքան հասունցած եւ դաւանական վէճերէ բարձր է կանգնած ներկայիս, որ նման երկրորդական խնդիրներով զբաղելու ոչ առիթ կը փնտռէ եւ ոչ ալ եռանդ կը սպառէ :

Բայց, ցորչափ խարդախ բոլչեւիզմը պղտոր թափոր կազմած, սուտն ու իրաւը իրար խառնե – լով, կ'ուզէ Հայ. Եկեղեցւոյ միաւնականութիւնն ու նուիրապետութիւնը հակազդային կուռ թա – տերաբեմ դարձնել, երկրորդական նկատուած հարցերը, ինքնաբերաբար կը դառնան առաջնա – կարգ եւ կարօտ համազգային պայծառացման : Ան կ'ուզէ բաժնել յարանուանութիւնները Հայու – թենէն, Հայը իր դաւանանքէն, Եկեղեցին իր նը – ւիրականութենէն, Թօթափելու համար Հայ մար – դը իր դարաւոր սրբութիւններէն, ըլլայ երկրին թէ Սփիւռքին մէջ:

Ի՞նչ ձեւով կարելի է վերջ տալ այս անիշխա – նութեան: Ինչպէ՞ս կարելի փրկել վանահայրու – թեան վերածուած մեր հովուապետական աթոռ – ները :

Կ'արժէ առանձին քննել այս խնդիրը :

Վ.Ա.ՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

1915, Ապրիլ 11-24

Մեր ֆրանսացի բարեկամուհին, Տիկին Օտէք Միհայէլեան կը գրէ Վալանսի **Le Dauphiné Libéré**ի մէջ, 1915 Ապրիլ 11–24ի առթիւ.—

« Հաւատարիմ յիշատակին՝ համայն հայու – թիւնը պիտի տօնէ դժբախտ թուականը 1915 Ապրիլ 11–24ի։

Գուբ, ընդվզում, հիացում, ահա զգացումը որ կ'արթննայ ամէն մարդու սրտին մէջ, երբ կ'ը – զեկոչուին եղերական թւականը 1915—1918 որուն ենթարկուեցաւ քաջարի հայութիւնը ։ Դէպքեր ո – րոնք եղակի կը մնան ժողովուրդներու պատմու – թեան մէջ, եւ որոնք ցոյց կուտան գերմարդկ·ճիգը զոր ի գործ դրաւ հայ ժողովուրդը Օսմանեան կառավարութեան դահիճներուն առջեւ, դաժան ինչքեր եւ թալէաթ փաշաներուն, որոնք երդում ըրած էին միանգամ ընդ միշտ բնաջնջել հայ ցեղը։

1915ի գարնան սկսան գործադրել ոճիրը, սա – կայն Ապրիլ 11–24ի վերջն էր որ հայ ժողովուրդը կրեց մահացու հարուածը։ Թուրքերը կոտորած – ներ սարքեցին աննկարագրելի բարբարոսու – թեամբ, Գերմաններու մեղսակցութեամբ։ Զան – դուածային աքսորներ անճառելին հայ ժողովուր – դը, մնացեալը ցրուելով ի սիւնուս աշխարհի։ Եր – բեք այնքան մայրական արցունք չէին հոսած ։

Հակառակ այս ահռելարարին՝ որ աւերակ դարձուց իրենց հայրենիքը, Հայերը միշտ կը պահեն յոյսը եւ հաւատքը ապագայի մասին, եւ յանուն հարիւր հազարաւոր նահատակներու, ո – րոնք մեռան Միջագետքի անապատներուն եւ Եփ – րատի սեւ ջուրերուն մէջ, աշխարհի մէջ ցրուած բոլոր Հայերը կը հաւատան ազնուական Հայաս – տանի անկախութեան վերածնունդին ։

Թուրքիա եւ Ռ. Միութիւնը

Պոլսոյ թուրք մամուլը լուրջ մտահոգութիւն կը յայտնէ արտաքին վտանգներու մասին։ Վեր – ջին թղթակիցը կը բաղձայ հետեւեալ տեղեկու – թիւնները.—

« Ճիւմհուրիյէթ » կը գրէ (*Մարմարա*, 11 Ապրիլ).—

Արտաքին նախարար Նէճմէտտին Սատադ Փարիզի մէջ քննադատեց Ատլանտեանի Ուխտը եւ զայն պակասաւոր գտաւ, որովհետեւ իր մէջ չի պարփակեր Արեւելեան Միջերկրականը, այսինքն աշխարհի ամենավտանգաւոր գօտին։ Նախարարը խօսեցաւ նաեւ Թուրքիոյ յարաբերութեանց մասին, որոնք անփոփոխ կը մնան 1946էն ի վեր։

Իրողութիւն է որ Ատլանտեանի Ուխտը պա – կասաւոր է, որովհետեւ աշխարհագրական տեսա – կէտով Միջերկրականը Ատլանտեանի մէկ թեւը կը նկատուի, Ատլանտեանի դաշինքին մասնակից պե – տութիւններէն մէկ քանին միաժամանակ Միջերկ – րականեան պետութիւններ են ։

Ահա թէ ինչու Ուխտը տրամաբանօրէն իր պաշտպանութիւնը պիտի տարածէ Արեւմտեան Միջերկրականի վրայ։ Երբ այս է կացութիւնը, Արեւելեան Միջերկրականը զուրկ մնացեր է մի – եւնոյն պաշտպանութենէն, եւ Ատլանտեանի Ուխ – տը պակասաւոր մնացեր է, ինչպէս կը հաւաստէ նոյնինքն Նէճմէտտին Սատադ։ Չէ՞ որ արեւելեան Միջերկրականը ամէնէն խոցելի նշանակէտը կը հանդիսանայ եւ եթէ անպաշտպան մնայ, միւս գօտիներն ալ չեն պաշտպանուիր պէտք եղածին պէս։ Անհրաժեշտ է լեցնել այս պարապութիւնը, ամուր կռուանի մը վրայ դնելու համար Միջերկ – րականի պաշտպանութիւնը ։

Ինդիրը քանիցս ծեծուեցաւ եւ ըսուեցաւ թէ « անոր ալ կարգը պիտի գայ»։ Իրը թէ նախ Ա – րեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանողականը պիտի կազմակերպէին, յետոյ պիտի ընդարձակէին Ուխ – տին սահմանները։ Կը խորհինք թէ ժամանակը ե – կած է այլեւս, քանի որ Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանողական գիծերը որոշուած են եւ Եւրո – պայի սպառազինումն ալ գործնապէս սկսած ։

Արտաքին նախարարը պէտք զգացած է յիչե – ցնելու այս պարագան, որուն հանդէպ մասնա – ւոր հաւատք մը ունի։ Տեսնենք թէ չահագրգռ – ուողները ինչպէս պիտի պատասխանեն հրաւէրին։

Գալով Թուրքեւտովեա յարաբերութիւննե – րուն, բացայայտ է որ ոչ մէկ փոփոխութիւն կրած են։ Ռուսիա յայտարարեց թէ յարձակողական նը – պատակներ ունի մեր անկախութեան եւ հողային ամբողջութեան դէմ, եւ որովհետեւ չժխտեցի՛ինչև այսօր իր այդ դիտաւորութիւնները, բարեկամ չուզեց ըլլալ մեզի հետ, ոչ ալ հրաժարիլ իր այդ ծրագիրներէն։ Մենք մէկ բան կը պահանջենք Ռու – սիայէն ,— յարգել մեր հողային ամբողջութիւնն ու ազգ. գերիշխանութիւնը, եւ առիթ տալ որ բա – րեկամական ամէնէն անկեղծ յարաբերութիւններ ստեղծուին մեր միջեւ։ Ամէն ոք գիտէ թէ Ռու – սիոյ, թիզ մը հողին իսկ աչք չունինք։ Թերեւս ինքն իսկ, Ռուսիան ալ վստահ է այս մասին։

Միայն թէ մենք ալ չենք հանդուրժեր որ որ – եւէ պետութիւն փորձուի բռնաբարել մեր հողա – յին ամբողջութիւնն ու անկախութիւնը ։

Ահա թէ ինչու կը յօժարինք գերագոյն զոհո – ղութիւններու եւ զէնքի տակ կը պահենք հսկա – յական բանակ մը։ Այս պատճառով է որ նաեւ Մարշըլի օժանդակութեամբ մեզի տրուած դրամը անբաւական եկաւ Թուրքիոյ վերաշինութեան ։

Ծանր են Թուրքիոյ զոհողութիւնները, բայց ան սիրայօժար կը տանի զանոնք յանուն իր ազա – տութեան եւ անկախութեան, եւ կուրծք պիտի տայ նորանոր զոհողութիւններու, մինչեւ որ հնչէ վերջնութեան ժամը ։

Երբ այս վիճակին մէջ են Թուրքիա-ռուս յա – րաբերութիւնները, կը խորհինք թէ ստիպողա – բար պէտք է ընդարձակել Ատլանտեանի Ուխտը եւ արեւելեան Միջերկրականն ալ առնել անոր մէջ ։

★ Ապիտիճ Տավէր եւս կը գրէ Նոյն թերթին մէջ.

— « Զարմանալի է որ պատերազմական պատ – նէշ մը հիմնել կ'ուզեն Ատլանտեանի դիծին վը – րայ, բայց արեւելեան Միջերկրականի երկիրները այդ պատնէշէն դուրս կը թողուն ։

Այս պատճառով՝ ճեղք մը գոյացած է Մեր – ձաւոր եւ Միջին Արեւելքի պաշտպանողականնե – րուն միջեւ։ Այս բաց դուռը կրնայ սրել Ռուսիոյ ախորժակը։ Չե՞ն խորհիր թէ Եւրոպայի պաշտ – պանութիւնը անբաժանելի միութիւն մը, ամբող – ջութիւն մըն է. եւ լոկ Ատլանտեանի Ուխտով ան – կարելի է պաշտպանել բովանդակ Եւրոպան ։

Ժողովրդապետական ճակտի երկիրները պար – տաւոր են գիտնալ թէ իրենց դերը չի կայանար միայն պատերազմը չհեղուն մէջ, այլ պէտք է պաշտպանեն իրենց կողքին կռուող ազգերը՝ ընդ – դէմ կարմիր տիտանին»։

Գաղութէ գաղութ

ՊՈԼՍՈՑ Թոքաթլեան պանդոկին կարասիներ – րու խնդիրը տարիներէ ի վեր կը զբաղեցնէ հան – րային կարծիքը։ Մարմարա կը գրէ թէ էվգաֆի հաշիւներուն համաձայն, 93600 ոսկի գանձուած է, ի հաշիւ նախորդ վարձակալ Նիքոլա Մէտովիչի պարտքին ։ Ազգ. վարչութեան դիմումներուն հե – տեւանքով Պ. Մէտովիչ իճրայի դատաւորին առ – ջեւ ստորագրած էր յանձնարարագիր մը, որուն համաձայն կը հաւանէր պանդոկին կարասիները իր պարտքին փոխարէն Բերայի եկեղեցիներու վազքին փոխանցել, եթէ չկարենար իր յանձնառ պարտքը վճարել մինչեւ 1943 Ապրիլի վերջը։

Պարտքը չէր կրցած վճարել, վաճառման դր – ծողութիւն կատարուած էր եւ Պ. Մէտովիչ հա – մայնքին ծախած էր Թոքաթլեան պանդոկին կա – րասիները, որով 1943 Ապրիլին Թոքաթլեանի պանդոկինկարասիները Բերայի վազքին ծախ – ուած եւ անոր սեփականութիւնը դարձած են։ Այսօրուան գիներով այդ կարասիներըկ'արժէնկէս միլիոն։ « Մարմարա» հարց կուտայ թէ «ինչ պայմաններու տակ եւ ինչ իրաւասութեամբ 93600 ոսկիի փոխարէն ծախած են կէս միլիոն արժէքով հանրութեան պատկանող կարասիները »։

«Փոխանցման հաշուեկշիռին համաձայն տա – րիներու մատակարարութեան չրջանին ընդամէնը խնայուած է 15 հազար ոսկի։ Մինչդեռ վերջին տասնամեակին առնուազն կրկնապատկուած են վարձքերու եւ ժողովրդային նուէրներու հասոյթ – ները։ Բերայի նախկին էվգաֆի պաշտօնեայ եր – ուանդ Ինճէեան ամէն տարի կը հրատարակէր հաչուեցոյցներ, որոնց համաձայն ամէն տարի 40 —50 հազար ոսկիի խնայողութիւն իրականացած կ'ըլլար։ Ուրեմն այսօր կէս միլիոնի հասած պիտի ըլլային»։

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ, Գահիրէի «Ժուռնալ տ'Էժիփթ» թերթին գրական մրցումնե – րու բաժնին մէջ hors concours մրցանակ ստացած է։ Ջերմ շնորհաւորութիւններ մեր աշխատակցին։

ՀԱԼԷՊԻՆ Օր. Արփինէ Գալիկեան առաջին մր – ցանակ չհաճ է այն մրցման զոր կազմակերպած էր Փարիզի ձայնասփիւռի կայանը։ Մրցման նիւ – թերն էին Ռասինի եւ Քորնէյի հերոսները, որոնց չուրջ հետեւեալ հարցումները կ'ուղղուէին.— Ա. Երկու ողբերգակները ի՞նչ տիպար եւ նիւթ վեր – ցուցած են արեւելեան ժողովուրդներէն։ Բ. Մտա – նակցողին մայրենի լեզուով ի՞նչ թարգմանու – թիւններ կատարուած են անոնց գործերէն։ Գ. Ա. մէն մասնակցող պիտի թուէ հինգ գլխաւոր դեր – ծերը խնդրոյ առարկայ հեղինակներուն, համա – ձայն իր նախասիրութիւններուն։ Ձայնասփիւռի վարչութիւնը չնորհաւորութեան գիր մը եւ դա – ղեցիկ հատոր մը ղրկած է հայ օրիորդին ։ Մրց – ման արդիւնքը հաղորդուեցաւ ձայնասփիւռէն ։ Յօսնակը իր խօսքը ուղղելով Օր. Ա. Գալիկեանի յայտնեց թէ պիտի հրաւիրուի խօսելու Փարիզի անթելէն, երբ պատեհութիւնը ունենայ Ֆրանսա այցելելու ։

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ժ.

Երբեմն որսը այնքան առատ էր լինում, որ գիւղի կէսը բաժին էր ստանում ...

Այժմ այդպիսի բաները աւանդութիւնների կարգն էին անցել. ժողովուրդը հեռուից էր նա – յում Սիւլէյման Բէկի որսերին, որոնք յաճախ էին տեղի ունենում։

Բէկը թէեւ գիտէր, որ կեավուրները չներից էլ պիղծ են, բայց իբրեւ իշխանաւոր, հարկ էր համարում ցոյց տալ իր ձեռքի յաջողութեան նը – շանները իր անհաւատ հպատակներին ։

Սովորաբար, երբ նա վերադառնում էր որ – սից, երկու ձիաւորներ, որոնք տանում էին որ – ոյցած կենդանին, գիւղը մտնելուն պէս հանդարտ էին գնում, առջեւից անցնում էր մի այլ ձիաւոր, որ հանդիսաւոր կեավուրին հրամայում էր «մուն – տառ» չանել ։

Եւ իրաւ, ամէն մէկը պարտաւոր էր հեռու պահելու, չդպչել որսին, որպէսզի չպղծէ նրան ։ Մեղք չէր մնայն նայելը ։

Իսկ այսօր ամէնքը չտապով անցան։ Բէկը իր աչքերը դարձրեց դէպի եկեղեցու կողմը. այնտեղ հաւաքուածները արդէն ոտքի վրայ էին, սկսեցին մինչեւ դեռին խոնարհուել եւ ողջոյններ տալ, որոնց պատասխանելը արժան չհամարեց դոռոզ, ինքնակալ մուսլիմանը։

Սերբական արեգակը անջնջելի հետքեր էր թողել նրա խոշոր դէմքի վրայ։ Նա համարեա թուխ էր, ներկայացնում էր այրուած անապատ – ների բարեկազմ, խոշոր տղամարդութեան տիպը։

Ինամքով ածիլած կլոր ծնօտը, լիքը այտե – րը, գեր շրթունքները, որոնց վրայ իջել էին չատ հաստ, երկար ու սրածայր պեխերը, նրա տափակ քիթը իր լայն ծակերով առաջին անգամ տեսնողի մէջ զգրծում էին մի խիստ տպաւորութիւն, որ չուտ չէր մոռացւում ։

Բայց այդ մարդու ամբողջ ուժը, եռանդը, ամբողջ հոգեկան կարողութիւնը յայտնապէս – ծւում էին դէմքի վերին մասերում, մի զոյգ թուխ աչքեր եւ նրանց վրայ հաստ, նոյնպէս թուխ յօն – քեր — այստեղ էր Վարանդայի պատիժը, այս – տեղ էր նստած Սիւլէյման Բէկը ։

Դէմքի ընդհանուր թուխ ֆօնի վրայ մի ուրիշ գոյն, որ թխութեան հակապատկերն է, սարսա – փելի պպղումներ էր անում, դա աչքերի սպի – տակուցն էր ։

Երբ անհանգիստ էին այդ աչքերը, իրենց բոյների մէջ պտտւում էին արագութեամբ, սպի – տակուցը փայլատակումներ էր անում, ահաւոր փայլատակումներ ։

Իսկ երբ նրանց վրայ իյնում էին հաստ յօն – քերը կամ, աւելի ճիշդ ասած՝ յօնքը, որովհետեւ նրա յօնքերը չէին բաժանւում միմեանցից, այլ, ընդհակառակն, աւելի հաստ դծով միանում էին քթի վերջաւորութեան վրայ,— այդ ժամանակ Սերբացին ներկայացնում էր կէս գիշերային մի փոթորիկ, որ ընկնում է սեւաթոյր ամպերից ։

Որքան կորով, յանդուգն, գազանային վայ – րենութիւն էին ցոյց տալիս դէմքի այդ երկու մա – սերը — աչքերը եւ յօնքերը ։

Կարծես միայն այդ ընդունակութիւնն ունէին նրանք։ Կա՞ր այդ դէմքի համար ուրախ, մեղմ, թախծալի, ցաւագար արտայայտութիւն — դըժ – ուար էր ասել։ Ամբողջ հասակն էլ համապատաս – խանում էր այն տպաւորութեան, որ թողնում էր դէմքը։ Դա մի ուղիղ, հպարտ, միջակ մարմին էր, որի հաստութիւնն ու բարձրութիւնը չատ վա – յելուչ ներդաշնակութիւն էին կազմում։ Մանա – ւանդ լաւ էր Բէկը իր ձիու վրայ, որ Ղարաքաղի ազնուագոյն տեսակից էր եւ այժմ խրոխտ քայլեր էր անում ։

Ամբոխը այրական բարեկազմութեան, պար – թեւ ու վայրենի զեղեցկութեան երկրպագուն է, մանաւանդ երբ այդ զեղեցկութիւնը ներկայացնում է խստապարանոց իշխանութիւն, անողոք ուժ, կտրուկ հրաման ։

Որքան եւ Սիւլէյման Բէկի կազմուածքը օտար լինէր լեռնային երկնքի համար, որքան եւ տեղա – կան հասկացողութիւններին հակառակ լինէր այդ թուխ մարդու զեղեցկութիւնը, բայց այդ պըղ – պատը, այդ կայծերը արձակող քնաւորութիւնը սարսափի հետ միասին տարածում էր եւ մի այլ տեսակ զգացմունք որ միայն հիացմունքից կարող է յառաջանալ ։

Բռնութիւնը տեւողական է լինում մանաւանդ այն ժամանակ, երբ բռնակալը հեղնութիւն չի պատճառում իր անկանոն կազմուածքով, իր բնա – կան պակասութիւններով ։

փոխանները սրահէն դուրս ելան: Երեք դաշնակ. – կից զօրավարները — հրամանատարները — եւ 70 ազգակից հիւրեր նստած մնացին, եւ սրահէն հեռացան երբ քայլերգը վերջացաւ :

Անգլիացի հրամանատարը ըսաւ թէ գերման իշխանութեանց յայտնած է իր անձնական կարծիքը՝ «այս ծայր աստիճան անճաշակ ելոյթին առթիւ » :

★ Հեռագիրը կ'ըսէ թէ վարչապետը խօսեցաւ մէկ ժամ, 1500 ունկնդիրներու առջեւ, քննադատելով Դաշնակիցներուն քաղաքականութիւնը եւ հաւասար իրաւունքներ պահանջելով Գերմանիոյ համար: Ըսաւ թէ անհրաժեշտ է որ երեք Մեծերը իրենց յառաջիկայ ժողովին մէջ լրջօրէն զբաղին գերմանական հարցով, թէ ժամանակը հասունցած է այս ամառ իսկ վերաքննելու համար գրաւման ինդիրը, փոխանակ յետաձգելու աշնան: Բացատրեց թէ գրաւումէն վերջն ալ ստիպուած են ընդունիլ զանազան հակակշիռներ, բայց առանք պէտք է ըլլան «իմաստուն, յստակ եւ պարզ, եւ ոչ թէ այն տպաւորութիւնը ձգեն թէ կը ճնշեն գերմանական մրցակցութեան վրայ»: Այսօրուան Եւրոպան բաղդատելով նափոլէոնեան պատերազմէն վերջ եղած Եւրոպային հետ, Տօքթ. Ատըն աւելը թելադրեց որ արեւմտեան դիւանագէտները հետեւին Վիէննայի վեհաժողովին եւ Գերմանիան համարեն «հաւասար բաժնեկից մը ինչպէս պարտեալ Ֆրանսան, մէկ դար առաջ: Մեր դարաշրջանին մէջ դաշնագիրները միւնոյն արժէքը չունին այլեւս »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԻՐՈՊԱՑԻ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ համար այս շաբթու Նիւ Եորքէն ճամբայ կ'ելլեն չորս զինաթարձ նաւեր: Այսուհետեւ նաւեր պիտի հասնին քանի մը օրը անգամ մը, փոխադրելով թնդանօթներ, հրասայլեր , զնդացիրներ եւն.:

ԶԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ կառավարութիւնը փակեց կաթոլիկ վանքերուն մեծ մասը, վանականները եւ մայրապետները «կեդրոնացնելով քանի մը մեծ նաստաններու մէջ ուր կրնան զուտ կրօնական գործերու նուիրուիլ»: Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ չատ մը վանքեր իրրեւ պատսպարան կը ծառայէին թշնամի զործակալներու, լրտեսներու եւ մարդասպաններու :

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ կարմիր բանակը յայտնեցաւ զօրաման մը ցամաք հանել Հայնան կղզին, չատ ծանր կորուստներ կրելէ վերջ:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ թագաւորը ցաւ յայտնեց որ Աթէնքի ամերիկեան դեսպանը թէ խորհրդարանին եւ թէ թերթերուն հաղորդեր է վարչապետին ուղղուած նամակը, ուր մեղադրանքներ կ'ընէր եւ բարեփոխումներ կը պահանջէր: «Դեսպանը ամէն բան կը քննադատէ, առանց յիշելու Յունաստանի թափած արիւնը եւ արցունքը »:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ կառավարութիւնը որոշեց չնչել պաշարման վիճակը, բացի Սինայի եւ Լրանցքի շրջաններէն :

ՆԱԽԿԻՆ ՌՈՒԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ընկերակցութիւնը ընդհ. ժողով գումարելով էքս լէ Պէնի մէջ, որոշեց վտարել երկու համայնավար վարիչներ : Ուրիշ համայնավար մըն ալ սուտ խօսած եւ յանցանքը խոստովանած ըլլալով, քիչ մնաց պիտի ըզկատուէր :

ԳՐԱԳԷՏ ԱՆՌԻ ՊԷՌՕ, որ ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուած է իրրեւ զործակից , ուղեղային արիւնահոսութիւն ունեցաւ երկրորդ անգամ :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 35ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՏՂՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան, մասնակցութեամբ բոլոր կազմակերպութիւններուն, 22 Ապրիլ, շաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Կը նախագահէ՝ Վ. ՀԻՒՍԵՆ

Կը խօսին՝ ԱԶԳԻՆ (Վալանսէն) եւ ուրիշներ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ ջութակ :

Մուտքը ազատ է :

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԷՆ

Հ. Բ. Ը. Մ. Եւրոպայի կեդր. Յանձնաժողովը Ապրիլ 7 թուակիր զեկոյցով մը կը հաղորդէ հետեւեալ կարգադրութիւնները.—

Ա. Գրասենեակը բաց պիտի մնայ ամէն օր ժամը 9—12 եւ 14—18: Բ. Երկուշաբթի եւ չորեքշաբթի օրեր պաշտօնէութիւնը լրիւ զբաղած ըլլալով, այցելու չընդունուիր: Գ. Այցելուներ կ'ընդունուին միայն երեքշաբթի եւ հինգշաբթի օրեր ժամը 14—17 եւ կամ ուրիշ օրեր, մասնաւոր ժամադրութեամբ, բացի շաբաթէն : Դ. Ուսանողներու ընդունելութեան եւ վճարման վերապահուած է իւրաքանչիւր ամսուան վերջին ուրբաթ օրը, ժամը 10—12 եւ 14—17: Ե. Ամէն դիմում, առաջարկ եւ խնդրանք պէտք է որ կատարուի գրաւորապէս: Անօգուտ է անձնական դիմում: Զ. Անհատական օգնութեան խնդրանքներու ընթացք չի կրնար տրուիլ :

Համազգային Սգաւոնը Փարիզի մէջ

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ 1915 ԱՊՐԻԼ 11–24Ի
Նախաձեռնութեամբ ԵՐԵՔ ՀԱՑ ՑԱՐԱՆՈՒԱ – ՆՈՒԹԵԱՆՑ եւ մասնակցութեամբ Ա.Զ.Գ. ԲՈԼՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆՑ :

23 Ապրիլ ժամը 2·30ին, Salle Gaveau, 45–47, rue de la Boétie, (métro Miromesnil) :

Մուտքը ազատ է :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՄԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Cinéma Odéon, 162, La Canebière

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. Վարչութիւնը ինչպէս ամէն տարի, ձեռնարկած է ոգեկոչելու Ապրիլեան Եղեռնի տարեդարձը, այս կիրակի 23 Ապրիլին, մասնակցութեամբ՝ կապոյտ Խաչի, կամաւորներու եւ Ռազմիկներու բարեկամական միութեան, «Արմենիա» երգչախումբին, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Հայ Արիներու եւ Արեւնուշներու, « Արծիւ » մարզական միութեան եւ Գղիի, Հա – մաչարանճաքի, Սալնոյ Զոր, Տարօնի, Վասպուրականի հայր. միութիւններու :

Կը նախագահէ Պ. Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ: Կը խօսին Միութեանց ներկայացուցիչները :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին «ԱՐՄԵՆԻԱ» երգչախումբը ամբողջ կազմով, ԼԵՒՈՆ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (ջութակահար):

Այս առթիւ հրապարակաւ կը հրաւիրենք ուրիշ միութիւններ եւս, առանց զաւանանքի խըտրութեան, որ գան միանալ մեզի՝ արժանավայել կերպով տօնելու համար Համազգային այս մեծ տարեդարձը :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է :

★

ՍԳԱՏՕՆԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ հովանաւորութեամբ յարանուանութեանց պետերու:

Այս կիրակի ժամը 14.45ին, Bourse du Travailի հոյակապ սրահին մէջ, Place Guichard:

Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ԼԱ ՍԻՈԹԱՅԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան, Սալ տը լա Միւթիւալիթէի մէջ, այս կիրակի ժամը 2ին: Մուտքը ազատ է :

★

ՍԳԱՏՕՆԸ ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ Եկեղեց. Հոգաբարձութեան , եւ մասնակցութեամբ Աւետարանական եւ կաթուղիկէ եկեղեցւոյ, Հ. Ց. Դ. Անդրանիկ խումբի եւ Սթանօզի Հայր. Միութեան, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին , փաթրօնաժներու սրահը :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ ՑԻՇԱՏԱԿԻ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

Լիոն, Fourvière*ի* Տաճարին մէջ, այս կիրակի ժամը 10ին, հայածէս պատարագ մեր մէկ միլիոն նահատակներու եւ պատերազմի զոհերուն անմահ յիշատակին :

Կը հրաւիրուի Լիոնի հայ հասարակութիւնը :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Ապրիլեան Եղեռնի նահատակներու յիշատակի տօնը, նախաձեռնութեամբ Նիսի Շրջանի Ազգ. Միութեան եւ Հոգաբարձութեան, եւ մասնակցութեամբ բոլոր Հայկ. կազմակերպութիւններուն, տեղի կ'ունենայ այս կիրակի, ժամը 4ին , Գաւալօնիա սրահը, 13, բիւ Մաղաուանի :

Հանդէսին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն երգչուհի ՏԻԿԻՆ ՄԱՑՐԻ ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ դաշնակահարուհի Օր. ԽՈՍՐՈՎԵԱՆ (Նիսի քոնսէրվաթուարէն) :

★

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՍԷՆ ԺԵՐՈՄԻ (ՄԱՐՍԷԼ) ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան, Հայ կարմիր եւ կապոյտ Խաչերու, Հայ Ռազմիկներու, Ֆրանսահայ երիտասարդաց եւ Նոր Սերունդի միութեանց :

Այս կիրակի առաւօտ մասնաւոր հոգեհանդիստ կը կատարուի նահատակներու յիշատակին: Ճեմոյ Սգատօնը տեղի կ'ունենայ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Պիտի խօսին վերոյիշեալ միութեանց ներկայացուցիչները: (Թաղ Խորհուրդ):

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ .— Պօղոս Իչխանեան (Արմաւիրցի) կը փնտռէ իր եղբայրները՝ Աշոտ եւ Եղիշ Ատեան (Ծնած Արմաւիր, Խանլարի շրջան): Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

Տեղեկութիւն ունեցողները կրնան դրել Յառաջի վարչութեան :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesmes - (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9,ին սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ: Նիւթ՝ « Ապրիլեան խօսքի ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ: Նիւթ՝ « Ապրիլեան եղեռնը»: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:—Յաջորդ դասընթացք ժամը 8—9:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Բաֆֆի խումբի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 8.30ին Chope du Nord:

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 2.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Փորթ տ'Իթալիէ մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, ընկերուհի Ն. Եղիազարեանի բնակարանը , 12 rue de Paris, Gentilly: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆի հերթական հաւաքոյթը այս ուրբաթ երեկոյ, Քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը: Նիւթ՝ «Ո՞վ է Մովսէս Խորենացին», զեկուցանող՝ Վ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ :

ՄԱՐՍԷԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Գօմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամուհիները, յառաջիկայ հինգշաբթի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, եկեղեցւոյ կից սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին Ա.Հարոնեան ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՎԱԼԱՆՍ.— Համախարբերդցիական Միութեան մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

Երաժշտութիւնան դասեր

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆի դաշնակի, սոլֆէժի եւն. դասերուն հետեւիլ փափաքողներէն կը խնդրուի դիմել ամէն երեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 2—4, Studio Edition Colibri, 19 rue Caumartin, կամ հեռաձայնել նոյն ժամերուն Opéra 54.48 կամ դիմել գրաւոր կերպով նոյն հասցէին :

CAFÉ MOULU • CAFÉ EN GRAINS
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵՇՏԱՀԱՄ ՍՈՒՐՃԸ
ԿՐ ԳՏՆՈՒԻ
ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ-Ի ՄՕՏ
20, Rue Villeroy - 19, Rue Juliette-Récamier
LYON

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Գործաւորուհիներ, դուրսը աշխատելու համար (robes եւ corsages) եւ արհեստանոցի մէջ աշխատող mécanicien մը:

Դիմել՝ Ste. Lyda, 21 rue des Petits Carreaux, métro Sentier:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս · 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63
Vendredi 21 AVRIL 1950 Ուրբաթ 21 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6133–Նոր շրջան թիւ 1544

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋՈՀԵ՞ՐՆ ԱԼ ՎԵՐԻ ԵՒ ՎԱՐԻ ԱՐՏ

Ատենէ մը ի վեր սրտառուչ կոչեր կը հրատարակուին Փարիզի համայնավար թերթերուն մէջ, բողոքելով Թուրք ձախակողմեան բանաստեղծի մը՝ Նազըմ Հիքմէթի բանտարկութեան դէմ :

Մասնաւոր յանձնախումբ մըն ալ կազմուած է, արձակել տալու համար Թուրք բանաստեղծը, որ Պրուսայի բանտն էր, 12 տարիէ ի վեր :

Նազըմ Հիքմէթ Պոլիս փոխադրուեցաւ քանի մը շաբաթ առաջ, ծանրապէս հիւանդացած ըլլալով : Այս առթիւ որոշած էր ծոմ պահել, իբրեւ բողոքի ցոյց :

Պոլսոյ վերջին թղթակիցէն կ'իմանանք թէ բժշկական քննութիւնը «վտանգաւոր չէ դատած» բանաստեղծին վիճակը : «Հետեւաբար անպատճառ – հուպիւն մը չէ տեսնուած, զայն Սկիւտարի բանտը ղրկելուն մէջ» :

Ուրեմն, մէկ բանէն միւսը : Մինչեւ որ հիւանդութիւնը «վտանգաւոր» դառնայ :

Անոնք որ ծանօթ են թրքական իշխանութեանց բարքերուն, չատ բնական կը գտնեն այս տարբդի ընթացքը : Թէեւ, ականաւոր Թուրքեր ալ բողոքած եւ դիմումներ կատարած են, պահանջելով ազատ արձակել երիտասարդ բանաստեղծը :

Փարիզի յանձնախումբը վերջերս հետեւեալ հեռագիրը կ'ուղղէր Նազըմ Հիքմէթի, բազմաթիւ ականաւոր դէմքերու ստորագրութեամբ .

— « Խորապէս զայրացած ենք մեզի հանդէպ եղած տմարդի ընթացքին համար : Կ'ապահովենք մեր աջակցութիւնը եւ եղբայրական համակրանքը » :

Մի եւնոյն ատեն կը հրաւիրէր միանալ համակրանքի այս ցոյցին, «իրենց բողոքները ուղղելով Թրքական դեսպանատան» :

Այս առթիւ, համայնավարներու գրական շաբաթաթերթը, Lettres Françaises, կը հրատարակէր երկու բանաստեղծութիւններ, երկուքն ալ բանտին մէջ գրուած, մէկը՝ 1940ին, Բ·ը 1948ին :

Տարբեր պարտականութիւններ են ասոնք, ուէ քաղաքակիրթ ժողովուրդի զաւակներուն, մանաւանդ անոր մտաւորականութեան համար :

Բողոք բռնութեան, բարբարոսութեան, անարդարութեան եւ ահռելարսափի դէմ : Ինչո՞ւ չէ : Առանց ազդի խորութեան : Ո՛ւր որ ալ գտնուին զոհերը : Անհատ ըլլան թէ բազմութիւն :

Ո՛րքան բողոքագիրներ, բողոքի հրապարակային ցոյցեր վայելած ենք մենք ալ, տարիներու ընթացքին, Թրքական բարբարոսութեանց, զանգուածային ջարդերու, տեղահանութեանց եւ կախաղաններու առթիւ : Համամարդկային ցասումի ձայներ որոնք մարած են այսօր, իբրեւ ժամանակավրէպ ...

Արդ, ճիշդ այն միջոցին երբ ձախակողմեան գրագէտներ, բանաստեղծներ, արուեստագէտներ եւ գիտուններ, հրապարակագիրներ եւ երեսփոխաններ իրար անցած են Նազըմ Հիքմէթը ազատելու համար, փոթորիկ մը կը յուզէ Ֆրանսայի հանրային կարծիքը :

Ամիսներէ ի վեր կատաղի խաչակրութիւն մը սարքուած է նախաձեռնութեամբ միեւնոյն հանդիսին, խափանելու համար նոյնպէս համամարդկային, եղբայրական, յեղափոխական ձեռնարկ մը որ կապ ունի միլիոնաւոր դժբախտներու ճակատագրին հետ :

Նախկին աքսորական մը, Դաւիթ Ռուսէ, գրագէտ եւ հրապարակագիր, քաջութիւնն ունեցաւ առաջարկելու որ միջազգային քննիչ յանձնախումբ մը ղրկուի, ստուգելու համար Ա· Մի ութեան աքսորավայրերուն մէջ արգելափակուած 12—15 միլիոն դժբախտներուն վիճակը :

Պ· Ռուսէ յանձն կ'առնէր միեւնոյն քննութիւնը կազմակերպել՝ ասիական եւ ափրիկեան դաղթավայրերու մէջ :

Առաջարկը արժանացաւ բազմաթիւ կազմակերպութեանց եւ ականաւոր դէմքերու հաւանութեան : Ֆրանսայէն դուրս ալ համակրանքի ձայներ ունեցան :

Եւ սակայն, ծրագրին մէջտեղ հազիւ չորցած, ահռելի վայնասուն մը փրթաւ կարմիրներու եւ կարմրուկներու ճակատէն :

Ռուսէն, որ տառապանքի եղբայր մը, բախտակից մը եւ ուղեկից մըն էր երէկ, դարձաւ «դաւաճան, լրտես, վարձկան, ամերիկեան գործակալ» եւ ուրիշ ինչ որ կ'ուզէք :

Դեռ ամէն բան չըսինք : Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՓԱՐԻԶԸ ԵԱՂԹԵՑ Ա.ՑԳԵՍՏԱՆԻ

Տակաւին քանի՞ տարի այսպէս ...

Փարիզի Վասպուրականցիները այս տարի ալ մոռացութեան տուին իրենց պատմական հերոսամարտը, (1915 ապրիլ) :

Կը թուի թէ աշն ու ձախը, ունեւորն ու աշխատաւորը համերաշխութեան դաշինք են կնքած այս ճակատին վրայ, 1945էն ի վեր :

Մինչ «դաւառ»ը կը շարունակէ հաւատարիմ մօրչն կատարել իր պարտականութիւնը, դլխաւորութեամբ Մարսէյլի, Տէսինի եւ Վիէնի :

Ինչո՞վ բացատրել Փարիզի Վասպուրականցիներուն այս անփառունակ ձեռնպահութիւնը : Բուն բառով՝ դասալքութիւն :

Թերեւս նորերը չատ բան չեն գիտեր : Իսկ հինե՞րը : Մոռցա՞ն իրենց տեսածն ու լսածը :

Եւ կամ դարձի՞ են եկած : Հերոսամարտը վերադնահատած եւ պակա՞ս գտած են :

Անոնք որ զոհ գացին այդ ճակատագրական պայքարին, առանց դաւանանքի, տարիքի եւ սեռի խտրութեան, հոգեհանգի՞ստ մըն ալ չեն արժեր :

Այսքան չո՞ւտ պիտի հալէին «ահ, Վասպուրականը», իր ծովն ու Այգեստանը, Վարադն ու Շատախը եւ այնքան թանկագին յիշատակները, Փարիզի ակնախտիղ պողոտաներուն վրայ :

Դեռ ո՛րքան կսկիծալի հարցումներ :

Կարճ կապելու համար, կ'առաջարկեմ .—

Խումբ մը վանեցիներ Փարիզ փոխադրել Մարսէյլէն եւ Տէսինէն, ստանձնելու համար հերոսամարտի տարեդարձին տօնակատարութիւնը :

Եւ կամ ... Լսկիւչհիւրի, Պօլուի կամ Հայնիի Հայր· Մխութեանց յանձնել այդ հոդը :

ՎԱՀԷ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ճարտարագործական արտադրութիւնը, բաղդատմամբ 1945ի, բարձրացած է 40 առ հարիւր : Ապրանքներու որակն ալ բարձրացած է :

ՀԱՑՊՆՏՀՐԱՏԸ լոյս ընծայեց Մ· Կորքիի գրական – հրապարակագրական այն գործերը, որոնք գրուած են 1926—1927ին : Հատորը կը պարունակէ նաեւ հեղինակին «պանֆլէտ»ները (պարսաւագիր), ուղղուած ամերիկեան իմպերիալիստներուն (աչխարհակալ) :

ԵՐԵՒԱՆԻ « Դինամօ » մտատիոնում (մարզարան) համանուն խումբը չափուեցաւ Մոսկուայի «Տորպեդա» խումբին հետ : Գնդախաղը վերջացաւ երկու – մէկ արդիւնքով, ի նպաստ Երեւանի :

ՌԵՍՊՈՒԲԼԻԿԱՑԻ ՇԱԽՄԱՏԻ (Հանրապետութեան ճատրակի) յետադնուած մասերը վերջացան : «Սպորտի վարպետ Վարդանեանը չահեց 7 հնարաւորից 5 միաւոր, Ալլահվերդեանը՝ 3ուկէս միաւոր, Ղամբարեանը՝ 3 միաւոր, Մոկացեանը՝ 1ուկէս միաւոր եւ մէկ յետադնուած» :

ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ (Երեւան) այս տարի կը յուսայ ստանալ արհեստական կաթ : Գործարանն արդէն կը պատրաստէ «տրիքլորոֆին», եւ ուրիշ կարեւոր քիմիական լուծոյթներ :

ՍԻՍԻԱՆի չրջանին մէջ (Զանգեզուր) սկսած են արեւադարձային պտղատու ծառերու մչակութիւն : Նորաւան գիւղը 15 հեկտար արեւադարձային պտղատու ծառերու այդի ունի, Դարբաս գիւղը՝ 5 հեկտար :

ՄԵՐ ՎԱՂԵՄԻ ԲԱՐԵԿԱՄԸ, Բժ· Լեւոն Գրիգորեան բժշկական ծանր գործողութեան մը ենթարկուած է անցեալ օր : Ուրախութեամբ հաղորդելով գործողութեան յաջողութիւնը, արագ ապաքինում կը մաղթենք :

ՊԵՐԼԻՆի արեւելեան չրջանին փոխ քաղաքապետին տղան, Ռալֆ Քասթնէր, արեւմտեան չրջանը ապաստանեցաւ իր ընտանիքին հետ, անտանելի դառնալով կարմիր կարդուսարքը :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄի միջազգայնացման ներկայ ծրագիրը մերժուեցաւ Ազգաժողովի խորհրդային պատուիրակին կողմէ : (Նախապէս համաձայն էին) :

Մոսկուա նորեն կը յուզէ Տարտանէլի խնդիրը

Մոսկուայի նաւատորմի պաշտօնաթերթը, « Կրասնի Ֆլոտ » (Կարմիր Տորմիղ) կարեւոր գրութիւն մը հրատարակեց չորեքչաբթի օր, ուր ձաղկէլէ վերջ Մ· Նահանգներուն քաղաքականութիւնը Պալքաններու մէջ, կը յայտարարէ թէ Մոնթրէոյի պայմանագիրը «այլեւս չի համապատասխաներ Սեւ Ծովու պետութեանց չահերուն » :

Այդ պայմանագրին համաձայն, Թուրքիան է պահակը Վոսփորի եւ Տարտանէլի նեղուցներուն : Արդ, խորհրդային պաշտօնաթերթը կ'ըսէ թէ վերջին պատերազմին առեն Թուրքիա Հիթլէրի կողմը բռնեց, թոյլ տալով որ Առանցքին մարտանաւերը ազատօրէն անցնին, « իսկ այժմ իր անկախութիւնը ծախած է Ամերիկայի աչխարհակալներուն : Ամերիկեան նաւաթաժիններ յաճախ հիւր կ'ընդունուին Մարմարայի մէջ, եւ Թրքական օդանաւակայաններ դարձած են խարխխներ ամերիկեան օդանաւերու համար» :

« Կրասնի Ֆլոտ» յետոյ ձաղկելով ամերիկացի խորհրդականներու գործունէութիւնը Թուրքիոյ մէջ, կ'եզրակացնէ .— «Այս բոլոր պարագաները կը հարկադրեն մեզ աւելի մեծ արթնութեամբ հսկել եւ անընդհատ օրացոյցել Սեւ Ծովու ափերուն պաչտպանութիւնը : Խորհրդային բանակը եւ նաւատորմը սպառնալից ազդարարութիւն մը կը կարմեն հաւանական նախայարձակներու դէմ » :

★ Մոնթրէոյի պայմանագրով, որ կնքուեցաւ քսան տարի առաջ, Թուրքիա վերստացաւ իր կատարեալ գերիչխանութիւնը Տարտանէլի վրայ, գայն վերապինելու իրաւունքով :

1946ին Ա· Միութիւնը երկու անգամ առաջարկեց Թուրքիոյ եւ Անգլիոյ ուղղակի բանակցիլ, նոր վարչաձեւ մը հաստատելու համար : Իր ծրագիրն էր վերակաղմել Նեղուցներու պաչտպանութիւնը, Թուրքիոյ հետ միասին, որպէսզի ուրիչ պետութիւններ չկարենան օգտագործել գայնոնք, Թշնամական նպատակներով : Այս պահանջը մերժուեցաւ ոչ միայն Թուրքիոյ, այլեւ Անգլիոյ եւ Ա· Նահանգներուն կողմէ :

ինչո՞ւ արգելուած խաղերգ

Գերմանիոյ վարչապետը բացատրելով իր դիրքը, ուրէն հաւասարութիւն կը պահանջէ .— Միացած երրորդ տուներ երգած են .— Զարմանք եւ տխրութիւն Անգլիոյ, Ցրաճսայի եւ Ա· Նահանգներուն մէջ :

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, Տոքթ· Ատընաուերը, քաղաքական ճառ մը խօսեցաւ Պերլինի ամերիկեան չրջանին մէջ, ազատութիւն եւ խաղաղութիւն պահանջելով եւ երգել տալով արգիլուած քայլերգը, « Գերմանիա ամէն բանէ վեր » :

Այս ելոյթը զարմանք եւ տհաճութիւն պատճառած ըլլալով յաղթական երկիրներուն մէջ, վարչապետը լուսաբանութիւններ հաղորդեց լրագրական ասուլիսի մը մէջ : Ըսաւ թէ ինք երգել տուաւ միայն քայլերգին երրորդ տունը, աւելի յստակօրէն բացատրելու համար իր միտքը, մանաւանդ որ այդ երրորդ տուներ յաճախ կ'երգուին արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ : Եւ աւելցուց թէ արեւելեան Գերմանիոյ (ռուսական չրջան) ունկնդիրները երկիւղածութեամբ լսած էին երգին այդ մասը, տեսնելին առջեւ :

Ի՞նչ կ'ըսէ քայլերգին Գ· տունը .—

Միութիւն, իրաւունք եւ ազատութիւն գեր – ման հայրենիքին համար .— Բոլորս ալ ջանանք գայն ստանալ եղբայրաբար, միացնելով մեր սիրտերը եւ ուժերը :

Միութիւն, իրաւունք եւ ազատութիւն երաչխիքն են բարօրութեան .— Ծաղկէ՛, օ՛հ, գերմանական հայրենիք :

Վարչապետը չարունակելով իր լուսաբանութիւնները, յայտարարեց .— «Ժամանակն է որ Գերմանիա նորէն ունենայ ազգային քայլերգ մը : Արեւելքի եւ Արեւմուտքի բոլոր Գերմանները արտակարգ ուրախութեան մեր այս նախաձեռնութենէն, մանաւանդ որ Նացիները արգիլած էին այդ երրորդ հատուածը : Երբ ես ունկնդիրներուն երգել տուի քայլերգը, կը մտածէի թէ արեւմտեան Պերլինէն բոլոր քաղաքական կուսակցութիւնները կանխաւ ընդունած են այդ ցոյցը » :

Արեւմտեան Պերլինի քաղաքապետը, Ռէօյթէր (ընկերվարական) որ վարչապետին քով նրստած էր, հաւանութիւն յայտնեց գլուխը չարժելով :

Ի պատասխան հարցումի մը, վարչապետը յայտարարեց .

— « Մենք բանակ չենք ուզեր : Հերիք է որքան պատերազմեցանք : Մենք կ'ուզենք որ մեծ պետութիւնները համաձայնին, որպէսզի կարենանք իրական խաղաղութիւն մը վայելել եւ աչխատիլ Գերման ժողովուրդին վերելքին համար : Մենք չենք ուզեր որ մեր երկիրը ռազմադաչտ մը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«ԾՈՒՍԱԲԵՐ»Ի ՏԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿԷՔԸ

ՎԵՐՋԻՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՁԱՒԵՐԸ

ՄՄԲ.— Թղթատարի յապաղման հետեւան – ով, դեռ նոր ստացանք *Ծուսաբեր*իՄ'արտ 30ի թիւը, որմէ կը խղճանք հետեւեալ մանրամասնու – թիւնները, հիմնարկէքի վերջին արարողութեանց մասին.—

Հիմնարկէքի կրօնական արարողութիւնը ըս–կսաւ խորհրդաւոր լռութեան մէջ: Մ'ամբրէ արք· Սիրունեան եւ քահանայ հայրերը օրհնեցին մա – տաղը, որուն արիւնով չաղախուեցաւ հիմնաքարը:

Ապա Թանկագին երերն ու Հայաստանի ափ մը հողը պարունակող տուփը, զոր յատուկ թեֆ–նիֆով ամբացուցած էր ընկեր Ս· Զիմայեան՝ դր–ուեցաւ հիմնաքարին վրան եւ, ճարտարապետ Տոքթ· Հ· Շիրինեանի ձուած ուղղութեամբ, աշխատաւորները աղիւսով ցած պատեր հիւսեցին անոր չուրջ: Սրբազան Հայրը ծեփիչով հարթեց տուփին վրայ չաղախը, իսկ «Ծուսաբեր» Մշա – կութային Ընկերակցութեան նախագահ Պ· Աւե – տիս Զագըճեան դրաւ բարձրացող առաջին ա – գիւռը:

Հիմնաքարին չուրջ բոլորուած պատուոյ հիւ–րերն ու հանդիսականները, փափաքելով իրենք ալ մասնակից ըլլալ այս արարողութեան, մէկը՝ ա – գիւռ մը, ուրիշներ՝ ափ մը չաղախ դրին հիմնա–քարին վրայ:

Կարճ դադարէ մը ետք ընկեր Բ· Նաւասարդ–եան բեմ բարձրացաւ եւ յայտարարեց, թէ մա – տաղը պիտի տրուի «Ծուսաբեր»ի Տունը կառու – ցանող բանուորներուն, իսկ ուրիչ ոչխար մըն ալ՝ այս առիթով՝ պիտի նուիրուի Գալուստեան Ազգ· վարժարանի Տիկնանց Ինամակալութեան սանուց սեղանին: Ցետոյ հիմնարկէքի հանդիսութեան առիթով ստացուած զանազան հեռագիրներէն եւ նամակներէն կարդաց Աղեքսանդրիոյ Քաղաքա – կան ժողովի առենապետ Պ· Մարտիկ Զարպհա–նէլեանի շնորհաւորական հեռագիրը:

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ Մեթր Օննիկ Մա – ճառեան, որ խօսեցաւ «Ծուսաբեր» Մշակութա – յին Ընկերակցութեան կողմէ: (Ցառաջ·— Ճառը տպած ենք արդէն): Ընկեր Ն· Զիմէնեան երգեց Կոմիտասի «Հով արէք»ը:

Հ· Ց· Դ· Երիտասարդաց Միութիւնը ներ – կայացուցիչ կարգած էր ընկեր Հ· Աւագեանը, որ կրցաւ կարճ, սակայն ազդու ուղերձով մը բա – ցատրել այն մեծ ու կրթիչ դերը, զոր 30 տարինե–րու ընթացքին կատարած է «Ծուսաբեր»՝ մեր ե–րիտասարդութեան կեանքին մէջ: Ճառախօսը իր ուղերձը փակեց երիտասարդութեան այն հաստատ հաւատքով, թէ ասկէ ետք եւս, նիւթական աւելի նախանձելի պայմաններու մէջ, «Ծուսաբեր» պիտի շարունակէ ազգային հաւատքի ու պայքա–րի մխիթարեր մը հանդիսանալ:

Հասարակութիւնը պահ մը կարծես փոխա – դրուեցաւ մեր հայրենի լեռները, երբ ընկեր Ե–ուանդ Ալեքսանեան փոքր սրինգի մը վրայ նուա–դեց Կոմիտասի «Կռունկ»ը: Հարիւրաւոր անդամ–ներ լսուած այս երգը ունկնդրուեցաւ միշտ նոյն կիզիչ կարօտով ու հայրենի օճախէն մնացած քաղցր յուշերու երազներով:

Ընկեր Գաբրիէլ Լազեան խօսեցաւ «Համազ – գային» Ընկերակցութեան կողմէ, ըրաւ այս կազ–մակերպութեան կարճ պատմականը եւ իր ամփոփ խօսքին մէջ արձանագրեց անոր ցարդ իրագործ – ած նուաճումները մշակութային ու կրթական մարզերէն ներս: Այս կազմակերպութեան համար հոգեկան հրճուանքի առիթ է «Ծուսաբեր» Մշա–կութային Ընկերակցութեան Տան հիմնարկէքը, ըսաւ ճառախօսը, քանի որ այս Տունը եւս, իբրեւ ամուր ու հաստատուն կռուան մը, կոչուած է ծառայելու ազգապահպանման եւ մեր մշակոյթի աճման ու զարգացման գործին: Ընկ·հի Անահիտ Ամրիկեան երգեց Ալեմշահի «Ես սիրեցի»ն:

Հայ կարմիր Խաչի կողմէ խօսեցաւ բժիշկ Ե–ուանդ Խաթանասեան: Բանախօսը չեշտեց այն բացառիկ դերը, որ հայ կինը ունեցած է մեր պատմութեան մէջ, ոչ միայն ընտանիքի յարկէն ներս, այլեւ հանրային կեանքի մէջ: Մեր ժողո – վուրդի բազմադարեան գոյութեան ու պայքարին մէջ իր յատուկ տեղն ունի, ըսաւ ճառախօսը, հայ կինը, որուն կը պարտինք առաւելաբար նոր սե – րունդին լեզուն, աւանդապաշտութիւնն ու ոգին:

Վերջին խօսքը տրուեցաւ «Նաւասարդ» Ա. – կումբի ներկայացուցիչին՝ ընկեր Լեւոն Յովհան–նէսեանի, որ իր ոգեւորութիւնն ու աշխատանքը բերած է «Ծուսաբեր»ի՝ հին օրերէն սկսած, երբ մեր թերթը կը հրատարակուէր տաժանելի պայ – մաններու տակ: Բնական էր անոր յուզումը, երբ այսօր խօսք կ'առնէր նոյն թերթի հսկայ ու փա–ռաւոր չէնքի հիմնարկէքին առիթով: Ընկերը վերյիշեց հին օրերը, երբ «Նաւասարդ» ակումբ եւ պատանեկան միութիւն, կուսակցութիւն եւ թերթ, բոլորն ալ կը գտնուէին խոնաւ, խաւար, նեղ ու ամէն յարմարութենէ զուրկ սենեակի մը մէջ: Սակայն այդ իսկ պայմաններու տակ երբեք նուազ չէր աշխատելու եւ ստեղծագործելու կամ–քը: Եւ ընկեր Յովհաննէսեան այդ կամքը կապեց

1915. Ապրիլ 11-24

Ամէ'ն ժողովուրդի արցունքը արդար ար – ցունք է, կ'ըսէ Ռընան:

« Իսկ հայ ժողովուրդի արցունքը ամէնէն արդարն ու ամէնէն առատը», կ'աւելցնէ Ա· Ահա–րոնեան:

Ազգ մը որքան զարգանայ, յառաջդիմէ քա – ղաքական մարզին մէջ, այնքան աւելի խոր դի – տակցութեամբ կը գնահատէ իր ցեղային զոյու – թեան հիմնական արժէքները՝ բարոյական եւ նիւ–թական:

Այս գիտակցութեամբ, ամէն տարի ամէն հայ գաղութ, տխրութեամբ համակուած կը յիշէ մարտիրոսութիւնը իր խնկելի նահատակներուն, անոնց ընծայաբերելով իր անխառն սէրը եւ երախ–տագիտութեան պաշտամունքը: Կը յիշէ աննա – խընթաց այն քստմնելի ոճիրը, յաւիտենական ա–բառը անոնց որ յղացան եւ կազմակերպեցին զայն:

11–24 Ապրիլ 1915, Սուգի, ոգեկոչումի եւ ուխտի օր միանգամայն:

Սուգ, մեր այն բոլոր նահատակներուն հա – մար, որոնք ինկան որպէսզի ապրինք մենք, որ–պէսզի ազատագրուի հայրենիքը: Ոգեկոչում՝ յի–շատակին մեր հազարաւոր մտաւորականներուն, որոնք լքեցին ամէն փառք, դիրք, եւ հանդիսա ու նուիրուեցան ժողովուրդին մտաւոր եւ հոգեկան դաստիարակութեան, ազգային զարթումի, ստեղ–ծագործութեան վեհափառ գործին: Ոգեկոչում յիշատակին բոլոր այն ծանօթ եւ անծանօթ հե – րոսներուն, որոնք ծառացան բռնութեան եւ խա–ւարին դէմ, հարթելով հայրենիքի փրկութեան ճամբան: Ոգեկոչում յիշատակին բոլոր պաշտելի մայրերուն եւ քոյրերուն, որոնք կրցան հայ ըն – տանեկան սրբութիւնը անաղարտ պահել խեղդա – մահ ըլլալով Եփրատի, Տիգրիսի, Արածանիի ջու–րերուն մէջ: Ոգեկոչում, այո՝ բոլոր այն բազմու–թիւններուն որոնք մահացան Տէր Զօրի, Միջա – գետքի, Սուրիոյ անապատներուն մէջ:

Սուգ եւ ոգեկոչում, արցունք եւ յիշատա – կում չեն սակայն իմաստը Ապրիլ 11–24ին: Ապրիլ 24ը միայն Մեռելոցի սովորական օր մը չէ: Այլ Ուխտի օր առաւելապէս:

Ուխտ՝ հաւատարիմ մնալու ոչ միայն նահա–տակներու խնկելի յիշատակին, այլ՝ մանաւանդ այն անմահ գաղափարականին որուն համար զոհ–ուեցան անոնք:

Այսօր երբ կ'ողբանք մեր նահատակները եւ երկիւղածութեամբ կը խոնարհինք անոնց յիշա – տակին առջեւ, միեւնոյն ատեն հպարտութեամբ կ'ոգեկոչենք Վանն ու Շատախը, Գարահիսարն ու Տարօնը, Մուսալեռն ու Եդեսիան և բոլորհերոսա–կան քաղաքները որոնք հայ ցեղին պատիւը վե–կեցին անհաւասար կռիւի մէջ եւ դիւցազնօրէն ին–կան ազատութեան ճամբուն վրայ:

Եւ սարսուռով կը յիշենք թէ այդ ճամբանե–րուն վրայ ինկան հայ մտքի եւ խօսքի տիտան–ները, Զօհրապ, Մահակ, Վարդգէս, Ակնունի, Զարդարեան, Վռամեան, Վարուժան, Թլկատին–ցի, Սիամանթօ, Սեւակ, Երուխան, Տաղաւարեան, Շահրիկեան, եւ ուրիշ անհամար ծանօթ եւ ան – ծանօթ վաստակաւորներ, հայկական բազուկի, մարտական ուժի աննման հերոսներ:

Կը յիշենք թէ դիւցազնամարտը չարունակ – ուեցաւ Ազաքսի ափերուն վրայ, Սարտարապատի, Ղարաքիլիսէի եւ Բաչ Ապարանի մէջ, յանգելով Մայիս 28ի փառաւոր թուականին:

Մենք այսօր՝ Ապրիլ 24ը կը տօնենք ոչ միայն աւելի քան մէկ միլիոն զոհերը յիշելու եւ անոնց անյայտ հոգիներուն հետ մտովին յարաբերուելու – լու, այլ եւ անոնց գաղափարականին ամբողջն կառչելու կամեցողութեամբ:

Արդարեւ՝ ամէնէն խոր յիշատակն ալ դատա–պարտուած է թառամելու, եթէ պիտի չդառնայ աղբիւր ներշնչման եւ խորհուրդ այսօրուան ու վաղուան համար:

Ամէն բանէ առաջ հարկ է ըմբռնել մեր նա – հատակներուն բռնամահ կորուստին իմաստը: Գիտնալ թէ ինչո՞ւ մեռան:

Անոնք մահը դրկեցին առասպելական հերոս – ներու քաջութեամբ եւ խիզախութեամբ, մնալով հաւատարիմ հայրենիքի եւ ազատութեան գաղա – փարին: Եւ արար աշխարհ հասկցաւ թէ անզէն ու անպաշտպան, դարաւոր այս ժողովուրդը կա – րելի չէ պատմութեան դրքէն ջնջել տարագրու – թիւններով եւ քստմնելի ջարդերով:

Նոյնիսկ մեր դահիճները հասկցան թէ՝ հայ ժողովուրդը, երբ կը կոտորակուի իբրեւ նիւթ եւ հող, անկէ կը քաշէ նոր կենսունակութիւն եւ ներ–շնչում:

Այս ըմբռնումով կը մօտենանք օրուան սգաւոնին եւ այս ըմբռնումով օր մը զայն պիտի վերածենք ազգային հպարտութեան եւ հայրենիքի զաղափարապաշտութեան մեծ տօնին:

Վերապրող հայ ժողովուրդը, լիովին ըմբռնեց իր հին ու նոր նահատակներուն ժառանգութիւնը: Ըմբռնեց թէ անոնց պայքարով եւ արիւնով ստեղ–ծուեցաւ իր այսօրուան հայրենիքը եւ նոր թափով մը արծարծուեցաւ իր մշակոյթին խարոյկը: Այդ ժառանգութեան չնորհիւ է որ գաղութները կը պահեն իր ազգային ոգին ու զգացումները, վըս–տահ՝ ապագային վրայ:

Միայն այսպէս ըմբռնելով եւ լիովին ստանձ–նելով նահատակներուն ժառանգութիւնը, յարգած կ'ըլլանք անոնց զոհաբերութիւնը:

ԲԺ· ՏԻԳՐԱՆ Ց· ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆ

վերջէն ոչ մէկ կարծես փոխա – դրուեցաւ մեր հայրենի լեռները, երբ ընկեր Ե–ուանդ Ալեքսանեան փոքր սրինգի մը վրայ նուա–դեց Կոմիտասի «Կռունկ»ը: Հարիւրաւոր անդամ–ներ լսուած այս երգը ունկնդրուեցաւ միշտ նոյն կիզիչ կարօտով ու հայրենի օճախէն մնացած քաղցր յուշերու երազներով:

Ընկեր Գաբրիէլ Լազեան խօսեցաւ «Համազ – գային» Ընկերակցութեան կողմէ, ըրաւ այս կազ–մակերպութեան կարճ պատմականը եւ իր ամփոփ խօսքին մէջ արձանագրեց անոր ցարդ իրագործ – ած նուաճումները մշակութային ու կրթական մարզերէն ներս: Այս կազմակերպութեան համար հոգեկան հրճուանքի առիթ է «Ծուսաբեր» Մշա–կութային Ընկերակցութեան Տան հիմնարկէքը, ըսաւ ճառախօսը, քանի որ այս Տունը եւս, իբրեւ ամուր ու հաստատուն կռուան մը, կոչուած է ծառայելու ազգապահպանման եւ մեր մշակոյթի աճման ու զարգացման գործին: Ընկ·հի Անահիտ Ամրիկեան երգեց Ալեմշահի «Ես սիրեցի»ն:

Հայ կարմիր Խաչի կողմէ խօսեցաւ բժիշկ Ե–ուանդ Խաթանասեան: Բանախօսը չեշտեց այն բացառիկ դերը, որ հայ կինը ունեցած է մեր պատմութեան մէջ, ոչ միայն ընտանիքի յարկէն ներս, այլեւ հանրային կեանքի մէջ: Մեր ժողո – վուրդի բազմադարեան գոյութեան ու պայքարին մէջ իր յատուկ տեղն ունի, ըսաւ ճառախօսը, հայ կինը, որուն կը պարտինք առաւելաբար նոր սե – րունդին լեզուն, աւանդապաշտութիւնն ու ոգին:

Վերջին խօսքը տրուեցաւ « Նաւասարդ» Ա. – կումբի ներկայացուցիչին՝ ընկեր Լեւոն Յովհան–նէսեանի, որ իր ոգեւորութիւնն ու աշխատանքը բերած է «Ծուսաբեր»ի՝ հին օրերէն սկսած, երբ մեր թերթը կը հրատարակուէր տաժանելի պայ – մաններու տակ: Բնական էր անոր յուզումը, երբ այսօր խօսք կ'առնէր նոյն թերթի հսկայ ու փա–ռաւոր չէնքի հիմնարկէքին առիթով: Ընկերը վերյիշեց հին օրերը, երբ «Նաւասարդ» ակումբ եւ պատանեկան միութիւն, կուսակցութիւն եւ թերթ, բոլորն ալ կը գտնուէին խոնաւ, խաւար, նեղ ու ամէն յարմարութենէ զուրկ սենեակի մը մէջ: Սակայն այդ իսկ պայմաններու տակ երբեք նուազ չէր աշխատելու եւ ստեղծագործելու կամ–քը: Եւ ընկեր Յովհաննէսեան այդ կամքը կապեց այն հողին, որմէ ափ մը այժմ կը դրուէր «Ծու – սաբեր»ի ապագայ Տան հիմին մէջ: Ապա բանա–խօսը՝ հաղիւ զսպելով իր յուզումն ու արցունք – ները՝ յայտնեց, թէ այսօր « Ծուսաբեր »ի գործին չուրջ հաւաքուած էր ամբողջ համայնքը եւ բոլո–րը կը բերէին իրենց մասնակցութիւնը ընդհանուր գործին: Ասոնց մէջ էր նաեւ Նիր Իսթ Ակումբը, որ նամակ մը յղած էր օրուան կարգադիր Ցանձ–նախումբին եւ դումար մը կցած անոր՝ իր լման չէնքի կառուցումին գործին:

«Ներսէս Շնորհալի» Հայ Կաթողիկէ Երիտա – սարդաց Միութիւնը եւ Ս· Մեսրոպ Մասնաճիւղը՝ կարգադիր Ցանձնախումբին յայտնած էին իրենց բարեմաղթութիւնները ու չնորհաւորութիւննե – րը՝ « Ծուսաբեր »ի Տան հիմնարկէքին առիթով:

Ամէնէն վերջ ընկեր Լեւոն Յովհաննէսեան յայտարարեց, թէ հիմնարկէքի հանդիսութեան առիթով եղած էին նուէրներ: Այսպէս, Պ· Զարեհ Սագայեան տեղին վրայ նուիրած էր 500 եդ· ոսկի: Նմանապէս նոյն օրը Պ· Լեւոն Գարագաշ – եան նուիրած էր 50 եդ· ոսկի, չնայած, որ ար–դէն իսկ մասնակցած էր չէնքի ծախքերուն համար եղած ինքնաբուխ նուիրատուութեանց:

Հանդէսը տակաւին չփակուած՝ յանուն ներ–կաներուն հեռագիր մը յղուեցաւ Արքունիք՝ հա–ւատարմութեան եւ երախտագիտութեան զգա – ցումներ արտայայտելով Ցարուք Ս· Թագաւո – րին: Հեռագիրին ընթերցումը ունկնդրուեցաւ եր–կարատեւ եւ ջերմ ծափերով:

Նոյն օրը, աւելի ուշ, ոմն նուիրեց 300 եգիպ–տական ոսկի:

1950 Մարտ 26ի հանդիսաւոր ու իր նախընթ–թացը չունեցող արարողութիւնը փակուեցաւ Մ'ամբրէ արք· Սիրունեանի «Պահպանիչ»ով, որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս:

Հանդէսը փակուած յայտարարելէ առաջ՝ Սրբազան Հայրը իր ուրախութիւնն ու գոհունա – կութիւնը յայտնեց օրուան առիթով եւ մաղ – թեց, որ նոյնքան եւ աւելի ոգեւոր եւ ուրախ մթ–նոլորտի մէջ կատարուի, որքան կարելի է չուտ, աւարտած չէնքի բացման հանդիսութիւնը: Հան–դէսը փակուեցաւ եգիպտական քայլերգով, որ դաշնակի վրայ նուագեց Օր· Ս· Ալեքսանեան եւ « Ցառաջ նահատակ »ով, որ հասարակութիւնը երգեց յոտնկայս:

Դեռ մինչեւ ուշ դիշեր, հանդիսականներէն չատ չատեր, համախմբուած այլեւս «Ծերացող», սակայն յաւէտ սիրելի « Նաւասարդ » ակումբի «նեղ» սենեակներուն մէջ, տօնեցին Հայ Ոգիի ու Մշակոյթի ապագայ Տաճարի հիմնարկէքը ···

ԳԱՂՈՒԹՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆԸ « ԾՈՒՍԱԲԵՐ »Ի ՏԱՆ ՄԷՋ

« Ծուսաբեր » կը յայտարարէ Մարտ 25ի խմ–բագրականով·—

« Մեր Տունը — հոգեկան օթեւանը պիտի դառնայ բոլորին, մեր բոլոր գաղութներուն:

Եթովպիա, Սուտան, Լիբանան, Սուրիա, Ի–րաք, Իրան, Ցունաստան, Ֆրանսա, Միացեալ Նա–հանգները, Հար· Ամերիկա·— Մեր այս գաղութ–ներէն իւրաքանչիւրը իր անկիւնը՝ իր սեփական սենեակը պիտի ունենայ մեր Տան մէջ:

Եւ այդ սենեակը ոչ միայն իր անունը պիտի կրէ, այլեւ իր քրտինքով կառուցուած պիտի ըլ – լայ:

« Ծուսաբեր »ի Տան Ընկերակցութիւնը ճղած է նաեւ նուագադրյնը այն դումարին — հինգ հա–րիւր (500) եդ· ոսկի — որ մեր գաղութներէն իւ–րաքանչիւրը պիտի նուիրաբերէ իր անունով իր սեփական անկիւնը մեր Տան մէջ ունենալու հա – մար:

Ու նաեւ այս ձեւով իրաւակից ու գործակից դառնալու համար այն աշխատանքին մէջ, որ յա–նուն մեր Ազգի ու հայրենիքի յաւերժութեան՝ վաղը մեր Տունէն պիտի ծաւալի դէպի աշխարհի այն բոլոր անկիւնները, ուր չարաչուք փոթորիկ–ները ջնջած ու տարած են հայրենակարօտ Հայը···

Եւ այս օժանդակութիւնը մեր ընդհ· գործին՝ պէտք է որ օր առաջ հասնի մեզի, որպէսզի ան – դամ մը սկսուած աշխատանքները կարելի դառնայ չարունակել անընդհատ՝ մեր Տունը իր ամբողջա–կան ու ւարտ վիճակին մէջ օր առաջ մեր տրա – մադրութեան տակ ունենալու համար:

Յովհաննէս Հինդլեանի կեանքն ու գործը

Քանի մը լրացուցիչ տեղեկութիւններ ողբացեալ դաստիարակի մասին, որ վերջերս մեռաւ Պոլսոյ մէջ։—

Մանկավարժ Յովհ. Հինդլեան ծնած է 1866 Յունուար 3ին Պոլիս, Գուղկունճուղ – իճաոիէ թաղը։ Համեստ ընտանիքի զաւակ էր։ Նախնական ուսումը առած է Թաղին Ներսէսեան – Երմոնեան Ազգ. վարժարանը։ Ցետոյ մտած է Պէրպէրեան վարժարանը, որուն ընթացքը աւարտած է 1882ին, 17 տարեկան հասակին, կրելով խոր ազդեցութիւնը իր տնօրէնին՝ ուսուցչապետ Ռեթէոս Պէրպէրեանի։

Ամէնէն առաջ պաշտօնավարած է Պէշիկթաշի Մաքրուհեան Ազգ. վարժարանը։ Ցաջորդաբար պաշտօններ վարած է Պոլսոյ Ազգ. նախակրթարաններէն մինչեւ Ազգ. կեդրոնական եւ Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանները, երբեմն իբրեւ ուսուցիչ, երբեմն ալ իբրեւ տնօրէն։

Անցած է Եւրոպա եւ այցելած Ժընեւի Ուէսթահանդէսին Մանկավարժական բաժինը։

Մանկավարժական պրպտումներու համար Հինդլեան երկու անգամ Եւրոպա մեկնած է եւ նոթերով ու պաշարով բեռնաւորուած՝ վերադարձած է Պոլիս։ Անկէ վերջ սկսած է արդիական մանկավարժութեան գործնական եւ տեսական լոյսին տակ հրապարակ իջնել՝ մամուլով եւ հատորներով, հայ ուսուցիչին զարգացման ծառայելու։ Իր սեւեռակէտն էր հայկական դպրոցին արդիականացումը եւ բարեկարգութիւնը։

Առաջին հրատարակութիւնը կատարեց 1885ին, թարգմանելով Փոլ տը Քոքի «Պարոն Շուպրան»ը, աշխատակցութեամբ իր դասընկեր Նիկողոս Բաչալեանի (եղբայր ողբացեալ գրագէտ Լեւոն Բաչալեանի)։ Դասագիրք մը «A Key to English Reading» (Բնական անգլերէնի ընթերցանութեան)։ Ցետոյ սկսաւ գրել շարք մը ֆրանսերէնի դասագիրքեր, ֆրանսերէնի ուսուցման համար։— «Հիմնական նոր եղանակ ֆրանսերէն շարադրութիւն, Ա. եւ Բ. տարի», որ եօթերորդ տպագրութեան արժանացած է։ «Դիւրին եղանակ ֆրանսերէն ընթերցանութեան եւ Զրուցաբանութեան» (մեթոտ տիրէկթ), Ա. դիրք։ «Նոր դասագիրք ֆրանսերէն թարգմանութեան, Ա.Բ. եւ Գ. տարի» (մեթոտ տիրէկթ), «Ոճք, Ցատկաբանութիւնք, Առակք եւ Մասնաւոր դիտելիք ֆրանսերէն լեզուի»։

Այս դասագիրքերէն զատ, գրած է «Փունջ Մանկավարժական բանախօսութեանց» (Մանկավարժական պատմութիւն եւ բաղդատական Մանկավարժութիւն), հազար օրինակ որուն հասոյթը նուիրած էր Ս. Փրկիչ Ազգ. Հիւանդանոցին։ «Անկեղծ էջեր» չորս հատոր, մօտ 3830 էջ, դպրոցի եւ դաստիարակութեան մասին, մօտ 130 տեսակ նիւթերու շուրջ, «Դաստիարակին անբաժան ընկերը», «Նոր դպրոցի աշակերտներէն պահանջուած հաղաքականութիւնը», «Զոյգ մը հոգի», (Բեստալոցցի, Պեթհովէն), «Գործի մէջ յաջողելու համար՝ (սեփականութիւն Հ. Բ. Ը. Միութեան), « Քանի եւ Հինգ Տարուան Կեանք մը», «Քանի մը յուշարար էջեր» եւ «Ուսուցանելու Մեթոտը»։ « Հոգեկան Բխումներ »։

Ռ. Պէրպէրեանէն վերջ՝ Հինդլեան արեւմտահայերուն մէջ եղած է մեծագոյն դաստիարակը, կրթական տիպար առաքեալը, ներշնչեալ ուսուցիչ եւ մանկավարժական դէմքը վերջին կէս դարուն։

Դպրոցին մէջ բունութեան կանոնին հակադրեց համոզելու կանոնը։ Աշակերտին հետ չփումը դեղարտաս կը համարէր։

Դպրոցին նշանախօսքն էր «Մարդ եղիր»։

Ամուսնացած չէր եւ վաթսունեւութ երկարաձիգ տարիներ ծառայեց հայ դպրոցին եւ հայ մանուկին։ «Մերուկ սկաուտն» էր եւ առաջինը եղաւ այդ շարժումը իր դպրոցին մէջ ստեղծելու եւ զարգացնելու, իբրեւ թանկագին օժանդակ մը կարգապահութեան։

Կուսակցական չէ եղած։ «Մանուկներու կուսակցութեան» ուղեց ծառայել, ինչպէս կ'ըսէ իր աշակերտներէն մէկը։ Վարած է հանրային պաշտօններ։ Եղած է Ազգ. Երեսփոխան, Կ. Պոլսոյ Ուսումն. Խորհուրդի անդամ, անդամ Ազգ. խնամատարութեան, առենապետ Հ. Մ. Ը. Միութեան ընդհ. ժողովին եւն.։

1909ին հիմնեց իր « Նոր Դպրոցը» Պոլսոյ մէջ ուրիշ դաստիարակ – ուսուցիչի մը՝ Գալուստ Մատթէեանի գործակցութեամբ, նշանաւոր ունեցաւ – նալով, « Լոյս, սէր , կեանք»։

« Նոր Դպրոցին» 25ամեայ յոբելեանը տօնուեցաւ 1934ին «Քանեւ Հինդ Տարուան Կեանք մը» անունով գործի մը հրատարակութեամբ։ Հինդլեանի 64ամեայ կրթական գործունէութեան յոբելեանը տօնուեցաւ Կիպրոս, Պոլիս, Գահիրէ 1946ին, այս առթիւ հրատարակուեցաւ «Ցիշատակարան – Ցուշարձան» մը։

ՀԱԼԷՊ ԿԸ ՍՊԱՍԷ ԵՓՐԱՏԻ ՋՈՒՐԻՆ

Ռուս ճարտարագէտ մը՝ Պորտանով ուրիշ եւեթ ճարտարագէտներու հետ Հալէպ ղրկուած են Ֆրանս. ընկերութեան մը կողմէ, Եփրատի ջուրը հոն փոխադրելու ծրագրով ղբաղելու համար։

Ցարդ պատրաստած են 75 քիլոմեթր յատակագիծը։ Շուտով կ'ամբողջանայ Ջրանցքի յատակագիծը, ուրկէ 12 քիլոմեթր կը մնայ։ Ծովու մակերեսէն 409 մեթր բարձր ջրամբար մը պիտի շինուի ուրկէ պիտի հոսի ջուրը դէպի Ջրանցք, Հալէպէն 400 մեթր հեռաւորութեան վրայ։ Ջրամբարին մէջ պիտի կատարուի ջուրի զտումի գործողութիւնը եւ պիտի բաշխուի քաղաքին զտարանէն անցընելէ վերջ։ Կը հաւաստեն թէ առ առաւելն մէկ տարիէն Հալէպի բնակիչները պիտի կրնան ողջունել եփրատի ջուրին քաղաք հասնիլը։

Այս գործը նախապէս յանձնուած էր անգլ. ընկերութեան մը, որ չկրցաւ կատարել իր յանձնառութիւնը։ Մաղթենք որ նորէն յուսախաբ չըլլան։

— Թչուառին թչուառն է միշտ կարեկից։

— Պզտիկ մարդը մեծ – մեծ երազներ կը տեսնէ։

— Պաղաչատ ծառն իր կատարը միշտ վար կը խոնարհէ։

ԱՂԱՆԴԱԻՈՐՆԵՐՈՒ ՑՈՑՑ ՄԸ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

Պոլսոյ թերթերը նորօրինակ դէպք մը կը պատմեն (12 Ապրիլ)։—

Անգարայի մէջ այսօր պատահեցաւ դէպք մը, որ նախընթաց չունի Թուրք յեղաշրջումի պատմութեան մէջ։ Թիճանի աղանդին պատկանող հարիւրաւոր հոգի պաշարեցին Անգարայի դատական չէնքը, ցոյցեր եւ արարողութիւններ ըրին։ Այս աղանդը 30 հազարէ աւելի կուսակիցներ ունի, եւ իրենց պետն է Քէմալ Փիլաւօղլու, զոր կուռքի պէս կը պաշտեն եւ Մէհտի (մարգարէ) կը կոչեն։ Ազգ. ժողովին մէջ ասկէ առաջ արաբերէն եզան կարդացին քանիցս եւ մոլեռանդ ցոյցեր ըրին։ Աղանդաւորները կը հաւատան թէ Քէմալ Փիլաւօղլու հրաշքներ կը գործէ, եւ իբր այդ կը համբուրեն անոր կոխած հողը, անոր ջուրին մնացորդը կը խմեն։ Կ'ըսուի նոյնիսկ թէ Հալէպ կուսակցութեան կեդրոնը երեսփոխանական թեկնածու ցոյց պիտի տայ Քէմալ Փիլաւօղլուն։

Այսօր Անգարայի պատժական տեսանին առջեւ պիտի դատուէր Քէմալ Փիլաւօղլու, եւ իր հազարի մօտ կուսակիցները կանուխէն հաւաքուեցան դատարան։ Դատավարութիւնը պիտի սկսէր, երբ այս խուռներամ աղանդաւորները սկսան արարողութիւններ ընել, «սալավաթ» քաշել, «Թէքպիր»ներկարդալ։ Անկարելի եղաւ դատարանին մէջ լռեցնել պոռչտացող աղանդաւորները, որոնք չբռնադատեցին Փիլաւօղլուի ոտքերը համբուրել եւ միաբերան «Ալլահ, Ալլահ» կրկնել։

Ոստիկանները ու ոստիկան պինուորները չկրցան լռեցնել զիրենք, բայց Փիլաւօղլու ոտքէ ելաւ եւ խնդրեց որ մեկնին։ Ցուցարարները դուրսն ալ շարունակեցին արարողութիւնները եւ այսպէս հեռացան դատական չէնքէն։ Հոն ալ անսպասելի դէպք մը պատահեցաւ, մոլեռանդները չկրցան պատեցին Փիլաւօղլուն եւ ուզեցին զայն ուսամբարձ տանիլ։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 15–20 հոգի եւ ձեռնարկեց քննութեան։

Այժմ միլոցներ ձեռք կ'առնուին Անգարայի մզկիթներուն մէջ, որպէսզի Թիճանիները նոր խռովութիւններ չյարուցանեն այսպէս։ Ցեղաչրջական Թուրքիոյ մայրաքաղաքին մէջ պատահած այս դէպքերը ընդհ. ցաւ պատճառեց։

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԲԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ ՀՈԼԱՆՏԱՑԻ ՄԷՋ

Ուրախութեամբ կը լսենք որ մեր տաղանդաւոր դաշնակահարը Բաֆֆի Պետրոսեան այս ամսու վերջերը կը մեկնի Հոլանտա, ուր երեք նուագահանդէսներ պիտի տայ։ Առաջինը Ապրիլ 26ին Ութրեխտի մէջ, Ապրիլ 27ին Հինվերսուն, իսկ Մայիս 1ին Լա Հէյ։

ՄՏԱՑԱՆՔ

ԱՐՓԻ, գրական եւ գիտական ամսագիր, Ա. տարի թիւ 7, (Փետր.)։ Խմբագիր Ցովսէփ Թաղէոսեան։ Հասցէ.— Imprimerie Moderne, Ave. Ekbatan, Tehran (Perse)։

«ՑԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (59)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ժ.

Սիւլէյման Բէկը այդ կողմից չատ բախտաւոր էր ...

Նա իշաւ ձիուց եւ մտաւ տուն։ Դա մի ընդարձակ շինութիւն էր, որ նոր էր վերջացրել Բէկը՝ տալով նրան թուրք աղնուականի պահանջած բոլոր յարմարութիւնները։

Այդ տունն էլ ցոյց պիտի տար տեղացիներին, որ Օսմանեան տիրապետութիւնը հաստատ է նստած եւ չէ էլ մտածում թէ կարող է մի օր հեռանալ այդտեղից։

Մնում էր որ գիւղի մէջ բարձրանայ եւ Մուսլիմանների կոթողը մզկիթի մինարէն։

Դրա մասին էլ մտածում էր Բէկը։ Օսմանցիները սովորութիւն չունէին նոր նուաճած երկրում իսկոյն մզկիթ կառուցանել. առաջին անգամ նրանք բանակ բանականում էին քրիստոնեաների եկեղեցիները մզկիթի վերածելով։

Բէկը մտածում էր մի եւեռոյնն անել Աւետարանոցի եկեղեցու հետ, կեավուրների համար բանական էր եւ կուսանոցը, որ շինուած էր ժայռի գլխին, Մելիքի տանից ցած։

Տան մէջ իսկոյն նկատելի եղաւ իրարանցում։ Բէկը արդէն ունէր գործողութեան ծրագիր։ Կանչից սուրհանդակին, նորից հարց ու փորձ ըրաւ։

Հարկաւոր էր զօրք։ Նա իսկոյն հրամանները ուղարկեց մերձակայ գիւղերը եւ ապա դուրս եկաւ բակը, ուր արդէն փռուած էին դորդեր եւ փափուկ օթոցներ։

Նա չոքեց նամազի, իսկ երբ վերջացրեց, նստեց բարձի վրայ եւ Ղայլան պահանջեց։

Այդ միջոցին հանդարտ քայլերով մօտ եկաւ մի բարձրահասակ եւ չատ բարակ Թուրք։

Հաղուստը ցոյց էր տալիս, որ նա պինուոր չէ, այլ պատկանում է վաճառական դասակարգին, իսկ չարժողութիւններից երեւում էր, որ հասարակ վաճառական չէ։ Մահմէտական աշխարհի ամենանուրբ քաղաքավարական ձեւերով նա ողջոյն տուեց, խոնարհելով մինչեւ գետին, ալ ձեռքը դպցրեց գորգին եւ ապա դրեց իր բերանին ու ճակատի վրայ։ Ցետոյ մի քանի քայլ առաջ գնալով, նորից խոնարհուեց եւ այս անգամ մատների ծայրով բռնեց Բէկի զգեստի քղանցքը եւ համբուրեց։

Դա ամենաբարձր պատիւն էր, որ հասարակ մարդը տալիս էր իշխանութեան ներկայացուցիչին, հասկացնելով որ ինքը նրա առաջ հող ու մոխիր է։ Այդ ծառայական ծէսից յետոյ նա նորից վերադարձաւ իր տեղը, փոքրաւորի պէս կանգնեց գորգի ծայրում։

Բէկը նրան ճանաչում էր։ Երեք օր առաջ նա հասել էր Աւետարանոց, բերելով իր հետ յանձնարարականներ Կ. Պոլսից։

Նրա անունն էր Քէօսա – Մուխտար։ Իր կողմից պատշաճաւոր քաղաքավարութեամբ պատասխանելով ողջոյններին, Բէկը հրաւիրեց նրան նստել եւ առաջարկեց իր նարդիլէն։

— Շնորհդ չափազանց մեծ է, էֆէնտի, խօսեց Քէօսան, ծառադ, հաւատացիր , այդքանին արժանի չէ։

Ինձ համար արդէն մեծ բախտ է քեզ մօտ նստելը ...

Շողոքորթութիւնը անկեղծ էր երեւում, այնքան այդ մարդը կարողանում էր լաւ գործածել իր խոնարհ, մեղմ ձայնը։ Բէկը իսկոյն ընկաւ այդ ձայնի իշխանութեան տակ եւ նորից կրկնեց իր առաջարկութիւնը։

Այդ ժամանակ միայն նա վերցրեց նարկիլէն իբրեւ մի սրբութիւն, փոխեց իր կերպարանքը, դարձաւ հիացած, այս աշխարհից վերացած մի մարդ եւ սկսեց ծծել երկար խողովակի ծայրը։

Դա չորացած, ձգուած մի կազմուածք էր, որին արդէն կռացրել էր ժամանակը։ Երկար ու նեղ դէմքի վրայ մազ չէր երեւում, կաշին կարծես այրուած էր եռացող ջրի մէջ։ Աչքերի դուրս ցցուած ոսկորները վկայում էին, որ այդ մարմինը կաշխով եւ չոր ջիղերով ծածկուած մի կմախք է։ Կար մի առանձին արտայայտութիւն այդ կմախքի ամբողջ էութեան մէջ, որ յայտնում էր թէ դա հարէմների խորքում հեշտասիրութեան մատուցուած մի զոհ է։ Դուրս ընկած էր եւ նրա նեղլիկ ճակատը, դրա եւ աչքերի մէջ խոր էին ընկել երկու ոսկորոտ փոսեր, որոնց բաժանողը տափակ քիթն էր։ Փոսերի յատակից նայում էին մի չուխտ աչքեր, որոնց մէջ դեռ պլպլում էր ապօտ, մարող լոյսը։

դառնայ Ա. Միութեան եւ Մ. Նահանգներուն մի-ջեւ: Մենք տեւական խաղաղութիւն մը կ'ուզենք, բայց ոչ ի գին Գերմանիոյ: Օրինակ, խաղաղու-թեան գինը Գերմանիան վճարած պիտի ըլլայ, ե-թէ մեր հայրենիքին սովետական շրջանը մնայ լուծի տակ: Այս վիճակը չի կրնար տեւել: Անհրա-ժեշտ է վերաքննել գրաւման օրէնքը, որպէսզի Գերմանները աւելի ազատութիւն վայելեն վարե-լու իրենց գործերը »:

★ Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան մէկ ներկայացուցիչը «դժբախտ չեղում» կոչեց Տոքթ. Ատընաուըրի ելոյթը եւ աւելցուց.— «Գերմանիոյ պարտականութիւններէն մէկն է, եւրոպական հա-սարակութեան մէջ մտնելու համար, վերահաս — տատել դաշնակից պզդերուն վստահութիւնը, յարգելով իր յանձնառութիւնները: Այս պարտա-ւորութեան չի համապատասխաներ գրաւման օ-րէնքին վերաքննութիւնը »:

Գերման վարչապետը դանգատած էր թէ դեսպաններ չունին: Անգլիոյ խօսնակը պատաս-խանեց թէ արտօնուած են աւելի քան 30 հիւպա-տոսութիւններ հաստատելու, ինչ որ բաւական է առ այժմ:

Մ. Նահանգները «սխալ» կը նկատեն Տոքթ. Ատընաուըրի ելոյթը, բայց բողոքելու միտք չու-նին, բաւական սեպելով արտայայտուած տհա-ճութիւնը:

★ Գերմանիոյ ընկերվարական առաջնորդը, Տոքթ. Շումախըր, մեղադրելով հանդերձ վար-չապետին ընթացքը, իր կարգին կրկնեց թէ «միշտ հակառակ են Գերմանիոյ վերազինման» եւ չեն ուզեր մաս կազմել Ատլանտեանի դաշինքին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Միջին Արեւելքի պետութիւններէն Եգիպ-տոս, Պարսկաստան, Թուրքիա, Իրաք, Յորդա-նան եւ Սէուտի Արաբիա չարունակ զէնք եւ ռազ-մանիւթ կը ստանան Անգլիայէն, որ կը մերժէ նոյն ապրանքները ճարել Իսրայէլի: Այս առթիւ հարցում ուղղուած ըլլալով երեսփ. ժողովին մէջ, կառավարութեան ներկայացուցիչը պատասխա-նեց.— « Մենք դաշնագրով յանձնառութիւններ ունինք Եգիպտոսի, Յորդանանի եւ Իրաքի հետ: Մեր քաղաք տեղեկութեանց համաձայն, Իսրայէլ արդէն բաւական զինամթերք ունի իր ներքին ա-պահովութեան եւ ինքնապաշտպանութեան հա-մար »:

ՊՐԻՍԹԻ ՄԷՋ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ բանուորին յու-զարկաւորութիւնը կատարուեցաւ առանց միջա-դէպի: Հազարաւոր քաղաքացիներ կը հետեւէին թափորին, կարմիր դրօշներով եւ ծաղկեպսակնե-րով: Պատուիրակութիւններ զացած էին բոլոր շրջաններէն եւ համայնավար կուսակցութեան կեդրոնէն: Ոստիկանները չկային, կազմակերպիչ յանձնախումբը ստանձնած ըլլալով բարեկարգու-թեան հոգը: Ընդհ. գործադուլ յայտարարուած էր 24 ժամուան համար: Բանուորական ուժը եւ քրիստոնեայ աշխատաւորներու միութիւնը դիտել կուտան թէ համայնավար կուսակցութիւնը կը չահագործէ Պրէսթի միջադէպը:— Այս յուղար-կաւորութեան առթիւ աշխատանքի կարճ ընդհա-տումներ տեղի ունեցան Փարիզի եւ գաւառի մէջ:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻՆ կը հեռագրեն թէ չորեքշաբթի օր, գրեթէ միաժամանակ ռումբեր նետուեցան Սուրիոյ մայրաքաղաքին եւ Պէյրութի ամերիկեան դեսպանատուններուն դէմ: Սուրիոյ վարչապետը, հայէտ էլ Ազգ բսաւ թէ Դամասկոսի ձեռնարկը ուղղուած է աւելի չատ իր կառավարութեան քան Ամերիկայի դէմ: Միեւնոյն ատեն դիտել տուաւ թէ Մ. Նահանգները կը դժուարացնեն արաբական պետութեանց զործը, նպաստաւոր քաղաքականու-թիւն մը վարելով Իսրայէլի հանդէպ:

Այրի Տիկին Մ. Սրապեան, Այրի Տիկին Է. Սրապեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Նշդարէթ Սրապեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Եոսմաթեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տի-կին Խաչերեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Սողո-մոնեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Թորոսեան եւ զաւակը, Աղնիւ եւ Ղեւոնդ Սեյճուքեան (Պրիւք-սէլ), Տէր եւ Տիկին Այթունեան, Պ. Է. Պէհլամ-եան, Ս. եւ Պ. Պետիկեան ցաւով կը ծանուցանեն յանկարծական մահը իրենց զաւկին, եղբօրորդ-ւոյն եւ ազգականին՝

ՅԱԿՈԲ ՍՐԱՊԵԱՆի (44 տարեկան, Պաւտրմացի)

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այ-սօր՝ ուրբաթ: Հաւաքուիլ ժամը 3·45ին, 11 rue **Maréchal Foch**, **Vesinet**, ուրկէ մարմինը պիտի փո-խադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը:

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն, կը խնդ-րուի ներկայս իբր այն ընկալել:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ.— Տէր եւ Տիկին Մի-հրդատ Այիքանեան հինդ հարիւրական ֆրանք կը նուիրեն Փարիզի Աղքատախնամին եւ 500 ֆրանք Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, իրենց մօրա-քրոջ՝ Այրի Տիկին ԱՐՈՒՍ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ: Ստանալ «Ճա-ռագ»էն:

Հաւազգային Սգաւօնը Փարիզի մէջ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ 1915 ԱՊՐԻԼ 11–24Ի

Նախաձեռնութեամբ ԵՐԵՔ ՀԱՅ ՅԱՐԱՆՈՒԱՑ – ՆՈՒԻՐԵԱԼՆԵՐ եւ մասնակցութեամբ Ա.ԶԳ. ԲՈԼՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆՑ:

23 Ապրիլ ժամը 2·30ին, **Salle Gaveau**, 45–47, rue de la Boétie, (métro Miromesnil):

Մուտքը ազատ է:

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ԼՈ. ՍԻՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան, Սալ տը լա Միւթիւալիթէի մէջ, այս կիրակի ժամը 2ին: Մուտքը ազատ է:

★

ԱՊՐԻԼ 11–24ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

*Լիոն, Fourvière*ի *Տաճարին մէջ, այս կիրակի ժամը 10ին, հայածէս պատարագ մեր մէկ միլիոն նահատակներու եւ պատերազմի զոհերուն անմահ յիշատակին:*

Կը հրաւիրուի Լիոնի հայ հասարակութիւնը:

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Ապրիլեան Եղեռնի նահատակներու յիշատակի ոճնը, նախաձեռնութեամբ Նիսի Հոգ. Մխ. Միութեան եւ Հոգաբարձութեան, եւ մասնակ-ցութեամբ բոլոր Հայկ. կազմակերպութիւննե-րուն, տեղի կ'ունենայ այս կիրակի, ժամը 4ին, Գաւլօնիա սրահը, 13, բիւ Մագտալենի:

★

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՍԷՆ ԺԵՐՈՄԻ (ՄԱՐՍԷՅԼ) ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ս. Սահակ – Մեսրոպ ե-կեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ եւ մասնակցութեամբ Հ. Ը. Դաշնակցութեան, Հայ կարմիր եւ կապոյտ Խաչերու, Հայ Ռազմիկներու, Ֆրանսահայ Երի-տասարդաց եւ Նոր Սերունդի միութեանց:

Կիրակի առաւօտ, եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

★

ՀԱԸԿԱԿԱՆ ԾԷՍՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

*Ի յիշատակ Ապրիլ 11–24ի զոհերուն, Ապրիլ 23ին կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին Montmartre*ի Sacré – Coeur*ի մէջ:*

*Ապրիլ 30, կիրակի առաւօտ, ժամը 11·45ին Dôme des Invalides*ի Saint – Louis *զինուորական ե-կեղեցւոյ մէջ:*

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

*Կը տօնուի Ապրիլ 22ին, չաբաթ օրը երեկոյ-եան ժամը 9ին, St. Bernard*ի *սրահին մէջ: Նախա-ձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդին եւ մաս-նակցութեամբ ազգային կազմակերպութիւննե-րուն:*

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՊԻԼԱԼԻ
Կը խօսի ընկեր ԳԻՈՐԳ ՔԻՐԻՃՃԵԱՆ
Մուտքը ազատ է:

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

*Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ հո-գաբարձութեան, 29 Ապրիլ, չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Salle des Fêtes*ի *մէջ: Մանրամասնութիւն-ները տեղին վրայ:*

★

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

*Նախաձեռնութեամբ Ս. Պօղոս – Պետրոս եկե-ղեցւոյ հոգաբարձութեան եւ մասնակցութեամբ ազգ. բոլոր կազմակերպութեանց: Այս կիրակի, ժամը 3ին, Salle des Fêtes*ի *մէջ, 22 rue Voltaire, Ալֆորվիլ: Առտուն ժամը 11ին հոգեհանգիստ և-կեղեցիին մէջ:*

★

Շաւիլիի եւ չրջակայից Ազգ. Միութիւնը կը ոճնէ Ապրիլ 11–24ը, այս կիրակի Շաւիլիի մատ-բան մէջ:

ԸՆԿԵՐ ՎԱԶԳԷՆ ՍԻՐԻՆԿԻՒԼԵԱՆի նչանա-խօսութեան առթիւ Տէր եւ Տիկին Արամ Աւետիս-եան հազար ֆրանք կը նուիրեն Անէէի Ֆր. Կ. Խաչին, 500 ֆրանք Փարիզի Հ. Մ. Մ.ին եւ 500 ֆրանք «Ճառագ»ի տարածման Ֆոնտին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին կուսուզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Քի-փէլեան եւ զաւակները կը յայտնեն որ այս կիրա-կի, Պօմոնի եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգիստ, իրենց հօր եւ մեծ հօր հանգուց-եալ ՓԻԼԻՊՈՍ ՅԵՐԻԿԵԱՆի յիշատակին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այս կիրակի Լիոնի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ (69 rue Louis Blanc) հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Պ. ՆԻԿՈՂՈՍ ԹՈՐԻԿԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ: Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ: Թորիկեան եւ Ուզուն-եան ընտանիքներ:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesmes - (13)

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Cinéma Odéon, 162, La Canebière

Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. Վար-չութիւնը ինչպէս ամէն տարի, ձեռնարկած է տօ-նելու Ապրիլեան Եղեռնի տարեդարձը, այս կիրա-կի առտու ժ.ը 9ին, մասնակցութեամբ կապ. Խա-չի, կամաւորներու եւ Ռազմիկներու բարեկամա-կան միութեան, «Արմենիա» երգչախումբին, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Հայ Արիներու եւ Արենուշներու, «Արծիւ» մարզական միութեան եւ Գղիի, Համաչարանճաքի, Սալնոյ Զոր, Տարօնի, Վասպուրականի հայր. միութիւններու:

Կը նախագահէ Պ. Ը. ՊԱՊԻԿԵԱՆ: Կը խօսին Միութեանց ներկայացուցիչները:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին «ԱՐՄԵՆԻԱ» երգչախումբը ամբողջ կազմով, Լե-ԻՈՆ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (ջութակահար):

Այս առթիւ հրապարակաւ կը հրաւիրենք ու-րիշ միութիւններ եւս, առանց դաւանանքի խըտ-րութեան, որ դան միանալ մեզի՝ արժանավայել կերպով ոճնելու համար Համազգային այս մեծ տարեդարձը:

★

ՍԳԱՏՕՆԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ հո-վանաւորութեամբ յարանուանութեանց պետերու:

*Այս կիրակի ժամը 14.45ին, Bourse du Travail*ի *հոյակապ սրահին մէջ,* Place Guichard:

Մասնակցութեամբ Ս. Դ. Հնչակեան, Հ. Ը. Դաշնակցութեան, Ռամկ. Ազատ. Կուսակցու-թեանց, Հայ Մարտիկներու Միութեան, Հ. Բ. Ը. Մ., Հ. Մ. Ը. Մ., Նոր Սերունդի, Բողոք. երիտ. Միութեան, կարմիր եւ կապոյտ Խաչերու, Ազ-գանախնամի, Արաբկիրի, Պօլուի, Մալաթիոյ կրթասիրաց, Մարաշի, Բալուի Հաւաս Ուսումն., Սեբաստիոյ, Համախարճերգիչական, Համալսա-րանականներու, Ուս. Միութեան եւ Զարսանճապի Հայր. Միութեան, Համազգային Միացեալ ոգիով:

Կը նախագահէ Պ. ԱՂԵՔՍ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ, առենապետ Ազգ. Միութեան կեդր. վարչութեան:

Ոճսք կ'առնեն երեք յարանուանութեանց ներ-կայացուցիչները, իսկ յանուն Ազգ. Միութեան՝
Պ. ՅԱԿՈԲ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

Ուղերձներ, զանազան Միութիւններէ, երգեր երկսեռ երգչախումբի կողմէ: Զինուորական նը-ուագախումբ մը պիտի հնչեցնէ Շօփէնի եւայլ մահերգներ: Մուտքը ազատ է

Օր. ՍՕՖԻԿ ԱԼԵՔՍԵԱՆ
Պր. ՊՕՂՈՍ ԻՇԽԱՆԵԱՆ
Նշանուած

2 Ապրիլ 1950 — *Փարիզ*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Րաֆֆի խումբի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 8.30ին Chope du Nord:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Վռամեան ենթակո-միտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 2.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, ընկերուհի Ն. Եղիազարեանի բնակարանը, 12 rue de Paris, Gentilly: Կարեւոր օրակարգ: Բո-լոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւո-րիչ է:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆի հերթական հաւաքոյ-թը այս ուրբաթ երեկոյ, Քաֆէ Ռէժանի վերնա-յարկը: Նիւթ՝ «Ո՞վ է Մովսէս Խորենացին», զե-կուցանող՝ Վ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Քրիստափոր ենթա-կոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւի-րէ իր բոլոր ընկերները այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին Ա.Հարոնեան ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՎԱԼԱՆՍ.— Համախարճերգիչական Միու-թեան մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՀՐԱԶ ՏԱՐՕՆԵԱՆԻ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

Օժտուած կատարելագոյն եւ
ճոխագեղ մեքենաներով

ՓԱՐԻԶԻ ՃԻՇԴ ԿԵԴՐՈՆԸ

12 Rue Rochambeau — Tru. 64–57 Métro Cadet

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7.30, բացի կիրակիէն:

Ծախու խաւնուտ

Ալֆորվիլի մէջ օթոպուսի կայարանին դէմ վեց տարի պայմանագրութեամբ զեղեցիկ խա-նութ մը ծախու է: Ունի նաեւ Ա. յարկի վրայ բնակարան մը մէկ սենեակ եւ խոհանոց, ջուր, կազ եւ էլեկտրականութիւն: Մանրամասնութեանց համար դիմել.— 7 rue des Brochets, Ալֆորվիլ:

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Samdei 22 AVRIL 1950 Շաբաթ 22 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6134–Նոր շրջան թիւ 1545 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԷԿ ԱՁՍՊԷՍ ՉԷԻՆ

Հակառակ իրեն դէմ սարքուած ժխորին, Դ· Ռուսէ կէս համբան մնալու միտք չունի :

Նախկին աքսորականը կը շարունակէ պայքարիլ ճակատ ճակտի, վաւերական փաստերով : Կ'ապացուցանէ թէ խակապէս արգելարաններ կան Ֆ· Միւլեհան մէջ, միլիոնաւոր դժբախտներով : Եւ կը պնդէ որ քննութիւն մը կատարուի, միջազգային յանձնաժողովի մը միջոցաւ :

Իր վերջին գրութեամբ արտադրած էր հատուած մը Ֆ· Միւլեհան « Օրէնքներու ժողովածու»էն (1935 Մարտ 7), ռուսերէն բնագրէն ալ մասեր լուսնկարելով :

Այդ արտատպումը կը կազմէ չախչախիչ վկայութիւն մը, յօդուած առ յօդուած ներկայացնելով զանգուածային աքսորի դրութիւնը , սահմանուած պատիժները, Չեկային տրուած իրաւասութիւնները եւն· :

Այս բոլորը դաղտնիք չեն բոլոր անոնց համար որ Ֆ· Միւլեհան կարդասարքին, ամենօր հայ կեանքին կը հետեւին ուշադրութեամբ եւ պարկեշտութեամբ :

Մենք միջանկեալ յիշեցինք Դ· Ռուսէի պարագան, ապացուցանելու համար թէ որքան պըզտոր եւ միակողմանի դիրք մը բռնած են Ֆրանսայի եւ ուրիշ երկիրներու «յառաջդիմական» հոսանքները, ազատութեան եւ արդարութեան պայքարին մէջ :

Արակոններն ու Թրիսթան Ցարաները, Փոլ Էլիւառներն ու Լէոն Մուսինաքները եւ ամբողջ չքախումբը կրնան հրապարակաւ բողոքել Նաղըմ Հիքմէթի հանդէպ գործուած անիրաւութեան դէմ : Կրնան համակրանքի հեռագիրներ ուղղել եւ պահանջել որ ազատ արձակուի թուրք բանաստեղծը, — բարբարոսութեան զոհը :

Ճիշդ ինչպէս կ'ընէին Երէկ, Դիմադրական պայքարին առեն, «ազատութի՛ւն» աղաղակելով, դրաւոր թէ բերանացի :

Բայց, երբ իրենց աչքերը կ'ուղղեն դէպի Ա· Բեւելք, բողոքելու համար բարբարոսութեան մը դէմ, բան մը չե՞ն լսած ուրիշ զոհերու մասին ալ :

Երբ կը փնտռեն կը գտնեն թուրք բանաստեղծ մը որուն լեյլուն անգամ չեն հասկնար, իրենց միտքը չինկա՞ն ուրիշ զոհեր : Ոչ թէ մէկ, այլ հարիւրաւոր եւ հազարաւոր : Դրագէտներ, բանաստեղծներ, արուեստագէտներ , գիտնականներ եւ ուրիշ անփոխարինելի արժէքներ ,որոնք փոշիացան մէկ օրէն միւսը :

Երբ թրքագէտներ ձեղի կը թարգմանէին Նազըմ Հիքմէթի բանաստեղծութիւնները, չըսա՞ն թէ մենք ալ ունէինք եղիչէ Չարենցներ եւ Բակունցներ, Ալազաններ եւ Մահարիներ, որոնք հալածուեցան, աքսորուեցան, փտեցան եւ անյիշեցան բանտերու մէջ :

Զպատմեցի՞ն թէ այս հալածական ժողովուրդին տաղանդաւոր զաւակները ողջակէզ դարձան այլապէս վայրագ բռնապետութեան մը , եւ ձեր ճակատէն ոչ ոք համարձակեցաւ տրտունջ մը յայտնել : Նոյնիսկ տող մը դիր դրել :

Երէկ այսպէս չէին մարդիկ : Երէկ աւելի համարձակ էին անոնք որ կը խօսէին ու կը դրէին, կը մարտնչէին յանուն ազատութեան եւ ժողովրդավարութեան :

Անոնք նոյն առնականութեամբ կը բողոքէին ցարական թէ սուլթանական բռնութեանց, հալածանքներուն, բազմազան բարբարոսութեանց դէմ :

Անոնց համար չկար «այ» կամ «ձախ» , այլ միայն մէկ ճակատ,— արդարութիւն եւ ազատութիւն :

Երէկ այսպէ՛ս կը կազմուէին, կը մարզուէին սերունդները :

Նաղըմ Հիքմէթի այն աքանչելի ոտանաւորին մէջ որ Ֆրանսերէնի թարգմանուած է, թուրք բանաստեղծը կը նկարագրէ «Ա.րարածներուն ամէնէն տարօրինակը»,— մարդը : Կը նմանցնէ զայն կարիճի, ճնճղուկի, մարած հրաբուխի, եւ ... ոչխարի :—

Դուն կը նմանիս ոչխարին, եղբայր իմ,— երբ դահիճը կը վերցնէ իր բիրը, դուն կ'ուռպարես վերադառնալ koտիի մէջ, եւ դէպ ի սպանդանոց կ'երթաս վազելով, գրեթէ հպարտ» :

Այս պատկերը բան մը կը խօսի՞ միականի արդարութեան ասպետներուն :

Շ·

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԻՆ

ԵՐԲ ՈՏՔԸ ԳԵՏՆԷՆ ԿԸ ԿՏՐԻ

Մարսէյլի թերթերէն «Méridional» կը պատմէ (17 Ապրիլ) ·—

« Պ· Աբգար Մարամէեան, որ դիմում կատարած էր հպատակութեան համար, արտօնու – թիւն կը խնդրէ իր անունը փոխելու, կոչուելով **Merian de la Bourdonnaye»·**

Պարոնը ուզեր է օգտուիլ վերջերս հրատարակուած օրէնքէ մը, որ կը թոյլատրէ, մինչեւ անգամ կը խրախուսէ օտարականներու անուանափոխութիւնը, երբ խնդրագիրը կուտան Ֆրանսա – կան հպատակ դառնալու համար :

Մարսէյլի թերթը չափազանց ազնուապետական դանելով հայ հպատակին ընտրած անունը, ալի – լեղի հեղնութիւններ կը սահեցնէ :

— Անուանափոխութեան արտօնութիւնը իրաւունք չի տար որ «Ճինկիլիխանի չառաւիղները կոչուին «Comte de Chambord»:

Եւ կը հրաւիրէ իշխանութիւնը որ նորընծայ հպատակներուն յիշեցնեն պատշաճութեան սահմանները, եթէ անոնք չեն սորված :

*— « Կը բաւէր արտօնել Պ· Մարամէեանի որ մէկդի դնէ այն չորս տառերը որոնք կը հաստատեն իր հայկական ծագումը: Բայց անշուշտ աւելի շահաւոր գտած են այնպէս ցուցնել թէ կը սերին Ֆրանսացի ծովակալ **Mahé de la Bourdonnais** գերդաստանէն: Հինաւուրց անուն մը վստահու – թիւն կը ներշնչէ առեւտրական գործերու մէջ»:*

Դեռ աւելի յառաջ երթալով, «Մերիտիոնալ» կը պահանջէ «նոր հայրենակիցներու սնապարծութենէն եւ ընչաքաղցութենէն պաշտպանել բոլոր այն անունները որոնք մեծ օրինակներ կամ փառաւոր աւանդութիւններ կը յիշեցնեն »:

— Թող չսպասեն որ վաւերական դուխեր պաշտօնաթերթէն արտօնութիւն խնդրեն Տիւփոն կամ Տիւռան կոչուելու, զանազանուելու համար եկուորներու բազմութենէն »:

Խորհրդածութիւնները աւելորդ համարելով հանդերձ, չեմ դիտեր ինչո՛ւ յանկարծ յիշեցի ա – բեւելեան առած մը·

— Ասլընը իմfեար··· Եւայլն: Վ.Ա.Հէ

ՊԱՑՔԱՐ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ԴԷՄ

Լէնինկրատի ռատիոն կը հաղորդէ (18 Ապրիլ) ·—

Ֆ· Միւլեհան «Քաղաքական եւ գիտական լուսաբանութեան տարածման ընկերութիւնը» իր վերջին նիստին մէջ որոշեց, այս տարի նուիրուիլ բաղկացուցիչ 16 հանրապետութիւններուն մէջ մեծածաւալ «լուսաբանութեան աշխատանքի» ընդդէմ «միջնադարեան քրիստոնէական աշխարհահայեացքի »:

Պրոֆ· Վավիլով, որ այս ընկերութեան նախագահն է եւ միանգամայն նախագահը Ֆ· Միւլեհան Գիտութեանց Ակադեմիային, յայտարարեց մամուլին թէ՝ նախատեսուած պայքարը ընդդէմ եկեղեցիին պիտի տարուի զուտ գիտական պատճառաբանութիւններով: Աւելի քան 500.000 պատրաստուած քարոզիչներ (պրոպականտիստ) այս ամառ շարժանկարներով եւ շրջուն ցուցահանդէսներով պիտի այցելեն երկրին ամէն կողմերը եւ աւելի քան քանի միլիոն հակակրօնական դրքոյկներ պիտի բաժնեն :

Այս առթիւ պիտի կազմակերպուին նաեւ հրապարակային ժողովներ եւ վիճաբանական երեկոյթներ : «Կոմունիստական բոլոր անխնայ միջոցներով» պիտի տարուի պայքարը ընդդէմ «Աւետարանի աշխարհի ստեղծման եւ Քրիստոսի առասպելին»: Մինչեւ հիմա չտեսնուած այս համատարած պայքարին նիւթական միջոցները տրամադրուած են «սովետական, յառաջդիմական կազմակերպութիւններու» կողմէ :

« Քաղաքական եւ գիտական լուսաբանութեան Տարածման Ընկերութիւնը» 1942ին լուծուած «Անաստուածեաններու Միութեան» յաջորդող կազմակերպութիւնն է, որուն պատուակալ նախագահը նոյն ինքն սպարապետ Սթալինն է: Գրեթէ բոլոր բարձրաստիճան կառավարական եւ կուսակցական գործիչները անդամագրուած են վերջին երկու տարուան ընթացքին :

ՉԱՒԱՐԱՏԸ ԿԸ ԱԱՏՏԿԱՒԱՅ

ԹՐՈՒՄԸՆ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ ՄՇԱԿԱԾ Է, ՃՇ – ՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՑՔԱՐԸ» ՄՂԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ « ՍՈՒՏԻՆ ԵՒ ԳԵՐՈՒԹԵԱՆ » ԴԷՄ

Նախագահ Թրումըն եչ· օր ճառ մը խօսելով Ամերիկեան Թերթերու Ընկերութեան առջեւ, հրապարակեց միւս ազատ եւ ժողովրդավար ազգերը՝ միանալ Մ· Նահանգներուն, «ճշմարտութեան պայքարը մղելու համար համայնավարական քարոզութեանց դէմ»: Այս առթիւ յայտնեց թէ յանձնարած է արտաքին նախարարին՝ ընդլայնել եւ զօրացնել կառավարութեան տեղեկատու ցանցը, որպէսզի չկորսուի ազատութեան դասը :

— « Պէտք է մեզ ճանչնան այնպէս ինչպէս որ ենք իրականին մէջ,— եւ ոչ թէ այնպէս ինչպէս կը ներկայացնէ մեզ համայնավար քարոզութիւնը: Պէտք է մեր չանքերը միացնենք միւս ազատ ազդերու ճիգերուն, պաշտպանելու համար ազատութեան դասը դերութեան պրոպագանտին դէմ: Պէտք է որ մեր ձայնը լսեն ի սիրուս աշխարհի, ճշմարտութեան մեծ պայքարին մէջ: Խորհրդային քարոզութիւնը այնքան կեղծ է, կոչտ եւ գռեհիկ, որ կը զարմանանք թէ մարդիկ ինչպէս կը խաբուին : Աշխարհակալ համայնավարութեան ուժերը այսօր ասպարէզ կը կարդան ազատութեան դասին, ի սիրուս աշխարհի: Քարոզութիւնը ամէնէն ահարկու զէնքերէն մէկն է համայնավարներուն համար՝ այս պայքարին մէջ: Կարելի է ոչնչացնել այդ քարոզութիւնը՝ ճշմարտութեամբ — մերկ եւ պարզ ճշմարտութեամբ, թերթերու , անթելի եւ ուրիշ տեղեկատու միջոցներով: Մեզի կ'իյնայ արթուն հսկել եւ գործել, որպէսզի ամէն տեղ իմանան ճշմարտութիւնը համայնավարութեան մասին :

« Համայնավարական քարոզութիւնը միշտ կը չանայ «պատերազմի հրձիգներու» եւ «աշխարհակալներու» ազդ մը ներկայացնել Մ· Նահանգները: Բոլորս ալ դիտենք թէ որքան արտառոց վերապրում է այս: Համայնավարական քարոզութիւնը նմանապէս կը փորձէ ոչնչացնել մեր ազդեցութիւնը աշխարհի մէջ, ըսելով թէ ամերիկեան տնտեսութիւնը չափազանց ակարացած է եւ պիտի կործանի: Բոլորս ալ դիտենք որ ծիծաղելի է այս պնդումը: Շատ կարեւոր դեր մը կ'իյնայ մեր անհատական խմբակցութեանց եւ կազմակերպութեանց վրայ: Ամերիկեան ազատ աշխատանքի պատմութիւնը, որ կը տարածուի արհեստակցական Միութեանց կողմէ, լուսաղբիւր մըն է համայնավարական քարոզութեան դէմ: Մեր պարտականութիւնն է ճշմարտութիւնը յայտնել միլիոնաւոր մարդոց որոնք տեղեկութիւն չունին անցուդարձին, սխալ տեղեկութիւններ ունին եւ կամ չեն համոզուած : Այս պարտականութիւնը չի բաժնուիր մեր արտաքին քաղաքականութեան միւս տարրերէն: Ան մաս կը կազմէ մեր բոլոր ճիգերուն, խաղաղասէր աշխարհ մը կառուցանելու համար: Ան նոյնքան կարեւոր է որքան զինուորական ուժը կամ տնտեսական աջակցութիւնը: Մարշըլլի ծրագիրը, զինուորական օգնութեան ծրագիրը, այդ ծրագիրներուն Դ· կէտը (օգնութիւն յետամնաց երկիրներու), այս բոլորը եւ ուրիշներ կը յաջողին, երբ մեր եւ ուրիշ երկիրներու աշակցութիւնը վայելեն :

★ *Քաղաքական շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ Ֆ· Միւլեհիւնը պիտի մերժէ Մ· Նահանգներու վերջին ծանուցագիրը, որ պատիժ եւ հատուցում կը պահանջէր ամերիկ· օգնաւի մը ոչնչացման համար: Այդ պարագային հաւանական է որ Մ· Նահանգները դիմեն Ազգաժողովին Ա – պահովութեան Խորհուրդին :*

ՆՈՐ ՎԱՐԿԵՐ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋՈՒԻ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՄԱՐ

Մ· Նահանգներու ծերակոյտը սկսաւ քննել արտասահմանի օգնութեան ծրագիրը: Այս առթիւ ճառ մը խօսելով, արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին նախագահը՝ Պ· Քոնըլլի յայտարարեց ·

— « Արեւելքի եւ Արեւմուտքի խղումը այնքան խոր է որ, թերեւս մեր տալիք որոշումներէն կախում պիտի ունենայ ազատ մարդոց ճակատագիրը, սերունդներու համար: Որքան ալ ցաւալի ըլլայ խորհրդային կառավարութեան ռազմավարութիւնը, իր տեւական եւ դիւային ճիգերը կարդ մը կարեւոր յաջողութեանց յանգած են: Ահա թէ ինչու կը շարունակէ իր համաշխարհային տիրապետութեան պայքարը, յարաճուն յանդգնութեամբ: Անոնք են օգնութեան ծրագրին անպատեհութիւնները, բաղդատելով ձեռք բերուած հրաշալի արդիւնքին հետ: Անհրաժեշտ է մէկդի դնել կուսակցական տարակարծութիւնները եւ ամբողջութեամբ քուէարկել օգնութեան ծրագիրը: Կենսական է որ մենք չահինք պազ պատերազմը » :

Բանախօսը դնահատելով հանդերձ արեւմտեան Եւրոպայի ճարտարագործութեան եւ հողագործութեան դղալի բարւոքումը, ցաւ յայտնեց որ Եւրոպա տակաւին դլուխ չէ հանած իր տնտե–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՎԷՐՔԸ

Ամէն Ապրիլին, մեր՝ համազգային վէրքը կը նորոգուի ու կը թարմանայ: Կ'արիւնոտի, կսկիծ ծալով ու կոտաւոլով :

Աբիւնկզակ իշխանութիւնը մեր ժողովուրդին մահավճիռը տուած էր աւելի կանուխ, ու՝ կը սպասէր առիթին :

Մեծ պատերազմը եղաւ թանկագին առիթ մը : Բորենին իր բոլոր դասակարգերով մասնակ – ցեցաւ մեր բնաջնջումին.— կառավարական պաշ – տօնեայէն մինչեւ ոստիկանն ու բանակին զինուո – րը : Քաղաքացին ու գիւղացին : Աղան ու պէյը : Վաչխառուն ու վաճառականը : Կրօնաւորն ու մը – տաւորականը : Երիտասարդ, ծեր ու տարէց : Կին ու աղջիկ : Պատանիներ, նոյնիսկ՝ ութ – տասը տարու մանուկներ :

Գործածեցին ամէն տեսակ գէնքեր եւ միջոց – ներ, թնդանօթ եւ հրացան, սուր ու դաշոյն, եր – կաթ, մահիկ ու լախտ : Մանգաղ, կացին, բահ, բրիչ ու ցից : Կրակ, ջուր, քար ու փայտ : Քա – րիւղ, ծուվ , գետ ու հորեր : Անապատն ու կիզիչ արեգակը : Կատարեցին անօթութեամբ եւ ծարա – ւով : Պայտելով ու տաչելով :

Տուներն ու մարագները լեցնելով քարիւղ ցա – նեցին ու կրակ տուին : Բնակարանները թնդանօթ – ներու բերանը նետեցին ու անոնց բնակիչները թաղեցին փլատակներուն տակ : Ծծկեր երախա – ները սնուկներու մէջ լեցնելով ծովը թափեցին : Գետերը թափեցին սպաննելով՝ կամ ողջ ողջ : Ա – պառաժներէն վար նետեցին, հորերը լեցուցին ողջ ողջ կամ կիսամեռ : Փոսերը լեցուցին ողջ ողջ եւ հողով խեղդամահ ըրին : Ու դեռ բազմաթիւ մի – ջոցներ, որոնց թուումը սարսուռ կը պատճառէ մինչեւ այսօր :

Ու այսպէս, ամայացաւ մեր հայրենիքը մէկ ծայրէն միւսը : Անտէր, անտիրական մնացին մեր քաղաքներն ու գիւղերը, չէն աւանները բարգա – ւաճ : Մեր լեռները, դաշտերը, այգիներն ու պար – տէզները : Դարաւոր մեր բուխերիկները մարեցան : Մեր ստացուածքները աւարի տրուեցան :

Մարդկային պատմութեան մէջ իր նախընթա – ցը չունեցող մեր մեծ եղեռնը չարունակուեցաւ չորս տարի, մեր զոհերուն թիւը հասցնելով աւելի քան մէկ միլիոնի :

Այս աննախընթաց փլուզման մէջ, հերոսա – կան գործեր ալ կատարուեցան, որոնք սպեղանի դարձան համատարած սուգին ու խորունկ վէրքին քովն ի վեր :

Այսպէս, կազմակերպուեցան Վասպուրական – ի — Վան քաղաքամէջ, Այգեստան, Շատախ — ու Մուսա Լերան հերոսամարտերը ու փրկուեցան այդ շրջաններու մեր ազգակիցները, չնորհիւ նը – պաստաւոր պայմաններու : Կազմակերպուեցան ու մղուեցան Ուրֆայի ու Շ. Գարահիսարի դէմ – մարտերը, Տարօնի խմբական կռիւները : Արիդինի (Ֆրնտրճաք) յանդուգն կռիւը : Սեբաստացի ան – մահ Մուրատի, Տիվրիկցի Վարդան Շահպազի, Կեսարուր Տաղի, Ադտաղի, Բաբերդի, Պարտիզակ – Իզմիթ ու զանազան շրջաններու խմբական կռիւ – ներ, որոնց մէկ մասը մինչեւ զինադադար տեւեց յաջողութեամբ : Դեռ չենք յիշեր դաշնակից բա – նակներուն հետ գործող մեր կամաւորական խումբերը :

Ու, այս բոլոր մանր ու մեծ կռիւներուն փառքն ու պսակը՝ 1918ի Մայիսեան ճակատա – մարտները, որոնց առջեւ կանգ առաւ թշնամին, երբ երեւանի դուռներուն առջեւ հասած էր : Եւ կազմուեցաւ անկախութեան կորիզը :

Վրէժով լեցուած աննման Հայորդիներու զն – դակներովը չանսատակ եղան կարդ մը չարդարար – ներ : Թալէաթը, էն մեծ ճիւաղը կ'իյնար 1921 Մարտ 15ին Պերլինի մէջ :

Այն օրերու վարչապետը, Սայիտ Հալիմ փա – շան, 1921 Դեկտեմբեր 6ին Հռոմի մէջ : Պէհաէտ – տին Շաքիր եւ ձէմալ Ազմի նոյնպէս Պերլին, 1922 Ապրիլ 17ին, երկուքը մէկ օրուան մէջ : Ճիւան – չիրը՝ 1921 Յուլիս 19ին, Պոլիս եւ, ձէմալ փաշան՝ Թիֆլիզ, 1922 Յուլիս 21ին :

Ոոյս տուած էր արիւնկզակներէն մէկը՝ էն – վէրը, որուն համար գրուեցաւ թէ՝ Թուրքեստանի մէջ գետին փորուած է Հայ զինուորի մը գնդա – կովը :

Այո, լայն ու խորունկ է Ապրիլեան վէրքը մեր մարմինին վրայ : Ու ան կը մոմոայ չարունակ ու կ'արիւնոտի : Կը սպիանայ, կը գոցուի ու կսկիծ – ծումը կը դադրի այն օրը, երբ մեր աւեր ու ա – մայացած, անոյշ հայրենիքը կ'ազատագրուի ու աշխարհի չորս հովերուն ցրուած մեր մնացորդա – ցը հոն կը հաստատուի վերստին, չէնցնելով մեր սրբազան հողը ու բարգաւաճելով ազատ ու ան – կախ :

Այն ատեն, այո, մեր Ապրիլեան վէրքը պիտի սպիանայ օր մը : Սակայն, անոր տեղը կարմիր տառերով արձանագրուած պատմութիւնը պիտի պահուի յաւիտենական մեր ժողովուրդին ու հայ – րենիքին հետ :

ՀԱՑԿ ԱՐՄԷՆ

Թալէաթի անարեկման առթիւ

Երեսունեւհինգ տարի վերջն ալ, Թուրք խղճմտանքի ձայնը կը մնայ յաւիտենական համբ : Ո՛չ մէկ ընդվզում, ո՛չ մէկ զղջում կը խռովէ իր հոգին : Բարդ եւ բազմակողմանի հարց մըն է այս, արժանի՝ խոր վերլուծման :

Այսպէս, մեծ Սպանդի 35րդ տարեդարձի առ – թիւ, նայուածքս նորէն կ'իյնայ թուրքերէն թեր – թի մը, «Հապեր»ի յօդուածաշարքին վրայ : Վրի – ժառու զնդակէ մը զգետնուեցաւ զահճապետ մը, որ բիւրաւոր Հայերու արիւնը խմած էր : Եւ սա – կայն, թուրք մամուլը երբեք չէ թերացած անոր հանդէպ իր երկիւղած յարգանքի... պարտակա – նութեան մէջ :

« Հապեր »ի չնաչխարհիկ վիպագրութեան մէջ, որ կը ձգտի ալեկոծել թուրք նոր սերունդին հոգին մեծ «հայրենասէր»ին վերջին րոպէներուն յամախանքով, առաջին տառիւ աչքի կը զարնէ Թէհլիրեանի մտաւոր եւ հոգեկան ապրումները պատկերացնելու յաւակնութիւնը :

« Հապեր»ի խմբագրին համաձայն, ահաբեկիչը յեղափոխական կոմիտէի ձեռքին տակ մար – զուած «երկոտանի կենդանի» մըն է, վատ եւ երկ – չոտ, յաճախ պաշարուած զահանդական խոր – հուրդներով : Պարուհի Մայքովայի թեւերուն մէջ, Սողոմոն պահանջ կը զգայ դայլի պատմու – թեան, (ինչպէս դիտեն արտայայտել իրենց կո – չումը), ու իր կորովին բարձրացման համար, ուրիշ միջոց չի գտներ, եթէ ոչ քոնեակի մոգա – կան զօրութեան դիմել :

Ջուարճալիքը իր դաղափնակէտին կը հասնի, երբ դատավարութեան ընթացքին՝ Թէհլիրեանի տանտիրուհիին վկայութենէն դուրս կուգայ, որ ան քոնեակ կաթեցուցած էր Թէյի բաժակին մէջ, պարզապէս հարբուխը անցրնելու համար...

Հապա Թալէա՞թը... Օ՛հ, մի հարցնէք ,— ձչմարիտ առաքեալ մը : Իթթիհատի Ջարդարար – ները անոր կը դիմեն այնպէս, ինչպէս Օսմանն ու Ալին՝ Մուհամմէդին, ասիական չողոմանքնե – րով եւ քծնաբանութիւններով «փաշա հաղիրէթ – լերի»էն խնդրելու համար լուսաբանութիւններ Թուրքիոյ պատերազմի մասնակցութեան եւ Հա – յոց տարագրութեան մասին :

« Մեծահանճար » զահճապետը հաճոյակա – տարօրէն անոնց կուտայ դիտումնաւոր տեղեկու – թիւններ, որոնց բերանաբաց կ'ունկնդրեն իր ար – բանեակները :

Թուրքիա պատերազմի մասնակցեր թէ ոչ, դարձեալ կլանուելու դատապարտուած է եղեր անյապ ախորժակներէն, հետեւաբար Թալէաթ յաւադոյն բանն ըրած է Գերմանիոյ կողմը հակե – լով ...

Հայոց տարագրութեան մասին տրուած թրքա – վարի մեկնութիւնը մանկապարտէզի մանուկն ան – դամ գոց դիտէ : «Մայրաքաղաքիններ», ինչո՞ւ չէ, երբեմն գործուած են ստորադաս պաշտօնեա – ներու անհասկացողութեան երեսէն, փաշան ոչ մէկ պատասխանատուութիւն ունի անոնց մէջ : Հէքեաթ են ջարդի պատմութիւնները, էֆէնտիմ, հէքեա՛թ...

Հայ ֆէտային ուրեմն հասարակ ոճրագործ մըն է, դրդուած ժրընեւի կոմիտէէն եւ նպաստա – ւորուած : Ան կը քալէ... Անգլիացիներու հար – ցած ճամբէն, ահագին քանակութեամբ քոնեակ կուլ տալով, արիւնաղանդ աչքերը տնկած « զա – վալլը» փաշային, որ բնազդաբար կանգ կ'առնէ ու զոհ կը դառնայ «եղեռնագործ»ի գնդակին :

— Հաշա՛, հաշա՛, եազը՛ք...

Թալէաթի սատակին դիմաց, «Հապեր»ի խմ – բագիրը կարծես մոռնալով հայկական սպանդին տուած իր թրքավարի մեկնութիւնը, երակներուն մէջ յանկարծ կը զգայ արիւնուռւցա նախահայրե – րուն բնազդներուն զարթումը, ու Պէհաէտտին Շաքիրի բերնին մէջ կը դնէ հետեւեալ խօսքը.

— Յաւալի է ըսելը չի բաւեր, Տոքթոր, Թա – լէաթ փաշան մեզի համար ամէն բան էր : Ձայն կորսնցնելով անոր մարմնին հետ կը թաղուին մեր բոլոր յոյսերը : Սակայն, մեզ մխիթարող կարե – ւոր պարագայ մը կայ, հոս պառկող մեռելը՝ հա – շիւի մը կարգադրութեան ապացոյցն է : Կասկած չկայ որ մենք շահաւոր ելանք այս գործին մէջ» :

Տոքթ. Եաղուպի երախտաւորեալը պարզա – պէս կ'ուզէ ըսել.— ինչ արժէք ալ ներկայացնէ Թալէաթի անձը, անոր կորուստը իր ձեռք բերած շահուն առնչութեամբ, աննշան բան մըն է» :

Մարդուկը իրաւունք ունի : Մէկ հոգին՝ մէկ միլիոնի փոխարէն :

Դեռ աւելին կայ : Թալէաթ կոտորելով եւ թալելով արեւելեան նահանգներու հայ ազգա – բնակչութիւնը, երկար ժամանակի համար լու – ծած եղաւ Թրքահայաստանի գորդեան հանդոյցը :

« Թէչքիլաթը Մախսուսէ»ի մարզպանը կը չա – րունակէ.

— Թալէաթ փաշա ամէն ատեն իրեն իսկած պարտքի բաժինը վճարելու պատրաստ էր : Պար – տատմուրիակը գրպանը կը կրէր : Այսպէս որոշած է եղեր ճակատագիրը :

ՅԻՇԱՏԱԿԸ Վ.Ա.Ր ՊԱՀԵԼ

Կեցիր, ընկեր, ի՞նչ ձայն է այս... Ո՞ւր ենք մենք ...

Չե՞ս տեսներ թէ արդէն գերեզմանատան պա – տըն ենք հասեր :

Ականջ դնենք դղրդիւնին , հիմակ որ կուգայ սա պատին եաեւէն, ընդհատ, ընդհատ, չատ խո – րունկէն ...

Կը լսե՞ս դուն ձայները այդ խորհրդաւոր դի – շերուան այս լռութեան մէջ խոր, մէկիկ, մէկիկ խօսքերն անոնց երբեմն մեղմ, երբեմն ըմբռոտ խօսքերն անոնց խաչուած, թաղուած, փուչիացած :

Գետին ծռէ, որ իմանանք աւելի մօտ, աւելի ցած իրենց խօսքերն հասուկոտոր իրենք իրենց եւ երբեմն ալ մեզի ուղղած ...

Մեծ ողիներն են նահատակներու անուանի թէ անանուն :

— « Ինչո՞ւ թոյլ տուիք որ մեզ հոս ձգեն, նետեն անօթի մորթուած, ու անհանգիստ ...

Երբ բնութիւնը նոր կը ծաղկէր գալարագարդ, երբ ծառերը սկսած էին կանանչանալ, ո՞ր ճիւա – ղըն էր որ մեզ ըրաւ արմատախիլ ու քունաւեր, խաւարեցուց մեր արեւը :

Ըսէք, ուր գրուած է, ո՞ր օրէնքին, ո՞ր սրբա – զան գրքերու մէջ որ առանց սեռի եւ տարիքի խտ – րութեան ամբողջ բազմութիւններ առաջնորդեն

Ամէնուն յայտնի է զահճապետին փախուստը Պոլսէն դէպի Գերմանիա : Պերլինի մէկ շրջակայ գիւղին մէջ իր ծուարումը, հայ յեղափոխականին վրիժառու դնդակէն ահաբեկ, արդէն մէջտեղ կը հանէ «առիւծասիրտ» փաչային բուն դիմագիծը...

« Հապեր »ի յօդուածագիրը տակաւին երեա – ւնի դանգաւթելու գերմանի արդարութենէն, որ հակառակ իր խոստման, հայկական ջարդերու խնդիրը կը յուզէ, կը յամառի չլսել Թրքանպաստ վկայութիւնները, կ'անտեսէ ահաբեկիչին դէմ ե – ղած փաստաթուղթերը, եւ կը տրուի Թէհլիրեա – նի անպարտութեան վճիռը ...

Այս «անարդար » որոշման վրայ, Թալէաթի վրայ երեմիական կարղացող Պէհայի աչքերէն կայծակ ցատկած է եղեր :

Մեր գիտցածը այն է որ հայակեր ճիւաղին ոչ թէ աչքերէն, այլ ուղեղէն կայծակ ցատկեց, երբ գիշեր մը կ'անցնէր Պերլինի մայթերէն, Տրապիզոնի արիւնկղակ կուսակալ ձէմալ Ազմիի հետ ...

Եւ կրկին ու կրկին կսկիծի արտայայտու – թիւններ, իրենց կրած «անդարմանելի» կորուս – տին համար, որովհետեւ փաչան իրենց յոյսն ու ապաւէնն էր , իրենց վերին հրամանատարը , — Դահճապետ :

— Մի լար, «վաթանտաչ», ատիկա երկնա – տուր ձիրք մըն է, որ ամէն ազգի չնորհուած չէ : Թալէաթի պէս ջարդարարներ շատ չուտ կը հան – նին Թուրքիոյ մէջ...

« Հապեր»ի խմբագիրը զանց առնելով Տոքթ. Լեփսիուսի ջարդի վաւերաթուղթերը, եաեւէ ե – տեւ կը չարէ գերման զինապաշտ թերթերու թր – քանպաստ արտայայտութիւնները յիշատակու – թեան իսկ արժանի չի համարեր Մաքսիմիլիէն Հարտէնը (Գերման հռչակաւոր հրապարակագիրը, որ Թէհլիրեանի դատավարութեան ատեն ցնցող յօդուածներ հրատարակեց հայկ. ջարդերու մա – սին) :

Ափսո՛ս որ գերման ընկերվարութիւնը չգիտ – ցաւ փաչային յարգը, ու ոչ միայն « սրբազան » դիակին զլացաւ մեռելակառք մը, այլ պատշաճ չիրիմ մը Օսմանեան կայսրութեան վերջին վար – չապետին, որ մինչեւ յետին րոպէն Գերմանիոյ հաւատարիմ մնացած էր :

Մ. Քէմալ չատ ալ յափշտակուած չէր Թա – լէաթով : Ապացոյց այն որ իր գործակիցներուն վերապահեց կախաղանը : Պէտք եղաւ սպասել դիկտատորին մահուան, որպէսզի Պոլիս փոխադ – րուին «Շէհիտ»ին ոսկորները եւ առօք փառօք թաղուին Ազատութեան Բլուրին վրայ : Թեւ առաւ տեղական մամուլը.— « Դառն օր մըն է թուրք պատմութեան համար», կը գրէր «Սոն Փոսթա» Մարտ 15ի թիւին մէջ, 29րդ տարեդարձ Թալէա – թի ահաբեկման : Ծանօթ է երեսուն հազար ոսկիի կառավարական յատկացումը, հոյակապ դամբա – նի մը չինութեան համար : Ըմէթ փաչան նուիրա – գործած եղաւ այսպէս դահճապետին եղերական ձեռնարկը իբր « ազգային գործ » :

Մարախրոսի լուսապսակին կ'արժանանայ , ուրեմն, Հայ Ճեղափոխութեան կողմէ արդարո – րէն պատուհասուած հրէշ մը, հին եւ նոր Թուր – քիոյ մէջ հաւասարապէս :

Այս հանդիսաւոր արարքը անշուշտ կը սրբա – գործէ այն տխրահռչակ հերոսը, որ կազմակեր – պած էր հայ ծծկեր մանուկներէն մինչեւ մահ – ուան հովիտն իջած ծերունիներու անճիտումը : Միեւնոյն ատեն անգամ մը եւս կը քօղազերծէ այսպէս կոչուած «մոտեռն» Թուրքիոյ խարդախ դիմագիծը ...

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

սպանդանոց եւ դանահար մորթեն ծիծաղելով ու ծաղրելով ...

Ինչո՞ւ կայծով կրակ ու բոց չպայթեցաւ դահիճներուն գլխուն, երբ անմեղ մանուկներն ան – գամ կը յօշոտէին կամ ծովը կը թափէին :

Մի կարծէք թէ մենք մեռած ենք :

Ի՞նչ կ'ընէիք, ո՞ւր էիք դուք այդ օրերուն : Բողոքեցի՞ք եւ մեր արեան գինը պահանջեցի՞ք :

Բացի՞ք մեր կտակը : Ո՞ւր մնաց մեր դասն ու դատաստանը :

Իմացա՞ք որ ուրիշ ազգի ոճրագործներ կա – խաղանով քաւեցին իրենց մեղքերը : Իսկ մեր ջարդարարները ...

Ինչո՞ւ կ'ուշանայ մեր արեան արդար հատուցումը :

... Քոյրեր եւ եղբայրներ մէկդի դրէք ամէն կիրք ու նախանձ ի սէր մեր նահատակութեան : Միշտ յիշելով այս դժոխային Սպանդը եւ արդա – րութիւն պահանջելով միայն կրնաք հանդստա – ցնել մեր ոգիները :

ՄԻՆ–ՍԻ

ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆ ՎԱՒԵՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Փենսիլվանիոյ եւ Շիքակոյի համալսարաննե – րէն խումբ մը հնախոյզներ Նիփուր քաղաքին վայրին (Մէյջադեաք) վրայ, պեղումներ կատա – րելով, դտան կաւէ պնակիներ, որոնք չորս հա – զար տարուան հնութիւն ունին : Կը կարծուի թէ մարդկային ամէնէն հին գրաւոր վաւերագիրներն են : Նիփուր Սումերեաններուն քաղաքն է, որ կը դտնուի Պաղտատէն 160 քիլոմեթր դէպի հիւսիս : Այս պեղումները արժած են 50 հազար տոլար : Հնախոյզները դալ տարի պիտի վերսկսին աշխա – տանքները :

Սումերեանները ոչ – սեմական ժողովուրդ մը, հաստատած են Մէյջադեաքի մէջ ամէնէն հին քաղաքակրթութիւնը, նախքան Բաբելոնացիները եւ Ասորեստանցիները : Իսկ Նիփուր կրօնական եւ մշակութային կեդրոնն էր Սումերեաններուն :

Գտնուած արձանագրութիւնները 750ի չափ են : Բազմաթիւ պնակիներ կուգան Սումերական դպիրներու անհատական դրադարաններէն : Այս դպիրները Մեհեանի ծառայութեան մէջ էին եւ կամ կ'աշխատէին հարուստ վաճառականներու հաշուոյն :

Շատ մը պնակիներ գրուած են, իբրեւ օրի – նակ ծառայելու համար աշկերտներուն : Ուրիշներ պահուած են իբրեւ վաւերագրեր : Կան թուաբա – նութեան վարժութիւններ , դատաստանական հարցեր եւ լեզուի յեղաշրջման մասին դիտողու – թիւններ :

Փրոֆ· Տօնըլտ Մըք Քաուն՝ հնախոյզներու խումբին պետը, որ Մ· Նահանգները վերադար – ձած է, յայտարարեց·

— « Արձանագրութեանց մէկը կը պարունակէ գիտութեան ամէնէն հին գովքը որ ծանօթ ըլլայ մեզի : Դպիր մը կը բանաձեւէ իր արհեստին առա – ւելութիւնները թէ իրեն եւ թէ ուրիշներու հա – մար : Տակաւին չատ մը պնակիտներ կան որոնք ուսումնասիրութեան կը կարօտին, սակայն արդէն կրնանք ըսել թէ Սումերեանները չատ յառաջդի – մական դաղափար մը ունէին բարոյականի մա – սին : Արձանագրութիւններէն մէջտեղ կ'ելլէ անոնց յաջորդական յառաջդիմութիւնը դէպի աւելի աղ – նուական ըմբռնում մը ընկերութեան համար , դէպի իրաւունքի կիրարկումը եւ դէպի անհատա – կան պատասխանատուութիւնը »:

Պնակիտներուն մէկուն վրայ գրուած է օրհներգ մը նուիրուած Նանչէ դիցուհիին, որ կը թուի թէ արդարութեան ամէնէն հին աստուածուհին է, եւ կը չհագրգռուի մարդոց բարոյական եւ ընկե – րային բարելաւութեամբ :

Ուրիշ կաւէ պնակիտի մը վրայ գրուած է հօր մը խրատը իր որդւոյն,— թէ ինչ պիտի տնկէ, յարմար ժամանակի եւ լաւագոյն մեթոտներով : Ասիկա ամէնէն հին գրուածքն է երկրագործու – թեան մասին : Երբ որ ամբողջովին թարգմանուին, այն ատեն կարելի պիտի ըլլայ տեսնել թէ ինչ կ'արժեն ծեր մշակի մը խրատները :

վարութեամբ Տիկին Փափազեանի , գնահատելի յաջողութեամբ մէջ ընդ մէջ երկձայն երգեց երեք երգեր : Մեներգներու բաժինը ստանձնած էր Օր· Անժէլ Մուրատեան որ իր քաղցր ձայնով յուզեց ներկաները : Քաջալերութեան արժանի է երգչախումբը ու կը մաղթենք որ հետզհետէ զարգանայ ու յարատեւէ :

Հ· Բ· Դ· Նոր Սերունդի կողմէ ուղերձ մը կարդաց Սերոբ Ղազարեան : Ապա բանախօսեց ընկեր Միսաք Միրզէ, որ իրեն յատուկ ոճը ունի, դիտէ տրամաբանական, օրինակներով, պատկե – րալի խօսքերով գրաւել ունկնդիրներուն ուշա – դրութիւնը : Ընկերը ծանրանալով 1915ի եղեռնին դլխաւոր պատճառներուն վրայ, փառաբանեց Հա – յուն աշխատունակ ոգին, ձեռներէցութիւնը եւ ամէն ասպարէզի մէջ ունեցած առաւելութիւննե – րը, որոնց չհանդուրժելով , մեր վայրագ թշնամին յարմար առիթը օգտագործեց իր հրէշային ծրա – դիրը գործադրելու : Քետոյ իր կարգին Թելա – դրեց նորահաս սերունդին մաքուր ու սրտով մնալ Հայ, պայքարիլ ապազգայնացման դէմ ու աչ – խատիլ արժանի պահակները ըլլալու ազգային ժա – ռանգութեանց, մինչեւ որ Հայը եւս ազատ ժողո – վուրդներու կարգին ունենայ իր ազատ, անկախ ու միացեալ հայրենիքը :

Նախագահը փակեց հանդէսը դարձեալ ծան – րանալով կարգ մը տգեղ երեւոյթներու վրայ :

Գ· Պ·

ՏԽՐՈՒՆԻ — Ա· ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ

Ապրիլ 11ին ապրելէ դադրեցաւ, Սիսի երե – ւելիներէն Աւետիս Գուլումճեան , 90 տարեկան : Հանդուցեալը ունէր Սիսի մէջ չարժուն եւ անշարժ հարստութիւն, եւ քաղաքին ոչ հեռու ա – դարակ մը (Պէքիրճէ մօտ Անարզաբայի) որուն չնորհիւ կ'ապրէին բազմաթիւ հայ եւ թուրք ըն – տանիքներ : Ինք փոխն ի փոխ կը վարէր զանազան պաշտօններ , իբրեւ անդամ դատարանի կամ վար – չական ժողովի : Թեւերէն մէկն էր լուսահոդի Սա – հակ կաթողիկոսին, նման, ինչպէս իր հայրը՝ Գրիգոր ագա՝ Քէյֆիսիզեան Մկրտիչ կաթողիկո – սին : Հմուտ էր կիլիկեան անցեալին եւ իր տեղա – դրական ու աւանդական հմտութենէն օգտուած է իր քեռորդին՝ Գրիմիթէլ : Միշտ յոյս ունէր Կի – լիկիա վերադառնալու եւ հաւատաք՝ հայկական դատին մասին :

Թաղումը կատարուեցաւ ապրիլ 15ին Քոլոմպի պերեզմանատունը :

ԿԻԼԻԿԵՑԻ

Ա· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ինքնաչարժներու ճարտարա – դործութեան նախարարը, Ակորով, պաշտօնանկ եղաւ, իր տեղը տալով Պ· Ալամովի :

64 ՏԱՐԵԿԱՆ սրճարանապետ մը, Ժան Լուի Թրոնիու, ինքզինքը վար նետեց Էյֆէլի աշտա – րակէն եւ մեռաւ Ա· եւ Բ· յարկերու մեռաղեայ դերաններուն մէջ մնալով : Երրորդ անձնասպա – նութիւնն է այս որ կը կատարուի աշտարակին մէջ, Ցունուարէն ի վեր :

ԵՐԿՈՒ ԱՆԾԱՆՕԹՆԵՐ Նիսի նամակատունը մտնելով, հինդ մլլիոն թոցուցին, դէն ի ձեռին :

ՁԱՁՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ՍԳԱՏՕՆԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Տէսին, 19 Ապրիլ·— Կիրակի կէսօրէ վերջ Հ· Բ· Դ· Տան մէջ կատարուեցաւ ապրիլեան նա – հատակներու յիշատակի ոգեկոչումը, նախաձեռ – նութեամբ Հ· Բ· Դ· Նոր Սերունդի, հովանաւո – րութեամբ Հ· Բ· Դ· կոմիտէին ու մասնակցու – թեամբ Ֆր· Կապոյտ Ֆաչի մասնաճիւղին, դպրո – ցին մատակարար մարմնին ու Հայ կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան : Ժողովուրդին գի – տակից տարրը եկած էր իր յարդանքը մատուցա – նելու մեր մէկ միլիոն զոհերու յիշատակին :

Հակառակ նախապէս հրատարակուած կոչին, ինչպէս նախորդ տարիներու, այս անդամ ալ նա – կիչ տարրեր փորձեցին խաչաձեւել այս գիր – զանցապէս համազգային ձեռնարկը, մէկ չտրաթ առաջ տեղւոյն քաղաքապետարանին մէջ տօնելով զայն ի ներկայութեան երեսուն ունկնդիրներու :

Ե՞րբ պիտի զգաստանան այս մարդիկը :

Հանդէսին բացումը կատարուեցաւ կենդանի պատկերով մը, երբ նոյն պահուն բեմին եռեւէն խումբ մը օրիորդներ կ'երդէին Հայուն աղօթքը , « Տէ՛ր ողորմեա», այնքան մելամաղձիկ ու մարդկային : Ժողովուրդը կ'ունկնդրէր յոտնկայս :

Նախագահը, Հայր Կ· Տէրմոյեան յաւուր պատշաճի ամփոփ ճառով մը թելադրեց ներկանե – րը յամառօրէն կառչիլ ազգային աւանդութիւնե – րուն, ամէն տարի յարգել իր մեռելներուն յիշա – տակը, հաղորդուիլ անոնց պատգամներով, տո – կալու ու ազգային դիմագիծը անաղարտ պահելու համար : Թելադրեց որ ծնողները, նոյն ազգային չունչով կրթեն իրենց զաւակները :

Գեղարուեստական բաժինը պատշաճօրէն պարարատուած էր Տիկին Գ· Փափազեանի կողմէ որ արժանի է ամէն գնահատութեան : Ճաշդեղ – պէս արտասանեցին Վարուժան Գրիգորեան՝ «Մե – ռելոցի աղօթք», Արուսեակ Ղազարեան , «Տատա – նադիր», Աչխէն Համբարձումեան՝ «Տէր, մինչեւ ե՞րբ...», եւ Ժանէթ Աստուրեան՝ «Ա՜հաւոր բան մը այնտեղ...»: Այս վերջինը առանձին յուզումով ու անթերի : Նորակազմ երկսեռ երգչախումբը, բաղկացած Հ· Բ· Դ· Նոր Սերունդի եւ Ֆր· Կապոյտ Ֆաչի անդամ – անդամուհիներէ եւ ղեկա – վարութեամբ Տիկին Փափազեանի , գնահատելի յաջողութեամբ մէջ ընդ մէջ երկձայն երգեց երեք երգեր : Մեներգներու բաժինը ստանձնած էր Օր· Անժէլ Մուրատեան որ իր քաղցր ձայնով յուզեց ներկաները : Քաջալերութեան արժանի է երգչախումբը ու կը մաղթենք որ հետզհետէ զարգանայ ու յարատեւէ :

Հ· Բ· Դ· Նոր Սերունդի կողմէ ուղերձ մը կարդաց Սերոբ Ղազարեան : Ապա բանախօսեց ընկեր Միսաք Միրզէ, որ իրեն յատուկ ոճը ունի, դիտէ տրամաբանական, օրինակներով, պատկե – րալի խօսքերով գրաւել ունկնդիրներուն ուշա – դրութիւնը : Ընկերը ծանրանալով 1915ի եղեռնին դլխաւոր պատճառներուն վրայ, փառաբանեց Հա – յուն աշխատունակ ոգին, ձեռներէցութիւնը եւ ամէն ասպարէզի մէջ ունեցած առաւելութիւննե – րը, որոնց չհանդուրժելով , մեր վայրագ թշնամին յարմար առիթը օգտագործեց իր հրէշային ծրա – դիրը գործադրելու : Քետոյ իր կարգին Թելա – դրեց նորահաս սերունդին մաքուր ու սրտով մնալ Հայ, պայքարիլ ապազգայնացման դէմ ու աչ – խատիլ արժանի պահակները ըլլալու ազգային ժա – ռանգութեանց, մինչեւ որ Հայը եւս ազատ ժողո – վուրդներու կարգին ունենայ իր ազատ, անկախ ու միացեալ հայրենիքը :

Նախագահը փակեց հանդէսը դարձեալ ծան – րանալով կարգ մը տգեղ երեւոյթներու վրայ :

Գ· Պ·

ՏԽՐՈՒՆԻ — Ա· ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ

Ապրիլ 11ին ապրելէ դադրեցաւ, Սիսի երե – ւելիներէն Աւետիս Գուլումճեան , 90 տարեկան : Հանդուցեալը ունէր Սիսի մէջ չարժուն եւ անշարժ հարստութիւն, եւ քաղաքին ոչ հեռու ա – դարակ մը (Պէքիրճէ մօտ Անարզաբայի) որուն չնորհիւ կ'ապրէին բազմաթիւ հայ եւ թուրք ըն – տանիքներ : Ինք փոխն ի փոխ կը վարէր զանազան պաշտօններ , իբրեւ անդամ դատարանի կամ վար – չական ժողովի : Թեւերէն մէկն էր լուսահոդի Սա – հակ կաթողիկոսին, նման, ինչպէս իր հայրը՝ Գրիգոր ագա՝ Քէյֆիսիզեան Մկրտիչ կաթողիկո – սին : Հմուտ էր կիլիկեան անցեալին եւ իր տեղա – դրական ու աւանդական հմտութենէն օգտուած է իր քեռորդին՝ Գրիմիթէլ : Միշտ յոյս ունէր Կի – լիկիա վերադառնալու եւ հաւատաք՝ հայկական դատին մասին :

Թաղումը կատարուեցաւ ապրիլ 15ին Քոլոմպի պերեզմանատունը :

ԿԻԼԻԿԵՑԻ

Ա· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ինքնաչարժներու ճարտարա – դործութեան նախարարը, Ակորով, պաշտօնանկ եղաւ, իր տեղը տալով Պ· Ալամովի :

64 ՏԱՐԵԿԱՆ սրճարանապետ մը, Ժան Լուի Թրոնիու, ինքզինքը վար նետեց Էյֆէլի աշտա – րակէն եւ մեռաւ Ա· եւ Բ· յարկերու մեռաղեայ դերաններուն մէջ մնալով : Երրորդ անձնասպա – նութիւնն է այս որ կը կատարուի աշտարակին մէջ, Ցունուարէն ի վեր :

ԵՐԿՈՒ ԱՆԾԱՆՕԹՆԵՐ Նիսի նամակատունը մտնելով, հինդ մլլիոն թոցուցին, դէն ի ձեռին :

«ԾԱՒԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (60)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ժ·

Կարծես ընդհանուր աւերմունքից ազատ էին մնացել միայն չրթունքները, որոնք համեմատա – բար հաստլիկ էին, կարմրած, չէին կարողանում ծածկել դեղնած ու նօսր ատամներու երկու շար – քը : Նրանք ցոյց էին տալիս, որ այդ մարդու մէջ փորձել էին միանալ խափչիկ եւ մօնգոլ ցեղերը, բայց դուրս էր եկել մի վաղաժամանակ թառա – մած խառնուրդը :

— Այսօրուայ որսը անյաջո՞ղ էր, էֆէնտի ա – սաց նա, վերջացնելով նարդիլէի ծխակատարու – թիւնը :

— Անյաջող, պատասխանեց նա իր թանձր կո – կորդային ձայնով : Զարմանալի էր, կարծես ան – տառի բոլոր բնակիչները խօսք էին տուել մեր ա – ռաջը դուրս չը գալ :

— Լսեցի՛, այո : Երեւում է, որսը դժուար է այստեղ ...

Բէկը ժպտեց իր հասա պեխերի տակ եւ մի ա – ռանձին եղանակով, որ բարեհաճ հովանաւորու – թեան նշան էր, հարցրեց ·

— Ո՞ր որսն էլ վա՞տ էր ...

Նա խօսում էր մի արարածի հետ, որի ար – հեստը կարօտ էր իր նման իշխանաւորների խնամ – քին ու հոգատարութեան :

Կ· Պոլիսն էր այդ տեսակ առեւտրականներ ուղարկում ամէն տեղ, ուր կային Օսմանեան զօր – քեր :

Կ· Պոլիսը բաւական չէր համարում, որ այն – քան երկիրներ իր իշխանութեան տակ են մտնում, նա հաւաքում էր եւ այդ երկիրների մեղրն ու կա – րագը՝ իր բերանը քաղցրացնելու համար : Եւ իւ – րաքանչիւր Քէօսա Մուխտար հարկաւոր մարդ էր· Նրանից լինում էին թէ Ստամբուլիմեծամեծները, թէ զանազան երկիրների կառավարիչները եւ թէ գինուորները : Այս էր պատճառը, որ Սիւլէյման Բէկը, չնայած իր ներքին յուզմունքներին, աչխա – տում էր ուշադրութեամբ վերաբերուել իր այ – լանդակ հիւրին :

— Քո հովանու տակ աւելին հարկաւոր չէ , էֆէնտի, պատասխանեց Քէօսան : Մեր գլխաւոր – ները — Ալլահը նրանց երկար բազուկներ տայ :

— Վատ չեն գործում :

— Եւ այժմ քանի՞սն ունես :

— Հեշտ չէ դրան պատասխանելը : Երբեմն լինում են քսանը, որոնք մի հատ էլ չարժեն : Լի – նում է եւ հակառակը, ճանկ է ընկնում մի հատ այնպիսին, որ հարիւրի գին ունի :

— Հիմա քեզ մօտ ո՞րն է , քսա՞նը, թէ մէկը :

Վաճառականի մէջ կասկած յարուցեց այդ հարցը : Նա պարտաւոր էր ոչ միայն չողոքրդու – թիւն իմանալ, այլեւ լինել սաստիկ խորամանկ :

Ինդրելով Բէկի աշակցութիւնը, նա չպիտի թոյլ տար, որ համեղ կտորը ձրի ընկնի Բէկի բե – րանը :

Եթէ իւրաքանչիւր դօրապետ, որի վիճակում դործ է տեսնում վաճառականը, լաւ պատառները կլանէ, այն ժամանակ ի՞նչ կը մնար Ստամբոլ ուղարկելու : Մուխտարը ասաց·

— Մի՛թէ՞ իմ խօսքերը պարզ չեն, էֆէնտի : Եթէ այսպէս է, ես ուրիշ կերպ կը խօսեմ : Երեք օր առաջ, երբ դալիս էի այս կողմերը, ինձ հիա – ցնում էին անտառները, սարերը :

Որքան ծաղիկներ, ինչ զովութիւն եւ ջրեր, ջրեր... Դեղեցիկ է այս երկիրը, եւ անհնարին է, որ այսպիսի տեղերում չլինեն լերան եղնիկներ, սեւ ու կապոյտ աչքեր :

Դրանց գտնելը դժուար չէ, պիղծ կեավուր – ները, նզովուեն նրանք, դիտեն լաւ թաղցնել, պա – հել : Պէտք է քո հաճութիւնը լինի, որ դուրս բեր – ուին :

Նրա հասա չրթունքների վրայ երեւացին ա – ղաչաւոր ծալքեր, եւ նրա ամբողջ դէմքը ցանկու – թիւն, տենչանք էր յայտնում :

Բէկի դէմքը յուսատու էր, կարծես ասում էր, որ ինքը միշտ պատրաստ է :

— Կարսի ճանապարհին ես մի հիանալի բան տեսայ, բացականչեց Մուխտարը, ձեռքը անցկա – ցնելով չրթունքների վրայ, կարծես կամենալով սրբել նրանց խոնաւութիւնը :

— Մի հիանալի բան : Տանում էին երկու տը – ղայ երեխաներ, քեզ պէս մեծերին վայել երեխա – ներ... Բոլորովին ծախուած, վերջացած ապ – րանք էր կարծեմ Ստամբուլ չհասնէ, Երզրում կամ Տրապիզոնում անպատճառ կը խլեն ...

— Ո՞րտեղից էին տանում :

սական միութիւնը: Ուրիչ կարգ մը դիտողու – թիւններէ վերջ, եզրակացուց .

— « Այնուհետեւ արեւմտեան Եւրոպայի ժո– ղովուրդները իրենց առջեւ ունին ժողովրդավար խոստումներով եւ յոյսերով լեցուն ապագայ մը, փոխան համայնավարական ընդհարումներու եւ յուսահատութեան հեռանկարի մը »:

★ Պահանջուած վարկերն են,— 3100 միլիոն տոլար Եւրոպայի, հարիւր միլիոն Քորէայի, դրե– թէ նոյնքան աղջայնական Չինաստանի, 45 միլիոն յետամնաց երկիրներու, 27.450.000 Պաղեստինի արաբ տարագիրներուն համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼԺԻՈՑ երեք մեծ կուսակցութիւնները հա– մաձայնութիւն մը կնքեցին, թագաւորական հար– ցի մասին, վերջ տալով ծանր տագնապի մը: Այդ համաձայնութեամբ, աքսորական թագաւորը եր– կիր վերադառնալով, իր իրաւունքները առժա – մապէս պիտի փոխանցէ գահաժառանգին՝ իշ – խան Պոտուէնի :

ՌՈՒՄԲ ՄԸ ՊԱՑԹԵՑԱԻ Պայոնի համայնա – վարական կեդրոնին մէջ, կարեւոր վնասներ պատ– ճառելով: Ապակիներ եւ պատուհաններ խորտակ– ուեցան 50 մեթր հեռաւորութեան վրայ: Կին մը վիրաւորուեցաւ:

30 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐԻ ԶԻՆԱՄԹԵՐՔ, որ Պել – ժիոյ յանձնուած էր Ամերիկացիներուն կողմէ, պիտի բաժնուի Ատլանտեանի միւս զինակիցնե – րուն միջեւ, փոխադարձ համաձայնութեամբ :

ԶԻՆԱՍՏԱՆի կարմիր զօրամասերը յաղթած են կարեւոր յենակէտ մը գրաւել Հայնանի մէջ, համաձայն վերջին լուրերու: Ազգայնական օդա – նաւերը հրձիգ ռումբեր կը տեղան, խորտակելու համար կարմիրներուն գրաւած դիրքերը: Ազգայ– նական չրանակներն ալ կը խոստովանին թէ կար– միրները յաղթած են 5000 նոր զինուորներ ցա – մաք հանել, հակառակ իրենց այնքան ծանր կո – րուստներուն :

ԱԹԷՆՔԻ եւկոսլաւ դեսպանատան գործակա– տարը սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ցու– նաստանի վարչապետին՝ զօր. Փլաստիրասի հետ: Երկու երկիրներուն դիւանագիտական յարաբե – րութիւնները ընդհատուած էին 1946 Օգոստոսէն ի վեր, երբ մառեչալ Թիթօ ետ կանչեց իր դես – պանը :

ԵՐՈՒսԱղԷՄԻ միջազգայնացման սկզբուն – քով համաձայն ըլլալէ վերջ, Ազգաժողովին խոր– հրդային պատուիրակը Դր· օր յայտնեց թէ՝ կը մերժեն ներկայ ծրագիրը, ինչպէս գրած էինք ե– րէկ: Այս լուրը մեծ դոհունակութիւն պատճառեց Իսրայէլի մէջ: Իրաղեկներ կը կարծեն թէ այժմ ա– ւելի վճռական դիրք պիտի բռնեն Անգլիա եւ Մ· Նահանգները, այլապէս ինքնին ջուրը կ'իյնայ մի– ջազգայնացման ծրագիրը, մանաւանդ որ Իսրայէլ եւ Ցորդանան բոլորովին հակառակ են :

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ընդհ· քարտուղարը, Թրիկվը Լի, որ Եւրոպա պիտի գայ, «խաղաղութեան ուխ– տադնացութիւն մը» կատարելու համար, մասնա– ւոր ունկնդրութեան ընդունուեցաւ նախագահ Թրումընի եւ Պ· Էչիսընի կողմէ: Իր ճամբորդու– թեան նպատակն է ելք մը գտնել, որպէսզի Ռու – սերն ու Ամերիկացիները բանակցին, ապահովելու համար խաղաղութիւնը :

ԵՐԿՈՒ ԶՕՐԱՎԱՐՆԵՐՈՒ հարցին առթիւ, նոր գաղտնիքներ երեւան կ'ելլեն ամէն օր: Ապա– հովութեան վերատեսուչը, Պ· Պէռթօ, առջի օր քննիչ յանձնաժողովին ներկայանալով, յայտնեց թէ զօր· Ռըվէռի գաղտնի տեղեկագիրը փախս – տական փէռէի յանձնուած է զօր· Մասթի կողմէ: Այս վերջինը անձնական թշնամութեան կը վե – րագրէ այդ ամբաստանութիւնը: Գաղտնի սպա– սարկութեանց վարիչը, Պ· Վիլօ, նոյնպէս յայ– տարարեց թէ զօր· Մասթն է յանձնած տեղեկա – գիրը, իսկ զօր· Ռըվէռի համար ըսաւ թէ «փէ– ռէի սպասած փրկիչն էր »:

Ի· ՄԻՈՒԹՒԻՆԸ « վախի տիրապետութեան տակ է եւ կը փորձէ վախով կառավարել աշխար – հը», յայտարարեց Պ· Հարրիմէն, Մարշըլի ծրա– գրին չրջուն դեսպանը :

ԲԱՆՏԷՆ ԱՐՁԱԿՈՒԵՑԱԻ գրագէտ Անռի Պէ– ռօ, որ մահուան դատապարտուած էր 1944 Դեկ– տեմբեր 29ին: Զօր· տը Կոլ ցկեանս բանտարկու – թեան վերածեց պատիժը, որ յետոյ զեղչուեցաւ քսան տարուան :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 35ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՏԻՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր· Միութեան, մասնակցութեամբ բոլոր կազմակեր – պութիւններուն, 22 Ապրիլ, չաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին Հ· Ց· Դ· Տան մէջ:

Կը նախագահէ՝ Վ· ՀԻՒՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ԱԶԳԻՆ (Վարանդէն) եւ ուրիշներ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Խմբերգ, մե– ներգ, արտասանութիւն եւ ջութակ :

Մուտքը ազատ է :

Համազգային Սգաւօրը Փարիզի մէջ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ 1915 ԱՊՐԻԼ 11–24Ի

Նախաձեռնութեամբ ԵՐԵՔ ՀԱՑ ՑԱՐԱՆՈՒՄ. – ՆՈՒԹԵԱՆՑ եւ մասնակցութեամբ Ա.ԶԳ· ԲՈԼՈՐ ԿԱ.ՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆՑ:

23 Ապրիլ ժամը 2·30ին, **Salle Gaveau**, 45–47, rue de la Boétie, (métro Miromesnil):

Մուտքը ազատ է:

Այս առթիւ Ամերիկայի առաջնորդ Տիրան եպիսկ· Ներսոյեան կը պատարագէ Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, քարոզելով եւ նա– խագահելով բիւրաւոր նահատակներու հոգեհան– գիստին:

Մեծ եղեռնի տարեդարձին առթիւ վեր· Գ· Սիսլեան կը քարոզէ վաղը, կիրակի ժամը 10.45– ին, 58 rue Madame, métro N. D. des Champs եւ St. Placide:

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Cinéma Odéon, 162, La Canebière

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ· Վար– չութիւնը ինչպէս ամէն տարի, ձեռնարկած է տօ– նելու Ապրիլեան եղեռնի տարեդարձը, այս կիրա– կի առաւօտ ժ·ը 9ին, մասնակցութեամբ կապ· Խա– չի, կամաւորներու եւ Ռազմիկներու բարեկամա – կան միութեան, «Արմենիա» երգչախումբին, Հ· Մ· Ը· Մ·ի, Հայ Արիներու եւ Արենուշներու, « Արծիւ » մարզական միութեան եւ Գղիի, Հա – մաշրջանճաքի, Սալնոյ Զոր, Տարօնի, Վասպու– րականի հայր· միութիւններու :

Կը նախագահէ Պ· Ց· ՊԱՊԻԿԵԱՆ: Կը խօսին Միութեանց ներկայացուցիչները :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է :

★

ՍԳԱՏՕՆԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ· Միութեան եւ հո– վանաւորութեամբ յարանուանութեանց պետերու:

Այս կիրակի ժամը 14.45ին, Bourse du Travailի հոյակապ սրահին մէջ, Place Guichard:

Կը նախագահէ Պ· ԱՂԵՔՍ· ԿԻՒԼՊԻՆԿԵԱՆ, առենապետ Ազգ· Միութեան կեդր· վարչութեան:

Խօսք կ'առնեն երեք յարանուանութեանց ներ– կայացուցիչները, իսկ յանուն Ազգ· Միութեան՝

Պ· ՑԱԿՈԲ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

Ուղերձներ, զանազան Միութիւններէ, երգեր երկսեռ երգչախումբի կողմէ: Զինուորական նը – ուագախումբ մը պիտի հնչեցնէ Շօփէնի եւայլ մահերգներ : Մուտքը ազատ է:

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Ապրիլեան եղեռնի նահատակներու յիշատակի տօնը, նախաձեռնութեամբ Նիսի չրջանի Ազգ· Միութեան եւ Հոգաբարձութեան, եւ մասնակ – ցութեամբ բոլոր Հայկ· կազմակերպութիւննե – րուն, տեղի կ'ունենայ այս կիրակի, ժամը 4ին, Գաուլօնիա սրահը, 13, րիւ Մագառանի :

★

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՍԿՆ ԺԵՐՄԻ (ՄԱՐՍԷՑԼ) ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ս· Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղ· Խորհրդոյ եւ մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դաշնակցութեան, Հայ կարմիր եւ կապոյտ Խաչերու, Հայ Ռազմիկներու, Ֆրանսահայ երի– տասարդաց եւ Նոր Սերունդի միութեանց:

Կիրակի առտու, եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

★

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ս· Պօղոս – Պետրոս եկե– ղեցւոյ հոգաբարձութեան եւ մասնակցութեամբ ազգ· բոլոր կազմակերպութեանց: Այս կիրակի, ժամը 3ին, Salle des Fêtesի մէջ, 22 rue Voltaire, Ալֆորվիլ: Առաւօտ ժամը 11ին հոգեհանդիստ եկեղեցիին մէջ:

★

Շավիլի եւ չրջակայքից Ազգ· Միութիւնը կը տօնէ Ապրիլ 11–24ը, այս կիրակի Շավիլի մատ– րան մէջ :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի այցը դէպի Père Lachaise յետաձգուած է Ապրիլ 30ի կիրակի օրուան, Ապրիլ 11–24ի Սգահանդէսին առթիւ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ· Ց· Դ· Վառմեան ենթակո – միտէի ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 2.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

Ֆր· Կ· ԽԱՉի փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս չաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, ընկերուհի Ն· Եղիազարեանի բնակարանը, 12 rue de Paris, Gentilly: Կարեւոր օրակարգ: Բո– լոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւո – րիչ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Համախարբերդցիական Միու – թեան մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

Ֆր· Կ· ԽԱՉի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը՝ այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, ըն– կերուհի Ս· Նշանեանի բնակարանը, 56 rue des Camélias : Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻ հերթական դաս– խօսութիւնը այս երկուշաբթի ժամը 8.30ին, Café Régent: Կը խօսի Ա· ՇԱ.ՀԱԹՈՒՆԻ: Նիւթը՝ «Շարժանկարի արուեստը»:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԻՄՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

Ի յիշատակ Ապրիլ 11–24ի զոհերուն, Ապրիլ 23ին կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին Montmartreի Sacré – Coeurի մէջ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այս կիրակի Լիոնի Ս· Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ (69 rue Louis Blanc) հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Պ· ՆԻԿՈՂՈՍ ԹՈՐԻԿԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ: Հանդուցեալին յիշատակը յարդողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ: Թորիկեան եւ Ուգուր– եան ընտանիքներ :

ՓԱՌԱՏՕՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՆԻՍԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ

Այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Cinéma Magnan: Դիմակի յանձնումի արարողութիւն, ի ներկայութեան պաշտօնական անձնաւորութիւննե– րու եւ ֆրանսական ռազմիկներու վարչութեանց: Կ'երգէ ՏԻԿԻՆ Մ· ՄԵԼԻՓԵԱՆ

ՍԻՆԷՄԱՑԻ ՍՐԱՀ ՄԸ

Ամէն առաւօտ մաքրելու համար հայ աշխատա – տորուհի մը կը փնտռուի: Դիմել ամէն օր ժամը 9—12 Cinéma Gambetta – Etoile, 105 Ave. Gambetta, Paris (20):

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ

LE DOME ARARAT

Տէր եւ Տնօրէն՝ Ս· ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ

Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պաճդոկի եւ այլ դիւրութիւններ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱ– ԿՈՒՐՆԵՐ եւ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով:

1 Avenue Thiers · Կայարանի դիմաց

Բաց է առաւօտեան ժամը մինչեւ 2

Հեռաձայն 890–38

Le Gérant : A· NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesmes - (13)

ՁԵՐ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ

Համար երէկ կ'ուզէք հանգիստ եւ բոլոր առողջապահական պայմանները լրա – ցնող գեղեցիկ մահճակալ մը դնել՝ պահանջեցէք՝

Le lit AVEDISը

Ֆրանսայի բոլոր քաղաքներուն մէջ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15–70 — Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Dimanche 23 AVRIL 1950 Կիրակի 23 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6135–Նոր շրջան թիւ 1546

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՈՒՑ ՎԵՐՋԻՆ ՆԱՁՈՒԱԾՔԸ

Կը թուի թէ դեռ երէկ էր : Ծուռը – խուռը գացին ու չեկան : Կարաւան – կարաւան քշուեցան, ու չեկան ...

Ո՞վ կրցաւ սերտել անոնց վերջին նայուածքը : Խորասուզուիլ անոնց ուժասպառ աչքերուն մէջ, կարդալու համար, անհուն տառապանքին հետ՝ անասան հաւատքը :

Ապահովաբար թշնամին ալ, երբ արիւն կը լակէր անասնօրէն, սարսափեցաւ անոնց վերջին ակնարկէն :

Եւ անշուշտ աւելի կատղեցաւ, իր մահավճիռը տեսնելով հարիւր հազարաւոր զոհերու չէտակի նայուածքին, անոնց վերջին կայծերուն մէջ :

Ահա առաջին կարաւանը Պոլսէն : Մեծ մասով մտաւորականներ, կանայք ու երեխաներ՝ դիշերանց : Համաձայն մտանուր ցանկի մը որ կը հաղորդուէր կնքուած պահարաններով :

Ներկայացուցիչներ՝ բոլոր ասպարէզներէն : Ականաւոր դէմքեր,– կուսակցական , ազգային , մինչեւ անգամ պետական : Մօտակայ պահակ – նոցը, յետոյ կեդրոնական, ապա չոզենալ եւ դէպի Ա.նատօլու փոխադրուած, խառն ի խուռն :

Ճակատագրի եղբայրներ են, այլեւս, բոլորն ալ : Մտաւորականը : Թունդ կուսակցականն ու բարի քրիստոնեան : Երիտասարդն ու տարէցը : Առանց դաւանանքի խտրութեան :

Ե՛ւ անոնք որ գլուխ գլխի կը տքնէին յանուն ժողովուրդի բարօրութեան : Ե՛ւ անոնք որ ճակատ յարդարած էին փոխադարձաբար, նոյն այդ գործունէութեան ճամբուն վրայ :

Նոյն «տեղական գործողութիւնները», ամբողջ Թուրքիոյ տարածութեան վրայ : «Զգուշական միջոցներ», յանուն ապահովութեան» : «Քանի մը հարցումներ, ուրիշ ոչինչ » :

Նախ փոքր, յետոյ ստուարաթիւ խումբերով դէպի արգելարան՝ բոլոր անոնք որ կրնային դեր մը կատարել որեւէ քաղաքի, աւանի, գիւղի կամ հիւղակի մէջ :

Ապա կարաւանները , հարիւրներով եւ հազարներով : Միշտ խառն ի խուռն : Գիւղերէն, դաշտերէն դէպի քաղաք կամ ուղղակի դէպի սպանդանոց : Եւ քաղաքներէն ալ դէպի անծանօթ ճամբաներ :

— « Քանի մը օրուան համար է : Տուն – տեղ կղպեցէք : Բանալիները կառավարութեան կը յանձնէք, վերադարձին կը ստանաք ...» :

Ահա կարաւան մը քաղաքէն մէկ – երկու ժամ անդին, բաց դաշտի մը վրայ, ձորի մը մէջ կամ գետի մը ափը : Այր եւ կին անջատուած : Այրերը իրարու կապուած երկու – երկու կամ չորս չորս : Կիները եւ աղջիկները՝ աւարի տրուած :

Սկսած է դիւային խրախճանքը՝ արիւնածարաւ ախորժակներով : Բնաջնջումի ամէնէն գազանային, աներեւակայելի միջոցներով :

Եթէ կարելի ըլլար կարդալ ու արձանագրել հարիւր հազարաւոր աչքերու վերջին նայուածքը, արեան ճապաղիքներու մէջ, դուք անոնց խորը պիտի գտնէիք մէյն մէկ խորհուրդ, իրրեւ յաւիտենական պատգամ .

— Թշնամին իր գերեզմանը կը փորէ անզօր կատաղութեամբ ...

Եւ պիտի յիշէիք մարգարէական պատգամը Խրիմեան Հայրիկի .

— Այլ մխիթարեա՛ց, մխիթարեա՛ց, Մա՛յր Հայաստան, զի դու սո՛ւրած ես ցաւեր ու վիշտեր կրել, հազար անգամ մահաբեր երկունքներ զեզ ըմբռնեցին եւ դու անդուրժելով անցուցիր երկունքներդ եւ ողջ մնացիր : Հազար բիւր աղէտներ տեսար, միշտ դիմացար գրկէդ վարատեցաւ, բայց դու երբէք չվհատեցար, զի ոգիդ պողպատի նման պինդ ու անկուն է : Հազար անգամ գերեզմանին դուռը հասար, բշնամիներդ տեսան՝ ծափ զարկին, թէ վա՛շ, մեռաւ Մայր Հայաստան, եւ դու անդրէն Ղազարոսի նման վերածնար գերեզմանէն » :

Հայրիկ Սարսափներէն քանի՞ տարի վերջն էր որ մասամբ կը միխիթարուէր Հայաստան, անկախութեան կորիզ մը կազմելով սահմանէն անդին : Ապահովելով ափ մը հող, որուն աճման հեռանկարն իսկ կատարեալ մղձաւանջ մը դարձած է «յաղթական» Ալլահին համար :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԱՐՍՈՒՌՆԵՐ

Ոչ դարնանային են անոնք, ոչ ալ կրնան ազդուիլ արեւէն ու ծաղիկէն, երկինքին կապոյտէն կամ թռչուններու դայլայլէն :

Երեսունեւհինգ տարի առաջ, այդ բոլորը կը խօսէին մեր չարքաշ գիւղացիին սրտին, երբ բահն ու բրիչը չալկած՝ կ'երթար դաշտ, իր քրտինքը խառնելու դմզուկին քրտինքին, ոռոգելով պապենական հողը, որ դարերով կաթ ու մեղր է բերեր իր օրհնուած սեղանին :

Այսօր, երբ կը յիշէ այդ բոլորը, թուական մը կը ցցուի արցունքէն պղտորած աչքերուն առջեւ, **1915** :

Ու կ'ամպռտի երկինքն ալ, կը լռեն թռչուններն, կը խմբուին ծառերու ծաղիկները : Փիւղացին կը տեսնէ իր երեւակայութեան աչքերով , եւ կ'ապրի երբեք չմոռցուելիք այն սեւ օրերը, երբ զատեցին իր հայրն ու պապը իր մօրմէն, իր եղբայրներէն ու քոյրերէն, իրենց բուխերիկէն, ու վաստակէն, « Տարի՛ն»...

Ինքը, առաու մը երբ աչքերը բացաւ, մինակ էր, միս մինակ, հսկայ ամայութեան մը մէջ : Դիժան դէմք մը ծռած էր իր վրայ որ զինքը խաբազանով կը քշէր օտար երդիք մը, ծառայելու հօրը չարդարարին, մօրը առեւանգիչին ու քրոջը դահիճին :

Երեսունեւհինգ տարին չա՞տ է որ չզդայ այսօր ալ իր մանուկ սրտին խոշտանգումը, իր արցունքը, ու մոռնա՞յ ... Մոռնա՞յ մանաւանդ այն անունը որ պատմութեան մէջ արձանագրուած է իբրեւ ոճրագործներու ամէնէն դաժանը ու դաժանը :

Անոնք կրնան իրենց պատմութեան դիրքերուն մէջ զոհը «չփոթել» դահիճին հետ : Նոյնիսկ կը նան իրենց «չնորհներով» , «վաթանտաչներ» հրապուրել, ծախու հանելով բնութեան պարգեւները, կապոյտը խառնելով կանաչին :

Եւ սակայն, չեն կրնար ջնջել իրենց ճակատէն, Հայուն ձեռքով դրոշմուած սեւ խարանը :

Եւ երբ աշխարհի չորս ծագերուն ցրուած Մնացորդացը ծունկի գայ այսօր իր մեռելներուն յիշատակին առջեւ, այդ մեռելներուն ոսկորները անդամ մըն ալ պիտի չարժեն հողը, պիտի փոխեն գետերու ընթացքը, աւեր ու մահ սփռելով :

ՍՕՍԻ

Ագգի վիճակը

ՄՄԲ.— Թէոդիկի Տարեցոյցին մէջ հրատարակուած **(1916)** այս փոքրիկ տոմսով, Մեծ Նահատակը, Կռմիտաս վարդապետ կարծես թէ կ'ողբայ մեր օրերու ազգային կեանքը, խորեցացիին գրիչով .

Հօտն անհովիւ, մոլոր ու չփոթ, աներեւոյթ եւ անզուսպ ալիքներ յախուռն կը յուզեն ի խորս մեր հալածական եւ ողբալի կենաց ծովու : Անմիտ որսորդներ բոլորած միամիտ ձկներ ցանցած : Մթնոլորտը թոյն կը տեղայ, բուժիչ ուժ չկայ : Աւերած, սարսափ ու սանձարձակ կեղեքում մէկ կողմէն, անտարբերութիւն, օտարամոլութիւն ու ցեխոտ սրտեր միւս կողմէն : Փառասիրութիւն , փութկոտութիւն մէկ երեսէն, ապիկարութիւն , տգիտութիւն միւս երեսէն : Իւրաքանչիւր ոք իր պաշտօնն զդեցած է իբր հանդերձ , յոր մերկու – թիւն մոաց ծածկի ի միամիտ աչաց : Մեր մարմինը նեխած է, մեր հոգին ապականած, մեր կեանքը դիակնացած : Ո՞ւր է մեր խոհական Ռոբենացին, թող ելլէ արիւնաքամ հողի տակէն եւ ողբայ մեր խակերու սիրտն ու հոգին, միտքն ու գործը : Մեր նախնիք իրենց պաշտօնին փարած էին անձնահեղձութեամբ, իսկ մենք կը յափշտակենք գործն ընչաքաղցութեամբ :

Սիրտս փլած է :

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ԿԱՌԱՎՈՒՄԲ ՄԸ յարձակումի ենթարկուեցաւ Փարիզի Վոժիռառ կայարանին մէջ, երբ զինուորական կառքեր կը փոխադրէր : Յարձակողները երկու կառքեր վար նետած, եօթը կառքերու ալ մնասներ պատճառած էին, իբրեւ բողոք Հնդկաչինի պատերազմին դէմ :

Մոսկուա կը մերժէ Ամերիկեան ծանուցագիրը

ԿԸ ԿՐԿՆԷ ԻՐ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐԸ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Հեռագիրները երկու ծանրակչիռ լուրեր հաղորդեցին երէկ, աւելի պղտորելով միջազգային կացութիւնը :

Կարդով կ'ամփոփենք երկու լուրերը .—

Մ. Միութիւնը վճռապէս մերժեց Մ. Նահանգներուն Ապրիլ 17 թուակիր ծանուցագիրը, որ պատիժ եւ հատուցում կը պահանջէր ամերիկեան « Փրայվէթիր» օդանաւին խորտակման համար : Մոսկուա կրկնելով նախորդ ամբաստանութիւնները, կ'պղպարարէ թէ հրամայած են առանց այլեւայլի զարնել որեւէ օտար օդանաւ որ կը թռչի խորհրդային երկրի վրայ :

Ծանուցագիրը , որ անթելով ալ հաղորդուեցաւ, պատմելով ապրիլ 8ի անցուդարձը,կը հերքէ այն աւարկութիւնը թէ ամերիկեան օդանաւը վնասած չէր, ոչ ալ խորհրդային սահմանագլուխէն անցած : Կ'ըսէ թէ ամերիկ. օդանաւը —B.29 թռչուն քառանիւ ամրոց մը — կը դտնուէր խորհրդային սահմանէն 21 քիլոմեթր ներս, թէ զինուած էր եւ կրակ բացաւ խորհրդային օդանաւերուն վրայ որոնք, համաձայն սովորական կանոններու, հրաւիրած էին զայն իրենց հետեւիլ եւ իջնել ամէնէն մօտ օդակայանը : «Որեւէ երկիր պիտի պաշտպանէր իր հողային ամբողջութիւնը, ինչպէս ըրաւ Մ. Միութիւնը : Եթէ ամերիկեան օդանաւը, որ կը փնտռուէր տասը օրէ ի վեր, իրապէս կորսուած է, ամբողջ պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ այն պարոններուն վրայ որոնք ստիպեցին ամերիկեան օդանաւը խորհրդային երկիրը մտնել եւ լուսանկարել պաշտպանութեան յատուկ հաստատութիւնները, բռնաբարելով միջազգային օրէնքը եւ սովետական սահմանագլուխը » :

Այսպէս Մոսկուայի ծանուցագիրը մերժելով ամէն պատասխանատուութիւն, «անհիմն եւ անհեթեթ» կը նկատէ հատուցումի որեւէ պահանջ եւ կը կրկնէ իր բողոքը «խորհրդային սահմանագլուխի կոպիտ բռնաբարման դէմ » :

Պ. Վիշինսկի անձամբ Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանին յանձնեց իր պատասխանը, ինչպէս ըրած էր նախորդը (11 Ապրիլ) :

Ինչպէս կ'երեւայ, երկու կառավարութիւններ օդանաւի տեսակի մասին ալ համաձայն չեն : Ամերիկեան ծանուցագրին համաձայն, կոր – սուած օդանաւը, «Փրայվէթիր», անզէն էր եւ մինչեւ Վիսպատրէն : Մինչդեռ Մոսկուայի ծանուցագիրը կը խօսի «թռչուն ամրոցի» մասին որոնք առ հասարակ սպառազինուած կ'ըլլան :

Բոլշեւիկեան աղբիւրէ հաղորդուած լուրի մը համաձայն, ամերիկեան ռմբաձիգ օդանաւը մեկնած էր ... Մարոքէն :

«ԹԶԵՑԻՔ ՑԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ »

Մոսկուայի պատասխանը եւ ուրիշ, դէպքեր տան ծանր տարաւորութիւն գործեցին Մ. Նահանգներուն մէջ : Երեսփ. ժողովին ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, ռամկավար երեսփոխան մը պահանջեց խզել դիւանագիտական յարաբերութիւնները Մ. Միութեան հետ : Ահա իր խօսքերը .

— « Ինծի կը թուի թէ ժամանակը եկած է որ կա՛մ ետ կանչենք մեր դեսպանը, երկար խորհրդակցութեան մը համար եւ կամ բոլորովին խզենք մեր դիւանագիտական յարաբերութիւնները Մ. Միութեան հետ : Նախատական է Ռուսիոյ դիրքը » :

Մոսկուա կը պահանջէ պարպել Թրիէսթէն

Կ'ԸՍԷ ԹԷ ԱՆԳԼԻԱ, ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԲՌՆԱԲԱՐԱԾ ԵՆ ԻՏԱԼԻՈՑ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Ահաւասիկ երկրորդ ծանրակչիռ լուրը .—

Մ. Միութիւնը Ապրիլ 21ին ծանուցագիր մը ուղղելով Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն, կ'ամբաստանէ զանոնք թէ բռնաբարած են Իտալիոյ հաշտութեան դաշնագիրը, թէ «ապօրէն նաւակայանի մը վերածած են» Թրիէսթէն, եւ կը պահանջէ ետ կանչել իրենց զինուորները :

Ծանուցագիրը կը բաղկանայ 2200 բառերէ եւ յաջորդաբար երեք անգամ հաղորդուեցաւ Մոսկուայի գործակալութեան միջոցաւ, ինչ որ կը նշանակէ թէ չատ մեծ կարեւորութիւն ունի : Քաղաքական շրջանակներու մէջ Մոսկուայի այս նոր ելոյթը կը համարեն սկզբնաւորութիւն մը ամառնային պաղ պատերազմի : Ուրիշ դիտզեկներ ալ կը կարծեն թէ Մ. Միութիւնը կ'ուզէ ազդել արեւմտեան երեք պետութեանց արտաքին նախարարներու ժողովին վրայ, որ պիտի գումարուի Լոնտոնի մէջ, յառաջիկայ մայիսին : Անշուշտ երեք պետութիւնները պիտի խորհրդակցին, որեւէ պատասխան տալէ առաջ :

Ահաւասիկ ծանուցագրին հիմնական կէտերը,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՈՐԱՆ ՎԵՐԱՑ

«Ե՛ր դարձյալ գերիվեր զոհերի համբ և շքեղության զեխության աղքատ և անիծյալ եւ անիծյալ եւ ոչ ոքի, եւ ներքեւցից ՀԱՅԱՍՏԱՆ...»

1915: Օսմանեան կայսրութեան մէջ ու մասնաւորապէս Կ. Պոլսոյ մէջ, որպէս ամբողջ Եւրոպան, ամենէն աւելի ուշադրութեան առարկայ եղաւ Պալքանեան պատերազմը, որ սկսաւ 1912 Հոկտեմբեր 17-ին եւ վերջացաւ 1913 Մայիս 30-ին, Լոնտոնի հաշտութեամբ:

Պատերազմի հետեւանքով Թուրքիան կորսնցուց իր եւրոպական գրեթէ բոլոր տիրապետութիւնները, որոնք ընդարձակ տարածութիւն մը կը կազմէին եւ 15 միլիոն բնակիչ ունէին:

Պատերազմի ընթացքին Թուրքիան ունեցաւ 1 միլիոն զոհ եւ վիրաւոր, իսկ Պալքանեան պետութիւնները՝ 500 հազար:

Պատերազմի հետեւանքով Թուրքիան կորսնցուց Ադրիանապոլսոյ, Սկիւտարի, Յանինայի, Մանաստիրի, Սելանիկի, Կաւալայի, Սերեզի, Տեդէաղաճի, Տիտէի, Ռոտոսթոյի, Պուրկազի, Վարնայի, Տէպէի, Քրքլիսէի, Լիւլէ Պուրկազի, Չորլուի, Պաբա Էսքիի, Պունարհիսարի, Պաղտատի, Պասրայի, Մուսուլի, Պաղտատի, Պասրայի, Մուսուլի, Պաղտատի, Պասրայի, Մուսուլ

Երգիծանքը հայ գրականութեան մէջ

ԽՄԲ.— Գրական ասուլիսները կը շարունակուին Պէյրութի մէջ, նախաձեռնութեամբ Համազգայինի ընկերութեան: Ահաւասիկ վերջինը, որուն առաջին մասը միայն կրցած է տալ մեր աշխատակիցը, Եդ. Տաթեւեան.—

Ոսկեդարու մեր մատենագրութիւնը ոչ մէկ երգիծական էջ կ'ընծայէ մեզի, եւ այս պակասին պատճառը ըմբռնելի է: Քրիստոնէութեան մուտքին հետ է որ կը սկսի հայ միտքին գրաւոր արտայայտութիւնը: Իսկ նոր դաւանանքը կուգար այնքան խստամբեր երեւոյթով, որ ոչ ոքի վրայ տրամադրութիւն կը մնար զուարթախօսելու: Գիրքերը կը գրուէին մարտիրոսներու արիւնով, եւ աշխարհիկ ամենադոյզն վայելքը ծանրածանր պատիժներով պիտի հակակշռուէր անդենականին մէջ: Նոյնիսկ այն թեթեւ հեգնանքի տպաւորութիւնը, որ կը ստացուի Դ. դարու մատենագիրը Զենոբ Գլակի ընթերցումէն, երկար չի մնար մեզի, որովհետեւ դարուս քննադատները ոչ միայն այդ գործը անվաւեր կընկատեն, այլ նաեւ հեղինակին դոյութիւնը կասկածի տակ կը դնեն: Արդարեւ, Դուրեան Պատրիարքի կարծիքով, Զ. Գլակին վերագրուած գործը ամբողջովին կը պատկանի Ցովհան Մամիկոնեանին, որուն կարելի չէ մերժել երգիծական տաղանդը: Այս գիծը ի յայտ կուգայ որոշապէս այն խանդավառ նկարագրութիւններէն, որոնցմով Ս. Կարապետի Լ. դարու վանահայրը կը ներկայացնէ իր տոհմակից Մամիկոնեան իշխաններուն յաղթանակները ընդդէմ Պարսիկներուն:

Ցովհ. Մամիկոնեանի կատարած այս բացուածքէն վերջն ալ երգիծաբանութեան ածուն չատ արգասաբեր չէ եղած մեր գրական անդաստանին մէջ: Անշուշտ յաճախ կարելի է հանդիպիլ մեկնութիւններու կամ զուարճաբանութիւններու, մեր մատենագիրներէն նոյնիսկ ամէնէն ըրբռնաններուն մօտ: Այս համը ունին Ն. Շնորհալիի հանելուկները եւ հայերէն աղբուբենի վրայ նաեւ հեղինակին յօրինած երկտողեակները: Գրիգոր Մագիստրոսի մօտ ալ կարելի է դիտել կատակելու եռանդը:

Բայց երգիծական աւելի առատ հասկաքաղ մը կարենալ կատարելու համար, պէտք է փութալ մեր միջնադարեան աշուղներուն մօտ: Այստեղ, գրաբար լեզուի մեծավայելուչ բայց միանգամայն բարդ ու երբեմն ալ դժնդակ կանոններուն յաջորդած է աշխարհաբարը, որ այդ դարերուն, դեռ նոր հաւկիթէն ելած փետրազուրկ թռչունի մը կը նմանի, եւ առոր համար ալ չատ անդամ օտար փետուրներով կը զարդարուի (թուրքերէն եւ արաբերէն բազմաթիւ բառեր), բայց եւ այնպէս թռիչքներ կը փորձէ եւ հեռուհեռ կ'ոգեւորուի:

Երգիծանքի առաջին փորձերը կը տեսնենք Ժ.Գ. դարու մեր առակախօսներուն մօտ, որոնցմէ ամէնէն յայտնի դէմքերէն են Մխիթար Գօշ եւ Վարդան Այգեկցի, երկուքն ալ վարդապետ եւ հոգեկան իրենց բարձր արժանիքներուն համար արքունիքներէն փնտռուած: Բայց հոս բարեպաշտութիւնը անխոցելի ըլլալով հանդերձ, ժպտուն է: Այդ ժպիտը ըմբռչնել տալու համար յառաջ կը բերեմ երկու առակները, առաջինը՝ Մխիթար Գօշէն եւ երկրորդը՝ Վարդան Այգեկցիէն:

Ա.— Հարցին ընդ աղուէս թէ ընդէ՞ր ունիս գետնուստ գիտես, գնաց կկզեցաւ եւ ասէ· «Հազար գեղ արուեստ գիտեմ, երեսուն ագուվս՝ առաջ շանն, քող թէ ընդ շանի անձամբս: Բայց մեծ արուեստն այն է որ ոչ ես գրուին տեսնամ եւ ոչ նա զիս:

Բ.— Ասի յառակաց թէ գայլի ձագն բռնեցին եւ գրեցին գիր թէ կարդա: Եւ ասեն թէ՝ ասա այբ, եւ նա ասէ այծ: Եւ ասեն թէ՝ ասա դիմ. եւ նա ասէ գառ: Եւ ասեն թէ՝ ասա՛ դա. եւ նա ասէ դմակ. եւայլն:

Ասոնք թէ իրենց լեզուով, թէ յանդգնութեամբ կամուրջ կը հանդիսանան դրաբար եւ աշխարհաբար գրականութեանց միջեւ:

Մտնելով աշուղներու շրջանը, կը տեսնենք որ անոնք ալ մեծ մասամբ կրօնաւոր են, քահանայ, վարդապետ, եպիսկոպոս ու նաեւ կաթողիկոս: Երգած են աշխարհիկ կեանքի երեւոյթներ, — խնջոյք, հանդէս, քաջագործութիւն եւ նոյնիսկ սէրը: Բայց մեզ հետաքրքրողը ասոնց երգիծական դիծն է որ երբեմն անսպասելիօրէն սուր կը

ՋՈՀԵՐՈՒՆ ՍԻՐՏԸ

Հայ նահատակ մտաւորականներու ցաւիտեանական յիշատակին

Աճիւններէն անգերեզման զոհերուն,
Ոճրադաշտին վրայ վարդեր են ծաղկեր·
Սիրտերն անոնց դարձած մէյմէկ սոխակներ,
Երգը Հայուն կը յանձնեն խօլ հովերուն:
Եւ երգն Հայուն, հայ սրտին պէս կարեվէր,
Կը բախէ դուռը դո՛ւժ սրտին այս դարուն,
Որ մեղմով մի բաժակն ոսկի շրթներուն՝
Մեծ զոհերուն հուր արիւնը կ'ըմպէ դեռ:
Աստուածայաղթ այս դարուն սի՛րտը սատան,
Աւելի խուլ՝ քան ապառաժը լերան,
Իբր օշարակ կ'ըմպէ այդ երգն աղերսող:
Ո՛վ դար, կարմիր արքաներու լա՛յն սեղան,
Քիւր զոհերու սիրտէն այդ երգը թեւոց,
Պիտ' օր մ'ալ սիրտդ այրէ շանթի մը նման:

ՑՈՎՍԷՓ ՍԻՆԱՆԵԱՆ

ԽՄԲ.— *Մեծ եղեռնին նուիրուած այս կտորը գրի առնուած է խոստմնալից երիտասարդ քերթողի մը կողմէ: Տէր – Զօրի դժոխքէն հրաշքով ճողոպրած, Ցովսէփ Սինանեան զինադադարին ինքզինքը կը ձգէր Պոլիս, անողոք ճակատագրականութիւնը սակայն զինքը կ'առաջնորդէր Իզմիր, ուր զոհ կը դառնար Թրքական եաթաղանին:*

դառնայ: Ահա անոնցմէ Ցովհան Երզնկացին, Ժ.Գ. դարու աշուղ, Պլուզ Ծածկանունով: Պլուզ՝ քահանայի որդի եւ խոստմնալից սարկաւագ, օր մը կը հանդիպի մօլլայի աղջկան եւ անոր սիրովը այնպէս կը բռնկի որ այլեւս կը մոռնայ սաղմոսն ու բուրվառը: Պլուզի մայրը զաւկին կը պաղատի որ հրաժարի այդ վտանգաւոր սէրէն, եւ կը սպառնայ դաղտնիքը յայտնել տէրտէրին: Իսկ անդրդուելի Պլուզ կը պատասխանէ·

Թէ իմ տէրտէրըն զիս ննրայ (զայրանայ)
Նա ես զԱշան ցըցնեմ ննրա,
Տէրտէր հան զիս խեւ կու լինա:

Պլուզին ժամանակակից եղած է Ֆրիկ, բուն անունով Աբէլատուր Կեչառեցի, կարգաւոր քահանայ: Բազմաթիւ գրուածքներ ունի, ներբողական թէ բարոյախօսական: Ունի նաեւ ընդվզումի տողեր ընդդէմ նախանձմտութեան, մարդոց մէջ տիրող բազմատեսակ անհաւասարութեանց պատճառով: Բայց իր տրտունջները այնքան անկեղծ ու համճլի ոճով մը իր գանձէ, որ առաջնորդաբար, նախանձմտութիւնն անգամ ժպիտով մը կ'ընդունի զանոնք:

Երիտասարդ երկաթագործ մը, որ իր գին – ուորութեան միջոցին կը ծառայէր թուրք հազա – բապետ մը տան մէջ, եւ մանդագէտ էր «ուտա»ի, կը պատմէր, իբրեւ ականատես ահաւոր յարդի մը.—

Հազարապետը նստած էր վրանի մը տակ, հրամանատարի պաշտօնով, օդին չիշը դիմացը: Ցանկարծ հրամայեց ինծի նուագարանը հնչեցնել ուժգնօրէն եւ թուրք երէն երգեր երգել, որպէսզի չլսէ անպաշտպան բազմութեան լեզուապատառ աղաղակները, երբ գիւղորները անխնայ կը գնդակահարէին աքսորականները, փոսի մը մէջ գլորելով: Անկարագրելի էր դիմանալ ողջ մնացողներուն լացուկոծին եւսառապանքին:

Կոմիտաս հաւասարակշռութիւնը կորսնցուց առանց տեսնելու այս արհաւիրքը...

ԽԱՆԱՍՈՐՑԻ

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ժ.

— Կարծեմ Գանձակի կողմերից, հաստատուր չէմացայ: Եւ ի՞նչպէս էին գտել:

— Գուցէ Ենիչէրիների համար...:

— Ոչ, երեխաները փափուկ, սիրուն էին, մեղք է նրանց զինուոր տալ: Ասում եմ որ քեզ պէս էֆէնտիներին վայել բաներ էին... Այնուհետեւ ես մտածում էի· միթէ այն կողմերում, ուր Սուլէյման Բէկն է իշխում, չե՞ն լինի այսպիսի անգին գոհարներ...

— Կը լինեն, պէտք է միայն գտնել... Դա քո գործն է:

— Այո, եթէ բախտ լինի...

Այդ բացականչութիւնը զզուելի էր նոյն իսկ Սիւլէյման Բէկի համար:

Նա սառը կերպով պատասխանեց·

— Եթէ չգտնես էլ, քո Մուրատ աղան քաղցած չի մնայ...

Բայց Քէօսան այդ խօսքերը իր համար նոր զէնք չհնեց:

— Մի՞թէ, էֆէնտի, դու կարծում ես թէ իմ տէրը այդ չգիտէ: Բայց նա ի՞նչ կարող է անել: Ի՞նչ անէ Մուրատ աղան, երբ յանկարծ փաուչահի «Գրզլար աղասին» պահանջում է այսքան եւ այսքան ապրանք: Այդ դեռ փաուչհարը — Թող Ալլահը նրա մի օրը հազար դարձնէ, — Ստամբուլում քանի երեւելի չաւշաներ կան, էֆէնտիներ, վաճառական պատուելիներ կան: Ամէնքը պահանջում են...

Բէկը ոչինչ չգտաւ դրա դէմ խօսելու: Իսկ Մուխտարը չարունակեց շլացնել նրան:

— Մեծ մարդկանց գոհացնել առհասարակ չատ դժուար է, էֆէնտի: Իսկ այժմ բոլորովին դժուարացել է: Քանի տարի է ահա, նրանց մէջ սովորութիւն է դարձել հեռուից, անծանօթ տեղերից բերել տալ:

Սրանից մի քանի տարի առաջ ես տեսայ այս պիսի բան, Սինան փաչայի զօրքերը քանդել էին լեհական երկու գիւղ, կոտորել էին անհաւատներին: Ասում էին, որ այդտեղի կանայք չատ գեղեցիկ են:

Բիզափաչան, հօ ճանաչում ես, Բէկ, մեծ Բիզա փաչան, սաղրազամի փեսան, սաստիկ ցանկանում էր այդտեղից մի կին ունենալ: Մեծ գումար էր առաջարկում մանաւանդ աղջկայ համար: Մուրատ աղան, իմ տէրը, չէր կարող անտես անել փաչայի բաղձանքը:

Մարդ ուղարկեց, երկու թէ երեք ամսից յուրոյ բերին մէկին: Որքան ճանապարհ էր անցել... Այսպէս է մեր գործը:

— Լա՞ւն էր, հարցրեց Բէկը:

— Եթէ ինձանից ես հարցնում, էֆէնտի, ես չեմ համարձակւում ասել վատ էր, եթէ Բիզա փաչան այդ չէ ասում: Ես չնչին մարդ եմ, ի՞նչպէս կ'ասեմ թէ ձեզ պէս երեւելիները չեն հասկանում... Աստուած հեռու պահէ ինձի այդ անխելքու – թիւնից: Բայց Մուրատ աղան ասում էր, թէ ինքը մի Զէրքէզուհու մի հատ աչքը չէր փոխի այդ կնոջ հետ: Ասում էր որ դա մի հատ ու կոպիտ դիւղացի կին էր:

Սակայն փաչան չատ հաւանեց, որովհետեւ կինը չատ կատաղի էր, նրա աչքերը լցուած էին կայծակներով, մօրթել էին նրա երեխային եւ նա այդ բանը չէր մոռանում, ինքն իրեն սպանել էր ուզում: Փաչան վերցրեց, եւ այն օրը, երբ նա կը մոռանայ երեխային, կը հանդարտուի, կը դառնայ մի սովորական կին, նրան դուրս կ'անեն հարեմից, որ գնայ լուացք անելու: Կատաղած հիւրին, ասում են, ուրիշ բան է լինում...

— Հըմ... Ստամբուլում լաւ են ապրում...

Սիւլէյման Բէկի այս խօսքերի մէջ լսւում էին նախանձ եւ դանգատ:

Քէօսան չտապեց չահագործել դրանց·

— Հրամանքդ ճիշդ է, էֆէնտի: Աշխարհումս մի հատ Ստամբուլ կայ, աշխարհիս գոհարը մի հատ է: Մարգարէն իր ամենալաւ ծառաների համար է պատրաստել այդ գոհարը: Ո՞վ չգիտէ որ դու էլ այդտ ծառաներից ես:

Այո, էֆէնտի, դու էլ կը լինես այնտեղ եւ ինչպէս կը լինես: Քո ապարանքը ուրիշներից ցածը չի լինի, եւ դու Մուրատ աղային պակաս հրամաններ չես ուղարկի:

«Եթէ հարցնես, կ'ասեմ որ ամէնքն են այսպէս խօսում: Ահա հերթը հասել է այս կողմերին: Կարսում ես նամակ ստացայ, ինքը, Մուրատ աղան, գրում է որ այժմ պահանջում են այս կողմի ապրանք եւ պատուիրում է ինձ, որ անյապաղ դիմեմ քո օգնութեան:

Լ.Թ

որոնք պարզապէս ամբաստանութիւններ են ։—

1· Երեք տարիէ ի վեր, արեւմտեան պետու – թիւնները ամէն միջոց փորձեցին խափանելու հա– մար կառավարիչի մը անուանումը, միշտ մերժե– լով Ա· Միութեան առաջարկած թեկնածուները ։

2· Արեւմտեան պետութեանց միջամտութեան հետեւանքով, Ապահովութեան Խորհուրդը 1948 Մարտ 1էն ի վեր չզբաղիր այս անուանումով ։ 1949 Փետրուարին, Մոսկուա ի զուր առաջարկեց վերսկսիլ հարցին քննութիւնը ։ Մ· Նահանգնե – րուն, Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայա – ցուցիչները մերժեցին ։

3· Ամերիկեան եւ անգլիական զինուորներ կը պահուին Թրիէսթէի մէջ, ռազմափորձեր կը կա – տարուին եւ ուրիշ զինուորական միջոցներ կը դործադրուին ։ Շարունակ ամերիկեան եւ անգ – լիական մարտանաւեր կը հասնին Թրիէսթէի նա– ւահանգիստը որ կը գործածուի իբրեւ մնայուն նաւակայան մը ։ Զինուորական օդակայաններ եւ զօրանոցներ, ինչպէս եւ ռազմագիտական ճամ – բաներ չինուած են ։

4· Քաղաքային իշխանութիւն չկայ Թրիէս – թէի մէջ ։ Բրիտանական եւ ամերիկեան իշխանու– թիւնները աղատ երկրամասին մէջ հաստատած են «զինուորական կարգուսարք մը »։

5· Փոխանակ աղատ երկրամասի մը որ պէտի կառավարուէր ժողովրդապետութեամբ, Թրիէս – թէն վերածուած է անգլեւամերիկեան ապօրէննա– ւակայանի մը, հարաւային Եւրոպայի մէջ, օտար հողիմը վրայ որ ոչ Մ· Նահանգներուն կը պատ – կանի, ոչ ալ Մեծն Բրիտանիոյ ։

6· Ոստիկանական կամայականութիւնները կը տիրապետեն Թրիէսթէի մէջ եւ անոնք որ կողմ – նակից են ժողովրդավար կարգուսարքի մը հաս – տատման, կ'ենթարկուին զանգուածական խստու – թեանց, մինչդեռ պատերազմի ոճրագործները ա– զատ են ։

Ծանուցագիրը յետոյ կը յիշէ թէ Մ· Նահանգ– ները, Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա 1948 Մարտ 20ին առաջարկեցին Իտալիոյ վերադարձնել Թրի– էսթէի երկրամասը ։ «Արտաքին ճնշում մըն էր այս, ազդելու համար Իտալիոյ խորհրդարանա – կան ընտրութեանց վրայ, եւ փորձ մը յայտնա – պէս բռնաբարելու Իտալիոյ հաշտութեան դաշ – նագիրը »։

Ա.յս մեղադրանքներէն վերջ, Մոսկուայի ծա– նուցագիրը կը պահանջէ ։—

1· Անմիջապէս դործադրել դաշնագրին տրա – մադրութիւնը, Թրիէսթէի ազատ երկրամասին առժամեայ վարչաձեւի մասին ։

2· Անմիջապէս կառավարիչ մը) նշանակել, ինչպէս եւ առժամեայ կառավարական խորհուրդ մը ։ Որոշել վերջնական վարչաձեւի թուականը ։

3· Անմիջապէս եւ կանչել օտար զինուորները եւ ջնջել անգլեւամերիկեան ապօրէն նաւակայանը ։

★ Պաշտօնական տեղեկութեանց համաձայն, Թրիէսթէի շրջանին մէջ կը դտնուին 5000 անգլիա– ցի, հինգ հազար ամերիկացի եւ նոյնքան եուկո – սլաւ զինուորներ, հսկելու համար ապահովու – թեան վրայ ։

«կացութիւնը ծանր է»

Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ· Էչիսըն, նոյն օրն իսկ խօսելով լրագրական ասու– լիսի մը մէջ, խոստովանեցաւ թէ «կացութիւնը ծանր է», բայց «չի կարծեր որ դինեալ ընդհարում պատահի» ։ Նախարարը կարգով պարզեց Ա· Մի– ութեան յարուցած խնդիրները, որոնց մէկն ալ Տարտանէլի վարչաձեւին փոփոխութեան պա – հանջն է ։

Թրիէսթէի մասին ըսաւ թէ Ա· Միութեան ծա– նուցագիրը հիմնուած է «չարք մը հինցած մաշած փաստերու վրայ» եւ թէ յայտնապէս կը ձգտի խափանել Իտալիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ բարեկամա– կան համաձայնութիւնը ։ Ցետոյ անհերթէ ան – ուանեց այն վերադրումը թէ Թրիէսթէ վերած – ուած է զինուորական եւ նաւային կայանի մը ։

Գալով Նեղուցներու հարցին, բացատրեց թէ Մ· Նահանգները եւ Անգլիա պատրաստ են մաս – նակցելու խորհրդաժողովի մը՝ վերաքննելու հա– մար Մոնթրէօյի պայմանագիրը ։ Այս առթիւ յի– շեց 1946ի ամերիկեան ծանուցագիրը, որ կ'ըսէ թէ Նեղուցներու վարչաձեւի փոփոխութիւնը չի կրնար միայն Սեւ Ծովեան պետութեանց վերաբե– րիլ եւ թէ Թուրքիան պէտք է չարունակէ մնալ դլխաւոր պատասխանատուն Տարտանէլի եւ Վոս– փորի պաշտպանութեան ։

Մեծ դաւ ար Ալժերիոյ մէջ

300 ՀՈԳԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Ապահովութեան տեսչութիւնը յայտնեցաւ ե– րեւան հանել քաղաքական դաւ մը, բազմաթիւ ձերբակալութիւններ եւ խուզարկութիւններ կա – տարելով ։

Հետապնդումները կը չարունակուէին քանի մը չաբաթէ ի վեր ։ Ինչպէս կը գրեն տեղական թեր – թերը, անյաւտոդական չարժում մըն էր որ կը խմորուէր, ազդայնական եւ համայնավար կազ – մակերպութեանց կողմէ ։ Ուչադրութիւնը մաս – նաւորապէս կեդրոնացած էր Օրանի եւ Քոնսթան–

Համազգային Սգաժողի Փարիզի մէջ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ 1915 ԱՊՐԻԼ 11–24Ի

Նախաձեռնութեամբ ԵՐԵՔ ՀԱՑ ՑԱՐԱՆՈՒԱ – ՆՈՒԹԵԱՆՑ եւ մասնակցութեամբ Ա.ԶԳ· ԲՈԼՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆՑ ։

23 Ապրիլ ժամը 2·30ին, **Salle Gaveau**, 45–47, rue de la Boétie, (métro Miromesnil) ։

Կը խօսին ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔ· ՍԻՒՐՄԷԵԱՆ, (Հայ· եկեղեցի), Հ· ՔԻԼԵՐՃԵԱՆ վրդ· (Հայ կա– թողիկէ համայնք), ՊԱՏ· Գ· ՍԻՍԼԵԱՆ (հայ բո– ղոքական համայնք), Հ· ՍԱՀԱԿ ՏԻՐ ՄՈՎՍԷՍ – ԵԱՆ (Մխիթ· Միաբանութիւն) ։

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Օր· ՀԱՑԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ եւ Օր· ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱ – ՔԵԼԵԱՆ (երգ), Օր· ՃԻՆՃԵԱՆ (դաշնակ), Պ· ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆ (երգչուհի), Պ· ԳՄԲԷԹԵԱՆ (ար– տասանութիւն) եւ Փարիզի ՑՈՎՀ· – ՄԿՐՏԻՉ եկեղեցւոյ երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ· ՆՇԱՆ ՍԵՐԳՈՑԵԱՆԻ ։

Մուտքը ազատ է ։

★

Այս առթիւ Ամերիկայի առաջնորդ Տիրան եպիսկ· Ներսոյեան կը պատարագէ Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, քարոզելով եւ նա– խապահելով բիւրաւոր նահատակներու հոդեհան– գիստին ։

Մեծ եղեռնի տարեդարձին առթիւ վեր· Գ· Սիւլեան կը քարոզէ այսօր, կիր· ժամը 10.45– ին, 58 rue Madame, métro N. D. des Champs եւ St. Placide ։

★

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Այսօր, կիրակի, առաւուան ժամը 9ին, Cinéma Odéon, La Canebière ։

★

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Այսօր, կիրակի, ժամը 14.45ին, Bourse du Travail, Place Guichard ։

★

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԷՍՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

Ի յիշատակ Ապրիլ 11–24ի ղոհերուն, Ապրիլ 23ին կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին Montmartreի Sacré – Coeurի մէջ ։

★

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՍԳԱՏՈՂԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ս· Պողոս – Պետրոս եկե– ղեցւոյ հոդաբարձութեան եւ մասնակցութեամբ ազդ· բոլոր կազմակերպութեանց ։ Այս կիրակի, ժամը 21ին, Salle des Fêtesի մէջ, 22 rue Voltaire, Ալֆորվիլ ։ Առաւուն ժամը 11ին հոգեհանգիստ է – կեղեցիին մէջ ։

ՀԱՑ· ԲԱԾԿ· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ժան կուժոնի մեր բուժարանին մէջ առանձնաբուժարան մը բանալու ձեռնարկած ըլլալով, կոչ կ'ընէ մեր հայրենակից– ներուն, որպէսզի կամաւոր նուէրներով օ – ժանդակեն այս օգտակար ձեռնարկին, օժտելով զայն արդիական գործիքներով ։ Նուէրները կարելի է ուղարկել Միութեան գանձապետ՝ Տօքթ· Ա· Տէր Անդրէասեանի, 9 rue Blainville, Paris (5), եւ կամ անոր չէֆ փոսթալի հաշուոյն c/c Paris 5416 ։ —61 ։

ՋՈՒԹԱԿԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

29 Ապրիլ, շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Սալ Մազրնոյի մէջ, 88 **rue d'Aubagne** ։

Լեւոն Ղեւոնդեան

Մարսէյլի «Լիսէ Միւղիքալ»էն Ա· Մրջանակաւոր Կուտայ իր տարեկան նուագահանդէսը ։ Դաշ– նակով կ'ընկերակցի Օր· Անէթ Ժիւլիին ։

Ցայտագրին մաս կը կազմեն ՄՈՑԱՐԴ (Sonate en ut majeur), ՎԻՎԱԼՏԻ (Concerto en ré majeur), ՏԸ ՊՂՐԻՕ (9e Concerto en la mineur) ։ Իսկ հայ – կական չատ կարեւոր բաժինը կը բաղկանայ 20ի մօտ կտորներէ, ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ, Ա· ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆի եւայլն լաւագոյն էջերէն ։

Օր· ԱՄԱԼԻԱ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆ
Պ· ՎԱՀԷ ԼՈՐԻՆԵԱՆ
Ամուսնացած

Մարսէյլ, 16 Ապրիլ 1950 Տրակինեան

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆր· կ· ԽԱՉի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը՝ այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, ըն– կերուհի Ս· Նշանեանի բնակարանը, 56 rue des Camélias ։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ։

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆի հերթական դասա– խոսութիւնը այս երկուշաբթի ժամը 8.30ին, Café Régent ։ Կը խօսի Ա· ՇԱՀԽԱԹՈՒՒՆի ։ Նիւթը՝ «Շարժանկարի արուեստը» ։

ՓԱՌԱՏՈՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՆԻՍԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

Այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Cinéma Magnan ։ Դրօշակի յանձնումի արարողութիւն, ի ներկայութեան պաշտօնական անձնաւորութիւննե– րու եւ ֆրանսական ռազմիկներու վարչութեանց ։ Կ'երգէ ՏԻԿԻՆ Մ· ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ՍԻՆԷՄԱՑԻ ՍՐԱՀ ՄԸ

Ամէն առաւօտ մաքրելու համար հայ աչխատա – ւորուհի մը կը փնտռուի ։ Դիմել ամէն օր ժամը 9—12 Cinéma Gambetta – Etoile, 105 Ave. Gambetta, Paris (20) ։

ՄԱՐՍԷՑԼԷՆ ընկեր Ոզեան, Լիոնի Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէին սարքած խնջոյքին առթիւ նուիրած է Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէին 250 ֆրանք, «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին 250 ֆր· ։

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐ– ՏՕՂՈՒՄՈՎ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱ– ՑԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱ– ՍԻ ԵՒԱՑԼՆ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԷՐ ։

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղըր– կուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ։

ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ կիրակի ։

ՀԱՑ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒՆ ՇԱԲԱԹԸ

Հայ Նախկին Ռազմիկներուն Ընկերակցու – թիւնը, սեղմելու համար Ֆրանքօ – Հայկական համերաշխութեան կապերը, կազմակերպած է ։—

2· Տարին մէկ օր յատկացուած է մեզի, ար – ծարծելու համար Անձանօթ Զինուորի դամբա – րանին բոցը, Ցաղթական Կամարին տակ ։

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը, զու– դակցութիւն մը ստեղծելու համար հայկական Մեռելոցի եւ Անձանօթ Զինուորի խորհուրդին մի– ջեւ, այս տարի նշանակած է Ապրիլ 29ի Շաբաթ օրը ։

Թափօրը պիտի կազմուի Avenue des Champs Elysées, métro Georges V ի վրայ ու զինուրական նուագախումբով պիտի առաջնորդուի դէպի Etoile, Անձանօթ Զինուորին դամբանը ։

Թափօրին կրնան ու պէտք է մասնակցին բո– լոր Հայերը բացի կիներէն եւ մանուկներէն, որոնք կրնան հետեւիլ թափօրին քովերէն ։

Գ·— Այս տարի առաջին անգամ ըլլալով եւ բարձր թոյլտուութիւնով էնվալիտի զինուրա – կան կրօնական վարչութեան, Հայ Նախկին Ռազ– միկները հայածէս պատարագ մը կատարել պիտի տան էնվալիտի Սէն Լուի եկեղեցիին մէջ, 30 Ապ– րիլ Կիրակի առաւօտ ժամը ճիշդ 11·45ին ։ Այս բացառիկ պատարագին Հայերը պէտք է ներկայ ըլլան խուռներամ, ժամը ճիշդ 11·45ին ։

Այս երկու հանդիսաւոր արարողութեանց պի– տի մասնակցին բազմաթիւ օտար պատուիրակու– թիւններ իրենց դրօշներով ։

Լրացուցիչ տեղեկութեանց համար դիմել կամ հեռախօսել Պ· Սուրէն ՃԵՐմակեանի, 35 rue de la Boétie ։ Tél. Ely. 35.48 ։

Նախագահ Ռ· Միութեան
ԳԱՌՆԻԿ ՄՈՄՃԵԱՆ

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesmes - (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 — Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 25 AVRIL 1950 — Երեքշաբթի 25 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6136–Նոր շրջան թիւ 1547

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՆՏՈՎՈՐ ԲԱԶՄՈՒԹԵԱՄԲ

ՁԱՒԵՐԸ ԽՕՍԵՑԱՆ ԶՈՐՍ ՀՈԳԵՒՈՐ ՊԵՏԵՐ

Ինչպէս կը ծանուցուէր չաբաթներէ ի վեր, Փարակի կէսօրէ վերջ Սալ Կավոյի մէջ տեղի ունեցաւ Ապրիլեան Եղեռնի յիշատակի տօնակատարութիւնը, անտովոր բազմութեամբ: Այս տարի Սպատօնին կազմակերպութեան նախաձեռնութիւնը ստանձնած էին երեք Բարեսիրականութեանց հոգեւոր պետերը, մասնակցութեամբ բոլոր ազգային կազմակերպութեանց :

Այդ կազմակերպութիւններէն բաղկացեալ մասնաւոր յանձնախումբ մը ստանձնած էր հանդէսին բոլոր կարգադրութիւնները, որոնց իր անվերապահ աջակցութիւնը բերաւ Ս· Ցոլհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ վարչութիւնը :

Սրահը ծայրէ ծայր լեցուած էր եւ չարժելու տեղ չկար դեռևայարկէն մինչեւ վերնատունը: Բազմութիւն մը ժողովուրդի բոլոր դասերէն, երկիւղած ու կարգապահ, որ 35 տարի վերջն ալ կը վերապրէր 1915ի Մեծ Ոճիրին զարհուրանքը :

Ամբողջ սրահը մէկ մարդու նման ոտքի կանգնեցաւ, երբ մեր համակրելի արուեստագէտը, Օհան Տուրեան մեծ երգեհոնին վրայ հնչեցուց Շոփէնի մահերգը : Ու ոտքի մնաց ամբողջ նուագի տեւողութեան, որպէս յուզարկաւորը այն հսկայ թափորին, որ 1915 Ապրիլ 11–24ին յառաջապահ մարտիրոսը դարձաւ մեր մէկ միլիոն նահատակներուն :

Եկեղեցւոյ « Կո՛իտաս » դպրաց երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Պ· Ն· Սերոբեանի, ներդաշնակօրէն երգեց «Տէր կեցոն» ու «Ով մեծագործ»ը: Առաջին բանախօսն էր Կաթող· պատուելի Արտաւազդ արք· Սիւրմէեան , որ նախ յիշեց կատարուած աշխատանքները, ապա տօնը իր արժանի վեհութեան եւ համազգային արտայայտութեան մը վերածելու համար: Շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր անոնց որոնք անկեղծ եւ անվերապահ կերպով իրենց աջակցութիւնը բերին անոր յաջողութեան համար: Մանրացաւ մասնաւորաբար միութեան ու եղբայրական համերաշխութեան բարիքներուն վրայ բաղդատեց մեր երէկը, կոտորուած ու թշուառ խլեակները, այս հիւրընկալ երկրին դրան առջեւ, այս օրուան բարգաւաճ գաղութին հետ: Եւ խօսքը ուղղելով ներկայ բազմութեան, շնորհակալութիւն յայտնեց որ լքուած էր իր կոչը, այս նուիրական օրը իրարու քով գալու եւ միասնաբար յարգելու յիշատակը այն Մեծ Մեռելներուն որոնք արիաբար եւ հաւատքաբար մարտիրոսացան, իրբեւ հայ ժողովուրդին զաւակները: Այս առթիւ յիշեց թէ այնքան զոհողութիւններէ վերջ ունինք հայրենիք մը որ կը բարգաւաճի :

Օր· Ձինճեան դաշնակի վրայ նրբութեամբ նուագեց երկու աւուր պատշաճի կտորներ , Տր· տուն՝ Ստ· Էլմասի եւ Մահեռգ՝ Լիսթի: Օր· Ա· Առաքելեան երգեց «Հով Արէգ»ը կոմիտասէն եւ « Մի լար, կ'անցնի» Ռ· Մելիքեանէն: Մասնաւորաբար այս վերջին երգը՝ այնքան յուզումով երգուած, խոր տպաւորութեան տակ պահեց ամբողջ սրահը, արցունք խլելով չատերէն :

Երկրորդ բանախօսն էր կաթողիկէ համայնքին ժողովրդապետը, Հայր Ղեւոնդ Վ· Քիլէր – ճեան որ պանծացնելով մեր ժողովուրդին վերապրելու , կերտելու, տոկալու բացառիկ ուժը, ըսաւ· «Ով է յաղթականը, ո՞ն որ սրածեց մէկ միլիոն անմեղներ: Ո՞վ է յաղթականը, ո՞ն որ սարսափով, բռնութեամբ, կեդրոնացման կայաններով , ոճիրով ու մահով կ'ուզէ խորտակել արդարութիւնը եւ ազատութիւնը: Ե՞րբ են յաղթած բռնակալներն ու ոճրագործները: Յաղթականը միշտ ալ եղած է ան որ տոկացեր է այդ բոլորին, որ իր անմեղ ու սուրբ արիւնով Արդարութեան եւ Ազատութեան փառքն է նուիրագործեր ու ատով իսկ յաղթեր բռնակալին ու ոճրագործին»:

Երգչախումբին « Ով Գերահրաշ»էն եւ « Տէր Ողորմեա»էն վերջ, Պ· Գմբէթեան արտասանեց Սիամանթոյի «Գաղափարին»ը, եւ Ցոլհ· Թոմանեանի «Կանչը», երկուքն ալ նոյնքան գեղեցիկ թէ իրենց բովանդակութեամբ եւ թէ արուեստագէտին արտասանութեամբ :

Օր· Հ· Թորոսեան վարդապետին «Անտու – նի»ով եւ Տիւպուային «Աչելութիւն» օրհներգով, (վերջինը ընկերակցութեամբ երգէհոնի), խորհրդաւոր ծուց սպատօնին հոգեշունչ վեհութիւնը:

Երրորդ բանախօսը, Հայր Սահակ Վ· Տէր Մովսէսեան, Մխիթարեան վարժարանի տեսուչը, իր պատմական հմտութեամբ պրպտելով հայ ժողովուրդին հեռաւոր անցեալը, եկաւ մինչեւ «Վարդանանք» ու մեր ժամանակակից դէպքերն ալ վկայ կանչելով, սրտաբուխ եւ կրկնակի հրաւիրեց հայ ժողովուրդը միաբանութեան ու համերաշխութեան, որոնցմէ պիտի ստանայ իր կորովը, տոկալու, կերտելու եւ միշտ բարձրանալու կամքը ու հաւատքը:

Կաթող· պատուելիին հրաւէրով խօսք առաւ նաեւ Ամերիկայի Հայոց առաջնորդը, Տիրան եպիսկ· Ներսոյեան, որ երուսաղէմէն եկած էր իր թեմը վերադառնալու համար եւ առտուն պատարագած ու քարոզած՝ եկեղեցին: Պատկերացուց հայ ժողովուրդին ներկայ վտանգաւոր ու անբաղձալի վիճակը, որ հետեւանք է, փոքր ժողովուրդներուն մէջ, իրենց կրած դժբախտութեանց ու ծանր տագնապներուն:

«Այսպէս է բոլոր պզտիկ ազգերու վիճակուած ճակատագիրը, երբ միայն իրենց մէջ կը փնտռեն յանցաւորները եւ անոնց գլխուն կը թափեն մեծ դէպքերու պատասխանատուութիւնները , թէեւ այդ ժողովուրդներու կամքէն ու հնարաւորութիւններէն դուրս եղած ըլլան այդ դէպքերը ու անոնց հետեւանքները: Իրաւ ուտելու այս քաղաքականութիւնը կը կոչուի պալէանիզմ : Պէտք չէ գայն փոխադրել մեր մէջ: Որեւէ բանի մէջ ճեղք մը միշտ վտանգաւոր է: Բանակ մը երբեք չի կրնար յաղթել, երբ միասին չի քալեր: Ճակատներ – ու բաժնուած ուժ մը կը դադրի ուժ ըլլալէ: Մենք պէտք ունինք միահաղոյն եւ միաձոյլ մեր ուժերուն, քանի որ այնքան տկար ենք: Եթէ տեսնուած այդ ճեղքերը ըլլային մակերեսային եւ ոչինչ պատճառներէ յառաջ եկած, աւելի դիւրին էր դարմանը: Ցաւալին այն է որ խոր են այդ վէրքերը: Ո՛րքան ծիծաղելի կը դառնանք, երբ աննշան պզտիկ տարակարծութիւններով կը տպառնանք մեր ժամանակն ու կորովը: «Այս պէտք է խօսի, ան պէտք չէ խօսի» եւն· :

Այսպիսի օրերու մէջ մենք պէտք ունինք ժողովուրդին բոլոր ուժերուն: Այս յիշատակի տօնը չի կրնար տարիներ չարունակ սպատօն մը ըլլալ : Սուգը սեւով կը ներկայանայ միշտ, մենք կանայ չով կ'ուզենք ծաղկազարդել մեր ժողովուրդին վերապրումը, եւ այդ առանց ճեղքուածքի» :

Կոմիտաս երգչախումբի «Հայր մերը» ունկնդրեցաւ յոտնկայս, որպէս հանգիստի վերջին աղօթքը մեր անթաղ նահատակներու գերեզմաններուն առջեւ: Սպատօնին վակումը կատարեց Կաթող· պատուելիակը :

★ *Բեմին երկու կողմերը իրենց դրօշներով բարեւի կեցած էին Հ·Մ·Ը·Մ·Ի·Ա·ները եւ արեւնոյշներ առաջնորդութեամբ Պ· Վ· Անդէասեանի, իսկ Մխիթարեան վարժարանի սանները, 40 պատանիներ իրենց յարդանքի բաժինն էին բերած օրուան տօնին :*

★ *Հայ բողոքական համայնքին հոգեւոր հովիւը, Պատ· Գ· Սիսլեան, բացակայ էր անակնկալ պատճառով մը :*

★ *Բեմին վրայ, սեղանին առջեւ դրուած էին կարգ մը պատկերներ՝ բաղդատելու համար երէկը (Յարդ) եւ այսօրը (Հայրենիքի բարգաւաճումը) , ինչպէս եւ պատճէնները կարգ մը փաստաթուղթերու դորս տարիներ առաջ հրատարակեց Ա· Անտոնեան :*

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ եւ վարչապետը Հոռիան այցելելով, քաղաքական ճառեր խօսեցան: Նախագահը (ընկերվարական) դատապարտելով համայնավարներու գործունէութիւնը, ազդարարեց թէ սահմանադրութիւնը կը բռնադարուի «ժողովուրդի մէկ հատուածին առջնորդներուն կողմէ որոնք բռնօրէն կ'ըմբոստանան օրէնքներուն դէմ: Իմ պարտականութիւնս է գործադրել օրէնքը »: Նախագահը մեւնոյն առեն չեշտեց թէ անհրաժեշտ է իրականացնել «ընկերային արդարութիւնը»: Վարչապետն ալ ազդարարեց թէ բարեկարգութիւնը պիտի պաշտպանուի խռովայոյզ արարքներու դէմ: «Երկիրը արդարութիւն կ'ուզէ եւ պիտի ունենայ հանրային խաղաղութիւն կ'ուզէ եւ պիտի ունենայ: Օրէնքը պիտի յաղթէ թշուառութիւնը չահագործողներուն, բոլոր եսասիրութեանց եւ քաղաքական հաշիւներուն որոնց աղբիւրը Ֆրանսական չէ » :

«Կարելի չէ համաձայնիլ Խ· Միութեան հետ, մինչեւ որ...»

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՆՈՐ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պ· Էչիսըն, Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը, չաբաթ օր շատ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ Ամերիկեան թերթերու Հրատարակիչներու ընկերութեան առջեւ, անդամ մը եւս պարզելով միջազգային կացութեան ծանրութիւնը : Այս առթիւ յայտարարեց թէ «կարելի չէ համաձայնիլ կամ համաձայնութեան փորձ մը կատարել Խ· Միութեան հետ, մինչեւ որ ան մէկդի չդնէ նախայարձակման զաղափարները: Նախայարձակումը կը նշանակէ ոչ միայն զինուորական յարձակում փորձել, այլեւ քարոզչական պայքար մղել եւ զաղտնապէս ներսէն խախտել ազատ երկիրները » :

Նախարարը մանրամասնօրէն պարզեց ամերիկեան տեսակէտը՝ ազատութեան եւ զաղափարներու զանազանութեան մասին: «Մենք սիրով կ'ողջունենք անոնք որ մեզմէ տարբեր կը մտածեն: Կ'ողջունենք անոնք որ նոր զաղափարներ կը յայտնեն: Մենք չենք ուզեր չղթայուիլ անցեալի զաղափարներով, ոչ ալ միակ նեղ կաղապարի մը կառչիլ: Մենք միայն մէկ սահմանափակում կ'ընդունինք ազատութեան համար.— Մեզմէ իւրաքանչիւրը զայն պէտք է գործածէ այնպէս որ ուրիշներ ալ նոյն իրաւունքը վայելեն: Ես իմ ազատութիւնս պէտք է գործածեմ այնպէս որ չխանգարէ քու ազատութիւնդ»:

Յետոյ երկարօրէն բացատրեց ազատութեան եւ խաղաղութեան սպառնացող վտանգները :

— «Վտանգը կուգայ կարգուսարքէ մը որ կը ժխտէ մեր ընդունած սկզբունքները: Միջհրդային համայնավարութիւնը չի հանդուրժեր զաղափարներու զանազանութեան: Անոր համար չարիք է ազատութիւնը: Ան կ'ըսէ թէ ոճրագործներ են անոնք որ մտածումի ազատութեան կը հետեւին , որ կը համարձակին չեղել կրեմլինի գծած վարդապետութենէն: Ան կ'արգելափակէ կամ կը մահացնէ այդպիսիները: Այս մոլեռանդ վարդապետութիւնը կը տիրապետէ աշխարհի ամենամեծ պետութիւնները էկուն վրայ: Պետութիւն մը որ իր սահմաններով տէր – տիրական է հարիւրաւոր միլիոն ժողովուրդներու եւ որ այսօր ունի զինուրական ամենամեծ կազմակերպութիւնը »:

Բացատրելէ վերջ թէ համայնավարութիւնը իր գործունէութեան համար զլխաւոր նշանակէտ ընտրած է Մ· Նահանգները, Պ· Էչիսըն հետեւեալ վեց կէտերը առաջարկեց, հակազդելու համար «այն վտանգին որ կը սպառնայ խախտել մեր քաղաքակրթութեան հիմն իսկ, ապահովութիւնն իսկ ազատ աշխարհի ուր կրնայ գոյութիւն ունենալ քաղաքակրթութիւնը »: Ահաւասիկ այդ վեց կէտերը, իրրեւ ուղեգիծ գործունէութեան.—

1· Անընդհատ ապացուցանել թէ ազատութեան մեր սէրը հրատապ եւ կենդանի հաւատք մըն է :

2· Կրկնապատկել ներկայ ծրագիրը, ծանօթացնելու համար ազատութեան արժէքը ի սիւնս աշխարհի: Լրագրողները պէտք է աջակցին Թրումընի առաջարկած «ճշմարտութեան արշաւին »:

3· Յոհեմութեամբ եւ իմաստութեամբ կազմակերպել ազգային պաշտպանութիւնը: Մենք ունինք իմացականութիւնը, արտադրական կարողութիւնը, վճռականութիւնը եւ նիւթական պաշարները :

4· Բարելաւել Ամերիկացիներու եւ ուրիշներու Նիւթական կեանքը, օգնութեան ներկայ եւ ծրագրուած միջոցներով, ինչպէս եւ առեւտրական կարգաւորութիւն մը եւ աւելի չատ գնումներ կատարելով արտասահմանէն: Մենք այժմ աւելի կը ծախենք քան կը գնենք եւ ամերիկացի հարկատուն է որ կը վճարէ ծախքը: Կարելի չէ այսպէս չարունակել:

5· Քաղաքականապէս, կազմակերպել ազատ աշխարհը, տարածելով եւ բարելաւելով արեւմտեան աշխարհին ներկայ գործակցութեան ցանցը եւ զայն օգտագործելով «յանդգնութեամբ եւ ե – բեւակայութեամբ »:

6· Շարունակել համաձայնութեան գետին մը գտնել Խ· Միութեան եւ խորհրդային ճակատին հետ, այն յոյսով թէ ցորչափ աւելի զօրանայ Ա – բեւմուտքը, նոյնքան պիտի դիւրանայ համաձայնութեան մը յանգելու գործը»:

Այս խօսքերէն վերջն էր որ չեշտեց թէ «կան – րելի չէ համաձայնիլ, մինչեւ որ», եւայլն :

★ *Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ Մ· Նահանգներու զինեալ ուժերուն հրահանգուած է ծրագիրներ մշակել , հինգ տարի եւս զրաւման տակ պահելու համար Գերմանիան, «իբրեւ նախապատրաստութիւն զօրացնելու Եւրոպայի զինուրական եւ տնտեսական ապահովութիւնը »:*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· Էջ)

ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ ԵՂԱՒ Սուրիոյ եւ Լիբանանի խորհրդային դեսպանը , Պ· Սոլոտ: Իրեն յաջորդեց Պ· Տավագէ :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԲԱՆԱԼԻՆ

Ա.

Ինչպէս չարաթներ առաջ գրեց «Ցառաջ», «Le Parisien Libéré մառնաւոր թղթակիցը վերջերս քնական պատյտ մը կատարեց դէպի Իրան, որ հռըուտա է քարիւղի հանքերով: Ունի նաեւ իւրա նիւում, որ տակաւին չէ չահարկուած: Այդ պատճառով ալ Անգլեւամերիկացիներու այնտեղ ներկայութիւնն ու պայքարը մէկ կողմէ, Ռ. Միու թեան պայքարը միւս կողմէ: Թղթակիցին դէպեցիկ բացատրութեամբ « երեք դամբեր՝ ոսկորի մը չուրջ, երեքն ալ կը մոլտան, բայց ոչ մէկը կը համարձակի յառաջանալ»:

Հետեւինք, ուրեմն, իր քայլերուն մեծ ուշադրութեամբ:

Թղթակիցը ընդած է Իրանի մէկ ծայրէն մինչը: Ճանչցած ամէն տեսակի մարդիկ:

Մէհր – Ապատի օդակայանէն դէպի Թէհրան, քանի մը քիլոմեթր է ինքնաշարժով: Ճամբուն վրայ կը վխտան նոր ու դեղեցիկ ամերիկեան ինքնաշարժեր: Ռանուքիներ լեփ – լեցուն, մանաւանդ ամերիկեան ապրանքներով: Ընդարձակ ծառուղիները՝ Խթանպուլ, Սաատի, Նատիրի: Ահա Թնդանօթի հրապարակը: Ազգային դրամատունը, նոր ոճով, կիսաւարտ թատրոնը, նոյնպէս կիսաւարտ Արդարութեան նախարարութիւնը: Լալէ – զարի առեւտուրի փոքր փողոցները: Ժողովուրդին հագուստը մօտաւորապէս եւրոպական է: Ահա Հրեաներ՝ fաֆթանով, փոթթոցաւոր Հընդկաստանէն, Մանչէսթրէն, Լիոնէն:

Արդիական քաղաքին կից կը գտնուի ուրիշ քաղաք մը: Այստեղ չկան ինքնաշարժեր, այլ միայն փոքրիկ էշեր, որ կ'անցնին աղտոտ նեղ փողոցներու մէջէն: Այրերը fիւլահ կը դնեն, իսկ կիները, առանց բացառութեան, կը կրեն սեւ քող: Տունները չինուած են յարդախառն չաղախէ: Շատ յաճախ խանութ ըսուածը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ պատին մէջ փորուած ծակ մը:

Թմբեցուցիչ խմողներուն, մարդասպաններ – բուն եւ զանազան անառակութեանց բոյնը հոս է:

Ահա ծխատուն մը: Մեծ սենեակ մը, տախտակամածէն քիչ բարձր փոքրիկ թախտեր, գորգերով ծածկուած: Ամէն կողմ մարդիկ կկզած ածուխի փոքրիկ կրակարաններու չուրջ, հաշիչ կը ծխեն: Սրահին մէջ անկիւն մը, իբարու մօտ սեղմուած են չորս հոգի, ըստ երեւոյթին աղքատ: Իրենցմէ մէկը, եւ միշտ նոյն անձը, հաշիշը ուժով մը կը քաշէ, յետոյ իր մօտ գտնուողին բերանէն կը համբուրէ, անոր փոխանցելու համար իր արտաչնչելիք ծուխը: Ասիկա ալ կը փոխանցէ քովինին՝ նոյն կերպով. եւ այսպէս յաջորդաբար:

Կառավարութիւնը ափիոնին վաճառումը արգիլած ըլլալով, գիները բարձրացած են: Եւ ծխամոլները զանազան հնարքներ կը գտնեն: Առաջին անձը որ հաշիշը կը քաշէ, կը վճարէ 20 րիալ (100 ֆրանք), երկրորդը՝ 10 րիալ, երրորդը 5, չորրորդը ոչինչ:

Պաշտօնատար մը կը բացատրէ.

— « Իրանը Եւրոպացիներու համար ուրիշ բան չէ՝ բայց եթէ քարիւղի չտեմարան մը եւ ռազմավարական դիրք մը: Սովետները կ'ուզեն մեր երկիրը վերածել տեսակ մը սահմանային չուկայի՝ պաշտպանելու համար Կովկասը: Իսկ Անգլեսաքսոնները կը փափաքին զայն տեսնել միջնաբերդ մը, արգիլելու համար ռուսական յառաջխաղացումը Միջին Արեւելք: Սակայն ոչ ոք կը խորհի թէ Իրան երկիր մըն է, որուն բնակիչները եւրաւունք ունին անկախ ապրելու:

« Մեզ կը մեղադրեն որ կռուղ չենք, չենք յարգեր մեր յանձնառութիւնները: Ինչո՞ւ համար կռուինք: Պաշտպանելու համար անգլիական քարիւղն ու ամերիկեան չահե՞րը: Ինչո՞ւ յարգենք մեր դաշինքները, երբ անոնք մեզի պարտադրուած են բռնութեամբ: Ատիկա պիտի նշանակէր յանձնուիլ Ռուսերուն, մեր ձեռքերն ու ոտքերը կապուած »:

Անգլեւիրանեան Ընկերութեան քարիւղի դաշտերը կը սկսին Քիրմանչահէն, Իրանի Քիւրտերուն գլխաւոր քաղաքը: Ընկերութիւնը այժմ կը չահարկէ 162.000 քառ. քիլ. տարածութեամբ հողամաս մը: Տարեկան արտադրութիւնն է ներկայիս քանի միլիոն թոն, կը հաչուեն մօտ տասնէն կրկնապատկել այս թիւը: Իսկ տարեկան զուտ չահ՝ ինը միլիոն անգլ. ոսկի:

Ընկերութեան պատկանած տարածութեան մէջ մարդ ինքզինքը կը զտնէ անգլիական հողի վրայ: Ամէն ինչ Անգլիա է այնտեղ եւ կը կառավարուի Ընկերութեան կողմէ, փոխադրութեանց միջոցներէն մինչեւ հեռաձայնի, հեռագրի, խմելու ջուրի, բժչկական սպասարկութիւնը: Անգլիացի պաշտօնեաները տեղաւորուած են հանգստաւէտ հիւղակներու մէջ: Ակումբներ, աւազաններ, եւ մարզադետիններ, որ երազ կը համարուին, աշխարհի այս ամենատաք մասերէն մէկուն մէջ:

Ընդհակառակն 33.000 Իրանցի բանուորները կ'ապրին չատ խեղճ ու նախնական պայմաններու մէջ: Երախաներ բոլորովին մերկ, կը խաղան փոքրիկ փողոցներուն մէջ, թչուառ կիներ դրամ կը մուրան անցորդներէն:

Ընկերութիւնը նախատեսելով այս անհաւասարութեան, հետեւանքները, ձեռնարկած է բանուորական տուներու չինութեան:

Աչխարհի ամենամեծ հորը կը գտնուի այստեղ, որ առանձին կ'արտադրէ տարեկան երեք միլիոն թոն քարիւղ:

Մինչեւ վերջերս Իրանի կառավարութիւնը կը ստանար չահարաժնին 11 առ հարիւրը, տարեկան իբր երկու միլիոն 200·000 անգլ. ոսկի, կառավարութեան բաղդին վրայ հիմա կը վճարեն 20 առ հարիւր:

Բացատրելով 1946ի Ատրպատականի դէպքերը, պարսիկ երիտասարդ փաստաբան մը, կը գոչէ յուսահատ.—

— Երեք մեծ պետութիւններն ալ իրար կ'արժեն: Անոնք կը կռուին իրենց համար միայն: Շատ քիչ կը մտածեն մեր անկախութեան մասին: Իրանը քարիւղի հանք մըն է, զոր կը չահագործեն ուրիչներ, եւ ռազմադաչտ մը, ուր վաղը կոկորդ կոկորդի պիտի դան մեծ պետութիւնները:

Ա. ՀԱԲԷԼԵԱՆ

Երգիծանկար հայ գրականութեան մէջ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Պուալօ, իր Քերթողական Արուեստին մէջ, այլեւս տաղտկացած՝ կարգ ու կանոն չճանչցող կամ երկրորդական արժէքի տէր բանաստեղծներու յիչատակութենէն, երբ կը հանդիպի Մալհերպին, գոհունակութեան հետեւեալ հառաչանքովն է որ կ'ողջունէ զանի.— Enfin, Malherbe vint!

Մենք ալ հիմա, երգիծական կարկառքներէն ազատելով, երբ կը հասնինք ԺԹ. դարու վերջին քառորդին, միեւնոյն դիտակից հիացումովն է որ պիտի դոչենք.— « Ահա վերջապէս Պարոնեան – նը... » :

Յակոբ Պարոնեան ծնած է 1843ին Խիրնէ, ուր ստացած է իր նախնական ուսումը, աչակերտելով Պօղոս վարժապետին (յետագային Ներսէս պատրիարք): Զուարթաբանելու ընդունակութիւնը չատ կանուխէն յայտնուած է իր մէջ: Անդամ մը, թուաբանութեան դասի պահուն, ուսուցչին ներկայութեանն իսկ, բայց անոր մէկ անուչադիր վայրկեանին, ճարը կը գտնէ՝ գրատախտակին վրայ գրելու. « Հրաժարիմ ի դիւաբանիւ – թենէ եւ յամենայն կոտորակաց ընդա»: Այդ օրը, Պարոնեան փալախայով կը պատժուի, բայց հայ երգիծական ամէնէն վաւերական տաղանդը արդէն արձակած էր իր առաջին ծիլը, այնքան կենսունակ ու այնքան ամուր որ ոչ մէկ խոչընդոտ կրցաւ կասեցնել անոր աճումը: Պարոնեան իր կոչումին հետեւեցաւ ոչ միայն ի հեճուկս տնտեսական դժուարութիւններու, այլ նաեւ ընդդէմ այնպիսի փորձութիւններու որոնք իրեն լուրջ երաչխիքներ կ'ընծայէին տիրանալու նիւթական բարւոք կացութեան մը: Կամովին ընդունեց անապահով ու աստանդական կեանքի մը տաղտկութիւնը, հաւատարիմ մնալու համար իր դրական խառնուածքին:

Իր գործին մէջ կարելի է երեք զլխաւոր բաժանում կատարել, Ա.— Առօրեայ հրապարակախօսական դրուածքներ, ինչպէս է Հոսհոսի Ջեռատետրը: Բ.— Բարացուցական դրուածքներ, որոնք կը կազմեն հեղինակի տաղանդին ամէնէն ցայտուն կողմը, քանի որ ատոնց չարքէն են Ազգային Ջոջերն ու Մեծապատիւ Մուրացկանները: Գ.— Թատերական երկեր.— Արեւելեան ատամ – ճաթոյժը, Պաղտասար Աղբարը, Շողոքորթը, եւայլն:

Առանձին հատորներով լոյս ընծայուած իր գործերը պատկառելի դէզ մը չեն ձեւացներ, բայց Պարոնեանի ամբողջ արտադրութիւնը այդ հատորներուն մէջ չէ: Ան վարած է «Մեղու», «Թատրոն» եւ «Ծիկար» զանազան շրջանաթերթերուն խմբագրութիւնը, ուստի եւ իր գրչի արտադրութեանց մէկ կարեւոր մասը կը գտնուի այդ պարբերական հրատարակութեանց մէջ: Այս բոլորին մէջ Պարոնեան կը հարուածէ մարդոց մոլութիւնները, ծուռ ալ հանդիպի անոնց: Փառամոլութիւն, չահուր ալ հանդիպի անոնց: Փառամոլութիւն, չահամոլութիւն, կեղծիք, կէս դիտութիւն, անպարտաճանաչութիւն, չատախօսութիւն եւ այլ կարգի բարոյական թերութիւններ, թիրախ կ'ընէ իր ճշդարձակ նետերուն որոնք, սակայն, նշարակի մաքրութիւնն ունին ու բուժելու յոյսով է որ կը վիրաւորեն:

*Երգիծաբանին՝ տաղանդին չափ ալ անաչառութիւն ու քաջութիւն անհրաժեչտ են: Այս երեւութիւն ու քաջութիւնն ալ ուչագրաւ աստիճանակու առաքինութիւններն ալ ուչագրաւ աստիճանակու առաքինութիւններն մեր երգիծաբանին մօտ: Պարոնեանով կը գտնուին մեր երգիծաբանին մօտ: Պարոնեանով կը գտնուին համարձակօրէն հեղնած է հայ եւեան ոչ միայն համարձակօրէն հեղնած է հայ եւեան ոչ միայն համարձակօրէն հեղնած է հայ եւեան ոչ միայն

ՄԵԿԱՒՆ ԱՆՁՆԱԿԱՆ

— ԺԴ —

Ես չէի գիտեր, ինչու՞ էին այդպէս ուրախանում, մանաւանդ նորերը, երբ ես նրանց ասացի, որ ինձ համար ոչ մի տարբերութիւն չունի, թէ ո՞ր դասարանում պիտի սորվեցնեմ։ Ես միայն ուզում էի, որ ինձ թոյլ տան աշխատել, որովհետև ես ուզում էի ապրել։ Ես ուզում էի ապրել, որովհետև ինձ թւում էր, թէ կեանքը ինձ համար դեռ պահում է շատ բաներ, որոնք ես չգիտեմ, բայց որոնց մասին ես միշտ երազում էի։

Ես ինձ միշտ զգում էի ինչ-որ մի ուրիշ էակ, որ ապրում է ինչ-որ ուրիշ կեանքով, ինչ-որ ուրիշ աշխարհում, որ ինչ-որ ուրիշ բաներ է տեսնում, ինչ-որ ուրիշ բաներ է լսում, ինչ-որ ուրիշ բաներ է զգում։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ նոր է, ամէն ինչ անծանօթ է, ամէն ինչ հետաքրքրական է։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր գոյնը, իր ձայնը, իր հոտը, իր համը, իր շօշափելի յատկութիւնները։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին կեանքը, իր ներքին էութիւնը, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր հոգին։

Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին իմաստը, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին նշանակութիւնը։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին ուժը, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին գեղեցկութիւնը։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին ճշմարտութիւնը։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին գաղտնիքը։

Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին կանչը։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին ձայնը։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին լեզուն։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին խորհուրդը։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին կախարդանքը։

Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին հրաշքը։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին սքանչելիքը։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին գերբնականը։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին աստուածայինը։

Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին Աստուածը։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին Յիսուսը։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին Սուրբ Հոգին։ Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին Հայր Աստուածը։

Ես զգում էի, որ ինձ համար ամէն ինչ ունի իր ներքին Որդին

էին արգէն եւ նոր սերունդին մէջ մենք անդրադէտ չունէինք :

Այսպէս մինչեւ 1914ի Մեծ Պատերազմը եւ անկէ վերջ ալ այս Միութիւնը բնաւ կանգ չառաւ, փնտռեց գտաւ բոլոր վերապրող Մորենիկցիները, անոնց օգնութեան հասաւ, երկրի թէ արտասահմանի մէջ մինչեւ որ անոնք ինքնապահ դարձան : Այժմ ալ ուսանողներու հոգը ձեռք առած է : Տարեկան հարիւրական տոլար կը ղրկէ Պէյրութի եւ Հայաստանի ճեմարաններուն :

Ապա խօսքը ուղղելով մեր նոր սերունդին, ըսաւ.— Նոր սերունդ, այս Միութիւնը մեր նախորդները մեզի ժառանգ ձգած են եւ մենք ալ ձեզի պիտի ձգենք : Եթէ չկարենանք պահել, թող դալիք սերունդները ձեզի նախատինք կարդան :

Յետոյ սկսան նոր սերունդի պատրաստած երգերն ու արտասանութիւնները : Իրենց փոքրիկ նուագախումբը մէջ ընդ մէջ նուագեց հայերէն եւ ֆրանսերէն կտորներ : Այսպէս չարունակուեցաւ մինչեւ առաւօտեան ժամը 2 : Նուէրներէ գոյացաւ կոկիկ գումար մը :— Երուանդ

Ահա ալ ուրիշ պատմութիւն

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԸ ՆՈՐ ԶԻՆՔԵՐ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԵՆ

Մ. Նահանգներու ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ճոնսըն, նոյնպէս ճառ մը խօսելով, բացատրեց թէ երկրին ապահովութիւնը «անբաժանելի է արեւմտեան Եւրոպայի զինակիցնե-րուն ապահովութենէն : Անոնց դիմադրելու կարողութիւնը կը կազմէ լրացուցիչ մասը մեր պաշտպանութեան ծրագրին, ուրեմն անոնց ուժին յաւելումը կարեւոր նպաստ մըն է մեր ապահովութեան համար : Ահա թէ ինչու զէնք եւ ռազմանիւթ կը ղրկենք Եւրոպա » :

Նախարարը կարգ մը գաղտնիքներ ալ յայտնեց, անշուշտ ազդելու համար հանրային կարծիքին վրայ : Ըսաւ թէ գիտնականները «յաղթական եւ աւելի զօրաւոր հիւլէական զէնքեր կը պատրաստեն : Այնպիսի զէնքեր որոնք կրնան զինուորական ամենաբարձր արժէք ունենալ եւ իրենց քանդիչ ուժով դերազանցել նախապէս ծանօթ որեւէ զէնք : Մեր հիւլէական զինարանը այլեւս չի բաղկանար մէկ տեսակ եւ մէկ չափի վրայ հիմնուած փոքրաթիւ ռումբերէ, որոնք սահմանուած են միայն սահմանափակ ռազմագիտական գործածութեան, յատկապէս ընտրուած նշանակէտի մը դէմ » :

Յուստովանելէ վերջ թէ զինուորական վարիչներուն համար անակնկալ մը եղաւ Մ. Միութեան հիւլէական ռումբի պայթումը անցեալ սեպտեմբերին, նախարարը ըսաւ թէ արագացուցած են պաշտպանութեան միջոցներու զօրացումը, թէ պատրաստութիւններ տեսնուած են դիմաւորելու համար հիւլէական յարձակում մը, թէ 50 միլիոն տոլար տրամադրուած է ռատարի ցանց մը հաստատելու համար եւն. :

Եզրակացնելով, Պ. Ճոնսըն հաւաստեց թէ Մ. Նահանգներուն ցամաքային, ծովային եւ օդանաւային ուժերը բաւական զօրաւոր են, պաշտպանելու համար ազգային ապահովութիւնը, ներկայ պահ պատերազմի ընթացքին :

★ Պ. Սթէսըն, Փենսիլվանիոյ համալսարանին նախագահը, յայտարարեց թէ Մ. Նահանգներուն ներկայ արտաքին քաղաքականութիւնը «կ'աւելցնէ իրական պատերազմի մը հաւանականութիւնը » :

Պ. Հէնրի Ուոլըս, յառաջդիմական կուսակցութեան նախագահը, որ եղած է նաեւ փոխ-նախագահ՝ Րոզվէլթի օրով, նոյնպէս ճառ մը խօսելով, մաղթեց որ ամերիկեան օդանաւի մը կորուստը Պալթիկ ծովուն մէջ՝ պատճառ չդառնայ պատերազմի, ինչպէս եղաւ «Մէյն» զրահաւորին կորուստը Հուպայի առջեւ (սպանեւամերիկեան պատերազմ) :

★ Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը Ամերիկայէն ճամբայ ելաւ դէպի Եւրոպա, «խաղաղութեան արշաւ մը» կատարելու համար : Պիտի փորձէ տեսակցիլ նաեւ Սթալինի հետ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Իտալիոյ արտաքին նախարարը, Կոմս Սֆորցա, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Եուկոսլաւիոյ դեսպանին հետ : Երեսփ. ժողովին մէջ ալ ճառ մը խօսելով, մեղադրեց Յ. Միութիւնը թէ կը խափանէ արեւմտեան պետութեանց ճիգերը՝ Թրիէս-թէն Իտալիոյ վերադարձնելու համար : Ըսաւ թէ երկաթեայ վարագոյրին ետեւ շատ մը պետութիւններ խախտեցին հաշտութեան դաշնագիրներ-րը, անպատիժ մնալով : Այն ինչ որ ուրիշներ խախտեցին, չարիք գործելու համար, մենք ալ ի հարկին կրնանք ընել, բարիքի համար » :

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը ճառ մը խօսելով իր կուսակցութեան ժողովին մէջ, նորէն մեղադրանքներ ուղղեց արեւմտեան պետութեանց եւ թելադրեց որ «աւելի փափկանկատութեամբ վարուին գերման ժողովուրդին հանդէպ » : Այս առթիւ բացատրեց թէ «չատ բնական է որ գերման ժողովուրդը աւելի ազգային զգացում ունենայ քան հինգ տարի առաջ, որովհետեւ չատ գործեր կատարեցին պատերազմին դադարումէն ի վեր» : Այս առթիւ ալ երգուեցաւ «Գերմանիա ա-մէն բանէ վեր» քայլերգին երրորդ տունը, որ միութիւն եւ ազատութիւն կը թելադրէ :

Ծանր դէպքեր պատահեցան Քէմփէոի մէջ, համայնավարական ժողովի մը առթիւ, որ սարքուած էր բողոքելու համար Պրէսթի դէպքերուն եւ Հնդկաչինի պատերազմին դէմ : Թերթերը կը գրեն թէ բանախօսութեան պահուն 50 հոգի ներս խուժելով բեմը գրաւեցին : Յետոյ երկու ռումբեր պայթեցան, վիրաւորելով 23 հոգի, երեքը ծանրապէս :— Աչխատանքի դաշնակցութիւնը հրահանգեց մետաղագործական կազմակերպութեանց՝ «ուժգնօրէն ծառանալ զէնքերու չինութեան որեւէ առաջարկի, մատնանչել զանոնք եւ խափանել» :

Երկոու հայեր, Աւագեան եւ Վարդեւանեան, որոնք չարաչար սպաննած էին իրենց ընկերը՝ Մկրտիչ Շուչանեան, դատապարտուեցան ցկեանս բերդարգելութեան, Տուէի դատարանին կողմէ :

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ հոգաբարձութեան, 29 Ապրիլ, չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Salle des Fêtesի մէջ : Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

★

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ երեք յարանուանութիւններու : Այս կիրակի, Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Ապրիլեան եղեռնի նահատակներուն յիշատակին համար : Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ԱՐՏԱԻԱԶԴ արք. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆ, որ պիտի նախագահէ յետ միջօրէին կատարուելիք սգատօնին : Խօսք պիտի առնեն նաեւ հայ կաթողիկէ եւ բողոքական հասարակութեանց հոգեւոր պետերը :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի, մասնակցութեամբ ազգ. կազմակերպութիւններու, այս չաբաթ իրիկուն, Խրիմեան սրահը :

Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

Ցիչատակի մեծ հանդէս

Երեք անմահներու, ԱՂԲԻԻՐ – ՍԵՐՈԲԻ, ՀՐԱՇԸՐԻ եւ ԳԷՈՐԳ ՉԱՎՈՒՇԻ նահատակութեան 50ամեակին առթիւ : Նախաձեռնութեամբ ՏԱ-ՐՕՆ – ՍԱԼՈՆՕՑ ՉՈՐԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ : Կը նախագահէ ՀԱՑՐԵՆԱԿԻՑ Ք. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ : Կը խօսին Հ. Կ. ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ եւ Գ. ՇԷՀԻԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին լաւագոյն ուժերով :

Մայիս 7ին կիրակի ժամը 2.30ին, ՄԱՐՍԷՑԼ, Salon Longchampի չքեղ սրահին մէջ, 33 Պուլվար Լօնչան :

ՋՈՒԹԱԿԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

29 Ապրիլ, շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Սալ Մազրնոյի մէջ, 88 **rue d'Aubagne** :

Լեւոն Ղեւոնդեան

Մարսէյլի «Վիսէ Միւզիքալ»էն Ա. մրցանակաւոր

կուտայ իր տարեկան նուագահանդէսը : Դաշնակով կ'ընկերակցի Օր. ԱՆԷԹ ԺԻՒԼԻԷՆ :

Յայտագրին մաս կը կազմեն ՄՈՑԱՐԴ (Sonate en ut majeur), ՎԻՎԱԼՏԻ (Concerto en ré majeur), ՏԸ ՊՒՐԻՕ (9e Concerto en la mineur) : Իսկ հայկական չատ կարեւոր բաժինը կը բաղկանայ 20ի մօտ կտորներէ, ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ, Ա. ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆԻ եւայլն լաւագոյն էջերէն :

Այրի Տիկ. Լ. ԲԱՆԻԿԵԱՆ եւ զաւակները 4000 ֆրանք նուիրած են Փարիզի Հայ. եկեղեցւոյ վարչութեան, փոխան հոգեհանգստեան, ի յիշատակ իրենց հանգուցեալ ամուսնոյն եւ հօր՝ ԼԵՒՈՆ ԲԱՆԻԿԵԱՆի եւ քրոջը Այրի Տիկին ՎԵՐԺԻՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆի :

Կ. Խաչի 40ամեակը

ՄԵԾ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ, ՄԱՑԻՍ 20ԻՆ, ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ, ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԵԾ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Տարեկան դաշտահանդէս Հ. Յ. Մ. Մարսէյլի մասնաճիւղին, Յուլիս 2ի կիրակին, եօթնեղբայրեաններու ագարակը, Սէն Լու, Կրան Փէն :

Օր. ԷԼԻԶ ԱԼԱԿԻՕԶԵԱՆ

Պ. ՎԱՀԱՆ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆ

Ամուսնացած

23-Ապրիլ 1950 Փարիզ

Օր. ՍԵԴԱ ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆի եւ Պ. ՄԿՐՏԻՉ ՀԱՑԱՂՈՐԴԵԱՆի ամուսնութիւնը տեղի ունեցաւ, 1950 Ապրիլ 23ին, Փալէ տ'Օրի չքեղ սրահին մէջ Մարսէյլ, կնքահայրութեամբ Տէր եւ Տիկին Նուբար Չագագործեանի :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, ընկերուհի Ս. Նշանեանի բնակարանը, 56 rue des Camélias : Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՓԱՌԱՏՕՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՆԻՍԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

Այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Cinéma Magnan : Դրօշակի յանձնումի արարողութիւն, ի ներկայութեան պաշտօնական անձնաւորութիւններու եւ ֆրանսական ռազմիկներու վարչութեանց :

ԿԵՐԴՔ ՏԻԿԻՆ Մ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ՍԻՆԷՄԱՑԻ ՍՐԱՀ ՄԸ

Ամէն առաւօտ մաքրելու համար հայ աշխատասէր տուհի մը կը փնտռուի : Դիմել ամէն օր ժամը 9—12 Cinéma Gambetta – Etoile, 105 Ave. Gambetta, Paris (20) :

Երաժշտութեան դասեր

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆի դաշնակի, սոլֆէժի եւն. դասերուն հետեւիլ փափաքողներէն կը խնդրուի դիմել ամէն երեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 2—4, Studio Edition Colibri, 19 rue Caumartin, կամ հեռաձայնել նոյն ժամերուն Opéra 54.48 կամ դիմել գրաւոր կերպով նոյն հասցէին :

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ .— Պօղոս Իչխանեան (Արմաւիրցի) կը փնտռէ իր եղբայրները՝ Աչոտ եւ Եղիչ Աւետեան (ծնած Արմաւիր, Խանլարի շրջան) : Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել :

Տեղեկութիւն ունեցողները կրնան դրել Յառաջի վարչութեան :

ALLO ! ! ALLO ! !

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

10 rue de l'Epée, LYON

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ԹԱՐՄ ԵՒ ՃՈՒՆ ՄԸ-ԹԵՐՔ ՄԸ *ամէն տեսակ արեւելեան ապրանքներու, ինչպէս* պամիա, եալանճի տօլմա՝ Սթամպուլ, բաշբավալ, ճերմակ պանիր, սալեպ, մահլէպ, պղպեղ, Շիրակ օդիճ, ապռախտ, երշիկ, ձիթապտուղ, հէլվա, թահին, բազլամա, լօֆում գատայիֆ, նոյնիսկ ձիւթ եւ հինայ : *Թարմ միս եւ առաջնակարգ ամէն տեսակ ապրանքներ* :

ՆԱԵԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄՈՎ ՍՈՒՐՃ

Փաստաբան – Խորհրդական

ԴՐ. Մ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)

Ամէն տեսակ իրաւաբանական գործեր եւ դրութիւններ, մասնաւորապէս փոխադրի արկածներու եւ ամուսնալուծումի դատերու :

Ժամը 3էն 5 եւ ժամադրութեամբ

Հեռաձայն Trudaine 18 - 58

46 rue Lamartine, Paris (9)

métro Cadet *կամ* N. D. de Lorette

ՀԱՍՑԷ ՄԸ ՄԻԱՑԱՆ

24 rue St. LAZARE

Métro N. D. de Lorette *կամ* Trinité

Արդէն գիտէք որ ձեր *ծաւօթ*

ԼԻԼԱՆ Է

Ձաշարաններու բնտիրը եւ ամէնէն մատչելին

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱՐ Տը. կիր. եւ երկուշաբթի

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesmes - (13)

ՅԱՌԱՔԱԼ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր.; Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63
Mercredi 26 AVRIL 1950 Չորեքշաբթի 26 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6137–Նոր շրջան թիւ 1548

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆԿԻՐ ԱԻԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Թշնամին Հայաջինջ Սարսափները սարքած առեն խիր չդբաւ զոհերուն միջեւ: Ոչ յեղափոխականին խնայեց, ոչ ալ պառաւին: Ոչ զրագէտին, վարդապետին, եպիսկոպոսին, ոչ ալ մշակին, արհեստաւորին կամ զինուորին:

Իր արիւնաբոյր աչքերուն առջեւ, հաւասար էին բոլորն ալ: Առանց ասպարէզի, դասակարգի, դաւանանքի, տարիքի եւ սեռի խտրութեան:

Անմիջական մահուան դատապարտուած էր ամբողջ արու սերունդը, եօթնէն եօթանասուն տարեկան:

Մնացեալը ինքնին պիտի հալէր զանգուածային առեւանգումներով, գաղանային լկումներով եւ ծրագրեալ հիւծումներով:

Հարիւրին քանի՞ն կրնային ողջ մնալ, իրենց բնակավայրերէն 30—40—60 օր հեռու: Օրն ի բուն քալելով: Անօթի ծարաւ: Մինչ երկինքէն կապար կը տեղար, իսկ իրենց բոպիկ ոտքերը կը վառէին հրակէզ աւազին մէջ:

Միայն վայրենաբարոյ ոստիկան – զինուորներու, արիւնռուչտ աւազակներու խարազանն ու բիրը, հրացանն ու սուրը, մանգաղն ու կացինը բաւական էին, դիակոյտերու վերածելու ամբողջ կարաւանները:

... Երբեմնի Պոլիսը եւ հայաչատ կեդրոններ – րէն ինչ որ ողջ մնացած էր 1918 զինադադարին, երբ իմացան աննախընթաց, անասելի Արհաւիրքին նկարագրութիւնները, մոռցան չատ մը կանխահաս կարծիքներ, ոխեր եւ քէներ:

Առաջին տարիէն (1919) մինչեւ վերջին արտագաղթը, անդիր աւանդութիւն մը դարձած էր Թուրքիոյ հայ ժողովուրդին անճիտման տարագրութեամբ:

Սգատօներ կը սարքուէին կեդրոնէն մինչեւ յետին թաղն ու արուարձանը, եւ փոքր Ասիոյ այն չրջաններուն մէջ ուր հայկական համրանքներ մնացած էին: Կեդրոնին մէջ՝ արարողութեանց կը նախագահէր օրուան պատրիարքը, այլուր՝ միւս հոգեւոր հովիւները: Ցարղանքի խօսքեր կ'ուղղէին յարանուանութեանց, քաղաքական հոսանքներու, զանազան Միութեանց ներկայացուցիչները, համաձայն տեղական պայմաններուն:

Այսպէս էր որ «ժողովուրդին կէսը կը դառնար յուղարկաւոր միւս կէսին», հաւատարմութեամբ եւ երկիւղածութեամբ:

Արմատախիլ բազմութեանց հետ, այս ազանդութիւնն ալ փոխադրուեցաւ արտասահման, տարածուելով ի սիրտս աշխարհի:

Տարիներ ու տարիներ, ամէնէն համեստ գաղութն ալ միշտ կը չմնար պահել ոճնակատարութեան համազգային հանգամանքը, առաւելագոյն վայելչութեամբ եւ ազմութեամբ:

Այստեղ, Փարիզի մէջ, առաջին տարիներուն նախաձեռնութիւնը ունեցաւ Ուս. Միութիւնը:

Ցետոյ ասպարէզ իջաւ Զաւիահաս Որբերու Միութիւնը, աւելի հանդիսաւոր եւ ծաւալուն հանդամանք տալով ոճնակատարութեան: Միշտ համազգային գետնի վրայ: Ապահովելով բոլոր հոսանքներու եւ դասերու մասնակցութիւնը:

Մեղքը իրենը չէր, եթէ գոյնզգոյն խմաստակներ, թզուկներ եւ թափթփուքներ Հասան-Հիւսէյինի խաղեր կը սարքէին, յօդուածներ եւ թռուցիկներ տպելով, խափանելու համար ոճնակատարութիւնը:

Կը կարծենք թէ այդ «քայլ»երէն կան տիպարներ որոնք եթէ մոռցեր են իրենց թխած եւ ցըրուած թռուցիկները, գոնէ կը յիշեն այդ առթիւ տրուած դասերը:

... Նոր պատերազմ: Զինադադար: Եւ հոգեփոխութիւն:

Անոնք որ երէկ «ռեվոլիւցիոն» պարտականութիւն կը սեպէին տմարդօրէն անարգել, ծաղրել, խափանել Հայաջինջ Սարսափներուն ոճնակատարութիւնը, զարմի՞ կան:

Նոր ուղեգի՞ծ թէ ռազմախաղ:

Ամէն պարագայի մէջ, 1945էն ի վեր կը յաւակնին մեծնալնորհի վերածել Ապրիլ 11–24ը: Ոչ միայն հրահանգներ տալով եւ նախաձեռնութեան, կազմակերպութեան փորձեր կատարելով, այլեւ պայմանները դնելով:

Պարզենք միայն այս տարուան պատկերը:

Շ.

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԵՐԵՒԱՆի արուեստի աշխատողներու տան մէջ տեղի ունեցաւ խաղաղութեան կողմնակիցներու ժողովը: Կը մասնակցէին գրողներ, երաժշտագէտներ եւ արուեստի ուրիշ աշխատողներ: Խօսք առին ժողովրդական արտիստ Վաղարշ Վաղարշեան, Դերենիկ Դեմիրճեան, Արմօ Իւթաջեանեան եւ ուրիշներ, որոնք չեշտեցին թէ «խաղաղութիւնը կը յաղթէ, որովհետեւ նրան գլխաւորում է աշխարհի ամենադեմոկրատիկ երկիրը՝ Սովետ. Միութիւնը»:

ՀԱՅՊԵՏՀՐԱՏԸ (պետական հրատարակչական) լոյս ընծայեց Րաֆֆիի երկերու Բ. հատորը, որ կը պարունակէ «Սալբի» եւ «Սակի աքաղաղ» գործերը: «Վերջինս, գրողի ռեալիստական գործերից մէկն է, որտեղ պատկերացուած է հայ բուրժուազիայի նախումն ու քայքայումը»: (ՀՄԲ. — Խօսնակի խօսքերն են):

Ս. ՀԱՑԱՍՏԱՆի կոլխոզներն այս տարի տընկելու են 2350 հեկտար նոր այգիներ: Միջուրին – եան սկզբունքներով, Ութսպուբլիպայի (հանրապետութիւն) բոլոր չրջաններն ալ կրնան ունենալ պտղատու այգիներ: Լեռնային եւ նախալեռնային կարգ մը չրջաններ, որոնք մինչեւ այսօր անկարելի կը համարէին պտղատու ծառեր մշակել, այժմ կրնան: Ալլահվերդիի, Ախուրեան, Ստեփանաւան եւ այլ չրջաններ ստացած են մեծ քանակութեամբ տունկեր:

ՄԵՐ ՌԵՍՊՈՒԲԼԻԿԱՆ ունի քանի մը ԲՈՒՀԵր (բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւն), որոնք կը պատրաստեն մեր երկրի սոցիալիստական տնտեսութեան տարբեր ճիւղերու աշխատողներ: Այս տարի, Երեւանի՝ «Աշտարակ Աբովեան» մանկավարժական ինստիտուտը (ուսումնարան, կաճառ), Լենինականի երկմեայ ուսուցչական ինստիտուտը, Լուսաց լեզուի եւ գրականութեան «Ժդանով» ինստիտուտը, «Մոլոտով» պետական համալսարանը պիտի տան 850 չրջանաւարտներ, գրականութեան, լեզուի, պատմութեան, աշխարհագրութեան եւ ուրիշ բնագաւառներու մէջ (ասպարէզ) աշխատելու: Կիրովականի եւ Լենինականի մանկավարժական տեխնիկումները պիտի տան 723 չրջանաւարտներ: Ասոնք մեծ մասով պիտի աշխատին ժողովրդական կրթութեան բաժիններուն մէջ:

ՄՈՍԿՈՒԱՑի «Դինամօ» սպորտի (մարզական) խումբը երեւան հասաւ, տեղական խումբերուն հետ չափուելու համար: Մոսկուացիները իրենց առաջին հանդիպումն ունեցած են Թբիլիսի (Թիֆլիս), չահելով յաղթանակը:

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ, (Ցառաջ).— Ապրիլ 11–24ի Սգատօնը անցաւ չատ յաջող: Խօսեցան Ազգ. Միութեան նախագահը, երեք յարանուանութեանց հոգեւոր պետերը, երեք կուսակցութեանց եւ Բարեգործական Ներկայացուցիչները, Հայրենակցական Միութիւններու կողմէ՝ իրենց ներկայացուցիչը, Հայ Ուսանողներու Միութեան ներկայացուցիչը, Իսլորն ալ կարդացին իրենց գրաւոր ուղերձները: «Ճակատական»ները եւ «Ցառաջդիմականները» չէին մասնակցեր: Ինչպէս ամէն տեղ, իրենց բարի սովորութիւնն է, միշտ արգելք հանդիսանալ, համազգային ձեռնարկներու, բոլորը վերէն հրահանգուած են:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆի ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ

«Փարիզը Ցաղթեց Այգեստանի» խորագրով, այս սիւնակին մէջ, Վահէ կը մեղադրէ փարիզաբնակ Վասպուրականցիները՝ որ այս տարի ալ մոռացութեան տուին իրենց հերոսամարտը:

Իրաւունք ունի:

Գոնէ երկու տարիէ ի վեր փորձուած ձեռնարկները մնացին ապարդիւն:

Պատճա՞ռը.— Հատուածամոլութիւն:

Չէզոքներս ալ ճիգ թափեցինք միացնելու իրեարամարտ կողմերը, դեռ անցած աշունին; նորէն անդիջողութիւն՝ երկու կողմէ:

Ես, իբր Վասպուրականցի, երբեք չեմ ընդունիր Վահէի իրաւացի մեղադրանքը գոնէ ինծի համար: Անհատապէս չատ աշխատեր եմ հաշտ մթնոլորտ մը գոյացնելու հերոսամարտի պանծացումին համար, բայց մեղքը՝ չեմ ընդներու վրան: Իմ խիղճը հանդարտ է:

Այս մասին քանիցս գրած եմ նաեւ Ամերիկայի գոյգ Վասպուրականի Հայրենակցականներուն:

ՉԻՔՈՒՆԻ

Արաբական Պաղեստինը Ցորդանանի կցուեցաւ

Ցորդանանի երեսփ. ժողովը եւ ծերակոյտը ապրիլ 24ին հանդիսաւորապէս վաւերացուցին Արաբական Պաղեստինի կցումը:

Արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Ապտուլլահ Թագաւորին գահաճառէն վերջ: Թնդանօթ արձակուեցաւ, երբ Թագաւորը կը ստորագրէր կցման վաւերագիրը: Նոր երկիրը պիտի կոչուի «Ցորդանանի Հաշիմեան Թագաւորութիւն»: Դիմ քուէարկեց միայն Երուսաղէմի մէկ երեսփոխանը, առարկելով յետաձգել կցման յայտարարութիւնը: Վիճաբանութիւնները տեւեցին երկու ժամ:

Թագաւորը իր ճառին մէջ ըսաւ թէ կառավարութիւնը անվաւեր կը նկատէ Արաբական Դաշնակցութեան 1948 ապրիլ 12 թուակիր բանաձեւը որ կը պահանջէր պարպել արաբական Պաղեստինը եւ բնակիչներուն յանձնել երկիրը: Կցուած երկրամասին տարածութիւնն է 160 քառ. մղոն: Ապտուլլահ Թագաւորը մինչեւ հիմա իրական տէրն էր արաբական Պաղեստինի, քանի որ իր բանակը զրաւած է այդ երկրամասը, պատերազմէն ի վեր: Այժմ իրապէս ալ տէր կը դառնայ, դժգոհութիւն պատճառելով Արաբական Դաշնակցութեան: Այս կազմակերպութեան ընդհ. քարտուղարը, Ազդամ փաշա դեռ անցեալ չաբթու կ'ազդարարէր թէ անմիջապէս արտակարգ ժողով պիտի գումարեն, եթէ կցումը յայտարարուի:

Վերջերս ընտրուած երեսփ. ժողովին 40 անդամներէն կէսը արաբական Պաղեստինի ներկայացուցիչներն են, մնացեալ կէսը՝ բուն Ցորդանանի: Մերակոյտին քսան անդամներէն ութն ալ Պաղեստինէն են, նշանակուած՝ Թագաւորին կողմէ:

Ապտուլլահ Թագաւորը իր ճառին մէջ յիչեցուց թէ «միութեան խորարմատ կապեր կան Ցորդանանի եւ արաբական Պաղեստինի միջեւ, 1922էն ի վեր: Տարակարծութիւնը, որ ծագեցաւ, տեւական զինադադարէն վերջ, կ'անտեսէր Ցորդանանի եւ Պաղեստինի փաստական կացութիւնը: Այս անտեսումը հետեւանք էր մասնաւորապէս կազմակերպուած քարոզչութեան մը, որուն մեր կառավարութիւնը կը դիմագրաւէր համբերութեամբ եւ վստահութեամբ»:

★ Իսրայէլի կառավարութիւնը անմիջապէս յայտարարեց թէ կը մերժէ ճանչնալ «արեւելեան Պաղեստինի միակողմանի կցումը»:

Ֆրանսայի ևս մի հոգևոր

ՋԱՆԱԶԱՆ ՀՈՍԱՆՔՆԵՐ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ ՍԱՆՁԵԼ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ

Ազգ. ժողովը վերաբացուեցաւ երէկ, 24 օրուան արձակուրդէ մը վերջ: Սրակարգին վրայ կան բազմաթիւ փշոտ խնդիրներ, որոնց մէջ դըժխաւոր տեղ ըլլը բռնեն ելմտացոյցը եւ համայնավարական գործունէութիւնը:

Տեղական թերթերը դիտել կուտան թէ՝ տականին ուղղակի պահանջ դրուած չէ օրէնքէ դուրս հռչակելու համայնավար կուսակցութիւնը, բայց աշակողմեան, կոչեան եւ կեդրոնի երեսփոխաններու յարաճուն թիւ մը վճռած է ստիպել կառավարութիւնը որ աղդու միջոցներ ձեռք առնէ այդ կազմակերպութեան դէմ: Այս առթիւ կը բացատրեն թէ վերջին չաբթիներու ծանր դէպքերը Փարիզի, Լիոնի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ, ինչպէս եւ համայնավար ընդհ. ժողովին յայտարարութիւնները ի նպաստ Խ. Միութեան, մեծ զայրոյթ պատճառած են:

Քանեւուէ աջակողմեան երեսփոխաններ բանաձեւ մը յանձնած են Ազգ. ժողովին, առաջարկելով ապօրէն հռչակել այն սովորութիւնը որուն համաձայն քաղաքացի մը կրնայ «թէ պետական պաշտօն վարել եւ թէ պատկանիլ օտարին ենթակայ կազմակերպութեան մը»: Բանաձեւը կ'առաջարկէ նաեւ միջոցներ ձեռք առնել, որպէսզի համայնավարները չկարենան, լրտեսութիւն կատարել կամ թափանցել Ֆրանսայի պիտական հաստատութեանց կեդրոններուն մէջ»:

Այս մտահոգութեամբ, Զօր. տը Կոլի կուսակիցներէն երեսփոխան մը որոշած է բացատրութիւն պահանջել Ֆրանսայի հիւլէական հետազոտութեանց վերատեսուչին, Պ. Ժոլիօ Ֆիւռիի մասին, որ կը յայտարարէր համայնավարներու վերջին ընդհ. ժողովին մէջ թէ «իսկապէս յառաջդիմական համայնավար մը երբեք փշուր մը պիտի չտայ իր գիտութենէն, պատերազմելու համար Խ. Միութեան դէմ»:

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, հանրային կարծիքին վրայ դէշ ազդած են նաեւ երկու դատավճիռներ, որոնք տրուեցան վերջերս: Այսպէս,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԲԱՆԱԼԻՆ

Բ.

Փարիզեան Թերթին Թղթակիցը Արտապիլ եւ Ասթարա եւս այցելած ըլլալով, կը նկարագրէ ռուսեւիրանեան սահմանագլուխը :

Այտեղէն է որ կը սկսի «երկաթեայ վարա – գոյրը»: Երեք – չորս մեթր լայնութեամբ գետակ մը սահմանագլուխն է Իրանի եւ Ռ. Միութեան : Ռորհրդային սահմանին վրայ մարդ չերեւիր : Արաքսին այս կողմը անապատ է կարծէք եւ փայտաչէն բարձր չէնքերը՝ պարապ : Քիչ վերջ սա – կայն կը զգայ որ աչքեր զինքը կը հետապնդեն , ճամբուն մայառներուն եռեւէն կրկին մարդ չի տեսներ : Կը զգայ միայն որ աչտարակներու հե – ռադիտակներէն անցած արեւի ճառագայթները իր վրայ կը ցոլանային :

Թղթակիցին պատմեր են թէ՝ դիտարաննե – րուն առջեւ կը գտնուին քանի մը լքուած ռազ – րակներ, աւերակներ, անտառային տուներ : Այս բոլոր չէնքերը վերանորոգուած են պեթօնով եւ փոխակերպուած բերդակներու, առանց փոխելու իրենց արտաքին երեւոյթը : Հոն մտնելու համար գաղտնի ճամբաներ չինուած են : Ասոնք իրարու կապուած են հեռախօսի ցանցով : Այս չէնքերէն երեք հարիւր մեթր դէպի ետ, կայ պիքիւմէ խճուղի մը, տասը մեթր լայն : Շնորհիւ քիմիա – կան յատուկ բաղադրութեան մը, խճուղին կպ – չուն վիճակի մէջ է, այնպէս որ անկարելի է ան – կէց անցնիլ, առանց հետք ձգելու : Ռ. պահակներու հսկողութեան տակ է ան չարունակ եւ հազիւ թէ հետքը տեսած, ահազանգը կը հնչէ :

Եւ վերջապէս կայ զինուորական տարբեր խը – ճուղի մը, լաւ պաշտպանուած, որ կը ծառայէ փոխադրութեանը զինուորներու, հրասայլերու, ռնդանօթներու, սահմանագլուխին ամբողջ եր – կայնութեան :

Քաղաքային բնակչութիւնը պարպուած է ե – րեսուն քիլոմեթր տարածութեան մը վրայ : Գիւ – ղերը վերածուած են զօրանոցներու եւ պահակներ կը շրջին ամէն ուղղութեամբ : Ձեռնարկած են կա – րեւոր ամրութիւններու շինութեան : Անչուշտ լր – տեսները կը վիտան երկու դրացիներուն մէջ ալ :

Կասպից ծովուն արեւելեան կողմէն կը սկսի Թիւրքմէններու ընդարձակ հարթադաշտը : Ան – ջրդի տարածութիւն մը, ուր բուսականութիւն գրեթէ չաճիր, Կապերին վաչկատուն ցեղեր, իրենց արջառներով : Թիւրքմէններն են ասոնք, կատաղի եւ ռազմիկ : Նշանաւոր ձիաւորներ, յաջորդները Ճինկիզ Ռանի հրոսախումբերուն, որոնք առենօք կ'արշաւէին մինչեւ Սպահան : Այժմ անոնք ամ – փոփուած են Ռորհրդային Թիւրքմէնիստանի մէջ : Իրանի մէջ մնացած են մօտաւորապէս 50·000 հոգի :

Սահմանային բախումներ անպակաս են այս – տեղ : Ռորհրդային պահակներ յաճախ կը մտնեն Իրանի հողը, իսկ Թիւրքմէն ձիաւորներ, որ առա – ւել կամ նուազ կը զործեն ի հաշիւ Ռուսերուն , զժուարութիւններ կը յարուցանեն :

Կասպից ծովու ափերուն բնակչութիւնը փճա – ցած է դեղնախտէն եւ ափիոնէն : Զեն կրնար աշ – խատիլ : Ծանր զործերը կը կատարեն կիները : Աժէբրպայտի եւ Ռորասանի մարդիկն ալ անբա – նացած են ափիոնէն : Ասոնց մօտիկը, քանի մը քիլոմեթր անդին, կայ խորհ . քաղաքացին : Ժո – ղովուրդ մը կենսունակ, կոպիտ ու ռազմունակ : Երեք հազար քիլոմեթր սահմանագլուխին վրայ, կը յառաջանան, կը թափանցեն դէպի հինաւուրց Պարսկաստան :

Այս հարթադաշտէն է որ պիտի անցնին խոր – հրդային հրասայլերը, պատերազմի պարագային : Եւ անդամ մը տիրացած Իրանի, անոնք պիտի ըլ – լան Ասիոյ միակ տէրը :

Մէկ խօսքով, Պարսկաստանի քարիւղի հան – քերն ու ռազմավարական դիրքը մեծ կարեւորու – թիւն կ'ընծայեն իրեն :

Երեք մեծ պետութեանց դեսպանատունները մասնաւոր արժէք ունին այնտեղ : Անոնց մէջ կը գտնուին զինուորական թէ քաղաքական ամէն տե – սակ մասնագէտներ : Այս պաշտօնատարները ար – տաքին երեսն են միայն : Իրականին մէջ ուրիշներ են, որ ստուերին մէջ, վարագոյրին եռեւ, իրա – րու միջեւ կը մղեն արիւնալի ճակատամարտ մը :

Գաղտնի գործակալները կը վիտան Իրանի մէջ : Ռ. Միութիւնը, Անգլիա եւ Ամերիկա, կը չահին այնտեղ, ի դին մեծ ծախսերու, ցանց մը՝ որ իր ճիւղերը կը տարածէ ամբողջ երկրին վրայ : Օր չըլլար որ այս գործակալներէն մէկն ու մէկը չբռպանուի :

Երկրին մէջ ամէնէն չատ լրտես ունեցողը Ռ. Միութիւնն է : Ասոնց ուղղակի թէ անուղղակի կ'օժանդակեն Քաղդէացիներ , Հայեր եւ Մուհա – ճիրներ : (Այս մասին «Ծառայ» պիտ եղած բա – ցատրութիւնը տուաւ ժամանակին) :

Ամերիկացիք երբ առաջին անգամ Իրան եկան, չատ քիչ մասնագէտներ ունէին եւ չէին կրնար վստահիլ փոքրամասնութեանց վրայ, գործակցե – լու համար իրենց հետ, ինչպէս կ'ընէին Ռուսերը : Ուստի սկսան գործել տարբեր եղանակով մը :— կազմակերպել ոստիկան զօրքը եւ բանակը : Իրենց հետ ունէին բազմաթիւ մարզիչ սպաներ, որոնց չնորհիւ կրնային հակակշռել իրանեան գործակա – ցութեան աշխատանքները :

Շատ չանցած Ամերիկացիները լրտեսական ճիւղին մէջ իրրեւ թանկագին օժանդակ մը ունե – ցան Գերմանացիները, որոնք մինչեւ 1941 բազ – մաթիւ բարեկամներ ապահոված էին երկրին մէջ :

Բանակը եւ ոստիկան զօրքը չատ լաւ կազմա – կերպեցին Ամերիկացիները պայքարեցան եւ յա – ճախ յաղողեցան չեզոքացնել սովետական ազդե – ցութիւնը : Փուքացուցին ձախակողմեան Թու – դեհ կուսակցութեան անկումը եւ զօրացուցին սահմանապլուխներուն հսկողութիւնը, չինեցին նոր ամրութիւններ :

Անգլիացիները, որոնք երկար տաեներ ի վեր հաստատուած են, Պարսկաստանի մէջ ունին աչ – խարհի լաւագոյն մասնագէտները : Անոնք այնտեղ ահագին չահեր ունին պաշտպանելիք, օրինակ քա – րիւղի ընկերութեան առասպելական մենաշնորհը : Մենաշնորհի շրջանին մէջ անգամ իրենց ոստիկա – նութիւնն ունին, բայց պարտաւոր են պաշտպանել մանաւանդ անոր շրջակայքը : Վեհանձն են եւ նուէրներ կը բաժնեն աջ ձախ : Թէեւ հականգլիա – կան զօրաւոր զգացում մը կը տիրէ երկրին մէջ, բայց անոնք ամէն տեղ իրենց մարդիկն ունին, յա – ջողեցան պառակտում ստեղծել 1948ին :

Անգլեւիրանեան Քարիւղի Ընկերութիւնը հս – կայական գումարներ կը ծախսէ, ապահովելու համար իր պահպանութիւնը : Ան յաջողեցաւ մին – չեւ հիմակ, խուսափիլ որեւէ դէպքէ, այն տեսակ վայրի մը մէջ, ուր լուցկի մը կրնայ աղէտի մը պատճառ դառնալ :

Այնտեղ այս գործակալները կ'ապրին զանա – զան անուններով եւ զբաղումներով, բոլորն ալ ե – րեւութական .— իրրեւ գործի վաճառական, որ – սորդ կամ հնախոյզ :

Իրանցիներու քիչ մը անտարբեր աչքին առ – ջեւ, երեք մեծ պետութիւնները կը կռուին իրենք իրենց միջեւ : Շնորհիւ այս կռուին եւ մրցակցու – թեան է, որ Իրան կը պահէ իր դիրքերը : Այս վիճակին կը նպաստեն զանազան ցեղախումբեր , ցեղապետներ, Քիւրտերը եւն . :

Այսպէս Սովետները իրրեւ օժանդակ ունին Քիւրտերը, 500·000 լաւ ռազմիկներ, զինուած արդիական զէնքերով, բայց նուազ կարգապահ եւ խորապէս անիշխանական : Կրնան չատ լաւ օգնել Ռ. Իշխանութեան, բայց կրնան նաեւ յանկարծ լքել : Առ այժմ իրենց վարիչ Մոլլա Մուսթաֆայի ներկայութիւնը Ռուսիոյ մէջ, Սովետներուն կ'ըն – ծայէ վստահելի երաշխիք մը :

Անոնք իրենց հետ ունին նաեւ, հիւսիս–արե – ւելեան սահմանին վրայ, 50·000 Թիւրքմէններ , հիւսիս արեւմտեան սահմանին վրայ՝ քանի մը հազար Շահսավամներ :

Անգլիացիները որոշ ազդեցութիւն ունին Ղամչիխներուն եւ Պախթիարիներուն վրայ : Սա – կայն ասոնք չատ դէշ պառակտուած են եւ իրենց մէջ ոչ մէկ զօրաւոր խումբ ունին :

Ամերիկացիները կ'ուխտեն Քաշկայիներու վը – րայ, որոնք, 800,000 հոգի, հրամանատարու – թեամբ մէկ զեկավարի, կ'ապրին տեսակ մը զին – ուորական հասարակապետութեամբ :

Կարծողներ կան թէ դիրքերը գրաւուած են միանգամ ընդ միշտ : Այդպէս չէ սակայն իրակա – նութիւնը : Ցեղախումբերը չափազանց անկախ են, մէկուն կամ միւսին միանալու համար վերջնական կերպով : Իրականութեան մէջ մեծ պետութեանց կուխերը արժէք չունին անոնց համար : Քիւրտե – րը Ռ. Միութեան պէտք ունին, իրագործելու հա – մար իրենց ազդային միութիւնը : Քաշկայիները՝ Ամերիկացիներուն, որպէսզի կարենան պահել ի – րենց ինքնիշխանութիւնը : Ամէնուն ալ նպատակն է ձեռք ձգել դրամ ու զէնք :

Հիմա Ռուսերը, Ամերիկացիներն ու Անգլիա – ցիները ըմբռնած են թէ ցեղախումբերը չեն բա – ւեր, եւ թէ պէտք է սիրաչահիլ նաեւ կեդրոնական կառավարութիւնը :

Այս պարագան այնքան ալ դիւրին չէ : Իրան կը չարունակէ պահել իր անկախութիւնը եւ առան – ձին քաղաքականութիւնը, եւ մեծ պետութիւննե – րը ի զուր կը սպառեն իրենց ուժերը, սուրի հար – ուածներ միայն տալով ջուրին մէջ :

Ասոր կ'ըսեն իրանեան հրաշք :

Կաշառակերութիւնը լայնօրէն տարածուած է ամբողջ երկրին մէջ, եւ կառավարութիւնը միջոց – ներ կ'որոճայ զայն խափանելու համար, առաջ – նորդութեամբ երիտասարդ Շահին :

Իրանի բանակը դեռ նոր կազմակերպուած ըլ – լալով, առաւելապէս կը հսկէ ներքին բարեկար – գութեան :

Թէհրանի մէջ կը հրատարակուին 260 թեր – թեր, ամէն ուղղութեամբ : Շատ մը թերթեր լոյս կը տեսնեն մէկ օր միայն, կը դադրին յաջորդ օ – րը, վերերեւալու համար մէկ ամիս վերջ, երբեմն ալ նոյն թերթը անունը կը փոխէ : Իրրեւ տեղեկա – տու թերթ գոյութիւն ունի միայն էքելաթը, որ լոյս կը տեսնէ 20·000 օրինակ :

Հեղինակի կամ արտատպումի իրաւունքը չէ հաստատուած տակաւին : Այդ պատճառով ալ կ'արտատպուին ու կը թարգմանուին օտար թեր – թերու յօդուածները ու տեսութիւնները, յաճախ առանց յիշելու հեղինակին անունը :

Եւրոպական իմաստով քաղաքական կուսակ – ցութիւններ կը պակսին :

Թուդէհը, որ կազմուած էր մտաւորականնե – րէ եւ կը գործէր 1941—47, վերջնապէս լուծուե – ցաւ 1949ին սկիզբները, կառավարութեան որո – շումով :

Իրան կը կառավարուի սահմանադրական մի – պետութեամբ : Շահը խորհրդարանի որոշումով , կ'ընտրէ իր նախարարները : Ռորհրդարանը (մէճ – լիս) կը քուէարկէ բոլոր ծախքերը : Անոր իրաւա – սութեան սահմաններուն մէջ է պատերազմ կամ խաղաղութիւն յայտարարելը :

Ներկայ վեհապետը՝ Մոհամմէտ Բզդա Շահ, 29 տարեկան երիտասարդ մըն է, ուսած Եւրոպա – յի, մասնաւորաբար Զուիցերիոյ մէջ : Հազիւ գա – հը բարձրացած, չանաց սահմանափակել իր իրա – ւասութիւնները եւ դառնալ սահմանադրական միապետ մը : Իրաւասութեանց կարեւոր մէկ մա – սը ձգեց խորհրդարանին, եւ ուզեց կարելի եղած չափով քիչ միջամտել երկրի գործերուն :

Քաջակազմ մէկն է ան, զօրաւոր դիմագծով, կը սիրէ եւ կը գործադրէ բոլոր տեսակի զբօսնե – րը, նաեւ օդանաւորդութիւն եւ ձիավարժութիւն : Քաջ է, ինչպէս յոյժ տուաւ իրեն դէմ կատարուած մահափորձի միջոցին : Թէեւ արդիական, սա – կայն կ'ուզէ չափաւորութեամբ գործել :

(Մնացեալը յաջորդով)

Ա. ՀԱԲԷԼԵԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՏՕՆԱՓԻՒՏ

Ապրիլեան եղեռնի ոգեկոչման առթիւ, ամէն տարի յիշատակ մը կը կապէ զիս անցեալ օրերու : Կ'ուզեմ զայն մամուլին յանձնել այս անգամ :

Ազգային մեծ թուական մը, որպիսին է 11–24 Ապրիլը՝ անտարակոյս պիտի տօնուէր որեւէ ձե – ւով եւ ոեւէ կազմակերպութեան կողմէ, ինչպէս 35 տարիէ ի վեր, առիթ տալով նոյնիսկ վէճերու եւ մրցակցութեան :

Այս պատճառով իսկ հետաքրքրական չէ դիտնալ թէ ե՞րբ , եւ ի՞նչ պարագաներու տակ տօնուեցաւ, Պոլսոյ մէջ, եթէ չեմ սխալիր՝ առա – ջին անգամ :

1918ի զինադադարէն վերջ , Պոլսոյ մէջ եղած զանազան Միութիւններու կարգին ամէնէն փայ – լուն տեղ մը գրաւած էր «Արուեստասէր» միու – թիւնը, հիմնուած իմ եւ ընկերոջ մը՝ Արտաչէս Քիւրքճեանի կողմէ :

Փոքր երգչախումբ մը ունէինք, աշակցու – թեամբ Բերայի «Ռաժակ» Օրիորդաց Միութեան , որ, կազմուած Էսաեանցիներէ, նոյնպէս խանդա – վառ գործունէութիւն մը ունեցաւ :

Երբ կը փափաքէինք առաջին հանդէսով մը հրապարակ զալ, առիթ մը փնտռեցինք :

Այդ առիթը եղաւ Ապրիլեան Սգատօնը :

Իրիկուն մը Բերայի մեր տան մէջ, ժողովի մը ընթացքին առաջարկեցի նահատակ մտաւորա – կաններու յիշատակին նուիրել մեր առաջին ե – լոյթը :

Տարբերութիւնը այսօրուանին հետ սա էր որ, առաջին անգամ մտաւորականներու յիշատակին նուիրուած էր սգատօնը եւ աւելի վերջն էր որ ընդհ . նահատակներու անունը տրուեցաւ, հայրա – պետական հրահանգով :

Եւ 1919 Ապրիլին տեղի ունեցաւ մեր տօնա – կատարութիւնը :

Այն տաեն դեռ հասարակութիւնը զանազան հոսանքներու բաժնող քաղաքական կամ ընկերա – յին ըմբռնումներ չկային : Ցայտագիրը կոկիկ էր, եւ մասնաւորապէս տպաւորիչ :

Ճառերու եւ դեղարուեստական բաժնէն վերջ, բուն յարդանքի բաժինը հետեւեալ կերպով ծրա – գրած էինք, այն տաենի երիտասարդներս :

Իւնիօն Ֆրանսէզի թաւիչէ կարմիր վարագոյ – րին, առջեւ դրինք մարդու հասակով խաչ մը, ամ – բողջութեամբ մանիլակներէ կազմուած, որուն առջեւ խնկամանին մէջ գուլայ գուլայ կը ծխար խունկը : Սրահին բոլոր լոյսերը մարեցին, բացի բեմէն :

Կաս կարմիր վարագոյրը, լուսաւորուած , արեան ծով մը կը ներկայացնէր, եւ մանիլակա – գոյն խաչը մարդու հասակով՝ տարօրինակ հա – կադրութիւն մը կը կազմէր : Խունկի հոտը պա – տեց ամբողջ սրահը :

Երբ մթութեան մէջ բեմի եռեւէն երդուե – ցաւ «Ծէր ողորմեա»ն, թաւ ձայնով մէկը հանդի – սաւորապէս երկիւղած լռութեան մէջ հատիկ հա –

ՀԱՅԿԱԶՆ

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ

— ԺԱ. —

Ֆէօսուր լոդ։ Նա այնքան մեծ էր, որ... Ֆէօսուր լոդ։ Նա այնքան մեծ էր, որ ոչ ոք կրնար զայն տեսնել մէկ հայեցակէտէ մը։ Ան ամէն կողմէ մեծ էր։ Ան ամէն կողմէ ինքզինքին նման էր։ Ան ամէն կողմէ ինքզինքին հաւասար էր։ Ան ամէն կողմէ ինքզինքին հակադրութիւնն էր։ Ան ամէն կողմէ ինքզինքին հակասութիւնն էր։ Ան ամէն կողմէ ինքզինքին հաշտութիւնն էր։ Ան ամէն կողմէ ինքզինքին անհաշտութիւնն էր։ Ան ամէն կողմէ ինքզինքին անհամեմատելիութիւնն էր։ Ան ամէն կողմէ ինքզինքին համեմատելի

հուրդ Գաղթականներու Օգնութեան գրասենեակ – կին :

Աշակերտութեան դասընթացքը պիտի տեւէ ինը ամիս եւ աշակերտները ամբողջ տեւողութեան պիտի պատսպարուին եւ անուղղ ստանան կեդրոնին յարակից չէնքին մէջ : Բիլ մը գրպանի դրամ պիտի ունենան եւ կամ պիտի ստանան աշկերտութեան թոշակ, համաձայն արհեստակցական միութեան նշանակած սակին :

Պրէսթի մէջ երաշխաւորութեամբ ազատ արձակուեցան երկու համայնավար երեսփոխաններ, որոնք վճռական դեր կատարած էին վերջին խռովութեանց մէջ : Դատարանին նախագահը յայտարարեց թէ Սզդ. ժողովին կը վերաբերի ճչդել թէ պէ՞տք է զբաղիլ այսպիսի դատերով : Ձափաւոր թերթերը դիտել կուտան թէ դատաւորները «ահուդողի մատնուած են, բայց կառավարութիւնն ալ աննկարագրելի տկարութիւն մը կը ցուցնէ» (Սը Մաքէն) :

Փարիզի մէջ ալ, դատաւոր մը վճռած էր թէ հակաբոլշեւիկ թերթ մը գրաւել եւ ոչնչացնելը գողութիւն չէ, հետեւաբար ձեւական պատիժ մը սահմանած էր : (Ֆիկարօ դատ բացած է անոնց դէմ որ կը շարունակեն բռնագրաւել եւ ոչնչացնել թերթերը : Ճանցաւորները կ'ամբաստանուին իբրեւ գող) :

Եւ վերջապէս գանգատներ կը յայտնուին թէ կարգ մը դատաւորներ թոյլ կուտան որ առեան – ները ծառայեն համայնավարական քարոզութեանց, երբ կարմիր ամբաստանեալներ կը դատուին : Կը կարծուի թէ կառավարութիւնը խստօրէն պիտի գործադրէ վերջերս քուէարկուած բացառիկ օրէնքները, մանաւորապէս խափանելու համար երկրին վերպղինման դէմ կատարուած արարքները :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Լոնտոնի նաւահանգստին 26000 բանուորներէն 12450ը գործադուլ յայտարարեցին : Կառավարութիւնը հաղարզլինուոր ղրկեց անմիջապէս, որպէսզի պարպեն ուտեստի բեռները : Ի հարկին մինչեւ 15.000 զինուորներ պիտի ղրկեն : Գործադուլին հակառակ են թէ կառավարութիւնը եւ թէ արհեստակցական միութիւնը, որ ունի մէկ միլիոն երեք հարիւր հազար անդամներ :

Անվէրսի մէջ ծանր ընդհարումներ պատահեցան ոստիկանութեան եւ բանուորներուն միջեւ, անչարժութեան դատապարտելով 109 նաւերու բեռնաւորումը եւ պարպումը : Հինգ բանուորներ վիրաւորուեցան : Նաւահանգիստի վարչութիւնը կ'ըսէ թէ համայնավարները փորձ մը կը կատարեն, չափելու համար իրենց ուժերը, քանի որ մօտերս զինաթարձ նաւեր պիտի հասնին Ամերիկայէն :

Ախտրիոց հաշտութեան դաշնագիրը քննելու համար, արտաքին նախարարներու փոխարինորդները այսօր իրենց 252րդ նիստը պիտի ունենան Լոնտոնի մէջ : Վերջին ժողովը դումարուած էր Մարտ մէկին :

Փարիզի Խորհրդացին Դեսպանը, պ. Պոկոմոլով, որ այդ պաշտօնը կը վարէր 1945էն ի վեր, արտաքին նախարարի փոխանորդ նշանակուեցաւ, ինչ որ աստիճանի բարձրացում կը համարուի : Պոկոմոլով կարմիր բանակին մէջ ծառայած է 1919էն մինչեւ 1930, յետոյ դիւանագիտական պաշտօններու կոչուած :

Չինաստանի կարմիր բանակը գրաւեց Հայնան կղզին, ծանր պարտութեան մը մատնելով 125 հազար ազգայնական զինուորներ : Ազգայնական կառավարութիւնը, որ ամփոփուած է Ֆորմոզա կղզին, կ'ուզէ չարունակել կռիւը :

Նախկին դիմադրականն մը, Ռընէ Հարտի, որ իբրեւ լրտես ամբաստանուելէ վերջ անպարտ արձակուած էր 1947ին, նորէն կը դատուի երկուշաբթի օրէն ի վեր : Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ 1943ին Գերմանները ձերբակալած են զինքը եւ յետոյ ազատ արձակած, ստանալով զանազան գաղտնիքներ : Ամբաստանեալը վերջերս խոստովանած էր թէ սուտ խօսած է, ծածկելով իր ձերբակալութիւնը, բայց կ'ուրանայ թէ ծառայած է կեսթափոյին : Իրեն դէմ պիտի վկայեն ութ Գերմաններ, որոնց մէկը մահուան դատապարտուած է, բայց վճիռը կր յետաձգեն երկու տարիէ ի վեր :

Չինն–Չմեռ օդ մը կր տիրէ ամբողջ Եւրոպայի մէջ : Անձրեւ, կարկուտ, ձիւն իրարու կը յաջորդեն Ֆրանսայի, նոյնիսկ Փարիզի մէջ :

Հրդեհ մը ոչնչացուց Մ. Նահանգներու հիւլէական ուժի յանձնաժողովին չէնքը, Պերքըլիի մէջ (Քալիֆորնիա), 150.000 տոլար վնաս պատճառելով : Մեծ դժուարութեամբ ազատեցին հիւլէական վիթխարի մեքենան «սիքլոտրոն», որ կ'արժէ հինր միլիոն տոլար, եւ աշխարհի ամենագօրաւորն է :

Պոլսոց թերթերը կը գրեն թէ երեսփ. ընտրութեանց առթիւ «Հայք»ի կողմէ թեկնածու նշանակուած է Տոքթ. Հրանդ Հայրապետեան, ատամնաբոյժ :

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, մասնակցութեամբ ազգ. կազմակերպութիւններու, այս շաբաթ իրիկուն, Խրիմեան սրահը :

Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24 ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. կոմիտէի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սէրքլը Կաթոլիկի սրահին մէջ : Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ հոգաբարձութեան, 29 Ապրիլ, շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Salle des Fêtesի մէջ : Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

★

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ երեք յարանուանութիւններու : Այս կիրակի, Վարդապ. Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Ապրիլեան եղեռնի նահատակներուն յիշատակին համար : Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Ա.ՐՏԱԻԱԶԴ արք. ՍԻՒՐՄԷԼԵԱՆ, որ պիտի նախագահէ յետ միջօրէին կատարուելիք սգատօնին : Խօսք պիտի առնեն նաեւ հայ կաթողիկէ եւ բողոքական հասարակութեանց հոգեւոր պետերը :

★

ԱՁԳ ԴԷՊԻ ՓԷՌ ԼԱՇԷՋ

Փարիզի Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէն այդ մը կազմակերպած է այս կիրակի, Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ, Ա. ՄԱՏԻՍԵԱՆ եւ ԱՆԻԱՆԻԿի չիրիմներուն, ծաղկեպսակներով :

Խօսք կ'առնեն ընկերներ :

Ժամադրավայր metro Gambetta ժամը 3ին :

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջաններու ընկերները եւ համակիրները :

ՋՈՒԹԱԿԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ

29 Ապրիլ, շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Սալ Մազբնոյի մէջ, 88 **rue d'Aubagne** :

Հաւուն Հաւատեալ

Մարսէյլի «Վիսէ Միւզիքալ»էն Ա. մրցանակաւոր

Կուտայ իր տարեկան նուագահանդէսը : Ի շաբաթ, 30 Ապրիլ, ժամը 8·30ին, Սալ Ժիւլիէնի մէջ, 3 rue Jules Delacroix, Մարսէյլ :

Ծայրագոյն ժաս կը կազմեն Մոցարտի (Sonate en ut majeur), Վիվալտիի (Concerto en ré majeur), Տը Պէրիոյ (9e Concerto en la mineur) : Իսկ հայկական չատ կարեւոր բաժինը կը բաղկանայ 20ի մօտ կտորներէ, կոմիտասէ Վարդապետի, Ա. Սպենտիարեանի եւայլն լաւագոյն էջերէն :

ՀԱՑ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒՆ ՇՈՒՐՋԸ

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը, զուլպակցութիւն մը ստեղծելու համար հայկական Մեռելոցի եւ Անծանօթ Զինուորի խորհուրդին մէջեւ, այս տարի բոցը արծարծելու թուական նշանակած է Ապրիլ 25ի Շաբաթ օրը :

Թափօրը պտոյտ կազմուի Avenue des Champs Elysées, metro Georges V ի վրայ ու զինուորական նուագախումբով պիտի առաջնորդուի դէպի Etoile, Անծանօթ Զինուորին դամբանը :

Թափօրին կրնան ու պէտք է մասնակցին բոլոր Հայերը բացի կիներէն եւ մանուկներէն, որոնք կրնան հետեւիլ թափօրին քովէրէն :

Այս տարի առաջին անգամ ըլլալով եւ բարձր թոյլտուութիւնովը էնվալիտի զինուորական կրօնական վարչութեան, Հայ Նախկին Ռազմիկները հայածէս պատարագ մը կատարել պիտի տան էնվալիտի Սէն Լուի եկեղեցիին մէջ, 30 Ապրիլ կիրակի առաւօտ ժամը ճիշդ 11·45ին : Այս բացառիկ պատարագին Հայերը պէտք է ներկայ ըլլան խուռներամ, ժամը ճիշդ 11·45ին :

Այս երկու հանդիսաւոր արարողութեանց պիտի մասնակցին բազմաթիւ օտար պատուիրակութիւններ իրենց դրօշներով :

Լրացուցիչ տեղեկութեանց համար դիմել կամ հեռաձայել Պ. Սուրէն Ճերմակեանի, 35 rue de la Boétie : Tél. Ely. 35.48 :

ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՄԱՀ ՄԸ

Լիոն (Ցառաջ).— Բնիկ Մեծ Նոր գիւղացի Պ. Բենիկ Թադէոսեան, 58 տարեկան (12 բիւ տիւ լաք), շրջուն վաճառորդ, այս հինգշաբթի օրը Վօ ան Վէլէնէն, իր «մօթօսիքլէթ»ով Լիոն եկած ատենը, եռեւէն կը զարնուի բեռնակառք մը եւ քանի մը մեթր անդին կը նետուի : Գանկը ճեղքուած, կռնակը վիրաւոր : Արկածեալը անմիջապէս, Լիոնի կրանժ Պլանչի հիւանդանոցը կը փոխադրուի, թէեւ անհրաժեշտ դարմանումները կ'ըլլան, սակայն նոյն գիշերը կը մեռնի, անտէր ձգելով այրին : Մեր ցաւակցութիւնները :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesmes - (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կը խօսի ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ : Նիւթ՝ «Ալբերեան եղեռնը» (շար.) : Հայերէնի դասընթացք ժամը 8ին 9 :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆԻ հերթական հաւաքոյթը՝ այս ուրբաթ իրիկուն, քաֆէ Ռէժան : Դասախօսութեան նիւթը՝ «Սովետական մշակոյթը» : Զեկուցանող՝ Տիկ. Ա. Ոսկեբերեան :

ՌՈՄԱՆ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, ընկերուհի Նուարդ Քէչէճեանի բնակարանը : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի դասախօսութիւնը այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais : Նիւթ.— «Վարդանանց» : Դասախօս՝ ընկ. Վ. ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ : Կը հրաւիրուին իրենց ընկերները, սանուհիները եւ համակիրները :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. ընկեր կարօ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, ընկեր Սարգիս Թորոսեանի բնակարանին մէջ :

ՎԻԵՆ.— Հայ կիրակնօրեայ դպրոցին տարեկան հանդէսը՝ Ապրիլ 29ին, շաբաթ երեկոյեան ժամը 20.30ին, Cercle Catholiqueի սրահին մէջ : Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

ՎԻՋԻՆԷՆ Պ. Վահրամ Մոսկոֆեան հազար ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին, հազար ֆրանք Աղբատախնամի Հանգստեան Տան, եւ հազար ֆրանք «Ցառաջ»ի տարած – ման ֆոնտին, ողբացեալ Պ. ՅԱԿՈԲ ՍԱՊԵՆԵԱՆի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի : Ստանալ «Ցառաջ»էն :

ՀԱՆԴԷՍ – ԽՆԴՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Իսի լէ Մուլինոյի մասնաճիւղին, այս կիրակի ժամը 2·30էն սկսեալ, 45 rue de la Défnese :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Փարիզի եկեղեցւոյ Պանեէօ Քաշանի դպրոցին կրթական յանձնախումբին կողմէ, այս կիրակի ժամը 3ին, Քաշանի քաղաքապետարանի Սալ տէ Ֆէթի սրահին մէջ, rue Camille Desmoulin : Երգ, պար, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ երկսեռ աշակերտներու կողմէ : Ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Օր. Բերկրուհի Ծաւէեանի :

Հաղորդակցութեան միջոցները.— Porte d'Orléansէն առնել 187 թիւ օթօպուսը եւ իջնել Place Gambetta (Քաշան), métro Արքէյ, Քաշան :

ՀԱՑ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է Օհանեանի կաշեվաճառատունը, ուր պիտի գտնէք, անմրցելի գիներով կօշկակարի վերաբերեալ ամէն տեսակի ապրանքներ :

Կը բաւէ մէկ անգամ այցելել, համոզուելու համար :

Դիմել Մ. ՕՀԱՆԵԱՆի, 4 rue du Bon – Pasteur, Marseille, (Place d'Aixի մօտ) :

ՄԱՑԻՍ 17ԻՆ ԶՈՐԵՔՇԱԲԹի ԳԻՇԵՐ
Տէր եւ Տիկ. ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆ
Կը ներկայացնեն
ՔՈՐՕՍՏՕՆ եւ ՎԱՐՉՈՒՀԻ ԱՄՈՒՍԻՆԸ
Salle d'Iénaի մէջ :
Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ALLO ! ! ALLO ! !

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

10 rue de l'Epée, LYON

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ԹԱՐՄ ԵՒ ՃՈԽ ՄԸԹԵՐՔ ՄԸ ամէն տեսակ արեւելեան ապրանքներու, ինչպէս պամիա, եալանեի ոլմա՝ Սթամպուլ, խաշխաշ, ներմակ պաւիր, սալեպ, մահլէպ, պղպեղ, Շիրակ օղիւն, ապուխտ, երշիկ : ձիթապտուղ, հէլվա, թահին, բուգլավա, լօխում գատայիֆ, նոյնիսկ ձիւթ եւ հինայ : Թարմ միս եւ առաջնակարգ ամէն տեսակ ապրանքներ :

ՆԱԵԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄՈՎ ՍՈՒՐՃ

Ծախու խաւնուք

Ալֆորվիլի մէջ օթօպուսի կայարանին դէմ վեց տարի պայմանագրութեամբ գեղեցիկ խանութ մը ծախու է : Ունի նաեւ Ա. յարկի վրայ բնակարան մը մէկ սենեակ եւ խոհանոց, ջուր, կազ եւ էլեկտրականութիւն : Մանրամասնութեանց համար դիմել.— 7 rue des Brochets, Ալֆորվիլ :

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս · 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Jeudi 27 AVRIL 1950 Հինգշաբթի 27 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6138–Նոր շրջան թիւ 1549 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՁՍ ՏԱՐԻ ԱԼ ԱՁՄՊԷՍ...

Դժբախտաբար այս տարի ալ տխուր, իսկա – պէս վրդովիչ տեսարաններ պարզուեցան, Հայա– ջինչ Սարսափներու տարեդարձին տօնակատա – րութեան առթիւ:

Փոխանակ մէկ ընդհանուր կազմակերպու – թեան, ունեցանք բազմազան տօնակատարութիւն– ներ, նախաձեռնութեամբ յարանուանութեանց, Ազգ· Միութեանց կամ Երիտ· Ընկերակցութեանց: Եւ դեռ չարքը վերջացած չէ:

Այս տարի ալ, Լիոնի Ազգ· Միութիւնը յա – ջողած էր համախմբել բոլոր յարանուանութիւն – ները, քաղաքական հոսանքները, Հայր· Միու – թիւնները եւ ուրիշ կազմակերպութիւններ, տօ – նակատարութեան տալով իրապէս համազգային հանդամանք: Բացառական դիրք բռնած էր միայն աննշան խմբակ մը:

Մարսէյլի մէջ հոգեհանդիստ մը կատարուե– ցաւ Ապրիլ 16ին, Փրատոյի մայր–եկեղեցին, նա – խաձեռնութեամբ վարչութեան: Ցեղոյ խօսելու հրաւիրուեցան երեք յարանուանութեանց հոգեւոր հովիւները:

Համաժողովրդական տօնակատարութեան մը հանդամանքը չունէր այս արարողութիւնը: Եւ Հ· Բ· Դ· Նոր Սերունդի Շրջ· Վարչութիւնը պար– տականութիւն համարած էր, ինչպէս անցեալ տա– րի, այս տարի եւս կազմակերպել ժողովրդական արժանավայել տօնակատարութիւն մը, հրաւիրե– լով բոլոր Միութիւնները, անխտիր: (Ապրիլ 23):

Իրրեւ պատասխան, Միւս Երիտ· Միութիւնն ալ կը ծանուցանէր տօնակատարութիւն մը, նոյն օրը եւ նոյն ժամուն:

Կրկնոպլի մէջ, Ազգ· Միութիւնը առանձնելով տօնակատարութեան նախաձեռնութիւնը, հրաւէր կ'ուղղէ բոլոր կազմակերպութեանց:

Ինչպէս կը տեղեկանանք, հրաւիրեալներէն Բարեգործականի մուսնաճիւղը պայման կը դնէ որ քաղաքական կոչակցութիւնները չմասնակ – ցին: (Մինչդեռ նոյն Միութեան Լիոնի մասնա – ճիւղը մասնակցած է, ուղերձ մըն ալ կարդալով):

Իսկ պետական կոչուած կարմիր Խաչի մաս– նաճիւղը կը պատասխանէ թէ իրենք ենթակայ ըլ– լալով Երեւանի Կ· Խաչին, չեն կրնար չեղիլ ա– նոր հրահանգներէն:

Համեստ գաղութի մը, Սէն Շամոնի մէջ, տօ– նակատարութեան նախաձեռնութիւնը կը ստանձ – նէ Մալաթիոյ Կրթասիրաց Միութիւնը, մասնակ– ցութեամբ Հ· Բ· Դաշնակցութեան, Նոր Սերուն– դի եւ դպրոցի վարչութեան:

Մարսէյլի արուարձաններէն Սէն Ժէռոմի մէջ նախաձեռնութիւնը կը ստանձնէ Թաղ· Խորհուր– դը, մասնակցութեամբ Դաշնակցութեան, կարմիր եւ կապոյտ Խաչերու, Նոր Սերունդի եւ Ֆր· Ե – բիտ· Միութեան, ինչպէս յայտարարուած էր:

Վալանսի մէջ հանդիսը կազմակերպած է Ազգ· Միութիւնը (շաբաթ, 29 Ապրիլ):

Երկու փոքր գաղութներու, Լա Սիոթայի եւ Ռոմանի մէջ, տօնակատարութիւնը ստանձնած էր Հ· Բ· Դ· Նոր Սերունդը:

Փարիզի արուարձաններէն Ալֆորվիլի մէջ՝ տօնակատարութիւնը տեղի ունեցաւ նախաձեռ – նութեամբ եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան եւ մաս– նակցութեամբ ազգ· կազմակերպութեանց:

Ուրիշ արուարձանի մը, Առնուվիլի մէջ, տա– րեդարձը կը տօնուի այս կիրակի, նախաձեռնու – թեամբ երեք յարանուանութեանց:

Կը կարծենք թէ այս խառն ի խուռն տեղե – կութիւնները բաւական են, գաղափար մը կազ – մելու համար կատարուած կամ ծրագրուած հան– դէսներու զանազանութեան մասին:

Ի՞նչ դիրք բռնեց բուն Փարիզը, այս ընդհա – նուր իրարանցումին մէջ:

Կաթող· պատուիրակը անձնական նամակներ ուղղելով զանազան կազմակերպութեանց, խոր – հրդակցութեան մը կը հրաւիրէր զանոնք, հա – մազգային հանդամանք տալու համար տօնակա – տարութեան:

Պ· Ա· Զօպանեան եւս պարտք սեպած էր ան– հատական (միշտ անհատական) նամակներ ուղ – ղել, հաղորդելով բարենչան ձեռնարկը, որ յետոյ իր գլխուն պիտի պայթէր ...

Ինչպէս ուրիշ տեղ, այս անգամ ալ անտես– ուած էին քաղաքական կուսակցութիւնները եւ մամուլը:

Ժողովներու ընթացքին էր որ ճշդուեցան դիրքերը:

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՍՈՒԹԱԲԵՐ ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ

Կ'ենթադրէի թէ մեր հանդէսներուն առթիւ սրահին տէրերը դժգոհ կը մնան, քանի որ մասնա– ւորաբար ժողովրդական մեծ հաւաքոյթներու ա– տեն չատ ալ չենք յարգեր օրէնքները եւ վար – ժուած չենք կարգապահութեան:

Արդար ըլլալու համար, պէտք է ըսել որ կի– րակի օրուան Սպատօնին, չխանգարուեցաւ բարե – կարգութիւնը, երբ այնքան մեծ բազմութիւն մը խնամած էր Սալ Կավօ:

Անշուշտ «անկարգութիւն» չենք կրնար նկա– տել 2ուկէսին յայտարարուած հանդէսի մը, ժամը 3ուկէսին, 4ին դալը:«Բան դիտեմ» դասակարգ մը ունինք որ վերապահութեամբ եւ իր ուզած ժա – մուն կը մտնէ որեւէ հայկական հանդէսէ ներս, կարծես չնորհ մը ըրած ըլլար:

Ինչ որ է: Աւելի լաւ կ'ըլլայ չքերքրել «ճա – չակներու անվիճելի հանդամանքը», կը նայիք յանկարծ կ'առաջարկեն փոխել «հայկական» հան– դէսներու յայտագիրները, զանոնք փարիզեան ճա– չակներու բարձրութեան հասցնելու համար:

Խօսքը մեր մէջ, այդ յայտագիրներն ալ եր – բեմն վերաքննութեան կը կարօտին: Սակայն երբ աչքի առջեւ բերէք զանոնք կազմողներու կրած չարչարանքները, վստահ եմ որ արժանի պիտի դանէք մեր անսահման ներողամտութեան:

Այս մտահոգութիւններով, մօտեցայ Սալ Կա– վոյի պաշտօնեաներուն, իրենց տեսակէտը կամ դժգոհութիւնները արձանագրելու համար:

Ուրախութեամբ տեսայ որ բարեկիրթ մարդոց հանդիպած եմ: Անոնք հազիւ պզտիկ ժպիտ մը ու– նեցան: Բայց յանկարծ դուռնէն վերադարձող եր– կու բարապաններ մօտեցան, յուսահատօրէն վեր բարձրացնելով իրենց թեւերը·

— Il y n'a rien à faire, հիմակ ալ փողոցին մայթերը եւ նոյնիսկ սալայատակները գրաւած են, դժուարացնելով կառքերու երթեւեկը, կա – րելի չէ ցրուել:

Եւ դառնալով ինծի, հարցուցին·

— Այս մարդոցը տունը կրա՞կ ինկած է թէ ջուրը կոխած: Ինչո՞ւ տուն երթալ չեն ուզեր: Ես կ'առաջարկեմ փողոցը ժամերով խօսելու հա – մար ալ տոմսակ ծախել իրենց, օրինակ քառորդ ժամը հարիւր ֆրանք: Հաւատացէք որ աւելի մեծ հասոյթ կ'ունենաք քան ներսի հանդիսէն»:

Ի՞նչ կրնայի պատասխանել:

ՍՕՍԻ

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի մեր թղթակիցը կը գրէ թէ Ապրիլ 11–24ի սգահանդէսը, որուն նախաձեռնութիւնը ստանձնած էր Հ· Բ· Դ· Նոր Սերունդը, կիրակի առտու կատարուեցաւ հոծ եւ երկիւղած բազմու– թեամբ, քաղաքին ամենամեծ սրահներէն Սինեմա Օպէռնի մէջ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՌԵՍՊՈՒԲԼԻԿԱՑՈՒՄ (Հանրապետութիւն) *բժշկա–սանիտարական (առողջապահական) գործը լաւ հիմքերու վրայ դնելու համար, կազմակեր – պուած են չարք մը ուսումնական հաստատու – թիւններ: Բժշկական Ինստիտուտէն զատ, Լենինա– կանի եւ Երեւանի մէջ կը գործեն բժշկական տեխ– նիկումներ: Կիրովականի մէջ՝ քոյրերու դպրոց: Այս տարի 70 բժիշկներ ղրկուած են Մոս – կուա, Լենինգրատ, Կիեւ եւ ուրիշ քաղաքներ, փորձի փոխանակութեան եւ ուսումնասիրական աշխատանքի համար: Այս տարի բժշկա–սանիտո– րական ուսումնարանները պիտի տան 500 չրջանա– ւարտներ: 1951ին, Հայաստանի չրջաններուն մէջ պիտի բացուին հարիւր կոլխոզային ծննդարան – ներ:*

ԵՐԵՒԱՆԻ «Կիրով» մանկական այգին կը բացուի Մայիս Մէկին: Նոյն օրը կը բացուի նաեւ մանկական երկաթուղին, որ վերանորոգուած է:

ԵՐԵՒԱՆԻ Թատերական Ինստիտուտին մէջ, վա– տակաւոր դերասան Վաղարշ Վաղարշեանը հան– դիպում ունենալով ուսանողներու հետ, պատմեց իր դերասանական անցեալը: Մասնաւորապէս կանգ առաւ իր վերջին չրջանի գործունէութեան վրայ: Բացատրեց թէ ինչպէս է կրցած կերտել Լենինի դերը, «Մեծ Բարեկամութիւն» Թատերա– խաղին բեմադրութեան համար:

ՄԱՑՐԱՔԱՂԱՔԻ Ալլահվերդեան փողոցին վը– րայ կը չինուի «Երեւան» նոր կինօ – Թատրոնի չէնքը (սինեմա) որ պիտի աւարտի նոյեմբերին: Մէկոյեան պողոտային վրայ կը չինուի երկաթու– ղիներու աշխատաւորներու համար չորս յարկանի բնակարան մը:

ՊԵՏՀՐԱՏԻ մանկական բաժինը հրատարակեց մեծանուն ճանապարհորդ Մակլախա–Մակլայի դիրքը, ուր ամփոփուած են իր ճամբորդութեան մանրամասնութիւններն ու Ասիոյ ժողովուրդնե – րու կենցաղը:

Թրանսուաալի ևերհին հոգևրը

ԻՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ՓԱԿԵՆ ԵԼՄՏԱՅՈՑՑԻՆ ԲԱՑԸ·— ՆՈՐ ՏՈՒՐՔԵՐ·— 28·000 ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐ ՊԻՏԻ ԱՐՁԱԿՈՒԻ·— ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԻՐՔԸ

Ազգ· ժողովը այսօր – վաղը կը սկսի քննել չարք մը ծանրակչիռ հարցեր, որոնք նորէն դուռ պիտի բանան յուզումնալից վիճաբանութեանց:

Առաջին խնդիրը պետական ելմտացոյցին վի – ճակն է: Անցեալ փետրուարին քուէարկուեցաւ նախահաշիւը, 2257 միլիառ ֆրանք, բայց բաժա– նումը նոր պիտի կատարուի: Կառավարութիւնը խնայողութեան ծրագիր մը պատրաստած է, 20 միլիառ ֆրանք ճարելու համար: Միւս կողմէ կ'ա– ռաջարկուի ջնջել 28·000 պաշտօններ, ինչ որ մեծ յուզում պատճառած է արդէն: Ծրագիրը ուրիչ տրամադրութիւններ ալ կը պարունակէ, որոնք հետզհետէ պիտի յայտնուին:

Մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Հնդկա – չինի պատերազմին եւ զանազան հաստատութեանց մեծագումար ծախքերը: Հրատարակուած տեղե – կութեանց համաձայն, Հնդկաչինի մէջ կատար – ուած գործողութիւնները չատ աւելի մեծ գումար մը կը պահանջեն քան ինչ որ նախատեսուած էր: Երկաթուղիներու բացը կը հաչուէն 90 միլիառ ֆրանք, մինչդեռ նախատեսուած էր միայն 50 միլիառ: Ուրեմն պետութիւնը ստիպուած է 40 միլիառ եւս ճարել: Անցեալ փետրուարին, ելեւ – մուտքը հաւասարակչռելու համար, կառավարու– թիւնը 130 միլիառ ֆրանք պիտի ճարէր փոխա – ռութեամբ: Տեղական թերթերը կը դրեն թէ վեր– ջին չորս ամիսներու ընթացքին միայն 25 միլիառ ֆրանք ճարուած է փոխառութեամբ: Իրագեկնե– րու կարծիքով, եթէ կարելի չըլլայ ելեւմուտքը հաւասարակչռել փոխառութիւններով, այն ատեն նոր տուրքեր պիտի հաստատուին:

Գալով համայնավարական գործունէութեան, կը կարծուի թէ վարչապետը վճռական յայտա – րարութիւններ պիտի ընէ այս անգամ, երբ հար– ցապնդումներ կատարուին Պրէսթի խռովութեանց եւ ուրիչ դէպքերու մասին: Կ'ըսեն թէ Պ· Պիժօ պիտի օգտուի համայնավար առաջնորդին՝ Ժաք Տիւքլոյի հարցումներէն, աւելի կտրուկ լեզու մը գործածելու համար, ընդլայնելով կիրակի օր – ուան ճառը, ուր կը պահանջէր արագօրէն ձեր – բակալել եւ դատապարտել խռովարարները:

Պրէսթի դէպքերուն առթիւ, ուր երիտասարդ բանուոր մը սպաննուեցաւ եւ 75 հոգի վիրաւոր – ուեցան — ցուցարարներ եւ ոստիկաններ — պիտի քննուի երկու համայնավար երեսփոխաններու պարագան: Այս երկուքը (մէկը Տիկին Լամպէռ) յանցանքի վրայ բռնուելով, ձերբակալուած էին, բայց Պրէսթի դատարանը ազատ արձակեց, այն առարկութեամբ թէ Ազգ· ժողովին կ'իյնայ քըն – նել այսպիսի խնդիրներ: Դատարանին կարծիքով, մութ է Սահմանադրութեան համապատասխան յօդուածը՝ այս կարգի դատերու մասին:

★ *Զօր· տը Կոլի կուսակիցներէն երեսփոխան մը, Լիվոի Լըվէլ, առաջարկած է Ազգ· ժողովին ոչ ներում չնորհել, ոչ ալ վերահաստատել Փե – թէնի վարկը, այլ պարզապէս բանտէն արձակե– լով արդելափակել իր տան մէջ, ընդ հսկողու – թեամբ:*

★ *Երեքշաբթի օր 1500 հաչմանդամներ, մեծ մասով կոյրեր եւ անդամալոյծներ, խաղաղ ցոյց մը կատարեցին Էնվալիտի հրապարակէն մինչեւ Ազգ· ժողով, կենսաթոշակի յաւելում պահանջե – լով: Ցոյցին կազմակերպիչները յանձն առած էին տեղի չտալ ոստիկանական միջամտութեանց: Թափորին կը հետեւէին ոստիկանութեան վերատե– սուչը եւ ուրիչ պաշտօնատարներ, մտերմաբար խօսակցելով ցոյցին վարիչներուն հետ: Նչանա – տախտակներուն վրայ աչքի կը զարնէր հետեւեալ վերտառութիւնը·— «Պ· ելմտական նախարար, մեղքը մերինը չէ եթէ տակաւին չենք մեռած»:*

Հաչմանդամները կը պահանջեն 42 առ հարիւր յաւելում կենսաթոշակի, որ տարեկան 135·000 ֆրանք է, հարիւրին հարիւր անկարի մը համար:

★ *Երեքշաբթի օր փոթորիկ մը պայթեցաւ այն յանձնաժողովին մէջ որ կը քննէ երկու զօրա– վարներու խնդիրը: Ապահովութեան վերատեսու– չը նամակով մը խստօրէն քննադատած էր յանձ–*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

վրայ: Բացատրեց թէ ինչպէս է կրցած կերտել Լենինի դերը, «Մեծ Բարեկամութիւն» Թատերա– խաղին բեմադրութեան համար:

ՄԱՑՐԱՔԱՂԱՔԻ Ալլահվերդեան փողոցին վը– րայ կը չինուի «Երեւան» նոր կինօ – Թատրոնի չէնքը (սինեմա) որ պիտի աւարտի նոյեմբերին: Մէկոյեան պողոտային վրայ կը չինուի երկաթու– ղիներու աշխատաւորներու համար չորս յարկանի բնակարան մը:

ՊԵՏՀՐԱՏԻ մանկական բաժինը հրատարակեց մեծանուն ճանապարհորդ Մակլախա–Մակլայի դիրքը, ուր ամփոփուած են իր ճամբորդութեան մանրամասնութիւններն ու Ասիոյ ժողովուրդնե – րու կենցաղը:

ԻԶՄԻՐԻ «ՎԱՐՊԵՏ»Ը

(Իր մահուան 7րդ տարեդարձին առթիւ)

Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը իր կազմութեան չըրջանէն սկսեալ իր կէս դարու գործունէութեան ընթացքին ազատագրութեան դաշին նուիրած է յայտնի թէ անանուն, անթիւ հերոսներ, քաղաքական գործիչներ ու գաղափարական անձնուրաց, ազնիւ հետեւորդներ: Անոնք իրենց խառնուած քով, բնատուր ձիրքերով, անդրդուելի կամքով, նաեւ յանդգնութեամբ, հայրենասիրութեամբ եւ ուրիշ առաքինութիւններով նպաստած են Դաշնակցութեան նուիրական գաղափարներուն իրականացման:

Քաջարի մարտիկներ, մեր աննման ֆէտայիները», զէն ի ձեռին բարձրացած սարերը՝ տասնեակներու վտանգաւոր կեանք մը քարշ տուած են, կռուելով վայրագ ցեղախումբերու, արիւնարբու հրոսակներու սանձարձակ յարձակումներուն դէմ, պաշտպանելով Հայուն պատիւն ու ինչքը: Իսկ ուրիշներ, նոյնքան անձնուէր, կեդրոնական քաղաքներու մէջ դաւադրական գործունէութեամբ աչխատած են ջլատել անարգ թշնամիներուն ներքին ուժերը ու եւրոպական դիւանագիտութեան ուշադրութիւնը հրաւիրել դէպի մեր ազգային դատը: Նոյնպէս անխնայ պայքար մղած են ներքին ցեցերու եւ դաւաճանական արարքներու դէմ, նիւթական միջոցներ ճարելով նաեւ ի նպաստ կուսակցութեան յեղափոխական գործունէութեան:

Երբեմնի Զմիւռնիան ալ, իր չրջաններով հանդիսացած է մեր կուսակցութեան գործունէութեան գլխաւոր կեդրոններէն մին, իր տնտեսական փայլուն վիճակով ու եւրոպական դրամագլուխին կարեւորութեամբ:

1905ին այս քաղաքին մէջ ալ յեղափոխական յանդուգն ծրագիր մը մշակուած էր, որ ջուրը ինկաւ, երբոր դէմ կատարուած մահափորձէն վերջ, երբ ոստիկանութիւնը պելժիացի Ժոռիսի քով գտաւ Իզմիր՝ Տիգրան Նալպանտեանի ուղղուած չէքի մը պատճէնը:

Այդ օրերուն համիտեան դաժան տիրապետութիւնը կը տրորէր, կը հարթէր ամէն տեսակ չարժում: Դաշնակցութեան անդամակիցի՝ կը նչանակէր մահուան դիրկը նետուիլ: Փա՛ռք ու պատիւ այն գաղափարական սերունդին որ մեր ազգային մարտնչումներուն, դիւցազնական անհասար պայքարին ոսկեզօծ էջերը արձանագրեց իր հայրենասիրական գործունէութեամբ եւ իր արեամբ: Դժբախտաբար չատ քիչեր մնացած են այդ յեղափոխական սերունդէն որ ներչնչման աղբիւր կրնայ ծառայել տարագիր սերունդին:

Այդ սերունդին տիպար ներկայացուցիչն էր նաեւ Վարպետը: Այս ծածկանունով մկրտուած էր կուսակցութեան մէջ եւ հետագային այդ ծածկանունով ալ ճանչցուեցաւ ամբողջ Իզմիրի հայութեան կողմէ:

Բուն անունով՝ Յովհաննէս Պօյաճեան, ծնած էր 1871ին Իզմիրի նահանգին Գրբքաղաճ գիւղաքաղաքին մէջ: Իր համեստ կրթութիւնը ստացած է քաղաքին Նարեկեան դպրոցին մէջ: Իր հօր վաղաժամ մահուամբ, զրկուելով ապրուստի միջոցներէ, կը ստիպուի նետուիլ կեանքի յորձանքին մէջ ու կօչկակարութեան կը հետեւի: Սակայն իր ծննդավայրի սահմանափակ հորիզոնը չի գոհացներ իր ազատասէնչ հոգին: Եւ օր մըն ալ կը մեկնի Իզմիր, ուր կրնար իրագործել իր հիւսած երազները: Եւ իրօք Իզմիրի հոծ հայութիւնը իր ազգային հարստութիւններով, տնտեսական փայլուն վիճակով ու ընկերային վարք ու բարքով կը գրաւէ իր էութիւնը: Շուտով կը գտնէ իր խառնուածքին համապատասխան հայրենասէր ու յեղափոխական գաղափարներու չրջանակ մը ուր կը յաճախէ խանդավառութեամբ:

1895: Զարհուրելի լուրեր կը հասնին Հայաստանի ժողովուրդին տառապանքներէն ու նաեւ ջարդերէն: Միեւնոյն ատեն յեղափոխութեան սերմերը կը զարդանան հայրենանուէր սիրտերու մէջ: Գաղտնի գրականութիւնը, ձեռքէ ձեռք կը խլուի, անմահ Րաֆֆիի գրքերը կը կարդացուին անյագ յափշտակութեամբ: Նոյն հետաքրքրութիւնը կը ստեղծեն նաեւ «Դրօշակ»ը, «Ամենուն», «Հընչակը»:

Փոթորկած՝ էր նաեւ « Վարպետ »ի հոգին: Վրէժխնդրութեան յորձանք մը օրէ օր ձեւ ու մարմին կ'առնէ իր մէջ: Կ'որոշէ անդամագրուիլ յեղափոխական կուսակցութեան մը՝ կարենալ իր հայրենասիրական պարտականութիւնները կատարելու համար: Սակայն երկընտրանքի մէջ է: Ո՞ր կուսակցութեան յարիլ: Իր անհատական պրպտումներով կուգայ այն համոզման թէ միայն Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը կրնայ գոհացում տալ իր իղձերուն: Եւ նոյն տարին կը մտնէ Հ. Ց. Դաշնակցութեան չարքերը:

Արդէն նոր կազմուած էր Իզմիրի մարմինը նորեկ տարրերով, ինք եւս իր ձեռներեցութեամբ եւ աչխուժութեամբ կը նպաստէ կազմի անդամ-

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԲԱՆԱԼԻՆ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Հակառակ երկրագործական երկիր մը ըլլալուն, Պարսկաստան ունի հողային ժամանակակից վրէպ կազմակերպութիւն մը միջնադարեան: Շատ նախնական են թէ հողագործական դրութիւնը եւ թէ գործիքները:

Ռաչտ ամէնէն հարուստ նահանգն է, չնորհիւ բրինձի արտադրութեան եւ չատ կը նմանի Հնդկաչխինի: Սովորական բան է տեսնել կիներ, որ մինչեւ ծունկերը ջուրերու մէջ, ծռած բրինձ կը տնկեն: Այս չրջանը նչանաւոր է նաեւ իր դեղեցիկ կիներով, իր բարքերու ազատութեամբ եւ բնակիչներուն համոյակատարութեամբ: Գաղաքը ունի մեծ պողոտաներ, արդիական քաղաքապետարան եւայլն:

Հակառակ հարուստ գիւղացիներ ըլլալուն, Ռաչտցիները մեծ մասով աղտոտ կ'ապրին: Տը-ղաքները մերկ կը պտտին, բրինձէն ուռած փորերով եւ աղտոտ ձեռքերով կը չփեն իրենց կարմրած աչքերը: Այրերէն չատեր ափիոնի դերի դարձած են եւ անկենդան կը փռուին փսիաթին վրայ, մինչ կիները կ'աչխատին բրինձի դաշտերուն մէջ:

Տակաւին կը տիրէ աւատապետական դրութիւնը: Գիւղացին տէրը չէ իր մչակած հողին: Ունի իր ադան, զոր թերեւս տեսած իսկ չէ: Ան կը բնակի կամ Թէհրան եւ կամ արտասահման: Բայց անոր հանդէպ կը տածէ, գոնէ երեւութապէս, նոյն պաչտամունքը, զոր ունէր Միջին դարու դերին, իր տիրոջ հանդէպ:

Գիւղացիներուն աչխատավարձր չատ չնչին բան մըն է եւ կը փոխուի նահանգէ նահանգ: Հունճքին 3/5ր կը մնայ հողատիրոջ, 2/5ը միայն աչխատաւորին: Երբեմն հողատէրը կը ստանայ մինչեւ 4/5ը: Եւ այս պայմաններուն կը հանդուրժէ գիւղացին, որովհետեւ դարերէ ի վեր վարժուած է այդպէս, եւ իր գոյութեան սահմանը կը տեսնէ միայն հոն, երկրին այն անկիւնը՝ ուր կ'ապրի:

Երկրին ղեկավարները կ'ըմբռնեն որ այս վիճակր չի կրնար չարունակուիլ, առանց ծանր հետեւանքներու: Այս մտադրութեամբ կամաց Սայթանէկ դեմոկրատ կուսակցութիւնը որոչեց մեծ հողատէրերուն կալուածները բաժնել հողազուրկ գիւղացիներուն: Բայց կուսակցութիւնը, վախը մրցակից խմբակներու վերածուելով, ծրագիրը ջուրը ինկաւ:

Սպահան, մզկիթներու, ընդարձակ պարտէզներու եւ ծաղիկներու քաղաքը՝ որուն երեք հիւսեցին բանաստեղծները, է նաեւ Իրանի ֆէնոմէնէ ճարտարարուեստական քաղաքը: Այնտեղ կը գտնուին հիւսուածեղէնի, գորգագործութեան, գոհարեղէններու եւ այլ գործարանները: Սաֆաեան թագաւորներու այս մայրաքաղաքը ունի նաեւ հին արձաններ եւ մզկիթներ, փալփլուն իրենց ոսկեղէն գրուագումներով եւ կանանչ ու կապոյտ խճանկարներով, Զհհել Սիւթիւնի (քառասուն սիւներու) պալատը: Իրականին մէջ ան ունի քսան սիւներ, բայց որովհետեւ անոնք կ'արտացոլան բնդարձակ աւազանի մը մէջ, թիւը կը կրկնապատկուի: Պալատին չքեղութիւնն ու տպերքութիւնը կախում ունի լոյսէն: Կէսօրին հասարակ պալատ մըն է, ազօտ հայելիներով: Բայց երբ գայն տեսնէք արեւամուտին, իրապէս չատ չքեղ կերպարանք մը կը ստանայ:

Գեղեցիկ է նմանապէս Մատրասը Տատէր – էլ Շահ արձանը, որուն աքանչելի տղեր նուիրած է Փէչո Լօթի: Այնտեղ այլեւս չկան Գուրանէն հատուածներ բարձրաձայն երգող աչակերտներ: Երիտասարդները կը նախընտրեն սորվիլ մեքենագրութիւն եւ չարժավարութիւն: Գործարանները տարածուած են հինաւուրց քաղաքին մէջ, եւ բարձր ծխնելոյղներուն ծուխերը կը սեւցնեն կապոյտ երկինքը:

Սպահանի հիւսուածեղէնի գործարանը հիմնուած է տասներեք տարի առաջ, գերման երկրաչափներու կողմէ: Արդիական եւ օգտակար չինք մը իր կազմածներով: Արտադրութիւնը սակայն ոչ դոհացուցիչ: Աչխատանքը զէշ կազմակերպուած է եւ գործաւորները չեն մտածեր անգամ արտադրութիւնը աւելցնել: Ունի 2200 բանուորներ, 300ը կիներ: Գերմանի մասնագէտներուն մեկնումով ամբողջ գործը վերցուցած են տեղացի բանուորները: Այս մեկնումէն ի վեր արտադրութիւնը 40 առ հարիւր նուազած է: Բազմաթիւ ուրիշ պատճառներու կարգին, պէտք է արձանագրել այն որ, պարսիկ բանուորը չափարժիր գործարանային կեանքին: Վճարումներն ալ անբաւական են:

Թէեւ գոյութիւն ունի Աչխատաւորական սենտիքա մը, բայց անուանական է:

Գործի գործարաններուն մէջ կ'աչխատին մանչեր ու աղջիկներ, 7էն մինչեւ 15 տարեկան: Բանի մը չափահասներ կը հսկեն անոնց վրայ: Բարդ եւ ուչադրութիւն պահանջող արուեստ մը, որ կը յոդնեցնէ ու կը տկարացնէ աչքերը մանաւանդ: Պատանի մը օրական 11 ժամ աչխատանքի փոխարէն կը ստանայ 5 րիալ (22 ֆր.), չափահասները 20 րիալ: Աչխատած ատեն այս փոքրիկները կը հազան, կորաքամակ են, կը կենան վայրկեան մը՝ իրենց աչքերը չփելու համար, իրենց դէմքր կը ժժգունի, սակայն դանդաղօրէն՝ աքանչելի գործն ալ կը գործուի: « Ինծի կը թուի թէ՝ Հայուես պէտի չկրնամ հեռանալ Սպահանի, Թաւրիզի եւ Քաչանի ճարտարարուեստի եւ ներքագոյն գործերուն վրայ, առանց աչքերուս առջեւ բերելու այն աղջնակները, որոնք իրենց աչքերուն լոյսը կր կորսնցնեն, Պարսկաստանի գործարաններուն մէջ»:

... Հակառակ այս բացասական իրողութեանց, փարիզեան Թերթին Թղթակիցը ջերմապէս կարգին կը քամէր վոխտ քաակները՝ ուրիշներ պարարտացնելով ...: Ոչ աննդեղէն կարելի էր ճարել, ոչ ալ վառելանիւթ: Իսկ բաժնեչափով տրուածները անբաւական էին: Հիւանդը պէտք ունէր տաք սենեակի, բայց ի՞նչպէս:

Եւ հակառակ բժչկական խնամքներուն եւ իր զաւակներուն ու փեսին գորովալի հոգածութեան, երբ բարեյոյս կը նկատուէր իր բժչկութիւնը, յանկարծ անողոք հիւանդութիւնը կը կրկնուի ու տարաբախտ Վարպետը այլեւս չի կրնար դիմանալ:

Ապրիլ 21ին, Աւագ Չորեքչաբթի, մեր սիրելի Վարպետը առ յաւէտ կը բաժնուի մեզմէ, հայրենիքի կարօտը սրտին եւ օտար հողի մէջ թաղուելու տառապանքով: Իր թաղումը կատարուեցաւ անչուք՝ Տէսինի ընկերներուն եւ համակիրներու փոքրաթիւ չրջանակի մը մէջ: Ընկեր Սարգիս Առաքելեանի թելադրութեամբ, առանց նկատի առնելու Գերմանացիներու ներկայութիւնը, դագաղը ծածկուեցաւ մեր պաչտելի եռագոյնով: Անչուչտ իր հոգին հրճուեցաւ այս յարգանքին ի տես ու թերեւս իր յետ մահու միակ մխիթարութիւնը եղաւ:

Այնուհետեւ ան մոռացութեան տրուեցաւ ու ոչ ոք պարտականութիւն համարեց քրքրել իր յիչատակը: Եւ դժբախտաբար իր ընկերներէն չատ քիչեր իմացան իր մահը: «Ցառաչ»ը դադրած էր: Արտասահմանի հետ բոլոր յարաբերութիւնները խզուած էին:

Ձգած է իր յուչերը, որոնք կ'ընդգրկեն Հ.Ց. Դաշնակցութեան Իզմիրի գործունէութիւնը: Երկար տասնեկ ի վեր անոնք կարգի կը սպասեն «Հայրենիք»ի խմբագրատան դարակներուն մէջ:

Այս հապճեպ ուրուագծով չնացի տարաբախտ Վարպետի կեանքը ներկայացնել ու ոգեկոչել իր յիչատակը: Թող այս հակիրճ տողերը գարնանային հոտաւէտ ծաղիկներու փունջ մը կազմեն իր չիրիմին վրայ:

ԳԻՄ

կը դնահատէ պարսիկ ժողովուրդին անկախու – թեան եւ ազատութեան սէրը, ինչպէս եւ իր վա – րիչներուն հրաշալի ճկունութիւնը, իրենց նախ – նիքներէն մնացած յմաստութիւնը, որ սորվեցու – ցած է թէ ամէն բան կը կարգադրուի ժամանակի ընթացքին :

Այս քաղաքականութեան ախոյեանը հանդի – սացաւ Կաւամ Սալթանէ, որ վարեց երկիրը, 1945 – 48, ամէնէն ոգեղնապալի պարագաներուն մէջ : Եօթանասունը անց ծերունի մը, կորովի եւ փառասէր, ան օգտուելով Ռ. Միութեան եւ Մ. Նահանգներու մրցակցութենէն, յարելով մերթ մէկուն, մերթ միւսին, կրցաւ պաշտպանել երկ – րին շահերը :

1945ին երբ Ռ. Միութիւնը ակն ու սիրականն էր Ատրպատականի եւ երկրին հիւսիսային մա – սին, վարպետ ռազմավարութեամբ մը, ան յաջո – ղեցաւ կրկմլինի պարպել տալ այդ նահանգնե – րը, փոխարէնը խոստանալով հիւսիսի քարիւղին անոնց կողմէ չհատոցումը : Խորհրդարանը սա – կայն մերժեց վաւերացնել այս համաձայնութիւ – նը, երբ արդէն խորհրդային զինուորները մեկնած էին Ատրպատականէն եւ Թուտէհ կուսակցութիւ – նը լուծուած :

1949 Փետրուարին խորհրդարանը քուէարկեց եօթամեայ ծրագրին գործադրութիւնը : Օրագիրը կը նախատեսէ երկրին ամբողջական վերակազմու – թիւնը՝ մշակութային եւ տնտեսական մարզերուն մէջ : Պիտի ծախսուի քսան միլիառ 425 միլիոն րիալ, իբր 650 միլիոն տոլար : Այս գումարը պի – տի ճարեն միջազգային դրամատունէն, ազգային դրամատունէն եւ Անգլեւիրանեան Ընկերութեան հասոյթներէն :

Ծրագրին գործադրութիւնը գրեթէ ամբող – ջութեամբ պիտի ստանձնեն Ամերիկացիները : Փոքր մաս մըն ալ Անգլիացիները :

Շնորհիւ այս ծրագրին, Իրան, կը յուսանք, պիտի վերածուի հսկայական չինարարութեան կեդրոնի մը եւ զարթնելով իր երկարամեայ թմ – բիրէն, պիտի կարենայ ստեղծել համապատաս – խան քաղաքակրթութիւն մը եւ վերջնապէս ա – զատուի օտար ազդեցութիւններէն : Ու պիտի գայ օրը թերեւս, երբ Մանէսի, Ֆիրտուսիի, Սաադի եւ Օմար Խայեամի հայրենիքը, պիտի հանդիսա – նայ, Ասիոյ մէջ ծնունդ առնելիք նոր քաղաքա – կրթութեան վառարաններէն մէկը :

Ա. ՀԱԲԻԼԵԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Gabriel Arout (*Գաբրիէլեան*) որուն Pauline*ը* երկու տարի առաջ ներկայացուեցաւ P. Fresnay*ի* կողմէ, մօտ օրէն երեւան կը բերէ երկրորդ թա – տրերգութիւն մը : Բեմադրութեամբ Մարսէլ Լ – ոանի, Պ. Յարութ Մաթիւէնի սրահին մէջ պիտի ներկայացնէ «Le Bal du Lieutenant Helt» : Այս առ – թիւ «Ֆիկարօ»ի մէջ Maurice Rapin տեսութիւն մը հրատարակած է հեղինակէն, ուր հայ արուես – տագէտը կր բացատրէ խաղին հիւսուածքը եւ նը – պատակը : Յառաջիկային կը խօսինք ներկայաց – ման մասին :

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՑԻՆ Թուրքիա ապաստանած են 37 *հոգի, որոնց* 14*ը զինուորներ են :*

ՀԱՅ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՏՕՆԸ SACRÉ CŒURի ՄԷՋ

Կիրակի օր, ժամը 9·30ին տեղի ունեցաւ հայ – կական ծէսով պատարագ մը Փարիզի պատմական Sacre Coeurի եկեղեցին մէջ, ի յիշատակ Ապրիլ – եան Եղեռնի նահատակներուն :

Տաճարը ծայրէ ծայր լեցուած էր հայ եւ օ – տար բազմութեամբ : Սրսուն պատարագիչն էր Պատրպանեան գերապայծառ :

Փարիզի հայ կաթոլիկէ համայնքի ժողովը – դապետը, Հ. Վէտոնդ վրդ. Քիլէրճեան յանուն Պատրպանեան գերապայծառին կարդաց գրաւոր քարոզ մը վերադառնալով հայ ժողովուրդին հա – ւատքը որուն շնորհիւ քաջութեամբ դիմադրեց մահը իր անլուր տանջանքներով : Հայր Քիլէրճեան ըսելով Մեծ Եղեռնի վերապրողներէն մին՝ յոր – դորեց ժողովուրդը անխախտ մնալ իր հաւատքին մէջ, որովհետեւ այդ է միակ զրաւականը որպէս զի Հայը Հայ մնայ, վերահաստատուի եւ կայծեր արձակէ իր մոխիրներէն :

Sacré Coeurի փրանսացի մեծաւորը հայրն ալ իր կարգին, բարձրախօսին առջեւ, երկու խօսքով բացատրեց օտարներուն օրուան տօնին իմաստը, չեշտելով մասնաւորաբար թէ Հայերը այդ սպան – դին զոհ տուին մէկուկէս միլիոն նահատակներ :

Ս. Խաչ եկեղեցւոյ դպրաց դասը ներդաշնակ կերպով մասնակցեցաւ արարողութեանց ընկերակ – ցութեամբ երգչախումբի : Պատարագէն վերջ տեղի ու – նեցաւ հոգեհանգստեան արարողութիւնը, որուն մասնակցեցան նաեւ տասնեակ մը լատին կրօնա – տուններ, շրջանակ կազմած խորանին առջեւ :

Հ. Քիլէրճեան պեղեցիկ դաղափարը ունեցած էր այս կրօնական հանդէսը կատարել մասնաւորա – բար Sacre Coeurի եկեղեցիին մէջ, որ կը կոչուի նաեւ Մարտիրոսներու Բլուր :

Ուրախալի է որ ժամանակէ մը ի վեր հայկա – կան ծէսով պատարագներ կը մատուցուին Փարի – զի զանազան պատմական եկեղեցիներու մէջ, ինչ որ անշուշտ իր օգտակարութիւնը կ'ունենայ ազ – գային տեսակէտով ալ :

ԹՂԹԱԿԻՑ

Խաղութէ գաղութ

ՆՈՐ ՄԱՐԱՇԻ (Պէյրութ) մէջ տեղի ունեցած է «Պարոնեան Մշակութային Միութեան» բացման հանդէսը, նուիրուած երդիծաբան Յակոբ Պարոնեանի յիշատակին : Միութեան առենապետը, Զա – րեհ Զարգուն տուած է տեղեկութիւններ իրենց գործունէութեան մասին : Միութեան գլխաւոր նպատակն է Անդր – Նահրի չրջանին մէջ սատարել հայ մշակոյթի պահպանման, տարածման եւ վե – րելքին, ինչպէս եւ հայ հասարակութեան մէջ արթնցնել սէրը դէպի մեր մտաւոր ստեղծագոր – ծութիւնները : Այս միութիւնը Համազգայինի դերը պիտի կատարէ Անդր Նահրի չրջանին մէջ : Ող – ջոյն ետք Անդր Նահրի չրջանին մէջ : Ող – ջոյն ետք է ընկեր Շաւարշ Մակարեան, որ ըսած է թէ պահանջ մը զարթած էր այսպիսի միութեան մը ստեղծումը այս չրջանին մէջ : Տարիներ առաջ հազիւ քանի մը տասնեակ հոգի կը հաւաքուէին, իսկ այսօր մեծ թիւով բազմութիւն մը եկած է : Ազգ. գիտակցութեան զարթնումը արդիւնքն է տարուած աշխատանքին, եւ մեր ժողովուրդին այդ աշխատանքները գնահատելու խոր իմաստու – թեան» : Ողջոյն է Պ. Ս. Պալաթօն, ներկայացնե – լով «Յակոբ Պարոնեան»ի կեանքն ու գործը :

ՋԱՏԻԿԸ ԿԵՍԱՐԻՈՑ ՄԷՋ տօնուած է մեծ հանդիսաւորութեամբ, ինչպէս կը գրեն Պոլսոյ թերթերը : Շրջակայ գիւղերէն խուռն բազմութիւն մը դացած է եկեղեցի : Պատարագը մատուցած է Հայկազուն քահանայ : Թաղ. Խորհուրդին անդամ – ները դիմաւորած են պետական պաշտօնեաները, ինչպէս եւ կուսակալին ներկայացուցիչը, որ մին – չեւ վերջը հետեւած է եկեղեցական արարողու – թեանց : Առաջնորդարանին մէջ մեծ պատուասի – րութիւն եղած է պետական պաշտօնեաներուն, ինչպէս եւ համայնքին ներկայացուցիչներուն :

Մեռելոցի առթիւ ընդհ. հոգեհանգիստ կա – տարուած է ընդհ. ննջեցեալներու համար եւ շր – ջակայ գիւղերէն տասը մանուկներ մկրտուած են :

ՊՈԼՍՈՑ Վիճնական Մխիթարեան վարժա – րանը տօնած է իր գոյութեան 125ամեակը : Պա – տարագ մատուցած է Հ. Համայեակ Ծ. վրդ. Համ – բարեան, մեծաւոր եւ հիմնադիր վանատան եւ վարժարանի : Նախագահած է Գերապայծառ Պօ – ղոս արք. Քիրքճեան, վիճակաւոր Պոլսոյ : Եր – դեցողութիւնները կատարուած են Մխիթար երգ – չախումբին կողմէ բազմաձայն, Այտընեան եղա – նակով, ընկերակցութեամբ նուագախումբի եւ ղե – կավարութեամբ Պ. Ց. Չէքիճեանի :

ՎԻՆՎԱՌԱ. ՓԻԹՈՑԵԻ ռուսահայ դերասան Խորժ Փիթոյեւի եւ դերասանուհի Լուսիլլայի հօթը զաւակներէն երիցագոյնը), որ ամուսնացած է 15 տարեկանին եւ իր նախաքայլերը առած է Մ. Նահանգներուն մէջ, Ուիլեըմ Սարոյեանի ամենա – վերջին թատերգութեան՝ «Հէլլօ Ամէրիքա Տհէր»ի դլխաւոր դերակատարութիւնը ստանձնած է : Վառվռուն մեծ խանդավառութիւն ցոյց տուած է եւ ըսած է թէ «ուրախ եմ որ մարդկային զգա – յումներով տոգորուած հերոսուհիի մը դերը կը ստանձնեմ : Այս բացառիկ հրճուանքը կը պար – տիմ հայազգի տաղանդաւոր հեղինակ Ուիլեըմ Սարոյեանի » :

ՕՐ. ԼՈՐԻՍ ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆ (Կիպրոս Նիկո – սիա) քոյրը բանասէր Նուպար Մաքսուտեանի ստացած է շնորհաւորական նամակ մը Անգլիոյ Ճորճ թագաւորին եւ թագուհիին ինքնագիր ստո – րագրութեամբ, յանուն Լոնտոնի Կ. Խաչի եւ Ս. Յովհաննու Միաբանութեան : Թագաւորը նախա – գահն է « Երուսաղէմի Սուրբ Յովհաննէս» պատ – մական ու հնադարեան միութեան, իսկ թագուհին նախագահն է Անգլ. Կարմիր Խաչի Կեդրոնական Մարմնին : Նամակը կ'ըսէ թէ Օր. Լորիս Մաք – սուտեան կր ստանայ այս պատուաբեր թուղթը ի վարձ «իր անձնուէր ծառայութիւններուն ու մար – դասիրական գործունէութեանց գորս ցոյց տուած էր համաշխարհային երկրորդ պատերազմին չր – ջանին » :

ԱՒԵՆԲԷՆ կր հեռագրեն թէ կառավարութիւ – նը որոչեց արձակել Մաքրոնիսոսի արգելարանին 5000 կալանաւորներէն երեք հազարը :— Ծունապ – տանի նահանդապետները կարգով Անգլիա պիտի դրկուին եւ հինդ չաբաթ պիտի մնան, վարժուելու համար վարչական գործերու : Ծախքերը պիտի հոգան Մարոյրի ծրագրին վարկերով :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆի կառավարութիւնը որոչեց վճեց ամիս առաջ զէնքի տակ առնել նորագիր զին – ուորները :

«ԾԱՌԱՉ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (64)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ժ.

Նա թագցնում էր չահելներին, այլանդակում էր նրանց դէմքը եւ, վերջապէս, ամէն զէնքերով կռւում էր առեւանդողների դէմ :

Ուրիշ բան էր կռիւը, զինուորները իրանք էին ապրանք գտնում եւ լաճառում էին չնչին գներով :

Հասկանալի է թէ ինչու այնքան դոհ էր Քէօ – սա Մուխթարը :

Մի ւս օրը մի ա՛րդէն արշաւանք պիտի սկըս – ուէր, որ նչանաւոր չահ էր խոստանում : Մի եւ – նոյն ժամանակ նա հաչւում էր, որ մի հարուածով երկու նպատակ ետպաննէց :

Եթէ Բէկը մի ֆիչ վորձուած մարդ լինէր եւ քիչ հաւատ ընծայէր իր լսած չողոքորթութիւն – ներին ու Մուրատ ագայի հրաչագործ միջնորդու – թիւններին, այն ժամանակ հարկաւոր կը լինէր երկու քսակ ոսկինել էլ տալ նրան : Իսկ այժմ... բաւական էր եւ մէկը :

Մուխթարը հանեց իր ծոցից մի քսակ միայն, մօտեցաւ Բէկին, աւելի եւս ծալլեց իր կոր մէջքը եւ նորից համբուրելով նրա զգեստի քղանցքը ա – սաց :

— Մեզ համար կարդ է, որ քեզ պէս մեծ իշ – խաններին դռնով չհամարձակուենք մտնել առանց նուէրի : Ծառադ լաւ գիտէ, որ դու, էֆէնդի, ոսկի դահերի ես արժան : Բայց այս անգամ նե – րիր : Սա մի չնչին նուէր է իմ տիրոջ կողմից : Մնացածը... վկայ է Ալլահը, նա չի մոռանայ :

Բէկը այդքանն էլ չէր սպասում, մի ագահ հայեացք գցեց քսակի վրայ, ապա նայեց Մուխ – թարին, գլխով հաւանութեան նչաններ արաւ եւ, տեսնելով որ նա նոյն քաղաքավարական ձեւերով հրաժեշտի ողջոյն է տալիս, ժպտաց, յաջողու – թիւն մաղթեց նրան :

— Յաջողութիւն եւ քեզ, էֆէնդի, հազար յաջողութիւն :

Իմ ասելը աւելորդ է, որովհետեւ յաջողու – թիւնն է քո մայրը ... Բայց ծառաները պարտա – ւոր են աղօթել : Մի բան էլ եմ խնդրում...

— Ի՞նչ կայ :

Մուխթարը մօտեցաւ եւ մի խորհրդաւոր ե – ղանակով ասաց նրան :

— Բնական է որ երբ մտնում ես մի պարտէզ, մարդ ես գալիս, որ գտնես վարդերի թագաւորին : Այս ժայռի գլխին Մելիքի տունն է : Այնտեղից տանել կարելի՞ է... Քո կամքը լինի :

— Ի՞նչ տանել :

— Այստեղ, զինուորների մօտ տեսայ տղային :

Վատ չէր ...

Բէկը առանց տատանուելու պատասխանեց :— Ոչ, այդ անկարելի է... ինձ Մուստաֆա փաչան հրամայել է ձեռք չտալ այդ տանը : Նա քարեկամ է Մելիքի կնոջ եղբօր հետ : Եւ բացի դրանից...

Նա կանգ առաւ, կարծես վճռում էր թէ կա – րելի՞ է այդ մարդուն յայտնել ամէն ինչ : Բայց յետոյ աւելացրեց .

— Նա մեզ հարկաւոր է...

— Զինուրցո՞ւ... հասակն անց է : Մի չա կեավուր կը մնայ :

— Ոչ, նա մեզ տեղեկութիւններ է հաղոր – դում :

Մուխթարը վերջին անգամ ողջոյն տուեց ու հեռացաւ :

Դրսում վաճառականին ագահութիւնը գրգռեց մի տեսարան : Տասնապետ Ահմէտը նստած էր ցան – կապատի տակ, իսկ Շահնազարը խաղում էր նրա հետ : Մօտենում էր եռեւից, խփում էր եւ սաս – տիկ ծիծաղելով փախչում էր հեռու, ապա նորից վերադառնում, նորից սկսում :

Նրա առողջ կազմուածք, կարմիր թչերը ցոյց էին տալիս թէ ինչ զգալի հարուած հասցրեց Բէ – կը Մուրատ ագայի չահերին՝ պաշտպանելով այս տղային :

Գործակատարը ափսոսաց, բայց ի՞նչ կարող էր անել : Նա տեսաւ թէ որպիսի համբերութեամբ է ծերունի զինուորը վերաբերում Մելիքի որդու չարութիւններին :

Ահմէտը լուռ ու մունջ էր, չէր չարժւում, մինչեւ իսկ չէր նայում Շահնազարին, իր մէջքը նա դրել էր վերջինիս տրամադրութեան տակ, իսկ ինքը քարային անտարբերութեամբ նայում էր իր առջեւը, կարծես խոր մտածութիւնների մէջ էր :

Տեսարանը, այո, ագահութիւն էր գրգռում, բայց միեւնոյն ժամանակ ցոյց էր տալիս, որ ա – գահութեան առարկան ճշմարիտ որ հարկաւոր էր Բէկին :

Ի՞նչ արած, Քէօսան հեռացաւ : Նա պիտի տեսնուէր զինուորների հետ : Այս երեկոն նրա համար նախապատրաստութիւնների երեկոյ էր...

նաժողովի տեղեկաբերին եզրակացութիւնները : Նամակին ընթերցումէն վերջ, նախագահը եւ կարգ մը անդամներ ուժգնօրէն բողոքեցին, բայց միաձայնութիւն չգոյացաւ : Ներքին նախարարն ալ մերժեց պատժել Ապահովութեան տեսուչը :

Մարտգործուածներ կը շարունակուին արեւելեան Եւրոպայի մէջ

Չեխոսլովաքիոյ աղգ. պաշտպանութեան նախարարը, զօր. Լուտվիկ Սվոպոտա, այդ պաշտօնէն արձակուած եւ փոխ – վարչապետ, ինչպէս եւ մարմնակրթանքի վերատեսուչ նշանակուած է : Իր յաջորդն է դատական եւ եկեղեցական գործերու նախարարը, Տօքթ. Ալէքսի Չեփիկա : Դատական նախարար նշանակուած է հանրապետութեան նախագահին դիւանապետը :

Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ այս փոփոխութիւնները կատարուած են վարչապետին առաջարկութեամբ : Հանրապետութեան նախագահը չնորհակալութեան նամակներ ուղղած է երկու նախարարներուն : Բանգէտներ այս իրողութենէն կը հետեւցնեն թէ մաքրագործում չէ որ կը կատարուի :

Զօր. Սվոպոտա, որ Ռուսիոյ չեխական ուժերուն հրամանատարն էր պատերազմի ընթացքին, երկար տարիներ ի վեր կրաւորական դիրք մը բռնած էր եւ բուն գործը կը վարէին իր երկու փոխնորդները եւ կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը : Իր յաջորդը, Տօքթ. Չեփիկա, 39 տարեկան է եւ թունդ բոլշեւիկ : Ինքն էր որ մշակեց եկեղեցական օրէնքները, խստօրէն կաչկանդելով կաթոլիկ կղերին գործունէութիւնը :

★ Պուքրէշի մէջ դատի քաշուեցան անգլիա – կան դեսպանատան երկու եւ ամերիկեան դեսպանատան երեք ռումանացի պաշտօնեաները, իբրեւ լրտես : Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ « բոլորն ալ խոստովանեցան իրենց յանցանքները», թէ լրտեսութիւն կը կատարէին ի հաշիւ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն եւն. : Վճիռը պիտի տրուի ուրբաթ օր :

★ Պելկրատի թերթերը կը գրեն թէ նոր ձերբակալութիւններ եւ մաքրագործումներ կը կատարուին Պուլկարիոյ մէջ, մշակոյթի ճակատին վրայ : Կեդր. կոմիտէն հրահանգած է «աւելի սէր եւ յարգանք» ցուցնել խորհրդային արուեստին հանդէպ, «իբրեւ ստիպողական պարտականութիւն» : Սոֆիայի Արուեստի Ակադեմիային կարգ մը անդամները ստիպուած են մեղայագիրներ ստորագրել, այլապէս պիտի ձերբակալուին կամ արտաքսուին :

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ձիին – Ձմեռը կը չարունակուի մասնաւորապէս արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, մեծ վնասներ պատճառելով : Ընդհակառակն, 70 տարիէ ի վեր չտեսնուած տաք մը կը տիրէր Մոսկուայի մէջ, Ապրիլ 25ին :— Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ դիւղացիները կը վախնան որ ծանր կորուստներու մատնուին իրենց այդիները, մրգաստանները եւ բանջարանոցները : Ամէն տեղ իրարու կը յաջորդեն անձրեւ, ձիւն, կարկուտ :

10, 20 եւ 50 ՖՐԱՆՔՈՑ ալիւմինիումէ, իսկ 100 ֆրանքնոց արծաթէ դրամներ պիտի հանուին մօտերս, հրապարակէն քաշելու համար 10, 20, 50 եւ հարիւր ֆրանքնոց թղթադրամները որոնք անգործածելի դարձած են : Պիտի հաւաքուին նաեւ ալիւմինիումէ չինուած կէս ֆրանքնոցները :

ՊԵԼԺԻՈՑ թագաւորական տապնապը նորէն անելի մը յանգած է : Լէոփոլտ Գ. կը մերժէ երկրէն հեռանալ, գահը իր զաւկին յանձնելէ վերջ :

ԱԻՍՏՐԻԱ խնդրեց չորս դաշնակիցներէն յարգել «հինգ տարի առաջ տրուած հանդիսաւոր խոստումները», վերահաստատելով իր աղատութիւնը եւ անկախութիւնը :

ՔԱՐԻՒՂԻ ՀԱՆՔ ՄԸ գտնուած է Լաքի մէջ, փօէն 20 քիլոմէթր հեռու : (Հարաւ–արեւմտեան Ֆրանսա) : Արդէն բացուած են երկու հորերը : Պեղումները կը չարունակուին :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ ԿԸ ԴԱՏՈՒԻ կեսթափոյի ան – դամներէն մէկը, էրնսթ Պաղտով, իբրեւ պատասխանատու 70 Հրեաներու ջարդին (26ը այր, 36ը կին, ինը մանուկ) : Ամբաստանադիրը կ'ըսէ թէ ասոնք ջարդուած, ոմանք ողջ ողջ թաղուած էին Պուռժէի մէջ, 1944 Յուլիսին, իբրեւ փոխ–վրէժ Ֆիլիփ Անռիոյի սպանութեան : Վեց ամբաստան – եալներ փախած են :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԳՐԱԳԷՏԸ, Իլիա Էրէնպուրկ, որ Փարիզ դալ կ'ուզէր, արտօնութիւն ստացած չըլլալով, Պրիւսէլ գացած է : Տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ անհրաժեշտ է արգիլել հիւլէական ռումբը : Ցետոյ չնաց համոզել թէ « իրենց ապրելու եղանակը արտածելի ապրանք մը չէ : Ամէն ժողովուրդ պէտք է ընկերվարութեան ճակատամարտը չահի իր սեփական հողին վրայ » :

ԵՐԿՈՒ ՆՈՐ ՍՈՒՋԱՆԱԻԵՐ կը չինուին Ամերիկայի մէջ, մէկը տասը միլիոն, միւսը՝ 40 միլիոն տոլարի (վերջինը՝ հիւլէական ուժով) :

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, մասնակցութեամբ աղգ. կազմակերպութիւններու, այս չաբաթ իրիկուն, Խրիմեան սրահը :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24 ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. կոմիտէի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սէրքլը Կաթոլիկի սրահին մէջ : Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Աղգ. Մխութեան եւ հոգաբարձութեան, 29 Ապրիլ, չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Salle des Fêtesի մէջ : Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

★

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳՍԱՏՈՆԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ երեք չարանուանութիւններու : Այս կիրակի, Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Ապրիլեան Եղեռնի նահատակներուն յիշատակին համար : Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Ա.Ր.Տ.Ի.Ա.Զ.Ի արք. Սիրիմեան, որ պիտի նախագահէ յետ միջօրէին կատարուելիք սգատօնին : Խօսք պիտի առնեն նաեւ հայ կաթողիկէ եւ բողոքական հասարակութենց հոգեւոր պետերը :

ԱՑՑ ԴԷՊԻ ՓԷՌ ԼԱՇԷՋ

Փարիզի Հ. Ց. Դ. Եղիպտացի կոմիտէն այլ մը կազմակերպած է այս կիրակի, Ա. Աշխարոն – եանի, Ս. Խաչիսեանի եւ Անդրանիկի չիբիմ – ներուն, ծաղկեպսակներով :

Խօսք կ'առնեն ընկերները :

Ժամադրավայր métro Gambetta *ժամը 3ին :*

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջաններու ընկերները եւ համակիրները :

Ա. ԱՇԱՐՈՆԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ԱՌԹԻՒ

Հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի կատարուի, Պոմոնի (Մարսէյլ) Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Ա–հարոնեան» խումբի, մասնակցութեամբ «Զաւարեան ենթակոմիտէի, եւ կապոյտ Խաչի, այս կիրակի ժամը 11ին :

ՋՈՒԹԱԿԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

29 Ապրիլ, շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Սալ Մազբնոյի մէջ, 88 **rue d'Aubagne** :

Լեւոն Ղեւոնեան

Մարսէյլի «Լիսէ Միւղիքալ»էն Ա. Մրջանակաւոր Կուտայ իր տարեկան նուագահանդէսը : Դաշնակով կ'ընկերակցի Օր. Անէթ Ժիւլիէն :

Ցայտագրին մաս կը կազմեն ՄՈՑԱՐԴ (Sonate en ut majeur), ՎԻՎԱԼՏԻ (Concerto en ré majeur), ՏԷ ՊԷՐԻՕ (9e Concerto en la mineur) : Իսկ հայկական չատ կարեւոր բաժինը կը բաղկանայ 20ի մօտ կտորներէ, ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ, Ա. ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆի եւայլն լաւագոյն էջերէն :

Շնորհակալիք.—Այրի Տիկին Ֆ. Սաղըրեան Պ. Գեղամ Սաղըրեան եւ Օր. Անահիտ Սաղըրեան իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն ազգային եւ բարեգործական Միութիւններու, ինչպէս եւ բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ դրաւոր իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

Պ. ՆԱՐԳԻՍ ՍԱՂԸՐԵԱՆի

դառնաղէտ մահուան առթիւ :

Տէր եւ Տիկին Սուրէն Պառաիեան հազար ֆրանք կը նուիրեն Առնուվիլի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, ողբացեալ Յակոբ Սրապեանի մահուան առթիւ :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. «Նիկոլ – Դուման» ենթակոմիտէի կողմէ :

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Անդրանիկ թատերախումբը կը ներկայացնէ՝

ԱՐԵՐՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ

Այս կիրակի, ժամը 9ին Հ. Ց. Դ. «Գեղունի» տան մէջ :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԷ

Այս կիրակի ժամը 3ին Sacré Coeurի *սրահին մէջ՝ «ՇԱՀ ԻՄԱՑԻԼ»ը, վեց արար, երգախառն, ընկերակցութեամբ նուագի : Կը մասնակցին Լիոնի եւ Կրընոպլի լաւագոյն ուժերը :*

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesmes - (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կը խօսի ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ : Նիւթ՝ «Ապրիլեան Եղեռնը» (շար.) : Հայերէնի դասընթացք ժամը 8էն 9 :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆի հերթական հաւաքոյթը՝ այս ուրբաթ իրիկուն, քաֆէ Ռէժան : Դասախօսութեան նիւթը՝ «Սովետական մշակոյթը» : Զեկուցանող՝ Պ. Ա. Խոնդկարեան :

ՌՈՄԱՆ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, ընկերուհի Նուարդ Քէչէճեանի բնակարանը : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի դասախօսութիւնը այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais : Նիւթ.— «Վարդանանց» : Դասախօս՝ ընկ. Վ. ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ : Կը հրաւիրուին իրենց ընկերները, սանուհիները եւ համակիրները :

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. ընկեր կարօ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, ընկեր Սարգիս Թորոսեանի բնակարանին մէջ :

Հ. Ց. Դ. ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ եւ Սարսէլի «Վարդան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Մ. ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ – Գ. ԱԼԷՄՇԱՀ

Թատերասրահին մէջ, այս կիրակի, ժամը 16ին :

Պիտի խօսի Հ. ՍԱՀԱԿ Վ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ, տեսուչ Ս. Մ. Մուրատեան վարժարանի, նիւթ՝ Ազգային հրատապ եւ կարեւոր խնդիրներու շուրջ :

26 rue de Troyon, Sévres :

Տէսինէն Գարակէօզեան ընտանիքը, իր խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք անձամբ եւ կամ դրաւոր մասնակից եղան իրենց մեծ սուգին, իրենց զաւակին՝ ՍԵՐԺԱՆ ԺՕԶԻՖի, (21 տարեկան), դառնաղէտ մահուան առթիւ որ տեղի ունեցաւ Աւրլիլ 6ին, Աւտրիոյ Ֆրանսական դրաման բանակին մէջ :

ՄԱՐՍԷԼ ԼԱ ՊԱՐԱՍԷՆ Այրի Տիկին Փառանձեմ Կրճիկեան եւ զաւակները՝ Տէր եւ Տիկին Գեղամ Կրճիկեան կը ծանուցանեն իրենց ազգական – ներուն եւ բարեկամներուն թէ այս կիրակի առաւօտ Փրատոյի մայր եկեղեցին մէջ հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի իրենց մօր եւ մեծ մօր ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՄ ԿՐՃԻԿԵԱՆի յիշատակին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Սէն Մօրիսէն Օրիորդ Գամպէրեանի եւ Պ. Գրիգոր Գրիգորեանի ամուսնութեան առթիւ, կնքահայրը Պ. Զէրչեան, կը նուիրէ Ֆր. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին հազար ֆրանք, Լիոնի եկեղեցւոյ Աղքատախնամին հազար ֆրանք :

Վիէն.— Հայ կիրակնօրեայ դպրոցին տարեկան հանդէսը՝ Ապրիլ 29ին, չաբաթ երեկոյեան ժամը 20.30ին, Cercle Catholiqueի սրահին մէջ : Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

ՀԱՆԴԷՍ – ԽՆՋՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Իսի լէ Մուլինոյի մասնաճիւղին, այս կիրակի ժամը 2·30էն սկսեալ, 45 rue de la Défnese :

ՀԱՑ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է Օհանեանի կաչեվաճառատունը, ուր պիտի գտնէք, անմրցելի դիներով կօչկակարի վերաբերեալ ամէն տեսակի ապրանքներ :

Կը բաւէ մէկ անգամ այցելել, համոզուելու համար :

Դիմել Մ. ՕՀԱՆԵԱՆի, 4 rue du Bon – Pasteur, Marseille, (Place d'Aix*ի մօտ*) :

Երաժշտական դասեր

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆի դաշնակի, սոլֆէժի եւն. դասերուն հետեւիլ փափաքողներէն կը խնդրուի դիմել ամէն երեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 2—4, Studio Edition Colibri, 19 rue Caumartin, *կամ հեռաձայնել նոյն ժամերուն* Opéra 54.48 *կամ դիմել դրաւոր կերպով նոյն հասցէին :*

ՄԱՐՍԷՑԼՑԻՆԵ'Ր ...

BEBE MIGNONը

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՄԸՆ Է

31 Place Jules – Guesde

ԶԵՐ ԵՐԵԽԱՆԵՐԸ ՀԱԳՈՒԵՑՈՒՑԷ

Այս նորաբաց վաճառատունէն ուր փարիզեան ճաշակով եւ մատչելի դիներով պիտի գտնէք լաւագոյն ապրանքը :

ՅԱՌԱՋԻԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Vendredi 28 AVRIL 1950 Ուրբաթ 28 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6139–Նոր շրջան թիւ 1550

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋՈՒՐԵՐԸ ՊՂՏՈՐ ԷԻՆ ԱՐԴԷՆ

Երբ կաթող· պատուիրակը հրաւէրները կ'ուղղէր, միանգամայն ոտնելու համար Հայաջինջ Սարսափներուն տարեդարձը, դաւադիր խմբակ մը թեւերը օսթթած էր արդէն, ջուրերը պղտորելու, մթնոլորտը թունաւորելու համար։

Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ անմիտ եւ անկիրթ «ճիհատ» մը սարքած էր, որպէսզի Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը չկարենայ մասնակցիլ որեւէ ոտնակատարութեան։

Այդ խնդիրը պիտի քննենք առանձին, իբրեւ յաւելեալ եւ ճոխացեալ նմոյշ մը՝ կուսակցապար խուժանավարութեան։

Առաջին ժողովէն վերջ, ուր յանձնախումբ մը կազմուած էր հանդիսին կազմակերպութեան համար, կաթող· պատուիրակը «Վերմազին յանձնարարութիւն մը» կ'ուղղէր հրապարակաւ, ծանուցանելով թէ երեք յարանուանութիւնները ստանձնած են Ապրիլ 11–24ի ոտնակատարութիւնը։ (Ցաւոք, 6 Ապրիլ)։

Մանաւանդ խմբակը, որ պատրաստուած էր առանձին ոտնելու Ապրիլ 11–24ը, պահ մը դադրեցուց ծանուցման հրատարակութիւնը, հետեւելով խորհրդակցութեանց ընթացքին։ Ցետոյ վերսկսաւ, առանձին ոտնելու սպառնալիքով, վերջին պահուն նորէն տեղ տալու համար։

Իր ամբողջ մտահոգութիւնը այն էր որ իբրեւ բանախօս ընդունուէր միայն հաւրնտիր թեկնածուները։ Անշուշտ գլուխն ըլլալով իր իսկ ներկայացուցիչը։

Երբ, իբրեւ մէկին ճամբայ, կ'առաջարկուէր որ միայն երեք հոգեւոր պետերը խօսին, իսկ Պ· Ա· Զօպանեանն ալ իբրեւ երիցագոյն անդամ, նորէն ժխտական դիրք բռնեցին։

Եւ, յամի չնորհաց 1950 թուականին, Լոյս Քաղաքի մէջ, Հայաջինջ Սարսափներուն տարեդարձին ոչ միայն հովանաւորութիւնը, այլ եւ բանախօսութեանց հոգը ստանձնեցին յարանուանութեանց հոգեւոր պետերը։ Զորս կրօնաւոր։ Ոչ իսկ մէկ աշխարհական, իբրեւ նմոյշ։

Այս բոլորը՝ յանուն համերաշխութեան։ Թէեւ, հանդէսէն անմիջապէս վերջը, նոյն խմբակը սկսաւ քրթմնջել, այս անգամ դրաքննութեան, հաւատաքննութեան ենթարկելով խօսուած ճառերը, եւ չհապաղեցին բողոքական երէցին բացակայութիւնը։

Կը կարծենք թէ արդար է հրապարակաւ բացատրութիւն պահանջել Պատ· Գ· Սիսլեանէ, իր անակնկալ բացակայութեան համար։

Այսպէս ուրեմն, Փարիզի ոտնակատարութիւնը թէեւ եղաւ բաւեկարգ եւ բազմամարդ, պատկառանք ազդելով բոլորին, բայց դարձաւ միակողմանի։

Անշուշտ ճառերն ալ պիտի ըլլային աղդասիրական յորդորներ, քանի որ բանախօսները ամէն բանէ առաջ հոգեւոր հովիւներ էին։

Մինչ տարրական ողջմտութիւնը կը պահանջէ որ այսպիսի ոտնակատարութեանց մէջ լսուի ոչ միայն զանազան հոռանքներու, այլեւ մանաւանդ երիտասարդութեան ձայնը, ծանօթ խմբակին քարացած նեղմտութիւնը այս դուռն ալ փակեց։

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը անաթեմ՞ պիտի կարդար, եթէ մէկ – երկու ուղերձ արտասանէին երկու Երիտ· Միութեանց ներկայացուցիչները։

Ցետոյ, այդ ո՞ր իմաստակն է որ Հայաջինջ Սարսափներուն տարեդարձին ոտնակատարութիւնն ալ կը կապէ կաթողիկոսական կոնդակներու, օրացոյցի կամ ոտնացոյցի հետ։

Ահա 35 տարի է որ տարագիր բազմութիւնները այդ զարհուրելի թուականը կ'ոգեկոչեն առանց օրացոյց կամ ոտնացոյց փնտռելու։

Երբ այնքան մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուն էջմիածնի, այս ոտնակատարութեան առթիւ, ինչո՞ւ չեն պահանջեր որ հայրենիքին մէջ ալ սգահանդէսներ սարքուին հրապարակաւ։

Հայկական Արտասահմանը ոչ բանաւոր հօտ է, ոչ ալ ուղեկորոյս բազմութիւն, որպէսզի մասնաւոր հրահանգներու սպասէ, որեւէ քայլ առած առեն։

Անոնք որ կը փորձեն միշտ ջուր եւ արիւն պղտորել, դիտակցաբար կը մոլորեցնեն եւ՛ հայրենիքը եւ՛ էջմիածինը։

Անոնք չատ պզտիկ են տակաւին, Դաշնակցութեան հետ չափուելու համար։

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՈՒՐ ԱԻԵԼԻ ՀԱՉՕՐ ՔԱՆ ՈՍՈՒՐ

— Ի՞նչ կ'ուզես Փարիզի Վանեցիներէն, կը հարցնէ բարեմիտ ընթերցող մը։

— Ոչ առնելիք ունիմ, ոչ տալիք։ Պարզապէս կը յիշեցնեմ տարրական պարտականութիւն մը, — չմոռնալ իրենց հայրենիքին երէկը, անոր տառապանքներն ու փառքերը։ Ոգեկոչել, գոնէ տարին անգամ մը։

— Չի թոնէն բացատրած էր պատճառը, 1915ի Հերոսամարտին ոտնակատարութեան անտեսումը վերագրելով հատուածամոլութեան, եւ ձեռնթափ ըլլալով։

— Կը նշանակէ թէ ներքին ոխը աւելի հզօր է, անպարտելի, քան ոսոխը, արտաքին թշնամին։

— Երեսունեւհինգ տարի անցած է եւ մարդիկ փոխուեր, չատեր ալ այլափոխուեր են։

— Հարիւր երեսունեւհինգ տարի ալ անցնի, դէպքեր, փառքեր, յիշատակներ կան որոնց մոռացումը համազօր է դաւալքութեան։

— Աչեր եւ ձախեր կան, դեղնածներ եւ կարմրածներ, ուծացածներ եւ նրբացածները ...

— Եթէ միտքով դեղնած կամ կարմրած են, թող դէմքով ալ դեղնին եւ կարմրին, ի տես այս անփառունակ նահանջին։ Երկէ բոլորը միասին չկռուեցա՞ն, առանց դաւանանքի, տարիքի կամ սեռի խտրութեան։ Միասին չյաղթեցի՞ն։ Միասին չզաղթեցի՞ն։

— Այդ բոլորը ճիշդ են։ Եւ սակայն ...

— Եւ սակայն ի՞նչ։ Դուք չէղոքներդ բոլորովին անմեղ չէք, այս տեսակ պարագաներու մէջ։ Ճաճախ թոյլ, երկդիմի դիրք բռնելով, կը քաջալերէք չատ մը այլանդակութիւններ։ Գիտակցօրէն կամ անգիտակցաբար։ Ուղղակի կամ անուղղակի։ «Եւ սակայն», «բայց եւ այնպէս» ...

— Չէղոքը կազմակերպութիւն չէ որ կարենայ վճռական դեր կատարել։

— Կրնայ որոշ դեր կատարել գոնէ իր բազմութեամբ եւ անկախութեամբ։

Վ.Ա.Հէ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ԳՐՈՂՆԵՐ եւրոպեան կ'ունենան դպրոցականներու հետ։ Վերջերս Երեւանի թիւ 10 վարժարանին մէջ խօսեցաւ Դերենիկ Դեմիրճեան, ներկայացնելով չարք մը գրուածքներ՝ նուիրուած սովետական կարգերու հաստատման 30րդ տարեդարձին։ Այս առթիւ պիտի հրատարակուի հեղինակին վերամշակած «Վարդանանք» վէպը, որ սրբագրուած է բազմաթիւ թերութիւններէ։ Նոյնպէս իր «Քաղաք» մեծածաւալ վէպը, որ ցոյց կու տայ սովետական քաղաքը՝ իր ամբողջ բովանդակութեամբ։ Այս վէպերը պիտի հրատարակուին նաեւ ռուսերէն թարգմանութեամբ։

Հ· Ս· Ս· Ռ· ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ՍՈՎԵՏԻՆ կից (նախարարական խորհուրդ) ճարտարապետներու սեկցիան աշխատանքի է ձեռնարկել Կիրովականի եւ Լենինականի կոլխոզները պլանաւորելու։ Նորակառոյց կոլխոզները պիտի ունենան ծառուղիներ, հրապարակներ եւ պարկեր (հանրային պարտէզ, parc)։ Պիտի կառուցուին կուլտուրայի տուներ, ակումբներ, գրադարաններ եւ ուրիշ հանրային չէնքեր։

ԱՊԱՐԱՆԻ չրջանի ոչխարաբոյծները խոստացած են՝ ամէն ոչխարի կաթնատուութիւնը 50 լիտրէն բարձրացնել 60 եւ 70 լիտրի։ Իսկ բուրդը՝ իւրաքանչիւր ոչխարէն երկու քիլոյի փոխարէն ստանալ 2ուկէս քիլօ։

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ ՏՈՒՆԸ, որ հիմնուած է 1924ին, ունի բազմաթիւ ընթերցարաններ եւ գրադարան մը մեծ դահլիճով ուր կը գտնուին աւելի քան 30·000 գիրքեր եւ պարբերականներ։ Դահլիճին մէջ տեղի կ'ունենան բազմաթիւ դասախօսութիւններ, զրոյցներ եւ համերգներ, ինչպէս եւ հարց պատասխանի երեկոներ։

★ Անցեալ չորս տարիներու ընթացքին գրադարաններու թիւը աւելցած է 1200ով։ Այս տարուան առաջին եռամսեակի ընթացքին սկսած են կառուցանել 56 ակումբներ եւ գրադարաններ։

ԵՐԵՒԱՆԻ փայտամշակման գործարանը, առաջին եռամսեայի արտադրած է բացառապէս ընտիր կարասիներ։ Գործարանը այս տարի պիտի հաստատէ երկու նոր բաժիններ, ընտիր կահոյքներ պատրաստելու համար։

Զինավարժութեան փորձեր Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ

ՆՈՐ ՎԱՐԿԵՐ Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պաշտօնապէս կը հաղորդուի թէ Ատլանտեան զինակիցներէն եօթը երկիրներու սպաները եւ զինուորները զինավարժութեանփորձեր պիտի կատարեն Արեւմտեան Գերմանիոյ ամերիկեան կեդրոններուն մէջ, յառաջիկայ մայիսին, ամերիկեան զէնքերու եւ կազմածներու վրայ։

Փորձերը պիտի տեւեն մէկէն մինչեւ տասը շաբաթ, մասնակցութեամբ աւելի քան 1600 սպաներու եւ զինուորներու, որոնք պիտի առնուին Ֆրանսայէն, Պելժիայէն, Լիւքսէնպուրկէն, Հոլանտայէն, Տանմարքայէն, Նորվեկիայէն եւ Իտալիայէն։ Դասընթացքը աւարտողները յետոյ իրենց երկիրները պիտի վերադառնան, գործելու համար իբրեւ մարզիչներ։ Առաջին երկու դասընթացքները պիտի սկսին Մայիս 8ին։ Իւրաքանչիւր դասընթացքները հիմնուած են ամերիկեան զինավարժութեան վրայ, բայց պիտի ամփոփուին, որպէսզի ուսանողները կարենան սորվիլ հիմնական գիտելիքները, ամերիկեան զէնքերու գործածութեան համար։ Ծախքերը պիտի հոգայ ամերիկեան կառավարութիւնը։ Դասընթացքին հետեւողները պիտի ընտրուին այնպիսի սպաներէ եւ զինուորներէ որոնք արդէն վարժ են իրենց պետութեանց բանակներուն մէջ գործածուած զէնքերու։

★ Մ· Նահանգներու երեսփ· ժողովին վարկերու յանձնախումբը առաջարկեց 350 միլիոն տոլար աւելցնել 1951ի զինուորական նախահաշիւը, զոր խնդրած էր պզտ· պաշտպանութեան նախարարը։ Այս վերջինը բացատրութիւններ տալով, ըսաւ թէ Մ· Միութեան հիւլէական ռումբի պայթումը նախատեսուած ժամանակէն աւելի կանուխ տեղի ունեցաւ, հետեւաբար անհրաժեշտ է հիմնովին վերաքննել թէ Մ· Նահանգներուն եւ թէ Ատլանտեանի զինակիցներուն պաշտպանութեան ծրագիրները։ Ասկէ զատ, նախարարը չեչտեց թէ միջազգային յարաբերութիւնները լարուած են, «ինչ որ բարեբաստիկ հեռանկար մը չի պարզեր։ Պաղ պատերազմն ալ բարեբաստիկ պարագայ մը չէ»։

Նախարարը խօսած էր դռնփակ։ Բայց ժողովէն վերջ հաստատեց թէ անհրաժեշտ կը գտնէ սպառազինութեանց զօրացումը, նկատի առնելով հետեւեալ պարագաները։— Ազգայնական Զինաստանի անկումը, Հարաւ–արեւելեան Ասիոյ ծանր կացութիւնը, դիւանագիտական յարաբերութեանց խզումը Պուլկարիոյ հետ, ինչպէս եւ յարաբերութեանց վատթարացումը ուրիշ արբանեակ երկիրներու հետ, Մ· Միութեան տիրապետութիւնը Լեհաստանի զինեալ ուժերուն վրայ, Մ· Միութեան ծովային ուժերուն ծաւալումը, նոյն պետութեան յարաճուն ճնշումը Գերմանիոյ վրայ, վերջին յարձակումը ամերիկեան օդանաւի մը վրայ եւ Մոսկուայի պահանջները Թրիէսթէի մասին։

Մինչեւ հիմա քուէարկուած վարկերով, Մ· Նահանգներուն ազդ· պաշտպանութեան ծախքերուն գումարը կը հասնի 14·261·127·300 տոլարի։ 350 միլիոն տոլարի նոր վարկին 200 միլիոնը պիտի յատկացուի օդանաւային ուժերուն։

Ծանուն խաղաղութեան

Արեւմտեան Եւրոպայի վերազինման հետ զուգընթաց, կը սաստկանայ «խաղաղութեան կողմնակիցներու» պայքարը, բոլոր երկիրներուն մէջ։

Ֆրանսայի Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը առջի օր տեկոյց մը հրատարակեց, որով անգամ մը եւս կը յայտարարէ թէ «անհրաժեշտ է կրկնապատկել ճիգերը» եւ սաստկացնել պայքարը հիւլէական ռումբին դէմ, բոլոր հաստատութեանց մէջ։

Կայմակերպութիւնը նոյնիմաստ կոչ մը հրատարակած է նաեւ Մայիս մէկի ոտնին առթիւ, միեւնոյն ատեն մասնաւոր նամակադրոշմ մը տպելով, երեք Արհեստակցական Միութեանց սկզբնատառերով (C.G.T., C.F.T.C. եւ Ֆ.Օ.)։ Վերջին երկուքը անմիջապէս բողոքեցին, դիտել տալով թէ «վստահութեան զեղծում» կատարուած է եւ թէ իրենք պիտի չմասնակցին Աչխատանքի Դաշնակցութեան կազմակերպած հրապարակային ցոյցերուն։ Քրիստոնեայ աչխատաւորներու Դաշնակցութիւնը միեւնոյն ատեն կը սպառնայ դատ բանալ։

★ Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ 41 կազմակերպութիւններ պիտի մասնակցին Մայիս մէկի աւանդական թափորին, Նասիոնի հրապարակէն Պաստիլ։ Բազմաթիւ նշանաբանակներու վրայ արձանագրուած պիտի ըլլան ոչ միայն բանուորական պահանջները, այլ եւ մարտական կոչեր հիւլէական ռումբին, Ատլանտեանի դաչինքին, Եւրոպայի վերազինման եւն· դէմ։ Նաեւ համերաշխութեան կոչեր՝ նաեւ–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

1951ին ԿԸ ԼՐԱՆԱՅ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ 1500ԱՄԵԱԿԸ

ԿԱՌԱՋԱՐԿՈՒԻ ՏՕՆԵԼ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐԱՊԷՍ

ԽՄԲ.— Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան պաշտօնաթերթը, «Հասկ», Մարտի թիւին մէջ յիշելէ վերջ Ատուածաշունչի թարգմանութեան 1500ի, (1934 – 35), Սասունցի Դաւիթի հազարամեակի, (1939 – 40), Գրիգոր Նարեկացիի ծննդեան հազարամեակի (1950) համազգային տօնակատարութիւնները, կ'առաջարկէ մեծահանդէս տօնել նաեւ Վարդանանց պատերազմին 1500ամեակը, որ կը լրանայ 1951ին:

Ստորեւ՝ խմբագրականին այդ մասը, որ շարք մը շահեկան թելադրութիւններէ վերջ կ'առաջարկէ յանձնաժողով մը կազմել, գործը գլուխ հանելու համար.—

★

Նման հազարամեայ յոբելեաններու կարգին, յառաջիկայ 1951 տարին, ճիշդ Ի. դարու երկրորդ կէսի սեմին վրայ, կը լրանայ Վարդանանց Մեծ Պայքարի ու Նահատակութեան Հազարհինգհարիւրամեակը:

Բացառիկ հանդամանք ներկայացնող հազարհինգհարիւրամեակ մըն է Վարդանանց Պայքարը:

— Միւս բոլոր հազարամեակները, որոնց յիշատակութիւնը կատարուած է ցարդ, առաւելապէս մշակութային բնոյթ կրող երեւոյթներու յիշատակութիւններ են: Հայ գիրի, գրականութեան, ֆոլքլորի եւ արուեստի հետ կապուած յոբելեանները: Մինչդեռ Վարդանանց Պայքարը կը տարածուի ազգային լայն ասպարէզներու վրայ: Ան հիմնական կապ ունի հայ ազգի ֆիզիքական գոյութեան եւ անկախութեան, հաւաքական ազատութեան եւ իրաւունքի եւ իր ամբողջական միութեան խնդիրներուն հետ: Վարդանանց Պայքարը՝ հայ ազգին, ազգերու շարքին մէջ իբրեւ ազգ ապրելու խնդիրն է:

— Վարդանանց Պայքարի բացառիկ արժէքը կը շեշտուի նաեւ սա իրողութիւնով, որ այդ շարժումին մէջ վճռականութիւն դուաւ հայ ժողովուրդի ցեղային ուղղութիւնը դէպի արեւմտեան հելլենիստիկ ու քրիստոնէական մշակոյթը, որուն հետ կապեր հաստատած էր առաքելական դարէն ի վեր:

— Դարձեալ այդ Պայքարի մէջ կ'արտայայտուի Հայու ազգային ամբողջականութեան ու միութեան գիտակցութիւնը, որ պիտի չուշանար յաջորդ սերունդի մէջ ստեղծելու դարերէ ի վեր միացեալ մէկ ազգի յարատեւութեան գաղափարը, այնքան հզօր կերպով արտայայտուած Որենացիի պատմութեան յօրինուածքին մէջ:

— Այդ պայքարը ունի նաեւ հոգեւոր բովանդակութիւն: Ցոյց կուտայ թէ հայ ժողովուրդը ո՛րքան վճռական է իր ազգային կեանքին ու մշակոյթին հիմ ընդունելու հոգեւոր արժէքները, արտայայտուած Եղիշէի այն բանաճեւին մէջ, թէ մեր հայրը կը ճանչնանք Աւետարանը, եւ մեր մայրը՝ եկեղեցին:

— Բայց Վարդանանց Պայքարը ունի նաեւ համաշխարհային քրիստոնէական արժէք: Քրիստոնէութեան պատմութեան մէջ առաջին անգամն է որ խաչապաշտ բանակ մը դէմ առ դէմ կը կանգնի հին Արեւելքի հեթանոսական մէկ բանակին հետ՝ հաւատոյ կամ հոգեւոր արժէքներու անպայման պահպանման ու ազատութեան համար: Մէկ դար առաջ ալ, դարձեալ Հայաստանի հողին վրայ էր որ քրիստոնեայ Տրդատի բանակը առաջին դէնքը կը վերցնէր դեռ հեթանոս Արեւմուտքի Մաքսիմիանոսի դէմ: Ճիշդ այն տարին, 451ին, երբ քրիստոնէական Արեւմուտքը համաժողով դումարած կը վիճէր Քրիստոսի բնութեան մասին, ասդին, Աւարայրի Տղմուտ դաշտին վրայ, հայ հերոսները զէնքով ու կուրծքով կը կռուէին այդ հաւատքի պաշտպանութեան համար: Իսկ Ընդհ. Ազգաց Պատմութեան մէջ հռչակուած Հերակլէսի քրիստոնէապաշտպան պատերազմները դեռ Վարդանանց Պայքարէն գրեթէ երկու դար վերջը պիտի դային:

Թէ՛ քրիստոնէական, թէ՛ համազգային, թէ՛ մանաւանդ համաշխարհային եղական կարեւորութիւն ունեցող երեւոյթ է ուրեմն Վարդանանց Պայքարը, ե. դարու կէսին. ուստի եւ այս բացառիկ երեւոյթը պէտք է ազդին եւ աշխարհին առջեւ բարձրացուի բացառիկ պայծառութեամբ եւ ուժգնութեամբ:

... Մենք պիտի ուզէինք որ ամբողջ հայութեան մէջ արծարծուէր այդ միտքը, եւ պաշտօնապէս 1951 – 52 տարիները հռչակուէին Վարդանանց Ցոբելինական Տարիներ, մեծահանդէս ձեռնարկներով տօնելով ամբողջ հայաշխարհի մէջ:

Այդ տօնակատարութիւնները պէտք է աւելի լայն տարածումին քան ժողովրդային ընդհ. խանդավառութիւններն ու փառաբանութիւնները: Պէտք է բերեն որոշ, յատուկ իրողութիւններ ու յայտնի գործեր: Հայ ժողովուրդը կը պաշտէ Վարդանանց յիշատակը. բայց ինչո՞ւ կը պաշտէ եւ ո՞ւր է արդարացումը այդ արժէքին, ո՞ւր են հայ պատմութեան ու կեանքին մէջ տեղն ու իմաստը Վարդանանց չարժումին, այսպիսի խնդիրներ պէտք է վերլուծուին, լուսաբանուին:

Ցոբելինական առիթով կրնան կազմակերպուիլ հրապարակային հանդիսութիւններ եւ հրատարակուիլ ուսումնասիրութիւններ, բացատրելու համար.

— Վարդանանց դարաշրջանին, քաղաքական հաւասարակշռութեան ձգտումը արեւելեան եւ արեւմտեան երկու աշխարհներու միջեւ:

— Կարելի է վերլուծել հայ ժողովուրդի եւ պետութեան վիճակը, Ե. դարու սկիզբէն ի վեր աճած մշակութային բացառիկ վերելքի լոյսին տակ, երեւան բերելով հայ ազգային միութեան իրագործումը, աշխարհագրականէն խոր՝ մշակութային կալուածի մէջ:

— Ճշդումներ կատարել մեծ պայքարի հետզհետէ խմորումին ու վերջնապէս ռազմադաշտի վրայ տարածումի դէպքերուն չուրջ, հակակշռելով տիրող ազգային քաղաքականութեան ձգտումները:

— Ու մանաւանդ առիկա առիթ պիտի ըլլար վեր առնելու ճշմարտութիւն մը, որ առ հասարակ կ'անտեսուի Վարդանանց Պայքարի պատմութեան մէջ.— այն է՝ պայծառ դիմագծութեամբ լման կենսագրութիւնը Վարդանանց չարժումի մեծ դերակատարներուն: Մեր ժողովուրդը այսօր աւելի շատ բան դիտէ «Վարդանանց ոգի» կոչուած բանի մասին, քան բուն ինքն Վարդան Մամիկոնեան մարդուն եւ իր գործակիցներուն մասին: Եւ ասիկա դժբախտ անտեսում մըն է: Պէտք է կոթողականի քանդակներով բարձրացուին հերոսները: Որովհետեւ մեծ դէպքերը չեն կրնար բացատրուիլ առանց անոնց կեանք տուող Մեծ Դէմքերու:

Դարձեալ, Վարդանանց Ցոբելեանը առիթ պիտի տար որ այդ դիւցազնագործութեան պատճառներուն ընդհայուչին հրատարակչական եւ արուեստի մեծ գործեր: Օրինակ.

— Ցօբինեանը Վարդանանց նուիրուած մեծ երաժշտութեան մը, իբրեն թեմա ունենալով Շնորհալիի աննման գրիչէն ծորած Նորահրաշը, թէքէեանի «Որհուրդ Վարդանանց» բանաստեղծութիւնը, կամ Եղիշէ Պատմիչի թեմաներուն մշակումով, ինչպէս ասկէ առաջ պատրաստեց Գ. Ալէմշահ:

Կարելի է արտադրել Վարդանանց նուիրուած թատերական մեծ գործ մը, աւելի լուրջ եւ խոր, քան ցարդ տրուած բեմադրութիւնները:

Այս հազարհինգհարիւրամեակի առիթով անհրաժեշտ է արեւմտահայերէնի թարգմանել Ղազար Փարպեցիի մեծարժէք պատմութիւնը, որուն միջին մասը յատկապէս նուիրուած է Վարդանանց Պայքարին, իսկ երրորդ կամ վերջին մասը՝ Վարդանանց Պայքարի չարունակութեան, այսինքն Վահանեանց Շարժումին, որ անբաժանելի մասն է առաջինին, երկուքը իրար ամբողջացնող: Այս ղոյդ թարգմանութիւնները սկզբնաւորութիւնը պիտի ըլլան այն մեծ ու կարեւոր գործին, որ հայ հին բոլոր մատենագիրներու ու պատմիչներու երկերուն արեւմտահայերէնի թարգմանութիւնն է, որով հայ գրականութեան սահմանները պիտի ընդարձակուին՝ ԺԹ. դարէն ետ դէպի Ե. դարը եւ հազարհինգհարիւրամեայ հայ գրականութեան արժէքները պիտի բարգաւաճէին նոր սերունդին մէջ՝ անոր սիրտը լեցնելով արդար հպարտութեամբը դարաւոր գրականութեան մը:

— Վարդանանց խորհուրդով նոր սերունդը ներշնչելու համար՝ օգտակար պիտի ըլլար տպել մետալներ՝ Վարդանի ու Ղեւոնդի «արիացեալ»ներու դիմաքանդակներով եւ իմաստալից մակագրութիւններով:

— Այս առիթով պարտականութիւն տալ պարսկահայ մտաւորականներու՝ որոնելու ճշդրիտ վայրը Աւարայրի դաշտին, որ ցարդ անստոյգ կը մնայ (թէպէտ Պ. Ա. Սաֆրաստեան ՀԱՍկի մէջ տպուած իր վերոյիշեալ յօդուածին մէջ կը փորձէր տեղը մատնանշելու):

Բ. Ե.

ԴԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Հիւղէն եւ իր ուժը

Հիւլէական դարու մէջ կ'ապրինք ու հռչակաւոր գիտուններէն մինչեւ պետական մարդիկ, նոյնիսկ փողոցի անցորդը ու մամիկը հիւլէական ռումբ, ջրածին ռումբ կը հոլովեն: Նորօրէն մը այս ալ, որ թանձր ամպեր կը կուտակէ խեղճ մարդկութեան գլխուն վերեւ...

Հակառակ մահասփիւռ զէնքի մը ծնունդ տալու, հիւլէն այնքան փոքր է զոր չէ կարելի երեւակայել իր բնական մեծութեամբ: Իր մօտաւոր տրամագիծը միլիմէթրէն տասը միլիառ անգամ փոքր է ...:

Այժմ ակնարկ մը նետենք իր կազմին վրայ: կարենալ պատկերացնելու համար զայն, օրինակ առնենք արեւը իր մոլորակային դրութեամբ: Նոյն ձեւով կը պարզուի նաեւ հիւլէն իր անտեսանելի փոքրութեամբ: Ունի կորիզ մը՝ որ իր զանգուածն է եւ որու չուրջ կը թաւալին կամ կը թրթռան — համաձայն միջավայրին ու ջերմութեան — մոլորակային էլեկտրոններ որոնք իբրեւ զանգուած թէեւ աննշան են սակայն մեծ դեր ունին հիւլէի բաղկացուցիչ ուժերու հաւասարակշռութեան մէջ, կորիզը եւս ունի իր յատուկ կառուցուածքը, որու համեմատական տարբերութեամբ կը զանազանուին հասարակ մարմինները:

Այսպէս, հիւլէական ամենապարզ կառուցուածքը հետեւաբար եւ ամենաթեթեւ մարմինը կը ներկայացնէ ջրածինը: Ունի կորիզ մը զոր դէտոնները փոթթօն կոչած են եւ որու չուրջ կը դառնայ էլեկտրօն մը: Փոթթօնը օժտուած է դրական էլեկտրականութեամբ մինչդեռ էլեկտրօնը՝ ժխտական: Բնագիտական օրէնքով էլեկտրական երկու հակառակ հոսանքներ ձգողական ուժ մը յառաջ կը բերեն: Էլեկտրոնները հիւլէի կազմին ամենափոքր մասնիկները ըլլալով՝ ենթակայ էին վերոյիշեալ ուժի հիման վրայ քաշուելու կորիզէն, սակայն իրենց թաւալումի անհամեմատ ա – րագութեամբ անոնք ծնունդ կուտան կեդրոնա – խոյս զօրութեան մը որ կը հակազդէ կեդրոնաձիգ ուժին, ստեղծելով ուժերու հաւասարակշռութիւն մը:

Հիւլէական կառուցուածքի այս ենթադրութենէն մեկնելով, անցեալ դարու վերջերը ռուս քիմիագէտ մը՝ Մենտէլէեւ, յօրինած էր հասարակ մարմիններու թուական ցանկ մը, դասաւորուած՝ համաձայն իւրաքանչիւր մարմնի կառուցուածքի փոթթոններու համեմատութեան: Սակայն մինչեւ 1932 հիւլէական դաղտնիքը առեղծուած մը կը թուէր բնագէտներուն եւ չատ հարցեր անլուծելի կը մնային: Վերջապէս չնորհիւ Chadwickի հետազօտութեանց, լոյսի չղ մը ծագեցաւ հիւլէական ներքին կազմի աղջամուղջին վրայ: Այլեւս վըտահօրէն պարզուեցաւ որ հիւլէական կորիզը ելեկտրօն չի պարունակեր, այլ կազմուած է փրոթոններու եւ նէօթրոններու յարակցութեամբ: Այս վերջիններուն չատ նման են փրոթոններու զանգուածին, սակայն ելեկտրականութեամբ բացարձակապէս չէզոք են:

Այս գիւտին հիման վրայ Մենտէլէեւի ցանկին երկրորդ մարմնի՝ հելիումի կորիզը կազմուած է երկու փրոթոնէ եւ երկու նէօթրոնէ: Իսկ ուրանիումը որ ցանկին 92րդ մարմինն է, իր կորիզը կը հաշուէ 92 փրոթոններ եւ 146 նէօթրոններ, զանգուածային ծանրութեամբ 238 ըլլալով: Ելեկտրոններու քանակը կը համապատասխանէ փրոթոններու թիւին:

Նոյն ցանկին 84 թիւէն սկսեալ բոլոր մարմինները բնականօրէն չողարձակ յատկութիւն ունին եւ անկայուն վիճակ մը կը ներկայացնեն. Այսինքն հակամէտ են այլ մարմիններու ծնունդ տալու նէօթրոններու կորուստով թէ յաւելումով:

Հիւլէներու կորիզը դժուարամատչելի պատճառ մը կը ներկայացնէ, ուր պարփակուած է ահռելի ուժ մը: Գաղափար մը տալու համար այդ թաքուն ուժին վրայ, ըսենք որ ուրանիում 235ի կորիզի խորտակումը նէօթրոններու ռմբակոծութեամբ յառաջ կը բերէ երեք միլիոն քիլովաթ – ժամի վիթխարի ուժ մը որու միլիոցաւ կարելի է վայրկեանապէս եռացնել 25 միլիոն լիտր ջուր: Ահա այս ուժին վրայ հիմնուած է հիւլէական ռումբը: Միւս կողմէ, ծանր մարմիններէն իջնելով ջրածինին, որ ինչպէս ըսինք ամենաթեթեւ մարմինն է, կարելի է ստանալ ուրանիումի տեղծած ուժի համեմատութեան հազար անգամը:

Արդարեւ, ջրածինը հակամէտ է խտացման, մինչեւ որ հասնի հէլիումի կազմութեան: Այս վերջինը կը ներկայացնէ ամէնէն կայուն եւ ներքին յարակցութեամբ կատարեալ մարմին մը: Ջրածնի բնաչրջութեան այս երեւոյթը կը կոչուի պէթի չրջանը (Cycle de Bethe) իր հեղինակին անունով: Անչուշտ երկար է թուել այդ չրջանի աստիճանական փոփոխութիւնները: Ենթադրական այս երեւոյթը տեղի կ'ունենայ աստղերու մէջ, ուր յառաջ կուգայ միլիոնաւոր աստիճանի հաստղող ջերմութիւն: Այս բնական ուժն ալ մարդիկ կ'ուզեն օգտագործել դժբախտաբար կործանարար նպատակներով՝ ջրածին ռումբ կոչելով զայն:

Այժմ Մենտէլէեւի ցանկի թիւը երկարած է մինչեւ 97: Այս վերջին մարմինները բնական վիճակի մէջ չէ կարելի գտնել, այլ կը ստացուին բնագիտական ճանապարհով:

Գ. ՊՕՑԱՃԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ, գրական, գիտական եւ արուեստի ամսագիր, Ա. տարի թիւ 4—5 (Ապրիլ – Մայիս): Խմբագիր Ա. Տէր Ովհաննեան: Հասցէ.— Imprimerie Moderne, Tehran (Perse):

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

Երիտասարդ չարժանկարիչ մը իր գործերով

Շարժանկարի նոր դէմքերէն է, Henri Verneuil (Ակոտ Մալաքեան) որ այդ ասպարէզը մտաւ չորս տարի առաջ: Այս կարճ ժամանակամիջոցին քա– մադրած կամ իրագործած է 23 չարժանկարներ, որոնց վրայ կ'աւելնայ վերջին գործը, On Demande un Bandit որ անցեալ շաբթուընէ ի վեր կը պատ– բաստուի Buttes Chaumontի արուեստանոցներուն մէջ:

Մալաքեան քիչերէն է որ յաջողեցաւ ուղղա– կի բեմադրիչի տիտղոսին արժանանալ եւ իբր այդ գործել: Ան հաստատ կը մնայ իր գրաւած դիրքին վրայ, յանդգնութիւն մը զոր կ'արդարացնէ իր աշխատանքովը: Իր Ա. գործերէն մէկը, Escale au Soleilը, Cannesի չարժանկարի փառատօնին մէջ կարճ ժապաւէններուն առաջին մրցանակին ար– ժանացաւ:

Իր վերջին ստեղծագործութիւններն են Lé– gende de Noël Terre Blanche, իսկ Veroniqueին մէջ Ֆրանսացի մեծ բեմադրիչ Vernayի առաջին աշ– խատակիցն էր:

Հակառակ իր արտադրած բազմաթիւ գործե– րուն, կանխահաս է բնորոշել իրշարժանկարներուն տիպարը: Զինք դիտեր թէ դէպի ուր կը հակին իր նախասիրութիւնները, բայց վստահօրէն կր– նանք ըսել թէ լայնօրէն տիրապետած է իր գործին եւ իր բոլոր ներշնչումները կը բխին արուեստին հանդէպ ունեցած սէրէն: Կր բաւէ զինք տեսնել իր աշխատանոցին մէջ, դաղափար մը կազմելու հա– մար: Ակոտ ամէն տեղ է: Զկայ մանրամասնու– թիւն մը որ զինք անտարբեր ձգէ: Իրեն համար ամէնէն աննշան նրբութիւնը ամբողջութեան մը կարեւոր մասնիկը կը կազմէ:

Մալաքեան արուեստագէտի խառնուածք ու– նենալով հանդերձ, յաճախ կը ստիպուի ենթար– կուիլ չարժանկարի մասնագիտութեան պահանջ– ներուն որոնք զինքը կը հեռացնեն իր ըմբռնում– ներէն եւ կը մղեն բոլորովին արհեստագիտական (թէքնիք) դետնի մը վրայ, լուծել, բեմադրու– թեան բարդ խնդիրները:

Իր վերջին գործը, որ կը լրանայ մօտերս, չատ ծիծաղաշարժ նիւթ մըն է:

Դժուար է, մասնաւորաբար հին աշխարհին մէջ ուր պատերազմին սեւ ամպերը իրենց դաժան ազդեցութիւնը գործած են ժողովուրդներու վը– րայ, ծիծաղաշարժ նիւթեր ներկայացնել եւ մա– նաւանդ յաջողիլ այս ձեռնարկին մէջ: Քիչ են այն բեմադրիչները որ կ'ուզեն այս գետնին վրայ աշ– խատիլ միշտ վախնալով անյաջողութիւններէ: Ե– թէ ասկէ առաջ կէս յաջող նկարի մը առջեւ իսկ մարդիկ կուշտ ու կուռ կը խնդային, այսօր այդ– պիսիները առանձնաշնորհեալներ են: Ահա թէ ին– չու այսպիսի գործ մը պէտք է կատարելապէս յա– ջողի, որպէսզի հետաքրքրէ զանգուածը:

Մեր երիտասարդ հայրենակիցը իր վերջին գործով ոչ միայն գեղեցիկ ժապաւէն մը կը ներ– կայացնէ, այլ եւ ի յայտ կը բերէ նոր ընդունա– կութիւն մը, որ լայն ասպարէզ կրնայ բանալ:

Մալաքեան ունի իր չուրջ խումբ մը վարժ

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՊՐԻԼ 11–24

ԿՐՃՆՈՊԼԸ, (Ցառաջ) .— Ապրիլ 11–24ի խորհուրդը, ոչ կաթողիկոսական պատուիրակին թելադրութիւնները եւ ոչ ալ Ազգ. Եկ. Մխութեան համերաշխութեան կոչերը կրցան համոզել «չէ– զոք» համարուած Մխութիւնները:

Ա՛ղմ չէզոքութիւն: Եթէ դիտնաս թէ հատ– ուածական ինչքան անմաքուր ձեռնարկներ քեզ կը դործածեն իրրեւ դիմակ, անպայման կը հրաժա– րիս գոյութեան իրաւունքէն, բառով թէ միտով:

Այսպէս, կազմակերպութիւն մը կրնայ հա– կադաշնակցական ըլլալ եւ կատաղօրէն պայքարիլ անոր քաղաքական ըմբռնումներուն դէմ, մնալով «չէզոք»:

Նոյն կազմակերպութիւնը յանուն իր «չէզո– ք»ութեան կրնայ պահանջել որ Դաշնակցութիւնը ղրկուի Զոհրապներու, Վարդգէսներու, Մաժակ– ներու, Զարգարեաններու, Վարուժաններու, Սիա– մանթօներու, Վռամեաններու եւ ուրիշ հազա– րաւոր նահատակներու խնկելի յիշատակը յարգե– լու արդար իրաւունքէն... Եւ դեռ ինչ դիմակա– հանդէսներ:

Անցեալ տարի Ազգ. Եկ. Մխութեան հրաւէրով իրեն չուրջ հաւաքուեցան Կ. Պոլսէն, Հ. Բ. Ը. Մ.ը, Մարտիկներու Մխութիւնը եւ Դաշնակցութիւնը, տօնելու համար Ապրիլ 11–24ը: Կարմիր Պոլսէն մերժած էր իր մասնակցութիւնը բերել, առարկե– լով թէ ինքը «կապուած ըլլալով Երեւանի կեդ– րոնին հրահանգ ունի Դաշնակցութեան եւ Կապոյտ Պոլսի կողքին չնստելու»: Փափկանկատութենէ մղուած, այն առեն չուզեցինք խօսիլ այդ մասին:

Այս տարի ուրիշներ ալ վարակուած վերի օ– րինակէն՝ մերժեցին իրենց մասնակցութիւնը բե– րել, սգատօնին, ուր հրաւիրուած էր նաեւ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը:

Եւ սակայն, Սգատօնը տեղի ունեցաւ մեծ յա– ջողութեամբ, լեցուն սրահի մը մէջ:

Օրուան նախագահը, Պ. Քիրազեան յուզիչ բառերով բացատրելէ վերջ սգատօնին իմաստը, թելադրեց համերաշխութեան օրինակ առնել Հր– ետանէներն: «Եթէ այսօր հայրենիք մը ունինք, ո– րու ուղղուած են բոլորիս աչքերը, 1915ին, անկէ առաջ եւ անկէ վերջ թափուած արեան կը պար– տինք անոր գոյութիւնը: Մենք ամէն տարի պիտի տօնենք այս տարեդարձը, մինչեւ որ Թուրքին ալ տօնել տանք գայն»:

Ճարտանքի մէկ վայրկեանի լռութենէն վերջ, երգեց Օր. Սիր. Տէրկոմսեան «Տէր կեցո...» եւ «Անուշի», դաշնակի ընկերակցութեամբ՝ Օր. Ման. Ալէքսանեանի: Ապա ներկայացուեցաւ եր– դախառն կենդանի պատկեր մը օրուան իմաստը յատկանշող խորանի մը չուրջ՝ մասնակցութեամբ

աշխատակիցներ: Այս անգամ ալ իրեն հետ է «չէզո– օփէրաթէօր» Charles Suinը որու կը պարտինք պատկերներու յատկութիւնը եւ գեղեցկութիւնը:

Վերջին պահուն կ'իմանամ թէ ստանձնած է Marcel Aymé'ի La table aux crevésի բեմադրութիւնը եւ մօտերս պիտի ձեռնարկէ իրագործման:

ԱՐԼԻՆ Մ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Տիգ. Աւետեանի, Ալ. Թորոսեանի եւ խումբ մը դպրոցական աղջնակներու: Ապա յաջորդաբար երդեցին եւ արտասանեցին Կապոյտ Պոլսի դպրոցի բարձրագոյն դասարանի աշակերտներէն, Մ. Այ– վազեան, Ալ. եւ Պ. Մարտիրոսեաններ, Պոլ. Այտոնեան: Երգեցին եւ արտասանեցին նաեւ Ընկ. Վարդ. Բաբախեան եւ Տիկին Ազ. Կիմիւշեան: Սրահին յուզումը հասած էր գագաթնակէտին:

Կապոյտ Պոլսի կողմէ Տիկին Սիսլեան եւ Դաշ– նակցութեան կողմէ ընկեր Ղ. Թորոսեան խօսք առնելով յատակօրէն վերլուծեցին Ապրիլ 11–24ի իմաստը:

Ներդաշնակ ամբողջութեամբ յայտագիրը պա– տիւ կը բերէ բոլոր դերակատարներուն, որոնք նոյնացած օրուան խորհուրդին հետ, կրցան խո– րապէս յուզել ոչ միայն մեզ, այլեւ Dauphiné Libé– rée'ի թղթակիցը: Անոր յուզիչ թղթակցութիւնը հպարտութեամբ կարդացին Կրճնոպլի մեր հայրե– նակիցները: Շնորհակալութեան եւ անկեղծ գնա– հատանքի խօսք ունինք բոլորին, բայց թող թոյլ տրուի մեզի մասնաւորապէս շնորհաւորել Կապոյտ Պոլսի դպրոցի աշակերտները:

Թղթակից

ԱՊՐԻԼ 11–24Ի ՍԳԱՏՕՆԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ, 23 Ապրիլ (Ցառաջ).— Ապրիլ 23ին, կիրակի, Bourse du Travailի ընդարձակ սրահին մէջ տօնուեցաւ Ապրիլ 11–24ի յիշատակին նուիրուած սգատօնը:

Այս տարի ալ նախաձեռնութիւնը ստանձնած էր Ազգ. Մխութիւնը: Իր կոչին պատասխանած՝ եւ իրենց մասնակցութիւնը բերած էին երեք յարան– ուանութիւնները, քաղաքական կուսակցութիւն– ները եւ Հայր. Մխութիւնները, բացի «Ֆրանքօ– Հայկական» պիտակին տակ ծածկուած այն խմբա– կէն, որուն համար ողբալը, սգալը, տօնելը կամ պարսաւելն ալ «հաշուի» հարցեր են: Եւ որովհե– տեւ սգատօնը տեղի կ'ունենար իրենց «հաշուէն» դուրս կամ տարեր եղանակով մը, նախընտրեցին իրենց պատեհին մէջ քաշուիլ: Իրենց չար բախ– տէն, ընդարձակ սրահը լեցուած էր հազարաւոր հայրենակիցներով, առանց դասակարգի խտրու– թեան: Բեմին վրայ պարզ յուշարձան մը փայտէ խաչով եւ սեւ երիզով, անոր տեւը յարանուա– նութիւններու, քաղաքական կուսակցութիւններու եւ այլազան Միութեանց ներկայացուցիչները:

Սգատօնին բացումը կատարուեցաւ «Հայր մեր»ով զոր երգեց դպրաց դասու խումբը: Ապա, օրուան նախագահ Պ. Ա. Կիւլպէնկեան ճառով մը փառաբանեց մեր նահատակները եւ մէկ վայրկեան յոտնկայս յարդանքի հրաւիրեց ներկաները: Մինչ բազմութիւնը երկիւղած ոտքի կը կանգնէր, հոն՝ բեմին խորէն պետական մեծ նուագախումբ մը կը հնչեցնէր Շօփէնի մահերգը:

Յաջորդաբար խօսեցան երեք յարանուանու– թեանց ներկայացուցիչները, Մոմճեան Վ. (կա– թողիկէ համայնք), Պատ. Սահակեան (բողոքա– կան), Վռամչապուհ քահանայ (Հայ. եկեղեցի): Քաղաքական կուսակցութիւններու կողմէ ընկեր Թ. Այվազեան (Հ. Ց. Դաշնակցութիւն), Ա. Ճա– նիկեան (Ս. Դ. Հնչակեան), Ց. Ղարիպ Շահ– պազեան (ռամկավար ազատ.), Հայ ուսանողնե– րու կողմէ Ֆըստըգեան, միջհայրենակցականնե– րու կողմէ Ֆըստըգեան, Բարեգործականի կողմէ Հ. Թադէոսեան եւայլն: Ազգ. Մխութեան կողմէ

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԺԱ.

Տանջանքներուն մէջ գուցէ ոչ մէկը այնքան հո– գեմաշ չէր, ինչպէս այն մարդու դրութիւնը, որ անդադար սպասում է մի ահաւոր դժբախտու– թեան:

Սպասում է օրերով, ամիսներով, սպասում է մի զարմանալի յամառութեամբ, հնարաւորու– թիւն չունենալով ոչ մի ժամանակ՝ թէ ծիծաղի եւ թէ հառաչանքների մէջ, մոռանալ որ կայ այդ հարուածը, անխուսափելի է, պատրաստւում է ա– մէն ժամ, ամէն րոպէ:

Այդ դրութիւնը սպառել էր Աննա խաթունի համբերութիւնը, հոգեկան բոլոր ուժերը:

Ոչ ոք, նոյնիսկ նրա հարազատ եղբայրը, չգիտէր թէ ինչ է կատարւում այդ կնոջ մէջ, ինչ մորմոք է ղգում մի մարդ, որ կաչկանդուած է, նստած վառ ածուխների վրայ եւ սպասում է ան– թարթ աչքերով, լարած իր բոլոր ղգայարանները:

Տեսնում էին որ նրա դէմքը օր օրի վրայ գու– նատւում է, որ աչքերի տակ խոր փոսեր են գո– յանում, բայց չգիտէին որ դրանք ներքին տագ– նապի թոյլ նշաններն էին: Մայրական սիրտը եր– բեք չէր դաւաճանում իր կոչման: Նա պինդ փակել էր իր պատերի մէջ միայն իրան յայտնի զգաց– մունքը, տանջւում էր լուռ, նահատակի համբե– րութեամբ:

Բայց նա էլ մարդ էր, նա էլ յոգնել դիտէր:

Վերջին օրերում յաճախ էին գալիս այնպիսի րոպէներ, երբ նրան թւում էր թէ Աստուծու ո– ղորմութիւնը կը լինէր, եթէ միանգամից կատար– ուէր վերջնար այն, ինչ որ պիտի լինէր: Լաւ թէ վատ,— այդ միեւնոյն է:

Նոյն իսկ վատն էլ կը գոհացնէր սիրտը, մի– այն թէ վերնար այն մերկ սուրը, որ կախուած էր սպասողի գլխին:

Այո, երանի նրանց, որոնք ստացել են իրանց բաժինը դժբախտութեան բաժակից եւ այլեւս չեն սպասում: Աննա խաթունն էլ ուզում էր այդպի– սիներից մէկը լինել:

Բայց դա, ի հարկէ, մէկն էր այն բազմաթիւ սխալներից, որոնք յատուկ են տանջուող սրտին: Մի սխալ, որ միայն այն ժամանակ կանգնեց աչ– քի առաջ, երբ ներս մտաւ Մանասի սուրհանդա– կը:

Աւազակապետը կարեւոր էր համարել իսկոյն լուր հասցնել Մելիքի կնոջը եւ Աւետարանոցի աւագներին իր յանդուգն քայլագործութեան մա– սին, որը պիտի հանէր բոլոր մարդկանց սրտե– րում ցցուած փուշը:

Լրաբերը դեռ ճանապարհին դիտէր, որ իր– են սպասում է Աննա խաթունի անկեղծ խնդակ– ցութիւնը:

Իսկ Մանասի գժերը սպասում էին թէ ինչ ըն– ծաներ կ'ուղարկէ Մելիքի տունը որովհետեւ հին կարգ էր մելիքների համար՝ երբեք առանց վար– ձատրութեան չթողնել ամէն մի քայլութիւն, որից օգուտ ունէր երկիրը:

Այրին սկզբում զարմացաւ, ապշեց: Նա հա– մարեա չէր հաւատում, հարցեր էր տալիս, մին– չեւ անգամ երդուեցրեց լրաբերին:

Գուցէ առժամանակ նա էլ հիացաւ, գուցէ նրա սրտի մէջ էլ անցաւ մի զովարար հոսանք: Բայց երբ վերջացաւ սարսափելի պատմութիւնը, տեղից վերկացաւ աւելի սարսափելի իրականու– թիւնը եւ ճնշեց նրան:

Նա զգաց որ այժմ եկել հասել է այն ժամը, որին ինքը սպասում էր, որին երանի էր տալիս:

Դա մի դառն, յուսահատ ճշմարտութիւն էր, որին նա չկարողացաւ նայել: Այժմ միայն նա հասկացաւ թէ ինչ վատ բան էր ուզում ինքը, այժմ պարզուեց թէ ինչ անհրապոյր դժոխային միտքն էր նա համարում Աստծու ողորմութիւնը: Ոչ, վառուած ածուխների վրայ կեանքն էլ կեանք է, իսկ իւրաքանչիւր կեանք լաւ է, քանի գոյու– թիւն ունի երկնքի տակ:

Նա սառն, համարեա թշնամական կերպով դարձաւ սուրհանդակին եւ ասաց:

— Ասում ես՝ Մանասը գոհ է, հա՞:

— Մի թէ՞ դու գոհ չես, Մելիքի կին, պա– տասխանեց նա: — Ե՞ս:

— Ամէն օր մեր մարդկանց հալածում, տան– ջում են: Մի օր էլ մենք ...

— Վրէժ է, խօսք չունիմ, մի անգութ վրէժ, որ միայն չափից դուրս կատղած հակառակորդին է վայել: Բետո՞յ:

— Բետո՞յ գարմացած կրկնեց սուրհանդակը:

— Բետոյ ի՞նչ ...

Ճ. Վարժապետեան։ Ճետոյ լսեցինք երգեր եւ արտասանութիւններ, (անունները զանց կ՚առնեմ)։

Այս առթիւ քանի մը դիտողութիւններ։ Սո – վորութիւն դարձեր է մեր ուղածին պէս չարժիլ հանդիսասրահներու մէջ։ Հանդէսին որեւէ ժա – մուն՝ կրնանք ելլել, նստիլ, չաղակրատել։

Ճետոյ, յատկապէս այս հանդէսին մասին խո – սելով՝ ամբողջ Յունիէս ժամ աթոռներու դամուած մտիկ ըրինք երկարապատում եւ մթնոլորնակ ու – ղերձները, տասնեակ մը կազմակերպութիւններու կողմէ։ Լա՞ւ չէր ըլլար այսպիսի պարագաներու մէջ կարելի եղածին չափ ամփոփել, իրական ու – ղերձի վերածել, կամ արտայայտել մէկ հեղինա – կաւոր անձի մտքոցաւ։ Դեղարուեստական բա – ժինն ալ պէտք է ըլլայ ամփոփ եւ խնամքով պատ – րաստուած։ Ամէն տարի բազմաթիւ երեկոյթներ եւ ցերեկոյթներ տեղի կ՚ունենան։ Թող այնտեղ բեմ հանուին անոնք որ հարեւանցի սորված են եր – գերն ու արտասանութիւնները։— Պապլէ

հանդիսաններու եւ երկաթուղիներու բանուորնե – րուն, նաւաստիներուն եւն.։

★ Ֆ. Մխիթեան բոլշեւիկեան կեդր. կոմի – տէն հրատարակեց Մայիս 1ի կոչը, որ տեղորա – կան ազգանշաններէն վերջ, կ՚ողջունէ Չինխաստանի համայնավար կուսակցութիւնը, եւ «միացեալ, անկախ, ժողովրդավար եւ խաղաղասէր Գերմա – նիան», կը հրաւիրէ բոլոր երկիրներու աշխատա – ւորները՝ «լի դերեւ հանել պատերազմի հրձիգնե – րուն ոճրապարտ ծրագիրները, զօրացնել Խաղա – ղութեան կուսակիցներուն հզօր ճակատը։ Կեցցէ Անգլիոյ, Մ. Նահանգներուն եւ Ֆ. Մխիթեան ժողովուրդներուն բարեկամութիւնը, յանուն խա – ղաղութեան, ի սիրեւս աշխարհի։ Փա՛ռք Ֆ. Մի – ութեան զինեալ ուժերուն որոնք կը հսկեն խա – ղաղութեան եւ մեր հայրենիքին վրայ։ Կեցցէ՛ն խորհրդային սահմանապահները, արթուն պա – հակները մեր հայրենիքին նուիրական սահմաննե – րուն » եւն.։

★ Լոնտոնի եւ Փարիզի չեխական դեսպան – ները նոյնիմաստ յայտարարութիւններ յանձնե – ցին երկու պետութեանց արտաքին նախարարնե – րուն, խնդրելով զանոնք հաղորդել իրենց խորհր – դարաններուն։ Այդ յայտարարութիւնները Չեխո – սլովաքիոյ Ազգ. ժողովին կողմէ քուէարկուած բանաձեւեր են, որոնք կ՚առաջարկեն «խաղաղու – թեան դաշնագիր մը կնքել մեծ պետութեանց մի – ջեւ, դադրեցնելու համար պաղ պատերազմը »։ Բանաձեւը պիտի ղրկուի բոլոր կառավարու – թեանց։ Իրազեկները կը կարծեն թէ այս ձեռնար – կը կատարուած է, ազդելու համար արեւմտեան երեք պետութեանց արտաքին նախարարներու յա – ռաջիկայ ժողովին վրայ, որ պիտի գումարուի Լոնտոնի մէջ։ Բանաձեւը կ՚ամբաստանէ աշխար – հակալ պետութիւնները թէ «պատերազմ կը պատ – րաստեն առաջնորդութեամբ Մ. Նահանգներուն եւ Մեծն Բրիտանիոյ եւ ոչակցութեամբ Վատի – կանի եւ Եուկոսլաւիոյ, փրկելու համար դրամա – տիրութիւնը»։ Ճետոյ կը պահանջէ դադրեցնել զէնքերու չինութիւնը եւ պատերազմի պատրաս – տութիւնները, արգիլել հիւլէական զէնքերը եւ ուրիչ քանդիչ զէնքերու արտադրութիւնը, դադ – րեցնել Հնդկաչինի եւն. «անարդար, անողորմ եւ արիւնայի պատերազմները» եւն ։

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ հանրապետութեան նախագա – հը, Արիսատ Սաքասից, քաշուեցաւ երկտող հրա – ժարադրով մը ուր կ՚ըսէ ։— «Կը հրաժարիմ առողջական պատճառով»։ Երկտողը կը բաղկանայ 13 բառերէ։ Հունգարական մամուլն ալ լուրը հա – ղորդեց քանի մը տողով։ Պ. Սաքասից նախապէս նախագահն էր Հունգարիոյ ընկերվարական կու – սակցութեան, եւ աստիճանաբար տեղի տալով, իր կազմակերպութիւնը թաղեց եւ դարձաւ բոլշեւիկ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԼՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ միլոցներ ձեռք առնուած են Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ, դիմագրաւելու հա – մար որեւէ պատահականութիւն Պերլինի մէջ։ «Երեք պետութիւնները վճռած են մնուր կենալ խորհրդային ցոյցերու հանդէպ եւ միշտ ալ պիտի մնան Պերլինի մէջ»։ Ի պատասխան հարցումի մը, նախարարը յայտարարեց թէ խորհրդային ար – դարադատութիւնը կ՚օգտուի արդի գիտութեան դաղտնիքներէն, ամբաստանեալները խոստովան – ցնելու համար։ Կը կարծէ նոյնիսկ թէ թմրեցու – ցիչներ գործածուած են վերջին մեծ դատավա – րութեանց ընթացքին, իսկ պատերազմէն առաջ՝ Պուխարինի համար։

ՋԻՒՆ – ՋՄԵՌԸ պիտի չարունակուի մինչեւ Մայիս 1, համաձայն մասնագէտներու գնում – թեանց։ Ֆրանսայի հողագործները մեծ վնասներ կրած են արդէն։ Լոնտոնի մէջ ձիւնամրրիկ մը, որ չէր տեսնուած 30 տարիէ ի վեր, ելեկտրակա – նութիւնը խանգարելով, առանց յոյսի ձգեց հա – զարաւոր բնակարաններ։ Փարիզի մէջ անձրեւ կը տեղայ երկու օրէ ի վեր ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դչ.)։— Սթերլին 980 (880), տո – լար 349.70 (357), գուից. ֆր. 81.42 (83), նա – փոլէոն 3240, սթերլին 3920, գուից. ոսկի 3170, տոլար (20) 15.840, ձոյլ ոսկի 472.000 ֆրանք ։

Ապրիլ 11-24ը

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Հ. Ճ. Դ. Նոր Սերունդի, մասնակցութեամբ ազգ. կազմակեր – պութիւններու, այս շաբաթ իրիկուն, Խրիմեան սրահը ։

Կը նախագահէ ընկեր ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Կը խօսին ։— Ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ եւ Հ. Ճ. Դ. Նոր Սերունդի ներկայացուցիչը։

Կը մասնակցին Ազգ. կազմակերպութիւնները։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒԽ ԲԱԺԻՆ ։

★

ԱՊՐԻԼ 11–24 ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ճ. Դ. Նոր Սերուն – դի, հովանաւորութեամբ Հ. Ճ. Դ. կոմիտէի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սէրբլը կաթո – լիկի սրահին մէջ։ Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ ։

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ հո – գաբարձութեան, 29 Ապրիլ, շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Salle des Fêtesի մէջ։

Բացումը կը կատարէ վարչութեան պատուա – կալ նախագահ Պ. Ա. ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ, նախագա – հութեամբ Պ. Գ. ՍԻՆԱՊԵԱՆի։ Կը խօսի Պ. Ճ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Լիոնէն)։

Երգեր եւ արտասանութիւններ ։

Մուտքը ազատ է ։

★

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՈՆԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ երեք յարանուանութիւն – ներու ։ Այս կիրակի, Վարագայ Ս. Խաչ եկեղե – ցւոյ մէջ, մասնաւոր հոգեհանդիստ պիտի կատար – ուի Ապրիլեան եղեռնի նահատակներուն յիշատա – կին համար։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ԱՐՏԱ – ԻԱԶԻ արք. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆ, որ պիտի նախագահէ յետ միջօրէին կատարուելիք պատօնին։ Խօսք պիտի առնեն նաեւ հայ կաթողիկէ եւ բողոքական հասարակութեանց հոգեւոր պետերը ։

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 6, շաբաթ երեկոյ, ժամը 8ին St. Edremontի սրահին մէջ, rue Solezél։

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ մաս – նակցութեամբ բոլոր կազմակերպութիւններու ։

Կիրակի առաւօտ հոգեհանգստեան պատարագ ։

ԱՃՑ ԴԷՊԻ ՓԷՌ ԼԱՇԷՋ

Փարիզի Հ. Ճ. Դ. եգիպտացի կոմիտէն այդ մը կազմակերպած է այս կիրակի, Ա. ԱՀԱՐՈՆ – ԵԱՆի, Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆի եւ ԱՆԴՐԱՆԻԿի չերիմ – ներուն, ծաղկեպսակներով։

Խօսք կ՚առնեն ընկերները ։

Ժամադրավայր métro Gambetta ժամը 3ին։

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջաններու ըն – կերները եւ համակիրները ։

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի ՄԱՀՈՒԱՆ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ԱՌԹԻԻ

Հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի կատարուի, Պոմոնի (Մարսէյլ) Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկե – ղեցւոյ մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ճ. Դ. «Ա – հարոնեան» խումբի, մասնակցութեամբ «Զաւար – եան ենթակոմիտէի, եւ կապոյտ Խաչի, այս կի – րակի ժամը 11ին ։

ԿՐՃՆՈՊԻ ՄԻՋ

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԻ

Այս կիրակի ժամը 3ին Sacré Coeurի սրահին մէջ՝ «ՇԱՀ ԻՍՄԱՑԻԼ»ը, վեց արար, երգախառն, ընկերակցութեամբ նուագի։ Կը մասնակցին Լիոնի եւ Կրճնոպլի լաւագոյն ուժերը ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ ։— Այրի Տիկին Ազնիւ Շահ – պենտէրեան եւ զաւակները, Սօնա եւ Ճակոբ, Տէր եւ Տիկին Սրապեան (Ճունաստան), ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականները իրենց խորին չնորհակալու – թիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք իրենց ող – բացեալ ամուսնոյն եւ հօր ԱՐՏԱԻԱԶԴ ՇԱՀՊԵՆ – ՏԷՐԵԱՆի (Վանեցի) կսկծալի մահուան առթիւ ի – րենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին անձամբ, դրաւոր, ծաղկեպսակով եւ նուիրատուութեամբ ։

Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը այս առ – թիւ փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ իր կարօտ մէկ հայրենակցին ։

ՀԱՆԴԷՍ – ԽՆԶՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ճ. Դ. Նոր Սերունդի Իսի լէ Մուլինոյի մասնաճիւղին, այս կիրակի ժամը 2·30էն սկսեալ, 45 rue de la Défense ։

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesmes - (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՌՈՄԱՆ ։— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, ընկերուհի Նուարդ Քէչէճեանի բնակարանը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ ։

ԼԻՈՆ ։— Հ. Ճ. Դ. Նոր Սերունդի «Միաման – թօ» խումբի դասախօսութիւնը այս ուրբաթ երե – կոյեան ժամը 8·30ին դպրոցին սրահը, 78 rue Ra – belais։ Նիւթ ։— «Վարդանանց» ։ Դասախօս՝ ընկ. Վ. ԵԱԳՈՒԻՊԵԱՆ։ Կը հրաւիրուին իրենց ընկեր – ները, սանուհիները եւ համակիրները ։

ՄԱՐՍԷՑԼ ։— Հ. Ճ. Դ. ընկեր կարօ ենթակո – միտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, ընկեր Սարգիս Թորոսեանի բնա – կարանին մէջ ։

Հ. Ճ. Դ. ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ եւ Սարսէլի «Վարդան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէս – օրէ վերջ ժամը 2·30ին, սովորական հաւաքա – տեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պար – տաւորիչ է ։

ՓԱՐԻԶ ։— Հ. Ճ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժո – ղովը՝ այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 20·30ին , սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայանալ անդա – մատերով ։

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆի հերթական հաւա – քոյթը՝ այս ուրբաթ իրիկուն, քաֆէ Ռէժան ։ Դասախօսութեան նիւթը՝ «Սովետական մշակոյ – թը»։ Զեկուցանող՝ Պ. Ա. Խոնդկարեան ։

ՇԱՎԻԼ–ՎԻՐՈՖԼԷի Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչու – թիւնը (սկաուտական) կը հրաւիրէ երկու թաղե – րու հայրենակիցները անխտիր, ներկայ ըլլալ այսօր, ուրբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, Շավիլի մատրան մէջ տեղի ունենալիք հաւաքոյթին։ Կը նախագահէ՝ Պ. Ճարութիւն Պօղոսեան։ Կը խօսի Պ. Վազգէն Անդրէասեան ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ ։— Հ. Ճ. Դ. «Անուշ» ենթա – կոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, մա – տուռնի սրահը։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւ – նը պարտաւորիչ ։

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՎԻԵՆԻ

Մասնաճիւղը կը խնդրէ որ կիրակի Ապրիլ 30ին առտուն ժամը ճիշդ 10ին բոլոր ընկերուհիները, սանուհիները եւ Կապոյտ Խաչի դպրոցի աշա – կերտները ներկայ ըլլան Համօ Ծհանջանեան Ա – կումբին մէջ, լուսանկարուելու համար։ Ճշդա – պահ ըլլալ ։

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Մ. ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ – Գ. ԱԼԷՄՇԱՀ

Թատերասրահին մէջ, այս կիրակի, ժամը 16ին։

Պիտի խօսի Հ. ՍԱՀԱԿ Վ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ, տեսուչ Ս. Մ. Մուրատեան վարժարանի, նիւթ՝ Ազգային հրատապ եւ կարեւոր խնդիրներու շուրջ։

26 rue de Troyon, Sévres։

ՄԱՐՍԷՑԼ, 26 Ապրիլ ։— Տէր եւ Տիկին Ճա – կոբ Հայգազործեան, եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ա. Տէրմկրտչեան (Սուրիա), Այրի Տիկին Հերա – նոյշ Նալպանտեան եւ որդին Օննիկ Նալպանտեան, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Սիմոնեան, Տէր եւ Տիկին Սէօքինեան եւ բոլոր ազգականները դառն կսկիծով կը ծանուցանեն դառնաղէտ մահը իրենց աղջկան, քրոջ, քենիին եւ ազգականին

Օր. ԹԱԳՈՒՀԻ – ԺԱՒԼԻՆ ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆի որ կնքեց իր մահկանացուն 22 տարեկան ծաղիկ հասակին մէջ, 25 Ապրիլ, երեքշաբթի առտու ժա – մը 7ին, Սէնթ Մարկրիթի հիւանդանոցին մէջ։

Հանդուցեալին մարմինը այսօր ուրբաթ, առ – տուան ժամը 8·30ին հիւանդանոցէն կը փոխադ – րուի Սէնթ Մարկրիթի Ս. Աստուածածին եկեղե – ցին եւ ժամը 9ին, յետ եկեղեցական արարողու – թեան Ս. Սէն Փիէրի գերեզմանատունը ։

ՎԻԵՆ ։— Հայ կիրակնօրեայ դպրոցին տարե – կան հանդէսը՝ Ապրիլ 29ին, շաբաթ երեկոյեան ժամը 20.30ին, Cercle Catholiqueի սրահին մէջ ։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին ։

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

Ներկի եւ Ամերիկեան ՊԱՇ կարող աշխատա – սէր գործաւորներ, Materiel–Industrielի, Courbevoieի աշխատանոցին համար, մասնաւորաբար Անիլէնէն եւ Պուա Քոլոմպէն։

ՏԵՒԱԿԱՆ ԳՈՐԾ եւ ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ ։

Դիմել 38 rue de Chalon Paris, métro Gare de Lyon։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Samedi 29 AVRIL 1950 Շաբաթ 29 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6140–Նոր շրջան թիւ 1551 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Նախկին սպարապետ Ֆէվզի Չաքմաքի մահէն ի վեր, շռնդալից յայտնութիւններ կ'երեւան թուրք մամուլին մէջ, յետաշրջական չարժումի մը մասին :

Ինչ որ կը թարգմանուի Պոլսոյ հայերէն թերթերուն մէջ, անշուշտ բաւական չէ, ամբողջական գաղափար մը կազմելու համար :

Ամէն պարագայի մէջ, կը թուի թէ չարժումը վրդովիչ համեմատութիւններ ստացած է : Այն աստիճան որ, հակառակ ընտրական բուռն պայքարին, վարչապետը, Շէմսէտտին Կինալթայ, հարկ դատած է մամնաւոր տեսակցութիւն մը ունենալ ընդդիմադիր կուսակցապետին՝ Ճէլալ Պայարի հետ :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, վարչապետը խոստացած է թէ Ֆէվզի Չաքմաքի յուղարկաւորութեան առթիւ Պոլսոյ մէջ պատահած դէպքերը «յետադիմական չարժումի մը նախաբանը կը կազմեն » :

— *Միւս կողմէ երեսփ· ընտրութիւնները կը մօտենան եւ այսպիսի փափուկ շրջանի մը մէջ պէտք չէ թողուլ որ խռովարար եւ մոլեռանդ տարրերը առիթէն օգտուին եւ սանձարձակ գործեն : Նոյն իսկ զրոյց կը շրջի թէ ընտրութեանց օրը կրօնական արարողութիւններ եւ ցոյցեր պիտի կատարուին : Կառավարութիւնը բնականաբար խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ գրգռիչներուն դէմ » :*

Ինչպէս կը յիշուի, հսկայական ցոյց մը տեղի ունեցաւ Ֆէվզի Չաքմաքի յուղարկաւորութեան առթիւ : Հազարաւոր ցուցարարներ դադարը յափշտակելով, ներեզմանատուն փոխադրեցին ի – րենց ուսերուն վրայ : Թերթերը կը գրեն թէ կանանչ փաթթոցներ, ֆէսեր ալ երեւցած էին, ինչպէս եւ արաբերէն էզան կարդացողներ :

Ցոյցին վարիչները կը գանգատէին թէ պատշաճ յարգանքը չէ ընծայուած հանգուցեալ սպարապետին :

Իրականին մէջ, քաղաքական – կուսակցական պայքար մրն է որ գլուխ կը ցցէ, սպառնալով խախտել Մ· Քէմալի հաստատած կարգուսարքը :

Նախկին սպարապետը երրորդութիւն մը կը կազմէր Ա.Թաթիւրքի եւ Իսմէթի հետ, ճակատմարտի դաշտին վրայ : Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ երեքը միասին վարեցին եւ չահեցան ազգային պայքարը :

Շատ բան փոխուած է այդ օրերէն ի վեր : Իսմէթ Ինէօնիւ փորձեց եւ կը փորձէ «բարեփոխել» Մ· Քէմալի կարգուսարքը, դէպի ալ դարձնելով անիւը : Ֆէվզի Չաքմաք դարձաւ ընդդիմադիր, աւելի հրահրելով ազգայնական – կրօնական զգացումները :

Միւս կողմէ, «Հալք»ը որ միահեծան կ'իշխէր տարիներէ ի վեր, հարկադրուեցաւ լուրջ նահանջ մը կատարել, ընդունելով մէկէ աւելի կուսակցութեանց գոյութիւնը :

Այս վերիվայրումներու ընթացքին էր որ, ձէլալ Պայարի Դեմոկրատ խմբակցութենէն վերջ, կը կազմուէր «Միլլէթ»ը (Ազգ), հովանաւորու – թեամբ Ֆէվզի Չաքմաքի :

Կատարուած քննութիւնները կը հաստատեն թէ վերջին ցոյցերուն մէջ գործօն դեր կատարած են այս հոսանքին անդամները :

Այսպէս կամ այնպէս, խլրտումները կը չարունակուին Պոլսոյ թէ Անգարայի մէջ : Կատարուած են բազմաթիւ խուզարկութիւններ եւ ձերբակալութիւններ : Արդէն իսկ դատարան յանձնուած են 75 ամբաստանեալներ :

Եւ դեռ ամէն դաղտնիք պարզուած չէ, ինչպէս կ'երեւայ վերջին տեղեկութիւններէն :

Թուրք թերթի մը Թղթակիցն է որ կը հեռադրէ Անգարայէն (Մարմարա, 20 ապրիլ) :

— *« Ցաւով կը տեղեկանամ թէ երեսփ· ընտրութեանց նախօրեակին, Միլլէթ կուսակցութիւնը պատրաստած է կործանարար ծրագիր մը, շահագործելով ժողովուրդին կրօնական զգացումները : Զրոյց կը շրջի թէ ընտրութիւններէն երեք օր առաջ, Իսթանպուլի եսաս մզկիթներուն մէջ միաժամանակ «Մէվլուտ» պիտի կարդացուին եւ ժողովուրդին կրօնական զգացումները գրգռելով, պիտի կրկնեն մոլեռանդութեան ցոյցերը» :*

Տագնապը սաստիկ չի վերջանար :

Շ.

Հայ տարագիրներու ցուցակը

ԵՐԿՈՒ ՀԱԶԱՐ ՀՈԳԻ ՀԵՌԱՑԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱՑԷՆ

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏ, 25 Ապրիլ (Ցառաջ) — Այլեւս բոլորովին նօսրացաւ հայկական գաղութը Քէր – մասթոյ եւ հատայքը՝ Օթուլքկարտը սկսէ : «Անէա»յի գրասենեակէն կողմէ պահուած արձանագրութեանց համաձայն, մինչեւ այսօր այլուր փոխադրուած են 1900 ազգակիցներ, եւ, եթէ հարիւր մըն ալ հաշուենք առաջ «Անէա»յի գիտութեան սեկնածները, փոխադրուածներու ընդհ· թիւը կը հասնի երկու հազարի :

Այս թիւէն 1580 հոգի սեկնեցան Միացեալ Նահանգները, իսկ մնացած 314ը՝ Պրազիլիա, Ֆրանսա, Վենեզուէլա, Իրան, եւն· : Արձանագրութիւն չունեցող սիւս հարիւրն ալ առաւելապէս մեկնած են Մ· Նահանգները, այնպէս որ բոլորը միասին, այս երկիրը սեկնած կ'ըլլան մօտաւորապէս 1700 հոգի : Կան տակաւին 214 հոգի (Շթուլթկարտէն), որոնց գործողութիւնները առաջ կ'երթան ըստ սովորականին :

Սիւս կողմէ, 32 պարագաներու տակ 98 հոգի մերժուած են ամերիկեան իշխանութեանց կողմէ, առողջական եւ քաղաքական պատճառներով, իսկ 22 պարագաներու տակ 53 հոգի, հիւանդութեան եւ անպրպտիութեան պատճառով պայմանաժամներ ստացած են : Ասոնցմէ զատ 14 հոգի հրաժարած են Մ· Նահանգները դաղթելու մտադրութենէն, իսկ ուրիշ 11 հոգի ալ Ցի – Փի չըլլալով, չեն կրցած օգտուիլ իրենց ղրկուած էվի – տէվիներէն :

Մինչեւ հիմա, «Անէա»յի գծով էվիտէվիք, ստացածներու թիւը կը հասնի 2578 հոգիի :

Այժմ, դաղթականային մէջ մնացած են 187 Ցի – Փի Հայեր, որոնք կը վայելեն ԼՒՕի հոգատարութիւնը, իսկ ուրիշ վաթսուն հոգի ալ —Ցի–Փի կամ ոչ Ցի–Փի Հայեր, որոնք չեն վայելեր այդ հոգատարութիւնը — պատասպարուած են այնտեղ առժամապէս : Ճամբարին ընդհ· բնակչութիւնը կը հասնի 643 հոգիի,— Հայեր, Պալթեր, Լիտուեր, Հրեաներ, եւն· :

Աւստրիայէն Մ· Նահանգները դաղթած են ցարդ 118 Հայեր, իսկ Իտալիայէն՝ 27 :

Մինչեւ երկու շաբաթ Մ· Նահանգները կ'երթայ նաեւ դաղթականային տնօրէնը, ընկեր Լեւոն Բէկ : Այնուհետեւ, վստահօրէն, տեսչութիւնը պիտի անցնի օտարներու ձեռքը :

Քանատական առաքելութեան յանձնարարութեան վրայ, «Անէա»ն, 43 հոգինոց ցուցակ մը յանձնեց, փորձի համար : Եթէ այս ցուցակը ընդունուի, յոյս կայ որ երկրորդ ցուցակ մըն ալ յանձնուի : Մեկնելիքները, սակայն, քանատայէն ղրկուած էվիտէվիքներ պէտք է ունենան, գործ մը՝ զոր «Անէա»ն գլուխ պիտի հանէ անշուշտ :

Անբուժելի նկատուած կամ երկարատեւ ապաքինման կարօտ հիւանդներու համար տակաւին ոչ մէկ կարգադրութիւն կայ : Իրօն կը փակուի երկու ամիսէն, թէեւ կազմակերպութեան մէկ սպասարկութիւնը, մինչեւ տարուան վերջը պիտի չարունակէ զբաղիլ արտագաղթի առաքումներով, ինչպէս նաեւ հիւանդներու եւ անոնք պարագաներուն հոգատարութեամբ : Աւելի հաւանական է, սակայն, որ այս վերջիններու հոգատարութիւնը ստանձնեն դերման խնամատարական իշխանութիւնները, դրաման իշխանութեանց հսկողութեան տակ :

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ ՍՄԲԱՏ ՈՂՋ Է

«Պայքար»ի Ապրիլ 9 թիւին մէջ հրատարակուած է նամակ մը, Սմբատ Բորոյեան ստորագրութեամբ, ուղղուած Աբգարի, որ կ'ըսէ (23 Փետրուար) .

— *« Իմ մասին այն լուրը որ տարածուած է Սեմերճեանի կողմից, իբր թէ ես մահացել եմ եւ թէ Ալեքսանի կողմից, որ դա սխալ է··· Անշուշտ մէկ օր պէտք է մահանամ Մուշ քաղաքում » :*

Մ· ԹՈՐԼՔ, Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, չնորհաւորած է յերմ հեռագիրներ ստացաւ Սթալինէն, Մ· Մուլթեան կեդր· կոմիտէէն եւ ուրիշ կարմիր կազմակերպութիւններէ, իր ծննդեան 50ամեակին առթիւ : Նուէրներ կը տեղան ամէն կողմէ, լեռնակուտակ ցուցահանդէս մը կազմելով :

Երկու ներսփոխաններ պիտի դատուին Պրէսթի դիպուածին առթիւ

Ազգ· ժողովը եչ· օր 179ի դէմ 389 ձայնով մերժեց դադրեցնել երկու համայնավար երեսփոխաններու դէմ բացուած դատական հետապնդումները :

Երկու ամբաստանեալները, Տիկին Մառի Լամպէտ եւ Պ ·Սինեոր, ձերբակալուած էին Պրէսթի մէջ, յետոյ առժամապէս ազատ արձակուած՝ դատարանին կողմէ, սպասելով Ազգ· ժողովին որոշման : Սահմանադրութեան համաձայն, երբ երեսփոխան մը յանցանքի վրայ բռնուի, կրնայ ձերբակալուիլ : Անշուշտ վերչնական վճիռը կ'իյնայ Ազգ· ժողովին :

Կիսաբանութիւնները բացաւ համայնավար խմբակցութեան պարիչը, Ժաք Տիւքլո, բացատրելով թէ յանցանքի վրայ բռնուած ըլլալու խընդիր չկայ, քանի որ յանցանք չէ «գործուած» : Եւ ազդարարեց — «Ազգ· ժողովը պէտք չէ վտանգաւոր նախընթաց մը ստեղծէ այսօր, համայնավարներուն, վաղը թերեւս ուրիշներու համար» : Իր պատմութեան համաձայն, երկու երեսփոխանները չինութեանց դործատիրական հաստատութեան ընդհ· քարտուղարին Պ· Փրեվոթոյի դրասենեակը դացած են երբ հոն մնած էին բանվորները : Ոչ զայն ծեծած են, ոչ ալ անարգած : Իսկ դատախսվը ձերբակալման հրամանագիրը հանած է ոստիկանութեան տեսուչին տեղեկագիրը ստանալէ առաջ : «Ուրեմն ապօրինութիւն դործած է քաղաքական նկատումներով, բռնաբարած են օրէնքին ոդին եւ տառը : Ազգ· ժողովին պարտքն է դադրեցնել դատական հետապնդումները » :

Ամբաստանեալներէն Տիկին Լամպէտ նկարագրեց իր ձերբակալութիւնը եւ տեղափոխութիւնը Ռէկ բանտէն մինչեւ, «չալվկով, բոպիկ, ձեռքերը կապուած եւ ընդ հսկողութեամբ ստուարաթիւ ոստիկաններու» : Նոյն իսկ ըսաւ թէ պահակները ծեծեցին զինքը, երբ կ'ընդդիմանար եւ մազերէն քաշելով փոխադրեցին քրէական յանցատրներու բանտը :

Միւս ամբաստանեալը, Ալէն Սինեոր, պատմեց թէ ցոյցին առեն կը դանուէր արտասուաթաթ ռումբերու տեղատարափի մը տակ եւ թէ արբէն տակաւ ըլլալով, թոքերը վնասուեցան : Յետոյ ը – սաւ թէ տունի մը բակը ապաստանած էր, երբ եկան ձերբակալեցին, խոշտանգելով :

Ժաք Տիւքլոյի երկար ճառէն վերջ խօսք առաւ դատական նախարարը, ուժգնօրէն պատասխանելով դրած ամբաստանութեանց : Ըսաւ թէ բացորոշ է սահմանադրութեան տրամադրութիւնը, թէ յանցանքի վրայ բռնուած երեսփոխանները կրնան ձերբակալուիլ : «Կառավարութեան պարտականութիւնն է յարգել սահմանադրութիւնը եւ խորհրդարանին իրաւունքները, բայց նաեւ պաշտպանել խորհրդարանը՝ կարգ մը զեղծումներու դէմ» : Յետոյ մանրամասնօրէն նկարագրելով Պրէսթի անցուդարձը, երկու ամբաստանեալներուն կատարած դերը եւայլն, եզրակացուց թէ դատական հետապնդումները պիտի չարունակուին, եթէ Ազգ· ժողովը չորոշէ դադրեցնել : «Պէտք չէ որ սահմանադրութեան տրամադրութիւնները չարաչար գործածուին, չքմեղացնելու համար բռնութիւնը եւ ըմբոստութիւնը » :

Զորս բանաձեւեր առաջարկուած էին : Ժաք Տիւքլոյի բանաձեւը, որ կը պահանջէր դադրեցնել հետապնդումները, մերժուեցաւ 184ի դէմ 410 ձայնով :

Միւս երեք բանաձեւերէն ընդունուեցաւ մէկ ծամասնութեան առաջարկը, որ կը տրամադրէ չարունակել հետապնդումները :

Նիստը չարունակուեցաւ գիշերը, եւ տաք վէճաբանութիւններ տեղի ունեցան բուն խռովութեանց մասին : Ժաք Տիւքլո ծանր բառեր գործածեց ներքին նախարարին դէմ, Պրէսթի երիտասարդ բանուորին սպանութեան առթիւ : Ժողովրդական երեսփոխան մը մեղադրեց համայնավարները իբրեւ պատասխանատու արիւնալի ընդհարումի :

Ներքին նախարարն ալ խօսք առնելով, ըսաւ թէ Պրէսթի ողբերգութիւնը հետեւանք է քաղաքական դրդռութեանց : « Համայնավար կուսակցութիւնը չարժման մէջ դրած էր իր հարուածային ուժերը, պայքարելու համար բարեկարգութեան ուժին դէմ : Այս վերջինը բուն յարձակողականի մը հանդիպելով, ստիպուած էր յարդել տալ քաղաքապետութեան հրամանը, որ կ'արգիլէր թափորը : Քննութիւն բացուած է ստուգելու համար թէ ի՛նչ պարագաներու մէջ կրակ բացուած էր : Համայնավար կուսակցութեան նպատակն է արիւնալի դէպքեր յարուցանել, զանոնք չհաղորդելու համար : Կառավարութեան պարտքն է ընդդիմանալ անկարգութեանց եւ յարգել տալ օրէնքը» :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՍԱՓՐԻՉՆԵՐՈՒ արհեստապետութեան որոշումով, այսուհետեւ մաղերը 83 ֆրանքի պիտի կարուին (Բ· կարգ, նախապէս 70), իսկ առաջին կարգի խանութներու մէջ՝ հարիւր ֆրանքի :

ԹՈՅՆԸ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Թոյնը մեծ դեր խաղացած է արուեստներու եւ գրականութեան մէջ, հինէն ի վեր: Թոյներու ազդեցութեան տակ էր նոյնպէս, որ դելփեան քրմուհիները, կիսովին գինովցած եւ բանդագուշանքի մատնուած, կը յաւակնէին գուշակել գալիքը:

Սակայն թոյնը դարձած է նաեւ մեծ զէնք մը, սկիզբէն մինչեւ այսօր: Մասնաւորաբար կիներն են, որ կը սիրեն գործածել այդ զէնքը: Ամէն մարդու տրուած չէ ունենալ կին մը, որ... սիրէ զինք: Վա՛յ այն էրկան, որ կին մը ունի չարախինդ եւ վայրագ: Ճօրնազ, լատին բանաստեղծը, որ կ'ապրէր Ք.ծ. դարուն, իր երգիծանքին մէջ կը յիշէ թէ կարելի չէր համբել բարձր դասու կիրներ, որոնք առանց խղճահարելու՝ «նախահարց մօտ կը ղրկեն» (կը սպաննէին) իրենց ամուսինները, զօրաւոր թոյներու ալբեցու-մով: Տիտոս Լիւրոսի օրով (Քրիստոսէ 39 տարի առաջ), Հռոմի ազնուական տիկինները, սովորական պահանջ մը գործադրելու ճեւով, կը կազմեն ընկերութիւններ, որոնց անդամները ուրիշ ընելիք չունէին՝ բայց եթէ թունաւորել իրենց ամուսինները:

Ժ.Զ. դարուն, Իտալացւոց մէջ թունաւորումը արուեստ մը դարձած էր, եւ չատպէրդուղները ճարտար դարբիններ կը դործ կը դնէին զրոյր դեղ-լապացնելով: Ս.Ս. դարուն, սասսաւորաբար Լուդովիկոս Ս.Ր.ը օրով, Քրասսայի մէջ եւս ճարտարուեստ մը դարձաւ թունաւորումը: Կիներ, — յիշենք մէկ քասըն Վուազէն, Պրէնվըլիէ, Ծըլակըրանժը,— նրբահնար թոյներով այնքան զոհեր տուին, որ իրական սարսափ մը ստեղծուեցաւ երկրին մէջ: Լուդովիկոս ԺԴ. մահուան դատապարտեց թունաւորող կիներէն Տըլակրանժը, (որ յայտնութեամբ մը թէ տեղեակ է թագաւորը թունաւորելու ծրագրի մը՝ տարբներով յետաձգել տուաւ իր մահապատիժը), յետոյ մասնաւոր հրովարտակ մը հանեց, խիստ պատիժներ տնօրինելով թոյնի հետ խաղացողներու մասին: Սակայն թունաւորիչներու գաղտնի կազմակերպութեան մասին այնպիսի բաներ պատմեցին իրեն, որ սարսափած անոնց վրէժխնդրութենէն՝ ետ առաւ հրովարտակը եւ այրեց: Թունաւորումով սպանութեան սարսափելի դաւ մը երեւան ելած էր, — Տիկին տը Մոնթէսպան ուղած էր թունաւորել Օր. տը Լա Վալիէրը, անոր տեղը գրաւելու համար թագաւորին ծունկերուն վրայ: Ճետոյ նոյն ազնուական կինը ծրագրած էր թունաւորել թագաւորը, որովհետեւ լքած էր զինք՝ որսալէ ետք Սր. տը Ֆոնթանժը: Իսկ այս խեղճն ալ ի վերջոյ մեռաւ, 22 տարեկան, համոզուած թէ թունաւորեցին զինք: Լուդովիկոս ԺԴ. ձեռնարկեց խիստ քննութեան մը, ու տեսաւ որ պետական բարձր պաշտօնատարներ մատ ունին գործին մէջ, բայց աւելի յարմար նկատեց դիւրացնել անոնց փախուստը երկրէն:

Թոյնի առաւտուրը չունդալից պատմութիւններ ստեղծեց նաեւ 1868ին, երբ երեւան հանուեցաւ մասնաւոր արհեստանոց մը, որ թոյն կը պատրաստէր ու կը ծախէր իրենց էրիկէն խորշող կիներուն: Մեծ աղմուկ հանեց Տիկին Լաֆարժի դատավարութիւնը, — այս աղջիկը ամուսնացած օրն յանկարծ խորշանք զգաց իր էրիկէն, որ մեռաւ մէկ տարի ետքը, եւ ահա կասկածը թէ կինը թունաւորած է զայն: Դատապարտուեցաւ մշտնջենական թիապարտութեան, բայց տարիներ ետքը ներման արժանացաւ, իսկ մէկ տարի չանցած՝ մեռաւ: Գրած է իր ցուշերը եւ Բաճտի ժամերը:

Պատերազմէն առաջ, ապահովագրական պաշտօնեայ մը, Ժիրար, մեծ աղմուկ հանեց նոյնպէս իր սպանութիւններով: Այս մարդը կը գտնէր միամիտներ, որոնց կեանքը կ'ապահովագրէր ի չահ իրեն, յետոյ կը սպաննէր զանոնք այնպիսի ճեւով մը որ ըսուի թէ մեռան արկածով կամ հիւանդութեամբ: Պատրաստած էր թունաւոր սուսկերէ քաղուած զօրաւոր դեղեր, ունէր նաեւ ժանտաճենդի (թիֆոյիտ) եւ պրկախաի (թէթանոզ) մանրէներ, ինչպէս նաեւ... հիւանդութիւն մը իր քաջազործութիւնները արձանագրելու: Այդ յուշատետրն էր որ կերաւ իր գլուխը:

Գիտէ՞ք Մեծն Միհրդատի պատմութիւնը, աւանդութիւնը կ'ըսէ թէ թոյներու ազդեցութեան վարժեցուցած էր ինքզինք: Թոյներու դէմ մասնայատուկ տոկունութեան պատմութիւն մըն ալ ահաւասիկ.—

Վերջերս Ֆրանսացի նորապսակ հարսնուկ մը կը մտածէ «անդիի աշխարհ» ղրկել իր ամուսինը եւ անկողինը բաժնել իր հոմանիին հետ: Կը կարդայ վէպ մը, ուր կ'ըսուի թէ ցմախոտը (ellébore), այլ անուամբ «ծննդեան վարդ», զօրաւոր թոյն մըն է,— ոմանք զայն կը գործածեն բուժելու համար... յիմարութիւնը: Բայց, կը վկայէ վիպագիրը, չէր գիտեր թէ երկու տեսակ ցմախոտ կայ, ճերմակ եւ սեւ: Ըստ բախտի կը գնէ ճերմակը, որ թունաւոր չէ (!!!), կը խառնէ դինիին հետ ու կը խմցնէ ամուսնոյն: Ամուսինը ոչ միայն կը

Ապրիլ 11-24ը Մարսէյլի մէջ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 24 Ապրիլ (Ցառաջ).— Ապրիլեան Եղեռնի վերապրող սերունդին, յայտորդած է նոր սերունդ մը որ կը զգայ թէ իրենց ծնողքները, արտակարգ դէպքերու բերումով է որ ինկած են այս տեղերը, առանց ըմբռնելու բուն ողբերգութիւնը: Շնորհիւ Հ.Ց.Դ. Դաշնակցութեան աշխատանքին եւ դաստիարակութեան, այս սերունդը իրաւունք տուած է իրեն տէր կանդնիլ ազգային սրբութեանց:

Այսպէս է որ, 1915 Ապրիլ 11–24ի տարեդարձին տօնակատարութեան նախաձեռնութիւնը ըստանձնած էր, այս տարի եւս, Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը:

Սգահանդէսը տեղի ունեցաւ Ապրիլ 23ին, կիրակի առաւօտ քաղաքիս ամենամեծ եւ ամենա-չքեղ սրահներէն Սինեմա Օտէոնի մէջ: Հակառակ տմարդի խաչաձեւումներու, նոյն օրը եւ նոյն ժամուն, քանի մը քայլ հեռու, ժողովուրդը տուաւ արժանի պատասխանը, խուռներամ լեցնելով մեր սրահը եւ ստիպելով մագ-մօրուք ճերմկած «ուսումնական» մը որ խօսի պարապ աթոռներու առջեւ:

Հանդէսը բացուած յայտարարուեցաւ Վահէ Բարթամեանի կողմէ, յանուն Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան նախագահը՝ ընկեր Ց. Պապիկեան, որ յոտնկայս յարգանքի հրաւիրեց ժողովուրդը: Ճետոյ իրրեւ օրինակ յիշելով Մ. Պէչիկթաշլեանի «Քաջ որդուոյն թաղումը», ըսաւ.— «Ապրիլ 11–24ի խորհուրդը ոչ ճիչ, ոչ ալ աղաչանք կը սպասէ մեզմէ, այլ դիտակից զոհաբերութիւն: Աւստրիա – Հունգարիոյ դահաժառանգին սպանութիւնը յանգեցաւ Մեծ Պատերազմին եւ յառաջ բերաւ ուժերու դասաւորում: Թուրքերը առիթը նպաստաւոր գտան դործադրելու իրենց սադայելական ծրագիրը որ ժառանգ մնացած էր պապերէն: Պատմելէ վերջ մեր մտաւորականութեան ձերբակալման եւ ամբողջ ժողովուրդի մը անճիտան գազանային արհաւիրքը, ընկերը յայտարարեց.— «Ամէն բան վերջ մը ունի, չորս տարի վերջ բախտին անիւը դարձաւ, Թուրքիան պարտուեցաւ եւ մեր ազգին դահճապետները փախան, ազատելու համար իրենց կաշին: Բայց ինչպէս որ կայէն չկրցաւ ազատիլ Աբէլի վրէժառու աչքերէն, Թալէաթներն ալ չկրցան ազատիլ մեր մէկուկէս միլիոն զոհերու երեք միլիոն վրէժառու աչքերէն եւ դիտապաստ ինկած Պերլինի, Հռոմի կամ Թիֆլիզի պողոտաններուն վրայ, թեթեւցնելով մեր սիրտերը ... եթէ կ'ուզենք յարգել մեր նահատակներուն յիշատակը, պէտք է հետեւիլ անոնց ձգած կտակին: Նոր Սերունդը բունդի տղաք, այս կտակին գործադրողները դուք պէտք է ըլլաք, աշխատեցէք այդ մէկուկէս միլիոն զոհերու արժանաւոր ժառանգորդները դառնալ»:

Օրուան պատշաճ արտասանութիւնները ըրին Օրիորդներ Ճարութիւնեան, Շահիրեան, Թադոյեան եւ երիտասարդ Մակարեան, յուզելով առանց ատոր ալ վչտակոծ սրտերը: Պուլվար Օտտոյի «Արծիւ» Մարզականին կողմէ ուղերձ մը կարդաց Նոր Սերնդական Ց. Արզումանեան: Վասպուրականի Հայր. միութեան կողմէ Պ. Ցովհ. Հացագործեան քանի մը խօսքով մեր այս ողբերգութեան զուգընթաց հպարտութեամբ վեր առաւ նաեւ հերոսական խոյանքները սկսելով Վանէն, Շ. Գարահիսարէն, Եգեսիայէն եւ Մուսա Տաղէն: Նոր Սերունդը պէտք է գիտնայ թէ Հայը գիտցած է նաեւ կռուիլ: Այս առթիւ յիշեց Սարտարապատի եւ Գարաքիլիսէի պատմական ոգորումները որ յանգեցան Մայիս 28ի մեր պանծալի թուականին, յանգեցան Մայիս 28ի մեր պանծալի թուականին, յանգեցան Մայիս 28ի մեր պանծալի թուականին, Հայր. միութեան ուղերձը:

*Երիտասարդ Ջութակահար Պ. Լեւոն Ղեւոնդեանի նուագած մահերգը (Շոփէն) եւ «Լուեց Ամբողջ աշխարհ» երգը որ կատարեցին ներկայ հասարակութեան կրկնապէս յուզեցին ներկայ հասարակութեան կրկնապէս յուզեցին ներկայ հասարակութեան կրկնապէս յուզ

ՆԱԿԱՏԻ ՍՈՆԱՅԻՆ

ՀԱՍ.

— Ան, որ այդ Լիզան ես տեսար ու նոր, ա-ռել ափ ափի մեռնիս, ասում էիր։

Մի՞թե ես այդպես էի ասում։ Ա՛հ, ես ան-տանելի եմ եղել։ Ես ինձ համար ոչ մի ուրիշ կին չեմ ճանաչում, քան Լիզային։ Ես նրան սի-րում եմ, պաշտում եմ, ինչպես ոչ մի կին չի սիրվել։ Ես նրա համար ամեն զոհողության պատրաստ եմ։ Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ անել։ Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ տալ։ Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ կորցնել։ Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ դառնալ։ Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ լինել։ Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ անել։ Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ ասել։ Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ գրել։ Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ կարդալ։ Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ լսել։ Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ տեսնել։ Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ զգալ։ Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ ապրել։ Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ մեռնել։

— Ես ինձ չեմ ճանաչում, Լիզա, ես ինձ չեմ ճանաչում։

Թիթօ կը ձաղկէ Մոսկուայի քշնամական դիրքը

ՄԵՐՁԵՑՈՒՄ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՀԵՏ

Եուկոսլաւիոյ վարչապետը Եչ· օր չատ կա – րեւոր ճառ մը խօսեցաւ Ազգ· Ժողովին առջեւ, ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մասին: Խստօրէն քննադատելով Ֆ· Միւթեան եւ արբանեակներուն «յամառ, թշնամական դիրքը», ըսաւ թէ «յարաբերութիւնները հետզհետէ կը ծանրանան այդ պետութեանց հետ»:

— «Այդ երկիրները երբեք չեն մտածեր թէ ինչ ըսած եւ գրած են երէկ: Իրենց քարոզութիւնը չի յարգեր ոչ իրականութիւնը, ոչ ալ տրամաբանութիւնը: Ան կը ներկայացնէ ամբողջութիւն մը քարոզչական խաղերու, մէկն ըլլալով ամէնէն նողկալի զրպարտութիւնները եւ սադրանքները: Ֆ· Միւթիւնը ամենավայրագ եղանակով մը կը միջամտէ Եուկոսլաւիոյ ներքին գործերուն, ո՛ւր որ առիթը ներկայանայ: Ֆ· Միւթեան վարիչները Եուկոսլաւիոյ Պուլկարիոյ դաշնակցութիւնը չեն նկատեր իբրեւ երկու երկիրներուն վերաբերեալ խնդիր մը, այլ իբրեւ մէկ մասը իրենց քաղաքական խաղերուն: Անոնք մեզ կը մեղադրեն թէ կ'ուզենք ծրագրուած դաշնակցութեան մէջը ցաւ կլլել Պուլկարիան եւ Ալպանիան: Ընդհակառակն, իրենք էին որ դաշնակցութիւն մը կազմելու մղեցին մեզ, առանց նկատի առնելու թէ պայմանները հասունցած չեն տակաւին»:

Դառնալով դէպի արեւմուտք, Թիթօ յայտարարեց թէ «ընկերվարական չինարարութեան հնդամեայ ծրագիրը փրկելու համար, Եուկոսլաւիա հարկադրուեցաւ չարժման մէջ դնել բոլոր ուժերը, դնումներ կատարել Արեւմուտքէն, որպէսզի Ֆ· Միւթեան հաստատած պաշարումը չխեղդէ մեզ: Այսօր Արեւմուտքի հետ կատարուած առեւտուրին դումարը կըզերազանցէ Ֆ· Միւթեան եւ արբանեակներուն հետ եղած առեւտուրին քանակը»:

Ցեւոյ բարեկամական խօսքեր ուղղեց Ցու – նոստանի եւ Իտալիոյ, պարզելով բարի դրացնութեան եւ սերտ գործակցութեան առաւելութիւնները: Իր խօսքերը մեծ ուրախութիւն պատճառեցին երկու երկիրներուն մէջ: Ջերմ խօսքեր ուղղեց նաեւ Աւստրիոյ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ· Ժողովին Եչ· օրուան նիստին մէջ, արտաքին նախարարին ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ իրաւապէս կը ճանչնան Իսրայէլի կառավարութիւնը, ընչպէս եւ արաբական Պաղեստինը կցուած Յորդանանի: Այս վերջին պարագան յիշած առեն, աւելցուց թէ 1948ի փոխադարձ օգնութեան դաշնագիրը կը վերաբերի նաեւ Պաղեստինի այդ մասին: Ուրիշ խօսքով, անպ· զօրքը կրնայ հոն մտնել, Յորդանանի կառավարութեան խնդրանքով:— Կառավարութիւնը վերջնագիր մը ուղղեց Լոնտոնի նաւահանգստի բանուորներուն, որպէսզի դադրեցնեն գործադուլը, որուն կը մասնակցին 14·420 հոգի: Երկրորդ չաբաթն է որ նաւերը կը պարսպուին զինուորներ կողմէ:

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ծերակոյտը 32ի դէմ 45 ձայնով մերժեց Մարշըլի ծրագրէն հարիւր միլիոն տոլար տրամադրել Սպանիոյ:— Նախկին նախագահ Հուվըը կ'առաջարկէ լուծել ներկայ Ազգային Ժողովը եւ նոր մը կազմել, դուրս ձգելով բոլոր համայնավար երկիրները:

ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ կառավարութիւնը օրինագիծ մը ներկայացուց խորհրդարանին, պահանջելով լուծել համայնավար կուսակցութիւնը, դրաւել անոր ամբողջ ստացուածքը, արգիլել համակիր կամ ուղեկից կազմակերպութիւնները, կարմիր – ները դուրս ձգել բոլոր կառավարական եւ արհեստակցական պաշտօններէն եւն·:

ՈՒՈՇԻՆԿԹՐՆի ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆը, Ֆերի – տուն էրքին, յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը «վճռապէս եւ վերջնապէս մերժած է Ֆ· Միւթեան առաջարկը, միանգամայն պաշտպանե – լու համար Տարտանէլի նեղուցները»:

ՆԻՍի Ռատիոյի կայանէն այս չաբաթ ժամը 11·45ին կ'երգէ Տիկին ՄԱՑՐի ՄԵԼԻՔԵԱՆ:

Մախու խաւնութ

Ալֆորվիլի մէջ օթոպուսի կայարանին դէմ վեց տարի պայմանագրութեամբ գեղեցիկ խանութ մը ծախու է: Ունի նաեւ Ա· յարկի վրայ բնակարան մը մէկ սենեակ եւ խոհանոց, ջուր, կազ եւ էլեկտրականութիւն: Մանրամասնութեանց համար դիմել:— 7 rue des Brochets, Ալֆորվիլ:

Le Gérant : A· NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesmes - (13)

Ապրիլ 11-24ը

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի, մասնակցութեամբ ազգ· կազմակերպութիւններու, այս չաբաթ իրիկուն, Խրիմեան սրահը:

Կը խօսին.— Ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ եւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի ներկայացուցիչը:

Կը մասնակցին Ազգ· կազմակերպութիւնները:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՁՈՒՆ ԲԱԺԻՆ:

★

ԱՊՐԻԼ 11–24 ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի, հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· կոմիտէի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սէբքլը կաթոլիկի սրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

★

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ· Մխիթեան եւ հոգաբարձութեան, 29 Ապրիլ, չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Salle des Fêtesի մէջ:

Բացումը կը կատարէ վարչութեան պատուակալ նախագահ Պ· Ա· ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ, նախագահութեամբ Պ· Գ· ՍԻՆԱՊԵԱՆի: Կը խօսի Պ· Ց· ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Լիոնէն):

Երգեր եւ արտասանութիւններ:

Մուտքը ազատ է:

★

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ երեք յարանուանութիւններու: Այս կիրակի, Վարագայ Ս· Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Ապրիլեան եղեռնի նահատակներուն յիշատակին համար: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ԱՐՏԱԻԱԶԴ արք· ՍԻՒՐՄԻԵԱՆ, որ պիտի նախագահէ յետ միջօրէին կատարուելիք ազատօնին: Խօսք պիտի առնեն նաեւ հայ կաթոլիկէ եւ բողոքական հաստարակութեանց հոգեւոր պետերը:

★

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԷՍՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 11·45ին, Dôme des Invalidesի, Saint Louis զինուորական եկեղեցւոյ մէջ:

ԱՑՑ ԴԻՊԻ ՓԷՒ ԼԱՇԷՋ

Փարիզի Հ· Ց· Դ· Եգիպտացի կոմիտէն այդ մը կազմակերպած է այս կիրակի, Ա· ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի, Ա· ԽԱՏԻՍԵԱՆի եւ ԱՆԴՐԱՆԻԿի հիւրընկալութեամբ, ծաղկեպսակներով:

Խօսք կ'առնեն ընկերները:

Ժամադրավայրը métro Gambetta ժամը 3ին:

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջաններու ընկերները եւ համակիրները:

Ա· ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի ՄԱՀՈՒԱՆ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ԱՌԹԻԻ

Հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի կատարուի, Պոմոնի (Մարսէյլ) Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· «Ահարոնեան» խումբի, մասնակցութեամբ «Զաւարեան ընթակոմիտէի, եւ կապոյտ Խաչի, այս կիրակի ժամը 11ին:

ԿՐՃՆՈՊԼԻ ՄԷՋ ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ Կը ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԷ

Այս կիրակի ժամը 3ին Sacré Coeurի սրահին մէջ՝ «ՇԱՀ ԻՍՄԱՑԻԼ»ը, վեց արար, երգախառն, ընկերակցութեամբ նուագի: Կը մասնակցին Լիոնի եւ Կրճնոպլի լաւագոյն ուժերը:

ՀԱՆԴԻՍ – ԽՆԶՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Իսի լէ Մուլինոյի մասնաճիւղին, այս կիրակի ժամը 2·30էն սկսեալ, 45 rue de la Défense:

Օր· ՌԱՇԵԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
Docteur CAROL BIRGER
Ամուսնացած
Clamart, 18 Ապրիլ Courbevoie

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ· Ց· Դ· ընկեր կարօ ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, ընկեր Սարգիս Թորոսեանի բնակարանին մէջ:

Հ· Ց· Դ· ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ եւ Սարսէլի «Վարդան» ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· «Փոթորիկ» խումբի ժողովը՝ այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայանալ անդամատուրիկ:

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ· Ց· Դ· «Անուշ» ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, մասնաւոր սրահը: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՑ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉի ՎԻԵՆԻ

Մասնաճիւղը կը խնդրէ որ կիրակի Ապրիլ 30ին առաւօտ ժամը ճիշդ 10ին բոլոր ընկերուհիները, սանուհիները եւ կապոյտ Խաչի դպրոցի աշակերտները ներկայ ըլլան Համօ Ծհանկեանի Ա· կոմբին մէջ, լուսանկարուելու համար: Ճշդապահ ըլլալ:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Մ· ՊԼՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ – Գ· ԱԼԷՄՇԱՀ

Թատերասրահին մէջ, այս կիրակի, ժամը 16ին:

Պիտի խօսի Հ· ՍԱՀԱԿ Վ· ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ, տեսուչ Ս· Մ· Մուրատեան վարժարանի, նիւթ՝ Ազգային հրատապ եւ կարեւոր խնդիրներու շուրջ:

26 rue de Troyon, Sévres:

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Մ· Մ·Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս երկուշաբթի Մայիս 1, ժամը 13ին, Poterne des Peupliers U.S.Arménienne, C.S.N. 13րդի դէմ կրտսերները պահեստի եւ առաջին: Հաւաքուիլ մէթրօ Փորթ տ'Իթալի:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ԹԱՏՐՈՆ (27ՐԴ ՏԱՐԻ)

Մայիս 17ին, չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 20·45ին Théâtre d'Iéna, 10 Ave. d'Iéna:

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ Տ· ՆՇԱՆԵԱՆ, մասնակցութեամբ Փարիզահայ դերասաններու Ա· անգամ ըլլալով կը ներկայացնեն ճիպօմաթթիի դլուխ գործոցը:

«ՔՕՐԱՏՕՆ»

Տոմս 4 արար: Բեմադրութիւն Տրդատ Նշանեանի: (Ջուտ հասոյթին տասը առ հարիւրը կը յատկացուի կրթական ֆոնտին):

Տոմսերը ապահովել գրատուններէն կամ Տ· Նշանեանէ, 24 rue Pixerecourt:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

Նախագահութեամբ ԱՌԱՔԵԼ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ Մայիս 7ին, կիրակի օրը ժամը 4—12, Օթէլ Քօնթինանթալի չքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget ա l'Isle: Հաճելի անակնկալներ եւ գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մանրամասնութիւնը մօտ օրէն: Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանը: Դիմելով Ely. 01–76:

Կ'ՈՒԶՈՒՄ

Ներկի եւ Ամերիկեան ՊԱՇ կարող աշխատասէր գործաւորներ, Materiel–Industrielի, Courbevoieի աշխատանոցին համար, մասնաւորաբար Անիէռէն եւ Պուա Քոլոմպէն:

ՏԵԻԱԿԱՆ ԴՈՐՁ եւ ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ:

Դիմել 38 rue de Chalon Paris, métro Gare de Lyon:

ՁԵՐ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ

Համար եթէ կ'ուզէք հանգիստ եւ բոլոր առողջապահական պայմանները լրացնող գեղեցիկ մահճակալ մը դնել՝ պահանջեցէք՝

Le lit AVEDISը

Ֆրանսայի բոլոր քաղաքներուն մէջ:

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Dimanche 30 AVRIL 1950 Կիրակի 30 ԱՊՐԻԼ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6141–Նոր շրջան թիւ 1552

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

Տարիներ առաջ, Օսմ· Սահմանադրութեան շրջանին, « Էնթէրնասիոնալ»ը կը թարգմանէինք Պոլսոյ մէջ, ողբացեալ Գեղամ Բարսեղեանի եւ վ· Թաթուլի հետ, իբրեւ աւետաբեր կանչ, (Ագդակ, շաբաթաթերթ, 2/15 Մայիս 1909)·—

Քանդեցիք անարգ անցեալը խոժոռ,
Ստրո՛ւկ ամբոխ, ոտքի ել ժիր·
Կառուցանեցիք աշխարհ մը նորոգ,
Ուր ըլլայ տէրն իր ամէն ոք:

Զուիցերիայէն ալ, ողբացեալ Ռուբէն Սեւակը ձայն կուտար ըմբոստ եւ բոցավառ բանաստեղ – ծութեամբ մը, «կարմիր Դրօշակ», նոյն երիտասարդ չաբաթաթերթին մէջ (25/8 Մայիս)։

Ոտանաւորը կը նկարագրէր աննկարագրելի թշուառութիւնը անօթի եւ ցուրտէն դողահար բազմութեան մը։ Կը ներկայացնէր ծերունի մը որ կը պոռթկայ ·

Ինչո՞ւ ոմանք սնդուսներով օրօրուն,
Ոմանց գլուխը՝ մայթին ձիւնոտ քարերուն ···
Ինչո՞ւ մէկը ձեղունները տակ ոսկի,
Միւսը խոնաւ խշտեակի մէջ սողոսկի ···
Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ, եւ մինչեւ ե՞րբ, սեփական
Մե՛ր բրտինքով պիտի շաղուեն պատուական
Համադամներ մեծատուներն, իր շունի՛ն,
Մինչ աշխատող բազուկներ չոր հաց չունին :

Աւելի վերջը, Դ· Վարուժան, արդէն վերա – դարձած Պելժիայէն, «Մատենաշար Ազդակ»ի կը յանձնէր «Ցեղին Սիրտը» , յետոյ , առանձին, « Հեթանոս Երգեր»ը, (1912)։

Բազմաթիւ երգերու կարգին, Աշխատանքի լարն ալ ուժգնօրէն կը հնչէր այս հատորին մէջ, նոյն յորդահոսան ալեկոծումներով :

Ահա «Բանուորուհին» որ դործի կ'երթայ առաւտուն կանուխ, «լոյսին համար ու կեանքի»։

Ահա « Մեռնող Բանուորը», որ, «յանուն պատառ մը հացի»·—

Տըւաւ փերթ փերթ որ ուտեն,— Մեքենա – ները վիշապ·— Միսերն հուժկու կրռնակին:

Ահա, վերջապէս, « Մեքենաները », որոնց դժոխային թաւալումներուն, ժխորին ու կրակին տակ, հազարաւոր բանուորներ հում նիւթէն արժէքներ կը ստեղծեն, կ'արտադրեն իրենց մկան – ներով : «Կը ծառանան բոցին հետ, ու մոխիրին հետ կ'իյնան »։

Անշուշտ ուրիշ ձայներ ալ կ'արձագանդէին :

Մեւնոյն ատեն կը կատարուէին գործնական ձեռնարկներ, պաշտպանելու համար բանուորութեան շահերը։ Մեծ մասով թերխաչ մարզանքներ։

Ըսել կ'ուզենք թէ՝ սուլթանախնամ թաթին տակ ալ, օրուան երիտասարդութիւնը խանդավառութեամբ կը հետեւէր ընկերային չարժումնե – րուն։ Գիտէր թէ «ինչ կ'անցնի կը դառնայ»։

Այնպէս որ, երբ ցիրուցան եղանք ի սփիւռս աշխարհի, բաւական պաչար ունէինք, ըմբռնելու համար չարն ու բարին։

Առաջին Աշխարհամարտը եւ ռուսական եր – կու յեղափոխութիւնները (1917 Փետրուար եւ Հոկտեմբեր) կը կատէին ամբողջ դասընթացք մը, աւելի լայն բանալով աչքերը :

Լաւատեսներ կը կարծէին թէ իսկապէս նոր աշխարհ մը պիտի կազմուի, չնորհիւ դղրդոդին փլուզումներու։ Աշխարհ մը՝ հաստատուած եր – կու հիմնական սկզբունքներու վրայ·— Ազատութիւն եւ Աշխատանք :

Արդարեւ, տեսանք աննախընթաց, աշխար – հասասան ցնցումներ, որոնց ուժգնութեան չկրցան դիմանալ հսկայական կայսրութիւններ :

Ամբողջ դահեր, կարդեր, դիրքեր փլան։ Մասնաւորապէս անձայրածիր Ռուսաստանը դարձաւ կատարեալ հրաբուխ մը, սպառնալով Եւրո – պայի մնացեալ մասին։

... Ի՞նչ կը տեսնենք, այսքան տարիներ վերջը, երբ Մայիս 1ի տարեդարձը կը տօնուի, ա – ւանդական հանդիսաւորութեամբ :

Աշխատանքի Դատը վիթխարի նուաճումներ կատարեց։ Անդին՝ արեան ճապաղիքներու մէջ , ասդին՝ քուէներով։ Բարեչրջութեան օրէնքով :

Իսկ Ազատութի՞ւնը։ Ամբողջ ժողովուրդներ դերի չե՞ն տակաւին, արմատախիլ եւ ցիրուցան :

«Էնթէրնասիոնալ»ը միշտ կը թնդայ կարմիր դիծէն անդին։ Անոր ամէնէն հիմնական կէտը չի՞ թելադրեր «փշրել մոքին բանտն ու անուր»···

Շ.

ԵրիտասարդԲանաստեղծներ (Խ· Հայաստանէն)

Ի Լ Ի Կ Ն Ե Ր

Իլիկներն իմ, իլիկներն իմ լուսաթե՝
Պտտւում են այնպէս խաղաղ ու թեթեւ,
Ասես ներմակ, ներմակ հէքեաթ են ասում
Մօրըս նման սիրասուն :

Իլիկներն իմ, իլիկներն իմ լուսավառ՝
Ինձ տանում են գարնանային մի աշխարհ ,
Ուր բացւում են շուշանները լուսերես ,
Մանկան ճնճղոյշ աչքի պէս :

Իլիկներն իմ, իլիկներն իմ ձիւնաթոյր՝
Իրենց ներմակ պտոյտի մէջ իմաստուն՝
Հիւսում են այն ծաղիկները աշխարհում ,
Որոնք բերում են գարուն ···

★

Իմ տունն այնտեղ է, ուր վարդերը հեզ
Բացւում են խաղաղ մանկան աչքի պէս,
Ուր ծաղկի ցօղից հիւսւում է պայծառ
Աշխարհի վրայ սիրոյ ծիածան :

Իմ տունն այնտեղ է, ուր կանաչ ծառից
Կախւում է լոյսը ծաղկի պէս անբիծ,
Ուր սէգ սարերի հովերը անուշ
Հէքեաթ են ասում վարդերին ճնճղոյշ :

Իմ տունն այնտեղ է, ուր սիրտը գարնան
Ծաղկում է յուշիկ արտերում անափ ,
Ուր լոյս – խնդութեան արեւն է ծագում,
Ուր մարդը անվիշտ իր բախտն է երգում ···

ՀԵՆՐԻԿ ՍԵԻԱՆ

10.000 ՏՈԼԱՐ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ
ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Բարեգործականի Կեդր· վարչութիւնը ապրիլ 20 թուակիր զեկոյցով մը կը ծանուցանէ թէ տասը հազար տոլարի նպաստ մը ղրկած է Երուսաղէմ, Պատր· տեղապահ Եղիչէ վարդապետի, Պաղեստինի կարօտեալներուն համար։ Թէեւ պատրիարքարանը օգնութիւն խնդրած էր ի հարկին իրրեւ փոխառութիւն, «յայտնելով թէ իր բոլոր կալուածներուն տիրացած է, բայց կեդր· վարչութիւնը իրրեւ նուէր տուաւ իր նպաստը »։

Նոյն զեկոյցին համաձայն, Բարեգործականը ցարդ Պաղեստինի կարօտեալներուն ղրկած է 40 հազար տոլար։ Ասկէ զատ, վերջին երկու տարիներու ընթացքին, ի հաշիւ Մելքոնեան Հիմնադրամի պատրիարքարան փոխանցուած է չուրջ 15 հազար տոլար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻՈՑ ազգ· պաշտպանութեան նախարարը, Հաւրանի, որ վճռական դեր կատարած էր վերջին —երրորդ— յեղաշրջումին ատեն, հրաժարեցաւ բուռն վիճաբանութենէ մը վերջ։ Կը վախցուի որ ամբողջ դահլիճը հրաժարի :

ԱՐԻԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱՑԻՆ ամերիկեան չբնակած երկու գերման պինուորներ դրաւորապէս հաստատած են թէ Ռուսերը 36–40 հազար պինուորներէ բաղկացեալ բանակ մը կազմած են։ Գերմանական այս բանակը սպառազինուած է օդանաւերով, հրասայլերով, թնդանօթներով եւն·։

ԹՐԻԷՍԹԻ հարցին առթիւ լուսաբանութիւններ հաղորդելով, մասնաւ Թիթօ յայտարարեց թէ Իտալիոյ կ'ինայ առաջին քայլը առնել, համաձայնութեան մը յանգելու համար։ Կը կարծուի թէ Եուկոսլաւիա համաձայն է Իտալիոյ ձգելու Թրիէսթէի գլխաւոր մասը, պայմանաւ որ իրեն յանձնեն Կորիցայի չրջանը։ Հետմ չընդունիր այս պայմանը :

ԷՐԻԹՐԷԱՑԻ ԳԱՂԹԱՎԱՃԱՐԻՆ (Ափրիկէ) կէսը եթովպիոյ, կէսը Սուտանի տալ կ'առաջարկէ Անգլիա, մերժելով Իտալիոյ վերադարձնել :

ԶԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻԱ պահանջեց Մ· Նահանգներէն 2/3 համեմատութեամբ կրճատել Փրակայի ամերիկեան դեսպանատան պաշտօնէութիւնը :

30000 ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐ հինգ օրէ ի վեր ցոյցեր կը կատարեն Նիւ Եորքի փողոցներուն մէջ, յանելով պահանջելով իրենց ուսուցիչներուն համար։ Ուրբաթ օր անցորդ կին մը մերկացուցին, թափրին մէջ, իբրեւ դերադոյն բողոք ···

Մայիս 1ը Փարիզի մէջ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, վազը, երկուշաբթի, Մայիս մէկի տօնին առթիւ հետեւեալ կարդադրութիւնները եղած են·—

Թերթերը պիտի չհրատարակուին։ Մեծ վա – ճառատուները, դրամատուները, ապահովա – դրական , դատական, կրթական հաստատութիւն – ները եւ պետական պաչտօնատուները պիտի փակուին։ Թղթատարական սպասարկութիւնը պիտի ըլլայ կրճատեալ, ինչպէս ուրիշ տօնական օ – րերու առթիւ։ Նամակ եւն· պիտի չբաժնուի։ Եր – կաթուղիները պիտի բանին տօնական օրերու ժա – մանակացոյցով։ Հանրակառքերը եւ ինքնաչարժ – ները՝ կրճատեալ։ Շատ մը մեծ սրճարաններ եւ ճաչարաններ պիտի փակուին, ինչպէս եւ թատ – րոններն ու սինեմաները։ Մեթրօն պիտի բանի (կրճատեալ)։ Փուռերը բաց պիտի ըլլան :

★ *Ինչպէս ամէն տարի, այս անգամ ալ Աչ – խատանքի Դաչնակցութիւնը մեծ թափոր մը պի – տի կազմէ մասնակցութեամբ աւելի քան 40 կազ – մակերպութեանց, Ճաւիոնի հրապարակէն Պաթիլ, ժամը երեքէն սկսեալ։ Անշուշտ կրակոտ ճառեր ալ պիտի խօսուին դրամատիրութեան , աչխար – հակալութեան եւ պատերազմին դէմ։ Այս առթիւ համայնավար կուսակցութիւնը 57 ազդանչաններ արձակած է, որոնց չատերը պիտի երեւան նչա – նատախտակներու վրայ։ Ազդանչան–մարտակոչ – ներուն դրեթէ կէսը քաղաքական հանդամանք ու – նին, ուղղուած՝ «պատերազմի հրձիգ»ներուն եւ մասնաւորապէս Անգլեւսաքսոններուն դէմ : Այս առթիւ ալ կ'ազդարարեն թէ Ֆրանսայի բանուոր – ները երբեք պիտի չմասնակցին Ֆ· Միւթեան դէմ սարքուած պատերազմի մը։*

Քանի մը նմոյչներ՝ արձակուած նչանախօս – քերէն·— Ատլանտեանի դաչինքը պատերազմ կը նչանակէ·— Խաղաղութեան համար մղուած պայ – քարը հացի պայքար է·— Մարշըլի ծրագիրը կը նչանակէ թշուառութիւն, անգործութիւն եւ պա – տերազմ·— Մեր երիտասարդները կը մերժեն ծա – ռաները դառնալ տոլարի թագաւորներուն·— Ար – գիլեցէք հիւլէական ռումբը :

★ *Զօր· տը Կոլի կազմակերպութիւնն ալ է – րիտասարդութեան եւ աչխատանքի տօն մը սար – քած է Պուլոնյի անտառին մէջ, ժամը 11էն 8։ Տե – ղի պիտի ունենան պարեր, մարզական խաղեր եւն· : Զօրավարը ճառ մը պիտի խօսի ժամը 4ին։*

Ժոլիո-Քիւրիի պաչտօնանկ

ՈՒԲԻՇ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐ ԱՒ ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐՈՒՆԻՆ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՕՏՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Նախարարական խորհուրդին ուրբաթ օր – ուան նիստէն վերջ, մասնաւոր զեկոյցով մը հա – ղորդուեցաւ թէ պաչտօնանկ եղած է Հլլ· հե – տազօտութեանց վերատեսուչը, Ժոլիո – Քիւրի, որ աչխարհի ամենամեծ գիտնականներէն մէկն է եւ համայնավար :

Թերթերը կը դրեն թէ այս որոչումը տըր – ուած էր մէկ չաբաթ առաջ, նկատի առնելով Ժո – լիո – Քիւրիի վերջին յայտարարութիւնները , մասնաւորապէս համայնավար կուսակցութեան ընդհ· ժողովին մէջ :

★ 1946 Ցունուար 3ին էր որ Ֆրետերիք–Ժո – լիո – Քիւրի անդամ նչանակուեցաւ Հիւլէական ուժի յանձնախումբին, ինչպէս եւ վերատեսուչ : 1935ին, հազիւ 35 տարեկան, ստացաւ Նոպէլի քիմիագիտութեան մրցանակը, կէս առ կէս՝ իր կնոջը՝ Իռենի հետ։ Որքան անվիճելի հեղինակութիւն, նոյնքան գործօն համայնավար է։ Թերթերը այս առթիւ կ'արտատպեն իր կարգ մը յայտարարութիւնները։ Այսպէս, 1949 Ցունուար 6ին Ժոլիո – Քիւրի կ'ըսէր, անգլեւսամերիկեան մամուլի ընկերակցութեան ժողովին մէջ·

— « Ֆրանսայի համայնավար մը, ինչպէս ուրիշ ոեւէ Ֆրանսայի քաղաքացի որ կառավարութեան կողմէ յանձնուած պաչտօն մը կը վարէ, չիկրնար պարկեչտօրէն մասնակցիլ օտար պետութեան մը հաղորդել որեւէ արդիւնք որ իրեն չի պատկանիր։ Ոեւէ համայնավար կատարելապէս պիտակիչ է այս անհրաժեչտութեան »։

Քանի մը ամիս վերջը, մասնաւորականներու համաղումարի մը մէջ, կը յայտարարէր թէ ժողտական պատասխան պիտի տայ, եթէ Ֆրանսական կառավարութիւնը իրմէ պահանջէ հիւլէական հետազօտութիւնները յառաջ տանիլ քանդելու նպատակով :

Իսկ անցեալ ապրիլ 5ին, համայնավար կուսակցութեան ընդհ· ժողովին մէջ, կ'ազդարարէր·

— « Ցառաջդիմական գիտնականները, համայնավար գիտնականները երբեք իրենց գիտութենէն փշուր մը պիտի չտան, պատերազմելու համար ։ Ֆ· Միւթեան դէմ։ Եւ մենք ամուր պիտի մնանք, այն հաստատ համոզումով թէ այսպէս չարժելով կը ծառայենք Ֆրանսայի եւ ամբողջ մարդկութեան »։

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , վարչապետը պնահատելով հանդերձ Ժոլիո – Քիւրիի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՓԱՊՈՒՂԻՆ, ՓԱՐԻԶԸ ԵՒ ԻՐ ԱԶԴԵՒԸ

Կ'ուշանայ կառաչարը որ զործիս պիտի տանի զիս եւ կառաչարներ կ'անցնին եռեւէ եռեւ հողերուն խորէն: Կ'որոտան զետնուղիները: Ժայռեր կը թաւալին կարծէք: Կը բացուին եւ կը զոցուին մեքենական դռներ: Շղթաներ կը փակուին, շղթաներ կը կապուին: Կը հնչեն երկաթէ ձողեր: Ոտնաձայներ կուգան նրբուղիներէն, որ իրար կը խաչաձեւեն: Ձիեր կ'արշաւեն: Ահա, մայր, զողերը տղոց, ահա կախարդական աշխարհը հէք-եաթներուդ, եւ ձայները ասորական, պարսկական, հռոմէական, արաբական, թրքական ամբոխներուն, զրահներուն եւ սուրերուն: Ահա ան, որ զատապարտուած էր լեռնէ վեր տանիլ ժայռը որուն ճակատագիրն էր զահավիժիլ չարունակ:

Կ'ուշանայ կառաչարը: Անձնասպան մը կայ թերեւս զարձեալ դիծերէն մէկուն վրայ: Քարաւիը կը լեցուի, կը լեցուի անընդհատ: Ծեղ չմնաց պատին տակ երկարող նետարանին վրայ: Զայռնուիթիւն եւ տրտունջ կայ զէմքերուն վրայ: Խայտ կը փայլին ճերմակ պատերը՝ էլեկտրական լոյսերուն տակ: Հալած արծաթներ եւ աստղեր կը հոսին ճերմակ կամարէն: Պարտէզ, ծով եւ երկինք է պատերուն վրայ: Ներկայ են բոլոր զոյները բոլոր պատուղներուն: Ի՜նչ զեղեցկութիւն՝ այս ազգերը: Մեր կեռասներն են, մեր նարինջները, մեր կիտրոններն ու ձիերուկները, մեր ծաղիկներն ու ծառերը: Անհետացած էին անոնք ալ, պատերազմի օրերուն, եւ ահա վերադարձած՝ արագիլներուն եւ դունաւոր թռչուններուն պէս: Կեանքն ու զարդերըն են Փարիզի պատերուն: Պարապ չեն հիմա մեր միլիոնարտները երբ սինեմա կ'երթանք, կը լսենք,

— Փիւլլիսիթէ, Պալզաէ զերօ, զերօ···

Կը տեսնենք, այդ աղգերը, կը լսենք անոնց երգերը:

Կը տեսնենք զանոնք չէնքերու ճակատներուն վրայ, գլանաձեւ սիւներու չուրջ, կայարաններուն մէջ, երկաթուղիին երկու կողմերուն վրայ, օթօպուսներու քլթին, կուշտերուն եւ առաստաղին վրայ:

Շատ մը բաներու հետ, այդ աղգերն են նաեւ որ կը միացնեն թաղերը իրարու, կուտան մայրաքաղաքին ընդհանրական ոգին որ տարբեր է մէկ թաղէն միւսը, Օփերայէն ռիւ Տամէմ, Շան զ'Էլիզէէն Սէն Տընի: Սիեւնոյն ազգերն են որ կը տեսնենք ամէն կողմ:

Անոնց նայելով, կարելի է հասկնալ թէ ի՜նչ կ'ուտէ Փարիզցին, ի՜նչ կը մտածէ, ի՜նչպէս կը զուարճանայ, ինչ կը հագուի Փարիզուհին՝ հագուստին տակէն: Անոնց շնորհիւ է որ զաղափար կ'ունենանք խոհանոցի վերաբերեալ նոր գիւտերու մասին, ածուխին եւ գինիին վրայ, ցուցահանդէսներու, նուագահանդէսներու, ներկայացումներու, պարահանդէսներու, միք-ինկներու եւ բանախօսութիւններու մասին: Անոնց նայելով է որ կ'ըմբռնենք առաքինութիւնները ու անամօթութիւնները մարդոց, կուսակցական պայքարներն ու զեղարուեստական որոնումները, կիրքերն ու սէրերը: Անոնք կ'անչարժացնեն մեր առեւ չարժանկարի ժապաւէններուն դերասանուհիները, որպէսզի նայինք մեր ուզածին չափ անոնց զեղեցկութեան: Կը ներկայացնեն պատմական դէմքեր, արդիական առասներ եւ պերճանքներ:

Բաց ու պայծառ են չատերը: Ուրախութիւն կայ իրենց զոյներուն մէջ: Բաց կապոյտ են ամբան երկինքին պէս: Փոթորիկի մէջ են ուրիշները: Հողմավար ու մութ՝ իրենց զոյները կը հոսին գիշերի մը մէջէն: Կան հրդեհի զոյն յատկարարութիւններ: Ուրիշներ խառնուրդ մըն են ոսկիի եւ կանաչի, կարմիրի եւ թանձր կապոյտի, սիրամարգի պոչին պէս: Պոռոտ ու արտառոցին բախտանիւին նման: Տղայական են երբեմն, ունին զոյները տղոց խաղալիկներուն, կամ պահակ կեցո-ղին տնակին:

Խորհրդապաշտ են յաճախ՝ հասարակ նիւթ մը ներկայացնելու մէջ իսկ: Կը զմայլինք երբ, քիչ քիչ՝ ծաղիկի մը պէս կը բացուի մեր մտքին մէջ անոնց թաքուն խորհուրդը: Կը հասկնանք թէ մանանեխը կծու եւ կճղող է, երբ կը տեսնենք զայն կաս կարմիր խեցգետնի (քարժանկ, langouste) մը մկրատաձեւ թաթերուն միջեւ:

Ժամանակին ժպտերես նաւազ մը կար ածիլուելու չեղբի (lame) մը վրայ՝ որ կը ծփար լաստի պէս: Այս յատկարարութեան մէջ՝ կը միանային լամ բառին երկու իմաստները, ալիք եւ սրածայր մետաղ: Երկուքն ալ կը փայլին, երկուքն ալ կ'արեն: Կը յիշէք այն արտակարգ հաճոյքը զոր կ'ունենանք, երբ՝ հրակէզ աւազներուն վրայ պառկելէ վերջ կը յառաջանանք ջուրերուն մէջ: Աւոնց պաղը կ'անցնի մեր սրտէն՝ դանակի նման: Կը կարի մեր չունչը եւ հեշտանքի ճիչեր կ'արձակենք նոյն ատեն: Դող մը կ'անցնի մեր ողնայարէն: Զուր տեղը չէ որ մարդիկ ջրանոյշները երեւակայած են ջուրերուն մէջ: Կը զգանք անոնցմէ եկող քաղցրութիւն մը՝ երբ կ'ելլեն ու կ'իջնեն ալիքներ-ը մեր չուրջ, կը մօտենան եւ կը հեռանան, կ'առնեն մեզ եւ կը նուիրուին մեզի: Կը խաղան, կը փայլին պատրալիր հայելիներու պէս, կը թաւալին, կը գլորին, կ'իյնան ափին վրայ, բլուրեղային ձայներով, ճերմակ փրփուրներով, պայթող ճիւթերով:

Նկարիչը երազած էր հաւանաբար այս բոլորը, զալարար մը նուալու համար հաճոյքին մասին զոր կը զգայ այր մարդը, երբ կ'ածելուն առանց ցաւի, իր առաջարկած լամով:

Ուրիշ մը կը ներկայացնէ ելեկտրական ածելի մը, որ կը կարէ կարծր փուչերը անապատային տունկի մը, որուն լայն տերեւը, թաղարէն վեր՝ կը ժպտի մարդու պէս:

Ուրիշ մը կը գովէ pâtée de foieն, զոր կը տեսնենք մէկ կողմին վրայ բացուած կլոր տուփի մը մէջ, որուն ոլորուած թիթեղները կը դառնան թեւ, վիզ եւ կուշտ, կուտան սագի մը պատկերը: Խեղճցիկ բայց վայրագ յատարարութիւն մըն է: Կը յիշենք իսկոյն թէ ինչ միջոցներով կ'ածեցնեն սագին լեարդը:

Այսպէս, մրցակցութիւն, չարութիւն, հեգնանք, բայց նաեւ զեղեցկութիւն եւ գիւտեր կը տեսնենք յատարարութիւններուն մէջ: Անոնք կը փոխուին չարունակ, կը նորոգուին կեանքին հետ: Կը տպաւորեն մեզ արագ գիծերով, երբեմն քանի մը զոյներով որ կը յիշեցնեն յորձանքէն տարուած վրձին մը: Կուտան չարժանկարի մը ոգին, խորհուրդ հասի մը համը, սառնարանի մը առաքինութիւնը, օճառի մը պատրաստութիւնը, օծանելիքի մը կատարած հրաշքը, դուլպայի մը բարակութիւնը զեղեցիկ սրունքի մը վրայ: Դիշատային եւ բազներ կ'արթնցնեն երբեմն մեր մէջ: Կ'լսեն թէ զեղեցիկ տնակ մը կայ զետի մը ափը, ուր կարելի է ուտել, արեւին նայիլ եւ քանի մը չմտածել: Կը խօսին, կը չանան համոզել անցորդը, փորձութեան կ'ենթարկեն, կը դաստիարակեն··· կը զուարճացնեն:

Մեր զարուն յատկանշական արտայայտութիւններէն մէկն է պատի ազգը եւ կարդ մը բանաստեղծներ չէշտեցին անոր կարեւորութիւնը, ուզեցին կիրարկել անոր նման քնարերգութիւն մը, կարճ, հատու, արագ, մատչելի բոլորին, համաճայն մեր արագավազ օրերուն: Անչուշտ:

Բայց վաղանցիկ են այս ազգերը: Կը ծառայեն վաճառականին: Անոնք, ռատիոյին մէջ, կը խօսեցնեն մեզ՝ պէթհովէնէն վերջ: Կապակութիւններն են երբեմն մեծ նկարիչներու գործերուն: Արդիական խենթութիւններ: Réclame են եւ propagande:

Պտտիկ արուեստի մը զեղեցկութիւններն են միայն որ կը տեսնենք անոնց մէջ:

Ըսելէ վերջ այս բոլորը, կրնանք զմայլիլ զարձեալ անոնց վրայ: Փարիզը Փարիզ է ոչ միայն իր համալսարաններով, թանգարաններով, կիներով, օդով եւ վերացական, ազատ մթնոլորտով՝ այլեւ իր այդ անհամար ազգերով:

Անոնք են առաւելապէս որ կը լուսաւորեն իր դիչերները: Կարմիր, կանաչ, գեղին, ճերմակ կայծակները կ'արձակեն անոնք, կախարդական դիծերը եւ գիծեր կը քաշեն խաւարին տախտակին վրայ: Հրեղէն ծաղիկներ են: Կը բացուին, կը բացուին անընդհատ: Կը հալին գունաւոր չաքարներու պէս: Կը յորդին բաժակներու նման: Ադամանդէ, զմրուխտէ, փղոսկրէ, յատկաքարէ խողովակներ են, աստղեր, մուխին վրայ բացուող լուսաւոր դռներ, թրթռացող լաթեր, խաւարին մէջ խրոց նիզակներ, բուսաներ, բացուած ոստրէներ···

Կարմիր են անչուշտ վայելքի տուներէն բարձրացող լոյսերը եւ արիւնոտ են երկինքին բամպակները: Արեան ցոլքեր կը թափառին լուութեան մէջ, տանիքներուն եւ երեսնոսէ պողոտաներուն վրայ: Կը փայլին աքլորի վիրաւոր կատարներ եւ հայելիներ կը շրջին: Բայց այս է կեանքը: Փարիզի վրայ են երկինքի բոլոր հրեշտակներն ու դժոխքին սատանաները: Բայց այս է կեանքը: Ի՜նչ տխրութիւն էր պատերազմի տարիներուն, երբ խաւար էր ամէն կողմ կամ երբ միայն ռումբերը կը լուսաւորէին մեզ: Զար, եղերական, բայց վեմ նոյն ատեն եւ յուսադրիչ զեղեցկութեան մը առեւ ենք կրկին: Եւ այս է կեանքը:

Օր մը, բաւական տեղ քալեցի homme-sandwichի մը ետեւէն, որ կ'երթար գլխիկոր, սալարկներուն քսելով պատռած կօշիկներէն դուրս ինկած մատները: Փինիի չիշ մը ունէր կեղտոտ վերարկուին գրպանին մէջ: Բայց ուսերուն կը կրէր տախտակ մը՝ որուն վրայ, գիսաւորի մը քով որ կը վառէր հրեղէն խաչի մը նման, կը փայլէր մերկ պարուհի մը, գազանային ոստումի մը մէջ: Կը ժպտէր: Եւ բարի էր այդ ժպիտը, կը յիշեցնէր այն բոլոր կիները, որ Աստղիկէն մինչեւ Աստուածամայր, խորհրդանիշը եղած են դարերն ի վեր գթառատ սիրոյ, զեղեցկութեան, բանաստեղծական ներչնչման, գիտութեան եւ բարեբեր բնութեան: Կրակ բայց նաեւ վերացական լոյս կը բխէին իր աչքերէն, սեւ մազերէն, առածգական, պիրկ եւ չքեղ իրանէն:

Կարծեցի թէ կեանքին ետեւէն կ'երթայի:

Եկաւ կառաչարը: Ամբոխը կը խուժէ բեղդ մը գրաւող խուժանի պէս, կը հրէ կը տանի զիս: Նախատինքներ կը լսեմ: Նախատինքներ լսեցիամբողջ կեանքս ի վեր: Վեր կը հրեմ վրաս ինկող ժայռը: Կ'անցնիմ վերջապէս դուռէն ներս:

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Խորհուրդ խորին

Ահաւասիկ, Ապրիլ ամիս:

Ուստի, դարձեալ, հաւատարիմ յիշողութեան ուժգնութիւնը՝ կը թափանցէ տարիներուն թանձր խաւին:

Ու կը քակուի ժապաւէնը:

Նայեցէք հոն: Լսաւ դիտեցէք: Տեսէք, ինչ — պէ՛ս, Ոճրածինը ողջագուրեց բարի ղոհը:

Զլսեցի՞ք:

Ղոհն ու Տէրը, մին հաւատքով եւ միամիտ, իսկ միւսը՝ հրէշ ու նենգ, աննախընթաց եւ մեծ ոճով՝ ցնծերփեթին .— « Այսուհետեւ, եղբայր ենք մենք: Մենք աղատ ենք ու հաւասար: Կեցցէ՛, կեցցէ՛··· »:

Լոկ բնազդին սպասարկուն, յաջորդ տարին, մոռցաւ ուխտը եւ յօշոտեց անտէր ղոհը: Կիլիկիոյ դաչտն ու ջուրը կարմրեցան: Ու յաղեցած, առժամաբար, ան քաշուեցաւ իր որջին մէջ եւ վեցամեայ դադար տուաւ զազանային ախորժակին:

Ղոհը կրկին կազդուրուեցաւ: Ելաւ ոտքի: Ու լծուեցաւ աշխատանքի:

Տեսէք, ինչպէս, Հայաստանեայց արեգակը, ջերմութեան հետ, Հայոց համար, զարձեալ է — ռանդ, հաւատք ու սէր կը սերմանէ:

Ինչո՞ւ համար:

Որովհետեւ, Արմէնները կը մշակեն, կ'արատադրեն եւ կը կերտեն:

Որովհետեւ, Նայիրիի առաքինի ժառանգորդը, մեծ երկունքով, ահա նորէն կը զալարի:

Որովհետեւ, համակ երգ է ամենուրեք եւ ամէն ինչ,— արտ, այգեստան, պարտէզ ու դաշտ, արօր, գութան, մանգաղ ու կալ, ջաղացք, մառան, ժամ ու զպրոց եւ տպարան:

Որովհետեւ, Հայուն համար, բուն իսկ կեանքը՝ աշխատանքն է, եւ մանաւանդ, «վաստակն արդար»:

Սակայն, ինչո՞ւ երկարեցաւ միջնարարը: Մակաբոյծը պիտի կրնա՞ր դեռ համբերել առանց միսի եւ արիւնի:

Ու արդարեւ, ծոյլ Տմարդը չատ քաղցած էր եւ ծարաւցած: Որովհետեւ, խրախճանքը եղաւ անչափ, աննախընթաց եւ ինքնատիպ:

Հայաստանեայց կենսատարդեւ արեգակը, ահա, զարձեալ, խաւարեցաւ: Եւ լուսնկան ամպերուն տակ անհետացաւ:

Ինչո՞ւ համար:

Որովհետեւ, Արմէններուն աշխատանքը ընդհատուեցաւ: Ու վիժեցաւ մեծ երկունքը:

Որովհետեւ, չինականին անուշ քունը խանգարուեցաւ: Մշակներուն, մաճկալներուն, հնձուորներուն, հօտաղներուն, կոչնակներուն, գանգակներուն եւ զրիչին երգը լռեց:

Որովհետեւ, դաշտերուն մէջ, կանանչ խոտը կանծեցաւ: Այգեստանին ոդկոյղները չխոկացին: Հովը չօրրեց ատոք հասկը: Կոկոնները չխոկացին: Չորցան: Ամբարները պարպուեցան: Ու ծառերը, զուրկ պտուղէ, լացին իրենց խոր կսկիծէն:

Որովհետեւ, բուխերիկին ծուխը մեռաւ: Ու մարեցան չէն տուներու ճրագները: Օրրանին մէջ, ալ Հայկակը ճիչ չարձակեց: Ու սափորով հայ աղջիկը՝ պաղ աղբիւրին չմօտեցաւ:

Որովհետեւ, չարը իշխեց: Ծով տառապանք տարածուեցաւ: Դաշոյնները, կացինները եւ քարերը մահ սփռեցին:

Կոյր Անբանը ստեղծագործ ժողովուրդին կէսըկերաւ, ուտելէ վերջ, նախ եւ առաջ, ամբողջութեան իմացական սրբութիւնը: Խելագարը պիտցա՞ւ, գոնէ, որ ինքզինքը կերաւ այդպէս:

Իր իսկ ձեռքով, ինք փճացաւ: Թող ուրիշներ, յիմարաբար, չարունակեն անոր ճակտին ի — մաստութեան պսակ դնել՝ գործադրուած Մեծ Ոճիրին ծանրածանր մեղքին համար: Անքաւելի մեղքին համար:

Ահաւասիկ, զարձեալ գարուն:

Ժապաւէնը Հայաստանեայց մայր տաճարին պողպատ գուռնէն ներս կը մտնէ: Մեծ մոմերը կը պլպլան: Ու տաճարը կ'ընդարձակուի, կը խորանայ: Ժողովուրդին մնացորդը հոն կը լեցուի եւ երկիւղած կ'ունկնդրէ:

Զարհուրանքին տարեդարձն է: Հայ քահանան հոգեհանդիստ կը մրմնջէ ժողովուրդին նահատակուած միւս կէսին հաւաքական հոգւոյն համար: Դպրապետին մեղեդիին կը յաջորդեն արատասուաբեր չարականներ: Եւ բուրվառին ազնիւ խունկը կը պարտկի տխուր բոյրով:

Ապա, ահա, ժողովուրդին այս ողջ կէսը կը զարձեալ անոնց վրայ: Փարիզը Փարիզ է ոչ միայն իր համալսարաններով, թանգարաններով, կիներով, օդով եւ վերացական, ազատ մթնոլորտով՝ այլեւ իր այդ անհամար ազգերով:

Անոնք են առաւելապէս որ կը լուսաւորեն իր դիչերները: Կարմիր, կանաչ, գեղին, ճերմակ կայծակները կ'արձակեն անոնք, կախարդական դիծերը եւ գիծեր կը քաշեն խաւարին տախտակին վրայ: Հրեղէն ծաղիկներ են: Կը բացուին, կը բացուին անընդհատ: Կը հալին գունաւոր չաքարներու պէս: Կը յորդին բաժակներու նման: Ադամանդէ, զմրուխտէ, փղոսկրէ, յատկաքարէ խողովակներ են, աստղեր, մուխին վրայ բացուող լուսաւոր դռներ, թրթռացող լաթեր, խաւարին մէջ խրոց նիզակներ, բուսաներ, բացուած ոստրէներ···

Կարմիր են անչուշտ վայելքի տուներէն բարձրացող լոյսերը եւ արիւնոտ են երկինքին բամպակները: Արեան ցոլքեր կը թափառին լուութեան մէջ, տանիքներուն եւ երեսնոսէ պողոտաներուն վրայ: Կը փայլին աքլորի վիրաւոր կատարներ եւ հայելիներ կը շրջին: Բայց այս է կեանքը: Փարիզի վրայ են երկինքի բոլոր հրեշտակներն ու դժոխքին սատանաները: Բայց այս է կեանքը: Ի՜նչ տխրութիւն էր պատերազմի տարիներուն, երբ խաւար էր ամէն կողմ կամ երբ միայն ռումբերը կը լուսաւորէին մեզ: Զար, եղերական, բայց վեմ նոյն ատեն եւ յուսադրիչ զեղեցկութեան մը առեւ ենք կրկին: Եւ այս է կեանքը:

Օր մը, բաւական տեղ քալեցի homme-sandwichի մը ետեւէն, որ կ'երթար գլխիկոր, սալարկներուն քսելով պատռած կօշիկներէն դուրս ինկած մատները: Փինիի չիշ մը ունէր կեղտոտ վերարկուին գրպանին մէջ: Բայց ուսերուն կը կրէր տախտակ մը՝ որուն վրայ, գիսաւորի մը քով որ կը վառէր հրեղէն խաչի մը նման, կը փայլէր մերկ պարուհի մը, գազանային ոստումի մը մէջ: Կը ժպտէր: Եւ բարի էր այդ ժպիտը, կը յիշեցնէր այն բոլոր կիները, որ Աստղիկէն մինչեւ Աստուածամայր, խորհրդանիշը եղած են դարերն ի վեր գթառատ սիրոյ, զեղեցկութեան, բանաստեղծական ներչնչման, գիտութեան եւ բարեբեր բնութեան: Կրակ բայց նաեւ վերացական լոյս կը բխէին իր աչքերէն, սեւ մազերէն, առածգական, պիրկ եւ չքեղ իրանէն:

Կարծեցի թէ կեանքին ետեւէն կ'երթայի:

Եկաւ կառաչարը: Ամբոխը կը խուժէ բեղդ մը գրաւող խուժանի պէս, կը հրէ կը տանի զիս: Նախատինքներ կը լսեմ: Նախատինքներ լսեցի ամբողջ կեանքս ի վեր: Վեր կը հրեմ վրաս ինկող ժայռը: Կ'անցնիմ վերջապէս դուռէն ներս:

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

«Ցեղին Ձայնը»

(ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶԻ)

Արծուաբոյնի (Շ. Գարահիսար) դիւցազնա – մարտէն վերապրած հայորդի մը, դեռ երիտա – սարդ եւ օժտուած վիպողի ինքնատիպ տաղան – դով, աչակերտն Օշականի, Պոլսոյ կեդր. վար – ժարանի մէջ: Աչքի առջեւ բերէք իր ապրած կեան– քը, քիչ մը մեր բոլորիս կեանքը, Արհաւիրքի երկրէն մինչեւ օտար ափերը: Պատմուածքներու իր առաջին հատորը՝ «Ցեղին Ձայն»ն է իսկապէս, արեան ճամբաներէն երկարաձգուած նոր աշխար– հի բաւիղին մէջ:

Հիւթեղ ոճ մը ունի Արամ Հայկազ: Մոռյլ ամ– պերուն մէջէն դիտէ ան մեր սիրտը հովացնել զուարթութեան կայծկլտումներով: Իր հեղինակը անկեղծ է, ինքնաբուխ, զերծ չարամտութենէ եւ խարանող չնականութենէ: Առաջին պատմուած– քը՝ երկին խորագիրն իսկ, հարազատ պատկերա– ցումն է Թրքական դիւղին, իր յուլութեամբ, ա – պիկարութեամբ եւ անյատակ ազիւութեամբ: Այդ միջավայրին մէջ, դողդրիկ Թրքուհի մը կը խռովէ իր սիրտը, բայց Վանայ շարժումին յա – ջողութեան արձագանգը դինքը կը վերադարձնէ իր ցեղին:

Աղեխարշ բան մը ունի իր երկրորդ պատ – մուածքը, հայ աղջկան մը հէքեաթը կեանքին, որ կը խաւարի դժբախտ ծննդաբերութեամբ մը:

հետեւի քահանային:

Տաճարէն ետք, մահուան դուռը կը ճռնչէ եւ կ'երկարի լուռ հովիտ մը: Հովիտին հետ, եղբայ– րաբար, ահաւասիկ Եփրատ գետը,— զոյգ գերեզ– ման՝ Տաճրհինդի Նահատակաց:

Վա՛ր ուրեմն՝ գլխարկները: Եւ հանեցէք կօ– չիկները: Մեր մեծազոյն սրբավայրին մուտքին հասանք:

Հովիտին մէջ, ոտքի վրայ՝ անթիւ անձինք՝ համր ու ձերմակ, առանց ձեւի, խոր դառնու – թեամբ եւ անսահման զայրոյթով լի:

Ծանկարծ լոյս մը՝ հովիտին մէջ,—անմար Ո– գին Տաճրհինդի մեռելներուն, լեզու կ'ըլլայ եւ ողջերուս կը բարբառի.

— Ահա, այսպէս, ամէն տարի, Ապրիլ ամ – սուն, դուք պիտի գաք Ուխտատեղիս: Չիս չմոռ – նաք: Եթէ մոռնաք, կը կորսուիք յաւիտենից յա– ւիտենից: Հրաշագործ բարիքն եմ ես: Ինձմով միայն կրնաք տոկալ, կրնաք ապրիլ:

Մեր դուռ ձայնը, միահամուռ, Լոյս–Ոգիին պատասխանեց.

— Տարիներուն հզօր թափը պիտի ճգնի ընկճել դէմքդ: Ժամանակը եռանդագին պիտի գործէ: Սակայն, երբեք, մի երկնչիք: Ամէն փախուստ կարելի է: Կարելի չէ քեզմէ փախչիլ: Ամէն տա– րի, Ապրիլ ամսուն, մենք պիտի գանք Ուխտա – տեղիդ, մեր միտքերը եւ սիրտերը քեզմով լե – ցուն:

Մենք պիտի գանք քեզի այցի՝ մինչեւ Օրը Արդար Լուծման:

ԱՐՇԱԻԻՐ ԽԱՆԻՏԱՆԵԱՆ

Հոս եւս, երիտասարդ հեղինակը ճշդութիւնն կու տայ մթնոլորտը, շրջապատի ապրումները եւ մա– նաւանդ Արեւի հեզնանքը, նետուած տխմար ա – մուսնի մը երեսին: Ճեմին բոպէներուն, քալքի Հայուհին հաստատ կը մնայ իր հաւատքին վրայ, Թուրք հովիւին սիրտը փուլ կուգայ: («Ճանուն Հօր»):

« Լի – Զինկ – Եըն»ի մէջ, Արամ Հայկազ ձեռք կը զարնէ ամենաղժուարին նիւթին: Կուցէ ձա – խողէր ան իր փորձին մէջ, եթէ մակերեսային կերպով մօտենար հարցին, բայց Օշականի աշա – կերտը մօտէն շփում ունեցած է չինացի լուա – ցարարին հետ, խորապէս պրպտած, ուսումնասի– րած է Երկնային կայսրութեան զաւակներուն փի– լիսոփայութիւնը, առեղծուածային հոգին եւ մեղի երկնած է պատմուածք մը, որ ամէն տեսակէտով չահեկան է:

Դիժնդակ եղած է հեղինակին կեանքը, ինչպէս մէկ ցամաքէն միւսը նետուած բոլոր աստանդա– կան բազմութիւններունը: Բազմամբոխ քաղաք – ներուն մէջ, անստուգութիւն, անձկութիւն, հայ– րենի կարօտ, յոյսի կայծկլտումներ եւ սիրոյ յոյզեր, որոնք կ'անցնին հովի մը պէս: Ահա իր բնաբանները, մերթ սահմանուած իր անձին, բայց աւելի յաճախ իր շրջապատի այլացեղ տիպարնե– րուն:

Բոլոր այս պատմուածքներուն մէջ,— երբեմն անհատառոր իրենց հիւսուածքով,— ամէնէն աւե– լի հիացումս ղրաւած է «Լա Ռոզաները»: Իտալա– ցի բազմածին ընտանիք մը, ժրաջան, աղմկայոյզ, զուարճալի բարքերով: Բացառիկ՝ իր տեսակին մէջ, տիպարներու հարազատ վերարտադրու – թեամբ, որ չուքի տակ կը ձգէ Սարոյեանի «Մեք– սիկացիները»:

Երեւակայութեան հզօր թռիչք մըն է «Իմ Մահը», կեանքէն դէպի անդենականը, իսկ անկէ ալ վայրկեան դէպի երկիր: «Ճառագ» արդէն ձեղի հրամցուցած էր այս ինքնատիպ էջը, ուր մարդ – կային եսը յաւիտենականացութեանառջեւ կը մեր– կանայ իր կեղծիքէն եւ մեղի կը ցուցադրուի զը– ւարթ փիլիսոփայութեամբ մը:

Զարչարակոծ էակի մը ներքին տիեզերքն է որ կը բացուի «Հիւանդանոցին մէջ»: Տառապանքի այդ կայանէն, հեղինակը մեզ հաղորդակից կը դարձնէ իր յոյզերուն, զարմանալի հարազատու – թեամբ մը: Մերթ իր խոցուած հոգին սլաքներ կ'արձակէ հաւատքի փերեզակներուն, իր ապրում– ները սակայն կը խօսին մեզի, խորապէս կ'ալեկո– ծեն մեր սիրտը իրենց մարդկայնական անկեղծ ղղացումներով:

Արամ Հայկազի երկը պատկերն է իր էու – թեան: Տառապանքը ազնուացուցած է իր հո – գին: Ան միշտ կը մնայ գաւառի տղան, պարզ, համեստ, անսեթեւեթ: Երբեմն անխնամ է իր ոճը, զուրկ դեղագիտական մտահոգութիւններէ, բայց լեզուն քիչ մը ճաշակի եւ ըմբռնումի հարց է: «Ցեղին Ձայնը» իր ամբողջութեան մէջ դեղե – ցիկ է, համեղ, մեծ հաճոյքով կը կարդացուի մէկ ծայրէն միւսը:

Պանդուխտ կեանքի մը տառապանքին, կարօ – տին եւ անձկութիւններուն մէջէն, երիտասարդ հեղինակը մեր չրթներուն կը մատուցանէ յոյսի նեկտարը, որ մեղ կ'արբեցնէ մայր հայրենիքի հաւատքով:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՊՈԻՏՄ ՏԻՏԱՂ

ԻՐԱՒ «ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ»

Ապրիլեան, « Համազգային սգաւոն» որակ – ուած ըլլալուն հակառակ, միշտ ալ կիսազգային եղած էր այս մեր Նահատակաց տօնը:

Այս տարի, Փարիզի մէջ գոնէ, համերաշխու – թիւն դոյացած է, ազգովին սգալու մեր այս նուի– րական օրը, թէեւ, «համերաշխութիւն» բառը, իրրեւ տիրացուական եւ «յետադիմական», վտար– ուած է մեր բառաչարքէն:

Բայց, Հայոց եռահատուած եկեղեցիները, մէկտեղուած այս անդամ, — ուրիշ համերաշխու– թեան փաստ մըն ալ այս—սգաւոնին համազգային դոյն էին տուած:

Համայն ազգով, երեք կրօնական յարանուա– նութիւններով տօնեցինք մեր հազար– հազար նա– հատակներուն յիշատակը, որ ինկան Թուրք կա – ցիններու տակ՝ քրիստոնեայ մեծազօր պետու – թիւններու բարեհաճ աչքփակումին չնորհիւ:

Տնին կը նախապահէին երեք եկեղեցիներու Փարիզի կրօնապետները:

Ծիսակ սրահին բեմը, խճողուած չէր զանա – զան կազմակերպութիւններու «ընտրանի»ներով, որոնք, ուրիշ տարիներ, ձեւարձաններու պէս չարուած կ'ըլլային բեմին վրայ եւ ժողովուրդը կը ստիպուէր անոնց ասելիքները մտիկ ընելու:

Այս տարի, չկային կրքոտ բանախօսներ: Ո – ճիրը Թուրքին կռնակէն առնելով Հայուն վրայ բեռցնելու յանձնարարութիւնով եկած:

Երեք կրօնաւորները իրենց սեւ պարեգօտով կ'իշխէին բեմին:

Նոյնիսկ, Արշակ Զօպանեանի պէս անկողմնա– կալի մը բեմերեւումը, մեծ ժումի հանդիպած էր ձախոտանիներու կողմէ՝ գոնէ այսչափով մը, իր– ենց կոչումը եւ գոյութեան իրաւունքը արդա – րացնելու մտահոգութեամբ ...

Գեղարուեստական մասին մէջ, այս տարի ալ, « Հայր մեր»ն ու «Տէր ողորմեա»ն, կրկին եկեղե– ցիէն դուրս եկած եւ իրենց աթոռը գրաւած էին: Կը յուսանք, յառաջիկային հանգստեան կը կոչուին այս երկուքը եւ կամ «Սուրբ Աստուածով» մը եւ « Փառք ի բարձունս»ով մըն ալ ճոխացած կուգան բեմ ...

Աչխարհիկ երգերն ալ ճոխանալով՝ յառաջի – կայ «Սգահանդէս»ները կը փոխակերպեն երգա – հանդեսի:

Կարելի չէ՞ր, «ո՞վ Գերահրաչ ծագիկ»ի պէս – արականը փոխարինել, հոգեհանգստեան յարմար արականով մը՝ եթէ անպայման չարական պիտի երգուի:

Ձե՞նք կրնար, այս ազգային յիշատակի մեծ օրինի իր կատարեալ խմաստը տալ: Լրջացնել լայն՝ փոխանակ ժժգոյն յայտագրով մը հրա – պարակ գալու:

Օժտել, երաժշտական – բանաստեղծական քանի մը հոյակապ կտորներով եւ բարձրաճաո ու վեհխմաստ ոգեկոչումով մը:

Բեմայարդարումն ալ պէտք է յարմարի օր – ուան խմաստին:

Գեղեցիկ էր, Ա. Պարթեւեանի, «Ճառագ»ի մէջ տուած յուշագրութիւնը՝ Պոլսոյ մէջ կա – տարուած առաջին սգահանդէսին, բացառելով «Տէր ողորմեան»:

Այս տարուան բեմախօսները, բոլորն ալ կրօ– նաւորներ՝ խօսեցան առանց աւելորդ կիրքի եւ ուռուցիկ ոճի:

Նիւ Եորքի առաջնորդը, Տիրան եպիսկ. ճիշդ օրին հասաւ Փարիզ: Իր խօսքերը, համերաշխու – թեան եւ իրերահասկացողութեան չուրջ դարձան: Անշուշտ, ի նախապատրաստութիւն Հիւս. Ամե – րիկայի մէջ Լուսաւորչական եւ Ղեւոնդեան Հա – յերու միջեւ սկսելիք հասկացողութեան ձեռնար – կին եւ Նիւ Եորքի մէջ կառուցելիք «Ս. Համե – բաշխութեան եկեղեցիին» ...

Կիրակի օր, մեր երկու սրբազանները, կ'ե – րեայ ամապարանքով մը մոռցեր էին հանել եկե– ղեցիի յատուկ իրենց վեղարները եւ փարիզեան աչխարհիկ բեմին վրայ բազմած էին այդ գլխա– նոցով, հետաքրքրութիւնը արթնցնելով մանա – ւանդ օտարներուն:

Դժբախտաբար ստիպուած ենք, գոնէ եւրո – պայի մէջ, վանական ձեւերն ու սովորութիւննե– րը պատշաճութեան դարակին մէջ դնել, ինչպէս կ'ընեն այսօր բոլոր եկեղեցականները՝ իրենց տա– րազափոխութիւնով:

Ինչո՞ւ — հարցուց քովէս մէկը, չնորհակա– լութիւն կը յայտնէ նախագահ Սրբազանը ներկա– ներուն: Մի՞թէ ինքն է միայն սգակիրը, իսկ մենք յուղարկաւորնե՞ր ենք ...

— Իրաւունքով, պատասխանեցի, ինքն է սը– գաւորը իր սեւ սքեմով եւ օրուան պատշաճ կեց– ուածքով: Մինչդեռ ժողովուրդը խինդ ու ծիծա – ղով եւ հագիւ զսպուած ծափահարելու մարմա – ջով՝ չի նմանիր սգակիրի ...

Կ. ԳԵՏՈՒՇ

«ՑԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (67)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԺԱ.

— Ի հարկէ, առանց տատանելու, առանց եր– կար մտածելու կ'ընդունէ վերջին պայմանը: Հաս– կանալի է թէ ինչու:

Մարդու համար մի օրուայ կեանքն էլ մեծ գին ունի ...

Այո, հզօր փաստեր ունէր ապրելու ցանկու – կութիւնը:

Նա դէմ էր Մանասին, որովհետեւ աչխարհի իշխան էր եւ տիրաբար քարողում էր թէ կեանքը կեանք է՝ թէկուզ առանց չապիկի, թէկուզ քաղ – ցած, ամօթահար, վիզը ճկած: Կար, ճիշդ է, եւ մի այլ փոքրիկ բան, որ այդ իշխանի թշնամին էր:

Նա սրտի մի նեղ ու աննշան խորշն էր, այն– տեղ էր Մելիք Հիւսէյինի վերջին ձայնը, այնտեղ ընկնում էր նրա հայեացքը միւս աչխարհից:

Չէր կարելի ասել թէ փոքրիկ խորշը բոլորո– վին մոռացութեան էր մատնուած: Նա դեռ թըր– թռում էր, բայց մեղմ, համեստ ու հեզ էր:

Կոյս Հեղինէն նրա մէջ կաթեցրել էր ցուրտ ջուր եւ նա այլեւս չէր տաքանում, իսկ Սիւլէյ – ման բէկը վաւերացրել էր կոյսի գործը:

Եւ այդպէս լաւ էր, լաւ էր յետաձգելը, լաւ էր մի աւելորդ օր եւս անցկացնել յաչխարհում:

Ահա վերջացաւ մի այդպիսի օր: Ընտանիքը հանդարտ վերջացնում էր ընթրիքը: Սեղանի վե– րայ տիրում էր խորին լռութիւն:

Այս երեկոյ ամէնքը համակուած էին մի տխ– րութեամբ:

Աննա խաթունը չէր խօսում, համարեա ու – շադրութիւն չէր դարձնում իր մօտ նստածների վրայ, դա դեռ հասկանալի էր, որովհետեւ ո՞վ էր նրա չափ մտածում:

Բայց ի՞նչ էր լսել Գայիանէն, միթէ՞ նրան էլ յուզում էին մօր մտքերը: Մէհրիբն ոչինչ չէր հաս– կանում նրա թախծալի դէմքից, անչարժ շրթունք– ներից եւ հարցական հայեացքներ էր ուղղում թէ նրան եւ թէ մօրը, բայց ոչ մէկն էլ չէր պատաս– խանում այդ հարցումներին:

Պառաւի կողքին կուչ էր եկել Յովսէփը: Ան– կարելի էր ասել, թէ սա այժմ միւսներից է վեր– ցրել իր անտարբեր, տխրագին տրամադրութիւ – նը: Ընդհակառակն, ուղիղ կը լինէր ենթադրել, որ միւսներն են այս անդամ համակերպուել նրա հոգեկան անփոփոխ դրութեան:

Միայն Շահնազարն էր, որ դարձեալ անհան– դիստ էր ու չար: Նա խառնում էր ափռոցի վրայ դրած իրերը, պահանջում էր մեծ բաժին, չարչա– րում էր իր մեծ եղբօրը, չհոգնելով որ նա ուտէ այն, ինչ ինքը չէր ցանկանում: Այդ բոլոր քմա – հաճութիւնները կատարւում էին անխափան: Ոչ ոք սիրտ չունէր նրա հետ խօսելու, նրան խրա – տելու:

Լէօ

ՄԱՑԻՄ 1ի ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻՆ առթիւ «Ծառայ»ի յաջորդ համարը լոյս կը տեսնէ Դ. օր :

ռւիի դիւտական արժանիքները, չեչտած է թէ անկարելի էր պաշտօնի վրայ պահել զինքը, քանի որ առանց վերապահութեան կ'ընդունէր համայնավար կուսակցութեան ընդհ. ժողովին որոշում – ները :

★ Համայնավարները հազարաւոր թռուցիկ – ներ տպած են, բողոքելու համար այս պաշտօ – նանկութեան դէմ : Թերթերը կը գրեն թէ ուրիշ կասկածելիներ ալ պիտի արձակուին, ապահովելու համար ազգ. պաշտպանութիւնը, մինչդեռ ատեն վստահութիւն ներչնչելով Մ. Նահանգնե – րուն :

Այս առթիւ կ'ըսեն թէ 1939ին, երբ պատե – րազմը պայթեցաւ, Ժոլիօ – Քիւրի հիւլէական հետազօտութիւնները կը կատարէր ծանր ջուրի վրայ : Երբ Գերմանները Ֆրանսա մտան 1940 Յունիսին, յաջողեցաւ Անգլիա փոխադրել ծանր ջուրի ամ – բողջ պաշարը, ինչ որ մեծ արժէք ունէր Դաշնակիցներուն համար : Գերմանները գրաւեցին իր աշխատանոցը, բայց ինք մերժեց կատարել որ է գործ որ կրնար գործածուիլ պատերազմի համար եւ դոհացաւ տեսական հետազօտութիւններով :

★ Հիւլէական հետազօտութեանց յանձնախումբին անդամներէն 13 երէց մասնագէտներ բողոքեցին պաշտօնանկութեան դէմ, իրենց կատարեալ վստահութիւնը յայտնելով Ժոլիօ – Քիւրիի եւ դիտել տալով թէ ծանր հետեւանքներ պիտի ունենայ տրուած որոշումը : Ոչ – համայնավար հոսանքները, արմատական, ընկերվարական կամ չափաւոր, համաձայն են տրուած որոշման եւ կը սպասեն որ ուրիշ կասկածելիներ ալ արձակուին :

Համայնավար պաշտօնաթերթը, « Իմանի – թէ », ուժգնօրէն բողոքելով տրուած որոշման դէմ, կը յայտարարէ երէկուան խմբագրականով. — « Այս պաշտօնանկութիւնը քայլ մըն է դէպի պատերազմ, դէպի օգտագործումը հիւլէական զէնքին՝ աշխարհակալ աւազակներու կողմէ» :

—

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ ձախակողմեան Թուտեհ կուսակցութեան անդամներէն 60 հոգի ձերբակալուեցան : Սպահանի, Ապատանի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան մարզպանը մարտ 30 թուակիր նամակով մը, որ ուղղուած է արտաքին նախարարին, կը խոստովանի թէ ազգայնական տարրերը աւելի գործօն դարձած են, զինուորական վարչութեան չնչումէն ի վեր :

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՆՊԱՍՏԸ օրական 150 ֆրանքէն բարձրացաւ 210 ֆրանքի :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՑ-ՒՈՑԾ

ժող. ամսաթերթ բժշկութեան եւ առողջապահութեան : Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՊՐԻԼ, թիւ 112 : Բովանդակութիւն.— Թոյնը պատմութեան մէջ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ.— Երիկամները հիւանդ են ՏՈՒՔ. ՔՕԼՕԼԵԱՆ.— Ճաղատութիւնը կը դարմանուի՞ ՏՈՒՔ. ՍԵՐՈՒԵԱՆ.— Դաշտանի խանգարումները ՏՈՒՔ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ.— Զգացաւերը եւ իրենց դարմանը ՏՈՒՔ. ԱՃՎԱՋԵԱՆ.— Սխալ ջուր Քրօֆ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ.— Թուքը... դեղ ՏՈՒՔ. ԼՈՒՄԱՆ.— Պատմ. բժշկութեան ԻԱՍՄԱՋԵԱՆ.— Գովք երեւանի Մ. ՅՈՎՆԱԹԱՆ.— Քարիւղի ջուրը ՔԱՀՀԱՆ.— Հայաստանի ձգախէժը Քրօֆ. ՂԱՄԲԱՐԵԱՆ :

Մայիսի թիւը նուիրուած է Կապոյտ Խաչի 40ամեակին :

Բաժնեգինը տարեկան 600 ֆրանք :

★

ՀԱՑԱՍՏԱՆ, ամսաթերթ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, Փ. տարի թիւ 34 (Փետր.–Ապրիլ) : Կը սուտ կը հայերէն եւ ֆրանսերէն, ամբողջովին նուիրուած 1915 Ապրիլ 11–24ի : Գին 30 Ֆրանք : Տարեկան բաժնեգին 350 ֆրանք :

ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆԻ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

Օժտուած կատարելագոյն եւ

ներաձիւ մեքենաներով

ՓԱՐԻԶԻ ՃԻՇԻ ԿԵՆՏՐՈՆԸ

12 Rue Rochambeau — Tru. 64–57 Métro Cadet

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7.30, բացի կիրակիէն :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ներկի եւ Ամերիկեան ՊԱՇ կարող աշխատասէր գործաւորներ՝ Materiel–Industrielի, Courbevoieի աշխատանոցին համար, մասնաւորաբար Անիէռէն եւ Պուա Փոլոմպէն :

ՏԵԻԱԿԱՆ ԴՈՒՇ եւ ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ :

Դիմել 38 rue de Chalon Paris, métro Gare de Lyon :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին : Նախաձեռնութեամբ Լիոնի ՍԻՒՄԱՆԹՕ խումբին, մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՍԱՆՈՒՀԵԱՑ միութեան, հովանաւորութեամբ «ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ» կոմիտէի : Քրիստոնեայ երիտասարդաց սրահը, 8, Passage Coste, (Cours Lafayetteի սկիզբը) :

Կը նախագահէ ընկեր Բ. ԽՐԻՄԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Հ. ՏԱՄՆԱՊԵՏԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Կը բեմադրուի զաւեշտ մը՝ ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՌՄԲԱԼ է :

Մուտքը ազատ է :

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԷՍՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 11·45ին, Dôme des Invalidesի, Saint Louis զինուորական եկեղեցիին մէջ :

ԱՑՑ ԴԷՊԻ ՓԷՌ ԼԱՇՔ

Փարիզի Հ. Ց. Դ. եգիպտացի կոմիտէն այժմ կազմակերպած է այսօր կիր. Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ, Ա. ՄԱՏՐՈՍԵԱՆԻ եւ Ա. ԵՒՄԱՆԻԿԻ հիւրիմներուն, ծաղկեպսակներով :

Ասոք կ'առնեն ընկերներ :

Ժամադրավայր metro Gambetta ժամը 3ին :

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջաններու ընկերները եւ համակիրները :

ՀԱՆԴԻՍ – ՄՆԶՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Իսի լէ Մուլինոյի մասնաճիւղին, այս կիրակի ժամը 2·30էն սկսեալ, 45 rue de la Défense :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Օր. Սեդա Շահպազեանի եւ պ. Մկրտիչ Հացագործեանի ամուսնութեան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Նշան Շահպազեան նուիրեցին 3000 ֆր., Տոքթ. Ց. Սիվրիհիսարլեան հազար, Տէր եւ Տիկին Դ. Շալճեան հազար, պ. Մ. Հացագործեան հազար, եւ Տէր եւ Տիկին Ե. Շահպազեան հազար Ֆրանք, փոխան ծաղկեփունջի : Այս դուրմարին երեք հազարը յատկացուած է Ֆ. Կ. Խաչի քաղաքի մասնաճիւղին, իսկ 4000ը Ծառայի տարածման փոնտին :

ՇՆՈՒՀԱԿԱԼԻՔ.— Տր. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը շնորհակալութիւն կը յայտնէ պ. Փերճէին Փափազեանի (Ելէմոն Ֆէբրան) որ 4 փետրուարի մեր հանդիսէն խանդավառուելով, երկու հազար Ֆրանք նուիրած էր մեր վարչութեան, իսկ վերադարձին Ելէմոն Ֆէբրանի մեր հայրենակիցներէն 8400 ֆրանքի դումար մը եւս հանգանակելով մեզի ուղարկած է : Նուիրատուներու ցանկը.— Տիկին Թիւթիւնճեան 2000, Տիկ. Ծ. Աղասեան հազար, Տիկիններ Տ. Մօրճիքեան, Ս. Պաղտասարեան, Մ. Ակոբեան, Մ. Թորլասեան, Զ. Ալթունեան, Մ. Պաշեան, Մ. Ռափայէլեան, Է. Պէճէնեան 500ական ֆրանք, Տիկին Ֆ. Ճակոբեան 400 ֆրանք, պ. Պօղոս Կըլըճեան իր տիկնոջ մահուան քառասունքին առթիւ հազար ֆրանք : Դումար 8400 ֆրանք :

ՋԱՏԿԻ Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ի մրցումներէ վերջ Ալֆորվիլի մէջ արուած հացկերոյթին առթիւ, («Ծառայ»ի 15 Ապրիլ) սրճարանապետ պ. Փիլիպպոս Անդրանիկեան կը խնդրէ ճշդել թէ մարզիկները իրենք վճարած են ծախքը :

ԾԱԽՈՒ Է

Կօշկակարի խանութ մը, արդիական բոլոր մեքենաներով : 531 rue Gabriel Peri, Քոլոմպ, Seine : Դիմել հեռաձայնով Mol. 02–61 :

Հայ կօշկակարներուն ուշադրութեան

Բացուած է Օհանեանի կաշեվաճառատունը, ուր պիտի գտնէք, անմրցելի գիներով կօշկակարի վերաբերեալ ամէն տեսակի ապրանքներ :

Կը բաւէ մէկ անգամ այցելել, համոզուելու համար :

Դիմել Մ. ՕՀԱՆԵԱՆԻ, 4 rue du Bon – Pasteur, Marseille, (Place d'Aixի մօտ) :

Երաժշտութեան դասեր

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ դաշնակի, սոլֆէժի եւն. դասերուն հետեւիլ փափաքողներէն կը խնդրուի դիմել ամէն երեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 2—4, Studio Edition Colibri, 19 rue Caumartin, կամ հեռաձայնել նոյն ժամերուն Opéra 54.48 կամ դիմել գրաւոր կերպով նոյն հասցէին :

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesmes - (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ եւ Սաթսէլի «Վարդան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէս – օրէ վերջ ժամը 2·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը՝ այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Ներկայանալ անդամատոմով :

ՍԷՆ ԼՈՒ.— Հ. Ց. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը այս երեքշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Patronage Laïqueի սրահը, Place d'Europe : Կը խօսի ընկեր ՅՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ : Նիւթ՝ «Ճեղափոխական չարժման չարժառիթները» : Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները եւ համակիրները :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի ԼՍԱՐԱՆԻՆ այս երկուշաբթի հաւաքոյթը յետաձգուած է յաջորդին, Մայիս 1ի արձակուրդին առթիւ :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ

35րդ տարեդարձը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Սէրքլը Կաթոլիկ սրահին մէջ : Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Վասպուրականցիներու Հայր. Միութեան եւ մասնակցութեամբ կուսակցութիւններու եւ ազգ. միութեանց :

Կը խօսին Պ. Կ. ՓՕՂԱՏԵԱՆ եւ Պ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

ՓԱՐԻԶի Հ. Մ. Մ.ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս երկուշաբթի Մայիս 1, ժամը 13ին, Poterne des Peupliers U.S.Arménienne, C.S.N. 13րդի դէմ կրտսերները պահեստի եւ առաջին : Հաւաքուիլ մէթրօ Փորթ տ'Իթալի :

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱՑԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱՍԻ ԵՒԱՑԼՆ, ԻՐՐԵԻ ՆՈՒԷՐ :

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղրկուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱՆՐ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ :

ԴԻՄԵԼ MORY et CIE. (Service VAUQUELIN)

3 rue St. Vincent de Paul, Paris (10)

Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ կիրակի :

CAFÉ MOULU • CAFÉ EN GRAINS

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵԶՏԱՀԱՄ ՍՈՒՐՃԸ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ-Ի ՄՕՏ

20, Rue Villeroy - 19, Rue Juliette-Récamier

LYON